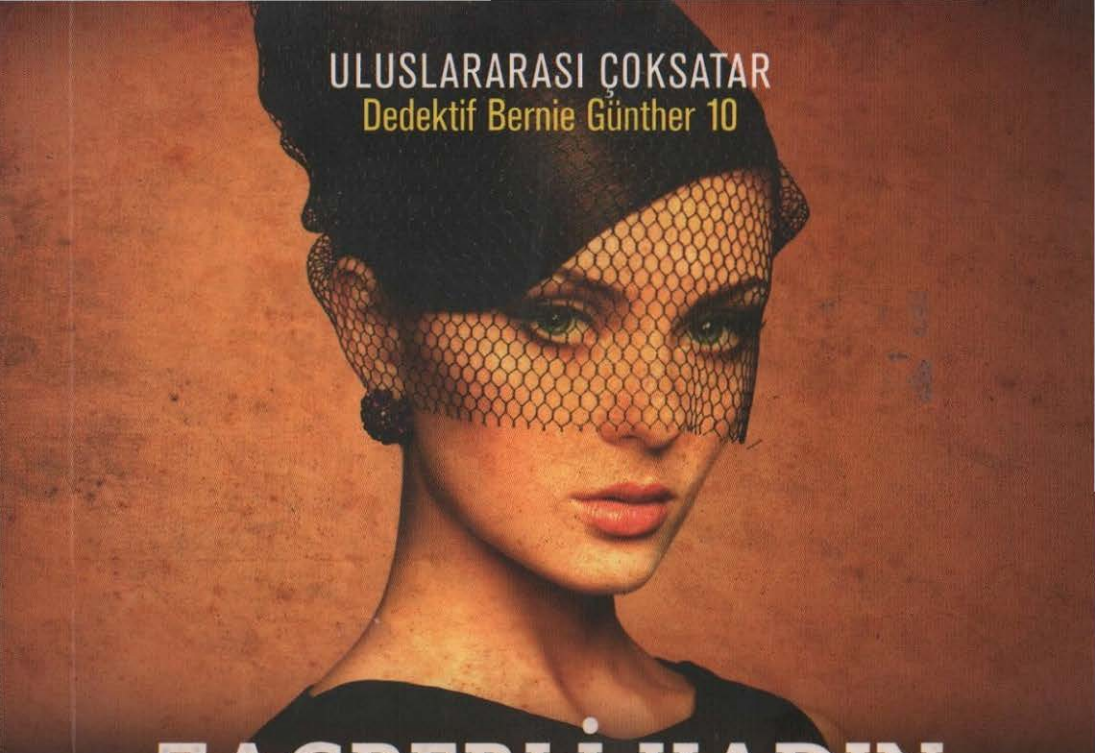
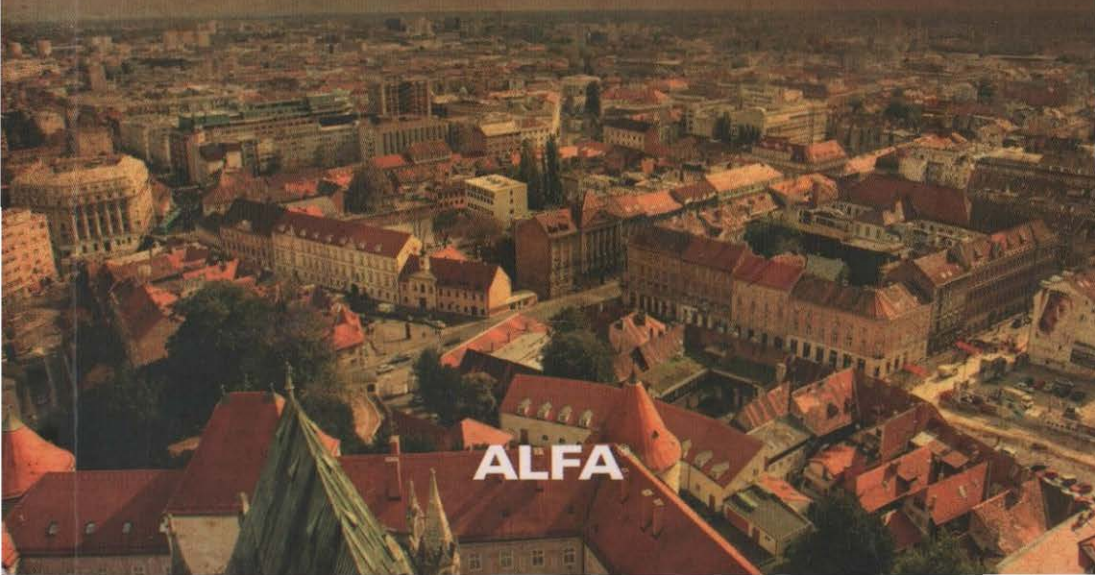
ULUSLARARASI ÇOKSATAR
Dedektif Bernie Günther 10

ZAGREBLİ KADIN

PHILIP KERR

"Şer, gece elbisesi giyip farklı bir aksan konuşarak gelmez."

ALFA

Bernie Günther 10
ZAGREBLİ KADIN

PHILIP KERR (22 Şubat 1956)

Yazarın Bernie Günther romanları en iyi suç romanları arasında kabul edilmektedir. Eleştirmenler onun eserlerini Raymond Chandler ve John le Carré'nin eserleriyle kıyaslamaktadır. Philip Kerr Edinburgh doğumludur, fakat Londra, Wimbledon ve Cornwall'da oturmaktadır.

CEM DEMİRKAN

1973 İstanbul doğumlu. Boğaziçi mezunu. 2003'ten beri çevirmenlik yapıyor. İlk aklına gelen çevirileri şunlardır: *Ölüm ve Şeytan* [Frank Schatzing, Resif]; *Biri ve Öteki* [Philip Kerr, Alfa]; *Sessiz Alev* [Philip Kerr, Alfa]; *Ölüler Dirilmezse* [Philip Kerr, Alfa]; *Sahra Grisi* [Philip Kerr, Alfa]; *Ölümcül Prag* [Philip Kerr, Alfa], *Katyn Katliamı* [Philip Kerr, Alfa].

Zagrebli Kadın
© 2015, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

The Lady From Zagreb
© 2015, Philip Kerr

Kitabın Türkçe yayın hakları Anatolialit Ajans aracılığıyla Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Kitap Editörü Merve Çay
Kapak Tasarımı Elif Çepikkurt
Sayfa Tasarımı Zuhal Turan

ISBN 978-605-171-280-2
1. Basım: Mayıs 2016

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Fatih-İstanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 10905

ZAGREBLİ KADIN

PHILIP KERR

"Şer, gece elbisesi giyip farklı bir aksan konuşarak gelmez."

Çeviri
Cem Demirkan

ALFA

Bu kitap Ivan Held için,
Senin yüreklendirmen olmasa
bu kitapta olmazdı.

“Eğer dünyada adalet olup olmadığını tekrar sorarsan, bu cevapla tatmin olmak zorundasın: Şimdilik yok; bu cumaya kadar da hiçbir şekilde olacağını zannetmem.”

Alfred Doblin

“Tarihin ete kemiğe bürünmüş halini görmek için Yugoslavya’ya gelmeliydim.”

Rebecca West

“Kaderimde yazılı olduğundan, kendi seçeceğim kâbusa sadık kalmak zorundayım.”

Joseph Conrad

ÖNSÖZ

Fransız Rivierası, 1956

Kurtlar genelde koyu mavi renk gözlerle doğar. Bu renk zamanla değişir, yetişkin olduklarında da sarıya döner. Sibirya kurtları ise mavi gözlüdür, bu nedenle insanlar mavi gözlü kurtlar da olduğunu düşünür ki kesinlikle yoktur; eğer mavi gözlü bir kurda denk gelirseniz bilin ki o safkan değil, melezdir. Dalia Dresner gibi koyu mavi gözlere sahip bir kadını daha önce hiç görmemiştim; ama onda da kurtlardan bir parça olduğuna hiç şüphem yoktu.

Dresner otuzlu ve kırklı yıllarda ünlü Alman bir film yıldızıydı ve o tarihlerde onunla, maalesef kısa süren bir ilişkim olmuştu. Artık kırklı yaşlarındaydı ama affetmeyen Technicolor'da bile hâlâ şaşırtıcı derecede güzel görünüyordu, özellikle de dikkatlice baktığında gönderdiği ışınlarla binaları yıkabilecekmiş gibi duran, yavaşça kırptığı mavi gözlerini ekrana çevirdiği zaman. Aynı gözler çoktan benim kalbimi delip geçmişlerdi.

Ayrılık acısı gibi, sevdiğiniz bir kadının yüzünü de hiç unutmazdınız, özellikle de o, medyanın Alman Garbo adını verdiği bir kadınsa. Nasıl seviştiklerinden bahsetmiyorum bile; nedense o da insanın hafızasına takılıp kalırdı. Belki de bunun nedeni elinizde sevişmeyle alakalı hatıralardan başka bir şey olmamasıydı.

"Durma," diye, yatakta onu tatmin etmeye çalışırken birkaç kez inlemişti. Sanki durmaya niyetim varmış gibi; Dalia'yla dünya sona erene kadar memnuniyetle sevişmeye devam edebilirdim.

Ona, dünyanın en eski ve belki de en küçük sineması olmasıyla nam salmış, Marsilya yakınlarındaki La Ciotat'ta bulunan Eden Sineması'nda tekrar rastladım. 1895 yılında Lumière kardeşler ilk filmlerini deniz kıyısındaki pahalı tekne ve yatların bütün yıl bağlı durdukları marinaya yüzü dönük duran ve Berlin'den taşındığımdan beri kaldığım berbat dairenin hemen yakınındaki bu salonda göstermişlerdi. La Ciotat önemli bir Fransız donanma tersanesinin kurulmasıyla canlanmış eski bir balıkçı köyüydü – tabii "önemli" ve "Fransız donanması" kelimelerini aynı cümlenin içerisinde kullanmak ne kadar doğrudur bilemem.

Bir sigara yakıp filmi izlerken ilk kez tanışmamıza neden olan olaylar zincirini hatırlamaya çalıştım. Tam olarak ne zamandı? 1942 mi, 1943 mü? Aslında Dalia'nın Garbo'ya benzediğini hiç düşünmedim. Bana kalırsa asıl Lauren Bacall'a benziyordu. Almanya'nın Garbo'su Josef Goebbels'in fikriydi. Bana bu bekâr İsviçrelinin Hitler'in en sevdiği artistlerden, *Camille*'in ise

en sevdiği filmlerden biri olduğunu o söylemişti. Hitler'in bir filmi hele ki *Camille* gibi romantik bir filmi sevdiğini düşünmek pek akıl kârı olmasa da Goebbels, Führer'in bu filmi her seyredişinde gözyaşlarına boğulup sonraki birkaç saatte de yüzüne renk geldiğinden bahsetmişti. Goebbels açısından Dalia'yı Alman sinemasının Greta Garbo'ya cevabı olarak sunmak elbette ki Hitler'in ve tabii ki Dalia'nın sevgisini kazanmanın yollarından biriydi. Dalia Dresner'e yanaşmaya çalıştığı için onu suçlayamazdım. Pek çok erkek bunu denemişti.

Hayatının büyük bölümünü İsviçre'de geçiren Dalia, 1918'de Avusturya Macaristan'ın dağılmasının ardından İtalya'nın payına düşen Pula, Istria'da doğmuştu; ama bu yarımada hep Yugoslavya'nın doğal bir parçası olagelmişti – Dalia'nın tüm ataları Hırvattı–zorla İtalyanlaştırma ve Mussolini faşistlerinin kültürel baskısından kurtulabilmesi için daha çocukken Zagreb'e götürülmüştü. Gerçek ismi Sofia Branković'ti.

Savaştan sonra Zürih yakınlarındaki evinden ayrılıp Zagreb'de akrabalarından geriye kalan var mı diye görmeye gitti. Savaş sırasında Nazilerle işbirliği yaptığı gerekçesiyle 1947'de Yugoslavya hükümeti tarafından tutuklandı ama Tito –ki ona âşık olduğu kabul edilir– şahsen müdahale edip Dalia'nın hapisten kurtulmasını sağladı. Almanya'ya gelip kariyerine geri dönmeye çalışsa da şartlar müsait değildi. Şansına İtalya'dan teklif geldi ve olumlu eleştiriler alan birkaç filmde oynadı. 1949'da Cecil B. DeMille, *Samson ve Delilâ* filmi için oyuncu ararken siyasi açıdan daha münasip

olan Hedy Lamarr'la birlikte Dalia Dresner'le de görüşmeye karar verdi. Hedy iyiydi –güzelliğine de diyecek yoktu– ama Dalia'nın ağır basacağından emindim. Hedy rolünü otuz beş yaşındaki bir öğrenci gibi oynadı. Dalia'ysa kesin gerçekten yaşıyor gibi oynardı. Cazibe'nin yanında Samson'un kasları kadar büyük bir zekâya da sahip bir kadın gibi. 1955 yılında muhalif Curd Jürgens'le birlikte oynadığı *Des Teufels General** isimli Alman filmiyle Venedik Film Festivali'nde Volpi Ödülü'nü kazandı. Ama Dalia'ya en başarılı rollerini canlandırması imkânını sunan İngilizler, özellikle iki filmde onu Dirk Bogarde'yle oynatan British Lion Films şirketi oldu.

Tüm bunları film başlamadan önce Eden'in bekleme salonunda, Dalia'nın hayatında olup bitenlere dair bilgimi güncellemek için sinemadan aldığım programdan öğrendim. Benim hayatımdan daha yavan olsa da –yine aynı nedenle– çok daha eğlenceli geçmişe benziyordu.

Şu an onu izlediğim Rex Harrison'la oynadığı bir komedi filmiydi, adıda Fransızca *Le Mari Constant*'eydi. Ona ait olmayan bir sesle Fransızca konuştuğunu görmek bir tuhaf geldi. Dalia'nın Almancası hep bal ve sigarayla döşenmişti. Film belki İngilizce iş yapardı ama Fransızcasında iş yoktu ve bunun nedeni sesinin dublajlı olması ya da onu tekrar görünce boğazımın düğümlenmesi değildi. Sadece kötü bir filmdi ve gözlerim bu ılık Riviera karanlığında yavaşça kapandı. Sanki tekrar 1942 yazına geri dönmüştüm...

---

* (Alm.) Şeytanın Generali –çn.

1

Uzun ve huzursuz bir uykudan gümüş şeritli, siyah-beyaz, ama çoğunlukla siyah bir dünyaya uyandım. Uyuyabilmek için General Heydrich'in Prag dışındaki kır evinden birkaç Luminal çalmıştım. Artık öldüğünden onlara ihtiyacı yoktu, aksi takdirde çalmazdım zaten. Gerçi diğer her şey gibi kıt olan hapları bulabilmek, içki bulmaktan bile zordu ve bir SD subayı olarak Heydrich'den bile fazla bu dehşetin parçası haline geldiğimden, o haplara ihtiyacım vardı. Heydrich geçen ay tüm askeri nişanlarıyla ağzında sarmısak ve kalbinde de bir kazıkla birlikte gömülmüştü. Çek suikastçılardan intikam almaya dair son düşünceleri uzun El Greco benzeri kafasının içerisinde, donmuş gri çamur gibi yığılıp kalmıştı ve artık yattığı yerden kimseye zarar veremezdi. Fakat her ne pahasına olursa olsun hayatta kalmaya çalışma gayretlerim, benim ve diğerlerinin canını hâlâ yakabilirdi. Ölümün kara orgu çalmaya devam ettiği müd-

detçe, yüzünde korku dolu bir ifade ve kafasında küçük bir şapka bulunan üniformalı bir maymun gibi, bu, ezgiden yoksun ve insanın içini karartan müzikte oynamaya devam edecektim. Bu beni sıradışı değil, sadece Alman yapardı.

O yaz, sanki her ağacın ve köşenin ardında çığlık atan bir kurukafa ya da koca gözlü, şekil değiştiren bir *alp* duruyormuş gibi, Berlin'in tedirgin edici bir görüntüsü vardı. Kimi zaman Fasanenstrasse'deki dairemde ter içinde uyanırdım. Sanki bir zebani göğsümün üzerine oturmuş nefes almama müsaade etmezdi, ben de nefes almak için çırpınıp hâlâ sağ mıyım diye anlamaya çalışırken çoğunlukla çığlık attığımı duyup gündüz uyurken içime çektiğim ekşi havayı kavrayabilmek için uzanmaya çabalardım. Daha rahat nefes alabilmek için tütün dumanına ihtiyaç duyan birinin şevkiyle hemen bir sigara yakıp eski, çürük bir dişe aitmiş gibi, ağzımı hiç terk etmeyen toplu katliam ve insan cesedinin tadını hafifletmeye çalışırdım.

Yaz güneşi, keyfimizi yerine getirmedi. Sudan başka içecek bir şey bulunmadığından, Berlinlileri daha da bunaltmıştı ve bize, çoktan kazanamayacakları bir savaşı yürüttüklerini anladığımız askerlerimizin bulunduğu, Rusya ve Ukrayna bozkırlarının çok daha sıcak olduğunu hatırlatıyordu. İkindi güneşi, Alexanderplatz civarındaki sokaklara uzun gölgelerin düşmesine yol açarak retinamızdaki fosfenin –çok parlak ışığın artçı etkisinin– ölü askerlerin yeşile çalan enerjisi gibi görünmesine neden olurdu. Gölgeler benim de ait olduğum yerdi, tıpkı rahat bırakılmak isteyen

bir örümcek gibi ben de ancak gölgelerde huzur bulabiliyordum. Ama buna pek fırsatım yoktu. Almanya'da hangi alanda iyi olduğuna çok dikkat etmeliydin. Vaktiyle Kripo'da iyi bir dedektiftim ama bu suçluların gri ve şık üniformalar giydiği, masum herkesinse hapse atılmasından önceydi. 1942'de, Berlin'de polis olmak, kaplanlarla dolu bir kafese fare kapanı kurmaktan farksızdı.

Heydrich'in emri üzerine Alexanderplatz'daki Emniyet Merkezi'nde geceleri çalışmaya başlamıştım, bundan şikâyetim yoktu. Bir polisin yapabileceği doğru düzgün bir iş de yoktu zaten; ama Nazi meslektaşlarım ve onların boş muhabbetlerine tahammül edecek sabrım kalmamıştı. Cinayet Masası, daha doğrusu ondan geri kalanlar –ki vazifesi cinayetleri soruşturmaktır– tıpkı göz göze gelinmesi ölüm demek olan, unutulmuş bir mahkûm gibi beni kendi başıma bırakmıştı. Gerçi buna bayılmıyordum da. Hamburg ve Bremen'den farklı olarak buraya gece hava akınları düzenlenmediğinden, şehir geceleri mezarlık kadar sessizdi. Oysa Weimar Cumhuriyeti döneminde Berlin, dünya üzerindeki en gürültülü ve heyecan verici şehirdi. Hiçbir şeyin ya da hiç kimsenin gerçekte kim ve ne olduğunu gizlemek zorunda kalmamasının neden olduğu tüm o ışıltı ve şaşaa – bir zamanlar bu şehrin öyle bir yer olduğuna inanamıyordum. Ama Weimar Berlini'ni her zaman tercih ederdim. Wiemar Cumhuriyeti tüm demokrasiler içinde en demokratik olandı ama yine de tüm demokrasiler gibi biraz kontrolden çıkmıştı. 1933'den önce her şey serbestti çünkü. Sokrates'in de acı bir şekilde öğrendiği gibi, de-

mokrasinin asıl yapısı usulsüzlüğü ve her türden aşırılığı teşvik etmeyi esas alırdı. Fakat Weimar Cumhuriyeti'nin usulsüzlük ve aşırılıklarını yine de Nürnberg Kanunları adı altında sergilenen insafsızlıklara tercih ederdim. Nazi Almanyası'nda yaşayana kadar affedilmez günahın ne olduğuna dair hiçbir fikrim yokmuş demek ki.

Kimi zaman geceleri pencereden dışarı bakarken camdaki yansımamın da bana baktığını görürdüm – aynı ama farklı, kendimin tam açıklanamamış bir türevi gibi, daha karanlık bir ikinci kişilik, kötü ikizim ve belki de ölümün habercisi. Arada bir, bu soluk, ikinci kişiliğin bana fısıldadığını duyardım. "Söyle, Günther, bugün acınası hayatını korumaya devam etmek için neler yapıp kimlerin eteğini öpeceksin?"

Güzel soruydu.

Polis merkezinin doğu köşesindeki kulenin tepesinde bulunan ofisimden Alexanderplatz'daki istasyona gelip giden trenlerin sesini daha sık duyar olmuştum. Kaiser-Strasse'deki eski Ortodoks sinagogunun çatısını –ya da ondan geriye kalanı– görebiliyordum. Sanırım Fransa-Prusya savaşından önce inşa edilmişti ve sekiz yüz kişilik cemaatiyle Almanya'daki en büyük sinagoglardan biriydi. Yirmili yaşlarımda genç bir *Schupo* olarak devriye gezdiğim zamanlarda Kaiser-Strasse'deki sinagog dolup taşardı. Kimi zaman Yahudi Erkek Okulu'nda okuyan ve trenleri görmeye istasyona giden çocuklarla sohbet ederdim. Bir seferinde diğer bir üniformalı polis bu çocuklarla konuştuğumu görünce sordu: "O Yahudilerle konuşmaktan ne anlıyorsun?" Ben de cevaben onlar sadece

çocuk ve sen diğer çocuklarla ne konuşuyorsan ben de onlarla onu konuşuyorum dedim. Elbette tüm bunlar bende Yahudi kanı olduğunu öğrenmemden çok önceydi. Belki de onlara yakın hissetmemin nedeni budur. Ama nedenin bu olmadığına inanmayı tercih ederim.

Kaiser-Strasse'de Yahudi çocuk görmeyeli epey zaman olmuştu. Haziran başından beri Berlin Yahudileri, Grosse Hamburger Strasse üzerindeki bir aktarım kampından doğuda bir yerlere gönderiliyordu ama gittikleri yerlerin de geçiciden ziyade kalıcı oldukları her geçen gün daha da aşikâr hale gelmeye başlamıştı. Bu sevkiyatlar, kimse görmesin diye genelde gece yapılırdı ama bir sabah saat beşte Anhalter İstasyonu'ndaki bir hırsızlık ihbarını soruştururken elli kadar yaşlı Yahudinin yola çıkmaya hazır bir trenin kapalı vagonlarına bindirildiğini gördüm. Avrupa'nın şimdikinden çok daha barbar olduğu –kral ve imparatorların suç işlemek için geceyi beklemeden gündüz vakti dilediklerini yapabildikleri– bir dönemde Pieter Bruegel tarafından resmedilmiş bir manzaraya benziyordu. Vagonlar çok fena görünmese de Yahudilerin akıbetlerinin ne olacağına dair iyi bir fikir sahibi olmuştum çünkü aksi takdirde o vagonlara bindirilmelerinin hiçbir anlamı yoktu.

Yaşlı bir Berlinli *Schupo* beni alıp götürmeye kalkınca ona rozetimi göstererek defolup gitmesini söyledim.

"Affedersiniz, efendim," deyip deri şapkasına dokunarak selam verdi. "RSHA olduğunuzu bilmiyordum."

"Bunları nereye götürüyorlar?" dedim.

"Bohemya'da bir yer. Theresienstadt gibi bir şeydi galiba. İnsan neredeyse hallerine üzülecek. Oysa orada kendileri gibilerle yeni bir şehirde yaşayacaklar."

"Theresienstadt'ta öyle bir şey olmayacak," dedim. "Bohemya'dan yeni döndüm." Ona orası, Rusya ve Ukrayna'da olup bitenlerle alakalı bildiğim ne varsa anlattım. Adamın yüzünde gördüğüm dehşet ifadesi, ona bu gerçekleri anlatmamın yol açacağı riskleri göze almaya değerdi.

"Daha neler," dedi.

"Ne yazık ki hepsi doğru. Polonya'nın doğusundaki bataklıklarda bu insanları sistemli şekilde öldürüyoruz. Biliyorum çünkü gözlerimle gördüm. Biz derken de polisleri kastediyorum. RSHA. Bu cinayetin failleri biziz."

Schupo gözlerini kırparak idrak edilmesi mümkün olmayan bir şey söylemişim gibi baktı. "Dedikleriniz doğru olamaz, efendim. Hepsi şaka değil mi?"

"Şaka falan değil. Sana anlattığım bugün duyacağın belki de tek doğru şey. İstersen çevrene sor ama fazla dikkat çekme. İnsanlar malum nedenlerden bu konuda konuşmak istemiyor. İkimizin de başı belaya girebilir. O trendeki Yahudiler cehenneme gidecekler. Biz de öyle."

Kendi kendime sadistçe gülerek uzaklaştım; Nazi Almanyası'nda hakikat çok kudretli bir silahtı.

Fakat işimin başına dönmemi sağlayan da bu RSHA canilerinden biriydi. Bir Avusturyalı olan Ernst Kaltenbrunner'in müstakbel Reich Emni-

yet Genel Müdürü olduğu söyleniyordu ama yine aynı rivayetlere göre İsviçre, Chur'daki sanatoryumdan çıkana kadar tayini Hitler tarafından tasdik edilmeyecekti. Bu yüzden Kripo, geçen kasım ayına kadar Beyaz Rusya'daki SS-B Harekat Grubu'na komuta etmiş, General Arthur Nebe'nin mahir ama kanlı ellerine kalmıştı. B Grubu'nun komutasına artık başkası geçmişti ama eğer Alex'te duyduklarım doğruysa –ve doğru olduğunu düşünmek için mantıklı sebeplerim vardı– Nebe, Berlin'e dönme hakkı kazanmadan önce komutasındaki askerler kırk beş binden fazla kişiyi öldürmüştü.

Kırk beş bin. Böyle bir rakamı cinayet bağlamında idrak edebilmek kolay değildi. Nazilerin arada bir miting düzenlediği Berlin Sportspalast'ın kapasitesi on dört bin kişiydi. Orada Goebbels'i alkışlamak için toplanan insanları üçle çarptığımda ancak kırk beş bin kişinin ne demek olduğunu anlayabiliyordum. Gerçi orada tezahürat yapanların hiçbiri öldürülmemişti.

Nebe'nin, İvan bataklıklarında yaptıklarına dair karısı Elise'yle kızı Gisela'ya ne anlattığını çok merak ettim. Gisela on altı yaşına gelmiş, güzel bir kızdı ve Arthur'un onun üzerine titrediğini bilirdim. Zeki de bir kızdı. Acaba babasına SS'de ne yaptığını sormuş muydu hiç? Ya da babasının tilkiyi andıran gözlerini kaçırdığını ve sonra da, tıpkı Cihan Harbi konusu açıldığı zaman çoğunluğun yaptığı gibi, konuyu değiştirdiğini mi görüyordu? Cihan Harbi'nden, ben de dahil olmak üzere, rahatça bahseden tek kişiye denk gelmedim. Oysaki Arthur Nebe'nin o tarihlerde utanmasını

gerektirecek bir şey yoktu; Doğu Cephesi'ndeki 17. Ordu –1. Batı Prusya– Kolordusu'na bağlı keşif taburunda vazifeli genç bir teğmen olarak iki kez zehirli gaz soluyup birinci sınıf Demir Haç Nişanı kazanmıştı. Nebe bu yüzden Rusları hiç sevmezdi ama 1941 yazını kırk beş bin Yahudiyi öldürerek geçirdiğini ailesine söyleyebilmesinin mümkünü yoktu. Gerçi Nebe benim bunu bildiğimi bilmesine rağmen hâlâ gözlerimin içine bakabiliyordu; o konuda konuşmuyor olsak da beni asıl şaşırtan onun yanında durmaya, zor da olsa, tahammül edebiliyor olmamdı. Anladım ki Heydrich için çalışabildiysem herkes için çalışabilirdim. Nebe'yle dost olduğumuzu iddia edemezdim. Sadece aramızda bir husumet yoktu ve 1938 gibi erken bir tarihte Hitler'e karşı düzenlenen komploya katılan birinin, şimdi nasıl olup da böyle soğukkanlı bir kitle katliamcısına dönüştüğünü aklım almıyordu. Minsk'teyken Nebe bunu açıklamayı denedi. Hitler'i öldürme fırsatını ele geçirebilmek için o ve dostlarının olabildiğince dikkat çekmekten kaçınacaklarını söylemişti; bunun kırk beş bin Yahudiyi öldürmesini nasıl mazur gösterebileceğini anlamış değildim. O zaman anlamadığım gibi şimdi de anlamıyordum.

Nebe'nin teklifi üzerine, pazar günü Pfaueninsel'in biraz güneybatısındaki, Wannsee'de bulunan Wirtshaus Moorlake'de özel bir odada öğle yemeği yemek için buluştuk. Güzel içki bahçesi ve orkestrasıyla Prusya'dan ziyade Bavyera tarzına benziyordu ve yazın Berlinlilerin gözdesi olan bir mekândı. Bu yaz mevsimi de bir istisna değildi. Güzel bir gündü ve ikimiz de üniforma giymi-

yorduk. Nebe buton cepli, geniş yakalı, üç parça, açık gri, tüvit Knickerbocker takım giymişti. Açık gri çorapları ve cilalı kahverengi ayakkabılarıyla tüylü bir şeyi vurmayı planlıyor gibi bir hali vardı, bir yandan fena bir değişiklik de olmazdı. Bense yine benzer şekilde üç parça yazlık bir takım giyiyordum ki aslında kışın giydiğimden farklı değildi. Sadece hava sıcak olduğundan içime yelek giymemiştim; bir martının tüyü kadar ince görünsem de umurumda değildi.

Patatesli göl alabalığıyla kremalı çilek yiyip iki şişe kaliteli Mosel içtik. Yemekten sonra, uzunca bir tekne ya da su üzerinde duran bir kabuğa benzer bir şeye bindik. Engin donanma tecrübem sayesinde Nebe kürek çekmeyi bana bıraktı ama ondan ne kadar general olursa benden de ancak o kadar amiral olurdu; ben küreklerle cebelleşirken de o Havana purosu içip sanki dünya umurunda değilmiş gibi, Prusya'nın lekesiz, masmavi gökyüzüne baktı. Vicdan, SS ve SD'de çok az subayın sahip olabildiği bir lükstü. Wannsee yüzyıl başında Sen Nehri kıyısını resmeden empresyonist bir tabloyu akla getiriyordu, benek hastalığından mustaripmiş gibi duran türlerden biri. Görünürde kanolar, yelkenliler ve şalupalar olsa da akaryakıtla çalışan hiçbir tekne yoktu; akaryakıt bulmak, içki ve hap bulmaktan da zordu. Civarda bolca genç kadın vardı –ki Nebe'nin burayı sevmesinin nedenlerinden biri de buydu– ama hiç genç erkek yoktu; tümü askerdeydi ve Rusya'daki bir mermi çukurunda canları pahasına savaşıyorlardı. Uzun, dar kabuklardaki kadınlar beyaz atletler ve kısacık şortlar giymişlerdi, bu da korselerin ve Fransız

büstlerin gelişmiş bir türü sayılırdı çünkü benim gibi ilgili olanların, göğüs ve kalçalarını görmesini sağlıyordu; bronz, canlı ve kimi zaman da cilveliydiler. Nihayetinde onlar da insandı, ben ne kadar onlarla ilgilenmek istiyorsam onlar da o kadar benim ilgimi çekmeye çalışıyordu. Bazıları bizimle birlikle kürek çekip ne kadar yaşlı olduğumuzu fark edene kadar bizimle biraz sohbet ediyordu; ben kırklarımdaydım, Nebe de elliye merdiven dayamıştı. Ama bir kıza gözüm takıldı. Onu oturduğum yerin yakınlarında da görmüştüm. Adının Kirsten olduğunu ve Emser Strasse'deki Fichte Lisesi'nde öğretmen olduğunu biliyordum. Onu kürek çekerken görünce Emser Strasse'de biraz daha fazladan dolaşıp ona denk gelme şansımı artırmaya karar verdim. O ve esnek arkadaşları uzaklaşırken her ihtimale karşı gözümü teknelerinden ayırmadım; güzel bir kızın ne zaman suya düşüp bir kurtarıcıya ihtiyacı olacağı belli olmazdı.

Nebe'nin Wannsee'yi sevmesinin diğer bir nedeni de burada kimsenin sohbetinize kulak misafiri olmayacağından yüzde yüz emin olabilmenizdi. Nebe, 1938 Eylülü ve kendisinin de parçası olduğu, başarısız Oster darbesini müteakip ondan şüphelenildiğini düşündüğünden, her şeyden şüphelenir hale gelmişti; ama benim yanımda hep rahat konuşurdu çünkü benim ondan çok daha büyük bir şüpheli olduğumu bilirdi. Ben Nebe'nin bulabileceği en iyi arkadaştım; kendini kurtarmak için gözünü kırpmadan Gestapo'ya teslim edebileceği bir arkadaş.

"Yemek için teşekkürler," dedim. "Bu Mosel kadar güzel bir şey içmeyeli epey olmuştu."

"Eğer fazladan içki ve yemek kuponu bulamayacaksan Kripo amiri olmanın ne faydası var?" dedi. Almanya'nın, özellikle Yahudiyseniz, gittikçe cimrileşen yiyecek karnesi sisteminde kuponlara ihtiyacınız vardı.

"Aslında yediklerimizin tümü yerel ürünler," dedi. "Göl alabalığı, patates ve çilek. Eğer yazın Berlin'de bunları da bulamaz hale gelirsek teslim olmanın vakti geldi demektir. Yaşamanın bir manası kalmaz." İç çekip purosunun dumanını beyaz saçlarının üzerindeki gökyüzüne üfledi. "Biliyor musun, kimi zaman buraya tek başıma gelir, bir tekneye binip halatı çözer ve nereye gideceğimi bilmeden açılırım."

"Bu gölde gidecek hiçbir yer yok."

"Sanki bunda bir terslik varmış gibi söyledin, Bernie. Göllerin yapısı budur. Onlar senin söylediğin gibi pratik amaçlara hizmet etmesi için değil, izlemek ve eğlenmek için vardır."

Omuz silkip kürekleri kaldırdıktan sonra teknenin yanından ılık suya baktım. "Ne zaman bunun gibi bir göle gelsem elimde olmadan yüzeyin altında ne var diye düşünürüm. Kim bilir derinlerinde ne çözülememiş suçlar yatıyor? Dibinde bir çift demir ayakkabı giyen kimler var acaba? Belki de Nazilerden saklanan bir Yahudi U-botu vardır. Ya da yirmilerde Freikorplar tarafından oraya atılmış bir solcu."

Nebe güldü. "Dedektiflik kanında var. Bir de neden yöneticilerin seni kullanmaya devam etmek istediğini merak ediyorsun."

"Buraya faydalı olduğuma dair bana iltifat yağdırman için mi geldik?"

"Belki."

"Bence faydalı olduğum günler çok gerilerde kaldı, Arthur."

"Her zamanki gibi kendini çok küçümsüyorsun, Bernie. Bilirsin, ben seni hep Dr. Porsche'nin tasarladığı halk arabaları gibi görmüşümdür. Biraz kaba ama ucuz ve verimli. Ayrıca temelli ayakta kalacak kadar da sağlam, neredeyse."

"Şu anda motorum hava soğutmalı olsa hoş olurdu," dedim küreklerin üstüne dayanarak. "Çok sıcak."

Nebe purosundan bir nefes çektikten sonra elini suya daldırdı. "Ne yapacaksın, Bernie? Tüm bunlardan uzaklaşmak mı istiyorsun? Ne zaman her şeyi unutacaksın?"

"Her şeyi unutmak, bilhassa Berlin'de zaman ister, Arthur. İnan bana denedim. İçimden bir ses hayatımın geri kalanı boyunca unutmaya gayret edeceğimi söylüyor."

Nebe başını salladı. "Doğru olmadığını sen de biliyorsun. Eğer gerçekten istersen, unutabilirsin."

"Nasıl başarıyorsun?"

"Belli bir dünya görüşü edinerek. Bu tüm Almanların aşina olduğu bir kavram. Öğretmen babam hep şöyle derdi: 'Neye inandığını öğren, Arthur, onun içindeki yerini öğren ve ondan şaşma. Bu dünya görüşünü de her ne pahasına olursa olsun hayatına düzen vermek için kullan.' Benim bundan çıkardığım sonuç şu: Hayatta tek önemi olan fırsatlardır. Ben her şeye böyle bakarım. Eğer Minsk'te B Grubuna komuta etmesem, bunu başka biri yapacaktı. Muhtemelen de o şerefsiz Erich Naumann. Benim yerime o adi herif geçti. Ama

kimi zaman orada hiç bulunmadığımı düşünüyorum. Yani gerçek ben orada değildim. Oraya dair hemen hiçbir şey hatırlamadığımdan orada bulunmuş da sayılmam.

"1919'da Siemens'te ampul satış işine girmeyi denedim. Hatta itfaiyeci olmaya bile çalıştım. O tarihlerde nasıl olduğunu hatırlarsın. Mesleğin iyisi kötüsü olmazdı. Ama olacak iş değildi. Ordudan ayrıldıktan sonra bana uygun bulabildiğim tek iş Kripo'ydu. İşte, ben bundan bahsediyorum. Hayat nasıl oluyor da bir adamı ampul satmak ya da yangınları söndürmekle uğraşmaya yönlendirirken diğerini bir cellat haline getiriyor?"

"Sence mevzu bu mu?"

"Değil mi? Uzun bir şapka takmadığım doğru ama yaptığım şey aynı. İşin aslı, bu tür şeyler nadiren kişinin kendisine bağlı. Ben kötü bir adam olduğum için Minsk'e gitmedim, Bernie. Buna yürekten inanıyorum. Oraya gitmem tümüyle tesadüftü. Ben öyle görüyorum. Hâlâ eskisi gibiyim. İtfaiyeci yerine polis olmamı sağlayan şey kaderden başkası değil. Tüm o Yahudileri öldüren de aynı kader. Hayat rasgele olaylar yığınından başka bir şey değil. Bir şeylerin oluşu mantığa dayanmaz, Bernie. Bazen senin asıl sorununun bu olduğunu düşünüyorum. Her şeyde bir mana arıyorsun ama öyle bir şey yok. Hiç de olmadı. Sadece bir sınıflandırma hatası. Ve bu tür şeyleri çözmeye çalışmak, hiçbir şeyi çözmüyor. Bu zamana kadar şahit olduklarına dayanarak bunu sen de anlamış olmalısın."

"Felsefe dersi için teşekkürler. Sanırım ben de anlamaya başladım."

"Bana teşekkür etmen gerek. Sana iyilik yapıyorum."

"Silah taşıdığını zannetmem, Arthur."

"Ciddiyim. Sana Bendlerblock'taki Savaş Suçları Dairesi'nde bir iş ayarladım. Eylülde başlayacaksın."

Güldüm. "Dalga mı geçiyorsun?"

"Kabul etmem gerek, düşününce bana da gülünç geldi," dedi Nebe. "Ama ben çok ciddiyim, Bernie. Bu senin için güzel bir fırsat. Alex'ten uzaklaşıp yeteneklerini layıkıyla kullanabileceğin başka bir yerde çalışacaksın. Hâlâ SD olmaya devam edeceksin çünkü o konuda elimden fazla bir şey gelmez. Ama emrinde çalışacağın Hâkim Goldsche'ye göre üniforman ve soruşturma tecrüben, orada şu an görevli kişilere kapalı bazı kapıların açılmasını sağlayacak. Çoğu, ismi *Von*'la başlayan ve savaş alanlarından ziyade üniversite kulüplerinde tecrübe edinmiş hukukçular. Hatta doğru düzgün bir maaşın bile olacak." Güldü. "Anlamıyor musun, seni yeniden saygın biri yapmaya çalışıyorum. En azından yarı saygın. Kim bilir belki kendine yeni bir takım bile alırsın."

"Sen gerçekten de ciddisin."

"Tabii ki. Yemek yerken vaktimi boş yere seninle ziyan edeceğimi zannetmedin haliyle. Buraya güzel bir kızla da gelebilirdim. Güzel olmasa bile senden bin kat iyidir. Şimdi teşekkür edebilirsin."

"Teşekkürler."

"Madem sana bir iyilik yaptım, ben de karşılığında bir şey istiyorum."

"Karşılık mı? Prag'daki hafta sonunu unuttun galiba? Heydrich'in ölümünü soruşturmamı isteyen sendin ve üzerinden daha bir ay bile geçmedi? Ayrıca elde ettiğim sonucu da beğenmedin. Esplanade Hotel'de görüştüğümüzde bana, bu konuşma hiç olmadı dedin. Ben o iyiliğin karşılığını istemedim."

"O ikimizin de yararınaydı, Bernie." Nebe ellerinin üzerindeki egzamaları kaşıdı; bu huzursuzlanmaya başladığının göstergesiydi. "Bu farklı. Senin bile sorun çıkarmadan yapabileceğin bir şey."

"Bu da o iş için doğru kişi olmadığımı düşündürdü bana."

Sigarasını ağzına koyup sanki derisinin altında bu soruna daha iyi bir çözüm yatıyormuş gibi, kaşınmaya devam etti. Tekne yavaşça kendi etrafında döndüğünden şimdi geldiğimiz tarafa yönelmiştik; bu hisse alışkındım. 1939'dan beri tüm hayatım olduğum yerde dönmekten ibaretti.

"Şahsi bir şey mi, Arthur? Yoksa biz dedektiflerin gülerek 'iş' dediği şeylerden mi?"

"Zahmet edip bir dakika susarsan anlatırım. Senin gibi boşboğaz birinin hâlâ nasıl sağ kaldığını anlamak zor."

"Aynı soruyu ben de kendime soruyorum."

"Bu bir iş, tamam mı? Hem de tam sana göre bir iş."

"Bilirsin diğerlerinin uzaktan bile bakmaya çekineceği işler genelde tam bana göredir."

"Uluslararası Asayiş Polis Heyeti IKPK'yi hatırlıyor musun?"

"O hâlâ duruyor mu?"

"Başkanı da benim," dedi Nebe keyifsizce. "Tutup keçinin sevmediği ot burnunda bitermiş falan da demeye kalkma."

"Biraz şaşırdım, hepsi bu."

"Bildiğin üzere Heydrich 1940'da Berlin'e taşınmasına karar verene kadar merkezi Viyana'daydı."

Nebe göl üzerinden İsveç Pavyonu'nun biraz güneyinde bulunan Havel üzerindeki köprüyü işaret etti.

"Aslında tam oraya. Tabii kendisi de başına geçti. Reinhard Heydrich Şov'un pırıltılı oyunlarından biri daha. O şerefsizin ölmesi üzerine artık hiçbir işlevi kalmayan IKPK'yi kaldırabiliriz zannetmiştim. Ama Himmler farklı düşünüyormuş ve konferansın devam etmesini istedi. Evet, doğru duydun – bir-iki hafta içerisinde bir konferans tertip edilecek. Heydrich öldürülmeden önce zaten Avrupa'daki tüm emniyet amirlerine davetiye gönderildiğinden biz de buna sadık kalacağız."

"İyi de savaş devam ederken kim çıkıp gelir ki, Arthur?"

"Şaşıracaksın. Tabii ki Fransız Sûreté. Ziyafet ve fikirlerini ifade etme fırsatını kaçırmazlar. İsveçliler. Danimarkalılar. İspanyollar. İtalyanlar. Romenler. İsviçreliler bile geliyor. Bir de Gestapo elbette. Onları unutmak olmaz. İşin aslı İngilizler hariç, neredeyse herkes gelecek. O yüzden katılacaklar açısından bir eksiklik olmayacağı hususunda seni temin edebilirim. Asıl sorun şu; bana konuşmacıların kim olacağını tespit etmem emredildi ve ben de bu işe uygun birilerini aramakla uğraşıyorum."

"Sakın. Sakın aklından–"

"Tam tahmin ettiğin gibi. Bu sefer hiç kurtuluşumuz yok maalesef. Mesela, Boğucu Gormann'ı nasıl yakaladığını anlatabilirsin diye düşündüm. Almanya dışında bile meşhur bir vakaydı. Alt tarafı kırk dakika."

"Altı üstü yok, Arthur. Gormann vakası neredeyse on beş yıl önceydi. Werderscher Markt'taki yeni polis binanda daha müsait birileri yok mu?"

"Var tabii ki. Komiser Lüdtke çoktan adam toplamaya başladı bile. Sen tavsiye etmeden söyleyeyim, Kurt Daluege'yle Bernhard Wehner de aralarında. Ama iki gün sürecek konferansta hâlâ konuşmacı açığımız var."

"Ya Otto Steinäusl? Zamanında IKPK başkanı değil miydi?"

"Geçen sene Viyana'da veremden öldü."

"Ya Prague'daki şu diğer adam. Heinz Pannwitz."

"O herif serserinin teki, Bernie. Küfrü basmadan ya da kürsüye mikrofonla vurmadan beş dakika bile konuşabileceğini zannetmem."

"Schellenberg."

"Çok gizli ve çok soğuk."

"Ya S-Bahn katili Ogorzow'u yakalayan polis. Bu olay geçen sene olmuştu. Georg Heuser. İhtiyacın olan adam o."

"Heuser, Minsk'teki Gestapo Amiri," dedi Nebe. "Heuser'in Ogorzow'u yakalamasından beri Lüdtke onu fena şekilde kıskanıyor. O yüzden şimdilik Minsk'te kalmaya devam edecek. Ne dersen de bu iş sana kaldı."

"Eğreti Lüdtke beni de pek sevmez biliyorsun, değil mi?"

"Söylediğimi yapar. Üstelik değil Lüdtke, seni kıskanan hiç kimse yok, Bernie. Artık kimseye yönelik bir tehdit değilsin. Kariyerin yerinde sayıyor. Kartlarını doğru oynasan şimdiye benim gibi general olabilirdin."

Omuz silktim. "Genelde kendimi hüsrana uğratma hususunda mahirimdir. Fakat benden hatip olmaz, Arthur. Zamanında birkaç basın konferansı idare etmişliğim vardı, ama bu bambaşka bir şey. Hiç beceremem. Benim için hitabet barda içip bağırmaktan ibaret."

Nebe sırıtıp purosundaki ateşi canlandırmaya çalıştı. "Aslında konuşmacıların tümü birbirinden berbat olacak. Bence IKPK konferansı o kadar sıkıcı olacak ki bir daha yapılmasını kimse istemeyecek. Naziler asrın uluslararası suçlarını işlerken, uluslararası asayişten bahsetmek düpedüz saçmalık."

"Bunu söylediğini ilk kez duyuyorum, Arthur."

"Sadece sana söylediğim için önemi yok."

"Ya ağzımdan bir şey kaçırıp seni utandıracak bir şey söylersem. Kimlerin orada olacağını bir düşün. Himmler'i son gördüğümde kaval kemiğime tekme atmıştı."

"Hatırladım." Nebe sırıttı. "Harika bir görüntüydü." Başını iki yana salladı. "Sen bunları hiç kafana takma. Okuman için sana Propaganda ve Milli Aydınlanma Bakanlığından hazır bir metin verilecek. Metni kibar ve münasip bir şekilde yazacaklar. Bakan Yardımcısı Gutterer tüm metinleri önceden gözden geçirecek. Kendisi de SS olduğundan bölümlerimiz arasında bir sorun

çıkmayacak. Herkesin ondan daha sıkıcı olması onun da işine gelir."

"İçim ne kadar rahatladı, anlatamam. Tanrım ne komedi. Chaplin de konuşacak mı?"

Nebe başını iki yana salladı. "Bence günün birinde, birisi seni vuracak ve sonun böyle olacak, Bernie Günther."

"Walther'dan çıkan dokuz milimetrelik mermiyle ölmekten daha güzeli olamaz."

Uzakta, gölün ışıldayan kıyısındaki öğretmen Kirsten'i belli belirsiz seçebiliyordum. O ve güzel arkadaşları İsveç Pavyonu'nun önündeki iskeleye çıkıyordu. Kürekleri suya indirip tekrar çekmeye başladım ama bu sefer tüm gücümü kullanıyordum. Nebe nedenini sormadı, ben de söylemedim ama güzel kızları severdim. Benim dünya görüşüm de buydu.

2

İkinci Reich'ın kuruluşundan beri Berlin'in mimarları şehir sakinlerinin kendilerini küçük ve önemsiz hissetmelerini sağlamaya çalışmıştı, Propaganda ve Milli Aydınlanma Bakanlığının yeni sağ kanadı da buna bir istisna değildi. Wilhelmplatz'da bulunan ve Başbakanlık'tan bir taş atımı uzakta olan bina, Leipziger Strasse'nin köşesindeki Havacılık Bakanlığına çok benziyordu. Bu iki binaya birlikte bakınca mimarı Albert Speer'in binaları inşa etmeden önce şemalarını karıştırdığını düşünebilirdiniz. Speer, şubat ayında Savaş ve Silahlanma Bakanı olmuştu ve bu makamda Hitler'in resmi mimarlığından daha iyi bir iş çıkarmasını umut ettim. Giotto'nun elini hiç kaldırmadan kusursuz bir daire çizebildiği söylenir; Speer ise en fazla dümdüz bir çizgi –o da cetvel kullanırsa– çizebilirdi, hepsi bu. Çizmekte iyi olduğu şeyin düz hatlar olduğu barizdi. Zamanında ben de güzel fil çizerdim ama mimar olmama

yetecek seviyede değildi. Fil beyazsa iş değişirdi elbette.

Volkischer Beobachter'de Nazilerin Alman modernizminden pek hazzetmediklerini okudum – Weimar'daki teknik üniversite ve Bernau'daki sendika binası gibi yapılar.

Modernizmin, artık her ne demekse, gayri Alman ve kozmopolit olduğunu düşünürlerdi. Sanırım Nazilerin bununla kastettikleri Yahudilerin tasarladığı ve çoğu camdan oluşan konforlu ofislerde oturmak istemedikleriydi. Çünkü her an bir ihtilali savuşturmak zorunda kalabilirlerdi. Propaganda ve Milli Aydınlanma Bakanlığı gibi taş bir binayı savunmak, Dessau'daki Bauhaus'u savunmaktan çok daha kolay olurdu. Bir Alman sanat tarihçisi –muhtemelen o da Yahudiydi– bir keresinde Tanrı'nın ayrıntıda gizli olduğunu söylemişti. Ben ayrıntıları sevsem de Nazilere göre yüksek bir mevkide, elinde dolu bir makineli tüfekle duran bir asker, Tanrı gibi itimat edilemez ve değişken bir şeyden çok daha güven vericiydi. Yeni bakanlığın küçük ve düzgün pencerelerinden herhangi birinde elinde MP40 makineli tabancayla duracak bir asker Wilhelmplatz'ın tümünü görebilir, yeni ve yakışıklı Savaş ve Silahlanma Bakanımız ona yeterli cephaneyi tedarik ettiği müddetçe öfkeli Berlin kalabalığını uzakta tutabilirdi. Yine de böyle bir hadiseyi görmek isterdim. Berlinli kalabalıkların sağı solu belli olmazdı.

Bakanlığın içi daha az kırsal, daha ziyade gösterişli, modern ve transatlantikteymişiz gibiydi; her şey kestane renginin, bej duvarların ve kalın

kahverengi halıların arasında kaybolup gitmişti. Hitler'in devasa portresinin –hiçbir Alman bakan o olmadan işini yapamazdı– altındaki balo salonu büyüklüğündeki girişte tüm binayı çiçek kokularının sarmasını sağlayan büyük bir vazo vardı, bu kokunun Almanya'da milli aydınlanmayla aynı anlama gelen ve yüce liderimizin hassas burnunu rahatsız ettiği anlaşılan pislik kokusunun bastırılmasına yardımcı olduğu inkâr edilemezdi.

Büyük kapılardan sağa dönüp eski Leopold Sarayı olduğunu varsaydığım yere girerken, "Günaydın beyler," dedim.

Kalabalığa karşı ikinci bir savunma mevzii olarak da kullanılabilecek büyük meşe resepsiyon masasının arkasında yumuşak yakalı, daha yumuşak elli ve yürüyüşümü tecrübeye dayalı bir kayıtsızlıkla izleyen bir çift sessiz memur duruyordu. Gerçi hoşuma gitti: SD üniforması giyiyor olmamın tek güzel yönü eğer onu giymiyor olsam bu ülkeyi yöneten şu suratsız bürokratların bana daha da küçümseyerek bakacaklarını bilmemdi. Hatta kimi zaman onları küçük görme fırsatını bile elde edebiliyordum. Sadistçe ve Berlin tarzı bir oyundu bu ve oynamaktan hiç bıkmazdım.

İki memur ne önemli ne de meşgul görünüyor olsalar da benim de kendimi onlarla aynı seviyede hissetmemi sağlamaya yönelik daha önce defalarca sergiledikleri oyunlarını oynamaya devam ettiler. Ancak birkaç dakika sonra içlerinden biri biraz daha alakadarmış gibi göründü.

Ardından bir dakika daha geçti.

"Artık hazır mısınız?" diye sordum.

"Heil Hitler," dedi.

Parmağımla şapkama dokunup başımı salladım. İlginçtir, etrafta seni tekmeleyecek bir SA olmadığı müddetçe bakanlık içerisinde bile Hitler selamı vermemek bir sorun teşkil etmiyordu.

"Heil Hitler," dedim çünkü tek seferde ancak belli bir seviyeye kadar direniş gösterebilirdim. Başımı kaldırıp boyalı tavana baktıktan sonra takdirle başımı salladım. "Güzel. Eski merasim sarayıydı, değil mi? Burada çalışmak hoş olmalı. Taht odası hâlâ duruyor mu? Hani Kayser'in önemli madalyaları verdiği yer? Gerçi benim demir haçım o kadar önemli sayılmaz. Cihan Harbi'nde cephede kazandım ve komutanım göğsüme takabilmek için üzerimde çamur ve pislikle kaplı olmayan bir yer aramak zorunda kaldı."

"Etkileyici olduğuna itiraz edemem," dedi içlerinden daha uzun olanı. "Ama burası 1919'dan beri devlet basın binası."

Kıskaç gözlük takıyor, talimat veren bir polis gibi konuşurken ayak parmakları üzerine kalkıyordu. Yazlık kruvaze siyah ceketinin yakasına taktığı beyaz karanfil hoş dursa da bal mumlu bıyıkları ve cep mendili tam Wilhelmstrasse tarzıydı. Ağzı, sabah birisi kahvesine sirke dökmüş gibi duruyordu; karısı –bir tane olduğunu varsayıyorum– kesinlikle daha öldürücü bir şey olmasını tercih ederdi.

"Eğer sadede gelebilirseniz iyi olur. Çok meşgulüz."

Yüzümdeki tebessüm bir anda soldu. "Hiç şüphem yok. Siz ikiniz bina yapılırken mi buraya kondunuz yoksa telefonu bağlarken mi getirdiler sizi?"

En az diğeri kadar kütük, anasının karnından askılı ve çizgili pantolonla doğmuş gibi duran kısa olanı, "Nasıl yardım edebiliriz, Yüzbaşı?" dedi.

"Polis Müfettişi Bernhard Günther," dedim. "Alexanderplatz'daki Emniyet Merkezi'nden. Bakan Yardımcısı Gutterer'le randevum var."

İlk görevli listede ismimi kontrol ettikten sonra bej rengi telefonu kaldırdı. İsmimi hattın diğer ucundaki adama tekrarladıktan sonra başını salladı.

"Bakan yardımcısının ofisinden bekleniyorsunuz," dedi ahizeyi yerine yerleştirirken.

"Yardımınız için teşekkürler."

Kendi *Lullaby of Broadway* oyununu sahneleyecekmiş gibi duran merdivenleri işaret etti.

"Birinci katta sizi birisi karşılayacak," dedi.

"Öyle umalım," dedim. "Tekrar buraya inip görmezden gelinmeyi istemem."

Merdivenleri ikişer ikişer çıktım. Kayser II. Wilhelm oturduğu ipek minderden kalkıp devasa koridora çıktığı zamandan beri, burada bu kadar enerji gerektiren bir şey yapıldığını zannetmiyorum. Beni karşılayan olmadığı gibi dürbünsüz koridorun diğer ucunu görmek de mümkün olmadığından, emin değildim. Mermer tırabzanlardan aşağı bakıp son anda aşağıdaki iki terzi mankenine ıslık çalmaktan vazgeçtim. Ben de sigara yakıp bir Fransız için bile biraz fazla alçak kalan Fransız kanepesine oturdum; ama çok geçmeden ayağa kalkıp eski Mavi Galeri olduğunu varsaydığım yere açılan yüksek bir kapıya doğru yürüdüm. Freskleri ve avizeleri vardı, tamir edilecek bir denizaltının havuzlanması için müsait bir yerdi.

Duvarlardaki freskler çoğunlukla yay ve lirlerle uğraşan ya da bir sütunun yanında dikilip birinin kendisine bir havlu vermesini bekleyen çıplaklarla ilgiliydi; tümü bezgin ve bir kamu binasında poz vermek yerine çıplaklar plajında olup Strandbad Wannsee'de güneşin tadını çıkarmak istermiş gibi görünüyordu. Ben de onlardan farklı düşünmüyordum.

Siyah kalem etekli ve beyaz bluzlu zayıf bir kadın yanımda belirdi.

"Grafitilere bakıyordum," dedim.

"Aslında onlara fresk denir," dedi sekreter.

"Öyle mi?" Omuz silktim. "İtalyanca galiba."

"Evet. Taze demek."

"Anlaşıldı. Bana kalırsa bu kadar çıplakla bir araya gelirseniz ortalık çok geçmeden Fas hamamına döner. Ya sizce?"

"Bu klasik sanat," dedi. "Siz Yüzbaşı Günther olmalısınız."

"O kadar belli oluyor mu?"

"Burada yazıyor."

"Haklısınız. Sanırım dikkat çekmek istemiyorsam benim de kıyafetlerimi çıkarmam gerekecek."

Yüzünde en ufak bir tebessüm belirmeden, "Bu taraftan," dedi. "Bakan Yardımcısı sizi bekliyor."

Bir Mystikum parfümünün sisi içinde dönüp uzaklaşırken ben de görünmez bir tasmaya bağlı olarak peşinden gittim. Yürürken onu arkadan dikkatle süzdüm. Benim zevkime göre fazla zayıf olsa da yürüyüşü güzeldi; sanırım bu binada dolaştığı için bolca egzersiz yapıyor olmalıydı. Go-

ebbels gibi ufak tefek birine göre çok büyük bir bakanlıktı.

"İster inanın ister inanmayın, ama şu an ki halimden çok memnunum," dedim.

Durdu, rengi biraz değişti ve tekrar yürümeye başladı. Ondan hoşlanmaya başlamıştım.

"Ne demek istediğinizi anlamadım, Yüzbaşı," dedi.

"Tabii ki anlamadınız. Ama işten sonra benimle bir şeyler içmeyi kabul ederseniz sizi memnuniyetle aydınlatırım. Buradakilerin yaptığı da zaten birbirini aydınlatmak değil mi? Bak, sorun değil. Lise mezuniyeti sınavından geçtim. Fresk ne demek bilirim. Sadece şaka yapıyordum. Kolumdaki siyah korku işareti de yalnızca göstermelik. Aslında çok cana yakın biriyimdir. Adlon'a gidip birer şampanya içebiliriz. Önceden orada çalıştığımdan barmenle aram iyidir."

Bir şey demeden yürümeye devam etti. Bazı kadınlar sana hayır demek istemediklerinde böyle yaparlardı: Seni duymazdan gelerek senin ısrar etmeni umar ve ardından da evet diyebilmek için bir mazeret bulurlardı. Hegel tümünü yanlış anlamıştı; cinsiyetler arası ilişkinin karmaşık bir yanı yoktu – çocuk oyuncağıydı. Zaten eğlenceli olan kısmı da buydu. Öyle olmasa hiç çocuk doğmazdı.

İyice kızaran yüzüyle beni Herrenklub kütüphanesine benzeyen bir yerden geçirerek iri kıyım, sinek kaydı tıraşlı ve kırk yaşlarında bir adamın huzuruna getirdi. Adamın uzunca beyaz saçları, çakmak çakmak kahverengi gözleri ve sıradan birinin gülümser hale getiremeyeceği yay şeklinde bir ağzı vardı. Ben de denemeye kalkmadım. Ken-

dini büyük adam olarak görme havası kolonya ve Scherk's Tarr merheminin kokusuyla karışıyordu, yoğunluğundan çift katlı pencerelerin camları zorlanıyor olmalıydı. Sol elinde nikâh yüzüğü; SS ceketinde, sol göğsünün üzerindeki altın parti rozetinin de dahil olduğu, yığınla nişan vardı; ama cebinin üzerindeki şeritler, üniformanın da yapıldığı, Holter'den alabileceğin şeker çubuklarına benziyordu. Böyle sıcak bir günde bu kadar parlak beyaz bir gömlek giymiş olması biraz aşırı görünebilirdi ama ütüsü kusursuzdu ve beni evliliğinin mutlu olduğunu düşünmeye sevk etti. Tüm Alman erkeklerinin istediği, yemeklerinin yapılıp çamaşırlarının yıkanması değil miydi? Benim istediğim de oydu. Elinde büyük altın bir kalem, önünde kırmızı mürekkeple üzerine bir şeyler yazılmış bir kâğıt vardı; el yazısı daktilodan daha güzeldi. Okul bittiğinden beri ödevlerimin üzerinde bu kadar çok kırmızı mürekkep görmemiştim.

Önünde oturmamı işaret etti; aynı zamanda bana ne kadar vakit ayıracağına çoktan karar vermiş gibi masasının üzerindeki saate baktı. Yüzünde hayvanat bahçesinin sürüngenler bölümü dışında görmediğim bir gülümsemeyle arkasına yaslanıp yerleşmemi bekledi. Pek yerleşemesem de onun gibi önemli biri için bunun ehemmiyeti yoktu. Bana tepeden bakarak başını iki yana salladı.

"Pek iyi bir yazar olduğun söylenemez, Yüzbaşı Günther."

"Eğer kastettiğiniz buysa Nobel Ödülü almak gibi bir beklentim yok zaten. Ama Pearl Buck umut vaat ettiğimi söylüyor."

"Bu da ne demek?"

"Eğer o kazanabiliyorsa herkes kazanabilir, değil mi?"

"Belki. General Nebe'nin söylediklerinden, kalabalık önünde ilk kez konuşma yapacağını anlıyorum."

"İlk ve umarım son olur." Başımla masa üzerindeki gümüş rengi kutuyu işaret ettim. "Ayrıca sigara içerken daha iyi konuşurum."

Kutuyu açtı. "Keyfine bak."

Bir tane alıp çabucak yaktım.

"Bu IKPK konferansına kaç temsilcinin katılması bekleniyor?"

Omuz silkip sigaramdan bir nefes çektim. Son zamanlarda dumanını yutmadan önce iki kez nefes çekiyordum; böylece akciğerlerime azami zarar verebilecektim. Ama bu tadına varılacak kadar iyi bir sigaraydı; karşımdaki adamın aklındaki önemsiz şeylerden konuşarak ziyan edilemeyecek kadar kaliteliydi.

"General Nebe bazı üst düzey devlet görevlilerinin de iştirak edeceğini söyledi," dedi.

"Bu konuda bir bilgim yok, efendim."

"Beni yanlış anlama. Yazdıkların gayet etkileyici ve senin de ilgi çekici bir adam olduğuna eminim fakat yazdıklarına bakarak topluluk karşısında konuşma konusunda öğrenmen gereken çok şey bulunduğunu söyleyebilirim."

"Bu tarihe kadar uzak durmayı başarabildim. Dedikleri gibi taştan zeytinyağı yapılmaz. Bana kalsa Brutus ve Cassius'un yaptıkları yanına kalır ve ilk haçlı seferi hiç düzenlenmezdi. *Venedik Taciri*'ndeki Portia'dan bahsetmiyorum bile."

"Ona ne olmuş?"

"Hitabet yeteneğimle Antonio'yu Shylock'tan kurtaramazdım. Almanya'da bile."

"O zaman bakanlıkta çalışmadığına hepimiz şükredelim," dedi Gutterer. "Shylock'la kabilesi bizim bakanlığın uzman olduğu konulardandır."

"İnanırım."

"Seninki de öyle."

Sigaradan birkaç nefes daha çektim; sigaranın güzel tarafı buydu – bazen sizi zor durumlardan kurtarırdı; ağzınızdan sadece duman çıkarırdınız ve hiç kimse sizi bu yüzden hapse atamazdı; en azından şimdilik. Bunlar önemli hürriyetlerdi.

Gutterer önündeki düzgün bir yığının içinden daktiloyla yazılmış kâğıtları alıp sanki tehlikeli bir basil türüymüş gibi masanın üzerinden bana doğru itti. Daktilom berbat olduğundan bunları yazmaya kalksam gerçekten de ölürdüm.

"Konuşmanı yeni baştan yazdım ve sekreterim de daktiloya çekti," dedi.

"Nezaket göstermiş," dedim. "Ne zahmet ettiniz?"

Sandalyemde dönüp beni oraya getiren kadına gülümsedim. Tank kulesi kadar büyük, siyah ve parlak bir Continental Silenta'nın arkasında duran kadın beni duymazdan gelmek için elinden geleni yapsa da yanağında beliren renk değişimi mücadeleyi kaybetmeye başladığını gösteriyordu.

"Hiç gereği yoktu."

"Bu onun vazifesi," dedi Gutterer. "Yapmasını ona ben söyledim."

"Öyle olsa bile teşekkürler Fräulein..."

"Ballack."

"Fräulein Ballack."

"Devam edebilir miyiz, lütfen," dedi Gutterer. "İşte bu da metnin aslı. Böylece mukayese edip nelerin düzeltildiğini görebilirsin, Yüzbaşı. Birkaç yerde eski Weimar Cumhuriyeti sırasında bazı şeylerin nasıl olduğunu anlatırken kendini hislerine kaptırıp biraz haddini aşmışsın." Kaşlarını çattı. "Charlie Chaplin gerçekten de Alexanderplatz'daki emniyet merkezine geldi mi?"

"Evet, Mart 1931'de geldi. Çok iyi hatırlıyorum."

"İyi de neden?"

"Bunu ona sormanız gerek. Belki de Amerikalıların 'araştırma' dediği şeyi yapıyordu. Nihayetinde bizim Cinayet Masası en az Scotland Yard kadar ünlüydü."

"Neyse bundan bahsedemezsin."

"Nedenini sorabilir miyim? Ama sormadan da tahmin edebiliyorum: *Büyük Diktatör* filminde Adolf Hitler benzeri birini canlandırarak ona, Hotel Bogota'da yaptıkları dedikodu konusu haline gelen, Kültür Bakanımız Hinkel'in ismini vermesi."

"Çünkü Kripo'nun eski amirinden bahsetmeden ondan bahsedemezsin de ondan. Yahudi Bernard Weiss. Birlikte akşam yemeği yemişlerdi, değil mi?"

"Aa, evet. Sanırım Yahudi olduğu aklımdan çıkmış olmalı."

Gutterer keyifsizce baktı. "Bunu bir türlü aklım almıyor. Bu ülkede on dört yılda yirmi hükümet iktidara geldi. İnsanlar kamu idaresine olan güvenlerini yitirdiler. Enflasyon ekonomimizi

mahvetti. Komünizm tehlikesiyle karşı karşıyaydık. Ama sen hâlâ o zamanlar durumun daha iyi olduğunu ima ediyorsun. Öyle diyorsun demiyorum ama ima ettiğin açık."

"Sizin de dediğiniz gibi Herr Bakan biraz hisli davranmışım. Weimar Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında karım hâlâ hayattaydı. Yeterli bir mazeret olmasa da sanırım bu nedenini açıklar."

"Evet, makul. Neyse, aynı zamanda Himmler ya da Müller gibi kimselerle alakalı yorum yapman da söz konusu değil. Başın büyük derde girer."

"Gestapo konusunda size güveniyorum, efendim. Sizin yazdığınızın benimkinden çok daha emniyetli olacağından şüphem yok."

"Evet öyle. Hâlâ şüphen varsa partimizin mitinglerinde konuşma yaptığımı hatırlatırım. Hatta Adolf Hitler bana, Dr. Goebbels'in ardından Almanya'daki hitabet yeteneği en yüksek kişi olduğumu söyledi."

Nefes verirken hem densizlik hem de diyecek söz bulamadığımı gösteren bir ıslık ağzımdan kaçtı ki zaten bu konuda usta sayılırdım. "Etkileyici. Führer'in hata yapmayacağından da eminim – en azından böyle bir konuda. Sanırım sizin için bu iltifat en az üzerinizdeki madalyalar kadar kıymetlidir. Ben olsam öyle düşünürdüm."

Başını sallayıp gülümseyen suratımı süzerek söylediklerimde samimi olup olmadığımı kestirmeye çalıştı. Vaktini boşa harcıyordu. Hitler, Gutterer'in Almanya'daki en iyi hatiplerden biri olduğunu söyleyebilirdi ama ben de sahte samimiyet konusunda ustaydım. Nihayetinde 1933'den beri üzerinde çalışıyordum.

"Sanırım hitabet konusunda birkaç nasihat duymak istersin," dedi küçümsemeden ve normal bir ses tonuyla.

"Madem konuyu açtınız, elbette. Tavsiyeniz nedir?"

"Kendini rezil etmeden vazgeç bu sevdadan."

Gutterer öyle bir kahkaha patlattı ki ağız kokusu Alex'e kadar ulaşmış olmalıydı.

Sabırla gülümsedim. "Bunu yaparsam, General Nebe'nin hiç hoşuna gideceğini zannetmiyorum, efendim. Bu konferans general için çok önemli. Reichsführer Himmler için de öyle. Bilhassa onu hüsrana uğratmayı hiç istemem."

"Evet, buna şaşırmam."

Şaka değildi ve zaten bu yüzden de gülmemişti. Himmler'in adının geçmesi bile Gutterer'in biraz daha alttan almasına neden oldu.

"En iyisi sinema salonuna gidip bir deneme yapalım," dedi. "Sana nerede hata yaptığını söylerim." Bayan Ballack'a baktı. "Sinema bu saatte boş mudur, Bayan Ballack?"

Zavallı Bayan Ballack hemen masasındaki bir ajandayı kapıp ilgili tarihi bulduktan sonra başını salladı. "Evet, Herr Bakan."

"Mükemmel." Gutterer sandalyesini geriye itip ayağa kalktı; omzuma gelse de bir metre daha uzunmuş gibi yürüyordu. "Siz de gelin, Bayan Ballack. Seyirci olarak görev yaparsınız."

Ofis dediği, büyük ve işlenmemiş tarlanın kapısına doğru yürüdük.

"Bu münasip olur mu?" diye sordum. "Nihayetinde konuşmamdaki Gormann vakasına dair bazı ayrıntılar bir hanımefendiyi rahatsız edebilir."

"Ne kadar centilmensin, Yüzbaşı ama zavallı Bayan Ballack'ın hislerini düşünmek için biraz geç kaldın. Hatırlarsan konuşmanı daktiloya çeken oydu."

"Evet, hatırladım." Yürürken Gutterer'in sekreterine baktım. "Böyle şeyler okumak zorunda kalmanıza üzüldüm, Bayan Ballack. Ben biraz eski kafalıyımdır. Hâlâ cinayetin canilere bırakılması gereken bir şey olduğunu düşünüyorum."

"Ve tabii ki polislere," dedi Gutterer hiç dönmeden.

Cevap vermemenin daha hayırlı olacağını düşündüm. Polislerin bu tarihe kadar denk geldiğim en azılı katillerden daha fazla insan öldürmesi Akhilleus'un dünyanın en yavaş kaplumbağası tarafından geçilmesini izlemek zorunda kalmak gibi bir şeydi.

"Önemli değil," dedi Bayan Ballack. "Ama şu zavallı kızlar." Gutterer'e, sonraki yorumunun tam iki kürek kemiği arasına nişan aldığını anlamamı sağlayacak kadar dikkatli baktı. "Cinayet bana Alman Devlet Piyangosu'nu kazanmak gibi geliyor. Hep yanlış kişilere çıkıyor."

"Ne kastettiğini anladım."

"Bu konuşmayı nerede yapacaksın?" diye sordu Gutterer.

"Wannsee'de SS'in misafirhane olarak kullandığı bir villa var. IKPK'ye yakın."

"Evet, orayı biliyorum. Heydrich, ocak ayında beni orada kahvaltıya çağırmıştı. Ama bazı nedenlerden gidemedim. Neden gidememiştim, Bayan Ballack? Unutmuşum."

"O bahsettiğiniz aralık ayında IKPK'de yapılacak konferanstı, efendim. Pearl Harbor'da olanlar yüzünden gidemediniz. Ayrıca ocak ayında belirtilen tarih için başka bir işiniz vardı."

"Benimle nasıl ilgilendiğini görüyor musun, Yüzbaşı?"

"Eğer dikkat edersem pek çok şeyi görebilirim. Benim de sorunum bu."

Koridordan iki yüz kişilik şık bir sinema salonuna çıktık. Duvarda küçük şamdanlar, tavan kenarlarında zarif süslemeler, ipek perdeli bolca yüksek pencere ve keskin bir yeni boya kokusu vardı. Perdeye ek olarak, varil büyüklüğünde bir Telefunken radyo, iki hoparlör ve birahane menüsündeki bira çeşidi kadar seçilebilecek kanal vardı.

"Güzel salonmuş," dedim. "Bence tam Mickey Mouse'a göre."

"Burada Mickey Mouse gösterilmez," dedi Gutterer. "Ama Führer'in Mickey Mouse'u çok sevdiğini de itiraf etmem gerek. Hatta bir keresinde Dr. Goebbels yılbaşı hediyesi olarak Führer'e on sekiz Mickey Mouse filmi verdi."

"Benim hediye olarak aldığım bir çift çoraptan daha makbul olduğu kesin."

Gutterer gururla etrafına baktı.

"Burası mükemmel bir yer ve bana ilk kuralı hatırlattı. Konuşma yapacağın yere aşina ol ki orada rahat davranabilesin. Bunu bizzat Führer'den öğrendim."

"Öyle mi?"

"Aklıma gelse o hadiseyi filme alırdım," dedi Gutterer salak salak sırıtarak, "böylece hatipler için eğitim filmi olarak kullanırdık."

Gülümsedim, sigaramdan uzun bir nefes çektim ve dumanını ona doğru üfledim ama bir tanktan mermi atmayı tercih ederdim.

"Hey, profesör? Sadece aptal bir polis olduğumu biliyorum ama aklıma güzel bir fikir geldi. Başarısız olsam bile önce bana bir deneme fırsatı tanısanız nasıl olur? Nihayetinde kendiniz söyledin. Almanya'nın en iyi üçüncü hatibinden ders alıyorum."

3

S-Bahn trenine binerek Wannsee'ye gittim. İstasyon yakınlarındaki Halensee'ye İngiliz Hava Kuvvetleri RAF birkaç bomba bırakmış olduğundan çok sayıda demiryolu işçisi Batı Berlin'deki demiryolunu işler halde tutabilmek için var gücüyle çalışıyordu. Adamlar küçük kırmızı ve sarı tren yanlarından geçerken geri çekildiler, o sırada benim vagonumdaki küçük bir çocuk onlara Hitler selamı verdi. İşçilerden biri sanki selamı veren Hitler'in kendisiymiş gibi selamı alınca trenin içinde ve dışında bir coşku havası hâkim oldu. Berlin'de, yıkıcı mizah anlayışı hiçbir zaman Almanların günlük yaşantısının parçası sayılan milliyetçi kılıf ve sahte tavırların çok altında kalmamıştı. Özellikle de kendini bir çocukla koruyabilecekken; nihayetinde Hitler selamını almamak itaatsizlik sayılmaz mıydı?

Arthur Nebe'yle İsveç Pavyonu'nda yemek yediğim zamanki aynı yoldan gidiyordum ama

bu sefer üzerimde üniforma vardı. Märklin Tren İstasyonu'nun önünde krem renkli taksilerden oluşan bir sıra olsa da pek iş yaptıkları söylenemezdi çünkü civarda sadece iki tekerleklilerin hareket halinde olduğu görülüyordu. Girişin hemen yanındaki büyük bisiklet sırası Tour de France'deki bir dinlenme noktasını andırıyordu. Taksicilerden bazıları ve bir çiçekçi, istasyonun kilise şekilli pencerelerini boyayan, merdivenin üzerindeki bir adama bakıyordu. Genelde hiçbir şeyin vuku bulmadığı Wannsee'de bu bile bir gösteri sayılırdı. Belki de adamın düşmesini bekliyorlardı.

Havel üzerindeki geniş bir köprüden, güneye giden Am Kleinen Wannsee'yi umursamadan, beni Uluslararası Asayiş Polisi Heyeti'nin 16 numaradaki ofisine götürecek Königstrasse'ye geçip Berlin'in en büyük göllerinden birinin kuzeybatı kıyısı boyunca yürüyüp birkaç yat, yelkencilik kulübü ve şık villayı geçerek Am Grossen Wannsee'de, Nebe'nin bana vermiş olduğu adresteki SS misafirhanesine ulaştım: 56-58 numara. Bu kadar sıradışı bir sokağı bulması zor olmamıştı. Önünde, bir SS zırhlı aracının park ettiği büyük demir bir kapı ve üzerinde bayrak bulunan bir karakol vardı, onun dışında da her şey emekli balarıları ailesi kadar sakin ve saygılıydı. Orada bir sorun çıksa bile bunun villanın sırtı yosun bağlamış komşularından kaynaklanmayacağı kesindi. Wannsee'de en büyük sorunlar, çim biçme makinesinin çalışmaması ya da hizmetçinin vaktinde gelmemesinden ibaretti. Am Grossen Wannsee'ye bir zırhlı araç park etmek, Viyana

çocuk korosunun yılbaşı şarkısını söylemesini garanti altına almaya çalışmak gibiydi.

Büyükçe bahçeli bir parkın içerisinde eski Yunan tarzı otuz ila kırk pencereli bir villa bulunuyordu. Göl kıyısındaki en büyük ev olduğu söylenemezdi. Büyük evlerin duvarları daha yüksekti ve sadece banka sahipleriyle milyonerlerin öyle evleri vardı. Adres bana tanıdık gelmişti ve yeri görür görmez de nedenini anladım. Buraya daha önce de gelmiştim. Bu ev geçmişte bir müşterime aitti. Otuzlu yıllarda, Heydrich yüzünden zorla tekrar Kripo'da çalışmaya başlamadan evvel, şansımı özel dedektiflikte denemiş ve bir süre zengin Alman sanayici Friedrich Minoux'la temasım olmuştu. Pek çok önemli petrol ve gaz şirketinin büyük hissedarlarından Minoux'un kendisinden çok daha genç olan karısı Lily, sözde tıbbi nedenlerle benzer şekilde büyük bir eve sahip oldukları Garmisch-Partenkirchen de oturmayı tercih etmişti ve sanayici benden onu takip edecek birini bulmamı istemişti. Wannsee'nin havasında sağlığa zararlı bir yan vardı sanırım. Belki ona fazla zengin gelmişti ya da mavi gökyüzüyle sudan hazzetmemişti. Kadınla hiç tanışmadığım ve nedenini soramadığımdan bilmiyordum ama Herr Minoux haklı olarak, karısının ileri sürdüğü mazeretlere inanamadığından, 1935 yılının büyük bölümünde ayda bir bu villaya gelip karısının yaptığı masumane davranışları bildirirdim. Bunlar, yani aslında doğruluğu kanıtlanamayan bir şeyin bulunması için ödeyecek parası olanlar, bir dedektifin bulabileceği en iyi müşteri türüydü ve hayatımın hiçbir döneminde haftada iki yüz

markı bu kadar rahat kazanmadım. Geçmişte Minoux, Hitler'in ateşli bir taraftarıydı ama Berlin Gaz Şirketi'nde 7.4 milyon marklık bir usulsüzlük yaptığı ortaya çıkınca, bu onun hapse girmesine engel olmamıştı. Beş yıla mahkûm edilen Friedrich Minoux şu anda hapisteydi. Gazetelerde okuduğuma göre Wannsee'deki evi mahkeme masraflarının karşılanması için satılmıştı fakat şu ana kadar satın alanların SS olduğunu bilmiyordum.

Kapıdaki nöbetçi, çakı gibi selam verip listede adımı kontrol ettikten sonra beni dikkat çekici derecede düzenli olan içeriye aldı. Evin önünden geçip göl kıyısına inerek bir sigara içtim; 1935 yılında iyi giyinen, kendi arabası olan ve kimseden emir almadan geçinip giden halimi hatırladım. Naziler hariç kimse karışmazdı. O tarihlerde kendi kendime onlara bulaşmadan yaşayabileceğimi söylemiştim. Elbette yanılıyordum ama benden çok daha zeki olan Chamberlain ve Daladier gibileri de aynı hatayı yapmıştı. Naziler frengi gibiydi: Dikkate almayıp her şeyin zaman içinde iyiye gideceğini hayal etmek gerçekçi bir yaklaşım değildi.

Sigaram bitince evin ortasındaki bir buçuk katlı salona girdim. Her şey aynı sayılsa da yine de farklıydı. Evin diğer ucunda cumbalı bir kütüphane ve üzeri *Das Schwarze Korps* dolu bir masa vardı ama bu aralar en koyu Naziler bile içi ölüm ilanlarıyla dolu bu SS gazetesine bakmak istemiyordu – "Doğuda" ya da "bolşevizm'e karşı mücadele ederken" ölen SS asker ve subaylar. Evin diğer ucunda, yeşilimsi mermerden yapılma çeş-

mesi bulunan bir sera vardı. Çeşme kapalıydı; muhtemelen su sesi gibi net ve saf bir ses burada kalanları rahatsız etmişti. Kütüphaneyle çeşme arasında, ikisi mükemmel şöminelere sahip, birkaç salon ve misafir odası bulunuyordu. Mobilyaların en iyileri ve nadir Gobelin duvar halısı gitmişti ama hâlâ, aralarında içinden bir sürü sigara alıp kendi sigaralığıma doldurduğum büyük gümüş sigaralığın da bulunduğu, tanıdığım birkaç parça duruyordu.

Villada Budapeşte, Bratislava ile Krakow'dan gelen üç üst düzey SS subayı kalıyordu ve görünen o ki öğle yemeklerini bitirmelerinden önce; dana eti, patates ve kahvenin üzerine gelmiştim. Bu üçü beni lafa tutmaya başlayınca çok geçmeden açlığıma teslim olduğuma pişman oldum. Onlara Prag'dan döneli çok olmadığını söyleyince, bana eski Berlin Emniyet Amiri Kurt Daluege'nin Bohemya ve Moravya Protektoru olduğunu, Heydrich'in ölümünün üzerinden bir ay geçmiş olmasına rağmen katillerini bulma çalışmalarının aynen devam ettiğini söylediler. Katillerin saklandığının düşünüldüğü Lidice Köyü'nün tahrip edilip tüm sakinlerinin katledildiğini biliyordum. Ama üç subay şimdi bana bu saçma sapan misilleme teşebbüsüyle de yetinilmediğinden Ležáky adındaki ikinci bir köyün de –sadece iki hafta önce– yerle bir edilip orada yaşayan otuz üç kadın ve erkeğin öldürüldüğünü söyledi.

Avusturyalı olup Krakow'dan gelen albay, "Hitler'in rasgele seçilecek on bin Çek'in öldürülmesini emrettiği söylendi," dedi, "Çok şükür

General Frank onu ikna edip bundan vazgeçirebilmiş. Sonuçta kendini ayağından vurmaktan farksızsa, misilleme yapmanın ne faydası var? Bohemya sanayisi Almanya için o kadar önemli ki Çekleri kızdırmayı göze alamayız. Katliamla elimize geçecek ise bundan başka bir şey değil. O yüzden Lidice ve Ležáky'le yetinmek zorunda kalacaklar. Bildiğim kadarıyla, Lidice'yle Ležáky'de işe yarar hiçbir şey yokmuş."

"En azından artık," dedi diğerlerinden biri gülerek.

Müsaade isteyip tuvalet aramaya gittim.

Arthur Nebe bana tüm IKPK heyetinin konuşmalarını merkez salonda yapacağını söylemişti ve halihazırda gittim yer de orasıydı. Sadece düşünmesi bile sinirlerimi bozmaya yetse de bunun nedeni Ležáky hakkında az önce öğrendiklerim de olabilirdi; karşı karşıya olduğum şeyin Friedrich Minoux'unkiyle mukayese edilemeyeceğini biliyordum. Bir bürokrat için beş yıl Brandenburg'da kalmak, yenir yutulur bir şey değildi.

Subaylardan biri beni Mercedes'iyle Berlin'e geri götürmeyi teklif etse de türlü bahaneler uydurarak reddettim. Ona Zehlendorf'daki botanik bahçesinde düzenlenen bir konsere gitmek istediğimi söyledim. Tekrar Ležáky hakkında yapılacak şakaları dinlemek istemiyordum. Yürüyerek Königstrasse'ye oradan da istasyona dönüp giriş salonunun sekizgen tavanının altında, yedi yıldır görmediğim zeytin yeşili, kısa bir pantolon giyen bir adama denk geldim.

"Herr Günther siz misiniz?"

"Evet."

Ellili yaşlarında sarı saçlı bir adamdı; yakasız mavi gömleğinin kolları yukarı kıvrılmıştı, yangın musluğu ebadındaki kollarını görebiliyordum. Çok kuvvetli biri olduğundan gülümsüyor olmasına sevindim.

"Gantner," dedi adam. "Herr Minoux'un emrindeyken Daimler'i ben kullanırdım."

"Evet, hatırladım. Ne tesadüf. Ben de villadan dönüyorum."

"Sanırım SD'densiniz. Orası sizinkilerle kaynıyor."

SD'nin "benimkiler" olması düşüncesi biraz acayip geldi.

Lidice ve Ležáky'i yerle bir eden SS'le arama mesafe koyma gayretiyle, "Ben hâlâ bir polis memuruyum," dedim. "Otuz sekizde tekrar emniyete çağrıldım. Rusya'yı işgal edince de hepimize bu üniformayı giydirdiler. Elimizden bir şey gelmedi."

Bu bahaneyi daha kaç kez dile getirecektim? Buna inanan var mıydı acaba? Ayrıca benim haricimde kimseye bir şey ifade ediyor muydu? Savaş Suçları Dairesi gibi işe yarar bir şeye ne kadar çabuk kapağı atarsam o kadar iyi olacaktı.

"Neyse Alex'te gece nöbetlerini bana yazdılar. Böylece kolonyam kimseyi rahatsız etmiyor. Peki, senin ne işin var burada?"

"Ben bu civarda oturuyorum, efendim. Königstrasse'de. Daha doğrusu geçmişte Herr Minoux için çalışan birkaç kişiyle aynı yerdeyiz. Olur da oraya yolunuz düşerse 58 numaradayız. Güzel yerdir. Sahibi yerel bir kömür taciri. Schulze adında, zamanında patronu tanıyan bir adam."

"Herr Minoux'un başına gelenleri okuduğumda çok üzüldüm. İyi bir müşteriydi. German Michaels'deki şartlara intibak edebildi mi?"

"Altmış beş yaşında Brandenburg'a girdiğinden pek alışabildiğini söyleyemem. Yatağı tahmin edileceği gibi biraz sert. Ama yemekler... Her şey karneyle verildiğinden kıtlık olduğu doğru ama orada yemek dedikleri şeyi köpeğe bile yedirmem. O yüzden her sabah Brandenburg'a giderek ona kahvaltı götürüyorum. Daimler'le değil tabii ki. O günler mazide kaldı. Artık Horch kullanıyorum."

"Ona kahvaltı götürmene izin var mı?"

"İzin vermekle kalmayıp bir de teşvik ediyorlar. Böylece hükümet mahkûmları beslemekten kurtuluyor. Ona götürdüklerim haricinde hiçbir şey yemiyor, götürdüklerim de rafadan yumurta, ekmek ve reçelden ibaret. İşin aslı sevdiği reçeli sırf onun için yapan kişiden almak için inmiştim şehre. Yakıt tasarrufu olsun diye S-Bahn'a bindim. Hâlâ Garmisch'de oturan Frau Minoux, Dahlem'de de bir ev kiraladı. Herr Minoux'un kızı Monika'ysa Grunewald'daki Hagenstrasse'de oturuyor. Dilerseniz patrona selamınızı iletirim."

"Memnun olurum."

"Bu arada villada ne yaptınız? Siz de planlanan konferansın bir parçası mısınız?"

"Maalesef öyle. Kripo Amiri Arthur Nebe benden bir Berlin dedektifi olarak konuşma yapmamı istedi."

"Gerçekten de dedektif olduğunuz için bu zor olmasa gerek."

"Galiba öyle. Bana Wannsee'ye gidip önemli yabancı polislere ne büyük bir dedektif olduğumu anlatmamı emretti. Boğucu Gormann'ı yakalayan Berlinli polis Bernie Günther."

Bakan Yardımcısı bu hadiseyi epeyce abartmıştı ki sanırım bu da vazifesinin bir parçasıydı. Hiç kimsenin konuşmamda geçen alimi mutlak hafiye gibi olabileceğini zannetmiyorum. Ama küçük nutkun, değil 1943 yazı, 1942 yazında yaşananların bile çok gerisinde kaldığını anlamak için kişinin Charlie Chan olmasına gerek yoktu.

4

Alex'teki Kripo merkezinin dışında, tıpkı otellerde olduğu gibi, postaların bırakıldığı kocaman bir posta kutusu vardı. Ne zaman mesaiye başlasam ilk işim o posta kutusuna bakmak olurdu. Genelde parti propagandası ya da kimsenin ciddiye almadığı Prusya Polis Sendikası'na ait şeyler bulunurdu – daha önemli mektuplar, feci şekilde aksi oldukları için Grimm Kardeşler olarak bilinen, iki yaşlı polis tarafından doğruca masanıza getirilirdi. Kıymetli bir şeyi hiç kimse posta kutusu ya da polis merkezinin herhangi bir yerine bırakmazdı. Benim gibi birkaç kıdemli polis, suç müzemizden kendi suç aletlerini çalan ünlü hırsızlar Emil ve Erich Krauss'u hâlâ hatırlıyordu. Ama eli uzun olanlar sadece ziyaretçiler değildi; burada görevli polislerden bazıları da onlardan farklı değildi. Ortalıkta bırakılan, özellikle içinde sigara olan sigaralıklarla tuvaletlerdeki sabun ve tuvalet kâğıtları sürekli ortadan kaybolurdu. Hatta bir keresinde

içlerinden biri polis kantinindeki ampulü çaldığından günlerce karanlıkta yemek yemek zorunda kalmıştık, neyse ki yediğimiz şeyi görmemek büyük bir kayıp değildi. (Elsasser Strasse'deki bir elektrikçi, hiç soru sormadan, altı marka ikinci el ampul satıyordu.) O yüzden bir gece posta kutusunu açtığımda Albrecht Dürer'in beş yeni resmini gördüğümde ne kadar şaşırdığımı bir düşünün; hatta genelde olduğu gibi arkalarında Brandenburg Kapısı var mı diye onları çevirip baktım. Bir avukat mektubu da vardı ama cebimde yüz mark görmenin heyecanını üzerimden atabilmem için biraz zaman geçmesi gerekecekti.

Zarfın kenarında küçük kahverengi bir Hitler vardı. Hitler'in pullarda olup banknotlarda olmaması garipti. Belki de, diğer bir hiper enflasyonla eş tutulmaması için böyle bir tedbir almışlardı. Belki de, insanların onun para gibi şeylerin çok daha üstünde olduğunu düşünmesini istiyordu, gerçi sırf bu bile ona güvenilmemesi için yeterli nedendi. Bizim paramız için fazla iyi olduğunu düşünen hiç kimsenin işi Almanya'da rast gitmezdi. Posta mührü Berlin'e aitti, mektup kâğıdı da kolalı yastık kılıfı kadar kalındı. Gönderenin mektup başlığındaki gözü bağlı ve elinde terazi tutan adalet simgesi beni gülümsetti. Almanya'da adaletin en son ne zaman böyle tarafsız olduğunu hatırlamıyordum. Üzerinde tarih olmayan mektubu alıp ışıkta daha rahat okuyabilmek için masama döndüm. Okur okumaz da ceketimin cebine koyup Alex'ten çıktım. Ankesörlü telefondan aramak için caddenin karşısındaki istasyona gittim. Mektubun yazarı telefonu-

nun dinlenildiğinden şüphelendiğini söylüyordu ama bence asıl, Göring'in Prusya Eyalet Polisi'nin başına geçmesinden sonra, Alex'in telefonları dinleniyordu.

Saat neredeyse ona gelmiş olsa da gökyüzü hâlâ aydınlıktı –güneşte yanmış yüzleri, dağınık saçları ve kum dolu kıyafetleriyle plajdan gelen insanlarla dolu– Alexanderplatz'daki istasyon, bir arı kovanı gibi canlıydı. Neyse ki istasyona henüz bir bomba isabet etmemiş, benim açımdan dünya üzerindeki en güzel yer olarak kalmaya devam etmişti. Camdan yapılma bu Nuh'un Gemisi'nin içerisinde Berlin'deki tüm sevdiklerimden numuneler bulunuyordu. Ahizeyi kaldırıp numarayı çevirdim.

"Herr Doktor Heckholz?"

"Evet, benim."

"Ben beş adet yirmi marklık banknotuyla soracak önemli bir sorusu olan kişiyim."

"Neymiş o?"

"O parayla ne yapmam gerekiyor?"

"Yarın sabah ofisime gelin konuşalım. Size bir teklifte bulanacağım ve gayet cömert olacağını söyleyebilirim."

"Ne olduğuna dair bir ipucu verir misiniz? Vaktinizi ziyan etmek istemem."

"Hiç konuşmasak daha iyi olur. Gestapo'nun telefonlarımı dinlediğinden şüpheleniyorum."

"Eğer birisi dinliyorsa Gestapo değildir," dedim. "Alman Haberleşme İstihbaratı –FA– Göring'in Havacılık Bakanlığına bağlı ve Hermann bu yetkiyi kimseyle paylaşmıyor. FA elde ettiği bir istihbaratı nadiren RSHA'yla paylaşır.

Hitler ya da Göring hakkında kaba bir şey söylemediğiniz müddetçe bence endişelenmeniz manasız."

"Eğer durum buysa çoktan paranızı hak ettiniz demektir. Ama lütfen, siz yine de gelin. Hatta neden kahvaltıya gelmiyorsunuz? Krep sever misiniz?"

Aksanı Avusturyalıya benziyordu; krep deyişi bir Almanınkinden çok farklıydı ve Macarcaya daha yakındı. Ama parası cebimde ve yiyeceğim krepler de aklımdayken onu bu yüzden suçlayacak değildim.

"Severim tabii ki."

"Mesainiz kaçta bitiyor?"

"Dokuzda."

"O zaman sizi dokuz buçukta bekliyorum."

Telefonu kapatıp Alex'e geri döndüm.

Sakin bir geceydi. Halletmem gereken bazı acil evrak işleri olsa da yakında Savaş Suçları Dairesi'ne geçeceğimden onları halletmeye pek de hevesli değildim; acil evrakların özelliği buydu: Onları ne kadar ihmal ederseniz o kadar az acil hale gelirlerdi. O yüzden ben de oturup gazete okuyarak Wannsee villasından çaldığım sigaraları içtim. Sırf bacaklarımı açmak için kalkıp karartma perdelerini kontrol ettim; bir kez daha *Illustrierter Beobachter*'deki kare bulmacayı çözmeye çalıştım. Telefonun çalmasını bekledim ama çalmadı. Gece Cinayet Masası'nda bekliyorsanız bir cinayet işlenene kadar varlığını kimse hatırlamaz. Neye benzediğinizi ya da ne düşündüğünüzü kimse umursamaz. Tek istedikleri mesainiz bitene kadar orada durmanızdır.

Dokuzda işten çıkıp istasyona, S-Bahn treniyle de hayvanat bahçesi istasyonuna gittim. Oradan kuzeye birkaç sokak yürüyüp Knie'den Bismarckstrasse'ye geçtim. Bedeuten Strasse, Wallstrasse'den sonra ve Alman Opera Binası'nın arkasındaydı. Birkaç basamaklı merdiveniyle kemerli bir kapı ve büyük yuvarlak bir tavan penceresine çıkılan beş katlı kırmızı tuğladan bir binaydı. Merdivenlerin tepesine gelince etrafıma baktım. Sokağın karşısında *Beobachter* okuyan ucuz takımlı ihtiyar bir adam vardı. Gestapo değildi; ama gazete de okumuyordu. Hiç kimse, bilhassa da *Völkischer Beobacher* gibi sıkıcı olursa, lamba direğine dayanarak gazete okumazdı. Duvardaki numaranın üzerindeki pirinç levhalarda Alman doktorlar, dişçiler, mimarlar ve avukatların isimleri yazılıydı. Berlin'de çok az Yahudi kaldığından, böyle saygın işlerdeyse hiç kalmadığından, Ari nitelikleri vurgulamaya gerek kalmıyordu. İstesin ya da istemesin artık herkes Ariydi.

5

Kasabın terazisindeki ağırlık kadar büyük, pirinç çanın ipini çektim, kapının açıldığını duydum ve beyaz mermer merdivenlerden üçüncü kata çıktım. Cilalı koridorun sonunda, buzlu camlı bir kapının önünde elini bana doğru uzatmış ufak tefek, gür sakallı bir adamın beklediğini gördüm. Gülümseyen simasında peri kralını andıran bir şey vardı. El sıkıştık. Özel dikim, keten, krem rengi bir takım giyiyor ve altın bir zincirle boynuna bağlı kemik çerçeveli bir gözlük takıyordu. Arkasındaki bekleme odasında bej ve dar yazlık elbise giymiş, kafasında plajda güneşlik olarak kullanılabilecek kadar büyük hasır bir şapka bulunan kızıl saçlı bir kadın duruyordu. Kadın dergi okuyup saçları gibi kızıl olan küçük kehribar bir ağızlıkla sigara içiyordu. Sandalyesinin yanında deri ve pirinç kenarlı Malle Courier valizi olduğundan bir yere gideceğini varsaydım; çok zinde göründüğünden bir yerden geldiğini tahmin

etmiyordum. Adam bir kedi yavrusu kadar cana yakın görünse de, olduğu yerde duran kızıl ne takdim edildi ne de başını kaldırıp bana baktı. Sanki orada değilmiş gibi davranıyordu. Belki de başka bir avukatın müşterisiydi. Her halükârda kendini kendine saklıyordu ki bu benden çok onun işine geliyordu.

"Ben Günther," dedim.

Heckholz sessizce topuklarını bitiştirip başını öne eğdi.

"Herr Günther," dedi, "henüz haber vermiş olmama rağmen hemen gelebilmeniz ne güzel. Ben Heinrich Heckholz."

"Gelmem için belki beş belki de yüz iyi neden vardı, Herr Doktor. Bakış açınıza göre değişir."

"Krepleri unutmadınız, değil mi? Bana katılır mısınız?"

"Dün geceden beri başka bir şey düşünemiyorum."

Beyaz parke taşlı ve iki yanına, tümünün üzerinde mektup başlığında gördüğüm aynı adalet simgesi bulunan, hukuk kitapları ve klasörler dizili bir koridor boyunca yürümeye başladık. Beni, karışımın hazırlanmış olduğu küçük bir mutfağa getirdi, hemen beyaz ve temiz bir önlük giyip krepleri yapmaya koyuldu ama gözünün ucuyla beni süzdüğünü de hissediyordum.

"Mesainiz yeni mi bitti?"

"Evet. Doğruca buraya geldim."

"Üzerinizde üniforma olur zannetmiştim," dedi.

"Üniformayı sadece dışarıda görevliyken ya da merasimlerde giyiyoruz," dedim.

"Öyleyse üniformanızı çıkarmaya nasıl vakit bulduğunuzu merak ettim. Berlin'de bu aralar Antik Roma'dan daha çok merasim tertip ediliyor. Naziler güzel gösterilere bayılır."

"Bunda çok haklısınız."

Küçük bakır bir tavada ısıttığı vişne sosunu pişmiş kreplerin üzerine bolca döktükten sonra Meissen tabakları alıp oturma odasına gittik. Orada bir Biedermeier masa ve dört sandalye vardı; sarı duvar kâğıtlı duvarda Hitler'in bir portresi ve pencerenin kenarında da büyük bir orkide saksısı bulunuyordu. Açık kapıdan gördüğüm beyaz ahşap zeminli diğer bir odadaysa çalışma masası, büyük bir dosya dolabı ve bir kasa yer alıyordu. Masanın üzerinde Führer'in tunçtan bir büstü olduğunu gördüm. Heckholz görüntü açısından işi şansa bırakmak istemeyen biriydi demek ki. Üçüncü kapı yarı açık olduğundan, onun da arkasında bir oda ve muhtemelen içinde de bekleyen başka birisi bulunduğuna hükmettim; bekleme odasındaki kızılla aynı parfümü sürmüş birisi.

Heckholz bana bir mendil verdi ve krepleri sessizce yedik. Tahmin ettiğim gibi çok lezzetliydiler.

"Size harika bir schnaps teklif ederdim ama benim için bile henüz çok erken."

Başımı sallasam da benim için güzel bir schnaps dendiğinde, erken saat diye bir şey söz konusu değildi. Hele ki işten henüz çıkmışsam.

Duvardaki resme baktığımı görünce omuz silkti. "İşleri olumlu etkiliyor," dedi. "Ama sindirime iyi geldiğini söyleyemem." Başını iki yana

salladı. "Führer'in çok aç bir bakışı var. Memleketi Viyana'da yıllardır çektiği sıkıntıların ürünü olduğuna şüphe yok. Zavallı adam. Sanki krep yemesine izin verilmeyip erkenden yatmaya gönderilmiş gibi duruyor. Ya sizce?"

"Ne diyeceğimi bilmiyorum."

"Yine de ilham verici bir hayatı var. Bir hiçken bu seviyeye kadar çıkabilmesi. Doğduğu yer olan Branau-on-the-Inn'e gittim. Hiçbir özelliği olmayan bir yer. Bu da hayatını daha da ilgi çekici hale getiriyor. Gerçi dürüst olmam gerekirse bir Avusturyalı olarak hiç düşünmemeyi tercih ederim. Avusturyalıların dünyaya Hitler'i kazandırmanın mesuliyetini yüklenmeleri gerektiği doğru. Ama ona mutlak gücü teslim edenlerin Almanlar olduğu da unutulmamalı."

Bir şey demedim.

"Hadi yapmayın," dedi Heckholz. "Çekingen olmanıza gerek yok, Herr Günther. Sizin de benden daha fazla Nazi olmadığınızı biliyorum. Tüm deliller aksini gösterse de bu böyle. Hıristiyan Sosyal Partisi üyesiydim ama hiçbir zaman Nazi olmadım. Naziler dış görünüme itibar eder ve Führer'e sadık olduğuna dair bir şeyler gösterirsen çoğu şüpheden kurtulmuş sayılırsın. Aksi takdirde Nazilerden nefret eden onca Alman ve Avusturyalının böyle şevkle Hitler selamı vermesini nasıl izah edebiliriz?"

"Ben genelde onların da Nazi olduğu gibi daha makul bir görüşü kabul ederim."

Heckholz gülümsedi. "Evet, galiba öyle. Bence bu durum, bunca zamandır nasıl hayatta kaldığını da açıklıyor. Friedrich Minoux'un şoförü

Herr Gantner'i tanırsınız – dediğine göre yıllar önce özel dedektif olarak Herr Minoux'a çalışırken ona, emniyet teşkilatını terk etmek zorunda kaldığınızı, 1933 tarihinde Naziler iktidara gelene kadar hararetli bir Sosyal Demokrat olduğunuzu söylemişsiniz."

"Demek beni tavsiye eden oydu."

"Öyle. Ama şimdi SD'desiniz." Dr. Heckholz tebessüm etti. "Bu nasıl oldu? SPD'yi destekleyen birisi sonunda nasıl SD yüzbaşı olur?"

"İnsanlar değişir," dedim. "Özellikle de Almanya'da. Tabii neyin kendileri için hayırlı olduğunu biliyorlarsa."

"Bazıları öyle, ama sizin değiştiğinizi zannetmem. Gantner, Wannsee'de ona söylediğiniz şeyi bana da anlattı. Resmen üniforma giydiğiniz için özür dilemişsin. Sanki bundan ötürü utanıyormuş gibi."

"İnsanlar kolumdaki ürkütücü SD rütbesini görüp telaşlanıyor. Kötü bir alışkanlığım, hepsi bu. Sadece insanları rahatlatmaya çalışıyorum."

"İşte bu Almanya'da sıradışı bir şey."

Heckholz tabakları götürdü, önlüğünü çıkardı ve oturdu. Dediklerimin tek kelimesine bile inanmadığı belliydi.

"Yine de Herr Gartner söylediklerinizi duyunca bana yardım edebilecek biri olduğunuza karar vermiş."

"Ne tür bir yardım?"

"Herr Minoux'un başına gelenlerden kaynaklanan bir sorun konusunda yardım."

"Berlin Gaz Şirketi sahtekârlığından mı bahsediyorsunuz?"

"Berlin Gaz Şirketi sahtekârlığı. Evet, ondan bahsediyorum."

"Krepler için teşekkürler," deyip ayağa kalktım. Yüz markı masanın üzerine attım. "Teklifiniz her neyse ilgilenmiyorum."

"Lütfen, hemen gitmeyin," dedi. "Daha, cömert teklifimi duymadınız."

"Sizin cömert teklifinizin çirkin kurbağaya dönüşmek üzere olduğu gibi bir his var içimde. Hiç kurbağa öpecek havada değilim."

"On bin marka ne dersiniz?"

"Para iyi ama öncelikle onu harcayabilecek kadar yaşamak isterim. Oysa bunca zaman hayatta kalabilmemin nedenlerinden biri de yabancılarla, bilhassa da bitişikteki kapı aralıkken, böyle konuşmalar yapmamamdır. Herr Doktor Heckholz eğer kalıp sizi dinlememi istiyorsanız öncelikle Binbir Gece parfümü sürmüş arkadaşınıza gelip bize katılmasını söyleyin."

Heckholz sırıtarak ayağa kalktı. "Alex'in meşhur bir dedektifini kandırmanın bu kolay olmayacağını tahmin etmeliydim."

"Aslında gayet kolay. Ona bir zarf içinde yüz mark göndermeniz yeterli."

"Lily, canım buraya gelir misin?"

Bir dakika sonra kızıl saçlı da bizlerle oturma odasındaydı. Tahmin ettiğimden uzundu, göğüsleri daha büyüktü ve Heckholz beni takdim ederken tokalaştığımızda elimi Lazarus'a sadaka verirmiş gibi tuttu.

"Herr Günther, bu Frau Minoux."

"Böyle kapı dışından dinlemek kötü bir âdettir, Frau Minoux."

"Sizinle ilgili kararımı vermeden evvel nasıl biri olduğunuzu anlamak istedim."

"Sonuç?"

"Henüz karar vermedim."

"Yalnız değilsiniz."

"Neyse ki bu sizden öğrendiğim kötü bir huy, Herr Günther. Kocamın Garmisch-Partenkirchen'deki evimde beni gözetlemesi için tuttuğu sizdiniz, değil mi? Ne zamandı?"

Başımı salladım. "1935."

"1935." Frau Minoux gözlerini devirip iç çekti. "O günden beri ne çok şey olup bitti."

"Sanırım bir şey bulamadı," dedi Heckholz ona. "Aksi takdirde burada olmazdın, değil mi? Hâlâ Friedrich'le evlisin."

"Bunu Herr Günther'e sormanız gerek," dedi Frau Minoux.

"Hayır, hiçbir şey bulamadım ama Frau Minoux, hiç kapınızı dinlemediğimi de söylemem gerek. Aslında bu işi Garmisch'deki yerel bir dedektife devretmiştim –Max Ahrweiler adında bir Avusturyalı. Anahtar deliğinizden bakan oydu, ben değil."

Frau Minoux oturdu ve bacak bacak üzerine atarken dar elbisesi açılıp bacaklarındaki leylak rengi jartiyeri ortaya çıktı; bu durumu düzeltmesi için ona zaman tanımak adına kibarca döndüm ama tekrar baktığımda hâlâ jartiyerini görebiliyordum. Kendime eğer o bakmamdan rahatsız olmuyorsa ben de bakmaktan rahatsız olmam dedim. Güzel bir jartiyerdi. Gerçi onu üzerine giymiş olduğu uzun, pürüzsüz ve bembeyaz bacakları daha da güzeldi. Ağızlığına bir

sigara takıp Heckholz'un sigarayı yakmasına izin verdi.

"Lily, sürdüğün parfüm Binbir Gece Masalları mı?" diye sordu. "Sırf meraktan soruyorum."

"Evet," dedi.

Heckholz çakmağı kaldırıp bana baktı. "Etkilendim. İyi koku alıyorsunuz, Herr Günther."

"Abartacak bir şey değil. Parfüm kokusu gibi, belanın kokusunu da iyi alırım. Şu anda ikiniz de kesif bela kokuyorsunuz."

Ama yine de oturdum. Evde uyuyup duvarlara bakmak haricinde yapacak pek bir şeyim yoktu ve bu ikisini de yeterince yapmıştım zaten.

"Lütfen," dedi kadın. "Parayı cebinize koyun ve hiç değilse anlatacaklarımızı bir dinleyin."

Başımı sallayıp dediğini yaptım.

"Evvela," dedi Heckholz. "Frau Minoux'un oturmakta olduğu asıl adresimiz Avusturya'dadır. Fakat kendisi Berlin-Dahlem'de de bir daire kiraladı. Hem onun hem de şu anda Brandenburg Hapishanesi'nde hapis yatan Herr Minoux'un adına hareket ediyorum. Ayrıca sizin de Berlin Gaz Şirketi davası hakkında malumatınız olduğunu varsayıyorum."

"O ve diğer ikisi, şirketi yedi buçuk milyon mark dolandırdı ve şimdi beş yıllık hapis cezasını tamamlıyor." Omuz silktim. "Ama onun öncesinde de Frankfurt'taki Yahudi bir ailenin elinden bir şirket –Okriftel Kâğıt Şirketi– almıştı."

"O şirket daha önceden Frankfurt Ticaret Odası tarafından Arileştirilmişti," dedi Frau Minoux. "Friedrich'in tek yaptığı kanun gereği şirketi satmak zorunda kalanlardan satın almak oldu."

"Belki. Ama bana sorarsanız başına gelenleri hak etti. Herr Friedrich Minoux hakkında bildiklerim bundan ibaret."

Frau Minoux hiç tepki vermedi. Kocasından daha sağlam bir malzemeden yapıldığı açıktı. Hayal gücümün bir an için de olsa iç çamaşırlarında gezinmesine izin verdim; kokusunu mu alıyorlar nedir, bilmiyorum ama genelde kadınların aklımda ne olduğunu anlamasına hep şaşırmışımdır; kimi zaman bu tekniği kullanarak onlara bir erkek olduğumu hatırlatmak da hoşuma giderdi. Ama sonunda jartiyerinin göründüğünü fark edip elbisesini bacaklarının üzerine çekti.

"Berlin Gaz Şirketi davasının eğri ve doğruları tartışma konumuz değil," dedi Heckholz. "Ayrıca üç mahkûmun birkaç milyon markı geri ödediğini de söylemeden geçemeyeceğim. Hayır, Minoux ailesini asıl endişelendiren bu hadiseyi müteakip vuku bulanlar. Arthur Müller adındaki Berlinli özel dedektifi tanır mısınız?"

"Evet, tanıyorum."

"Bize ondan bahsedebilir misiniz?"

"Biraz hayal gücü eksik olsa da beceriklidir. Charlottenburg'daki emniyet amirliğinde polisti ama sanırım Bremenli. Bir seferinde SA'nın teki onu boynundan bıçakladığından Nazilerden pek hazzetmez. Bıçaklanmanın bazen böyle bir etkisi olabiliyor. Neden sordunuz?"

"Berlin Gaz Şirketi, Herr Müller'den, borcuna karşılık, Herr Minoux'un herhangi bir mal varlığı olup olmadığını bulmasını istemiş. Ve haliyle Frau Minoux'un da. O yüzden o ve adamları, Frau Minoux ve kızı Monika'yı burada ve Garmish'de-

ki evlerinde gözlem altında tutuyor. Muhtemelen bu ofis de gözetleniyordur."

"Ön kapınızı gözetleyen birisi var ama Arthur Müller değil. Bu adam mesleği, *Emil ve Dedektifler*'i okuyarak öğrenmiş. Sanırım Arthur uyurken sizi gözetlemeyi o sürdürüyor."

"Siz telefon dinlemelerle ilgili o bilgiyi verene kadar Gestapo'nun da işin içinde olduğunu zannediyorduk. İşin aslı Wannsee'deki müşterek evlerinde Frau Minoux'un kendisine ait pek çok sanat eseri ve mobilya bulunuyordu. Hükümetin onlara el koymasından korktuğundan tümünü Lichtenberg'teki bir depoda saklıyor."

"Şimdi sorununuzu anlamaya başladım."

"Herr Müller'in dürüst olduğunu söyleyebilir misiniz?"

"Geçmişte dürüstün ne demek olduğunu bilirdim. Ama artık bilmiyorum. En azından Almanya'da."

"Mesela rüşvet alır mı?"

"Belki. Bence rüşvetin miktarına bağlı. Eğer miktar on bin dolarsa neredeyse yüzde yüz olur diyebilirim. Kim böyle bir miktarı kabul etmez ki? Ama neden bu paraları onun değil de benim burnumun dibinde salladığınızı anlamadım."

"Çünkü bu sorunun sadece yarısı, Herr Günther. Stiftung Nordhav diye bir şirket duydunuz mu?"

"Hayır."

"Emin misiniz?"

"Börse Berlin'de pek takılmam. Ekonomi sayfaları da hiç ilgimi çekmez. İlgilendiğim tek rakamlar da kadınların ölçüleridir. Tabii kadınına göre değişir."

Heckholz küçük bir sigara yaktı, gülümsedi ve sanki sigaranın tadından ziyade uyandırdığı hissi seviyormuş gibi dumanını hafifçe içine çekti.

"Bu o tür bir şirket değil. Bu, 1939 yılında eski amirin Reinhard Heydrich tarafından RSHA üyelerinin istirahat edip toparlanması için kurulan, sözde hayır kurumu. Gerçekteyse, başta Heydrich olmak üzere tüm yöneticileri kâr ettirecek her türde iş anlaşmasının yapılmasına fırsat veren çok güçlü bir şirket. Onun ölümünden sonra geriye beş yönetici kaldı: Walter Schellenberg, Werner Best, Herbert Mehlhorn, Karl Wilhelm Albert ve Kurt Pomme. Kasım 1940'da Herr Minoux'un Wannsee'deki villasını, değerinin çok altında bir rakam olan, 1.95 milyon marka satın alan Stiftung Nordhav'dı. O paranın çoğu Herr Minoux tarafından borçların, tazminatların ve masrafların ödenmesinde kullanıldı. O tarihten sonra Nordhav Vakfı öldürülen ya da mallarına el konan Yahudilerin parasını kullanarak, aralarında Heydrich'in Fehmarn'daki yazlığının da olduğu, birkaç mülk satın aldı. Bu paralardan hiçbirinin hükümetin eline geçmeyip bu beş yönetici tarafından kullanıldığından şüpheleniyoruz."

"Diğer bir tabirle," dedi Frau Minoux, "bu adamlar benim kocamın beş yıl hapis cezası almasına neden olan aynı suçu işliyorlar."

"Wannsee villasını Heydrich'in Berlin'deki yeni evi olması için aldıklarını düşünüyoruz," dedi Heckholz. "Schlachtensee'deki Augustastrasse'de bulunan eski evinden çok uzak değil. Ama artık öldüğünden IKPK konferansına ev sahipliği yap-

ması haricinde vakıf için pek bir önemi kalmadı. Konferans ertesi gün, değil mi?"

Başımı salladım. "Bilmediğiniz de yok."

"Herr Gantner, hâlâ villada çalışan hizmetçi Katrin'le aynı evde oturuyor."

"Evet, sanırım bahsetmişti."

"Berlin'de emlak piyasası bu haldeyken sonrasında o binayı ne yapacaklarını çok merak ediyorum."

"Amacımız basit," dedi Frau Minoux. "Nordhav Vakfı'nın beş yöneticisinin yaptıkları usulsüzlüklere dair delil bulmak. Bu delilleri elde ettikten sonra bize ödedikleri paranın çok küçük bir kısmını geri ödeyerek evi onlardan alacağız. Ama olur da yöneticiler işbirliğine yanaşmazsa o zaman elimizdeki delilleri İçişleri Bakanı Wilhelm Stuckart'a teslim etmekten başka çaremiz kalmaz. Bu da işe yaramazsa uluslararası basına müracaat ederiz."

"İşte, siz bu noktada devreye gireceksiniz," dedi Heckholz. "Villaya ve SS'in üst kademelerine erişim imkânı bulunan bir SD yüzbaşı olarak villanın satışı ve davamızın gidişatıyla ilgili bazı bilgiler kulağınıza çalınabilir. Hatta belki orada kaldığınız müddetçe o binada bir araştırma yapmaya bile razı olursunuz. Hiç olmazsa sizden gözlerinizi ve kulaklarınızı açık tutmanızı istiyoruz. Size düzenli ödeme yapacağız; mesela haftalık yüz mark olabilir. Ama kayda değer bir şey bulursanız on bin marklık ikramiye alacaksınız."

"Adaletin sağlanmasını temin edecek bir şey," diye ekledi kadın.

Sigaralarımdan birini yakarak keyifsizce gülümsedim. Hâlâ adalet gibi bir olgunun var olduğu bir dünyada yaşadıklarına inanmaları ne kadar tuhaftı. Adamın Nobel Barış Ödülü'nü kazanıp sonra da tüm ödül parasını Dünya Yahudi Kongresi'ne bağışlama ihtimali Nordhav Vakıf yöneticilerini mahkemeye çıkarabilme ihtimalinden daha fazlaydı.

"Arthur Müller'le ilgili olarak da yardımlarınıza minnettar kalırız," diye ekledi Frau Minoux.

"Söylediklerinizi dinleyince ödeyeceğiniz ikramiyeyi harcayacak kadar yaşama ihtimalimin zannettiğimden de düşük olduğunu anladım. Mücadele etmeyi düşündüğünüz bu insanlar çok tehlikeli. Albert, Polonya'da, Litzmannstadt'ta emniyet amiri. Litzmannstadt'ta içinde yüz binden fazla Yahudi bulunan bir getto var. Bu tür yerlerde olup bitenlere dair bir fikriniz var mı?"

İkisinin boş boş birbirine baktığını görünce kafalarını birbirine vurmak istedim.

"Hayır, hiç zannetmiyorum. Best'le Schellenberg'in de pek çekingen olduklarını söyleyemem. Onların dostları da benzer şekilde tehlikeli: Himmler, Gestapo Müller, Kaltenbrunner. Aynı oranda da güçlüler. Nordhav Vakfı'nın yöneticileri usulsüzlük yapıyor olabilir ama RSHA'daki herkes yapıyor zaten. Yani benim dışımda herkes. Size tavsiyem vazgeçmenizdir. Nordhav'la uğraşmayı unutun. Aşırı tehlikeli. Eğer dikkatli olmazsanız hapishanede Herr Minoux'un yanında soluğu alırsınız. Daha beteri de olabilir."

Frau Minoux mendil olduğunu tahmin ettiğim minicik pamuklu bezi çıkarıp kusursuz burnunun

iki yanına sürdü. Burnunu çekerek, "Lütfen, Herr Günther," dedi. "Eğer siz de yardım etmezseniz ne yaparız, başka kimden yardım isteriz, bilmiyorum."

Heckholz kadının yanına oturup ağlamaması için kolunu ona doladı. Bunu ben de seve seve yapabilirdim.

"Hiç değilse konferansta gözlerinizi ve kulaklarınızı açık tutun," dedi Frau Minoux. "Yüz mark karşılığında, bari bu kadarını yapın. Eğer geri gelip villanın satışı hakkında Dr. Heckholz'a bilgi verirseniz iki yüz mark daha öderim. Ne tür bir bilgi olursa olsun. Ben burada kalmayacağım çünkü öğleden sonra Avusturya'ya dönüyorum."

Sanırım gördüklerim gözyaşıydı. Bir kadın ağladığında, sanki Rapunzel'in gözyaşları gibi, içimde bir şey çatlayıp açılırdı. Ama bu açılan şeylerin adamın birini kör edip SS'in elindeki bir villanın civarında dolaşma riskine girmesini sağlamak yerine, yakışıklı prensin gözlerini açması gerekirdi. Gülerek onlara ne halleri varsa görmelerini söyleyip çıkıp gitmem gerekirdi. Bunun yerine bir an düşündüm ki bu büyük bir hataydı; bu tür meselelerde her zaman ilk intibaına güvenmen gerekirdi. Yine de kendi kendime hazır Wannsee'deyken etrafa biraz bakmakta bir mahzur bulunmayacağını ve tüm yapacağımın da bundan ibaret kalacağını söyledim. Ayrıca Frau Minoux bir yüz mark daha ödemekten çekinmeyecekmiş gibi görünüyordu. Öyleyse ne kaybederdim? Konuşmamı yapar, kahvemi içer, birkaç sigara çalar ve sonra da ayrılırdım, Frau Minoux ya da Dr. Heckholz'un bildiklerinde pek bir değişiklik olmazdı.

"Pekâlâ, dediğiniz gibi olsun."

"Teşekkürler," dedi kadın.

"Ya Arthur Müller," dedi Heckholz. "O özel dedektif ne olacak?"

"Onun uzak durmasını istiyorsunuz, değil mi?"

Başlarını salladılar.

"Mallarımı İsviçre sınırından kaçırana kadar bizi rahatsız etmesin yeter," dedi kadın.

"Hallederim." Omuz silktim. "Ama kaç paraya anlaşırsanız yüzde onunu alırım."

"Adil," dedi Heckholz.

Elimde olmadan güldüm.

"Gülünç olan ne?" diye sordu Heckholz.

"Çünkü bunun adaletle hiçbir ilgisi yok," dedim. "O kelimeler çocuklar için. İnsanlar ne zaman uyanıp da Almanya'da olup biteni görecekler? Sizin gibi insanlar... Daha da kötüsü doğuda, sözde bataklıklarda ve Litzmannstadt gibi yerlerde olanları... İnanın bana, adaletin artık hiçbir şeyle bir ilgisi kalmadı."

6

Konferansın ilk gününün sabahında erken vakitte S-Bahn'a binerek Wannsee'ye döndükten sonra yürüyerek villaya gittim. Yine sıcak bir gündü ve villaya varana kadar beyaz gömleğim sırtıma yapıştığından, neredeyse benim de resmi Mercedesim olmasını dileyecek hale geldim. Villaya gelen subaylar içinde Mercedes'i olmayan bir ben vardım galiba. Villanın önüne yanaşan cilalı arabalar, pek kıymetli sahiplerini birer birer bırakırken binanın arkasındaki göle bakan terasta takım elbise ya da farklı ülkelere mensup üniformalar giymiş otuz ila kırk kadar subay, sigara ve kahve içip sohbet ediyordu. Tam bir kulüp ortamıydı ve sürmekte olan bir savaşın varlığına inanmak güçtü.

Yunan tarzı girişin önünde mavi sardunya dolu bir bahçe vardı. Seradaki çeşme tekrar açılmış, birisi akıllıca bir hareketle *Das Schwarze Korps*'un tüm sayılarını kütüphaneden kaldırmış-

tı çünkü kazayla okumaya kalkacak kişiler, Dr. Goebbels'in iddia ettiği gibi, Almanya'nın doğuda süregelen savaşı kazanmakta olduğunu düşünebilirlerdi.

Ana salondaki kıvrımlı merdivenin altındaki vitrinde bulunan Heydrich'in tunç ölüm maskesi onu garip şekilde sevecen biri gibi gösteriyordu. Kapalı gözleriyle sanki Linden Pasajı'ndaki eski panoptikonda bir vitrindeymiş ya da Brandenburg'daki giyotinin altındaki sepetten alınıp polis müzesinde sergileniyormuş gibi görünüyordu. Ölüm maskesinin yanındaki sehpada, işgal hükümetinin Bohemya ve Morevya'daki posta pulları üzerinde kullanmayı düşündükleri ölüm maskesinin resminin bulunduğu altmış feniklik bir posta pulunun nüshası duruyordu. Aslında bunun kız yurduna Mavi Sakal'ın portresini asmaktan fazla bir farkı olmazdı.

Uzun boylu bir adamla yanındaki düşük rütbeli bir subay dikkatle maskeye ve büyük pula baktı; omzundaki sırma nedeniyle yaveri olabileceğini düşündüm. Stiftung Nordhav hakkında bir şeyler duyma umuduyla merdiveni çıkıp yukarıdan konuşmalarını dinlemeye başladım. Bu aralar vicdanımda biraz körelme olsa da duyma yeteneğimde hiçbir zayıflama yoktu. Konuştukları şeyler sadece SS'lere gülünç gelecek türden boş laflardı.

"Göndereceğim yılbaşı kartının üzerine bu pulu hayatta koymam," dedi kıdemli subay. Boyunun en az iki metre olduğunu tahmin ettim.

"Yoksa zamanında gittiği yere varması imkânsız," dedi yaver.

"Aslında önemi de yok, değil mi? Bohemya'da yılbaşını yasadışı ilan ettik."

İkisi de nahoş bir şekilde güldü.

"Az kalsın on feniklik pulun üzerine Lidice'nin resmini koyacaklarmış," dedi yaver. "Neyse ki birisi onlara artık öyle bir yerin olmadığını hatırlatmış. Geriye sadece kayıp bir ayakkabıyla mermi kovanları kaldı."

"Keşke burada olup da görseydi," dedi kıdemli subay. "Böylece o keçiye benzeyen suratındaki ifadeyi görebilirdim. Heydrich acayip herifin tekiydi. Sence de öyle değil mi? Nadir bir kokuyu koklayan Parisli bir parfümcüye benziyor."

"Muhtemelen ölüm. Çok şükür, o uzun burnunu dolduran ölümün kokusu oldu."

Kıdemli subay güldü. "Bravo, Werner," dedi. "Bravo."

"Sizce de dedikleri gibi Yahudi olabilir mi, komutanım?"

"Hayır. Bu iddiayı ortaya atan Himmler'di. Böylece dikkatleri kendi meçhul geçmişinden uzaklaştırmak istedi."

"Gerçekten mi?"

"Kimseye söyleme, Werner, ama onun asıl ismi Heymann'dır ve yarı Yahudidir."

"Tanrım."

"Heydrich bunu biliyordu. Heymann ailesi hakkında koca bir dosyası vardı. Kaypak şerefsiz. Yine de Heydrich'in Yahudi olduğunu düşünenlere kızmamak gerek. O koca burnuna bir baksana. *Der Stürmer*'den fırlamış gibi."

Heydrich'i hiç sevmezsem de ondan çok korkardım. Heydrich gibi birinden korkmamak

mümkün değildi zaten. Eğer general hâlâ hayatta olsa, bu ikisi arkasından böyle rahat atıp kesebilirler miydi, çok merak ettim. Hiç zannetmiyordum. En azından kıdemli subay etrafına baktığında onun kim olduğunu anlayana kadar. Sadece resmini görmüştüm ama kolay unutulacak biri değildi: Suratında o kadar çok yara izi vardı ki onun ürkütücü mizacından kaçan bir buzul tarafından şekillendirilmiş gibi görünüyordu. Bu adam RSHA'nın müstakbel başkanı olduğu söylenen Ernst Kaltenbrunner'di. Gittiği İsviçre kliniğinde hiç kimsenin tahmin etmediği kadar çabuk iyileşmişti.

Etrafı kolaçan etmek için üst kata çıktım. Üst katta kapılar dizili bir koridor ve kapılardan birinin üzerinde STIFTUNG NORDHAV ve EXPORT DRIVES G.M.B.H. PRIVATE yazıları vardı. Tam kapı kolunu yoklayacaktım ki kapıdan bir SS binbaşı çıktı. Yanında şapkasını koltuğunun altında tutan, yabancıya benzeyen bir subay daha vardı ve düğmelerindeki minik haçları görene kadar Fransız olabileceğini tahmin ettim. İsviçreli olmalıydı.

"Geçmişteki gibi yine Export Drives üzerinden anlaşma yapacağız," diyordu binbaşı. "Makineli tüfekleri almak için o şirketi kullandık."

"Hatırladım," dedi İsviçreli.

Beni görmeleriyle susmaları bir oldu.

"Yardım edebilir miyim?" diye sordu SS binbaşı.

"Hayır. Sadece kafamı toplamak için sakin bir yer arıyordum. Bu sabahki ilk konuşmacı benim."

"İyi şanslar," dedikten sonra kapıyı arkalarından kilitlediler.

İkisi aşağı inip terasa çıkarken ben de uzaktan takip ettim.

Yarım kilometre doğuda ve gölün karşısındaki Strandbad Wannsee'de yüzlerce Berlinli günü plajda geçirmek için şehrin gözde mekânına akın edip şezlongları kapmış ya da havlularını seksen metre uzunluğundaki beyaz kum sahilin dört bir yanına sermişlerdi.

Hafif rüzgâr iki katlı tuğla kordonun tepesindeki mavi bayrakları dalgalandırıp villada bulunanların –Fransızlar, İtalyanlar, Danimarkalılar, Hırvatlar, Romenler, İsveçliler ve İsviçreliler'in– ilgisiz kulaklarına PA sisteminde anons edilen kayıp çocuk ilanını taşıdı. Plajda cereyan edenlerle benim anlatmak için oraya geldiğim şeyler arasında yakından uzaktan bir bağlantı yoktu.

"Gergin misin?" Arthur Nebe sırtarak omzuma vurdu.

"Evet. Keşke şu an o plajda güzel kızlarla konuşuyor olsaydım."

"İsveç Pavyonu'nda gördüğümüz öğretmen konusunda ilerleme kaydedebildin mi? Adı neydi?"

"Kirsten mi? Evet, birazcık. Çalıştığı yeri biliyorum. Dahası oturduğu yeri de biliyorum. Krumme Strasse'de oturuyor. Haftanın iki günü oradaki yüzme havuzuna yüzmeye gittiğini de biliyorum."

"Her zamanki gibi aşkı cinayet soruşturmasına benzer şekilde anlattın." Nebe başını iki yana sallayıp gülümsedi. "Kımıldama. Çenene tuvalet kâğıdı yapışmış." Kâğıdı yüzümden alıp yere attı.

"S-Bahn'da insanların neden bana baktığını merak ediyordum. 'Şehirde kimsede tuvalet

kâğıdı yokken bu adam nasıl bulabilmiş,' diye düşünmüşlerdir."

"Sana konyak lazım," deyip beni ikimizin içki bulabileceği villanın arkasına götürdü. "İkimize de lazım. Erken olduğunu biliyorum ama işin aslı ben de gerginim. Tüm bunlar bitip gerçek işimizin başına dönebilirsek çok mutlu olacağım."

Arthur Nebe gibi bir adamın gerçek işle ne kastettiğini merak ettim.

"Tuhaf değil mi?" dedi. "Nihayetinde Minsk şehrindeydik. Her yer bizi öldürmek isteyen İvanlarla kaplıydı ve bu düşünce insanın midesine hiç de iyi gelmezdi."

Pencerenin önünde Bakan Yardımcısı Gutterer'le konuşan Reichsführer Himmler'e baktım. Walter Schellenberg ise Kaltenbrunner ve Gestapo Müller'le konuşuyordu.

"Misafir listesini düşünürsen bunda şaşıracak bir şey yok."

Brendiden büyük bir yudum aldım.

"Sakin ol," diye tekrarladı Nebe. "Eğer konuşmayı batırırsan her şeyi Leo Gutterer'in üzerine yıkarız. Birilerinin o hıyara haddini bildirmesinin vakti geldi."

"Batırmamamı istiyorsun zannetmiştim?"

"Bu fikre nereden kapıldın?"

"Senden."

"Haliyle şaka yapıyordum. Bak, tek istediğim tekrar IKPK başkanı olmamak. Gelecek sene bu tümüyle Kaltenbrunner'in meselesi olacak. İkimizi de bağlamayacak. Sen Savaş Suçları Dairesi'nde ben de umut ediyorum ki İsviçre'de olacağım. Beni kabul ederlerse tabii ki. İspanya da olabilir.

Hep oraya gitmek istemiştim. Amiral Canaris de orayı çok sever. Bu arada merak etmeye devam ediyorsan, hâlâ şaka yapıyorum."

"Mizah yeteneğini kaybetmemen harika. Sabahları kalkabilmek için ona ihtiyacımız var."

Nebe konyağını diktikten sonra yüzünü buruşturdu. "Neyse merak etme. Günün en ilgi çekici hatibi olacağına hiç şüphem yok."

Başımı sallayıp çevreme baktım. "Güzel ev."

"Hitler'in gözde mimarı Paul Baumgarten tasarladı."

"Speer olduğunu zannediyordum."

"Speer de öyle zannediyordu. Ama görünen o ki bu konuda da yanılmış."

"Evin sahibi şu anda kim?"

"Biz, yani SS. Ama nedenini Tanrı bilir. Bu civarda birkaç binamız var. Havel Enstitüsü. Bahçıvanlık okulu."

"SS ne zaman bahçıvanlıkla ilgilenmeye başladı?"

"Sanırım orada Yahudiler var," dedi Nebe. "Köle işçiler bu civardaki bahçelerde çalıştırılıyor."

"Kulağa neredeyse iyi bir şeymiş gibi geliyor. Ya Havel Enstitüsü?"

"Sovyetler Birliği'ndeki casusları ve sabotaj operasyonlarını yönlendiren bir telsiz istasyonu." Nebe omuz silkti. "Benim bilmediğim daha pek çok ev olmalı. Açıkçası o kadar çok ev devletin eline kaldı ki İçişleri Bakanlığı kendi emlak bürosunu açsa yeridir. Belki de polislik yerine o işi yaparım."

"Yani bu evin sahibi Nordhav Vakfı değil."

"Nordhav Vakfı hakkında ne biliyorsun?"

"Fazla değil. Yukarıda, kapısında bu isim yazılı bir ofis var. Bunun haricinde bir bilgim yok. O yüzden sordum zaten." Omuz silktim.

"Nordhav söz konusu olduğunda bilmek her zaman hayırlı bir şey değildir. Nasihatimi dinle, Bernie. Cinayet davalarından şaşma. Çok daha emniyetli." Temsilciler konuşmaların yapılacağı ana salona gelirken Nebe etrafına baktı. "Gel de şu işi aradan çıkaralım."

7

Uluslararası asayiş heyeti konferansında beni seyircilere takdim eden kişinin kırk beş bin kişiyi öldürmesinin üzerinden fazla bir süre geçmiş olmamasının neden olduğu tezat, ne benim ne de Arthur Nebe'nin gözünden kaçtı. O tür insanların mevcut olduğu dönemde siyasi polis olan Arthur Nebe hiçbir zaman tam teşekküllü bir dedektif olmamıştı. Cinayet masasından bahsederken, sanki uzmanlık alanının gerçekte cinayet işlemek olduğunu gösterirmiş gibi, kulaklarının uçları biraz kızardı. O salonda Arthur Nebe kadar ölümle iç içe olan biri daha bulunduğunu zannetmiyordum. Himmler ve Kaltenbrunner için bile geçerliydi bu. Nebe'nin bana Minsk'te anlattığı şeyi hâlâ hatırlıyorum. Toplu katliamın daha verimli ve "insani" bir yönünü bulabilmek için insanları patlayıcıyla havaya uçurmayı denemişlerdi. Bizler konuşmamızı yaparken dinleyiciler arasında olan İsveçli ve İsviçreliler Alman polisinin Doğu

Avrupa ve Rusya'da işledikleri cürümleri bilseler, acaba ne derlerdi diye merak ettim. Umurlarında olur muydu? Kim bilir? Sözde Yahudi meselesine insanların nasıl tepki vereceğini önceden kestirmek pek mümkün olmuyordu.

Takdimini bitirmesini takip eden alkışların akabinde sıra bana geldi. Çözülmek üzere olan bacaklarımla kürsüye doğru yürürken ayağımın altındaki ahşap zemin eski deri bir palto gibi gıcırdadı ki bu ses kalbimde ve akciğerimde kasılan kas ve sinirlerime de ait olabilirdi.

Geçmişte birkaç zorlu dinleyici kitlesi görmüş olsam da böylesine hiç denk gelmemiştim. Beş ya da altısının daha sabah kahvesi bitmeden evvel beni idam mangasının önüne gönderebilmek için parmağını kaldırması yeterdi. Engizisyonun önünde İncil'deki hesabın pazar günlerini içeren bir aya denk gelmediğini izah etmeye çalışan Galileo bile benim kadar müşkül vaziyette kalmamıştı. Neue Schönhauser Strasse'deki Café Dalles'te dinleyiciler sıkıldıkları zaman piyaniste sandalye fırlatırdı. Hatta bir keresinde Busch Sirki'nde bir kaplanın palyaçoyu hırpaladığını görmüştüm ki o bile nispeten gülünçtü. Oysa hâlihazırda bana bakmakta olan çehreler Jack Dempsey'i bile düşünceye sevk ederdi. Anita Berber bir müşteriden hoşlanmazsa onun üzerine işemekten vazgeçerdi ve her ne kadar onun gibi davranmak istediysem de kürsüde önümde duran kâğıtlarda yazılanları okumanın hayrıma olacağına hükmettim. Gerçi Leo Gutterer konuşma metnime öyle şeyler eklemişti ki onları okurken kendimi bir hırsızın sigara kutusundaki S kancası boğazıma takılmış gibi hissettim.

"Heil Hitler, beyler, kriminologlar, saygıdeğer misafirler ve meslektaşlar. Geçen on yıl bizlere gösterdi ki Alman polisinin Weimar Cumhuriyeti döneminde yaşadığı tüm sıkıntılar, bu zaman zarfında yok denecek bir seviyeye inmiştir. Nasyonal sosyalist hükümetin iktidara geldiği seçim öncesi döneme damgasını vuran sokak çatışmaları ve komünist devrim tehdidi tümüyle maziye karışmıştır. Polis mevcudu artırılmış, teçhizatları yenilenmiş ve bunlara bağlı olarak da güvenlik kurumları çok daha verimli çalışır hale gelmişlerdir.

"Almanya'nın ve bilhassa Berlin'in çetelere teslim olduğu, birbirinden beceriksiz hükümetler elinde kıvrandığı bir dönemden merkezi yapısı sağlam ve sınıfsız bir devlet doğmuştur. Nasyonal sosyalizm iktidara geldiğinde benim de dahil olduğum birkaç polis, parti ve hedeflerine biraz şüpheyle yaklaştı; ama bu mazide kaldı. Artık her şey çok değişti. Hukuk ve onun müesseselerine duyulan hürmet her gerçek Almanın tabii bir vasfı haline geldi."

Ben konuşurken Himmler –ki kendisi az önce itinayla katlanmış mendiliyle silmek için gözlüğünü çıkarmıştı– gülümseyip ağzına bir nane şekeri attı. Kasım 1938'de Wewelsburg Şatosu'ndaki ilk ve tek karşılaşmamızı hatırlıyormuşa benzemiyordu. O tarihte SS meslektaşlarından biri hakkında kendisine nahoş bir haber ilettiğimden kaval kemiğime tekme atmıştı. Çizme giyiyor olsam da aynısını tekrar yaşamak istemezdim. Bu arada Kaltenbrunner çatık kaşlarla manikürünü inceliyordu; canı sürekli içki isteyen birine benziyordu. Başımı öne eğip devam ettim.

"İsmim Bernhard Günther ve 1920'den beri Berlin'de polis memuruyum. General Nebe'nin de izah ettiği gibi dedektiflerin bir adli tabip ve bir fotoğrafçıyla desteklendiği Berlin Cinayet Masası'nda on beş yılı aşkın bir süredir vazife yapıyorum. Bu masanın ana unsurları bazıları hukukçu olan müfettişlerdir. Her müfettişin, haliyle tüm işi yapan, sekiz yardımcısı vardır. Masanın amiri çoğunuzun tanıdığı Friedrich Wilhelm Ludtke'dir. Berlin polisi ve özellikle onun meşhur cinayet masası hakkında daha fazla bilgi almak isteyenler Erich Liedermann von Sonnenberg'in –ki geçen sene ölene kadar Kripo amiriydi– ve müfettiş Otto Trettin'in *Kıta Suçları* adlı kitabını okuyabilirler. Bu kitapta anlatılan hikâyelere dair ünlü İngiliz polis muhabiri George Dilnot, 'bu hikâyelerde en büyük iştahları bile tatmine yetecek kadar drama ve heyecan var,' yorumunu yapmıştır."

(Elbette bu yalandı: Dilnot kitaptan nefret etmiş, klişe ve uyduruk olduğunu söylemişti. Gerçek ve Propaganda Bakanlığının sansüründen geçtiği ve Fritz Ulbrich davasının da dahil olduğu pek çok dava, halkı fazlasıyla müteessir edeceği bahanesiyle yasaklandığından, kitabın bu denli kötü olmasına şaşmamak gerek. Fakat Dilnot bir İngiliz olduğundan oraya gelerek dediklerimi, daha doğrusu Gutterer'in dediklerini, inkâr edecek değildi.)

"Maalesef size drama ve heyecan açısından fazla bir şey sunacak durumda değilim. İşin doğrusu bugün size hitap etmesi gereken kişiler Liebermann von Sonnenberg ya da Otto Trettin'di;

Müfettiş Ludtke ya da kısa süre önce büyük başarıyla Berlin'de S-Bahn katili Ogorzow'u tutuklayan Müfettiş Georg Heuser'in de benzer derecede başarılı olacağından hiç şüphem yok. Ne yazık ki bu şehrin düşük standartlarına göre bile yavan bir konuşmacıyım. Fakat mesleğimiz doğrudan konuşmayı icap ettirdiğinden belagat eksikliğimi maruz göreceğinizi umut ederek size üstlendiğim bir davayı anlatmaya gayret edeceğim. Devraldığım bu dava bir faili meçhuldü ve önceki hükümet sırasında Berlin polisini felç eden şartlar yüzünden bu durum çok sık yaşanır hale gelmişti.

"Gerçekten de 1928'de, yani size izah edeceğim hadiseden beş sene sonra dava tümüyle unutulmuştu ve Alexanderplatz'daki polis merkezinde bulunan polis müfettişi Ernst Engelbrecht bu davayı bana tahsis ettiğinde hiçbir sonuç alabileceğimi ümit etmiyordu. İşin aslı, bu dava, çoktan benim gibi genç ve kibirli dedektiflere haddini bildirmek için kullanılan bir araç haline gelmişti ve sonunda faili yakalamam adli yeteneklerim kadar talihimin de yaver gitmesinin bir sonucuydu. Bir soruşturmada talihi hiçbir zaman göz ardı edemezsiniz. Çoğu dedektif zannettiğinizden çok daha fazla şansa inanır – bir kahraman ve benim de akıl hocam olan Engelbrecht de bir istisna değildi. Engelbrecht bir keresinde bana iyi bir dedektifin şansa inanmak zorunda olduğunu söylemişti; suçluların kaçabilmesinin bundan başka açıklaması bulunamayacağını ifade etmişti."

(Konuşmamda Ernst Engelbrecht'in 1931 yılında yayınlanan *Suçun Ayak Sesleri* adlı kitabında SA hakkında söylediği bir şey yüzünden Berlin

emniyetinden ayrılmak zorunda kaldığına yer veremedim.)

"Gazetelerde çıkan birkaç kaba bilgi haricinde bu davanın ayrıntıları hiçbir zaman halka açıklanmadı. Düsseldorf Vampiri Fritz Haarmann'ın ses getiren davasının ardından dönemin hükümeti Gormann davasının ayrıntılarının halka açıklanamayacak kadar rahatsız edici ve müstehcen olduğuna karar verdi. Fakat işlenen bu suçların beceriksiz Weimar hükümetlerinin tedbirsiz liberal siyasetlerinin bir ürünü olduklarını söylemek de mümkündür.

"Fritz Gormann, Behrenstrasse'deki Dresdner Bank'ta veznedar olarak çalışıyordu. Batı Berlin'de eşi ve üç çocuğuyla oturan sessiz, mütevazı bir adamdı. İyi maaş alan ve işverenleri tarafından methedilen biri olarak toplumun saygıdeğer bir parçasıydı ve düzenli olarak da yerel Lüteryen Kilisesine gidiyordu. İşe hiç geç kalmaz ne içki ne de sigara içerdi. Benim de dahil olduğum dedektiflerin büyük çoğunluğunun Fritz Gormann'ın olduğu seviyenin yakınında bile olmadığımızı söyleyebilirim.

"Gormann'ın amcası amatör sinematograftı ve 1920'de öldüğünde Lichterfelde'deki film stüdyosu ve kamera teçhizatlarını yeğenine bıraktı. Gormann film yapımı hakkında hiçbir şey bilmese de konuya merak sarıp bununla ilgili akşam kurslarına gitti ve çok geçmeden sessiz kısa filmler çekmeye başladı. Film çekmenin tadını alan ve zararsız küçük filmler yapan Gormann, ardından tüm dikkatini asıl ilgi alanı olan erotik filmlere çevirdi. Bu amaçla 1921'de *Berliner Morgenpost*'a

ilan vererek ilgilenen modelleri Hardenbergstrasse'deki Café Palmenhaus'a çay içmeye davet etti.

"İlk başvuran Cottbus'tan Berlin'e yeni gelmiş, yirmi beş yaşındaki Amalie Ziethen oldu; kadının Werderstrasse'deki Treu&Nuglisch parfüm dükkânında güzel bir işi vardı, mükemmel bir çalışan olarak görülüyordu. Ama onun yaşındaki pek çok kadın gibi o da bir film yıldızı olmaya heves etmişti. Gormann yardımsever hatta babacan bir tavırla UFA-Babelsberg gibi stüdyoların sürekli kız aradıklarını ama şiddetli rekabet yüzünden kızın kendi deneme filmini çekmesi gerektiğini iddia etti. Bu deneme filmlerinde kızın çıplakken nasıl göründüğü ve heyecanın hoşuna gidip gitmeyeceği gibi pek çok sorunun da cevaplanacağını söylerdi. Zekice bir hareketle kızlarla bu yüzden stüdyoda değil de kafede buluştuğunu öne sürerdi. Böylece üzerlerinde baskı hissetmeyerek düşünmek için yeterince zaman bulabileceklerdi. Amalie'nin Gormann'ın teklif edeceği şey için fazla düşünmeye ihtiyacı yoktu. Hayatı boyunca hep filmlerde oynamak istemiş ve geçmişte aralarında *Die Schönheit* adındaki çıplak kültür dergisinin de bulunduğu bazı dergiler için çıplak modellik yapmıştı.

"Kafeden çıkıp Gormann'ın arabasıyla Lichterfelde'ye gittiler ve Gormann'ın porno filminde oynadıktan sonra kız bir elektrik kablosuyla boğuldu. Cesedi daha sonra şu an bulunduğumuz yerden fazla uzakta olmayan kuzeydeki Grunewald Ormanı'na atıldı. Fakat zavallı Fräulein Ziethen'in başına gelenler bundan ibaret değildi. Nihayet Gormann'ı tutuklayıp film

koleksiyonunu da ele geçirince Gormann'ın o ve diğer kızları öldürmeden evvel onlara nasıl eziyet ettiklerine şahit olduk. Kendisinin çağdaş Torquemada olduğu rahatlıkla söyleyebilirim.

"Seks cinayetlerinde genelde olduğu gibi kızların başına gelenler neredeyse birebir aynıydı; Gormann Lichterfelde'deki stüdyoda kızın filmini çeker ve buna kızın sınırları el verene kadar devam ederdi. Ardından kıza ilaç verip onu Dresden'de özel imal ettirdiği pedalla çalışan bir seks makinesine bağlardı. Sonra da kıza saatlerce işkence ettikten sonra ona tecavüz eder ve tecavüz esnasında da onu Kuhlo telinden yapılma bir kabloyla boğardı. Hatta kendisi cinayeti işlerken hem kamera önünde görünüp hem de kamerayı kontrol edebilmesini sağlayan bir mekanizma bile geliştirmişti – bu mekanizmanın daha sonra patenti alınıp bir Alman film şirketine satıldı.

"1921 ila 1923 yılları arasında en az dokuz kız bu şekilde kayboldu ve boğulmuş cesetleri Treptow ve Falkensee gibi uzak bölgeler de dahil olmak üzere pek çok yerde bulundu. Cinayet Masası tüm bu cesetlerde müşterek bir nokta olduğunu biliyordu: Tümü Kuhlo teliyle boğulmuştu, o yüzden Alexanderplatz'daki polis merkezinde uzun süre bunlara Kuhlo cinayetleri dendi."

"Birkaç iyi dedektif –Tegtmeyer, Ernst Gennat, Nasse, Trettin– Kuhlo cinayetlerini çözmeye uğraştı. Cinayet Masası halka fazla açıklama yapmamaya dikkat ederek halkın dikkatini bu davaya çekmeye çalıştı. Bir keresinde iki Berlin mobilya mağazası –Bellevuestrasse'deki Gebruder-Bauer ve Kurfürstendamm'daki J.C. Pfaff–

halktan birinin tanıyabilmesi umuduyla delillerin sergilenmesi için birer vitrinlerini ayırdılar: Elbiseler, cesetlerden birinin sarıldığı perde, kızları boğmakta kullanılan tel ve cesetlerin bulunduğu yerlerin fotoğrafları. Ama sonunda bu vitrinlerin önünde öyle büyük bir kalabalık toplandı ki polis müdahale etmekten başka çare bulamadı ve bunun neticesinde de mağaza sahipleri işlerini menfi etkilediğinden bu delillerin kaldırılmasını istedi. Diğer bilgi edinme gayretleri de pek sonuç vermedi. Hatta İngiltere'deki Scotland Yard ve Paris'teki Sûreté'den bile dedektifler davet edildi ama nafile.

"Bu arada kızları boğmakta kullanılan telin izini sürünce Babelsberg'deki UFA film stüdyolarına ulaştık; hem bu hem de iki kızın arkadaşlarına çekim için Rudolf Meinert'le buluşmaya gittiklerini söylemeleri yüzünden Cinayet Masası bir süre tüm dikkatini film endüstrisine çevirdi. UFA'daki prodüksiyondan sorumlu bir Rudolf Meinert olduğunu bilen Gormann bazı kurbanlarıyla görüşmek için bu ismi kullanmıştı. Meinert dedektifler tarafından birkaç kez sorgulandı. UFO film stüdyolarındaki diğer prodüktör ve yönetmenler de öyle. Bir süre sonra Alman sinemasıyla alakası olup da sorgulanmayan kimse kalmadı. Hatta dedektifler Gormann'ın gazete ilanını görüp onunla görüştüler; ama hiç kimse onun cinayet işleyeceğinden şüphelenmedi. Kiliseye gidiyordu; Demir Haç nişanı sahibiydi ve savaşta yaralanmıştı; hatta Prusya Polisi Yardım Fonu'na bağışta bulunmuştu."

"Gormann çektiği filmlerden bazılarını dedektiflere izlettirdi – yapmayı tercih ettiği filmlerle

alakası olmayan zararsız şeyler; ayrıca dedektifleri birlikte film çektiği, nezaketi ve cömertliğine şahitlik yapacak bazı kızlara yönlendirdi. Elbette boğmadığı kızlara. İşin tuhafı hiç kimsenin aklına Gormann'ın film stüdyosuyla ne gibi bir irtibatı olduğunu araştırmak gelmemişti; çünkü bir irtibatı yoktu. Stüdyo açısından Gormann çoğunlukla görmezden gelinen önemsiz tedarikçilerden biriydi sadece.

"Ardından 1923'te, Gormann şüpheli listesinden elenmiş olsa da, cinayetler birden kesildi. En azından Gormann'ın işaretini taşıyan cinayetler. Seks cinayetlerini soruşturan bir dedektifin başına gelebilecek en kötü şeylerden biri katilin yakalanmadan önce cinayet işlemeyi bırakmasıdır. Davayı çözmek için yeterli delili sunması umuduyla kendinizi bir cinayet daha işlenmesini diler halde bulmak, dünya üzerindeki en garip hislerden biridir. Bu ahlaki çelişki kimi zaman vazifemizi çok zorlaştırıp pek çok uykusuz gece geçirmemizin nedenidir. Bu tür hadiselerde bazı dedektiflerin kurbanın ölümünden dolayı kendilerini suçladıklarına bile şahit oldum. Birinin hayatını kurtarabilmek için başka birinin ölmesini umut etmek, savaş zamanları haricinde nadiren denk gelebileceğiniz bir ikilemdir. O yüzden bir polise filozof Kant'ın, vazifelerini ifa eden kişilerin ahlaken de doğru yolda hareket etmiş olduklarına dair sözünü söylemek beyhudedir. Ya da –yine Kant'a göre– bir eylemi doğru ya da yanlış yapan şey sonuçları değil de onu ifa eden kişinin niyetidir. Tanıdığım çoğu polis 'kategorik mecburiyet' cümlesini söyleyemez bile. Ben de işe git-

tiğim her gün onun ahlaki açıdan ödün vermez standartlarına erişemediğimi biliyorum.

"Neyse biz yine Fritz Gormann'a dönelim. 1928'de Kuhlo cinayetleri davası önüme geldiğinde dosyaları eve götürüp birkaç gecemi onları tümüyle okumaya ayırdım. Sonra tekrar okudum. Sonunda tutuklamayı yaptığınızda delillerin hep gözünüzün önünde durduğunu fark edersiniz; bu nedenle yapılacak en akıllıca şey ilk seferinde bazı şeylerin gözden kaçmış olabileceğini varsayarak her şeyi en baştan gözden geçirmektir. Aslında faili meçhul, zaman içinde doğru olarak kabul edilen, hatalı ve yanlış yönlendirici bir delilden başka bir şey değildir. Diğer bir deyişle sabırla doğru bildiğiniz her şeyi sil baştan değerlendirirsiniz; kurbanların kimliklerini bile.

"Öldürülmüş bir kızın kimliğinde hata yapılmasının imkânsız olduğunu düşünebilirsiniz. Ama yanılıyorsunuz. Sonunda öldürülen dokuz kızdan birinin aslında başkası olduğu ortaya çıktı: O olduğunu zannettiğimiz kız bir yıl Hannover'de kaldıktan sonra sağ salim geri dönmüştü. Bu arada soruşturmanın ne kadar derinleştiği ve dedektiflerin ne kadar çok kişiyi sorguladığını görmek beni şaşırttı. Ama bitirdiğimde davayı başından beri içinde bulunan tüm dedektifler kadar iyi biliyordum.

"Cinayet Masası'nda çalışmaya başlamadan evvel Ahlak Masası'nda görevli bir çavuştum. O yüzden muhbirlerimin çoğu Hundegustav Bar'ın da dahil olduğu nezih denemeyecek mekânlarda takılırdı. Önceden Borsig Mahzeni olarak bilinen bu yer tam bir batakhaneydi. Hundegustav'da, Mi-

netta dedikleri ve çıplak kızların gösterildiği filmlerin oynatıldığı özel odalar vardı. Weimar Cumhuriyeti döneminde bu tür pornografik filmler, sadece izin verilmekle kalmaz, modern toplumu –yani ahlak ve genel kabul görmüş davranış kurallarını arkasında bırakan toplum yapısını– şekillendiren sınırsız hürriyetin bir uzantısı olarak görüldüklerinden teşvik edilirlerdi. Almanya'nın Nazi devrimini istemesinin nedenlerinden biri de buydu.

"Neyse, oraya vazife icabı gitmiştim –bunu rahatça söyleyebilirim değil mi?– ve denk geldiğim bu filmlerden birinde gördüğüm bir kız bana tanıdık geldi. Onu daha önce görmüştüm. Ama ancak birkaç gün sonra Kuhlo davası dosyalarına bakmak aklıma geldi ve baktığım zaman da o kızın Gormann'ın boğduğu ilk kurbanı olan Amalie Ziethen olduğunu anladım.

"Komiserle birlikte Hundegustav Bar'ın sahibi Köpek Gustav adındaki hırsızı sorgulamaya gittik. Filmi kontrol edince hayretle film makarasının üzerine kızın adının ve gerçek ölüm tarihinin kazınmış olduğunu gördük. Gustav filmi peşin para ödeyerek aldığını söyledi; satan adam tabii ki ismini söylememişti ama onu gayet iyi tarif etti. Papyonlu, kolalı yakalı, aksak, belki bir kolu da sakat, fötr şapkalı ve yakasında Demir Haç nişanı olan saygıdeğer biri. Ressam bir arkadaşım Gustav'ın verdiği eşkal üzerine failin temsili resmini çizdi. Ardından diğer kulüplere de giderek onlara Minette filmleri satan biri var mı diye aramaya koyuldum. Ama hiç sonuç çıkmadı.

"Çoğunuzun *Media vita in morte sumus*[*] tabirine aşina olduğunuzu tahmin ediyorum. Sanırım bütün cinayet dedektifleri bunu şapkalarının içine yazdırmışlardır. Çok sevdiğim Alman şair Rilke'nin şu dizelerini de duymuş olabilirsiniz: Ölüm tüm haşmetiyle karşımızda durur, hepimiz onunuz, en şakrak kahkahalarımız bile ona aittir ve hayatın coşkusu içinde, ölümlü gözyaşları kadar ölümsüz bir şarkı yoktur."[**]

Başımı kaldırıp baktığımda Heinrich "Gestapo" Müller'in not defterini çıkarıp gümüş kalemiyle not aldığını gördüm. Yoksa o da benim gibi Rilke hayranı mıydı? Ya da not almasının daha meşum bir nedeni mi vardı? Acaba kendisine sabahın köründe serserilerinden birkaçının Fasanenstrasse'deki evime gelip beni tutuklamalarını mı hatırlatacaktı? Müller'in huyu buydu; polisken de çok zorlu birisiydi; onun gibi birinin hayırlı bir şey için hareket edeceğini düşünmek çok zordu.

"Cinayet Masası'ndaki dedektifler de herkes kadar ölümle iç içe olduklarından katilin ancak yakalandığı ya da öldüğü için cinayetlere ara verdiğini düşünmeye meyillidirler. İlk soruşturmada yer alan Cinayet Masası'ndaki dedektiflerin tümü inanmak istediği şeye inandı: Yani katil pişman olup intihar etmişti. Ama katil, Gustav'a Minette filmini satan fötr şapkalı adam olabileceğinden, son Kuhlo cinayetinden –ki öldürülen Leschen Ulbrich'di– sonra katilin cinayetlere son vermesine dair yapılan bu açıklamanın yanlış olma

---

[*] (Lat.) Orta yerinde hayatın ölümle varız –çn.

[**] Rilke'nin "Schlussstück" isimli şiiri –çn.

ihtimali de benzer derecede mevcuttu. Bunun üzerine kendime boğucunun çok hoşlandığı belli olan bu faaliyete neden ara vermiş olabileceğini sordum. Kuhlo katilinin başına cinayetleri durdurmasına neden olan başka bir şey mi gelmişti? Ölmemişse belki de Berlin'den gitmişti? Tekrar sorgulananların uzun listesine geri dönerek beş yıl önce bu adamlardan hangisinin hayatında onu cinayet işlemekten men edecek büyük bir değişim olduğunu araştırmaya başladım. Sonunda muhtemel şüphelilerden bir liste teşkil ettim ki bu listenin en başında Fritz Gormann vardı.

"Bir topçu alayına bağlı olarak tren sevkiyat kumandanlığı görevi yapan Gormann 1917'de ikinci sınıf Demir Haç nişanıyla taltif edilmişti. 1916'da aldığı bir yara nedeniyle sakattı. Daha önce de söylediğim gibi dedektifler bu banka veznedarının –ki artık banka müdürüydü– cinayet işleyemeyecek kadar mülayim biri olduğuna kanaat getirip onu eleyene kadar o da şüpheliler arasındaydı. Bu mantıksızdı çünkü aldığı askeri nişan onun ateş altında cesaret sergileyebilecek türde biri olduğunu gösteriyordu.

"Araştırmayı sürdürdükçe 1923 yazında karısının kırkıncı doğum gününden bir gün önce Fritz Gormann'ın 74 Alke Jakobstrasse'deki Barun kuyumcusuna gittiğini öğrendim. Kuyumcu önceden iki kez soyulmuştu – Ocak 1912'de ve Ağustos 1919'da. Karısına broş almak için gelen Gormann'ın dükkânın üçüncü kez soyulmakta olduğundan haberi yoktu. Gormann kuyumcuya girdiğinde dükkân sahibi Herr Braun'un yerde cesedini gördü ve arka odadan elinde tabancayla

çıkan bir adam Gormann'dan broş alacağı nakit parayı vermesini istedi. Gormann itiraz edince vuruldu ama öncesinde Braun'un kendini korumak için sakladığı içi kurşun copla katile vurmayı başardı. Hırsız sonunda yakalanıp idam edilirken Gormann altı ayını Charité Hastanesinde geçirdi.

"Ama bu yüzden sağ kolunu kullanamaz hale gelmişti ki sizlerin de takdir edeceği gibi bir boğucu için bu hayli büyük bir sorun. Seks katili olarak kariyerinin sona erdiğini fark eden Gormann, Lichterfelde'deki stüdyosunu satıp tekrar bankadaki saygın işine devam etti. Akıl almaz gibi görünse de bu kadar basitti.

"O tarihte Gormann'ın resmi, gazetede Alte Jakobstrasse kahramanı olarak basıldı. Bu resmi alıp götürdüğüm Hundegustav Bar'daki Gustave, Gormann'ı kendisine pornografik Minette filmini satan kişi olarak teşhis etti. Ama acaba katil o muydu? İçinde cinayet olan erotik bir film satması satanın katil olduğunu göstermezdi.

"Ertesi gün Behrenstrasse'yle Friedrichstrasse'nin güneyinde, 35 numarada bulunan Dresdner Bank'a giderek şüpheliye yakından baktım. Onun katil olduğundan emin değildim ama onu tutuklayıp evini aradıktan sonra da bu şüphem daha da arttı çünkü hiçbir şey bulamadık. Ne film ne de Kuhlo teli vardı. Ayrıca elimizdekine uyan perde kumaşı da bulunmuyordu. Hiçbir şey yoktu. Elbette Gormann da her şeyi inkâr etti. Berlin Alexanderplatz'daki polis merkezinde kendimi aptal gibi hissetmeye başladım. Hatta daha da fenası benden dedektif olmaz diye düşünüyordum.

Size doğruyu söylemem gerekirse rozetimi teslim edip istifa etmeme ramak kalmıştı.

"Bu tür karanlık düşünceler belli dönemlerde her dedektifin aklını bulandırır. Onları gölgenin gölgesi olarak düşünürüm ve o dönemlerde bir şey rahatlıkla başka bir şeyle karıştırılabilir. Şer hayır, yalansa doğru gibi görünür. Ama bazen bu gölgeyi ışık takip eder.

"Tecrübe kişiye sabrı öğretir. Rutine, alışkanlıklara ve mecburen birkaç şeyi aynı anda yapmak zorunda kaldığınızda, kendi usullerinize güvenmeyi öğrenirsiniz. Bence dedektif olmak biraz Berlin Potsdamer Platz'ın ortasındaki trafik kontrol kulesine benzer: Hem beş yönden gelen trafiği kontrol eden ışıklara sahiptir hem de zamanı ve hava durumunu söyleyip trafik polisini de hava şartlarından korur.

"Gormann'ın mahallesi Schlachtensee'de konuştuğum komşularından biri birkaç yıl önce Gormann'ı bahçesine bir şey gömerken gördüğünü söyledi. Elbette Schlachtensee'deyse ve adamın da iki kolu varsa bunda pek de şaşılacak bir şey yoktu. Ama tek kollu bir adamın bahçesine bir şeyler gömmeye çalışması, savaştan sonraki on yılda sakatlarla dolup taşan Berlin'de bile pek alışıldık bir durum değildi. Kısacası tek kollu bir adamın bahçesine bir şey gömmesi önemli bir şeyi saklamaya çalıştığı manasına gelirdi. Biz de arama izni çıkarttık, bahçeyi kazdık ve katran kaplı bir kutu içerisinde birkaç düzine film bulduk.

"Gormann her şeyi inkâra devam etti ama kendisinin de birkaç karesinde yer aldığı daha

sonraki filmlerinden birini bulunca iş değişti. Bu sayede nihayet tam ve teferruatlı bir ifade alabildik. Bize her türlü korkunç ayrıntıyı anlattı. *Modus operandi*'yi. Hatta neden yaptığını bile söyledi: 1914 yılında bir kadının kendisini savaşa katılması için teşvik ettiğini ve bunun da tüm hayatını mahvettiğini söyledi. Filmi Hundegustav Bar'a satmasının nedeniyse her dilediğinde kurbanlarından birini görmek istemesiymiş. Kalanlarıysa imha etmeyi düşünmüş. Gormann'ın üç ay sonra Brandenburg Hapishanesi'nde boynu vuruldu. İdama bizzat katıldım ve kolay can vermediğini söylemekten de memnun değilim. Aranızda merak edenler varsa kesik başından yapılan ölüm maskesini Alexanderplatz'daki polis müzesinde görebilirsiniz.

"Gormann'ın kurbanlarının sayısını tam olarak öğrenemedik. Kaç kişiyi öldürdüğünü o da hatırlamıyordu. Stüdyosu satıldıktan sonra filmlerinin çoğunu imha etmiş. Üstelik Weimer yıllarında seks cinayetleri umumiydi, gazete sayfalarında sürekli olarak tuhaf seri cinayet haberlerine denk gelinirdi. Bu hadiseler Alman halkını hem müteessir edip hem de şaşırtırdı ki zaten hukuk ve düzenin nasyonal sosyalist hükümetin şahsında yeniden tesis edilmesi de toplumun ahlaki dokusundaki bu bozulmanın ardından vuku bulmuştur. Günümüzde bu türden cinayetlere nadiren denk gelinir. Geçen sene işlediği cinayetlerle tüm şehri dehşete düşüren S-Bahn katili Paul Ogorzow da Alman değil, Masuren'den Polonyalıydı."

Paul Ogorzow'un işlediği suçlarla ırkı arasında pek irtibat olduğu söylenemezdi –bakan yar-

dımcısının bu yavan öjenik izahatını seslendirmeye hiç niyetim yoktu; üstelik Masuren, Doğu Prusya'ya bağlıydı ve ana dili Almanca olan Ogorzow benden daha fazla Slav değildi. Bu nedenle daha şahsi ve sezgisel bir açıklamayla sonlandırmaya karar verdim – ünlü Café Buchwald'da satılan bir ağaç pastası gibi ilk başta fark edilemeyen ama her katında ayrı manaları olan bir şekilde. Metnin haricinde bir şeyler söylemem elbette ki Gutterer'i telaşlandıracaktı; ama hiç kimse, hatta Propaganda Bakanı bile mümtaz yabancı misafirlerimizin huzurunda bana müdahale edemezdi.

"Beyler bir dedektif olarak yirmi yıllık vazifem boyunca fazla bir şey öğrendiğimi iddia edemem. Açıkçası yaşlandıkça daha az şey bildiğimi idrak etmeye başlıyorum."

Himmler'in başını sallamaya başlamasıyla biraz şaşırdım ama daha kırk iki yaşına bile basmadığını ve herhangi bir mevzuda cehaletini kabul edecek türde biri olmadığını biliyordum. Nebe bana Himmler'in çantasında sürekli olarak *Bhagavad Gita* adındaki Hindu mukaddes metinlerini taşıdığını söylemişti. O tür şeyleri pek okumazdım ve bunun beni daha bilge biri yapacağından da pek emin değildim; ama sanırım o öyle zannediyordu.

"Ama şundan hiç şüphem yok: En olağanüstü suçları işleyenler, Fritz Gormann gibi sıradan insanlardır. Schubert doğaçlaması oynayan kadınlar çayınıza zehir koyar, en şefkatli anneler çocuklarını boğar, banka memurları ve sigortacılar müşterilerine tecavüz edip boğazlar ve oymak başları ailelerini baltayla doğrar. Rıhtım işçileri,

kamyon şoförleri, makine operatörleri, garsonlar, eczacılar, öğretmenler. İtimat edilen kişiler. Sessiz tipler. Sevgi dolu baba ve kocalar. Cemiyetin temel taşları. Hürmete layık vatandaşlar. Bunlar çağdaş katillerdir. Eğer bir sineği bile öldüremeyeceği düşünülen her katil için beş mark kazansam zengin bir adam olurdum.

"Şer, gece elbisesi giyip farklı bir aksan konuşarak gelmez. Yüzünde yara iziyle pis bir sırıtışı olmaz. Tepesinde laboratuvarı bulunan bir şatoya sahip oldukları nadiren görülür ve bitişik kaşlı ya da seyrek dişli değildirler. Aslında kötü birini gördüğünde tanımak zor değildir: Size ve bana benzer. Katiller hiçbir zaman canavar değildir, nadiren insanlıktan nasibini almamıştır ve tecrübelerime göre her zaman sıradan, yavan, sıkıcı ve donukturlar. Burada önemli olan insan etkenidir. Adolf Hitler'in de söylediği gibi insanın, tabiatın kendisi gibi zalim olduğunu takdir etmeliyiz. Kim bilir belki de kapı komşumuz asıl sakınmamız gereken canavardır. İşte yine aynı nedenle onu yakalamak için en iyi teçhiz edilmiş olan da yine bitişikteki adamdır. Benim gibi gayet sıradan bir adam. Teşekkürler ve Heil Hitler."

Önümde oturanlar alkışlamaya başladı; muhtemelen bu boğucu, duman altı odadan çıkıp terasta kahve içebilecekleri için sevinmişlerdi. Sırada bekleyen diğer konuşmacılar –Albert Widmann, Paul Werner ve Friedrich Panzinger– bana gıpta ve aşağılamayla karışık bir ifadeyle baktılar. Aşağılanmaya alışıktım. Nebe'nin de hatırlattığı gibi kariyerim olduğu yerde sayıyordu; hiç kimseye karşı bir tehdit değildim; ama hâlâ konuşma

sıraları gelmemişti ve daha sonra öğreneceğim üzere çıtayı epeyce yükseltmiştim. Ben yerime otururken Nebe takdir ettiğini gösterir sesler çıkararak herkese Gormann'ı yakaladığım için aldığım polis nişanını söylemeyi mütevazılık ederek unuttuğumdan ve Werderscher Markt'taki Kripo'nun gözbebeği olmamdan bahsediyordu. Werderscher Markt'taki yeni emniyet binasına henüz hiç girmediğimden bu haber benim için de yeniydi ve orada bulunanlardan Nebe haricinde beni tanıyan olduğunu zannetmiyordum. Büyük bir methiyeymiş gibi görülse de kendisi Reichstag'ın merdivenlerinde Ebert'e övgüler diziyor da olabilirdi. Yine de zahmet etmesi hoştu; nihayetinde aralarında Panzinger'le Widmann'ın da bulunduğu pek çok kişi benim Buchenwald'daki toplama kampına gittiğimi görmekten büyük memnuniyet duyardı.

8

"General Schellenberg sizi tebrik edip terasta kendisine katılıp katılamayacağınızı sordu. Sizinle tanışmayı çok isteyen biri var."

Seradaki mermer çeşmenin yanında dışarıdaki tüm karnabaharlardan uzak sigara içip kafamı dinliyordum; benimle konuşan adam binbaşıydı ama Walter Schellenberg'e çalışan binbaşıların ikbali pek parlak olurdu ve onun da çok geçmeden terfi edeceğinden hiç şüphe etmiyordum. Otuz yaşlarındaydı –ve daha sonra öğrendim ki– önceden Hannover yakınlarında bir yerde avukatlık yapıyormuş. Adı Hans Wilhelm Eggen'di ve birinci kattaki Stiftung Nordhav ofisinden çıkarken gördüğüm subay oydu.

Elimdeki sigaraya baktım. Tadı daha önce çaldığımdan bile güzel olan bir Manoli'ydi. Anlaşılan birisi yabancı ziyaretçilerinde iyi bir intiba bırakmak istemişti ve tecrübelerime göre savaş sırasında bunu yapmanın en iyi yolu bol bol sigara ik-

ram etmekti. Sigaralığımı tekrar doldurdum. İşler düzeliyordu. Bu gidişle tiryaki öksürüğümün geri dönmesi çok sürmezdi. Bir nefes daha çektikten sonra izmariti küllük yerine geçen kristal tablada söndürdüm.

"Pek tabii, memnuniyetle," diyerek yalan söyledim.

Binbaşı Eggen'in peşi sıra villanın terasına giderken büyük üçlü olarak bilinenlerden biriyle tanıştırılmamayı temenni ettim: Himmler, Kaltenbrunner ve Müller. Cebimde gümüş bir haç olmadan onlardan herhangi biriyle muhabbet etmeyi midemin kaldıracağını zannetmiyordum. Ama endişe etmeme lüzum yoktu. Dışarı çıktığımda Schellenberg'in Nordhav ofisinden Binbaşı Eggen'le birlikte çıkarken gördüğüm aynı İsviçre subayıyla konuşmakta olduğunu gördüm. Schellenberg, Heydrich'le birlikte çalıştığı dönemde Prinz Albrechtstrasse'de tanıştığım biriydi. Yakışıklı ve bir İngiliz uşağın ipek iç çamaşırı kadar pürüzsüz bir adamdı, Heydrich'in ölümünün ardından SD'nin Yabancı İstihbarat Dairesi'nin başına geçmişti. Kendisinin de dahil olduğu pek çok kişi Heydrich'in ölümünün ardından yerine onun geçmesini beklemişti. O iş için ehil sayılırdı. Ama RSHA'nın erkekler tuvaletindeki söylentilere göre Himmler, Schellenberg'in o iş için gereğinden fazla zeki olduğunu düşünmüştü; Reichsführer'in onun yerine Kaltenbrunner'i tercih etmesinin nedeni, bilhassa iyi brendi bulmanın bu kadar zor olduğu bir dönemde, yönlendirilmesi kolay birini istemesinden başka bir şey değildi.

Schellenberg'in ancak omzuna geldiği İsviçreli, yakışıklı ve kendinden emin görünen biriydi. Tavırlarına bakarak küçük bir bankası olsa gerek diye düşünmüştüm, daha sonra büyük bir şatosu olduğunu öğrendim. Genel olarak bu türden şeylerin insanlara ayrı bir hava kattığı inkâr edilemezdi. Giydiği botlar Carl Zeiss tarafından parlatılmış gibi dururken binici pantolonunun but kısımları o kadar genişti ki isterse Tempelhof Havaalanı'ndan kalkış izni alabilirdi. Eli, Napolyon gibi, gri ceketinin içindeydi ama kim bilir belki de ceketinin içine gizlediği tabancayı tutuyordu. Ama tebessümü samimiydi; beni gördüğüne sevinmişti demek ki.

"Bu Yüzbaşı Paul Meyer-Schwertenbach," dedi Schellenberg. "Kendisi İsviçre inzibatından."

İsviçreli başını eğdi. "Yüzbaşı Günther," dedi. "Benim için şereftir."

"Yüzbaşı Meyer meşhur bir İsviçreli romancıdır," dedi Schellenberg. "Wolf Schwertenbach mahlasıyla macera ve dedektif hikâyeleri yazar."

"Pek dedektif hikâyesi okumam," dedim. "Daha doğrusu pek bir şey okumam. Gözlerim eskisi gibi görmüyor. Ama zamanında İsviçreli bir dedektif tanımıştım. En azından onunla telefonda birkaç kez konuştum. İsmi Heinrich Rothmund'du."

"Rothmund İsviçre Federal Polis Amiri oldu," dedi Meyer.

"Öyleyse neden kendisi burada değil?" dedim etrafıma bakarak.

"Gelecekti," dedi Schellenberg. "Ama zamanında vize alamamış."

"Bu, durumu açıklıyor," desem de sıradan bir yüzbaşı Almanya vizesi alırken Heinrich Roth-

mund çapında bir dedektifin neden alamadığını açıklamıyordu.

"Sizin büyük hayranınız olduğumu itiraf etmeliyim," dedi Meyer.

"Günümüzde bu epey cüretkâr bir itiraf sayılır," dedim.

"Hem bir dedektif romanları yazarı hem de bir kriminolog olarak. Yazar olmadan önce avukattım. Zürich'deki hiçbir avukat ünlü Gormann davası hakkında okuduklarını unutmaz."

"Dediğim gibi büyük ölçüde şansım yaver gitti. İşin tuhafı burada hukuk okumamış tek kişi ben olabilirim." Schellenberg'e baktım. "Siz, General?"

"Evet, ben de hukuk okudum."

"Binbaşı Eggen?"

Eggen başını salladı. "Aynen," dedi.

"Konuşmanı beğendim," dedi Meyer. "Hazır Berlin'deyken seninle özel konuşmayı çok isterim, Yüzbaşı Günther. Belki hevesli bir amatörün yaptığı araştırmayla ilgili soracağı soruları cevaplamak istersin."

"Bir roman daha mı yazıyorsun?"

"Ben hep bir roman daha yazarım."

"Güzel. Sürekli yaktığımız için Almanya'da devamlı kitaba ihtiyaç var."

Schellenberg gülümsedi. "Yüzbaşı Günther, Reich Güvenlik Dairesi'ndeki nadir simalardan biridir. Adamın Nazizm'i epey zayıf kaldığından kimi zaman diğerlerini epey eğlendiriyor."

"Buna siz de dahil misiniz, General?" Uzun zamandır Arthur gibi Walter Schellenberg'in de gösterişte Nazi olduğundan, menfaat ve kariyeri-

ni her şeyin önünde tuttuğundan şüpheleniyordum.

"Mümkün. Ama burada mevzubahis olan benim değil de Yüzbaşı Meyer'in ne istediği."

"Çok haklı," dedi Meyer. "Bir yazar olarak gerçek bir dedektifin ilhamının nerede başlayıp nerede bittiğini öğrenme şansım pek olmuyor."

Benim de yüzbaşıya sormak istediğim birkaç soru vardı; Stiftung Nordhav ve belki de Export Drives GMBH hakkında sorular.

"İlhamdan pek anlamam, Yüzbaşı Meyer. Ama sana yardımcı olmaktan memnuniyet duyarım. Villa Minoux'da mı kalıyorsun?"

"Hayır, Hotel Adlon'da."

"O zaman emin ellerdesin."

"Neden orada buluşup bir şeyler içmiyorsunuz?" dedi Schellenberg. "Mesela bu akşam. Günther yüzbaşıya biraz zaman ayırabileceğinden eminim."

"Aslında operaya bilet almıştım," dedi Meyer. "Weber'in *İyi Avcı* adlı eseri. Ama öncesi ya da sonrasında olabilir."

"Alman operasından sonra diye bir şey yoktur," dedim. "Sadece ebedi bir şimdiki zaman vardır. Üstelik operayla Hotel Adlon arası uzun mesafe. En güzeli Knie'deki Grand Hotel'de buluşalım."

"Günther haklı," dedi Schellenberg. "Grand Hotel daha münasip olur, Paul."

"Akşam altı nasıl olur?" diye sordu Yüzbaşı Meyer.

Başımı salladım; millet diğer konuşma için içeri girmeye başlamıştı ama bu olmadan Binbaşı Eggen beni kenara çekti.

"General, Yüzbaşı Meyer'le Teğmen Leuthard'a bilhassa çok dikkat etmeni istiyor."

"O da mı İsviçreli?"

"Evet. İşte orada." Eggen başıyla sert ve nursuz bir suratı olup Gestapo'da kolayca iş bulabilecek uzun boylu bir genci işaret etti. "Berkaerstrasse'deki General'in ofisine gidip bir araba ödünç al. Ben arayıp geleceğini haber veririm. Buraya dön. Arabayla onları Grand Hotel'e, operaya ve her nereye isterlerse götür. Onlara iyi zaman geçirt."

"Alman operasında mı?" Gülümsedim. "Böyle bir şeyin mümkün olabileceğinden emin değilim."

"Öncesinde. Arada. Sonrasında. Ardından onları Adlon'a götür. Keyifleri kaçmasın yeter. Tamam mı?"

"Bence fazla şey istemiyor musunuz? Onlar İsviçreli. Özellikle de şu genç olan. Tam İsviçreliye benziyor. Kolumdaki saatin bile ondan daha mutlu olması mümkün."

"Olabilir. Ama şu anda Yüzbaşı Meyer'in heves edip istediği şey sensin ve alacağı şey de sen olacaksın. Anlaşıldı mı?"

Bana bir avuç parayla birkaç yiyecek ve içecek kuponu verdi.

"Eminim bugün sigaralıkların dolu tutulmasını sağlayan kişi sizdiniz?" dedim.

"Ne, anlamadım?"

"Sorduğum için kusuruma bakmayın, komutanım, ama siz de kimsiniz? Ben sizin emrinizde değilim. Siz kime bağlısınız? Dış İstihbaratı mı? Stiftung Nordhav'a mı? Manikürünüze bakarak polis olmadığınızı söyleyebilirim. Buraya gelme-

mi isteyen General Nebe'ydi, her şey sona ermeden sizin lafınıza uyup gidersem buna çok sinirlenir. Konuşma yapıp diğerlerinin konuşmasını dinlemeden çekip gitmek terbiyesizliktir."

"Ekonomi Bakanlığına bağlıyım," dedi. "Eğer durumu Nebe'ye izah edersem General Schellenberg'in istediğini yapar mısın?"

"Hımm, aslında bu asayiş konferansından gitmeye gönlüm razı olmuyor. Genelde sıkıldığımı çok iyi gizlerim. Ama Nebe için sorun olmazsa, benim için de sorun olmaz. Açıkçası bugünlük yeterince zırva dinledim. Tamam. Onunla birkaç kitapçıya gidip kitapları var mı diye bakarız. Marga Schoeller'in dükkânı mesela. Yazar olduğundan orayı seveceğini tahmin ediyorum."

Ku-damm'daki Marga Schoeller Kitapçısı Berlin'de hâlâ Nazi kitapları satmayı reddeden yegâne yerdi.

"İyi vakit geçirdiği müddetçe nereye götürdüğün umurumda bile değil. Anlaşıldı mı?"

Yarım saat sonra tekrar Am Grosser Wannsee'de yürüyordum ama bu sefer adamlarım biraz daha seriydi. Beleş sigaraya ek olarak hardallı yumurta ve bezelye püreli domuz paçasından oluşan öğle yemeğini kaçırsam da Villa Minoux'dan çıktığıma memnundum. Himmler'le tekrar karşılaşma ihtimali tahammül edilir gibi değildi; kaval kemiklerim bir tekmeyi daha kaldıramazdı. Yüzümdeki gülümseme yüz metre daha, yetersiz beslenen üç gencin güneş altında tırmık ve hortumlarla cebelleştiği, SS bahçıvanlık okulunun önüne gelene kadar sürdü. Demir kapının önüne gelip çalışmalarını izledim. İzleme konusunda

iyiydim. Ama lahit büyüklüğündeki balkonumda bakımlı bir saksı varken bile bitkilerle uğraşmaktan pek hazzetmemiştim. Parmaklarım sadece onları yapışkan otu şuruplu Berliner Weisse'ye – Kuzeyin şampanyasına– daldırdığımda yeşil olurdu. Üçlü kafasını kaldırıp bakmadı. Alınlarındaki teri bile silmediler ve şu anda belki mavi gökyüzü bile onlara gri görünüyordu.

Başlarında nöbet tutan üniformalı biri olmadığından içlerinden birine ıslık çaldım ve üniformamı görünce koşarak kapının yanına geldi, şapkasını çıkardı ve sonra da SS'de tekme ve kırbaçla kendisine öğretildiği şekilde başını eğerek selam verdi. Yakınıma gelince en fazla on beş ya da on altı yaşında olduğunu anladım.

"Yahudi misin?"

"Evet, efendim."

"Berlinli misin?"

"Evet, efendim."

"Seni ülken için böyle hayati bir iş yapmaya mecbur bırakmalarından önce mesleğin neydi, evlat?"

"Lise bitirme sınavına hazırlanıyordum."

"Hangi okul?"

"Kaiser Strasse'deki Yahudi okulu."

"Evet, orayı iyi bilirim." Huzursuzca yutkunup yumruğumu pantolonumun cebinden çıkarıp demir kapının parmaklıkları arasından geçirdim. "Birisi görmeden evvel hemen al," dedim.

Hayretle eline bıraktığım para ve sigaralara baktıktan sonra çabucak cebine attı. Teşekkürü unutacak kadar şaşkın, şapkası cılız elinde, ter

içinde ve gözleri bir mezar gibi boş boş bakar halde, öylece kalakaldı.

"Eğer böyle bir üniforman varsa lise sınavını geçmiş olman bir şey ifade etmiyor. Bu sözümü unutma, evlat. Hiç değilse güzel kokan çiçeklerin içindesin. Bense bütün gün pislik kokusunun içindeyim. Hatta kimi zaman onu yemek zorunda da kalıyorum."

9

S-Bahn'a binerek kuzeydeki Grunewald İstasyonu'na gittikten sonra inip yürüyerek Fontanestrasse üzerinden Hohenzollerndamm'a gittim. RSHA'nın Altıncı Dairesi Berkaer Strasse'deki dört katlı modern bir binada yer alıyordu. Dış İstihbarat Servisi'nin merkezinden ziyade sıradan bir apartmana benzeyen bu yerin çevresindeki tuğla binalardan farklı olduğunu gösteren sadece düz çatısındaki bayrak direğiyle kıvrımlı cephesinin önünde park etmiş resmi araçlardı. Küçük bir banliyö tiyatrosunun arka odalarından birinde görev yapan SD'nin Dış İstihbaratı haricinde, 22 numara kadar sade ve gözden ırak bir yer olamazdı. Schellenberg'in meşum efendilerinin tercih ettikleri türden devasa ve ürkütücü binalarla tezat teşkil ediyordu. Şu anda sadece bu binaya bakmak bile Schellenberg hakkında pek çok şeyi anlamamı sağladı. Gösteriş yapmaktan kaçınan bir adamın saklayacak çok şeyi var de-

mektir, sade ve nöbetçi bulunmayan girişe yaklaşırken Schellenberg'in nasıl olup da Heydrich'e bağlı pek çok ölüm biriminde görev yapmaktan sıyrılabildiğini merak ettim. Bu da büyük başarıydı. Walter Schellenberg'e hakkını teslim etmem gerekirdi; anlaşılan Nazi gibi davranma hususunda benden çok daha kabiliyetliydi.

Horst Janssen adındaki SD yüzbaşı girişe gelip bana dışarıda park etmiş arabalardan birinin anahtarlarını verdi.

"Yeriniz güzelmiş," dedim onun peşinden dışarı çıkarken.

"Yahudi ihtiyarların kaldığı bir evdi," dedi hiçbir utanma belirtisi göstermeden; Kiev'den henüz döndüğüne göre, ben ve Schellenberg gibilerin uzak durmayı başarabildiği, birkaç ihtiyarı sokağa atmaktan çok daha dehşet verici şeyler yapmış olmalıydı – bunu gözlerinden anlamak mümkündü. Uluslararası asayiş konferansı insanın duyularını böyle bilemekteydi.

"Buranın neden bu kadar sessiz olduğu belli," dedim.

"Artık hepsi Lublin Gettosu'nda," deyip anahtarları bana attı. Bir Mercedes 170'i işaret edip, "Şu araba," dedi.

"Benzini var mı?"

"Var tabii ki. Kafkasya'yı o yüzden işgal ettik."

"Komiksin. Schellenberg'in emrinde olmak nasıl bir şey?"

"Fena biri değildir."

"Nerede oturuyor? Bu civarda olmalı. Heydrich'in Schlachtensee'deki yeri gibi lüks bir villa falan olsa gerek."

"Alakası yok. Bizim general çok mütevazıdır. Bu arada beni West End'e bırakır mısın?"

"Tabii. Tam olarak nereye?"

"Charlettonburg'daki askeri mahkemeye," dedi. "Mahkemede şahitlik yapacağım."

"Aa?"

"Bir SS korkaklıkla itham ediliyor."

"Anlaşılan uzun sürmeyecek."

Ama Janssen hoş sohbet biri değildi. Mahkemeye giderken yolda bir şey demedi, Schellenberg ve Stiftung Nordhav hakkında doğrudan bir şey sormak haricinde benim de onunla konuşacak pek bir şeyim yoktu.

Janssen'i Alman Opera Binası'nın birkaç sokak güneyindeki Witzlebenstrasse'de bulunan mahkemeye bıraktıktan sonra sabahın kalanı ve öğleden sonranın bir kısmını Berlin'i gezerek geçirdim. Belli bir yere gitmeden şehri araçla dolaşmayalı epey zaman olmuştu, aslında gitmem gereken belli bir yer vardı; yine de herhangi bir şehri gezmenin en iyi yolu buydu – yani başka bir şey yapman gerektiği zamanda. Kaçamak yapmak kadar keyiflisi yoktur.

Beş civarında villaya geri döndüm. Giriş salonunda modern polislik hakkında nutuk çeken birini dinliyorlardı ve bu fırsattan istifade Stiftung Nordhav ofisini kontrol etmek için üst kata çıktım. Tabii ki kapı kilitliydi ama dışarıdan bir göz atınca Yunan tarzı girişin üzerindeki kıvrımlı balkona çıkarsam üçüncü katın penceresinden oraya geçebileceğimi anladım. Birkaç dakika sonra küçük ahşap bir masaya oturmuş çekmecelerde Dr. Heckholz ve onun güzel müşterisi Frau

Minoux'a sunabileceğim, Villa Minoux'un satışı hakkında bir şeyler arıyordum.

IKPK hakkında bolca dosya vardı ve Uluslararası Asayiş Polisi Heyeti'nin, Gestapo'nun faal bir parçası olduğunu söyleyen not haricinde, çoğunu dikkate almadım.* Ayrıca Export Drives GmbH –ki sahibinin Binbaşı Eggen olduğunu öğrendim– ile Zürich'deki İsviçre Ahşap Sendikası adındaki bir şirket arasında, bazıları Paul Meyer tarafından imzalanmış, bolca yazışma vardı. Ayrıca Ekonomi Bakanlığının aracılık ettiği ve devlete bağlı Alman Savaş ve Mühimmat AG ve Zürih'deki Luchsinger Şirketi arasında İsviçre'ye 275 makineli tabanca ve iki yüz bin mermi teslimiyle ilgili bir anlaşmaya dair de belgeler yer alıyordu. Fakat Villa Minoux'un Stiftung Nordhav'a satılmasıyla ilgili herhangi bir evrak yoktu. Küflü bir tapu senedi bile.

Şimdi düşünüyorum da o gün elimde bu derece önemli belgeleri tutmam inanılır gibi olmasa da hiçbiri villayla ilgili olmadığından o sırada onlarla yapabileceğim bir şey yoktu. Nihayetinde Heckholz'la Frau Minoux benden sadece tek bir şey istemişti. İleride İsviçre Ahşap Sendikası'nın ne denli ehemmiyete haiz olacağını nasıl bilebilirdim. Ama bir dedektifin işi de bu değil midir zaten? Eğer tekrar o konuşmayı yapacak olsam bu işin âşık olduğun güzel bir kadınla birlikte olmaya çok benzediğini söyleyebilirim: Kaybedene kadar elinde ne olduğunu bilemezdin.

Aşağı inip kendime biraz daha sigara ve kütüphanedeki gümüş bir tepsinin üzerinden bü-

* 1956'dan sonra IKPK, INTERPOL olarak bilinecektir –çn.

yük bir schnaps şişesi aldım – en iyi meyvelerden yapılmış, bu örnekte armut, türünün en iyilerinden biriydi ve en iyiler oradan çıktığından muhtemelen Avusturya'dan gelmişti. Buna ek olarak, sanki hayatınızdaki en leziz armudu yerken birden onun sihirli bir armut olduğunu fark edip etkisinin ağzınızın ötesine geçerek iyi bir cadının büyüsü gibi tüm vücudunuza yayıldığını hissedebiliyordunuz. Hemen bir kadeh daha doldurup tebessümün yüzüme önünden bulut çekilen güneşin huzmeleri gibi yayıldığını hissettim. Bu şişe böyle bir yerde, ortalıkta bırakılamayacak kadar iyiydi. Nazizm'den kurtarılması gereken bir şey varsa o da bu şişeydi.

Günün son konuşması da bitince temsilciler salonu terk etmeye başlamıştı. Schnapsı dikip bir müddet konuşmanın ardından Yüzbaşı Meyer ve ağırbaşlı arkadaşıyla arabaya gittik.

"Senden sonra her şey yokuş aşağı gitti," dedi Meyer. "Çok sıkıcıydı."

"Üzüldüm."

"Bütün gün tekrar seninle görüşmeyi iple çektim desem yalan olmaz."

Gülümseme konusunda epey çalışmıştım ve arabanın kapısını açarken o konuda öğrendiklerimi hayata geçirdim.

"Ama Berlin'e dönmek her daim çok güzel," diye de ekledi kibarca.

"Ya siz Teğmen..."

"Leuthard," dedi adam sakince.

"Berlin'i sevdiniz mi?"

"Hayır," dedi. "Burayı önceden de pek sevmezdim. Şimdiyse hiç sevmiyorum."

Yüzbaşı Meyer güldü. "Ueli aklından geçeni pat diye söyler."

"Berlin'de hiç tavsiye etmem."

AVUS otoyolu boyunca kuzeye gidip sonra Grand Hotel am Knie'nin bulunduğu doğudaki Bismarckstrasse'ye döndük. Arabayı park edip ikisine işaret ettim.

"İnelim mi?"

Teğmen Leuthard beş karış suratla, otelin ikiz çan kuleli ve üçgen çatılı yüksek cephesini süzdükten sonra saatine baktı. Adamın ellerinin büyüklüğü ve omuzlarının genişliğine dikkat ederek onunla ters düşmemem gerektiğini kendime hatırlattım. İsviçreli olabilirdi ama tarafsızlığına itimat edilecek türde birine benzemiyordu.

"Bu otel, Adlon'dan daha mı iyi?" diye sordu.

"Hayır. Bence değil."

"Neden öyle söyledin?"

"Savaştan önce Adlon'da çalıştım," dedim.

"Babam da otel işletir," dedi. "Savaştan sonra ben de aynı işi yapabilirim."

"Muhteşem diplomasi yeteneğinle başarılı olacağından hiç şüphem yok."

Leuthard sabırla gülümsedi.

"Mahzuru yoksa bugünlük bu kadarı bana yeter," dedi. "Biraz yürüyüp bacaklarımı açmak istiyorum. Opera binasının locasında bir saat sonra görüşürüz, Yüzbaşı." Sonra da şapkasını takıp Tiergarten yönünde Berliner Strasse boyunca yürümeye başladı.

"Kusuruna bakma," dedi Meyer. "Ueli biraz sorunlu bir tiptir. Fevridir ama iyi bir polistir." Otelin girişindeki açık barın üzerini örten büyük bir

tentenin altında oturup bira siparişi verdik ki bu yüzden peşinen özür diledim.

"İyi bira bulmak artık kolay değil," dedim.

"İnan, İsviçre'de de durum çok farklı değil. Denize kıyımız olmadığından hayatta kalabilmek için tümüyle Almanya'nın iyi niyetine muhtacız. En son cereyan eden hadiseler dikkate alınırsa bunu muhafaza edebilmek de kolay değil."

En son cereyan eden hadiselerin ne olduğunu bilmediğimden omuz silkmekle yetindim.

"Maurice Bavaud'dan bahsediyorum," dedi Meyer. "1938'de Hitler'i vurmaya çalışan İsviçreli teoloji öğrencisi. Geçen sene idam edildi."

Omuz silktim. "Ben olsam böyle bir hadiseyi size karşı kullanmaya kalkmazdım."

Meyer güldü. "Schellenberg haklıymış. Mükemmel bir dedektif ama berbat bir Nazi'sin. Bunca zaman nasıl hayatta kaldın, merak ettim."

"Burası Berlin. Bir çocuğa kötü bir isimle hitap ettiğinde insanlar genelde dikkat etmez. Bizden sadece Teğmen Leuthard değil, efendilerimiz de nefret ediyor. Bismarck'tan beri bu böyle. Bizi anayasayla yönetmek mümkün değil. Biraz Paris güruhunu andırıyoruz ama kadınlar daha çirkin."

Güldü. "Çok eğlenceli birisin. Karım Patrizia seninle tanışmayı çok isterdi. Olur da İsviçre'ye gelirsen mutlaka bize uğra."

Bana verdiği küçük kartın üzerinde Maltalı bir üçkâğıtçınınkinden daha çok isim ve adres bulunuyordu.

"Tabii ilk fırsatta gelirim.. Zürih'deki bankacım benim temelli taşınmam gerektiğini söylüyor. Ama burayı seviyorum. Hem havası güzel hem de çok zor kazandığımız hürriyetimiz var."

"Neyse uzun süredir kafamı kurcalayan eski bir cinayet davası var," dedi. "Rapperswil denen yerde olmuş. Bir teknede kadın cesedi bulunmuş. Yerel dedektif bir arkadaşım. Senin de konuyla ilgili fikirlerini duymak isteyeceğinden eminim. İkimiz de isteriz."

"Şu anda söyleyebileceğim tek şey Almanya'nın uluslararası bir asayiş konferansına ev sahipliği etmesinin Gotlarla Vandalların Roma'yı yağmalarken mülke zarar vermeyi engellemek için kanun çıkarmaya çalışmalarından bir farkı yok. Ama İsviçre'ye sırf bunu söylemek için gitmek vakit kaybı olurdu."

Biralar geldi ve beklediğimden daha iyiydiler ama fiyatları da yüksekti.

"Gerçekten de yazar mısın?" diye sordum.

"Elbette. Neden sordun?"

"Daha önce bir yazarla hiç tanışmadım. Özellikle de aynı zamanda polis olan biriyle."

Meyer omuz silkti. "Ben sorunları akılla çözme taraftarıyımdır," dedi.

"Schellenberg'i tanımanın nedeni de anlaşıldı. Adam da akıl istemediğin kadar. Belki savaştan sağ çıkmasına bile yeter. Göreceğiz."

"Onu severim ve o da beni seviyormuşa benziyor."

"İkiniz nasıl tanıştınız?"

"Bükreş'te. IKPK merkezinin Viyana'dan Cenevre'ye taşınmasının teklif edildiği 1938'deki IKPK Genel Meclisi'nde. Schellenberg de bunu destekliyordu. En azından General Heydrich fikrini değiştirene kadar."

"İstediğinde çok ikna edici biri olabilirdi."

"Schellenberg'in dediğine göre seni tekrar Kripo'ya aldıran Heydrich'miş. Beş yıl aradan sonra."

"Evet, ama pek ara verdim denemez."

"Schellii Heydrich'in çözmeni istediği başka cinayetler de olduğunu söyledi. 1938'deki Yahudi kızlar cinayeti."

"Bu şehirde çok Yahudi öldürüldü."

"Kimlerden bahsettiğimi biliyorsun. Meşhur Kristal Gece'den hemen önce değil miydi?"

Başımı salladım.

"Bana anlatmak ister misin?"

Meyer ceketinin cebinden bir not defteriyle kalem çıkardı. "Mahzuru var mı?"

"Keyfine bak. Ama bunu yazmadan önce ölmemi bekle istersen. Ya da daha iyisi elinde tabancayla başka bir teoloji öğrencisinin gelmesini bekle."

Kırk dakika kadar konuştuktan sonra onunla birlikte Bismarckstrasse üzerinden, öncekinden bile daha çok serseriye benzeyen Leuthard'ın bizi dışarıda beklediği, Alman Opera Binası'na gittik. Öyle birini operada görmek şaşırtıcı olmazdı – Wagner, kılıçlı ve miğferlerinde kanat olan serserilerle doluydu– ama birini izlemeye kalkmak tabii ki başkaydı. Sanki Tiergarten'de yatıp uzanmış gibi sırtında çimenler vardı. Yüzünde gülümsemeye benzettiğim bir ifade ve elinde programla bana doğru yürüdü ama elinde silah tutuyor olsa da şaşırmazdım.

"Ne yaptın?" diye sordu Meyer.

"Güneş altında uzanıp uyudum," dedi Leuthard.

"Operadan sonra hotelde görüşürüz. Akabinde yemek yeriz. Ya da sizi Adlon'a götürürüm. Hangisini tercih ederseniz."

"Sana da bir bilet ayarlayabiliriz," dedi Meyer.

"Operayla müzik birbirinden ayrılmaz; bu kadar uzun sürmesi ne yazık."

"Peki, ne yapacaksın?"

"Siz beni dert etmeyin. Evim buraya uzak değil."

"Biliyor musun aslında gerçek bir Berlin dedektifinin evini görmeyi çok isterim."

"Hiç zannetmem. Ne kimya seti ne de sigaralarımı sakladığım İran terliği var. Keman bile yok. Evimin sıradanlığı bir yazarı dehşete düşürür. Öyle bir hüsrana uğrarsın ki bir daha tek kelime yazamazsın. Ayrıca Liebmann'dan yeni bir konuk kitabı beklediğim için şu an için ziyaretçi kabul edemiyorum."

"Pekâlâ, o zaman meşhur Alex'i görmek istiyorum."

"Schellenberg bunu ayarlar. Şimdi eve gidiyorum. Saat onda burada buluşuruz."

Grand'a doğru yürüdüm ama eve dönmedim. Eve gitmek istemiyordum. Hemen köşede Kirsten Handlöser'in –Wannsee'de teknede gördüğüm öğretmen– haftada iki kez gittiği bir belediye havuzu vardı. En azından bana öyle söylemişti. Kadınlar söz konusuysa hiçbir şey kesin değildir. Sana söyledikleri ve söylemedikleri, içi envai çeşit balıkla dolu geniş bir nehrin üzerindeki çok uzun bir köprüdür.

Duvarlarında seramik yunuslar olan kırmızı tuğladan bir binaydı. İçindeki otuz ila kırk metre

uzunluğundaki havuzun üzerinde güzel cam bir çatı vardı, kuzey ucundaki saatin üzerinde çok güzel, göl manzaralı bir duvar resmi bulunuyordu; iki balıkçıl küçük bir çimenle kaplı tümseğin üzerine oturmuş çıplak bir kızın dikkatini çekmeye çalışan kırmızı togalı ve sakallı birini izliyordu. Kız, benim oturduğum yerden, adamın teklif ettiği her neyse o konuda karar verememiş gibi dursa da, belki eve hangi otobüsle gideceği hariç, herhangi bir konuda fikrini değiştirebilmesi için çok geç kalmışa benziyordu.

Havuzun etrafında çabucak dolanınca Kirsten'in orada olmadığını gördüm. Tek başıma yüzmeyeyse hiç niyetim yoktu. İçmeyi buna tercih ederdim. Dr. Heckholz'un harika schnapsıyla böbürlendiğini hatırladım. Bedeuten Strasse'deki ofisi fazla uzakta değildi ve saat çalışkan bir avukatı ofisinde yakalayabileceğiniz kadar erken sayılırdı. Üstelik Stiftung Nordhav hakkında, başımı belaya sokmadan öğrenebileceğim kadar, bilgiye de sahiptim artık.

Wallstrasse boyunca yürüyüp içgüdüsel olarak Heckholz'un ofisinin ışıkları yanıyor mu diye baktım. Yanması da gerekmiyordu çünkü hâlâ aydınlıktı; gerçi karanlık çökmüş olsa da ışığı yine göremezdim çünkü karartma uygulanıyordu ama eski alışkanlıkları unutmak kolay değildi. Zili çalıp bekledim ve ses çıkmayınca zillerin tümünü çaldım. Nadiren yaşanan bir şey olsa da işe yaradı ve kapı açıldı.

Asansör vardı ama önceki gibi üçüncü kata yine beyaz mermer merdivenlerden çıkıp cilalı koridordan buzlu camlı kapıya doğru yürüdüm.

Kapı daha önceki gibi hafif aralıktı ama bu sefer Dr. Heckholz beni beklemiyordu. Daha doğrusu kimseyi beklemiyordu. Hemen altındaki ofise kulak misafiri oluyormuş gibi yerde yatıyordu. Ama ölmüş olduğundan herhangi bir şeyi duyabilecek halde değildi. Verdun'da, kafasında bir mermi deliğiyle bir siperde yatıyor olsaydı, bu kadar ölü görünmezdi.

10

Ölü avukatın kırık bir yumurtaya benzeyen kafasının altındaki kan gölü bisiklet tekerleği kadar büyüktü. Kan ve kemiğin altındaki beyni görülebiliyordu ve birisinin daha önce masasının üzerinde olup şimdi yerde duran tunç Hitler büstüyle kafasına birkaç kez vurduğunu anlamak zor değildi. Hitler'in mağrur suratında kan, Führer'in kafasının üzerinde Dr. Heckholz'a ait saç telleri vardı. Berlin-Charlottenburg Polis Merkezi'ndeki polislere maktulün Hitler tarafından öldürüldüğünü söylediğimi gözümde canlandırınca gülesim geldi. Önce pencerenin yanında duran gümüş tepsi üzerindeki schnapstan biraz aldım. Kapı kolu ve masanın her yanı parmak izlerimle kaplı olduğundan şişede de olmasında bir mahzur yoktu. Ayrıca eğer kafası dağılmış bir adam gördükten sonra bile içmeyeceksen içki neden icat edilmişti ki? Üstelik Heckholz da haklıymış? En az Villa Minoux'ta içtiğim kadar güzel mükemmel bir

schnapstı. Bir kadeh daha doldurdum. Schnaps bol olsa da bu sefer gülecek fazla şey yoktu.

Bir tane daha içtikten sonra cesede yakından baktım. Çok fazla kan vardı. Yetişkin bir insanın, bilhassa kafasında, ne kadar çok kan olduğunu sürekli unutuyordum. Bir adamın kafadan vuruluşunu, özellikle de vuran sizseniz, hiç unutmazdınız. Kimi zaman sanki insanın içinden dışarı akan kırmızı bir pınar varmış gibi görünürdü; tabii ki böyle bir pınar gerçekten de vardı ama onun adı candı. Bir kez akmaya başladığında da durdurulması çok zordu. Heckholz'un suratının yanında duran sağ eli kan içindeydi ve sanki bir şeyler yazmak için elini kana daldırmış gibi görünüyordu –belki de katilin kim olduğunu yazacaktı– ama her ne düşündüyse okunabilir bir şey görünmüyordu. Eğilip kana dokundum ve parmaklarım arasında ovaladım; zavallı Heckholz öleli çok olmamış gibi kanı hâlâ yapış yapıştı.

Takımının cebinden mendilini alarak ellerimi sildim. Pantolon cebine bağlı anahtar zinciri altın bir yılan gibi yerde yatsa da zincirin ucunda anahtar yoktu; anahtar, Ali Baba açıl susam açıl demiş gibi ardına kadar açılmış kasanın üzerindeydi ve cinayetin nedeninin hırsızlık olmadığını hemen anladım. Kasadan alınan şey para değildi çünkü Alex'teki ofisime gönderdiğine benzer banknotlar kasanın üst rafında duruyordu. Bana söz verilen iki yüz markı alıp kalanını yerel karakoldaki polislere bıraktım. Karakol Bismarckstrasse'nin hemen köşesindeydi. Muhtemelen Alman Opera Binası'ndaki kalabalıkla ilgili bir sorun yaşanmasına karşı oraya inşa etmişlerdi. Nijinsky'nin de

kabul edeceği gibi opera ve bale hayranları yaman olurdu.

Az sonra, birkaç gün önce oturup leziz krepleri yediğim, aynı misafir odasında oturuyordum. Düşünecek şeyim çoktu. Elbette polise haber vermem gerekiyordu. Asıl mesele Frau Minoux'u dahil edip etmemem gerektiğiydi. Eğer dahil edersem Berlin Gaz Şirketi'nin onu izleyip kocasının mallarından bazılarını hâlâ elinde bulundurup bulundurmadığını anlamak için tuttuğu özel dedektif Arthur Müller'in satın alınmasıyla ilişkim olduğu da ortaya çıkabilirdi. Bu durumda Müller'e ek olarak ben de hapse girebilirdim. Eğer ikimizden biri aleyhinde ifade verirse Frau Minoux'un akıbeti de farklı olmazdı. Bunlardan herhangi birinin olması için bir lüzum görmüyordum. Ayrıca bence kadın yeterince çekmişti zaten: Kocası Brandenburg Hapishanesi'ndeydi. Anlaşılan mümkün olan en az şeyi söylemek açık ara farkla en iyi seçenek gibi görünüyordu; Naziler başta olduğu müddetçe bu daima en iyi seçenek olarak kalacaktı.

Kaiser-Strasse'deki –Alex'in daha ufak bir benzeri olan– polis merkezine gidip yarım saat kadar sonra sadece birini tanıdığım iki dedektifle geri döndüm. Komiser Friedrich Heimenz pipolu, satranç oynar gibi düşünüp hareket ederek, değil cinayet soruşturması yapmak dedektifliğe dair en ufak bir fikri bile olmadığını gayet iyi gizleyen yaşlıca bir adamdı. Terfi edip Charlottenburg'a gelmeden önce Grunewald İstasyonu'nda müfettişti ve onu son gördüğümde ikimiz de hava ası –beş uçaktan fazla düşüren pilotlara hava ası

denir– Ernst Udet'in ölümünü soruşturuyorduk. Tahminimce Udet'in ölüm nedeninin cinayet değil de intihar olduğu masalını kabul etmesinin mükâfatı olarak terfi ettirilmişti. Elleri küçük, ufak tefek bir adam olarak bulaşıkları durulamayı henüz bitirmiş gibi duruyordu. Konuşmaya başlar başlamaz da benden istifade etmeye çalıştığını açık etti. Ben onun önündeki kaldırımın kenarını beyaza boyayacaktım ki o da bu sayede beyin dediği karanlığın içinde ayağı takılmadan yürüyebilecekti.

"Bu davayı almak istediğini tahmin ediyorum, Herr Komiser," dedi.

"Ben mi? Bu fikre nereden kapıldın? Burası benim değil, senin bölgen. Şu an mesaide bile değilim."

"Yine de sen daha tecrübelisin."

"Cesedi ben bulmuş olabilirim ama Werderscher Markt'taki elemanlarla aram hâlâ pek iyi değil. Ayrıca bunu yapmam doğru olmaz. Adamı doğru düzgün tanımıyordum zaten. Bana bu mektubu göndererek ofisine davet etti. Telefonda da konuştuk. Bu dün oldu ve şimdi de buradayım. Muhtemel bir şahit."

Heckholz'un Alex'e gönderdiği tarihsiz mektubu ve kasasından aldığım yüz markı verdim. Ama üzerinde posta mührü olan zarfı göstermedim.

"Kim bilir belki de muhtemel bir şüpheliyim," dedim kasıtlı bir şekilde.

Heimenz mektubu okuyup başını salladı. "Hangi konuda konuşmak istediğini söyledi mi?"

"Bana bir teklifi olduğunu ve eğer gelirsem yüz mark daha ödeyeceğini söyledi."

"Hepsi bu mu?"

"Hepsi bu."

Heimenz başını sallayıp ona verdiğim paraları aldı. "Bunlara delil olarak el koyuyorum," dedi.

"Sen bilirsin."

"Elbette makbuzunu alacaksın."

Hava kararıyordu. Diğeri kadar yaşlı bir çavuş olan diğer dedektif –tüm genç polisler askerdeydi– ışığın, yerinde sayan düşüncelerini aydınlatacağı yönündeki beyhude bir ümitle ışığı açtı.

"Senin yerinde olsam bunu yapmazdım," dedim. "RLB tepene biner."

RLB, Hava Koruma Birliği'nin kısaltmasıydı.

"Haklısın," deyip ışığı kapattı.

Heimenz yüzünü ekşiterek cesede baktıktan sonra mendilini çıkarıp sanki kusacakmış gibi ağzını kapattı. Sonra da dönüp bir pencere açtı. "Korkunç," diye fısıldadı. "Bu kadar çok kan çıkacağını tahmin etmezdim."

"Öyle," dedim. "O kadar çok kan var ki bence döşemeleri aşmış olabilir. Yarın sabah aşağıdaki ofisin tavanı kızıla boyanmış olacak."

"Aşağıda bir dişçinin bekleme odası var," dedi çavuş.

"Dişlerinin çekilmesini bekleyenleri düşünceye sevk edeceğinden eminim," dedim.

Heimenz, Heckholz'un kanıyla bir şey yazmaya çalışmış olabileceği ihtimalinden bahsetmeyince ben de sesimi çıkarmadım. Bana birkaç soru daha sordu ve bir süre sonra saatime bakıp gitmem gerektiğini söyledim.

"Bana ihtiyacınız olursa Alex'teyim," dedim. "Gece mesaisinde."

Polisler Bedeuten Strasse'deki binanın girişini kontrole aldı ve komşulardan bazıları neler olup bittiğini görmek için saklandıkları deliklerden çıktılar. Onlara alt tarafı bir ceset demek istedim; eğer nereye bakacağını bilirsen çevrende on binlercesi olduğunu görürsün.

Yürüyerek opera binasına döndüm. İçeriden gelen alkışları duyabiliyordum. İnsanlar binadan dışarı çıkmaya başladılar. Operanın bitmesinden dolayı memnun görünseler de hiçbiri Teğmen Leuthard kadar mutlu değildi. Elini belini koyarak esnedi.

"Hoşuna gitti mi?" diye sordum.

"Ne gezer!" dedi. "Dürüst olmak gerekirse hayatımda bu kadar sıkıldığımı hatırlamıyorum."

"Üçüncü perdenin başından sonuna kadar uyudu," dedi Meyer.

"Tanrım bana içki lazım," dedi Leuthard.

"Bana da," dedim. "Haydi gelin. En iyi bar Tiergarten'de."

Onları açık bir barla bolca teknenin bulunduğu Neuer See'ye getirdim.

"Erken saatte gelmiştim buraya," dedi Teğmen Leuthard. "Kuponla bile içecek bir şey alamadım."

"Merak etmeyin tedbirimi aldım," deyip torpido gözünden armut şarabı şişesiyle üç kadeh çıkardım.

Bir masaya oturduk ve üç kadehi doldurdum. Meyer kadehi kaldırdıktan sonra üzerine işlenmiş SS harflerini görünce sırıttı.

"Bunu Villa Minoux'tan mı çaldın?"

"Haliyle. Bu, bana senin not alabileceğin güzel bir sözü hatırlattı, Yüzbaşı Meyer. İyi bir dedekti-

fin dürüst olması gerekir ama fazla da dürüst olmamalıdır. Fazla dürüstlük hayrına olmaz. Fazla meraklı da olmamalıdır. Bazı şeyleri bilmemek daha iyidir ki bundan hiç şüphem yok. Bunu da not edebilirsin."

11

İyi bir nasihatti ve çoğu durumda da riayet ederdim. Dr. Heckholz'u kimin öldürdüğü neden umurumda olacaktı ki? Adamı sadece bir kez görmüştüm ve Frau Minoux'u da bir daha görmeyeceğimden emindim. Viyana'da emniyetteydi ve avukatının öldürüldüğünü duyar duymaz, orada bir süre daha kalması icap ettiğini anlayacaktı. En azından Lichtenberg'deki depoda bulunan eşyalarını almak için buraya gelmesinin güvenli olacağını düşüneceği zamana kadar. Onun yerinde olsam, ben öyle yapardım. İşin fenası Dr. Heckholz'u sevmiştim. Size krep yapan birini nasıl sevmezdiniz? Kadını da sevmiştim ama elbette ki farklı şekilde. Dahası paralarını almıştım ve hazır altımda araba varken, beraberimde kahvaltı da götürmem şartıyla, Brandenburg Hapishanesi'ne bir ziyaret düzenlemekten zarar gelmez diye düşündüm. O yüzden ertesi gün sabahın erken saatlerinde Herr Minoux'un şoförü

Herr Gantner'in bana villadaki hizmetçilik yapan Katrin'le birlikte oturduklarını söylediği Wannsee'deki 58 Königstrasse adresine gittim. Her ne kadar tamahkâr bir adammış izlenimi verse de Minoux'un iyi bir işveren olup fena bir adam olmadığı gibi bir fikre kapılmıştım.

Buna ek olarak bir neden daha vardı: Bazen, bazı şeyleri bilmek isterdiniz çünkü bu hamurunuzda vardır ve asıl önemli olan da sonrasında yapacağınız şeylerdir. Ya da yapmayacağınız şeyler. Bu, nihayetinde neler öğreneceğinize bağlıdır. Eğer size bir ekmek alıp karşılığında beş fenik ödemek gibi geliyorsa bu durum, şunu da söyleyeyim: Biz Almanlar buna aşinayız. 1933'ten beri hayatımız iki uzlaşmaz şeyden ibarettir; Barış ve Alman gururu.

Wannsee, Brandenburg yolu üzerindeydi, iyi bir arabada ve boş olan AVUS otoyolunda bulunduğumdan sanki sürat hissi Avrupa'nın en büyük ve güvenlikli hapishanesini ziyaret edecek olmanın verdiği tedirginliği silecekmiş gibi bir havaya girdim. Uzun süredir içimden bir ses bana sonumun orası olacağını söylüyordu.

Königstrasse'deki kömür tacirinin evi eczaneyle benzin istasyonu arasında yer alan panjurlu ve küçük ahşap balkonlu ufak bir villaydı. Önüne park etmiş bir Horch vardı ve ön bahçedeki çimlerin üzerinde bir köpek yatıyordu. Ön kapıya yaklaşırken köpek bana gözünün ucuyla bakıp usulca hırladı. Onu suçlayamazdım. Sahra grisi SD üniforması giyen birini, özellikle de bu saatte, görsem ben de ısırmaya kalkardım. Kapıyı çalıp bekledim ve sonunda kapıyı gecelik giyen, sarı

saçlarını başının üzerinde topuz yapmış, yaklaşık otuz beş yaşlarında bir kadın açtı. Biraz bakımsız olsa da hoştu. Esneyip kaşındı; üzerindeki seks kokusunu hâlâ alabiliyordum ki benim için sorun değildi. Sabahları seks kokusu hoşuma giderdi.

"Böyle erken bir saate rahatsız ettiğim için affedin," dedim. "Fakat Herr Gantner'le konuşmam gerek. Kendisi burada mı?"

"Sen Günther olmalısın," dedi.

Başımı salladım.

"Öyleyse içeri gelsen iyi olur."

O, Gantner'i çağırmaya giderken ben de İsviçreli bir bankacının çekmecesi kadar düzenli olan oturma odasına geçtim. Köpek de peşimden içeri girip içecek bir şey bulmak için mutfağa gitti; en azından duyduğum seslerden bu fikre kapıldım. Kim bilir belki de çok gürültücü bir Japon balıkları vardı. Sigara yakıp odada dolandım ki iki saniye sürdü. Katedral sunağına benzeyen bir raf ve hemen yanında oturmaktan ziyade izlemesinin daha keyifli olduğu oyma bir sandalye vardı. Duvarda, bir birahanenin dışında binaya yaslanmış birini gösteren suluboya bir tablo bulunuyordu. Adam içeri mi girmek istiyordu yoksa yeni mi çıkmıştı belli değildi ama Berlin'deki bira kıtlığı dikkate alınırsa bu hepimizin müşterek sorunuydu. Az sonra merdivenden gelen ayak seslerini duydum ve çok geçmeden Gantner üzerinde sadece pantolonu ve pantolon askısıyla önümde belirdi. Sanırım biraz fazla erken gelmiştim.

"Hayırdır?" Bir fosilinki kadar çirkin ve onun pulları kadar sert olan suratını ovuşturup sonra da koca sarı diliyle ağzını yokladı.

"Dr. Heckholz öldü," dedim. "Öldürüldü. Dün gece sekiz civarı onu görmeye gittiğimde kafası dağılmış halde yerde yatarken buldum. Hırsızlık değil. Kasası açıktı ve içinde bir sürü para vardı. O yüzden işle ilgili bir şey olması lazım. Belki de o ve Frau Minoux'un benden Stiftung Nordhav'ın satışıyla ilgili neler bulabileceğimi istemesiyle ilgilidir. Bu durumda senin de hayatın tehlikede." Durup bir tür tepki vermesini bekledim. "Tabii rica ederim."

İç çekti. "Kahve ister misiniz, Herr Günther?"

"Hayır, teşekkürler. Brandenburg'a gidip Herr Minoux'la konuşacağım. Her şeyi bir de ondan dinlemek istiyorum. Belki seni de Horch'la ekmek ve reçel götürme zahmetinden kurtarmış olurum."

Başıyla elimdeki sigarayı işaret etti. "O sigaradan bir tane daha var mı?"

Ona bir sigara verip yaktım. Mevcut durum için fazla kaçan bir ilgiyle sigarayı içmeye başladı. Kim bilir belki de doğru kelimeleri bulmaya çalışıyordu.

"Dr. Heckholz iyi adamdı," dedi Gantner.

Bu tepkiye biraz şaşırarak omuz silktim. "Onu sevmiştim."

"Kimin yaptığına dair bir fikriniz var mı?"

"Birkaç tahminim var. Stiftung Nordhav'ın yönetim kurulundaki beş kişinin SS olduğunu biliyorsundur. O yüzden şüpheli açısından kıtlık çekmeyeceğiz. Onu ve Frau Minoux'u bu meseleyi kurcalamamaları hususunda ikaz ettim. Haklı çıktığıma üzgünüm. Son zamanlarda sürekli haklı çıkıyorum. Neyse belki Herr Minoux'la ko-

nuşmak, Dr. Heckholz'un başına gelenlere dair bir şeyler öğrenmemi sağlayabilir. Her halükârda birinin ona bu haberi vermesi gerek ve konumum itibarıyla da en doğrusu bunu benim yapmam."

"Neymiş o konum?"

"Ok yaydan çıktığı için biraz geç kalmış gibi görünsem de okun yaydan nasıl olup da çıktığını öğrenmek istiyorum. Beni neye bulaştırdığınızı iyice öğrenmek istiyorum ki böylece kendimi bu beladan kurtarmanın en iyi yolunu bulabileyim."

"Mantıklı."

"Buna sen de dahilsin, Herr Gantner. Bana söyleyeceğin bir şey var mı? Tehlikeyi gördüğünde ondan kaçabilirsin, değil mi?"

"Söyleyecek pek bir şey yok. Ben sadece şoförüm. Geçen gün sizi tekrar istasyonun dışında gördüğümde sizin yardım edebilecek doğru kişi olduğunuzu düşündüm. SD'densiniz, patronu ve diğer her şeyi biliyorsunuz. O sizi severdi, Herr Günther. Bakın bahsettiğiniz şirketin adı haricinde hiçbir şey bilmiyorum. Nordhav Vakfı. Ayrıca bana sorarsanız Minoux, diğer pek çok kişinin çok daha fazlasını yaptığı bir şey yüzünden hapis yatıyor."

"Ne yani bu adamlardan dürüstlük mü bekliyorsun? Artık dünya böyle bir yer, aptal herif. Bizim yarattığımız Nazi dünyası işte bu. Eğer fark etmediysen söyleyeyim, ülke dediğimiz bu golemin her gözeneğinden riyakârlık akıyor. Uyan artık." Başımı iki yana salladım. "Daha da iyisi, bana ekmekle reçel getirip yatağına geri git. Güzel bir sevgilin var. Kıymetini bil. Keşke benim de bir tane olsaydı."

Beş dakika sonra Havel boyunca yolcu koltuğumda Minoux'un kahvaltısıyla batıya doğru gidiyordum.

Brandenburg'da turistlerin ilgisini cezbedecek üç bina vardı: Katedral, Catherine Kilisesi ve Şarlman'ın yeğeni, Baedeker'e göre sivil hakların simgesi, Roland'ın ünlü heykelinin bulunduğu eski belediye binası. Ama bugünlerde Berlin'den Brandenburg'a sadece Nazi Almanyası'nın en korkulan hapishanesinde kilitli dört bin mahkûmu görmek için geliniyordu. Roland'ın şöhreti sona ermişti. 1820'den beri Brandenburg'un Görden Mahallesi'nde bir hapishane vardı ama 1931'de yeni bir bina inşa edildi. Bundan birkaç yıl sonra da bugünkü halini aldı: Günde ortalama iki kişinin, eski bir garajda duran giyotinde idam edildiği ve darağacı da bir o kadar meşgul olan sözde disiplin evi ve idam sahası. Kimin saçının, kiminse kafasının kesileceğine nasıl karar verildiğini bilmiyordum. Sanırım böyle hoş teferruatları Schöneberg'deki Elssholzstrasse'de bulunan Halk Mahkemesi'nde daha iyi açıklarlardı ve muhtemelen de öyle yapıyorlardı. Mahkeme başkanı Roland Freiser'in –kendisi eski bir Bolşevik'tir– muhtemelen hiç kimsenin onun sadakatinden şüphelenmesine izin vermemek için, idam kararlarını avazı çıktığı kadar bağırarak söylediği anlatılırdı.

Gri taştan yapılmış Nuh'un Gemisi'ni akla getiren Brandenburg-Görden, çaresiz mahlûklarla doluydu. Ormanlarla ve bakımsız bir gölle çevrili alanın yazın sivrisinekten geçilmiyor olması mahkûmların çektiği eziyeti ikiye katlardı. Bu yetmezmiş gibi, binanın birkaç kilometre ku-

zeyindeki bir hava üssü günün her saati Alman bombardıman ve nakliye uçakları tarafından kullanılırdı. Sanki bölgenin seması Beelzebub'un hâkimiyetindeymiş gibiydi.

Arabamı park edip ziyaretçi kuyruğunun başına gittim. Üniforma böyle zamanlarda işe yarıyordu. Bir gardiyan beni hapishane avlusunun görülebildiği loş bir odaya aldı. On dakika sonra Friedrich Minoux odaya getirildi. Yüzü çizgilerle kaplı küçük bıyıklı, ufak tefek bir adamdı; hep zayıf biri olsa da şimdi bir deri bir kemik görünüyordu. Onu görür görmez, ona her gün kahvaltı getiriliyor olsa bile buradan sağ çıkamayacağını anladım; kötü beslenmeyle ağır çalışmanın birleşimi giyotin kadar öldürücü olabilirdi.

Sanki daha birkaç gün önce görüşmüşüz gibi, "Aa, sen miydin?" dedi. Oysaki görüşmeyeli altı sene olmuştu.

"İyi görünüyorsunuz, Herr Minoux."

Minoux homurdandı. "Bence gözleri iyi gören bir cadı bile bu Hansel'in yenmeyecek kadar cılız olduğunu anlar. Ama yine de bunu söylemen büyük nezaket. Ayrıca şikâyet de edemem. Burada bazıları–" Sanki bir an duygulanmış gibi durdu. "Bu sabah Siegfried Gohl'u idam edecekler. Christadelphian vicdanlı bir muhalif." Başını iki yana salladı. "Bu tür şeyleri her gün yaşıyoruz."

Minoux önce derin bir nefes sonra da masanın üzerinden ona doğru ittiğim sigaralıktan bir sigara aldı. Sigarayı yakıp dumanını memnuniyetle ciğerlerine çekti. İçtiği sigarayı onun Villa Minoux'taki kendi gümüş sigaralığından çaldığımı söylemedim.

"Size kahvaltı da getirdim," deyip gardiyanlarca aranmış kâğıt torbayı ona uzattım. "Ziyarete gelmeden önce Herr Gantner'e uğradım."

"Teşekkürler. Bunları daha sonra tadını çıkararak yiyeceğim. Kahvaltıyı bitirmem o kadar uzun sürüyor ki bazen bitirdiğimde akşam yemeği vakti gelmiş oluyor."

"Ama bugün buraya gelmemin asıl nedeni size Dr. Heckholz'un öldüğünü bildirmektir. Dün gece birisi ofisine girip başına vurarak onu öldürmüş."

"Bunu duyduğuma çok üzüldüm."

"Cesedini ben buldum. Neyin peşinde olduğuna dair bana biraz malumat verebileceğinizi ümit ediyorum. Takribi bir fikrim var ama sizin, zaten pek de fazla sayılmayan, bildiklerimden fazlasını söyleyeceğinizi düşünüyorum. Karınızla temasa geçmek istemedim. Polis onun da müdahil olduğunu bilmiyor ki bence böyle kalması çok daha iyi. Sizce de öyle değil mi?"

Friedrich Minoux omuz silkti. "Neden bana soruyorsunuz?"

"Bilmediğim bir şey mi var? Onların sizi buradan çıkarmak için gayret ettiklerine dair bir intiba edinmiştim. Bu nedenle söyleyeceğiniz her şey–"

"Benden ne beklediğinizi bilmiyorum. Heckholz'a iş veren ben değilim. Nasıl yapabilirim ki? Hiç param yok. Sahip olduğum her şey masraflara, cezalara ve Berlin Gaz'a ödediğim tazminata gitti."

"Öyle mi? Bana bu görevi ona sizin verdiğinizi söylemişti."

"Demek ki yalan söylemiş."

"Karınız da mı yalan söyledi?"

"Buna karar vermek size kalmış. Karımın onu neden tuttuğuna dair en ufak bir fikrim yok. Ama mazimizi bilenler buna hiç şaşırmazlar. Sizin de hatırlayacağınız gibi Lily'le hiç yakın olmadık. O kendi parası ve bencil planları bulunan bir kadındır. Garmisch'de lüks içerisinde yaşarken ortalığı böyle karıştırmak tam ona göre bir şey. Ama eylemlerinin beni nasıl etkileyeceğini zerre kadar düşünmez. Ayrıca sizin de bu meseleye dahil olmanızı hiçbir şekilde tasvip etmezdim. Bu, hiç de akıllıca bir hamle olmazdı. Berlin'den buraya kadar boş yere geldiğiniz için üzgünüm ama size şunu çok açık söylemek istiyorum, Herr Günther. Mahkemenin verdiği hükme itiraz etmek gibi bir niyetim kesinlikle yok. Bu bağlamda Wannsee'deki Villa Minoux'un Nordhav Vakfı'na satılmasına da kesinlikle itiraz etmiyorum. Berlin Gaz Şirketi'nde usulsüzlükten ceza aldım ve cezam çok daha ağır olabilirdi. Ayrıca Villa Minoux için de gayet makul bir bedel ödendi. Artık her şeyi açıkça anladınız mı?"

Sert görünmeye çalışsa da elleri titriyor ve içmekte olduğu sigara küçük alüminyum küllükte kendi başına yanıp gidiyordu. Hapishanedeki hiç kimse bir sigaranın böyle ziyan olmasına izin vermezdi.

"Gayet açık, Herr Minoux."

Ayağa kalkıp kapıyı çalarak gardiyanı çağırdı.

"Ayrıca kaba olduğumu düşünmenizi istemem ama tekrar gelmezseniz memnun olurum. Buraya gelmeniz kurcalanmaması gereken şeylerin kurcalanmasına neden olabilir ki bu da şartlı tahliye ihtimalini azaltabilir. Hükümet davet etme-

diklerim de dahil olmak üzere tüm ziyaretçilerin kayıtlarını tutar."

Sigaramı masadan alıp cebime koyduktan sonra aptal aptal başımı salladım. Ardından tek kelime etmeden, Brandenburg-Görden olarak bildiğimiz gri boşluğun içerisinde ayak sesleri yankılanarak çekip gitti. Ona kızamadım. Korktuğunu görebiliyordum. Böyle bir yerde olsam ben de korkardım.

12

Hapishane müdür yardımcısı Ernst Kracauer adındaki Alex'ten eski bir polisti. Hukukçuydu ve sonraki yirmi yılda da polis komiserliği yapmıştı. Kendisi, –böyle bir yerde ne kadar mümkün bilmesem de– sadık bir Nazi olsa da sertliği kadar adilliğiyle de nam salmıştı. Ofisine onu görmeye gittiğimde pek çok vazifelerinden birini yerine getirip dönmesini beklemeye başladım. Sarı duvara dayalı çekmeceli bir masa ve pencere yanında küçük bir masa daha vardı; bu küçük masanın üzerindeki meşe ve pirinç mürekkep takımı Habsburg tabutlarına benziyordu, duvarda da Tiergarten'de bandonun yanında duran Wilhelmine ailesini gösteren bir resim vardı; gönül gözümle bakınca "Krumme Lanke" şarkısını dinlediklerini gördüm. Tozlu ofis penceresi kiliselerdeki üç parçalı tablolar kadar büyüktü ama yine de loş odada görebilmek için bir masa lambasına ihtiyaç vardı. Dışarıda bazı mahkûmlar bahçeye

sebze ekiyordu. Sebzelerin arasında gördüğüm şey korkuluk mu yoksa mahkûmlardan biri mi ayırt edemedim.

Kracauer döndüğünde onu samimi bir ifadeyle karşıladım ama o hiçbir şey demedi; onun yerine şapkasını çıkardı, masasındaki çekmeceden bir şişe aldı ve sessizce iki kadeh brendi doldurup birini bana verdi. Gri takımının ceketi bir terzinin diktiği herhangi bir şeyden ziyade suç mahallerine çekilen perdelere benziyordu. Şişmandı ve baskı altında olduğu bariz olsa da, oturduğu zaman çaresizce gıcırdayan masa sandalyesi kadar baskı altında olduğunu zannetmiyordum.

"İçmem gerek," deyip brendiyi sanki meyve suyuymuş gibi dikti.

"Belli."

"İdamlara nezaret etmek de vazifelerimden biri. Artık her gün en az bir adam asılıyor. Bazen günde birkaç tane. Zamanla alışacağımı zannediyordum ama bu alışılacak türden bir şey değil."

"Siegfried Gohl."

"Sinirlerim bir zitherin telleri kadar gergin. Zaten bu Christadelphian da ne demek?"

"Sanırım İsa Kardeşliği gibi bir şey. Galiba ruhun ölümsüzlüğüne inanmıyorlar." Brendimden bir yudum aldım. Tadı kahvaltımdan güzeldi.

"Öyleyse Nazilerden bir farkları yok." Başını iki yana salladı. "Yani Naziler ruhun ölümsüzlüğüyle cennet ve cehenneme inansaydı..." Omuz silkti.

"Yaptıkları şeyleri yapmazlardı," dedim.

"Evet." Sanki yaratıcısının huzuruna çıkma fikri onu tedirgin ediyormuş gibi kendisine bir kadeh daha doldurdu.

Birkaç dakika eski günlerden konuştuk ve hatta mahkûmların neden ona "kazık" adını verdiklerini söylediğimde gülümsemeyi bile başardı ama durum ortadaydı; adam mesleğinden nefret etmeyi öğrenmişti.

"Şu telefonu görüyor musun?" diyerek masasının üzerindeki iki telefondan birini işaret etti. "O doğrudan Franz Schlegelberger'in ofisine bağlı."

Schlegelberger Adalet Bakanı'ydı.

"Sanırım yakında emekli olacak. Yerine Otto Thierack geçecek. Schlegelberger de o makama geleli fazla olmamıştı. Neyse, o telefonun bir idam cezası müebbet hapse çevrildiğinde çalması gerekir. Bunca yıl boyunca sadece bir kez çaldı o zaman da Schwarzer Adler Hotel'i arayan birisi yanlış numara çevirmişti." Güldü. "Tanrım, keşke orada olsam."

"Bunu temenni eden tek kişi olduğunu zannetmem."

"Senin için ne yapabilirim, Bernie?"

"Friedrich Minoux adındaki bir mahkûmu ziyarete gelmişken uğradım."

"Gaz Şirketi sahtekârı. Biliyorum. Adını onu ziyaret edenler listesine yazmam gerek." Bir dosya açtı. "Liste burada."

"Minoux'un durumu pek iç açıcı değil."

"Ortaklarından daha iyi. Max Kessler'le Hans Tiemessen, Luckau'da beş yıldır yatıyorlarmış ve kulağıma gelenlere göre onların da hali pek iyi değilmiş."

"Adam altmış beş yaşınd,a Ernst. Burada beş yılı doldurabileceğini zannetmem."

"Elimden bir şey gelmez, Bernie. Onun hayatını kolaylaştıramam. Dışarıdaki pek çok kişi karısının serveti yüzünden onun özel muamele görmemesine bilhassa dikkat ediyor. Eğer bu dikkatte bir azalma olursa belki o zaman bir şeyler yapabilirim ama şimdilik elim kolum bağlı."

"Teşekkürler, Ernst." Omuz silktim. "Bir şey daha var. Onunla görüştüğümde çok gergin olduğunu fark ettim. Hatta korkuyordu."

"Korkmak mı?"

"Acaba birileri onu eziyor mu?"

Kracauer başını iki yana salladı. "Burada disiplin iyidir. Eğer öyle bir şey olsa mutlaka haberim olurdu. O tür şeylerin cezası çok ağırdır."

"Ya dışarıdan gelen baskı? Ona her gün kahvaltı getiren şoförü Gantner haricinde ziyaretçisi var mı? Belki de birileri onu tehdit ediyordur?"

"Bu resmi bir soruşturma mı?"

"Hayır."

"O zaman söylemeye yetkim olmadığını sen de bilirsin. Ama sana bir iyilik yapıp ismini bu listeye yazmayacağım. Nasıl olur?"

"Teşekkürler, Ernst. Çok teşekkür ederim." Gülümsedim. "Karın ve çocuklar nasıl?"

"İyi iyi. En büyüğü Luftwaffe'ye katıldı."

"Onunla gurur duyuyor olmalısın."

"Duyuyorum. Bana biraz müsaade eder misin? Tuvalete gitmem gerek. Sen kendine bir içki daha koy." Masanın üzerindeki şişeyi işaret etti. Friedrich Minoux'un hâlâ açık olan dosyasının yanında duruyordu.

"Teşekkürler," dedim. "Hallederim."

Odadan çıkana kadar bekleyip akabinde kendime bir brendi koyarken Kracauer'in asıl kastettiği şeyi yaparak dosyaya baktım. Ziyaretçi listesini kontrol etmekten fazlasını yapmaya zaman yoktu. Dün sabah Minoux'u iki kişi ziyarete gelmişti: Kahvaltı getiren Gantner'le RSHA'dan Yüzbaşı Horst Janssen.

Oturup bir sigara yaktım ve Ernst Kracauer birkaç dakika sonra döndü.

"Neyse benim işe devam etmem gerek," dedi ellerini ovuşturarak. "Umarım ziyaretten memnun kalmışsındır."

"Evet, Ernst, teşekkürler. Kendine iyi bak."

Kafamda düşünecek bolca şeyle yavaşça Berlin'e dönüp Berkaerstrasse'deki RSHA'nın Dış İstihbarat Bölümüne gittim. Muhtemelen kitle katliamları yapan biri olan Janssen, Stiftung Nordhav'ın yöneticisi Schellenberg adına çalışıyordu. Minoux'u korkutan Janssen miydi acaba? Muhtemelen. Üstelik aynı gün ben o adamı Charlottenburg'daki askeri mahkemeye bırakmamış mıydım? Bir de bunu hesaba katmam gerekecekti. Witzlebenstrasse, Heckholz'un Bedeuten Strasse'deki ofisine yürüyerek on beş dakika uzaklıktaydı. Mahkemede şahitlik yapıp eve dönmeden önce Heckholz'u öldürmüş olması mümkündü. Janssen gibi biri için abartacak bir mesele değildi. Diğer ve tek şüpheli Teğmen Leuthard yerine, cinayeti onun işlemiş olmasını tercih ederdim çünkü onun aksine Leuthard'dan hoşlanmıştım. Operada uyuya kalan herkes benim gözümde iyi biriydi. Üstelik birini öldürdükten sonra, Alman Opera Binası'nda olsa bile uykuya dalmak herke-

sin harcı değildi. Adam vicdanı temiz biri olduğuna işaret ediyordu. Diğer taraftan Schellenberg'in emri üzerine Yüzbaşı Janssen'in Dr. Heckholz'u öldürmüş olması gayet makul görünüyordu. Başkasının kirli işini yapmanın ne demek olduğunu bilirdim. Heydrich'le Nebe adına ben de ellerimi bolca pisliğe bulaştırmıştım.

Anahtarla kapıyı açıp ofise girince Janssen'in merdivenlerden indiğini gördüm.

"Arabamla iki İsviçreliye Berlin'i gezdirmen bitti mi?" diye sordu.

"Bitti."

"Onları nereye götürdün?"

"Alman operasına."

"Opera mı? İyiymiş."

"Olabilirdi ama Bedeuten Strasse'de cinayet işlenince polis sirenleriyle müzik birbirine karıştı. En azından öyle olduğunu düşünüyorum. Modern opera konusunda kesin konuşamıyorum. Bir avukatın kafasına kurşun çubukla vurup öldürmüşler. Yani gerçekten, opera sahnesinde falan değil."

Pokerden çok anlamasam da blöf yapmasını bilirdim ve karşımdakinin söyleyeceği bir şey olduğu halde söylemediğini de anlardım.

"Öyle mi?" Janssen'in kaşları çatıldı. "Bu sabah duyduğuma göre katil adamın kafasına Hitler büstüyle vurmuş. Hitler tarafından böyle öldürülmek bana biraz garip geldi. Üstelik kurban Yahudi bile değil."

"Evet, böyle söyleyince bana da gülünç geldi." Gülümsedim.

"Vakayı soruşturan sen misin?"

"Hayır. Kripo ve RSHA'dan ayrılıyorum. Yeni bir işim var artık. Haftaya Savaş Suçları Dairesi'nde çalışmaya başlayacağım."

"Şaşırdım. Öyle bir şeyden haberim yoktu."

"Savaş suçlarından mı yoksa onları araştıran bir dairenin olduğundan mı?"

"İkisinden de."

"İçimden bir ses zannettiğinden daha önemli olacağını söylüyor bana." Sabırla gülümsedim. "Neyse arabayı ödünç verdiğin için teşekkürler."

"Seni gideceğin yere bırakabilirim."

"Gerek yok, yürürüm. Günün bu vakitleri hava almak iyi geliyor. Özellikle de üniformam üzerimdeyken."

"Epey sıcak bir gün," dedi.

Yürüyerek Grunewald İstasyonu'na döndüm. Kendime, akıbetim Friedrich Minoux ve hatta Dr. Heckholz gibi olmadan bu soruşturmada gidebileceğim yere kadar gittiğimi söyledim ve tümünden sadece yürüyerek uzaklaştığım zaman bile muazzam bir ferahlama hissettim. Stiftung Nordhav'dan ya da Export Drives GmbH'den kimin kâr ettiği beni ne ilgilendirirdi? Kesinlikle benle alakalı bir mevzu değildi. Biraz para kazanmaya ben de hayır demezdim. Ayrıca görmüştüm ki İçişleri Bakanı Wilhelm Stuckart'ın onların sahtekarlık ve usulsüzlüklerine dair delilleri görmek gibi bir arzusu da yoktu. Yetmezmiş gibi, Stuckart'ın da SS generali olduğunu öğrenmiştim.

Nazilerle ilgili pek çok konuda olduğu gibi bu konuda da en hayırlısı her şeyi olduğu gibi bırakmaktı. Walter Schellenberg ve Werner Best gibi adamların işlerine burnumu sokmadan da hayat

yeterince kısaydı zaten. Şansım yaver giderse, kimse benim dahil olduğumu bile öğrenmezdi. Şu anda benim için asıl önemli olan şey Alex ve RSHA'dan çıkıp haysiyetin, sadece merasim kemerlerinde yazan bir cümleden fazlası olduğu kişiler adına çalışabilmekti. Cinayet Masası'ndan farklıydı – Bernhard Weiss'in Kripo'nun başında olduğu dönemden bahsetmiyorum. Bana teslim edilecek davaların, adaletin terazisinin kefelerini fazla etkileyebileceğini zannetmesem de şimdilik bu kadarı da kâfiydi.

ARASÖZ

Fransız Rivierası, 1956

Perdedeki Dalia güzel kırmızı dudaklarını açarak kusursuz dişlerini ortaya çıkardı, güldü, kocaman mavi gözleriyle kameraya baktı ve ona tekrar âşık oldum. On yıldan çok geçmesine rağmen hiç ayrılmamış gibiydik. Hemen hemen. Sinema böyle zalim olabiliyordu. Öyle zalimdi ki bir Alman tarafından icat ya da en azından hayal edilmiş olmalıydı. Ebedi tekerrür düşüncesine sahip Nietzsche'nin marifetiydi belki de; bence bu duyduğum en sinematik fikirlerden biriydi çünkü dürüst olmak gerekirse, malum nedenlerle, bu filmi daha pek çok kez izleyeceğim muhtemeldi. Neden izlemeyeyim ki? Neredeyse kokusunu bile duymaya başlamıştım.

Fakat ne acıdır ki ona dokunamıyordum ve bir daha da hiç dokunamayacaktım anlaşılan. Sadece onu düşünmek bile bana kendimi öyle aciz ve zayıf hissettirdi ki neredeyse yaşama isteğimi kaybettim. Âşık olduğunuz bir kadının boşluğunu ne yapsanız dolduramazdınız. İyi de acaba beni

hatırlıyor muydu? Acaba geçen bunca zaman zarfında ona Günther'i ve ikimize ne olduğunu hatırlatacak bir hadise, bir kere bile olsa cereyan etmiş miydi? Ayrılırken bana güveni sarsılmış olduğundan, ciddi şüphelerim vardı. Ona ait suçlardan bazılarını üstleneceğime hiçbir zaman inanmamıştı. Sanırım güven içinde eve dönene kadar buna hiç inanmadı. Açıkçası o tarihte ben de kendi yaptığıma şaşırdım ve yaptığımın sonunda ölümümün kaçınılmaz olacağını düşündüm; kim bilir belki o yanımda olmadığından dünyada en çok istediğim şey ölmekti. Beyaz Rusya'dan döndükten sonra zerre kadar yaşama isteğim kalmamıştı zaten. Elbette genelde böyle asil bir tip değilimdir ama aşk bir erkeğe tuhaf şeyler yaptırabiliyor. Şimdi onu perdede Rex Harrison'la, İngilizlerle ilgili nefret ettiğim tüm sıfatları –kibirli, burnu büyük, züppe, ucundan heteroseksüel– bünyesinde barındıran adamla karşı karşıya görünce, Dalia'nın sürekli inkâr etmesine rağmen, Josef Goebbels'le ilişkisindeki sıradan bir dipnot olduğuma dair bir fikre kapıldım. Yugoslavya yetkililerine verdiği ifadede Hitler'in propaganda bakanının peşinden ayrılmadığını ama kendisinin ona hiç yüz vermediğini söyleyerek buna delil olarak da Goebbels'in Babelsberg'deki UFA film stüdyolarının yöneticisi olarak kendisine iyi roller teklif etmesine rağmen savaşın son yıllarında İsviçre'de kalmayı tercih etmesini göstermişti.

Bu söylediklerine inanıyor muydum? İnanmayı isterdim. O zamanlarda şüphelerim vardı ama uçkuruna düşkün doktorun ilgisi yüzünden Dalia'yı suçlayamazdım. En azından tümüyle. Bir

kadın gerçekte kime âşık olacağını değil de sadece kime âşık olmayı deneyeceğini seçebilirdi. Goebbels'i de onun peşinden koştuğu için suçlamıyordum çünkü pek çok açıdan o da benden pek farklı değildi. İkimiz de güzelden anlıyorduk ve Dalia Dresner gibi güzel bir kadından etkilenmemek kolay değildi. Onun yanında sadece bir saat geçirmeniz bile âşık olmanıza yeterdi. Bu kulağa mübalağa gibi gelebilir ve bazıları için belki de öyledir ama benim için değildi. Onu görür görmez âşık olmuştum ki o sırada Griebnitzsee Bahçesi'nde neredeyse çırılçıplak olduğundan bunda şaşacak bir şey yoktu. Ama kendimi bile aşmıştım. Hikâyelerin bir başlangıcı ve hatta ortası olması gerekir ama bu tür hikâyelerin bir sonu olup olmadığından emin değilim; bin yıldır görmediğim, dokunmadığın ve konuşmadığım bir kadınla alakalı hâlâ bir şeyler hissediyorsam olamazdı.

13

Villa Minoux'taki asayiş konferansından neredeyse bir yıl sonra bir kez daha Gerçek ve Propaganda Bakanlığına çağrıldım. Bu sefer Leo Gutterer'le değil de bakanın kendisi Mahatma Propagandi'yle görüşecektim. Geçmişte bir ya da iki kez görüşmüştük. Şahsi talebi üzerine Katyn Ormanı soruşturmasında onun gözü ve kulağı olduğum Beyaz Rusya'dan henüz dönmüştüm. Smolensk yakınlarındaki büyük bir toplu mezarda dört bin Polonyalı subay ve erbaşın cesetleri bulunmuştu ve Savaş Suçları Dairesi adına çalışan bir subay olarak, Goebbels'in –Polonyalıları öldüren– Sovyetlerle mahcup müttefikleri İngiltere ve Amerika'nın arasını açabilmek için var gücüyle kullandığı, uluslararası soruşturmanın yürütülmesine yardımcı olmuştum. Beyhude bir ümit sayılsa da genel olarak Goebbels başarımdan pek memnundu. Ben pek o kadar değildim ve bu durum gittikçe mesleki bir tehlike halini

almaya başlamıştı. Üç yıl içerisinde aralıklarla Heydrich için çalıştıktan sonra kendileri iyi olmayan insanların beni kendi iyilikleri için kullanmalarına alışmıştım. Hayal gücüm biraz daha zengin olsa kendimi bu işlerden sıyırmanın hatta ortadan kaybolmanın bir yolunu bulabilirdim; nihayetinde Nazi Almanyası'nda ortadan kaybolan yığınla insan vardı. Önem arz eden ortadan kaybolurken bunun temelli olmamasına dikkat etmekti.

Goebbels'in ofisine daha önce de gelmiştim ama ne kadar büyük olduğunu unutmuşum. Banyoyu bulmak için keşfe çıkmadan önce Henry Morton Stanley bile bir kez daha düşünürdü. Dört bir yanı saran devasa halılar ve kalabalık eşyalar arasında, ülke büyüklüğündeki kanepenin bir köşesinde habis ve neden terk edildiği kolayca anlaşılabilen bir çocuk gibi duran ufak tefek bakanı gözden kaçırmak işten bile değildi. Goebbels tertemiz ve yakaları bir İsviçreli muhafızın teberi kadar geniş üç düğmeli takım giyiyordu; beyaz gömleği Sapo Dağı'nda doğan güneşten daha parlaktı ve kravat yerine inci iğneli bir boyunbağı takmıştı. Bir pezevengi andırıyordu. Kim bilir belki de kravatların düğümü ona ilmeği hatırlatıyordu. Okumakta olduğu Knut Hamsun romanını bırakıp ayağa kalktı. Bakanın boyu kıt olabilirdi ama kibarlığı ya da cazibesinde bir noksanı yoktu. Yüzü gülücükler saçarak beni teşekkür ve iltifatlara boğdu. Hatta benimkinden daha küçük ve nedense daha terli eliyle elimi bile sıkmaktan geri kalmadı.

"Buyurun, oturun, rahatınıza bakın."

Kanepenin diğer ucuna oturdum, ama ipek minderlerden birinin üzerine çöreklenmiş bir engerek yılanı olsa bile bu koca ofiste ancak bu denli tedirgin olurdum.

"Rahatlayın, sigara ve kahve için. Dilerseniz içki söyleyeyim."

"Kahve yeterli, teşekkürler."

Küçük bir tepsinin üzerinde saplı gümüş bir demlikle Meissen bardaklar vardı; kendime acı bir kahve koydum ama içmedim. Mesanem çoktan bana oyun oynamaya başlamıştı ve ihtiyacım olan şey kahve değildi. Bir sigara aldım ama sadece parmaklarım arasında tutup ovalamakla yetindim. Rahatlarken hiç bu kadar gerildiğimi hatırlamıyorum. Oysaki ev sahibim Hitler'in yakınında olan biriydi; üstelik kurnaz da bir adamdı; bu adam bir grup pengueni saunaya girmeye bile ikna edebilirdi.

"Katyn'deki vazifeyi sana tevdi ettiğimde hoş bir iş olmayacağını biliyordum."

Görünen o ki doktorun abartma hususunda olduğu kadar basitleştirme hususunda da doğal bir meziyeti vardı. Her sabah gözümü açtığımda hâlâ o dört bin Polonyalı cesedin kokusunu duyuyordum.

"Ayrıca hatırlarsan sana bunun karşılığında benim için özel olarak çalışma imkânı sunacağımı da ifade etmiştim. Senin fazlasıyla lehine ve menfaatine olacak bir mesele. O yüzden bugün buraya gelmeni istedim çünkü sana bir teklifte bulunmak istiyorum."

"Teşekkürler, Herr Doktor. Sakın müteşekkir olmadığımı zannetmeyin. Sadece Smolensk'ten

Berlin'e döndükten sonra, Savaş Suçları Dairesi'nde işler çok yoğun. Bitirmem gereken yığınla evrak ve yürütmem gereken soruşturmalar var."

Söylediklerim doğruydu. Bendlerblock'taki ordunun Stratejik Planlama Bölümünden bazı çok gizli planlar kaybolmuştu ve Gestapo'yu karıştırmak istemeyen –üst tabakayla arası iyi olan– amirim Hâkim Goldsche benden meseleyle ilgilenmemi istedi. Ama planlama bölümüne bir RAF bombası isabet etmişti, o kayıp planlar da muhtemelen imha olmuştu.

"Saçmalık. Birkaç gününü bana ayırmana ses çıkaracaklarını zannetmem. Hâkim Goldsche'yle konuşup seni ödünç vermesini isterim. Bu işi hallettikten sonra evrak işlerini halletmeye bolca zamanın olacak. Keyifli yanları da bulunan bir iş ama aynı zamanda çok özel yeteneklere haiz olmayı da icap ettiriyor. Kısacası gerçek bir dedektife, daha da önemlisi rüştünü ispat etmiş bir dedektife ihtiyacı var."

Çoktan bahsettiği işin bu odadaki iki kişiden kimin lehine olacağını anlamıştım bile ve o kişinin ben olmayacağı ortadaydı.

"Böyle tarif edilmeyeli çok zaman oldu."

"Öyle mi? Yanlış hatırlamıyorsam geçen yıl Berlin'de düzenlenen polis konferansında seni Sherlock Holmes'ın karşılığı olarak sunmuşlardı. Yoksa Villa Minoux'ta yaptığın ve Bakan Yardımcısı Gutterer'in yazmana yardım ettiği konuşmayı unuttun mu?"

"Doğruyu söylemek gerekirse unutmuşum. Ayrıca orasının Dr. Gutterer'in benim kabiliyetle-

rime yönelik methiyelerinin ciddiye alınacağı son yer olacağı gibi bir izlenime kapılmıştım."

"Gerçekten mi?" Goebbels kahkahayla güldü. "Yanlış düşünmüşsün. Katyn'de tüm sorunları çözmenin ardından senin eşsiz kabiliyetlerine yönelik belli belirsiz şüphelerimiz de tümüyle ortadan kalktı. Senin hakkında yanılmamışım, Günther. Bir-iki konuda ayrı düşmüş olabiliriz. Hatta seni biraz zor durumda bırakmış da olabilirim. Ama sen zor durumlarda nasıl davranacağını bilen bir adamsın ve ben de şu anda zor bir durumdayım."

"Bunu duyduğuma üzüldüm," desem de yalandı. Kulaklarına Mahatma'nınkiler gibi şekil verilmiş bu adam için üzülecek halim yoktu.

Pantolonunun üzerinden minik bir hav alıp sanki benmişim gibi halının üzerine attı.

"Aa, Nazi olmadığını biliyorum. DeMille'nin senaryosu kadar kalın ve bir o kadar eğlenceli Gestapo dosyanı okudum. Açıkçası eğer Nazi olsaydın RSHA merkezinde daha üst bir makamda olurdun ve işime yaramazdın. Çünkü bu meselenin gayriresmi halledilmesini istiyorum. Yani Himmler ya da Kaltenbrunner gibi şerefsizler kesinlikle duymadan. Bu özel bir mesele. Anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı."

"Ama ne yaptıklarını öğrenmeye çalışacakları muhakkak. Hükümetteki herkesin şahsi meselelerini bilmenin, ülkenin menfaatlerine olduğunu söyleyerek her şeye burunlarını sokuyorlar ama öyle değil. Tek dertleri kendi konumlarını güçlendirebilmek için başkalarının açıklarını bulma-

ya çalışmak, hepsi bu. Aslında mevzubahis olan kötü bir şey de yok. Ama yine de olur olmaz imalarda bulunup dedikodu yayarak şantaj yapmaya çalışabilirler. Müller ve Kaltenbrunner gibi adamların mizacı böyledir. Elbette onlara hadlerini bildirebilecek konumda değilsin fakat kimseye belli etmeden onları atlatabilecek kadar kurnaz biri olduğunu biliyorum. Bu nedenle ödemeni de kendi cebimden yapacağım. Günlük yüz mark nasıl?"

"Dürüst olmak gerekirse hayal edebileceğimden bile iyi ki bu da sizin mizacınız nihayetinde."

Söylediklerim hakaret mi, değil mi tam olarak kestiremeyen Goebbels'in kaşları çatıldı. "Ne diyorsun?"

"Dediğim gibi. Affedin, efendim ama eğer size çalışacaksam, size karşı dürüst olmam gerek. İnanın bana, eğer bu iş gizlilik gerektiriyorsa aksini kabulünüz mümkün değil demektir. Şu tarihe kadar hiçbir müşterimin benden sert bir peynirin üzerine şurup dökmemi istediğini görmedim."

"Evet," dedi kararsız bir ifadeyle. Ardından daha kararlı bir şekilde ekledi: "Evet, haklısın. İnsanların bana karşı dürüst olmalarına alışık değilim. Günümüzde ve bu çağda –Alman devlet memurlarına güvenmek zorunda kaldığın bu dönemde– hakikat zor bulunan bir şey halini aldı. Gerçi İngilizler de gerçekleri çarpıtma hususunda epey meleke kazandılar. Dresden şehrine gece düzenlenen hava akını hakkındaki haberleri yalan ve saptırmanın zaferi haline geldi. Onlara soracak olursan, şehri bombalamışlar ama tek bir sivil can kaybı bile yaşanmamış. Ama bu ayrı bir husus. Pragmatizm dersi için teşekkürler. Para

konuşur sözünü dikkate alırsak belki de ödemeni peşin yapmam daha iyi olacak."

Goebbels elini ceketinin cebine koyup çıkardığı yumuşak deri cüzdanından aldığı beş tane yüz marklık banknotu masanın üzerine koydu. Parayı, şimdilik, orada bıraktım. Elbette ki alacaktım ama önce gururumun üstesinden gelmem gerekiyordu; asaletimden geriye kalan kırıntılara –kendime duyduğum saygının döküntülerinden başka bir şey değildi– son dakika ayarı çekmem gerekiyordu.

"Neden bana sorunun ne olduğunu söylemiyorsunuz? Böylece ben de size ne yapabileceğimi söylerim."

Goebbels omuz silkti. "Nasıl istersen." Durup bir sigara yaktı. "Dalia Dresner'i tanıdığınızı varsayıyorum."

Başımı salladım. Almanya'da Dalia Dresner'i tanımayan yoktu. Onu tanımasalar bile başrolü oynadığı en meşhur filmlerden biri olan *Hiç Olmayan Aziz*'i mutlaka duymuşlardı. Dalia Dresner UFA-Babelsberg'in en büyük film yıldızlarından biriydi.

"Onun UFA'daki son filmim *Siebenkäs*'ta oynamasını istiyorum. *Fakirlerin Avukatı Siebenkäs'ın Evliliği, Evlilik Hayatı ve Ölümü* isimli Jean Paul'ün romanından perdeye aktarılacak. Okudunuz mu?"

"Hayır, ama başlığı neden değiştirdiğinizi anladım."

"Natalie başrolü onun için biçilmiş kaftan. Bunu ben de, o da, yönetmen de –Veit Harlan– biliyor. Fakat kabul etmiyor. En azından tema-

sı kaybettiği babasına neler olduğunu öğrenip kafası rahatlayana kadar kabul etmeyecek. Anladığım kadarıyla uzun zamandır görüşmüyorlarmış ama annesinin ölümü üzerine tekrar babasıyla görüşmeye karar vermiş. Çağımızın bildik hikâyelerinden biri. Neyse, onun bulunması için bir dedektif gerektiği konusunda ısrar etti. Söz konusu Dalia Dresner olduğundan dedektifi de sıradan biri olamaz. Yani en iyisi olmalı. Kadın, böyle bir dedektifle konuşup o da Dalia'nın istediği her şeyi yaptıktan sonra ancak kafası rahatlayacak ve kendisini başka işlere verebilecek."

"Ve bunu Gestapo'nun yapmasını istemiyorsunuz."

"Kesinlikle."

"Nedenini sorabilir miyim?"

"Bu seni hiçbir şekilde alakadar etmez."

"Böyle kalması benim için de daha iyi. Sizin şahsi işlerinizi ne kadar az bilirsem, o kadar iyi hissederim. Bu işi sizden isteyen ben değilim. Sizden buraya gelip bana kârlı ve lehime olacak bir iş vermenizi istemedim. Eğer bu tür şeylerle ilgilenseydim, sizin de buyurduğunuz üzere şu an burada olmazdım. Ama bir gözüm kapalı ve ellerim de arkadan bağlı olarak sizin için çalışamam. Eğer Kaltenbrunner ve Müller gibileri atlatmaya uğraşacaksam o zaman bana emir eriniz muamelesi yapamazsınız, Herr Doktor. Kurnaz insanlara böyle davranılmaz."

"Haklısın ve birisine de güvenmek zorundayım. Son hadiseler sağlığımı kötü etkiledi ve çok ihtiyaç duyduğum tatilimi ertelemek mecburiye-

tinde kaldım. Bu yaşananlar da tuzu biberi oldu. Kendimi toparlamam gerekse de bunu nasıl yapacağımı bilmiyorum. Açıkçası tüm bu yaşadıklarım yüzünden bunalıma girmiş haldeyim."

Bacak bacak üzerine attıktan sonra gergin gergin, meşhur sakat sağ ayağını görebilmek için, sağ dizini kendine doğru çekti.

"Sevgiliniz var mı, Herr Günther?"

"Arada bir görüştüğüm bir kız var."

"Bana ondan bahsedin."

"İsmi Kirsten Handlöser ve Emser Strasse'deki Fichte Lisesi'nde öğretmenlik yapıyor."

"Peki, ona âşık mısınız?"

"Hayır, zannetmem. Ama son zamanlarda epey yakınlaştık."

"Ama âşık oldunuz, değil mi?"

"Ah, evet."

"Âşık olmak hakkındaki fikriniz nedir?"

"Âşık olmak denizde seyretmek gibi bir şey galiba. Eğer sakin bir denizde yol alıyorsanız sorun yok. Ama hava sertleşmeye başlayınca siz de kötü hissetmeye başlıyorsunuz. İşin garibi bu inanılmaz bir hızda gerçekleşiyor."

Goebbels başını salladı. "Çok iyi izah ettiniz. Tanıştığım çoğu polis kütük gibiydi. Ama sizin farklı olduğunuzu görmek hoşuma gidiyor. Doğruyu söylemek gerekirse âşığım. Bu benim için istisnai bir durum değil. Kadınları severim. Hep de sevmişimdir. Onlar da benden hoşlanıyor gibi. Elbette evliyim ve pek çok çocuğum var. Bazen sayısını bile unutuyorum. Savaştan önce Lída Baarová adında başka bir aktris vardı. Muhtemelen onu da duymuşsunuzdur."

Başımı sallayıp sonunda elimdeki sigarayı yaktım. Propaganda Bakanı'nın aşk hayatını kendi ağzından dinlemek her gün olacak bir şey değildi ve anlatacaklarına tüm dikkatimi vermek istiyordum.

"Karımdan ayrılıp onunla yaşamak istedim ama Führer razı olmazdı. Lída Slavdı yani aşağı bir ırka mensuptu. Dalia Dresner de öyle." Başını salladı. "Dalia'nın hayrına onunla fazla yakın olmamak için elimden geleni yaptım. Himmler ve Kaltenbrunner başka bir Slav kadınla ilişkimi Führer'e söyleyip başıma iş çıkarmaya bayılırlar. Böyle bir şeyi duyarsa çok öfkelenir. Führer tek eşlilik haricinde hiçbir şeye sıcak bakmaz. O yüzden ben de mesafemi korudum. Ama ona âşığım. Belki de bana Lída'yı çok fazla hatırlattığı içindir."

"Siz söyleyince düşündüm de, gerçekten benziyorlar."

"Kesinlikle. Hatta sırf Hitler'in unutmasını sağlamak için onu Alman Garbo olarak tanıtmaya bile çalıştım. Yani onunla Baarová arasındaki benzerliği kastediyorum. Dalia'nın kariyerine bu yüzden yardım ettiğim yönündeki şüphelerin ortadan kalkmasını istiyorum."

"Peki, onun kariyerine destek olmanızın gerçekten de başka bir nedeni var mı?"

"Belki biraz, evet. Aslında Dalia'yla olduğumda tatile bile ihtiyaç duymuyorum. Şu anda istediğim tek şey onun mutlu olması."

"Evet, bu düşünceyi bilirim."

"Güzel. Ayrıca onu ya da beni küçük düşürecek herhangi bir hadiseye müsamaha göstermeyeceğimi de anlamanızı isterim."

"Eğer kastettiğiniz buysa benden laf çıkmaz, Herr Doktor."

"Evet, onu kastediyorum. Bu mesele olabildiğince az duyulmalı."

"Benim de kimseye duyurmak gibi bir maksadım yok."

"Tamam öyleyse. Sizden onunla görüşüp meselenin ne olduğunu öğrenmenizi ve yüzünün tekrar gülmeye başlamasını sağlamanızı istiyorum. O gülüşe ihtiyacım var. Perdenin de ihtiyacı var. Ancak böylece yaz bitmeden filmin çekimlerine başlayabiliriz. Veit Harlan ve Werner Krauss'la sözleşme yaptık ve bu durum stüdyoya bir servete mal oluyor. Ayrıca hava da çok güzel ama o razı gelene kadar bu lanet filmi çekemeyiz."

Başımı iki yana salladım. "Hâlâ bana söylemediğiniz bir şey var ki bu da beni pek şaşırtmadı."

Goebbels güldü. "Çok cüretkâr bir adamsınız."

"Dosyada o da yazıyordur mutlaka. Öyleyse neden şaşırdınız? Sizin de dediğiniz gibi iyi bir nasyonal sosyalist olsam RSHA'da daha üst bir mevkide olurdum ve size de bir faydam olmazdı."

Goebbels sabırla başını salladı. Onu zorlamanın sınırlarına gelmiş olsam da devam ettim. İktidar ve para sahibi insanlar hakkında bildiğim bir şey vardı; senden istedikleri bir şey varsa onu alabilmek için söyleyeceğin her şeyi duymaya razı olurlardı.

"Haklısınız, ama size onun anlatmasını tercih ederim. O yüzden lütfen gidip onunla görüşür müsünüz? En azından anlatacaklarını dinler misiniz?"

Parayı masadan aldım. Onun sevgilisiyle görüşmek, yapabileceklerimin en basitiydi. Dediğim gibi Propaganda Bakanı'nın kişiye kalbini, daha önemlisi cüzdanını açması her gün yaşanacak bir şey değildi. Ayrıca film yıldızlarıyla tanışmak da herkese nasip olmazdı.

"Pekâlâ. Onu nerede bulabilirim?"

"Potsdam'da. Film stüdyolarına yakın olan Griebnitzsee'de. Kaiser-strasse'de kısa süre önce aldığım bir ev var. Sekreterimden tüm ayrıntıları öğrenebilirsin. Adres, telefon neye ihtiyacın varsa. Ona ne zaman gideceğinizi söyleyeyim?"

Omuz silkip saatime baktım. "Bu öğleden sonra olabilir mesela. Yakınlarında S-Bahn istasyonu var mı? Potsdam'ı pek bilmem."

"Neu-Babelsberg," dedi Goebbels. "Fakat istasyondan yürüyerek epey bir mesafe. Ama benim arabamı alıp hemen yola çıkarsanız öğle yemeğinden önce varmış olursunuz."

"Tabii ki."

Anahtarları bana attı. Sanki daha şimdiden arabasını verdiğine pişman olmuş gibi, "Arabayla ilgili bir şey söyleyeyim," dedi. "Marşı başta biraz hırlıyor. Marşı bırakmadan önce bekleyin de yakıt biraz ısınsın."

Kapıya doğru yürüdüm. "Hayatta en çok sevdiğim iki şeyi sizi emanet ediyorum. Arabam ve başrol oyuncum. Umarım anlamışsınızdır."

"Gayet açık, Herr Doktor. Gayet açık."

14

Keyfimin daha iyi olması gerekirdi. Kırmızı bir Mercedes-Benz 540K Special Roadster sürüyordum, aerodinamik gövdesi ve bagaj üzerinde yedek lastiği bulunan model. Yetkiyi almıştım, rüzgâr saçlarımı uçuruyordu ve ayağım gaz pedalının üzerindeydi. Araba sürmeyi severdim –özellikle de AVUS otoyolunda– ve ağzımın kulaklarıma varması gerekirdi ama Goebbels bana ofisinde sorana kadar Kirsten'e âşık olmadığımın ve olmayacağımın farkına varmamıştım. O yüzden de onun peşinde koşturmakla vakit mi kaybediyorum diye düşünmeden edemedim. Bu tür bir hissi telafi etmeye 540 kadar güzel bir araba bile yeterli değildi. Nihayetinde aşk nadir elde edilen bir şeydi ve âşık olmadığını anlamak, âşık olduğunu anlamak kadar insanın aklını altüst edebilirdi.

Smolensk'ten dönmemi müteakip, giydiğim üniforma yüzünden ekmek kuyruğunda benim-

le sertçe konuşmasının ardından onunla düzenli görüşmeye başlamıştım. Beni sıraya kaynamakla itham etmişti ki doğru değildi. Aynı gün daha sonra onu Schlacht-Strasse'deki yüzme havuzunda gördüğümde benden özür diledi. Okuluna gelip bombardımanlar yüzünden okulundaki çocuklardan hiçbirinin neden Berlin'den KLV kampına gönderilmediğini SD öğrenmek istemiş, bu konuda sorular sormuşlar; o da bu yüzden onlara öfkeli olduğunu anlattı. SD'ye Berlin'deki herkesin o kampların ne berbat yerler olduğundan haberdar olduğunu söylemiş – anne babalar kamptaki Hitler Gençliği mensubu erkeklerin kızlarından faydalanmalarını istemiyorlardı. Kirsten gereğinden fazlasını söylediğinden endişe ediyordu ki muhtemelen de söylemişti. Ona endişe etmemesini ve eğer başı belaya girerse onun lehine konuşacağımı söyledim fakat ona pek faydam olacağımı zannetmiyordum.

Goebbels ve Dalia Dresner'in benden istedikleri her neyse onu yapmakla meşgulken Kirsten'le konuşup ona kötü haberi vermek zorunda kalacağımı anladım. Aslında bu benim için de kötü haberdi; çekici bir kız olduğundan onun, belki de yaşı yaşına uygun, yeni bir erkek bulması –savaş bittikten sonra sağlam erkek kalacağını varsayıyorum– zor olmazdı.

AVUS'tan çıkıp hız keserek Wannsee'de yol almaya başladım. Birkaç kişi dönüp kırmızı arabaya baktı; Tazio Nuvolari olduğumu zannettiler galiba. Aslında öyleydim.

540K oraya varana kadar Potsdam, Berlin'in elli kilometre güneyinde, seksen beş bin nüfus-

lu sakin bir kasabaydı ama Roma'nın Palatine Tepesi'ne kurulmuş gibi bir havası vardı. Prusya krallarının çoğunun yazlıkları buradaydı ki bu, XIII. Louis'nin av kulübesinin Versay'da olduğunu söylemek gibi bir şeydi. Güzel parklara ve bahçelere sahip, Havel ve onun gölleriyle çevrelenmiş Potsdam'da artık Almanya'nın en zenginlerinden bazıları oturuyordu. Bunların en zenginleri de muhtemelen Griebnitzsee'nin kıyısındaki Kaiser Strasse'deki villa kolonisi denen ve evlerin ortalama saraylardan daha ufak ama daha mahrem olduğu –ki günümüzde parayla satın alabileceğiniz en önemli şeylerden biriydi bu– yerde oturuyordu. Bunlara yirmi beş oda, Partenon'u andıran bir giriş salonu ve bir Dornier filosunu park edebileceğiniz bir bahçe de dâhildi.

Bana verilen adresteki demir kapının üzerindeki süsler meşe ağacını andırıyordu; ön bahçede daha küçüklerinden vardı. Elhamra'yı görmemiş olsam da bazı kısımlarının –mesela misafirhanesinin– şu an bakmakta olduğum yere benzediğini tahmin ediyordum. Krem rengi taş ve kırmızı tuğladan yapılma, kule ve mazgallara sahip binanın önünde benim sokakta park ettiğim arabanın aynısından duruyordu. Tam da bir film yıldızıyla görüşmeyi umacağınız türde bir evdi, o yüzden kapı pervazında gördüğüm ve bir zamanlar *mezuzah*'ın bulunduğu, yerdeki baklava şeklindeki iz birden durmama neden oldu. Bu muhteşem evin bir zamanlar bir Yahudiye ait olduğunu anlamak için haham olmaya ya da bahçede bar mitzvah eğlencesi görmeye gerek yoktu.

Eski usul gümüş kapı zilini çalınca sesinin salonda yankılandığını duydum. Bekleyip tekrar çaldım ve ses gelmeyince kapının camından içeri baktım ama portmantoyla sinema perdesi kadar büyük aynalı bir masadan başka bir şey göremeyince çimlerin hafif bir bayırla göle kadar indiği evin arkasına gittim. Suya, evin sahibinin ziyaretçilerden pek hazzetmediğini göstermek için birkaç tane turuncu şamandıra koyulmuştu. Ama ben suya değil de yeşil, gür çimlere ve çimlerin üzerindeki şeye bakıyordum çünkü orada büyük bir keten örtünün üzerinde oturan Dalia Dresner'i ilk kez görüyordum ve gördüklerim arasında beklediğimden fazlası vardı. Potsdam Devi'nin süngüsü kadar çıplaktı, çok geçmeden öğreneceğim gibi, erkekler için en az o kadar da tehlikeliydi. Tiresias kazayla Athena'yı yıkanırken gördüğünde hiç değilse gözlerini kapatma nezaketini göstermişti. Ben öyle yapmadım. Nihayetinde görgü kurallarım beni –en az beş dakika sonra– kendimi takdim etmeye ya da en azından boğazımı temizlemeye ikna etti.

"Dr. Goebbels gelip sizi görmemi istediğinde, bunu demek istediğinden haberim yoktu."

Hemen dik oturup yere serili örtüyle üzerini örttü ama bunu ancak her şeyi gördüğümden emin olduktan sonra yaptı.

Tek dediği, "Ah," oldu.

"Kusuruma bakmayın," desem de hiç de kusur olduğunu düşünmüyordum. "Zili çaldım ama cevap veren olmadı."

"Hizmetçi bugün izinli."

"Eğer geri dönmezse yerine ben bakarım."

"Sen de dedektif Günther'sin haliyle. Josef geleceğini söyledi."

"Evet."

"Stüdyo bronzlaşalım diye güneşte böyle yatmamızı istiyor. Cildime iyi geldiğini zannetmiyorum ama Josef halkın bunu istediği konusunda ısrarlı."

"Buna itiraz edemem."

Mahcup bir ifadeyle gülümsedi.

"Belki de evde beklemem gerekirdi."

"Önemli değil. Sen burada bekle. Ben gidip üzerime bir şeyler giyeyim. Fazla gecikmem."

Kalkıp eve girdi. Arkasına dönüp bakmadan, "Limonata iç," dedi.

Ancak o zaman üzerinde limonata sürahisi olan masayla sandalyeleri fark ettim. Bahçede pembe bir fil olsa muhtemelen onu da fark etmezdim. Gömleğimin önünü açıp oturdum, bir sigara yakıp yüzümü sıcak temmuz güneşine döndüm. Olmaması gerektiği halde yüzümde tebessüm vardı. Nihayetinde geçmişte milyonlarla birlikte ben de Dalia Dresner'i çıplak görmüştüm. *Yahudi Süss*'ün tam zıttı ve dördüncü yüzyılda yaşamış kadın filozof Hypatia'yı canlandırdığı *Hiç Olmayan Aziz* filmindeki sahnedeydi. Yine Veit Harlan tarafından yönetilen filmin sonunda Dalia Dresner'in canlandırdığı Hypatia, İskenderiye Yahudileri tarafından çırılçıplak soyulup taşlanarak öldürülüyordu. O ana kadar çok sıkıcı bir filmdi ve tanıdığım bazı kadınlar Hypatia'nın başına gelenleri hak ettiğini –ve Dresner'in hiç de iyi oynayamadığını– söylediler. Diğerleri, aktörleri ve oyunculuğu pek eleştirmeyenler yani erkeklerin

çoğu, filmi olduğu haliyle beğendiler – güzel bir kadının elbiselerini çıkardığını görmek için iyi bir mazeretti. Goebbels hiç değilse seyircilerin yarısını tanıyordu. Yüzümdeki gülümseme varlığını korudu; ama Fräulein Dresner'in çıplak vücudunun yer aldığı görüntüleri zihnimde tekrar canlandırmak yerine Kaiser-Strasse'deki evine geleceğimi biliyorsa bahçede kasıtlı olarak çıplak beklediğini anlamam gerekirdi – nihayetinde masadaki limonata sürahisinin yanında iki bardak vardı.

Birkaç dakika sonra üzerinde koyu mavi çiçekli bir elbiseyle döndü. Kahverengi kovboy çizmeleri de ayrı bir hava katıyordu. Daha önce, değil çıplak bacaklarıyla, kovboy çizmesi giymiş bir Alman kadın bile görmemiştim. Bacakları güzeldi. Uzun, esmer ve kaslıydılar ve gayet hoş görünen kalçalarına güzelce bağlıydılar. Altın rengi saçlarını topuz yapmıştı. Güçlü bileğinde altın bir Rolex ve yüzük parmağında da beş fenik büyüklüğünde safir bir yüzük vardı. Manikürlü ve pembe ojeli tırnakları sardunya taç yapraklarına benziyordu. Oturup hiçbir kadının bakmadığı kadar dikkatle bana baktı; bana baktığında kendimi mavi gözlü bir kediyle göz göze gelmiş gibi hissettim. Farenin gücü tükenene kadar onunla oynayan ve ardından oynamaya devam eden türde bir kedi.

"Josef ünlü bir dedektif olduğunu söyledi." Sesi kısık, kuştüyü yorgan gibi yumuşaktı. "Dedektiflerin hep balmumu bıyıklı ve pipolu adamlar olduğunu zannederdim."

"Aa, tütün bulabildiğimde ben de pipo içerim. Üstelik ünlü olan sizsiniz Frau Dresner ben değil."

"Ama *dedektif* olan sensin."

"Ona rozetimi gösterdim."

"Bana kendinden bahset," dedi.

"Önemi var mı?"

"Elbette."

Omuz silktim. "Kırk yedi yaşındayım. Çok sigara ve içki içerim. Fırsatım olduğunda tabii."

"Ne yazık ki burada sadece limonata var."

"Limonata yeterli. Teşekkürler."

İki bardak doldurup birini bana verdi.

"Neden çok içki içiyorsun?"

"Karım ve çocuğum yok. Emniyette beni istemediklerinden artık orduda görev yapıyorum. Bu ülkede herhangi bir konuda gerçeği bilenlere yer yok. Yani benim gibilere. İyi bir takımım ve kışın içine gazete sıkıştırdığım bir çift ayakkabım var. Yatağımın bir bacağı kırık. Fasanenstrasse'deki küçük bir dairede kalıyorum. Nazilerden ve kendimden nefret ederim ama bu sıralama bazen değişiyor." Acı acı güldüm. "Size bir sır vereyim, Fräulein. Nedenini bilmiyorum ama kimi zaman başka biri olmak istiyorum."

Gülümseyince kusursuz dişleri ortaya çıktı. Bu kadının kusursuz olmayan bir yanı yoktu. Hoşuma gitmeye başlamıştı.

"Bana biraz yabancı bir düşünce. Peki, kim olmayı isterdin?"

"Kim olacağım değil de ne olacağım önemli."

"Öyleyse ne?"

"Ölü."

"Almanya'da bunun gerçekleşmesi hiç de zor değil."

"İnsan öyle düşünüyor, değil mi? Ama iki tür ölü vardır. Bir normal ölü bir de Nazi ölüler. Nazi

ölü diğerinden çok daha kötüdür. Son Nazi'nin öldüğünü görene kadar ölmek istemem."

"Dedektif gibi konuşmuyorsun. Her şey hakkında şüpheyle dolu, umudunu kaybetmiş biri gibi konuşuyorsun."

"Bu insanı iyi bir dedektif yapan şeydir zaten. Bu ve muhtemelen sahip olduğum romantik cazibe."

"Demek romantiksin. İlgimi çekmeye başladın, Herr Günther."

"Hiç şaşırmam. Ben eski günlere hasret duyan sıradan bir kahramanım. Tam tarih vermek gerekirse on bir yıl önceye. Beni bir de deniz kıyısında gezerken gör. Pek çok konuda fevkalade hassas olabilirim. Şafak, fırtına, balık fiyatları. Ama ihtisas alanım zorda kalmış kadınlara yardım etmektir."

"Şimdi de benimle alay etmeye başladın."

"Hayır, dediklerimde ciddiyim. Özellikle de kadınlara yardımcı olma kısmında. Gerçekler Bakanı, başınızın dertte olup bana ihtiyaç duyduğunuzu söyledi. O yüzden geldim."

"Öyle mi söyledi? Peki, başka ne söyledi?"

"Size âşık olduğunu da söyledi. Elbette yalan söylüyor olabilir ve bu da ilk yalanı olmazdı. Ama sanırım gerçekten âşık ve en azından bu tür konularda her zaman doğruyu söylüyor olabilir. Gerçi sizi gördükten sonra neden böyle hissettiğini anlamam zor olmadı."

"Peki, evli olduğumu da söyledi mi?"

"Bu ayrıntıdan bahsetmemeyi tercih etmiş. Âşık erkekler genelde böyle yaparlar. Sanırım şairlerin acınası yanılma dediği şey bu."

"Tecrübelerine dayanarak mı konuşuyorsun?"

"Evet. Beş yıl özel dedektiflik yaptım. Farklı nedenlerle pek çok kayıp kişi, özellikle de koca aradım."

"O zaman bana yardım edebilecek türde birine benziyorsun."

"Josef'e de aynısını dediğine eminim."

"Sert bir adam olduğun hususunda beni ikaz etti."

"Sadece doktorun yanında ayakta durduğumda."

Gülümsedi. "Aslında onun gerçek doktor olduğunu zannetmiyorum."

"Eğer kastettiğin buysa onun önünde soyunmaya kalkmazdım. Ama gerçek bir doktor olduğu doğru. Heidelberg Üniversitesinde on dokuzuncu yüzyıl edebiyatı üzerine doktorası var. Sanırım kitap yakma mesuliyetinin kendisine verilmesinin nedeni de bu. Hiçbir şey insanı üniversite eğitimi kadar kitaplardan nefret ettiremez."

"Kitap yakmak mı?"

Gülümsedim. "Sanırım sizin döneminizden önceydi. Birden ne kadar yaşlı olduğumu fark ettim. Yaşını sormamın mahzuru var mı, Fräulein Dresner."

"Yok. Yirmi altı yaşındayım."

"Yirmi altı yaşında olduğun için olmalı. On yıllık aradan sonra farklı düşünmeye başlıyor insan. Neyse 1933'te yani sen on altı yaşındayken sevgili doktorumuz Gayri Alman düşüncelere karşı bir seferberlik ilan etti. En azından, öyle dediler. Berlin, Opernplatz'da yığınla kitap yaktılar. Yahudilerin veya az ya da çok Nazilere muhalif olanların

kitapları yakıldı. Aslında yazabilen herkesin kitabını yaktılar. Heinrich Mann gibi adamların."

Dehşetle baktı. "O tarihte Almanya'da olmadığımdan bilmiyordum. Gerçekten de kitap yaktılar mı?"

"Tabii ki. Bunun nedeni Büyük Perhiz'in sona ermesi, halk kütüphanelerinde yere ihtiyaç olması ya da yaşadığımız sert kışlar değildi. Kitapları mayıs ayında büyük bir gösterinin eşliğinde yaktılar. Tüm şehir aydınlandı. O gece perdelerimi erken örtmek zorunda kaldım."

Dalia başını iki yana salladı. "Böyle şeyleri ilk kez duyuyorum. Josef'in senin gibi biriyle nasıl olup da tanıştığını çok merak ettim, Herr Günther."

"Aynı soruyu ben de kendime soruyorum."

"Yani bu üniformayla tıpkı Nazi'ye benziyorsun. Ama konuşmandan onlardan hoşlanmadığın ortada."

"Anlaşılan tam olarak anlatamadım. Benim hislerim hoşlanmamanın çok ötesinde."

"Ben bu tür konuşmaları duyduğumda üç maymunu oynamayı tercih ederim. Nihayetinde eğer iyi bir vatandaşsan bu konuda bir şey yapman gerek değil mi? Gestapo'yu aramak gibi mesela."

"Hiç durmayın."

"Ama o zaman bana yardım edemezsin ve ben de hâlâ başı belada bir kadın olarak kalırım."

"Seni fazla umutlandırmak istemem, Fräulein Dresner. Henüz değil. İşin aslı henüz bana sıkıntının ne olduğunu anlatmadın. İnsanları hüsrana uğratmak gibi bir âdetim vardır."

"O zaman her şeyi anlatsam iyi olacak."

"Evet, böylece yardımım olur mu, olmaz mı anlarız."

Biraz bekledim ama sanki anlatmaya henüz hazır değilmiş gibi bir şey demedi. Bu çok sık olur. Genelde kendilerini toparlayıp size açılana kadar beklemeniz gerekir.

"Josef yardım edebileceğinden emin olduğunu söyledi," dedi kararsız bir ifadeyle.

"Josef, Propaganda Bakanı. Pragmatizm Bakanı değil. Senin için elimi taşın altına koyup koymayacağıma karar verecek olan benim. Nihayetinde el benim elim."

"Senden elini taşın altına koymanı istemeyeceğim."

"Josef istedi."

"Nasıl?"

Ona Kaltenbrunner'le Müller'den, minik doktoru Hitler'in önünde küçük düşürmek için bir skandal yaratmaya nasıl hevesli olduklarından bahsettim.

"Yani kastettiğim buydu. Bu adamlar sert oynamayı sever."

"İkimizin de mahcup olmasına neden olacak bir şey yapmadım," diye ısrar etti.

"Yaptıysan da bu beni alakadar etmez."

"Eğer kastettiğin buysa onunla yatmadım," deyip irkildi mağrur bir ifadeyle.

"Kadın avcısı olarak nam salmış biridir."

"Ben de Hypatia denen o berbat filmden sonra sözde azize olacaktım. Ama o ne kadar kadın avcısıysa ben de o kadar şeytan oldum."

Cevap vermedim.

"Böyle bir şey düşünmene bile şaşırdım. Hiç tipim değil. Zaten dediğim gibi evliyim."

"Ve bu da genelde bu tür şeylerin olmasına engel olur."

Biraz gevşeyip tekrar gülümsedi. "İnsanların evli ve mutlu olabileceğine inanmıyor musun?"

"Elbette inanıyorum. Ama tarih göstermiştir ki insanlar kimi zaman başkalarıyla evli ve mutlu olmaya karar verirler."

"Çok alaycısın," diyerek güldü. "Hoşuma gitti."

"Sanırım doktorun beni sevmesinin nedeni de bu."

"Belki öyledir."

"Ama seni daha çok seviyor gibi görünüyor."

"Onu, bunun için suçlayamazsın."

"Bir polis olarak seni hiçbir şey için suçlayamam. Kanlı ellerinde cinayet silahı ve zemininde ceset olan kapalı bir odada bulsam bile."

"Neden böyle söyledin?"

"Dedim ya romantiğimdir. Hem de en beterinden."

"Tedavisi yok mu?"

"Yok."

Dalia Dresner bir sigara yakıp bacak bacak üzerine attı. Bir süre benim onu seyretmemi seyrettikten sonra gülümsedi. "Tuhaf adamsın."

"Pek çok erkeğin bu şekilde hissetmesine senin neden olduğunu varsayıyorum."

"Eh, buna alışığım. Demek istediğim, asıl sen neredeyse benim kendimi normal biri gibi hissetmemi sağladın. Bu benim için nadir bir şeydir, Herr Günther. Çok arkadaşım yok. Nasıl olsun ki? Şu anıt mezardan farksız eve bak. Siyam Kralı görse iç geçirirdi. Erkeklerin çoğu beni görünce dilini yutar ve sigaramı yakmak ya da bana bir

sandalye bulmak için koşuşturup durur. Ama sen farklısın. Öncelikle ilgimi sürekli kılmak için ne demen gerektiğini iyi biliyorsun. Ayrıca beni nasıl güldüreceğini de biliyorsun. Her erkek benim kapımı açıp bana iltifat edebilir. Ama çok az erkek onun yanında rahat etmemi sağlayabilir. Bu yönünü sevdim. Belki de tanıdığım erkeklerden biraz daha yaşlı olduğun içindir."

"Pekâlâ. Mübalağaya gerek yok. Ben sıradan Veronalı Dietrich'im. Eğer varlığımla yeterince rahatladıysan belki bu sabah işe ara vermemin nedeninin ne olduğunu anlatırsın bana."

"Evet. Sanırım artık hazırım."

15

"Gerçek ismim Dragica Djurkovic ve bir zamanlar romantik hislerle Sırpların, Hırvatların ve Slovenlerin Krallığı denen yerde doğdum. Bu isim, Sırplar ve Hırvatlar için bile biraz uzun olduğundan 1929'da Yugoslavya Krallığı denmeye başlandı ki bu da muhtemelen zavallı kralın idam fermanı oldu. Babam küçük bir Sırp kasabası olan Banja Luka'lı, Katolik bir rahiptir. Savaştan sonra inancını yitirip kiliseyi bırakarak, Almanca konuşan bir Hırvat ve film aktrisi olan annemle evlendi. Novi Sad denen yerde okudum. Fakat babamla annem geçinemedi. Annem memleketi Zagreb'e geri dönünce ben okuluma orada devam ettim, inancını ve kiliseyi terk ettiğine pişman olan babam da memleketi Banja Luka'daki bir Fransisken manastırına yerleşti. Yugoslavya'da siyaset hiçbir zaman istikrarlı olmadı. Kral Alexander, Ekim 1934'teki Fransa ziyareti sırasında Marsilya'da bir Makedon tarafından öldürüldü."

Başımı salladım. Onun suikastıyla ilgili haber filmlerini izlediğimi hatırlamıştım. Herkes görmüştü. Alman sinemalarında o türden bir şey ilk kez görülüyordu. Kral, tıpkı Arşidük Ferdinand gibi, limuzinindeyken vurulmuştu. Demek ki kral ya da arşidüksen dışı biraz daha sağlam bir araba alman gerekirdi.

"Kral Alexander'ın suikasta kurban gitmesinin ardından annem Yugoslavya'nın kaderinin mühürlendiğine hükmedip erkek kardeşiyle birlikte ülkeden temelli ayrılarak Zürich'e gitti ve oradaki kız lisesinde okumaya başladım. Okulu birincilikle bitirip teknik üniversitede matematik bölümünde okumaya hak kazandım ve asıl yeteneğimin bu alanda olduğuna inanıyorum. İlgi alanım her daim fen ve matematik olmuştur. Tekrar dünyaya gelsem mucit olmak isterdim. Kim bilir belki insanlar perdede yüzümü görmekten bıktıktan sonra olurum. Fakat annem yüzünden sürekli aktris olmaya itildim. Önce hobi olarak başlayıp sonra da insanların beni başarılı bulduklarını fark ettim. Zürih'in meşhur salonu Neumarkt'ta, *Kral Lear*'da Cordelia karakterini canlandırdım. 1936'da Büchner'in *Leonce ve Lena*'sında Lena'yı canlandırdım ve o sayede UFA stüdyolarında Josef'ten sonra ikinci önemli kişi olan Carl Froelich tarafından, sinemadaki tabirle, keşfedildim. Carl bana bir deneme çekimi ayarladı ve ardından yedi yıllık bir kontrat imzaladık. Onun tavsiyesi üzerine ismimi –kulağa Alman ismi gibi gelmesi için– Dalia Dresner olarak değiştirip her türden oyunculuk ve adabı muaşeret dersi alarak yıldız olacak şekilde eğitildim. Ama itiraf etmem gere-

kirse ben hâlâ teknik üniversiteye dönüp eğitimimi tamamlamak istiyordum. Albert Einstein'ın da Zürich Teknik Üniversitesinde okuduğunu biliyor muydun? Onu hep kahramanım olarak görmüşümdür. Neyse, oyunculuğun zekâ gerektiren ya da abartılacak bir yanı yoktur. Sadece bir meslek. Bir köpek bile yapabilir ki yapıyorlar zaten. Hollywood'un en büyük yıldızlarından biri Rin Tin Tin adındaki Alman çoban köpeği.

"Tabii ki UFA'yla kontrat yapmamı annem benden çok istedi ve sonuç olarak 1937'de Berlin'e taşındık. Annem genelde istediğini elde ederdi. Hayatımda her zaman tayin edici bir rolü olmuştur ve onunla tanışsaydın babamın neden tekrar rahipliğe döndüğünü anlayabilirdin. Kocam Stefan'la evlenmemin asıl nedeninin de annem olduğunu düşünüyorum. Stefan, Zürih'de oturup çalışan İsviçreli-Sırp bir avukattı. Yaşı benden çok büyük ama beni çok sever ve annemin baskısından kurtulmamda büyük etkisi oldu. Çalışmadığım zamanlarda onun yanında kalırım. Ama genelde, yılda üç ya da dört birbirinin aynısı filmde oynadığım, Babelsberg'de kalıyorum."

Başını iki yana salladı. "Eğer bu konuda senin daha önce olduğun kadar dürüst olmam gerekirse, Herr Günther, birbirinin aynı demek hafif kalır. Kabul etmek gerek Veit Harlan tarafından çekilen filmlerin tümü, nasıl desem, eleştirilerin hedefi olmaktan kurtulamaz. *Yahudi Süss*'te Dorothea rolünü oynamaktan kılpayı kurtuldum. Şansıma Harlan bu rolü karısına verdi. Ama *Hiç Olmayan Aziz* filminde de Yahudi düşmanlığını göstermekten geri kalmadı. Hypatia'yı taşlayan-

lar Yahudi değil, Hıristiyanlardı. En azından tarih kitapları öyle söylüyor ama tabii ki o ilk Hıristiyanların çoğunun Yahudi olması da pekâlâ mümkün."

Durdu.

"Neyse annem kısa süre önce öldü."

"Üzüldüm."

"Üzülme. Zor bir kadındı. Ama yine de onu özlüyorum. Ve kocamın varlığına rağmen birden kendimi yalnız hissedip tekrar babamla temas kurmayı istedim. İnsan ebeveynlerinden birini kaybedince diğeri, ne kadar uzak olursa olsun, onun için daha önemli hale gelmeye başlıyor. Tahmin edeceğin gibi, biz Yugoslavya'dan ayrıldıktan sonra orada ortalık iyice karıştı ve sonunda ülke Nisan 1941'de Alman, İtalyan ve Macar kuvvetlerince işgal edildi. Ustaše olarak bilinen faşist milislerin yönettiği bir Nazi devleti olan Bağımsız Hırvatistan Devleti kuruldu. Diğer taraftaysa iki hizip vardı: Komünist Yugoslav partizanlar ve kralcı Çetnikler. Partizanlar belki de işgal altındaki Batı Avrupa'nın en büyük direniş ordusu. Hırvatistan'ın dışında ve Mihver kuvvetlerinin denetimi dışında kalan Yugoslav topraklarındaysa tam bir kargaşanın hüküm sürdüğünü söylemek herhalde abartı olmaz. Sanırım tüm bunlar babamla neden temas kuramadığımı açıklamaya yeter. Birkaç mektup yazdım ama cevap gelmedi. Yardım edebilir mi diye öğrenmek için Dışişleri Bakanı Ribbentrop'la görüştüm. Hatta gizlice Köln Kardinali Frings'le bile görüşüp yardım istedim."

"Neden gizlice?"

"Çünkü Josef istemezdi hatta öfkelenirdi. Almanya'daki Katolik din adamlarına hiç tahammülü yoktur. Daha doğrusu başka yerde de olsalar fark etmez. Ama kardinalin de bir yardımı olmadı. Açıkçası Yugoslavya'ya dönüp babamı aramak istedim ama Josef çok tehlikeli olacağını söyleyerek izin vermedi."

"Aslında haksız da sayılmaz," dedim. "Bugünlerde güzel film yıldızı bulmak kolay değil."

"Onun tek derdi bir an önce şu aptal filmde oynamaya başlamam."

"Sadece fikir yürütüyorum ama tek istediğinin bu olduğundan emin değilim."

"Belki değil ama inan bana onu kolayca idare edebilirim. Führer'in, Josef'in karısı Magda'nın ne yaptığından –intikam almak için girdiği ilişkiden– haberi olursa ortalık fena karışır."

"Yani ona söyler misiniz?"

"Eğer zorda kalırsam, evet. En azından dolaylı yoldan. Josef'in yatağından geçen pek çok kadından biri olmaya niyetim yok."

"Neredeyse ben bile evli olmadığıma memnun oldum."

"Keşke babamın sağ olup olmadığını öğrenebilsem. Keşke ona yazdığım mektuplardan birini okumuş olsa. O zaman elimden gelen her şeyi yapmış olduğumu düşünebilirdim. Ama o tarihe kadar içim bir türlü rahat etmeyecek. Aklımı *Siebenkäs* denen şu film gibi önemsiz şeylere veremiyorum. Romanını okudun mu?"

"Hayır," dedim. "Nedense okuyacağımı da hiç zannetmiyorum."

Kitap içler acısıymış gibi başını iki yana salladı. "Birisinden benim için Yugoslavya'ya gitmesini istemenin biraz fazla olduğunu biliyorum ama onu bulmak için elimden geleni yapmış olduğumdan emin olduktan sonra çok daha huzurlu olacağım. Kim bilir belki ondan sonra şu aptal filmde oynamaya bile razı olabilirim."

Başımı salladım. "Şöyle bir toparlayalım, Fräulein Dresner. Benden senin postacın olmamı istiyorsun. Yugoslavya'ya gidip, eğer bulabilirsem babana bizzat bir mektup teslim edeceğim."

"Çok doğru, Herr Günther. Ona tekrar kendisini görmek isteyen bir kızı olduğunu hatırlatacaksın. Josef onun Almanya'ya dönüşü için belki bir vize çıkartır ve onunla Berlin'de bir araya gelebiliriz. Bu benim için çok önemli."

"Peki, bakan benim oraya gidip babanı geri getirmem için gerekenleri yapmaya hazır mı?"

"Evet."

"Babanın son bilinen adresi Banja Luka'daki manastır mı?"

"Evet."

"Bana oradan bahsedin."

"Banja Luka, Bosna-Hersek'te ve Zagreb'in iki yüz kilometre kadar güneyinde. Ustaše'nin elindeki büyükçe bir kasaba. O yüzden Almanların oradan uzak durduğunu zannediyorum. Yolların durumuna bağlı olarak oraya arabayla bir günde varman mümkün. Petrićevac Teslis Katedrali, Fransiskenlere aittir. Oraya sadece çocukken bir kez gittim. Banja Luka'daki belki de en büyük bina olduğundan bulman zor olmaz."

"Babanın adı ne?"

"Antun Djurkovic. Tarikata katıldığında dini ismi olarak Ladislaus'u, yani bir azizin ismini seçti. Artık kendisine Peder Ladislaus diyor. Eğer bakmak istersen birkaç resmi var."

"Tabii ki. Onu arayacaksam elimde resmiyle gitmem daha iyi olur."

"Yani bu kabul edip Yugoslavya'ya gideceğin manasına mı geliyor?"

"Beni aceleye getirmeyin, Fräulein Dresner. Kafanı aslanın ağzına sokarken bir sirkte olsan bile önce iyice düşünmen gerekir. Aslanı kontrol etmekten bahsetmiyorum bile. Yani karnı tok mu? Nefesi nasıl? O türden şeyler."

"Bu tam olarak ne demek?"

"Demek istediğim önce gidip Dış İstihbarat'taki tanıdıklarımla konuşmam gerek. O ülkeyi bilip orada olup bitenleri bana anlatabilecek kişiler. Ayrıca çalıştığım dairede Yugoslavya'da pek çok soruşturmayı yürütmüş bir hâkim var – Hâkim Dorfmüller. Onun da söyleyecekleri faydalı olabilir. Sonra buraya gelip ne yapacağımı söylerim. Olur mu?"

"Eğer sana akşam yemeği de hazırlamama izin verirsen sorun yok. Hiç yemek yapmama izin verilmediği dikkate alınırsa harika bir aşçıyımdır. Sekiz nasıl olur."

Bir dakika düşündüm. Blumeshof'taki Savaş Suçları Dairesi'ne giderken Berkaerstrasse'ye uğrayıp Schellenberg'in Dış İstihbarat'ında Yugoslavya hakkında bir şeyler bilen kim varsa konuşabilirdim. Tabii ki Goebbels'in arabasını iade edip buraya S-Bahn'la dönmem gerekecekti ama sorun olmazdı. Kim bilir belki de Goebbels'i ara-

banın bu gece bende kalması için ikna edebilirdim. Üstelik uzun zamandır beni bir fincan kahve kadar isteyen güzel bir kız olmamıştı.

"Hemen evet deme," dedi. "Benden hoşlandığını düşünmeye başlayabilirim."

"Aa, senden hoşlanıyorum zaten. Sadece yapmam gereken şeyi –yani doğru kişilerle konuşmayı– yapıp sonra da işe yarar bir şeyler öğrenmiş halde temiz bir gömlekle buraya dönebilir miyim diye düşünmeye çalışıyorum."

"Peki, sonuç?"

"Hemen gitmem gerek ama sekizde dönerim. Eğer aşçılığın dediğin kadar iyiyse hayatta kaçırmam. Üstelik mayonu da tekrar görmeyi çok isterim."

16

540K'yla Berlin'e döndüm. Yepyeni bir Messerschmitt avcı uçağını kullanmaktan farksızdı. Ayrıca Goebbels haklıydı; marşı başta biraz hırlıyordu. Ama bir kez yola çıktı mı, muhteşemdi. Sanki bundan daha iyisi yapılamazdı.

Berkaerstrasse'deki Daire Altı'da Schellenberg'in adamlarından birinden Yugoslavya hakkında bilgi almak istediğimi söyleyince kendimi üst katta ufak tefek generalin huzurunda buldum. Bakanınki kadar büyük bir ofis değildi. Pencerelerinde de sadece banliyö manzarası vardı. Ama Prinz Albrechtstrasse'ye yakın bir yer yerine neden burayı tercih ettiğini anlayabiliyordum; burada bulunan kişi Himmler gibiler tarafından rahatsız edilmekten de kurtulmuş olurdu. Ayağı kalkıp modern görünümlü masasının arkasından dönerek geldi. İtinayla taranmış saçlarında beyaz teller vardı. Onu son gördüğümden daha zayıftı –üniforması en az bir beden büyük geliyordu–

ve karaciğeriyle safra kesesinde sorun olduğunu söyledi.

"Bu aralar kilom sürekli artıyor," dedim. "Ama ağırlaşan vücudum değil de vicdanım."

Bu söylediğim Schellenberg'in hoşuna gitti. İyi bir başlangıç yapmıştık.

"Bu yıl ikinci kez Holters'e gidip takımımı ve üniformalarımı daraltmak zorunda kaldım," dedi. "Himmler'in masörüne bile gidiyorum. Kendimi daha iyi hissetmemi sağlayan tek kişi o. Ama onun da zayıflamamla ilgili yapabileceği bir şey yok."

Schellenberg gibi birinden bu tür laflar duymak kolay değildi. Tümünün SD'nin Dış İstihbarat amiri olmak için can attığı, katillerle dolu bir dairede bana söyledikleri zayıflığını itiraf etmek sayılırdı ki bu binada önceden ihtiyarların oturduğunu ve geçen yaz Dr. Heckholz'un öldürülmesinde muhtemelen parmağı olduğunu bilmesem belki de ona acırdım. Bence cinayeti asıl işleyen kişi olan Horst Janssen görünürde yoktu ve Schellenberg'e onu sorduğumda, "Şimdilik Kiev'de ve güvende," dedi.

"Ne yapıyor?"

Schellenberg daha fazla konuşmak istemediğini göstermek ister gibi başını iki yana sallayıp sanki adamın temelli sırra kadem basmasını umarmış gibi altın mühür yüzüğündeki mavi taşı ovuşturdu. Belki de bu dileğinin gerçekleşmesi uzun sürmezdi: Rivayete göre Kursk Muharberesi Almanların pek lehine gitmiyordu; o cepheyi kaybedersek sıranın Kiev'e geleceği muhakkaktı.

"Peki, Zagreb'de hangi savaş suçunu soruşturacaksın?" dedi. "Hırvatistan gibi bir yere gittiğin için keyfin kaçmış olmalı."

Schellenberg'in benim Zagreb'e Alman Ordusu Savaş Suçları Dairesi'nin isteğine binaen gittiğimi düşünmesi işime gelirdi; ama diğer taraftan ona yalan söylemek de istemiyordum. Nihayetinde hâlâ SD'de subaydım.

"Bağışlayın, komutanım, ama söyleyemem."

"Bana uyar. Ağzı sıkı adamları severim. Keşke senin gibi başkaları da olsa, Günther. Seni önceden Heydrich'in adamı olarak görsem de artık farklı bakıyorum. Adam dava temelli sorgulama ve ihtirazı kaydın ustasıydı. Bir Cizvit gibiydi. Onun gözünde amaç her daim aracı haklı gösterirdi. Onun adına çalışma hususunda fazla bir seçim şansın olduğunu zannetmiyorum. Ama benim yaklaşımım farklıdır. Ben yanımda zorla çalışan birine itimat edemem."

"Bu söylediğinizi unutmayacağım, General."

"Evet, unutma. Geçen sene IKPK konferansındaki konuşman beni etkiledi. Nitekim söylediğin şeylerden birini yazmıştım. Dedektif olmanın Berlin Postdamer Platz'ın ortasındaki trafik kontrol kulesine benzediğini söylemiştin: Sadece beş yönden gelen trafiği kontrol etmekle kalmaz aynı zamanda vakti ve hava durumu bildirip polis memurlarını da hava şartlarından korur. Söylediklerin bu ofiste yaptığım işe çok benziyor."

"Son zamanlarda Postdamer Platz'a gittiniz mi hiç? Neredeyse hiç trafik yok çünkü kimse arabasına koyacak benzin bulamıyor."

Goebbels haricinde tabii ki.

"Beni etkiledin, Günther. Benimle kalmayıp Yüzbaşı Meyer-Schwertenbach'ı da etkilemişsin. Konferansta tanıştığın İsviçreliyi hatırladın mı? Senin güvenilir bir adam olduğunu düşündüğünü söylemişti. Ben de öyle. O yüzden Zagreb'deyken benim adıma küçük bir işi halledebileceğini düşünüyorum."

"Ben de bundan korkuyordum."

"Aa, endişeye mahal yok. Ayrıca istemiyorsan yapmak zorunda da değilsin. Dilersen buna bir iyilik de diyebilirsin. Bir şeyi teslim edecek birine –güvenilir birine– ihtiyacım var. İnan, Kaltenbrunner'in casusları ortalıkta cirit attıklarından güvenilir birini bulabilmek zannettiğinden daha zor. O adamın ne kadar paranoyak olduğunu hayal bile edemezsin. Fakat sana ne istediğimi söylemeden evvel buraya gelmenin asıl nedeni olan şeyi yaparak sana Zagreb'deki vaziyeti aktarayım. Orada durum tek kelimeyle berbat ve yıl bitmeden İtalyanlar teslim olursa çok daha feci olacak. Tıpkı Yunanistan'da olduğu gibi gidip onların arkasını toplamak zorunda kalacağız. Ama şimdilik oraya gitmende bir tehlike görmüyorum. Diğer yerler için geçerli olduğu gibi Banja Luka'ya gitmenin de ne kadar güvenli olduğunu buradan kesin olarak söyleyemem. İstersen Kudüs Başmüftüsü Hacı Emin El-Hüseyni'den tavsiye alabilirsin. Bu yolun hemen yukarısındaki Goethestrasse'de, Von Ribbentrop'a ayda yetmiş beş bin marka mal olan bir evde kalıyor."

"Onun Yugoslavya'yla ne alakası var?"

"Yugoslavya'da çok sayıda Müslüman yaşıyor. Himmler, Hacı Emin'e, Bosna İslami Waffen-SS

tümenini örgütlemesi için SS generali rütbesi verdi. Şu anda pek çoğu Fransa ve Brandenburg'da eğitiliyor. Ayrıca Goebbels'in desteğiyle Arap ülkelerinde radyo yayınları yaparak Müslümanlardan Yahudileri öldürmelerini istedi."

"Masurenallee'deki radyo binasından mı?"

"Hayır. Evinde kendi vericisi var. Evet, kulağa delilikmiş gibi geliyor."

"Bazen her şey sona ermeden evvel işlerin daha ne kadar çığırından çıkacağını merak ediyorum."

"Galiba hayal gücümüzü bile zorlayacak. Fakat Yugoslavya söz konusuysa en iyi değerlendirmeyi yapabilecek kişi orada görevli Binbaşı Emil Koob'dur. Aslında Bulgaristan konusunda uzman olsa da tüm Balkanları bilir. Tek istediğim ona biraz Amerikan doları götürmen hepsi bu. Zagreb'de bir telsiz istasyonu kurmaya çalışıyoruz: Adı I-Netz ve Wannsee Enstitüsü'yle haberleşebilecek. Balkanların müttefikler tarafından işgali halinde cephe gerisinde bize bilgi temin edecek birilerinin kalmasını istiyoruz. Koob'a senin geleceğini bildireceğim. Onu Esplanade Hotel'de bulabilirsin. Zagreb'de kalabileceğin tek doğru dürüst yer orası. İşte öğrenmeye değer Dış İstihbarat bundan ibaret. Halledebilir misin?"

"Sorun değil. Ayrıca otelden bahsettiğiniz için de teşekkürler."

"Berlin'e döndüğünde mutlaka bana uğra. Hırvatistan'daki son durumu senin ağzından duymak istiyorum. Bunu yapar mısın?"

"Elbette, komutanım."

Gitmeden önce Schellenberg bana içinde para olduğunu söylediği bir çanta verdi. Bilahare tekrar yola koyuldum.

Bendlerblock'ta, benim gibi geçici olarak Savaş Suçları Dairesi'nde görev yapan, Hâkim Eugen Dorfmüller'i bulmaya gittim. Dorfmüller, Yugoslavya'da yaptığı savaş suçları soruşturmalarıyla tecrübe kazanmıştı. Benimle aynı yaşlardaydı ve en az benim kadar aksi biriydi.

"Basit bir kayıp kişi soruşturması," dedim. "Şansım yaver giderse gitmemle dönmem bir olur. Tek istediğim oraya gitmekle hayatımı ne kadar tehlikeye attığımı öğrenmek. Boş yere kellemi tehlikeye atmak istemem çünkü arada bir kafamı sallamam gerekiyor."

"Aradığın tavsiyeyse şunu söyleyeyim. Eğer Hırvatistan'a gidiyorsan Ustaše'den uzak dur. Adi ve zalim heriflerdir."

"Bir rahibi arayacağım için belki de onlara hiç bulaşmam gerekmez."

"Rahip öyle mi? Hırvatistan'da onlardan çok var. Dindar, Katolik bir ülkedir." Başını iki yana salladı. "Banja Luka'yı pek bilmiyorum. Ama şimdilerde orası SS kaynıyor. Orada bol madalyalı Romen-Alman General Artur Phleps komutasında, Prinz Eugen adındaki gönüllülerden oluşan bir Waffen-SS tümeni bulunuyor. Adam SS ölçülerinde bile itin teki. Ondan uzak durman da hayrına olur. Zaten Smolensk'te kaldığın için sana bunları söylememe gerek yok herhalde. Katyn Ormanı katliamı yüzünden gitmiştin, değil mi? Tanrım, Rusların işlediği toplu katliamı soruşturmanın eşeğin katıra kulakların kocaman demesinden farkı yok."

"Doğru lafa ne denir."

"Aslında Hırvatistan'a gitmen iyi," dedi. "Savaşın başlangıcında dairenin Yugoslavya'daki savaş suçlarının soruşturulmasının durdurulması kararını da onaylamanı istiyorum."

"Neden durdurduk?"

"Çünkü o kadar çok işlendi ki artık bir önemi kalmadı. Ayrıca geçen gün çok ilginç bir şey keşfettim. Dairedeki Yugoslavya'yla ilgili tüm savaş suçu dosyaları kayıp. Tüm ifadeler, tüm dava notları, gözlemler ne varsa. Yüzlerce sayfalık evrak uçup gitmiş. Dikkatli ol, Bernie. Yugoslavya'da kaybolanlar sadece belgeler değil. İnsanlar da kayboluyor. Özellikle de senin gibiler. Oraya gittiğinde sakın Savaş Suçları Dairesi'ne bağlı olduğundan bahsetme. Bu işi –artık ne haltsa– Gerçek Bakanlığı için yaptığını söyle ve en kısa sürede dönüp Hırvatistan'ın adını bile unut."

Son durağım bakanlıktı. Goebbels'in muhteşem arabasını iade ederken akşam da bende kalabilir mi diye soracaktım. Tekrar arabam olması hoşuma gitmişti. Arabayla işleri halletmek çok kolaydı. Motoru çalıştırıp arabanın burnunu gitmek istediğin yere çevirirsin hepsi bu.

Gerçek Bakanlığında bir sekreter bana bakanın Hermann-Göring-Strasse'deki konağına gittiğini söyledi. Wilhelmplatz'a yakındı ve her Berlinli orayı gözü kapalı bulabilirdi: Geçmişte Prusya mareşallerinin sarayı olan binanın aslı yıkılmış ve yerine Albert Speer tarafından tasarlanan lüks bir bina dikilmişti. Acaba Speer, Fasanenstrasse'deki benim evime de bir el atabilir mi diye düşündüm. Goebbels bu evin bahçesini ve çevre-

sini ormana çevirmişti; hayatımda hiç bu kadar çok meşe kaplama görmemiştim. Suratı erimiş fili andıran bir uşak beni bir muharebe meydanı kadar büyük ve Berlin'in Âdem'in dünyaya inmeden önceki halini gösteren bir duvar halısının bulunduğu, küçük ve nezih bir odaya aldı; sadece çimenler ve ağaçların üzerindeki ufukta Zafer Sütunu'nun üzerinde duran Altın Saçlı Kadın. Pek çok kişi Berlin'de Goebbels'in yatmadığı tek kadının o olduğunu söylerdi.

Bakan telefondaydı ve morali bozuktu. Anladığım kadarıyla Hitler, merhum Japon Deniz Kuvvetleri Komutanı'nı Şövalye Haçı, Meşe Yaprağı ve Kılıç nişanlarıyla taltif etmeye karar vermişti; fakat Japon İmparatoru bir Japon subayının barbarlar, ki bununla sanırım bizi kastediyordu, tarafından taltif edilmesine razı değildi.

"Fakat bu büyük bir onur," dedi Goebbels. "Yabancı bir subay ilk kez böyle bir nişan alacak. Lütfen Tojo ve Majestelerine, Führer'in sadece çok saygı duyduğu generale hürmetlerini sunmak istediğini ve bunun hiçbir şekilde size üstünlük kurma çabası olmadığını bildirin. Evet, anlıyorum. Teşekkürler."

Goebbels ahizeyi sertçe kapatıp beş karış suratla bana baktı.

"Evet? Ne istiyorsun?"

"Söylediğiniz gibi geri geldim, Herr Doktor," dedim.

Goebbels başını iki yana salladı. "Hayır hayır, aklından geçeni söyle." Sandalyeyi işaret edince oturdum.

Sonunda gülümsedi. "Güzel, değil mi?"

"Evet, sanırım öyle," dedim alaycı bir şüphecilikle. "Dürüst olmak gerekirse çok güzel. Sanki rüyalardan çıkıp gelmiş gibi bir güzelliği var."

"Doğru. Yüzünün nasıl ışık saçtığını fark ettin mi? Sanki kendi spotu varmış gibi." Şaşırdığımı gören Goebbels ekledi. "Teknik bir tabir. Sinemada ışığın tek kişiye, genelde başroldekine vurmasına denir."

"Evet, fark ettim." Bu şartlar altında Dalia Dresner'in çekiciliğiyle ilgili daha fazla şey söylememem gerektiğini düşündüm. Zaten gerekenden fazlasını söylemiştim bile. "Esplanade Hotel'de kalmak şartıyla Yugoslavya'ya en kısa sürede gidebilirim," dedim. "Fakat önce Brandenburg'a gidip ülkedeki vaziyet hakkında Bosna Müslüman SS'e bağlı bir müfrezeyle görüşmem gerekiyor. Banja Luka'ya gideceksem bölgeyle ilgili kesin malumat sahibi olmak istiyorum. Şimdiye kadar duyduklarımın, en hafif tabirle, istikrarsız olduğunu söyleyebilirim. Görünen o ki bana ödediğiniz her kuruşu hak edeceğim, Herr Doktor."

"Evet evet, elbette. Tabii ki yap. Bir sonraki Zagreb uçağında sana yer ayırtırım."

"Yalnız Brandenburg altmış kilometrelik mesafe ve gidip dönmek için bir arabaya ihtiyacım olacak."

"Elbette, yarına kadar benim Roadster'ı kullanabilirsin. Ama saat ondan önce geri getir. Yarın Schwanenwerder'de pikniğe gitmeyi planlıyorum."

Gitmek için kalkarak kapıya doğru olacak uzun seyahatime başladım.

Yolun yarısına varmıştım ki seslendi, "Fräulein Dresner hakkında az önce söylediklerin hoşuma gitti. Hem de çok hoşuma gitti. Tıpkı dediğin gibi rüyalardan çıkıp gelmiş gibi bir güzelliği var. Ama senin gibi biri için ancak bu kadarı olabilir, Günther. O senin ancak rüyalarında var olabilir. Onu ancak rüyanda görebilirsin. Anlaşıldı mı?"

"Her zamanki gibi, Doktor, çok açık ifade ettiniz."

17

Almanların günlük işlerini yaparken bir yandan da Dr. Goebbels'i dinlemeleri çok da istisnai bir durum değildi. Sık sık radyoya çıkar, Spor Sarayı ya da Radyo Binası'ndan önemli konuşmalar yapardı. İnsanlar şubat ayında yaptığı ve hepimizi topyekûn harbe davet ettiği konuşmayı hatırladıklarında hâlâ titriyordu. Nasıl becermişse bizleri çoktan bezdiğimiz savaşın kendisinden bile daha fazla korkutmayı başarabilmişti. Genelde dediklerini fazla ciddiye almamaya alışmıştık. Ama konaktan ayrılırken yaptığı son konuşma diğerlerinden farklıydı çünkü bu sadece bana hitabendi. En az topyekûn savaş hakkında yaptığı kadar korkutucu bir konuşmaydı.

Eve dönüp temiz bir gömlek ve en iyi takımımı giydikten sonra tekrar arabaya atladım, ona sanki uzaydan gelmiş bir şeymiş gibi bakan çocukların arasında motoru çalıştırdım. Goebbels'in benim Brandenburg'a değil de sevdiği kadınla akşam ye-

meğine gittiğimi bilmemesinin hayrıma olacağını düşünerek takip edilme ihtimaline karşılık civarda birkaç tur attım. Ama sadece AVUS otoyolu için bilet alırken hız kestim çünkü 540K o yolda neredeyse tüm arabaları geride bırakabilirdi.

Sekizden hemen önce Griebnitzsee'deki eve geri döndüğümde evin garajının önünde iki kırmızı Roadster'ın bulunmasının birilerinin dikkatini çekeceğini düşünerek arabayı birkaç sokak uzağa park ettim. Sokağı kontrol ettim ama hiç araç yoktu; eğer Goebbels onu izletiyorsa o zaman bunu büyük binalardan birinin penceresinden yapıyor olurlardı. Üniformamdaki rütbeler olmadan tanınmam zordu yine de her ihtimale karşı şapkamı öne eğdim. Bir bakanın kız arkadaşını çalmaya çalışırken ne kadar tedbir alsanız az kalırdı. Friedrichstrasse'deki Harry Lehmann'dan çiçek alıp onları âşık bir genç gibi tutarak tekrar zili çaldım. Bu sefer açan hizmetçi oldu. Sanki kedinin kapıya getirdiği bir şeymişim gibi beni tepeden tırnağa süzdükten sonra yüzünü buruşturdu.

"Demek sensin," dedi. "Majesteleri mutfakta Arséne Avignon'u oynayabilsin diye, iznim senin yüzünden yarım kaldı."

"O da kim?" diye sordum salona girerken.

"Tanımazsın. Fransız bir şef. Çok pahalı bir otel olan Ritz'de çalışırdı. Elindeki ne? Dandik bir şemsiye mi?"

"*Pour votre maîtresse*,"* dedim.

"Gecenin bu vakti mezarlıkların kapalı olduğunu zannederdim. Biraz küçük değiller mi?"

---

* (Fr.) Hanımefendiniz için –çn.

Dalia hizmetçinin arkasında belirdi. Gözlerimi gereğinden uzun süre diktiğim kalça çizgisine çok yakın kesilmiş, muflonlu yakaları olan, yanardöner, tafta bir gece elbisesi giyiyordu.

"Onlar bana mı?" diye sordu. "Aa, Harry Lehmann. Ne hoş. Çok düşüncelisin."

"Eğer böyle vahşi bir bekçi köpeğin olduğunu bilseydim gelirken yanımda kemik de getirirdim."

Dalia çiçekleri elimden alıp hizmetçisine verdi.

"Agnes şunları suya koyar mısın?"

"Hani yakışıklıydı?" dedi Agnes beş karış suratla. "Alt tarafı bir subay. Dişlerine baktın mı? Bu ihtiyar senin pişirdiğin ete benziyor, prenses."

Dalia'nın elini tutup öptüm.

"Tavsiyeme kulak ver, prenses," dedi Agnes. "Dikkatli ol çünkü yılanlar en güzel çiçeklerin arasına çöreklenir."

Agnes koridorda bir yöne bizse diğer yöne gittik.

"Hep böyle dost canlısı mıdır?"

"Aslında senden hoşlandı."

"Nereden anladın?"

"Telepati. Seni zeki olduğum hususunda uyardığımı unuttun mu? Sen onu bir de Goebbels geldiğinde gör. Kömürcüyle konuşuyor zannedersin."

"Bir dahaki sefere ön koltuktan izlemeyi isterim."

"Veit Harlan'a kendisinin başrolde oynayacağı bir intihar senaryosu yazmasını söyledi."

Harlan'ın filmleri intihardan geçilmezdi; karısı, İsveçli aktris Kristina Söderbaum, onun her fil-

minde mutlaka intihar ederdi ki acaba adam bir şey mi anlatmak istiyor diye karısı kesin düşünmeden edememiştir.

"Neden onu kovmadığını anladım. Sadece hırlamıyor. Isırıyor da."

"Evet, ısırır ama benim kadar değil."

Misafir odasında üzerine beyaz deri örtülmüş Swan Biedermeier oturma odası takımı, birkaç zarif masa ve yüksek bir çekmeceli dolap vardı ama duvardaki resim yüzünden gözünüz mobilyalara pek gitmiyordu. Parlak renklere sahip olduğu kadar gözüme de tanıdık geliyordu ki modern sanatın böylesini severdim. Bana Alman ressam Emil Nolde'ye ait olduğunu, Hitler görene kadar Goebbels'in şehirdeki konağında asılı durduklarını söyledi.

"Josef'e bunların dejenere olduklarını ve onları atmasını söyleyince o da öyle yaptı. Bence güzeller, ya sence?"

"Sen bunu anlattıktan sonra sevmeye başladım. Artık Emil Nolde'nin en sevdiğim Alman ressam olduğunu söyleyebilirim."

Şömine rafında lir şeklinde siyah bir saat vardı. Ayrıca bir de maun piyano bulunuyordu ama istesem de çalamazdım çünkü halıda ne kadar kanatlı at varsa piyanonun kapağının üzerinde de o kadar çok Dalia'nın resmi vardı. Fotoğrafların çoğunda kendisi gibi meşhur Emil Jannings, Werner Krauss, Viktoria von Ballasko ya da Leni Riefenstahl gibi biriyleydi. Bana bir buz kovasıyla bir Pol Roger şişesini işaret etti ve şişeyi yerde gezinen evcil beyaz tavşana zarar vermeden açabildim.

"Eğer akşam yemeği buysa benim sevdiğimden daha az pişmiş olduğunu söyleyebilirim."

Alaycı bir ifadeyle kaşlarını çatıp bana baktıktan sonra kanepede beni yanına oturttu, elbette bundan hiç şikâyetim yoktu. Epey de küçük bir kanepeydi.

"Anlat bakalım, bu öğleden sonra ne öğrendin?" diye sordu.

"Yugoslavya hakkında mı? Pek çok kişinin bana oraya gitmememi tavsiye etmesi haricinde fazla bir şey yok, Fräulein Dresner. Gidersem de çok dikkatli olmam gerektiğini söylediler. Almanya'nın nefret hakkında dünyaya öğretecek şeyleri olduğunu zannederdim ama görünen o ki sizin hemşerileriniz de birbirlerinden nefret etme hususunda epey bilgililer. İşe yarar öğrendiğim tek şey Zagreb'deki bir otelin ismi oldu – Esplanade. Sanırım kalacağım yer de orası olacak."

"Yani gidiyorsun?"

"Evet, Goebbels bir uçak ayarlar ayarlamaz gidiyorum."

"Teşekkürler," dedi usulca. "Sana minnettarım, Herr Günther. Ama lütfen bana Dalia de. Ayrıca kanepede bu kadar yakın otururken benim de sana Herr Günther demem biraz tuhaf kaçıyor. Zürih'de Herr Günther adında tanıdığım bir kasap vardı. O yüzden eğer dikkatli olmazsak senden sosis istemeye kalkarım ki bu da hiç hoş olmaz."

"Bernie," dedim. "Adım Bernie."

Biraz lafladık – dışarıdan bakınca muhabbet gibi görünen, ama erkekle kadının kısa kılıçla yaptığı hamleler ve sakınmalar içeren bir düello. Yara izi kalmaz ve hayati organlara hiçbir zaman

dokunulmaz. Bu şekilde çok güzel bir saat geçirdikten sonra yılbaşı ağacı kadar büyük bir avizenin sığabileceği, yüksek bir tavana sahip, şıklıkta oturma odasından geri kalmayan yemek odasına geçtik. Masa üzerindeki ahşap izleri öyle mükemmeldi ki hayal gücünü sınamak için kullanılan mürekkep lekesi testlerini andırıyordu. Dalia'nın sürmüş olduğu koku, jartiyerinin hışırtısı, boynunun kıvrımı, baş döndürücü ve sık sık sergilediği gülüşü sayesinde benim hayal gücüm gayet iyi durumdaydı. Birkaç kez başımızı aynı anda eğip aynı kibrite uzandık ve bir çocuğunki gibi yumuşacık olan sarı saçlarına dokunmama izin verdi. Bu arada Dalia, Agnes'in servis etmekte olduğu yemeği kendisinin pişirdiğine beni ikna etmekle meşguldü ki işin doğrusu kimin yaptığı umurumda bile değildi. Oraya ne iyi yemek yemeye –gerçi adam gibi bir yemek yemeyeli en az bir yıl olmuştu– ne de resimlerine hayran olduğum için gitmiştim. Bu aralar sinemaya gitmiyordum çünkü bana Yahudilerin haşarat olduğunun, o harika halk şarkılarının yazılma olmayıp gökten indiğinin ve Büyük Frederick'in dünyanın gördüğü en muhteşem kral olduğunun söylenmesini istemiyordum. Yetmezmiş gibi bir de haber filmleri vardı: Tümü de birliklerimizin Rusya'da ne denli başarılı olduğuna dair birbirinden müspet haberler saçıyordu. Hayır, orada Dalia Dresner'in yemeğini yiyip Pol Roger şampanyası içiyordum çünkü Goebbels haklıydı: Bu kadının simasında hiç sönmeyen kalıcı bir aydınlık vardı ki bu uyanık bir kameramanın sahnenin bir köşesine koyduğu ışıklarla olacak şey değildi – bence ışığını güneş-

ten, aydan ya da o sırada gökte kaymakta olan herhangi bir yıldızdan alıyordu. Gözlerime ne zaman baksa etkisi, sanki kalbim güzel bir Medusa tarafından durdurulmuş gibi kahredici oluyordu.

Dalia hemen hiçbir şey yemedi; çoğunlukla sigara ve şampanya içip benim tıkınmamı izledi. Ama arada bir şeyler de söylemiş olmalıyım ki yaptığım şakaların çoğuna güldüğünü hatırlıyorum. Bazıları çok aptalcaydı, elbette istediği her neyse ona karşı kendimi koruyabilmem için onlara da ihtiyacım vardı. Belki de beni istiyordu; ama çok matah biri olmadığımdan belki de babasını bulmak için Yugoslavya'ya gittiğimde elimden gelenin en iyisini yapmamı sağlamaya çalışıyordu. Buna kısaca teşvik diyebiliriz. Ama bu teşvikler böyle devam ederse kahve ve brendi –gerçek brendi– içmek için oturma odasına geçtikten sonra ne olacaktı?

"Pekâlâ, Bernie Günther. Eğer beni hemen öpmezsen ölmem yakındır. Sen orada oturmuş acaba öpsem mi, ben de burada oturmuş acaba öpecek mi diye düşünüyorum. Bak, Josef sana her ne demiş olursa olsun ben onun malı değil, bağımsız bir kadınım. Onun yüzünden epeydir hiçbir erkek beni öpmeye cesaret edemedi. Bence sen bu sorunu çözebilecek kişisin."

Beyaz kanepenin üzerinde ona doğru yaklaşıp dudaklarımı dudaklarına yapıştırınca kendini bana teslim etti. Dudaklarımın daha mahrem olanları ve ancak erkeklerin bileceği karşı cinsin tatlı ekşi tadını arzulaması uzun sürmedi.

"Acayip bir muamma," dedi nefes nefese.

"Neymiş o?"

"Cinsel davranış. Darwin öyle diyor. Acayip bir muamma. Bence çok hoş. Olabilecekler konusunda çok az seçim şansımız olduğunu ima ediyor."

"Şu anda kesinlikle öyle hissediyorum."

Beni tekrar öptükten sonra yavaşça kulak mememi ısırırken ben de onun parfüm kokan boynunun tadına varıp benimkinden daha genç bir cildin tadının ne kadar farklı olduğunu hatırladım. Uzun süredir rafta duran cildime karşı onunki yeni toplanmış meyve gibiydi.

"Sık sık düşünürüm," dedi, "ölümcül cazibenin matematiğiyle ilgili bilimsel çalışmalar yapılmalı. Kadın ve erkek gametofileri. Polen tanesi. Embriyo kesesi. Yumurta hücresinin karşı konulmaz cazibesi. Polen tüp hücresinin sperm hücresini embriyo kesesine ulaştırmak için kendini feda etmesi."

"Eminim bunları tüm erkeklere söylüyorsundur."

"Bu sadece saf kimya, kimyanın olduğu yerde matematik de var demektir."

"Ne matematik bilirim ne de kimya."

"Aa, bence ikisini de gayet iyi biliyorsun, Bernie. Aslında gittikçe daha iyi öğrendiğini de söyleyebilirim."

Onu tekrar öptüm, bana verilen bu göreve ısınmaya başlamıştım. Öpmesi rahat bir kadındı. İşin ilginci bunu nasıl yapacağınızı hiç unutmazdınız. Az sonra beni yavaşça geri itip elimi tutarak misafir odasından kıvrımlı merdivene doğru götürdü. "Gidelim mi?"

"Emin misin?"

"Hayır," dedi basitçe. "Ama asıl heyecan verici olan da bu değil mi? Kimse emin olamaz. İnsan olmak emin olmamak demektir. En azından ben öyle görüyorum."

Bir elini cilalı ahşap tırabzanın üzerine koyup beni yavaşça üst kata çıkardı.

"Ayrıca sana önceden de dediğim gibi, Bernie Günther –adını söylemek hoşuma gidiyor– ben kurnaz bir kızım. Benden faydalanıyormuş gibi düşünüp endişelenmen yersiz."

"Belki de tam tersidir," dediğimi duydum.

"Taksi çağırmamı istediğin zaman söyle," dedi. "Bütün geceyi iraden dışında benimle geçirmeni hiç istemem."

Bunu söylediğinde yüreğimin hop ettiğini hissettim. Ama artık geri dönüş olmadığını biliyordum. Merdivenin yarısında Goebbels'i ve ihtarını düşündüm ama fayda etmedi. Hayat yarını düşünmeyi anlamsız kılacak kadar kısa görünüyordu; sonum Murellenberge'deki –Divanı Harb'in verdiği tüm idam kararları orada infaz edilirdi– bir tepede idam mangasının karşısına dikilmek olacaksa da buna değerdi. Öleceksem bile aklımda Dalia Dresner gibi güzel bir kadının hatırasıyla ölmeyi tercih ederdim.

Yatak odasının kapısında denk geldiğimiz Agnes hiçbir şey demedi hatta gözlerime bile bakmadı ama benim için hazırlık yaptığı belliydi. Perdeler çekiliydi; radyodan hafif bir müzik geliyordu ve ışıklar kısıktı; büyük yatak açılmış, çarşafın üzerine bir gecelik konmuştu; getirdiğim çiçekler şu anda makyaj masasının üzerindeki bir vazoda duruyordu; bir tepsinin üzerinde birkaç

sürahiyle iki kadeh vardı; yatağın yanındaki sigara kutusu açıktı; minderi üzerinde bir gazete duran kollu bir sandalye vardı; odaya bitişik banyodaki küvet doluydu. Bunların tümünün önceden hesaplandığını anladım – umurumda da değildi. Bir erkeğin vücudunda ancak bu kadar kan vardı ve aynı anda hem beyin hem de erkeği erkek yapan şey için yeterli olmadığı açıktı. Zaten insan ırkının başka türlü varlığını sürdürebileceğini de zannetmiyordum. Seviştikten sonra peygamber devesi gibi beni yememesini umut ettim. Kim bilir, belki de öylesi daha iyiydi.

Dalia geceliğini aldı. Ağır olmadığından yardımıma ihtiyacı yoktu. "Kendine içkiyle sigara al," dedi. "Rahat ol. Gelmem çok sürmez."

Banyoya gitti. Kendime bir içki koydum, bir sigara yaktım ve sandalyeye oturup gazeteye baktım. Goebbels yatakta oturup bana bakıyor olsa herhalde ancak bu kadar gergin olurdum. Banyo yaparken çıkan sesleri dinlemekle meşgul olduğumdan aklımı gazeteye veremedim. Radyodan duyabileceğim şeylerden çok daha iyi olduğu kesindi. Az sonra makyaj masası üzerinde yüzükoyun duran bir resim gördüm ve meraklı bir tip olduğumdan resmi kaldırıp baktım. Resimdeki adamı tanımasam da ikisi bir düğün pastasını kesmekte olduğundan Dalia'nın kocası olduğunu tahmin ettim. Adamın benden daha yaşlı ve saçlarının daha beyaz olmasına memnun oldum. Goebbels'i anlatmaktan kocasından bahsetmeye fırsat bulamamıştı, ben de konuyu açacak değildim. Resmi tekrar yüzükoyun yerleştirip gazeteme geri döndüm. Resim-

deki adamın yaşanacağına hâlâ inanamadığım şeyin yaşandığını görmemesi çok daha iyiydi. Dalia banyodan çıktığında geceliği üzerindeydi. En azından öyle tahmin ettim. O kadar ince ve şeffaftı ki gördüğüm, içtiğim brendinin etkisi bile olabilirdi. Ama içtiğim içkinin onunla sevişmeme engel olacağına dair bir endişem yoktu. Goebbels'le kocası –Stefan mıydı?– kafama balyozla vursa bile fark etmezdim. Artık hiçbir şey beni durduramazdı.

"Beğendin mi?" deyip varlığıyla yokluğu belirsiz çamaşırla güzel vücudunu görebilmem için birkaç kez etrafında döndü.

"Onu da beğendim seni de," dedim. "Hem de çok. Ne istediğini bilen tüm kadınları severim. İstediğinin peşinden gidersin ve hiçbir şey seni onu elde etmekten alıkoyamaz. İçimden bir ses ben bu sabah buradan gittiğimden beri bunu planladığını söylüyor."

"Aa, seni görür görmez bunun olacağını anlamıştım zaten," dedi hiç lafını esirgemeden. "Bu sabah beni güneş banyosu yaparken yakaladığında, eğer izin versem hemen orada benimle sevişeceğini anlamıştım. Aslında benim de istediğim oydu. Bunu senin de bildiğinden eminim."

"Beyaz Rusya'da, Rus ordusunda keskin nişancı olarak görev yapan kadınlar vardı. Onlara tüfekli babuşka derdik. Tümü de iyi nişancıydı. Seni bir kez gördüler mi kurtuluş şansın çok azdı çünkü nadiren ıska geçerlerdi. İstedikleri erkeği mutlaka elde ederler derdik. Bu bana onları hatırlattı. Sanki ben de kafama bir mermi yemiş gibi oldum."

Bu kısmen doğruydu; Alman ordusu bu kadınlara tüfekli orospular derdi. Yakalandıklarında da asılırlardı ama bu ayrıntıları duymasına bir lüzum olduğunu zannetmiyordum. Bu herkes için geçerliydi.

Gülümsedi. "Sanırım bu soracağım bir soruyu da cevaplamış oldu," dedi.

"Neymiş o?"

"Bu kederli bakan kocaman mavi gözleri nerede edindin?"

"Kederliler çünkü bunca seneyi seni görmeden geçirdiler."

Kucağıma oturup gözkapaklarımı öptü.

"Ayrıca," diye ekledim. "Bakışlarım şu anda kederli değil. İşin aslı uzun zamandır ilk kez hayatın yaşamaya değer olduğunu düşünmeye başladım. Hatta alay etmeden gülmeyi bile başarırım belki."

"Bunu duyduğuma memnun oldum," dedi.

"Burada seninle olmaya ısınmaya başladım."

"Güzel. Umarım tekrar gelirsin. Bu arada istersen küvete girebilirsin. Seni yıkamamı ister misin?"

"Berlin'de senin gibi kızları tarif etmek için kullanılan kelimeler vardı."

Kaşları çatıldı. "Aa, mesela?"

"Muhteşem. Harika. Fevkalade."

Gülümsedi. "Basit bir soru, Bernie Günther. Seni yıkamamı ister misin?"

"Sence yıkanmaya ihtiyacım var mı?"

"Bunun ihtiyaçla alakası yok," diye mırıldandı. "Bu istemekle ilgili. Ne yapmamı istediğin ve seni neyin mutlu edeceğiyle ilgili."

Dalia kafamı parfümlü ellerinin arasına alıp pembe tırnakları kadar küçük öpücükler kondurmaya başladı. Geceliğinin üzerinden vücudunun her ayrıntısı görüp hissedebiliyordum. Ellerimi göğüslerinin ve kalçasının üzerine koydum; ellerim de işin içine girince zannettiğimden de mükemmel olduğunu fark ettim. Kımıldanıp parmaklarım ona daha fazla zevk verebilsin diye bacaklarını biraz açtı.

"Benim yanımdayken tek önemi olan bu, Bernie Günther." Artık söylediği her kelimenin altını bir öpücükle çiziyordu. "Bir kadından ne istiyorsan ona sahip olacaksın. O yüzden gevşe ve o büyük, güzel kafanın bu odada benim sana zevk vermek için bulunduğumu anlamasını sağla. Daha önce herhangi bir kadından aldığından çok daha fazla zevk..."

"Biliyor musun? Düşündüm de bir banyo hiç fena olmazdı."

Bölüm 18

Fieseler Fi-156 Storch irtibat uçağı Zagreb'in doğusundaki Borongaj Havaalanı'na doğru alçalmaya başladı. Üç koltuklu Storch* ismiyle müsemma bir uçaktı; uzun bacakları ve koca kanatlarıyla bir leyleğe benziyordu ama bu uçak bir bebek değil de, beni ve August Meyszner adındaki suratsız bir Avusturya SS polis generalini taşımaktaydı. General, Berlin'de geçirdiği bir haftalık iznin ardından Bosna'da partizanları hedef alan taarruza komuta etmek maksadıyla Yugoslavya'ya gelmişti ve benim vazifemi –artık her neyse– hemen

* (Alm.) Storch: Leylek –çn.

hiç umursamayıp uçuş boyunca kendisi bir şey sormadıkça onunla konuşmamamı açıkça istedi. Bunun bence de mahzuru yoktu çünkü bu sayede azılı bir Yahudi düşmanı olan Meyszner'in, kardeşi Rudolf'un ünlü besteci ve orkestra şefi II. Johann Strauss'un meşhur Yahudi üvey kızıyla evliliğinin Berlin polislerince gayet iyi bilindiğini söyleme zahmetinden kurtuldum.

Havadan bakıldığında Zagreb'in etrafındaki kırsalın büyük çoğunluğunu orman ve kalan kısmını da hâlâ derebeylik usullerine göre ekiliyormuş hissi veren uzun dar çizgilerle bölünmüş büyük tarlalar teşkil ediyordu. Aslında gerçek bundan çok da farklı değildi. Storch yere yaklaşırken General Meyszner beni görmezden gelmeye çalıştığını unutup Yugoslavyalıların çoğunun "Suabiyalı köylüler" olduklarını ve tek değişkenli matematikten ne kadar anlıyorlarsa, çitle çevirme ve nöbetleşe ekimden de o kadar anladıklarını söyledi. Cevap vermedim. Kanatlara çarpan şiddetli rüzgârla uçak beşik gibi sallanırken önümdeki koltuğa tutunup gözlerimi kapattım yine de bunun ne sinirlerime ne de iç çamaşırlarıma bir faydası oldu. Yaptığım birkaç uçak yolculuğunun ardından; ölmeden önce Luftwaffe'de bir Dornier bombardıman uçağının kuyruk topçusu sonra da avcı eğitim pilotu olarak görev yapan, ancak geçirdiği kazanın ardından, Himmler'in zoruyla uçmayı bırakan Heydrich'e saygı duymaya başlamıştım. Reichenbach Şelalesi'nden bir fıçıda atlamayı ne kadar istiyorsam Hava Kuvvetleri'nde görev yapmayı da o kadar istiyordum.

Yere sağ salim inince öyle bir nefes verdim ki yanımdaki cam buharla kaplandı. Bir-iki dakika sonra güçbela uçaktan indiğimde, generalin, hazırda bulunan tek taşıt olduğu anlaşılan araca bindiğini gördüm – boyunlarına astıkları gümüş rengi köpek tasmaları sayesinde kolayca tanınan sahra polislerinden birinin kullandığı bir Horch. Çantamı alıp havaalanı binasına doğru yürümeye başladım ve orada yarım saat kadar bekledikten sonra birden geveze olacağı tutan ve bir tur rehberi gibi modern Yugoslavya'da olup biten her şeyi anlatmaya başlayan Storch'un pilotu tarafından şehre bırakıldım.

Mihanoviceva'daki Hotel Esplanade, geçen yüzyılda Şark Ekspresi'nin Viyana-Zagreb durak noktasındaki demiryolu oteli olarak inşa edilmişti. Bolca siyah-beyaz mermere, birkaç art deco tavana, sirk çadırı kadar büyük bir balo salonuna ve Viyana'ya daha çok yakışacak, sadece yüz bin kişinin yaşadığı şehirde biraz aşırı kaçan resmi bir nezakete sahipti. Beyaz smokin giyen tramvay vatmanına rastlamaktan farklı değildi. Düşündüm de, günümüzde eski dünyaya aitmiş hissi veren bu formaliteler Viyana için bile aşırı kaçıyordu. Ama Avusturya-Macaristan İmparatorluk geçmişinin Zagreb'de unutulmuş olduğu söylenemezdi; belki de Ustaše'nin hatayla, uğruna savaştıklarını zannettikleri şey buydu.

Yine de –sürücüme göre– Hırvatlarla Sırplar arasındaki eski husumet sadece iki yıkılmış imparatorluk arasındaki çatışmaya mal edilemezdi. Hırvatların Sırplardan nefret etmelerinin nedeni, tümüyle onların Osmanlı geçmişinden kaynak-

lanmıyordu. Hırvatlar Yahudi düşmanı olsa da Müslümanlara karşı hoşgörülüydüler. Yoksa ana meydanlarından birinde cami inşa ederler miydi?

Otele yerleştikten sonra Schellenberg'in yerel SD subayı Binbaşı Emil Koob'u bulmaya gittim ama dışarıdaydı. Resepsiyona onun için bir mesaj bıraktım. Sonra da ofisi yine Esplanade'de olan yerel ordu irtibat subayına uğradım. Kendisi Wehrmacht teğmeniydi ve Meyszner gibi o da Avusturyalıydı. Adı Kurt Waldheim'dı. Çok zayıf ve uzun, kanca burunlu, yirmili yaşlarının ortasında, bana Heydrich'i hatırlatan bir tipti. Ona yetki mektuplarımı –ki tümü kusursuzdu– gösterip vazifemi açıkladım.

"Yerel SD'yle temasa geçtikten sonra Banja Luka denen yere gitmem gerekiyor," dedim. "Bu adamı arıyorum." Ona Dalia Dresner'in bana verdiği Peder Ladislaus'un resmini gösterdim. "En son Frensiskenlere ait olan Teslis Petrićevac Manastırı'ndaymış. Dr. Goebbels kendisine çok önemli bir haber iletmemi ve kabul ederse Berlin'e gelmesi için her türlü kolaylığı sağlamamı istedi. Tüm yardımları ve tavsiyeleri memnuniyetle kabul ederim."

"Ülkenin o kısmını iyi bilmiyorum ve Yugoslavya'daki İtalyan Dokuzuncu Ordusu'nda irtibat subayı olarak bu son haftam. Ardından Yunanistan'a gidip Güney Ordu Grubu'na bağlı İtalyan On Birinci Ordusu'nda irtibat subayı olarak görev yapacağım. Fakat Saraybosna'yla burası arasındaki yolların o kadar kötü olmadığını söyleyebilirim, özellikle de havalar böyle sıcakken.

Biraz bomba hasarı var tabii ki ama bir de kışın görün. Banja Luka iki yüz kilometre kadar uzakta. Bir günde varırsınız. Partizanların büyük bölümü buranın güneyindeki Zelengora Dağları'nda. Ama çok inatçılar ve şaşırtıcı bir hızla ülkenin her yanına gidebiliyorlar. O yüzden sürekli tetikte olmakta fayda var. En azından Bosna'dayken. SD'yi Kral Peter Kresmira Caddesindeki Gestapo merkezinde bulabilirsiniz. Güneye gitmeniz için muhtemelen size bir araç temin ederler. Araba ya da zırhlı araç olabilir. İsterseniz sizi oraya götürebilirim. Bu sıcakta yürünemeyecek kadar uzak mesafede."

"Teşekkürler, Teğmen. Memnun olurum."

Waldheim fena birine benzemiyordu. Geçen yazdan beri Yugoslavya'daydı. Doğu Cephesi'nde yaralandıktan sonra faal hizmetten uzaklaştırılmıştı; o tarihten beri de, dillerini bildiğinden, İtalyan birliklerinde irtibat subayı olarak görev yapıyordu. Fakat Mihver'deki başlıca müttefikimizle ilgili görüşleri pek de müspet değildi.

"Müttefikler Sicilya'yı işgal ettiğinden Mussolini'nin günlerinin sayılı olduğu artık herkesin malumu. Ay sonuna kadar bile iktidarda kalırsa şaşarım. En azından Alman yardımı olmadan."

"Seni gönderecekler, değil mi?" dedim.

Yeni şehir camisinin yanından geçerken Waldheim belli belirsiz gülümsedi. Üç minaresiyle hâlâ inşa halinde olan caminin Avrupa'nın en katı Katolik ülkelerinden birinde yer alması garipti. Waldheim caminin, eğer yapılmasına ön ayak olan Ante Pavelić –faşist Ustaše'nin lideri– o

tarihe kadar makamını muhafaza edebilirse, gelecek yaz ibadete açılacağını söyledi.

"Söylesene, Teğmen Walheim, sadece İtalyanca mı biliyorsun yoksa burada konuşulan her neyse onu da biliyor musun? Hırvatça olsa gerek. Çünkü Banja Luka'ya gittiğimde bir tercümana ihtiyacım olacağına dair bir his var içimde."

"Çekçe ve biraz da Hırvatça bilirim. Ama dediğim gibi yakında görevim bitecek ve Yunanistan'a gideceğim."

"Ama aynı zamanda Banja Luka'nın sadece bir günlük mesafede olduğunu da söylemiştin. Bir gün de geri gelmek sürer. Böylece Yunanistan'a gitmeden önce hâlâ bolca vaktin kalmış olur. Eğer yanılmıyorsam, İtalyan Dokuzuncu Ordusu artık bu mıntıkada değil. Tümü anavatanlarını müttefiklere karşı müdafaa etmek için geri döndü. Kim bilir belki de olabildiğince çabuk teslim olmak için. Onları kim suçlayabilir?"

Waldheim'in kaşları çatıldı. "Bunu istemeniz göğsümü kabartsa da, komutanım, General Löhr'ün izin vereceğini hiç zannetmem."

Waldheim büyük modern bir binanın önüne park etti. Kabuklarını döken akçaağaçların dizili olduğu sokak, Gestapo'nunkiler haricindeki tüm araçlara kapalıydı. Ana girişin önünde kamuflajlı Alman arabaları sıralanmıştı. Arkalarında güllerden bir bahçesi olan ve tunçtan, dans eden çıplak bir kız heykelinin bulunduğu eski küçük bir park vardı. Şehrin dört bir yanını kaplayan köpek pislikleri gibi her yerde görebildiğiniz, unutulmuş Hırvat krallarına ait heykellerden sonra güzel bir değişiklik olmuştu.

"İşte geldik, komutanım. Gestapo merkezi."

"Dilersen General Löhr'e ben söyleyebilirim. Ondan benimle Banja Luka'ya gelmene izin vermesini isterim. Nihayetinde bu Gerçek ve Propaganda Bakanlığı için hayli ehemmiyete haiz bir vazife. Generalin başarılı olabilmem için gereken her desteği vermek isteyeceğinden eminim. Dr. Goebbels başarısızlıktan pek hazzetmez."

Waldheim bir tuhaf baktı ve muhtemelen içinden benimle hiç tanışmamış olmayı diliyordu.

"Bakın," dedi, "Hırvatçası benden daha iyi birini ayarlasam olur mu?"

"Bunu yapabilir misin?"

"Aa, evet. Benim Hırvatçam pek iyi değil zaten." Selam verdi. "Siz bana bırakın, komutanım. Ben hallederim."

Teğmen Waldheim'ın arabasıyla gidişini yüzümde bir gülümsemeyle izledim; yeryüzünde Tanrı'nın temsilcisi olmaya yakın fazla bir görev yoktu ama Zagreb'e cebinde Goebbels'in mektubuyla gelmek kesinlikle onlardan biriydi.

İlgili makama: Bu mektubun sahibi, Berlin RSHA'dan polis komiseri, Yüzbaşı Bernhard Günther'e her türlü yardım ve kolaylık sağlanacaktır. Kendisi Zagreb'deki özel temsilcimdir ve kendisine benmişim gibi muamele edilmelidir. Vazifesi bakanlığım açısından birinci dereceden öneme haizdir. İmzalayan Dr. Josef Goebbels, Gerçek ve Propaganda Bakanlığı.

Bu mektupla Yugoslavya'da çok iyi vakit geçirecektim. Ya da ben öyle zannediyordum.

Dışarıdaki yakıcı sıcağın ardından Gestapo merkezinin serinliği iyi geldi. Giriş salonunun duvarındaki Hitler, Himmler ve Ante Pavelić'in resimleri ya da dev Yugoslavya haritası hiç de şaşırtıcı değildi ama bu şartlar altında Benito Mussolini'nin resmi –mevcut durumuna çok yakın görünen, siyah miğfer giyip sirkte topun namlusundan atılmak için bekleyen bir adama benzediği resim– şimdiden buraya ait değilmiş gibi duruyordu.

Ama yine de o resim bana umut verdi – günün birinde Teğmen Kurt Waldheim gibi bir gencin Adolf Hitler'in de iktidardan düşmesinin an meselesi olduğunu söyleyeceğine dair bir umut.

19

Ertesi sabah, boğucu derecede sıcak olan birinci katın açık penceresinin altından mavi ışıklarıyla çevreyi aydınlatarak ilerleyen sayısız tramvay yüzünden fevkalade rahatsız geçen bir gecenin ardından, erkenden kalktım. Otelin dışında, Binbaşı Emil Koob'un Schellenberg'den aldığım parayı vermemden sonra bana büyük bir hevesle teslim ettiği, üstü açık Mercedes 190'la Zagreb'den gitmeye hazır halde, bekledim. Waldheim da Almanya'dan henüz dönmüş ve Saraybosna üzerinden Savnik'teki tümenlerine katılacak olan iki SS subayını bana takdim etmek için orada bekliyordu. Banja Luka, Zagreb-Saraybosna yolunun ortasındaydı ve iki subay Ustaše Karargâhı'nın bulunduğu bu eski Bosna şehrinde onları bir taşıtın beklemekte olduklarına dair temin edilmişlerdi. SS'den daha kafa dengi yol arkadaşlarım olmasını dilerdim lakin Waldheim bana ikisinin de etnik gönüllü oldu-

ğunu söyledi – hem ülkeyi hem de lisanını bilen Hırvat Almanlar. Ayrıca partizanların güneydoğu Bosna'dan yola çıkıp bizim geçeceğimiz bölge üzerinden Dalmaçya kıyısına ilerlediklerine dair bir rivayetin dolaştığından da bahsetti. Tüm bunlar araçta silahlı üç adam bulunmasının silahlı tek bir adamdan çok daha iyi olacağını gösteriyordu.

İkisinden ilk gelen çavuş oldu. Pek rahat bir selam veren bu adamın ismi Oehl'di. Yüzünün sol yanındaki feci yanık izi muhtemelen gömleğindeki İkinci Sınıf Demir Haç nişanını ve suskunluğunu açıklıyordu; yüzümün yarısı böyle çiftlik kepengine benzese ben de suskun olurdum. Saçı kısa ve beyazdı, koca çenesindeki kısa beyaz sakalıyla ahenk içerisindeydi; kısık mavi gözleri zaptı imkânsız kalelerin surlarındaki mazgallara benziyordu. Ona bakınca, dünya üzerindeki son muzu elimde tutarken koca bir gorille karşı karşıya gelmişim gibi hissettim.

"Yüzbaşı Geiger nerede?" Waldheim saatine baktı.

"Patronu yoldan alacağız."

"Şimdi nerede?"

"Bilmeseniz daha iyi."

"Tamam."

Waldheim'le el sıkışıp ona Yunanistan'da iyi şanslar dilerken çavuş çantasını arabanın arkasına attı, kolunun altına bir baba sıkıştırdı ve ön koltuğa bindikten sonra bir sigara yaktı.

"Siz kullanırsanız daha iyi olur, komutanım," dedi. "Bir sorunla karşılaşırsak bununla icabına bakmam gerekebilir."

Rus yapımı Tokarev PPSh makineli tabancalara baba derdik – Papasha Rusçada baba demektir. Oehl'in elindeki silahın sahip olduğu tamburalı şarjörde yetmiş bir mermi varken kutu şarjörlerde bunun yarısı kadar mermi olurdu.

Arabayı çalıştırıp Oehl'in talimatlarına uyarak sürmeye başladım.

"Sorun çıkma ihtimali yüksek mi?" diye sordum.

"Sava Nehrini geçene kadar sorun çıkacağını zannetmem. Sonrasındaysa her şey mümkün. Birinci Proleter Tugayı kuşatmamızı yarmayı başardı. Ayrıca aynı bölgede Çetnikler de var. Proleterler komünisttir. Tito'nun askerleri. Çetniklerse kralcıdır. Bazıları bize yakındır, bazıları da değildir. Çetniklerin bazılarıysa bizlere yaklaşabilmek için Çetnik olduklarını söyleyen Proleterlerdir. Kimin ne düşündüğünden ancak bize ateş etmeye başlamalarından sonra emin olabiliriz."

Sesi bıkkın ve yorgun çıkıyordu. Bu sesi bilirdim; insanlar sürekli sizi öldürmeye çalıştığında sesiniz bir süre sonra böyle çıkmaya başlardı.

"Burada çok çatışmaya katıldın mı?"

Arabanın motor sesini bastıracak seviyede bir iç çekip sanki elindeki babanın cilalı dipçiğini suratıma indirme yönündeki ilk dürtüsüne karşı koymaya çalışırmış gibi bir ifadeyle, sabırla sırıttı. Bu adamın üzerinde, elindeki makineli tabanca hariç temiz hiçbir şey yoktu.

"Burada çatışma yoktur," dedi. "Bizi hiç beklemediğimiz zamanda öldürürler, biz de onları hiç beklemedikleri zamanda öldürürüz. Partizanlar söz konusu olduğunda durum budur. Olay sade-

ce öldürmekten ve daha çok öldürmekten ibarettir. Elbette onların verdiği ölü sayısı bizden fazla. Partizanlar en az yirmi bin zayiat verdi. Belki de daha fazla. Öldürme işini üstlenen bizler, bu sayının daha fazla olduğunu biliyoruz."

Onun talimatı üzerine Franje Rackog Caddesindeki yeni caminin yakınındaki bir binanın önünde durdum; caddenin diğer ucunda Zagreb Katolik katedralinin çifte kulesini görmek mümkündü. Binanın girişi kepli ve siyah üniformalı adam kaynıyordu. Oehl bunların Ustaše olduğunu ve biz Yüzbaşı Geiger'i almaya giderken de arabadaki eşyalarımızın emniyette olacağını söyledi.

"Biz mi?"

"Onu çıkarmak için yardımınız gerekebilir."

"Eşyalarımız ve silah konusunda emin misin?"

"Ustaše Karargâhı'nın hemen dışında hiç kimse Alman arabasından bir şey çalmaya cesaret edemez," dedi. "O yüzden burada bırakıyoruz. Genelev sadece bir dakikalık mesafede."

Köşeyi dönüp tuhaf, Dor tarzı girişi olan krem rengi bir binaya geldik. Kapının üzerindeki zırhlı araç büyüklüğündeki çifte payandalı balkonda yarı çıplak kızlar, Hırvat güneşinin tadını çıkarıyordu. İkinci kata çıkıp bol odalı bir yere girdik. Üzerinde sadece donu olan bir asker küçük bir orgun başına oturmuş "Bolle Lied"ı çalıyordu – bu Bolle adındaki Pankowlu bir adamın hikâyesini anlatan, geleneksel bir Berlin şarkısıydı. Bolle panayıra gider, çocuğunu kaybeder, sarhoş olur, bıçakla beş kişiyi öldürür, eve kırık bir burun, yırtık elbiseler ve tek gözlü olarak döner ve karısı ka-

fasına bir oklava indirdikten sonra da kendi kusmuğunda boğulurdu. Bu her Berlinlinin bildiği ve sevdiği, eğlenceli bir şarkıydı ama Hırvatistan'da biraz abes kaçıyordu.

Oehl'in peşi sıra içinde kızların ve askerlerin bulunduğu odaların arasından geçip sonunda kollu bir sandalyeye oturmuş, sigara içen, uzun ve soluk bir adam bulduk. SS üniformasını giymişti, sarhoş olduğu da her halinden belliydi. Ayağının dibinde bir şişe içki, çantası ve bir baba vardı. Yarı açık gözlerle bize baktıktan sonra başını salladı.

"Nerede kaldın, Çavuş?"

"Bu, Yüzbaşı Günther," dedi Oehl. "Bizi Banja Luka'ya götürecek."

"Öyle mi? Ne zahmet etmiş?"

"Size dün gece söylemiştim. Esplanade'deki teğmen güneye bizimle birlikte gitmesini istedi. Kendisi Berlinli."

"Geçen hafta Berlin'deydik," dedi yüzbaşı. "Yoksa önceki hafta mıydı? Oraya kadın bulacağımızı zannederek gittik. Herkes Berlinli kadınları bilir. Gece kulüpleri olacak zannediyorduk. Ama hiçbir şey yoktu. Neyse biz de Wannsee'deki sıkıcı bir SS villasında kaldık. Orayı biliyor musun?"

"Villa Minoux mu? Evet, biliyorum."

"Çok sıkıcı. Zagreb'in gece hayatı bile Berlin'inkinden daha renkli."

"Evet, burayı gördükten sonra haklı olduğunu söyleyebilirim."

Geiger içtenlikle gülümseyip şişeyi bana uzattı ve bu kadar erken başlamak istemiyor olsam da aradaki buzları eritmenin en kısa yolu olacağını

düşünerek şişeyi alıp diktim: İçinde rakı ya da diğer adıyla yiğitlerin sütü vardı ki inanın bana içmek için gerçekten de yiğit olmak gerekiyordu.

"Rakıyı içiş şeklinden bunun Hırvatistan'a ilk gelişin olduğunu söyleyebilirim," dedi.

"Evet, öyle." Onlara dünyadan habersiz olmadığımı göstermek için Smolensk'ten henüz döndüğümü anlamalarını sağlayacak bir şeyler söyledim.

"Smolensk ha? Burası Smolensk'ten daha iyi. Haysiyetleri, kuralları ve benzeri zırvalarıyla ayak altında dolaşan Wehrmacht mensuplarından burada fazla yok."

"Şimdiden hoşuma gitti."

"Siz çantasını alın," dedi Oehl bana, "ben de onu ayağa kaldırayım."

Geiger'in şişesini iade ettim, çantasını sırtıma attım ve sonra da babayı kaldırdım.

"Silaha dikkat et," dedi Geiger. "Tetiği biraz hassastır. Kimseyi vurmak istemezsin, değil mi? En azından Bosna'ya girene kadar. Akabinde kime ateş ettiğinin bir önemi yok." Sanki şaka yapıyormuş gibi güldü ve o günün ilerleyen saatlerinde bunun şaka olmadığını anladım.

Oehl, Yüzbaşı Geiger'i peşim sıra merdivenlerden indirirken yüzbaşı da Yugoslavya'da işlerin nasıl yürüdüğüne dair bilgi vermeye devam etti.

"Önemli olan onlar seni vurmadan ya da daha fenasını yapmadan, senin onları vurmandır. İnan bana, Birinci Proleter şerefsizlerinin eline düşmen hiç iyi olmaz. Eğer kendi penisinin tadına bakmak istiyorsan başka. Kesip onu sana yedirdikten sonra kan kaybından ölmen için seni bı-

rakırlar. Eğer keyifleri yerindeyse hayalarını da keserler."

"Bugünlerde et bulmak zor," dedim.

Sokağa çıkmakta olan Geiger kahkahayla güldü. "Onu sevdim. Çavuş. Adı Günther demiştin, değil mi? Yüzbaşı Günther göründüğün kadar cinsin teki değilsin. Ya sence, Çavuş?"

"Siz ne derseniz, patron."

"Bu Tito denen adamın İkinci Proleter Tugayı da var mı?" diye sordum.

"Güzel soru," dedi Geiger. "Bilmiyorum. Ama insanı düşündürüyor, değil mi? Proleterler arasında bile sınıf ayrımı var. Marx duysa hayal kırıklığına *uğrardı*."

Saat daha dokuza gelmediği halde hava o kadar sıcaktı ki ceketim çoktan sırtıma yapışmaya başlamıştı. Mercedes'e varınca Geiger'in çantasını arka koltuğa atıp ceketimi çıkardım. Geiger de ceketini çıkarınca göğsündeki, sanki birisi boylu boyunca bir bıçakla kesmiş gibi duran, büyük ve geniş yara izini gördüm. Yarı kapalı ve boş bakan gözleri benim onun yara izine baktığımı fark edince yaranın menşeine dair herhangi bir izahat yapma ihtiyacı duymadan sadece gülümsemekle yetindi. Ama bu yaranın ihtiyar bir kadının caddeden karşıdan karşıya geçmesine yardım ederken olmayacağını biliyordum. Uzun, zayıf, sarışın ve farklı – başka bir hayatta bir prens ya da aktör olabilirdi; ama şu anda öyle bedbaht, öyle yılgın bir hali vardı ki bana cennetten kovulmuş bir meleği hatırlattı. Oehl'in elini itti, biraz sallandı, yağmur oluğuna kusup arabanın arkasına bindikten sonra yüksek sesle homurdanarak gözlerini kapattı.

"Bu taraftan," dedi Oehl ve gideceğimiz yolu işaret etti. "Önce camiyi sonra da Gestapo merkezini geçin."

Şehir çok geçmeden arkamızda kaldı. Güneş yakıyor, yer de onun kavurucu etkisi altında teslim olmuşa benziyordu. Arabanın bagaj kapağı arkamızda bir akordeonun körüğü gibi sallanırken Zagreb'den güneydoğuya devam ederek Slovenya'ya girdik. Yarım milyon yıl kadar önce orada bulunan Pannonia Denizi sayesinde arazi düz ve verimliydi. Dokuz milyon yıl boyunca orada mevcudiyetini muhafaza etmiş deniz belki de sonraki birkaç günde olacakları daha iyi anlamamı sağlayacaktı; ama buradan ne kadar çabuk Berlin'e dönersem o kadar iyi olacağını biliyordum. Zaten tek istediğim Dalia Dresner'le tekrar yatabilmekti. Özellikle de iki yol arkadaşımla tanıştıktan sonra. Onlara ne zaman baksam, bu seyahatle ilgili nahoş hislere kapılıyordum. Geiger'in çavuşu makineli tabancasını, tıpkı bir Dornier bombardıman uçağının kuyruk topçusu gibi, arabanın camından dışarıda tutuyordu. Onu bir an önce kullanmak istermiş gibi bir hali vardı. Geiger gözlerini açtıktan sonra sanki temiz kır havası ciğerlerine iyi gelmemiş gibi sigarayla sigara yakmaya başladı. Kucağındaki makineli tabancaya o denli aşina olmuştu ki bir silah değil de evrak çantası tutuyor gibiydi. Yüzündeki gülümsenin mutlulukla alakası yoktu. Tıpkı Berlin şarkısındaki Bolle'ninkine benzer bir gülümsemeydi çünkü başına gelen onca felakete rağmen Bolle yine de harika vakit geçirmişti.

20

Fabrikalar, garajlar, hurdalıklar ve kereste depoları yerlerini, yarı inşa ya da yarı tahrip edilmiş ki hangisi olduğunu ayırt etmek zordu, evlere bırakıtı. Asırlık köylerin tümü terk edilmişti. Araba boş yolda hoplaya zıplaya giderken ben de çukurlara ya da bomba kraterlerine düşmemek için azami gayret sarf ettim. Çok geçmeden yol iyice daralıp öyle bozuldu ki saatte otuz kilometreden hızlı gidemez olduk. Küçük binaları, keçilerin bağlı olduğu çitleri ve tarla süren ya da siper kazan adamları geçtik. Arada bir, tümü mermilerle delik deşik olmuş yol işaretleri gördük ama Tanrı'nın bile unuttuğu bu ülkede, toprak yol haricinde hiçbir şey yoktu. Denk geldiğimiz az sayıda insan bizi hemen hiç umursamadı. Vazifem burada hayatta kalmaya çalışan insanlara uzaydan gelmiş kadar yabancıydı. Araba ağzına kadar ot, kavun ya da mısır yüklü bir at arabasının yanından geçtiğinde gerçekle geçici olarak bir temas kurmamızı sağ-

lıyordu. Arabalar halsiz bir at tarafından çekiliyordu, arabayı kullananlarsa insan dışında her şeye benziyordu. Yüzleri sanki yolun kenarına dizilmiş meşe ağaçlarından oyulmuş gibi çizgilerle dolu ve ifadesizdi. Bu insanlar burada bulunmalarına bir mazeret aramıyordu ve bu noktada var olmalarını izah edecek bir itikat ya da ideolojiye de sahip değillerdi. Burası onların vatanıydı; hep öyle olmuştu ve öyle olacaktı. Ben, Geiger ve Oehl gibiler, kendi yarattığımız cehenneme doğru giderken buradan geçen yolculardık sadece. Bu sıska ve metanetli insanları görmek hoşuma gidiyordu; tütün ve şeker pancarı yetiştirip hayvancılık yapmak gibi sıradan ve dürüst işlerin hâlâ mevcut olduğu bir dünyaya ait olduğumu hatırlatıyordu; ama bu his kalıcı değildi. Geiger arada bir tarladaki ineklerden birine ateş edip onları korkutuyordu, bir kez de bir Focke-Wulf 190 avcı uçağı gökyüzünü metal ve yağın muhteşem yaylım ateşiyle yararak hemen başımızdan üzerinden uçtu gitti.

Tahrip olmuş bir İtalyan tankının yanında gördüğümüz bir at leşine denk gelene kadar pek konuşmadık. Leşin görüntüsü ve kokusuna bakılırsa at öleli günler olmuştu; yine de iki yol arkadaşım yakından bakma konusunda ısrar ettiler. Tabii ki silahları ateşe hazır olacaktı. Oehl yoldan ileri doğru yürüyüp gözcülük yaparken Geiger de atın eyerine bakıp Sırplara ait olduğunu söyledi.

"Nasıl anladın?"

"Ancak bir Sırp böyle bir eyer takacak kadar salak olabilir. Ayrıca derisinin üzerinde Kiril harfleri var."

"Sırplardan neden bu kadar nefret ettiğini anlamadım. Nedeni geçmişte Osmanlı İmparatorluğu'nun parçası olmaları değildir herhalde, aksi takdirde Ustaše, Zagreb'de o koca camiyi neden diksin? Hatta lisanınız bile aynı."

"Bunu kim söyledi?"

"Teğmen Waldheim."

"O ne halt bilir ki?" dedi Geiger. "Lisanlarımız benzerdir, doğru, ama arada büyük farklar da var. Sırpça Kiril alfabesi, Hırvatça ise Latin alfabesi kullanır. Ayrıca Sırpça kulağa Hırvatçadan çok daha aptalca gelir."

"Evet, ama neden birbirinizden nefret ediyorsunuz?"

"Tarih. İnsanların birbirlerinden nefret etmesinin asıl nedeni değil midir? Tarih ve ırk. Sırplar aptal ve tembeldir ve hak ettikleri yer ırk çöplüğüdür."

"Tam da Hegel sayılmaz."

"Hegel istiyorsan Berlin'e geri dön. Burada sadece ölüm var."

"İnan bana ilk fırsatta döneceğim zaten."

"Pekâlâ, ya Sırpların hain ve suikastçı olduklarını söylersem, buna ne dersin? Bir Hırvat olan Stjepan Radić 1928 yılında federal mecliste Puniša Račić adında bir Sırp mebus tarafından vuruldu. Ondan önce de, tabii ki Arşidük Ferdinand vardı. Ayrıca lanet Sırplar olmasa belki de Cihan Harbi hiç çıkmazdı. Bir düşün, Günther. Berlin'deki tüm tanıdığın ve sevdiğin insanlar Gavrilo Princip adında ahmak bir Sırp ve onun bağlı olduğu Kara El örgütü olmasa hâlâ sağ olabilirdi. Ölü dostlarına Sırplar hakkındaki düşüncelerini so-

rabilseydin, bence ihtiyacın olan cevabı alırdın. Gördüğün üzere Sırpların savaşları bitirmek değil de başlatmak gibi bir huyu var. Hep yanlış tarafta yer alırlar. Son savaşta onlar Rusların, biz Hırvatlarsa sizin yanınızdaydık. Hırvatlar Almanları daha çok sever ve bir kısmımız da Almanız zaten. Sırplarsa sadece köylü ve komünisttir. Bir Sırp'a tuvalet göstersen, tutup içinde ellerini yıkamaya kalkar. Onlardan nefret ediyoruz çünkü ülkenin menfaati ne olursa olsun, hiç düşünmeden hep Slovenlerle birlikte hareket ederler. Biz Hırvatlar; Kardeş Sloven, Kardeş Sırp deriz. Onlardan neden nefret ettiğimize dair başka sebep duymak istiyor musun? İyi dinle: Tümü ikiyüzlü sahtekârlardır. Adi bir Yahudiye nasıl güven olmazsa, bir Sırp'a da güven olmaz. Sırpların seni hüsrana uğratacağından hiç şüphen olmasın."

"Sorduğuma memnun oldum."

Kaşlarını çattı. "Zaten sen burada ne halt ediyorsun ki, Günther? SD yüzbaşıları genelde böyle cephelere gelmezler. En azından peşlerinde bir özel eylem cinayet mangası olmadan. Senin gibi Fritz ve Fridolinler bu tür şeyleri ben ve Çavuş Oehl gibi gönüllü SS'lere bırakırlar."

"Buraya gelmemin cinayetle bir ilgisi yok, Yüzbaşı Geiger. Gerçek ve Propaganda Bakanlığı adına özel bir görevi icra etmeye geldim. Banja Luka'daki bir rahibi bulup Dr. Goebbels'in mektubunu ona teslim etmem gerekiyor."

"O aksak küçük sıçanın rahiple ne işi varmış? Rahiplerden nefret eder, bunu herkes bilir. Son Papa'nın Nazilere karşı bir tamim yayınlamasının nedeni odur."

"Bana neden aç olduğunu söylemez sadece kahvaltısını götürmemi ister."

"Ve sen de seni bir rahibi bulmak için Banja Luka'ya neden gönderdiğini hiç merak etmedin, öyle mi?"

"Smolensk'te SD adına görev yaparken emirleri sorgulamamanın hayrıma olduğunu öğrendim."

"Doğru."

Arabaya gidip Peder Ladislaus'un resimlerini aldım.

"Madem sordun..."

"Hayır," dedi Geiger. "Onu tanımıyorum. Tüm rahipler benim gözüme aynı görünüyor. Ama sana şunu söyleyebilirim. Eğer Banja Luka'da bir rahipse hâlâ sağ olduğunu hiç zannetmem. Kısa süre önce orada epey kan döküldü ki bu ülkede kan dökülmesi diğer yerlerdekine benzemez."

Bir grup perişan haldeki evden ibaret, garip isimli köylerden geçerek yola devam ettik. Önümüzde uzanan gökyüzü ölü bir uskumru kadar griydi. Yolun iki yanında püskülleri bira kadehlerinden uzun ve onlar kadar kalın mısırların olduğu tarlalar, dumanı üzerinde gübre yığınları, erik ağaçları, meyve dolu fındık ağaçları ve başka pek çok ağaç vardı. Bir sığırcık sürüsü İncil'de geçen çekirge sürülerine benzer şekilde başımızın üzerinde dolaşıp durdu. Bir inek sürüsü nehrin kıyısına öyle bir yayılmıştı ki bir tek piknik sepetleri eksikti. Üç tane midilli yaşlı bir meşe ağacının gölgesinde duruyordu. Burası tarıma müsait bir ülke olsa da insan bir önceki yüzyılda yaşıyormuş gibi hissediyordu.

Ufukta yükselen dumanı gördük ve burnumuza yanık barut kokusu geldi. Sonra da ilerlerden bir yerden gelen top seslerini duyduk. Durup bir süre dinledik.

"Bizimkiler mi?" diye sordum.

Geiger'in baktığı Oehl başını sallayarak, "Hotchkiss," deyip sanki tüm söylenmesi gereken buymuş gibi bir sigara yaktı.

Hotchkiss Fransız yapımı bir tanktı, 1940'da beş yüz kadarını ele geçirmiştik.

Yola devam edip Bosna sınırına yakın bir köye geldik ve boş bir okulun bahçesinde Hotchkiss'i görünce durup iki kişilik Ustaše mürettebatının tankın 39 mm'lik topuyla uzaktaki bir tepedeki yarı yıkık bir eve ateş etmesini izledik. Tank, başlarının üzerinden ateş ederken bahçenin kıyısında yere yatmış olan birkaç Ustaše askeri yaşananların saçmalığını biraz daha artırıyordu. Diğerleriyse Hotchkiss'in isabet kabiliyeti konusunda bahse tutuşmuş gibiydiler. Tümü de çok gençti ve hiçbiri bizi umursamadı bile.

"Kime ateş ediyorlar?" diye sordum. "Proleler mi? Çetnikler mi?"

Oehl tankın sakallı mürettebatına bir şey söyleyip sırıttıktan sonra adam tek kelimeyle cevap verdi: "*Gađanje*."

"Atış talimi," dedi Oehl.

Geiger bana bir dürbün verdi ve tank ateşe devam edip Fransız yapımı mermiler isabet ettiği evden sarı ve kırmızı tuğlalar düşürürken dehşetle baktım.

"Bu bir kilise," dedim dehşet içinde.

Daha da fenası binanın içinde insanlar vardı;

enkazda iki ceset yatıyordu. Hırvatlardan biri neşeyle bağırıp ellerini çırparken onun yanındaki adam, sanki bahsi kazanmış gibi, ona para verdi.

"Neden atış talimi için kiliseyi kullanıyorlar?"

"Sırp Ortodoks kilisesi olmalı," dedi Geiger. "Katolik kilisesine ateş etmezler."

"İyi de kilise kilisedir," diye ısrar ettim.

Oehl acı acı güldü. "Yugoslavya'da değil."

"Peki, durmalarını emredemez miyiz?"

"Bu, hiç de iyi bir fikir değil," dedi Geiger. "Keyiflerini kaçırmak kötü olur. Aynı safta olmamız, bize de her zaman iyi davranacaklarını göstermez. Rütben sadece Zagreb ve Saraybosna'da onlara bir şey ifade eder. Burada, Slovenya'nın kara topraklarında hiçbir önemi yoktur. Cenevre anlaşması ya da savaş kurallarının sadece Berlin'de karşılığı var. Burada kimsenin umurunda değil. Ustaše konusunda bilmen gereken en önemli şey, onlarla oyunları arasına girmemen gerektiği."

Oehl bahçenin kenarındaki askerlerden birine bir şey sordu. Sonra da bize dönüp, "Sokağın sonunda otel gibi bir şey olduğunu söyledi. Orada kahve bulabilirmişiz," dedi.

Ustaše'yi oyunlarıyla baş başa bırakıp az ilerideki Hotel Sunja'ya gittik ve otelin hemen önündeki köyün tek sokak lambasında bir cesedin asılı olması, ister istemez otelle ilgili ilk intibaımı menfi etkiledi. En azından bir adam olduğunu tahmin ettim; adamın kafasında ölü atın üzerindekinden daha fazla sinek vardı. Geiger'le Oehl, otelin önünde asılı bir adam görmek olağan bir şeymiş gibi adama hiç dikkat etmeyip içeri girdiler. Birkaç dakika sonra ben de peşlerinden gittim.

Otelin içi karanlıktı. Küçük pencerelerinden biri tahtalarla kapatılmıştı. Gözüm karanlığa alışınca birkaç toz kaplı masayla sandalye ve Geiger'in tezgâha vurarak birilerinin dikkatini çekmeye çalıştığı bara benzer bir yer gördüm. Sonunda arka odadan adamın biri çıkageldi. Önünde kırmızı karanfil olan siyah bir şapkası vardı ve pis beyaz bir gömlekle siyah yelek giyiyordu. Kapısının eşiğinde asılı bir adam duran barmenin süs olarak kırmızı karanfil takmış olması bana acayip geldi.

Geiger ona üç kez sordu ve üçünde de adam başını iki yana salladıktan sonra nihayet Geiger'e çok gülünç gelen bir şey söyledi; Oehl'le birlikte oturduğumuz masaya geldiğinde hâlâ gülüyordu.

"Sloven şerefsizden üç kez kahve istedim," dedi. "Önce Hırvatça *kava*, sonra Boşnakça *kahva* ve üçüncüde de Sırpça *kafe* dedim. Üçünde de gördüğünüz gibi hayır dedi. Belki Hırvatlardan ya da Almanlardan nefret ediyordur diye düşündüm. Belki de dışarıda asılı olan onun kardeşiydi. O yüzden ben de ona 'Sorun ne, neden kahve yok? Senden kibarca istemedim mi adi herif?' dedim. O da kahvemiz var ama kahve yapacak suyumuz yok dedi."

Geiger sanki uzun zamandır duyduğu en gülünç şeymiş gibi gülmeye devam etti; yüz ifadesine bakılırsa belki de öyleydi. Onun kadar sağı solu belli olmayan bir adamla tanışmamıştım. Sırf, keyfi yerinde olduğundan ya da yapacağı korkunç bir şeyi gizlemek için gülüyor olabilirdi. Bir sigara yakıp sustum. Dalia Dresner'le geçirdiğim gecenin bedelinin çok ağır olacağını

şimdiden anlamıştım. Belki de Faust'un Truvalı Helen'le birlikte olmak için ödeyeceği türden bir bedeldi bu.

"Çavuş, bak bakalım, içecek bir şey bulabilecek misin?" dedi Geiger. "Ben de şu Neandertal mağarasını biraz aydınlatayım da ne yaptığımızı görelim." Oehl otelin arkasında gözden kaybolurken Geiger ayağa kalktı, oturduğu sandalyeyi parçaladı ve o parçaları eski gazetelerle birlikte şömineye attı. Oehl, ekmek, peynir ve üç uzun çömlekle geri geldiğinde, o hâlâ ateşi yakmaya çalışıyordu.

"Erik rakısı," dedi. "Ev yapımı."

"Küçük parçalar ve talaş kullanmadan o ateşi yakamazsın," dedim Geiger'e.

Oehl çömleklerden birini açıp içindekinin tadına baktıktan sonra iç çekip Geiger'e verdi. "Bak sen. Güzelmiş. Bunun içindeki alkol, öldüğü gün dedemin içindekinden daha fazla galiba."

"Saçmalık, ateşi birkaç saniyede yakarım," dedi Geiger, sonra hiç düşünmeden içkiden bir yudum alıp şöminenin üzerine püskürttü. Bunun üzerine sadece şömine değil, duvarla yerin bir bölümü de alev makinesi çevrilmiş düşman siperi gibi alev aldı.

Hemen geri çekilsem de kaşlarımı ateşin hışmından kurtaramadım, bu da Geiger'in pek hoşuna gitti.

"Ne halt ediyorsun sen, manyak mısın?" diye bağırdım. "Dikkat etmezsen binayı yakacaksın."

"Sana bu ateşi hemen yakarım demedim mi?"

Oehl gülümseyip matarasını bana verdi. "İşte, Yüzbaşı," dedi. "Oturup için. Hırvatistan'a hoş geldiniz. Bu rakı olması gerektiği gibi. Daha önce

içtiğimiz sidik benzeri şey değil. Sava Nehrini geçmeden önce iyice içmeniz faydanıza olur."

Sinirlerimi sakinleştirip Geiger'e bir yumruk atmamak için içmeye başladım.

Gülmeye devam ederek, "Haklısın, Çavuş," dedi. "Alkolü yüzde 40 olabilir. Orduna bunlardan yeteri kadar verirsen dünyayı bile fethedersin."

"Ya da yerle bir edersin," dedim.

Geiger kaşlarını çattı. "Aynı şey."

21

Sava Nehri beklediğimden büyüktü ve hızlı akıyordu, genişliği en az 30 metre ve deri kemerim kadar kahverengiydi. Üzerinde büyük bir Ustaše kontrol noktası olan, kilometrelerce mesafedeki tahrip edilmemiş tek köprü üçgen, demir bir iskeletten yapılmıştı ve iki adet yirmi milimetrelik uçaksavar topuyla bir Alman yapımı yarı paletli zırhlı araç tarafından korunuyordu. Geiger'le Oehl, uçaksavar toplarının çevresindeki kum torbalarının üzerinde güneşlenen on ila on beş askerden –Banja Luka'ya güney yönünde uzanan en kestirme yol– Prijedor Yolu'nda Bosnalı Müslüman partizanların pusu kurduklarını öğrendiler. Askerler bize güneye dönmeden önce yol boyunca Gradiška'ya kadar doğuya gitmemizi şiddetle tavsiye etti.

Ustaše'nin tavsiyesine uyup yol boyunca devam ederek köprüden doğu yönünde uzaklaşırken, "Bosnalı Müslüman partizanlar mı?" dedim.

"Eğer Müslümanlarsa bizim safımızda olmaları gerekmez mi?"

"Öyle zannediyorsun, değil mi?" dedi Geiger. "Ama yanılıyorsun. Bizim gibi Yahudilerden nefret ettiklerini zannediyorsun ama etmiyorlar. Burada hiçbir şey olması gerektiği gibi değil."

"Hiçbir şey," diye ekledi Oehl.

"Yani burayla Banja Luka arasında Müslüman görürsek önce ateş edip sonra soru soracağız, anlaşıldı mı?"

Onlarla bu konuda tartışabilirdim ama ikisinin de babalarının emniyetini açıp namlularını camlardan dışarı çıkardıklarını görünce vazgeçtim. Evden uzakta olunca susmanın daha iyi olacağı zamanları öğrenmeye başlıyordunuz. Yine de Geiger huzursuzluğumu sezmiş olacak ki kendini açıklama yapmak zorunda hissetti.

"Geçen hafta çavuşla birlikte Berlin-Babelsberg'de Handschar'ın eğitilmesine yardım ediyorduk. Kudüs müftüsünün komutasında olması gereken Bosna Müslüman SS Tümeni. Ama durum farklı. O moruk kendine bile komuta edemiyor. Bu Müslüman şerefsizlerin çoğu zaten SS olmak bile istemiyor. Bosna'daki evlerinden ayrılmak istemedikleri de kesin. En az yarısı, postalı ve üniforması olsun diye gönüllü olmuştur. İleri eğitim için şimdi Fransa'ya gönderildiler ama bizim fikrimize göre onlara itimat edilemez. Ne Katolikleri ne de Ustaše'yi zerre kadar sevmezler. O bahsettiğin caminin ise hiçbir önemi yok. Poglavnik –Ante Pavelić kendisine bu ismi verdi; sizin Führer gibi bir şey– o camiyi sırf gösteriş için yaptırıyor. Müslümanları kazanmaya çalışıyor çünkü

o ve Himmler, Müslümanların saf Ari olduklarını ve Yahudilerden nefret ettiklerini düşünüyor ama ikisi de değil. Dahası Ustaše idaresinde hiç Müslüman yok ve olacağa da benzemiyor. Ustaše birlikleri, bazı Müslümanlar Sırplarla işbirliği yaptığı için Müslüman köylerini yaktı. Müslümanlar bunu biliyor ve o yüzden pek çoğu partizanların safında savaşıyor."

"Tek diyeceğim şudur," dedi Oehl, "üniforma giymeyen kimseye güvenme."

Geiger kucağındaki makineli tabancaya vurdu. "Ama bizi cennete göndermeye kalkarlarsa onları bekliyor olacağız. İşte ben buna inanırım, Günther. Onlar Allah için savaşırken ölürlerse hemen onun huzuruna çıkacaklarına inanıyorlar. Güzel yiyecek ve içeceklerin olduğu, yetmiş iki hurinin onları beklediği cennete gidecekler."

"Babelsberg'de geçirdiğim haftanın ardından içlerinden dileyeni memnuniyetle cennete gönderirim," dedi Oehl. "Gerçek bu."

Bir an düşündüm. Benim gözümde gecelik giymiş Dalia Dresner tarafından yıkandığım banyodan daha güzel bir cennet olamazdı.

"Aa, evet," dedim. "Oraya gitmiştim. İşin aslı geçen gece oradaydım. Ama sadece bir huri vardı. Doğrusu cennette tek kadın bana yeter. Üstelik eğer tanrı varsa bence ona benziyordur. En azından benim cennetimde öyle."

"Çok şanslısın," dedi Oehl. "Ben hiç âşık olmadım ve sen olmuşa benziyorsun."

"Tipik Alman," diye homurdandı Geiger. "Romantik ahmağın teki."

"Şu anda romantikten ziyade ahmak olduğumu düşünüyorum," dedim.

"Bosna adamı böyle yapar," dedi Oehl.

Geiger güldü. "Burada bir hafta kal da görürüz ne kadar romantik olduğunu. Bu ülke herkesi iti-ci ve ilgisiz yapmaya yeter. Çavuş Oehl'in haline bak. Zamanında şiir yazarmış, değil mi Çavuş?"

"Çok doğru. Yazardım. Öğretmenlerim kabiliyetim olduğunu söylerdi."

"İnanması zor ama görünen o ki adam öldürme konusunda şiir yazmaktan daha maharetli," dedi Geiger.

Oehl sırıttı. Gülümsediğini ilk kez görüyordum, dişlerinin düzgünlüğü ve beyazlığı beni şaşırttı. O hırpani kafasında muntazam dişleri bir yırtıcıya aitmiş gibi duruyordu.

Sava Nehri solumuzda, sık ormanlar sağımızda, doğuya doğru gidiyorduk ve yol, toprak bir patikadan ibaret olduğundan tekrar yavaşladık. Bu uzak ve önemsiz yolun bu kadar düz olması şaşırtıcıydı. Şahit olduğum bunca şeye rağmen alaycılığımda da bir eksilme olmadı. Kendimi kat ettiğim her kilometreyle Berlin ve Dalia'dan uzaklaşmak yerine Dalia'nın benimle ilgili iyi şeyler düşünmesinin devamını temine yaklaştığımı söyledim. Babasını bulup uzun zamandır kendisinden haber alamayan kızının mektubunu ona iletiğimde buna minnettar olmayacak mıydı? Belki de Berlin'den Zagreb'e doğru yola çıktığım günün önceki gecesinden bile daha minnettar olacaktı. Hatta ona biraz âşık olduğum bile söylenebilirdi çünkü aşk haricinde başka bir şey bir insanın sürekli diğerini düşünmesine neden olabilir miydi?

Ortalık çok sakindi. Bir ışık huzmesindeki toz tanesi gibi kavurucu sıcakta yol alıyorduk. Ortalık

çok sakindi ama bu insana huzur veren türde bir sükûnet değildi. Orman ya da pusudaki mahlûklar aç gözlerle Hansel ve Gretel'i izliyormuş gibi bir his veren doğaüstü bir sükûnetti. Arabanın motor sesi ve çukura düştüğümüzde herhangi birimizin ettiği küfür haricinde hiçbir şey duyulmuyordu. Sanırım lastiğimiz de bu çukurlardan biri yüzünden patladı. Engel olacağımız herhangi bir trafik olmasa da yine de yolun kenarına çektim.

"Kahretsin," deyip motoru kapatarak etrafıma baktım. Havadaki yanık odun kokusu civarda insan olduğuna işaret etse de sık ağaçlar arasından hiç kimse görünmüyordu. Biraz nefes almamızı sağlayacak en ufak bir esinti bile yoktu. Başımızın üzerindeki ağaç yaprakları, her şey nefesini tutmuş gibi kımıldamadan duruyordu. Kuşların bile gıkı çıkmıyordu.

"Ne kadar çabuk o kadar iyi," dedi Geiger. "Burası lastik değiştirmeye müsait bir yer değil."

"Lastik değiştirmeye hiçbir yer müsait değildir zaten," deyip arabadan indim.

Diğer ikisi yedek lastiği bagaj kapağının üzerindeki yerinden indirmeme yardım edeceklerine yolun zıt yönlerinde otuz adım kadar yürüyüp sigara yaktılar, diz çöküp silahları ellerinde benim lastiği değiştirmemi beklediler. Bir şey demelerine gerek yoktu. Biri lastiği değiştirirken diğer ikisinin nöbet tutması daha iyiydi.

Gömleğimi çıkarıp polen toplayan arıların sesinin sükûnetimi muhafaza etmeme yardım etmesini umarak işe koyuldum. Ama kalbim deli gibi çarpıyordu. Diğerlerinin haklı olduğunu biliyordum. Burası durulacak yer değildi. Bu ağaçla-

rın arkasında koca bir partizan tümeni bile saklanabilirdi. Şimdiden göremediğim birilerinin beni izlediğini hissetmeye başlamıştım bile.

Lastik değiştirmeyeli epey zaman olsa da işimi büyük bir hızla halletmeyi başardım. Tam bitirdim diye bağıracaktım ki Geiger'le Oehl'in ortalıkta olmadığını ve sessiz yolda tek başıma kalmış olduğumu fark ettim. Neredeydiler? Ağaçların arasında mı yoksa nehir kenarında mı? Yakınımızdaki partizanların dikkatini çekmekten korkarak tekrar bağırmadan dönmelerini bekledim. Ama bir süre sonra tabancamı çıkarıp ellerimi yıkamak ve mataramı doldurmak için nehir kenarına indim. Neredeyse arabanın yanına dönmüştüm ki yukarıdan gelen silah seslerini duydum. Saldırıya uğrayıp uğramadığımızdan emin olamadığımdan arabanın yanında diz çöküp bekledim. Bir dakika geçti ve hemen kaçmamız gerekebilir diye arabaya girip çalıştırmaya karar verdim. Bir dakika daha sonra vitese takıp silah sesinin geldiği yöne doğru çok yavaşça gitmeye başladım.

Ben onu görmeden Geiger beni gördü. O ve Oehl ormandaki küçük bir açıklıkta durmuş çalılıktaki bir şeye bakıyordu.

"Sorun yok," dedi. "Yanlış alarm."

Motoru kapatıp bakmaya gittim. İki adamın cesedi, sanki kurumaya bırakılmış çamaşırlar gibi, çalıların üzerinde duruyordu. Göğüslerindeki büyük kızıl lekeler her geçen saniye daha da büyüyordu. İkisinin de en fazla on altı yaşında ve çok yakışıklı olması, kazayla öldürülmelerini daha da üzücü yapıyordu. Ancak sonra ikiz ol-

duklarını fark edebildim. Cesetlerinin yanındaki bir köpek sızlanıyor, içlerinden birini yalayarak canlandırmaya çalışıyordu. Birkaç metre ileride, yerde çok eski bir av tüfeği yatıyordu.

"Yanlış alarm mı?" dedim. "Ya silah?"

"Sadece ava çıkmış avcılar. Müslüman partizan olmadıkları kesin."

İkizlere baktım; giydikleri kıyafetlerle Zagreb'deki yeni minarelerin inşasında çalışanların giydikleri arasında hiçbir fark yoktu.

"Ne biliyorsun?"

"Köpek," dedi Oehl. "Müslümanlar köpek beslemez."

"Zavallılar yanlış zamanda, yanlış yerdeymiş. Muhtemelen güvercin avlamak için çalıların arasına saklanıp uyuyakalmışlar ve sonrada biz çıkıp geldik. Çalıların içinde bir ses duydum, silahı gördüm ve ateş açtım. Hepsi bu."

"Yazık oldu," dedi Oehl. "Yakışıklılarmış. Hem de ikizler."

Biz izlerken, sanki köpeğin yalaması işe yaramış gibi, mucizevi bir şekilde ikizlerden biri kımıldayıp inledi. Ama uzun sürmedi. İçimdeki medeniyet kırıntısının tesiriyle tam ona yardım edebileceğimizi teklif edecekken Geiger yaylım ateşi açarak köpekle birlikte diğer ikisini tekrar vurdu.

"Sadece bir çocuk," dedim.

"Yapma," dedi Geiger. "Bu aptalca duygulara harcayacak zaman yok. Silah sesleri birilerini buraya çekmeden gidelim. Şansımız yaver giderse güneş batmadan Banja Luka'ya varırız."

22

Banja Luka'nın birkaç kilometre kuzeyindeki tepelere kurulmuş olan Petrićevac'daki Frensisken manastırını bulmak zor olmadı. Çifte kulesi, iki ihtiyar büyücünün şapkası gibi, çevresine tepeden bakan heybetli bir Katolik kilisesine göbekten bağlı manastır –kabarık çatısı ve iki büyük çatı penceresiyle– ortaçağ manastırından ziyade zarif bir kasra benziyordu. Çakıl taşı kaplı garaj yoluna bir çift araba park etmişti ve tarıma dair bir alamet bulunmaması, bu keşişlerin kürekle kazmayı ya da asma yetiştirmeyi tefekkürün bir parçası olarak görmediklerinin işaretiydi. Yoldan gelirken manastırın görünmesine mani olmaktan başka hiçbir işe yaramayan birkaç ağaç yüzünden biraz tur attıktan sonra nihayet girişi bulabildim. Hiç kimse –bir tavuk ya da köpek bile–bizi karşılamaya gelmedi. Belki de üç SS'le konuşmamaları gerektiğini çoktan öğrenmişlerdi.

Korna çalıp arabadan çıktım. Geiger bir sigara yakıp arabanın koltuğunda arkasına yaslanarak yüzünü günün son ışıklarına döndü. Manastırın pencerelerine göz gezdirsem de merakla bize bakan tek bir kişi bile göremedim. Terk edilmişe benziyordu. Yine de havada pişen yemek kokusu vardı.

"Belki de konuşmaları yasaktır," dedi Geiger.

"Bunlar Frensisken," dedim. "Sistersiyen değil."

"Farkı ne?"

"Bilmiyorum ama farkı var."

"Belki de SS ve SD gibi," dedi Oehl.

"Artık ne haltlarsa," dedi Geiger, "kim bilir belki de sessizlik yemini etmişlerdir."

"Umalım da öyle olmasın," dedim. "Aksi takdirde burada biraz zaman harcamamız gerekecek." Peder Ladislaus'un fotoğraflarını alıp ana kapıya doğru yürüdüm.

Peşimden gelen Geiger, "Olmazsa bununla havaya ateş ederim," dedi.

Döndüğümde babanın hâlâ elinde olduğunu gördüm.

"Tanrı aşkına, şu şeyi arabada bırak."

"İnan bana, sessizlik yeminini bundan iyi hiçbir şey bozamaz."

"Yine de bırak, lütfen."

Geiger başını iki yana sallayıp babayı Oehl'e teslim ettikten sonra peşim sıra kireçtaşı merdivenlerden yukarı, elips şeklinde yatay kirişi olan siyah ahşap kapının önüne geldi. Kapının yanındaki duvarda büyük demir bir haç, tepesinde lavta çalan bir melek ve elinde bir kurukafa tutan,

Aziz Fransis olduğunu zannettiğim, uyuyan bir keşiş resmi vardı. Büyük çanın ipini iki kez çekerken bir yandan da yeşil ışıkla aydınlanan içeriye baktım.

Resme bakan Geiger, "Benim ilham alma tarzım bu değil," dedi. "Genelde elimde kurukafayla uyumam."

"Sanırım burada verilmek istenen mesaj günün birinde hepimizin uyuyup öleceğidir. Tıpkı bugün yolda vurduğun çocuklar gibi."

"Eğer içini rahatlatacaksa, hazır gelmişken onlar için de bir mum yakarım."

"Bunun, çocukların daha iyi hissetmesini sağlayacağını zannetmem." Camın arkasında hareket görünce ekledim, "Başkeşişle görüşmek istiyoruz."

Kapı açılınca karşımızda kahverengi kıyafet giyen, kel kafalı, uzun beyaz sakallı kaslı bir adam belirdi. Akıcı Shtokavian –Geiger bana bunun Hırvatça, Boşnakça, Sırpça ve Karadağca bir lehçe olduğunu söyledi– konuşan Geiger ona acilen başkeşişi görmek istediğimizi söyledi.

Keşiş kibarca başını eğip kendisini takip etmemizi isteyince manastıra girdik. Burası yarı karanlık, boş, gözlerden ırak, sessiz, pişmiş ekmek kokan tedirgin edici bir yerdi. Uzun ve halısız bir koridorda yürüdük – insanların kendi tercihleriyle kalacakları bir yerden ziyade hapishaneye benziyordu. Koridorun iki yanındaki duvarlar yeşille bejin kurumsal tonlarına boyanmıştı ve iki tarafa dizili ahşap kapıların üzerinde herhangi bir süsleme yoktu. Sade tavandan çıplak ampuller asılıydı. Başka bir keşiş verniksiz zemini süpürgeyle

süpürürken, bir yerlerde bir çan çalarak saat başı olduğunu haber verdi. Uzaklardaki bir kapı gürültüyle çarptı ama Geiger'le birlikte keşişin peşinden giderken binada bizim çizmelerimizden daha fazla gürültü çıkaran hiçbir şey yoktu. Kırk, elli kişinin sessizce oturduğu, ekmek yiyip çorba içtiği hemen hiç mobilya olmayan yemekhanenin açık kapısının önünden geçtik ve bir yerlerde birisi yüksek sesle, mukaddesten ziyade hurafe gibi gelen, Latince bir dua etmeye başladı. İnzivaya çekilip tefekkür edilecek türde bir yerden ziyade cennetten çok uzaktaki bir çilehanenin soğuk bir odasına benziyordu. Burada kalmayı istemezdim. Burada bulunmak bile insana öldüğünü, Araf'ta olduğunu hatta daha kötüsünü düşündürüyordu.

Keşiş bizi eski püskü ama rahat birkaç sandalyenin bulunduğu bir odaya getirdi, tekrar başını eğdi ve o başkeşişi çağırırken bizden beklememizi istedi. Dönmedi. Geiger oturup bir sigara yaktı. Pis pencereden baktığım Oehl, Mercedes'in arka koltuğuna uyumaya gitmişe benziyordu. Biraz sonra ben de Geiger'in yanına oturup bir sigara yaktım. Şüpheye düşünce askerin ihtiyacı olan şey sigaraydı.

Sonunda başkeşiş yanımıza geldi. Altmışlı yaşlarında –belki daha da yaşlı– uzun beyaz saçlı, kürk şal kadar büyük beyaz kaşlarıyla, tazı suratlı ve boks eldiveni gibi kara sakalları olan irice bir adamdı. Meraklı mavi gözleri bize haklı bir şüpheyle baktı. SS, faşist Hırvat devletinin destekçisi olsa da –ki o da Katolik kilisesini destekliyordu– hayatını Tanrı'ya hizmete adamış hiç kimse Adolf Hitler'e hizmet etmenin daha iyi bir seçe-

nek olduğuna inanmıyordu. Ellerini dua eder gibi kaldırıp başımızın üzerinde istavroz çıkardıktan sonra, "Tanrı hepinizi korusun," dedi.

Kibarca doğruldum. Geiger sandalyesinde sigarasını tüttürmeye devam etti.

"Bizimle görüşmeyi kabul ettiğiniz için teşekkürler, Peder. Ben Yüzbaşı Günther. Bu da Yüzbaşı Geiger."

Kusursuz bir Almancayla, "Mütevazı tarikatımız sizler için ne yapabilir beyler?" diye sordu. Sesi ölçülü ve alçaktı, sabırla bir çocuğa hitap ediyormuş gibi tüm insani hislerden arınmıştı.

"Sizin tarikatınıza bağlı olduğuna inandığım bir rahibi arıyorum," dedim. "Peder Ladislaus adında bir keşiş. Antun Djurkovic olarak da bilinir. Berlin'deki üstlerimin bizzat ona teslim etmemi emrettikleri önemli bir mektupla geldim. Zagreb'den buraya gelebilmek için bütün gün araba sürdük."

"Zagreb mi?" Şehrin ismini sanki Paris ya da Londra'ymış gibi söyledi. "Zagreb'e gitmeyeli yıllar oldu."

"Her zaman olduğu gibi, aynı," dedi Geiger.

"Öyle mi? Zagreb'de yeni bir cami yapıldığını duydum. Minareleri ve inananları ibadete çağıran bir de müezzini varmış."

"Doğru," dedi Geiger.

Başkeşiş başını iki yana salladı.

"Sigaranızdan rica edebilir miyim?" diye sordu Geiger'e.

"Elbette," dedi Geiger.

Keşiş sigaradan derin bir nefes çektikten sonra oturdu.

Sigaradan büyük bir keyif aldığı barizdi. "Beyler şu taşıdığınız silahların dolu olduğu varsayıyorum," dedi.

"Onları boş taşımanın bir manası olmaz," dedi Geiger.

Başkeşiş bir-iki dakika sustuktan sonra devam etti: "Sigaralar ve mermiler. İkisi de, çok küçük ama çok etkili. Birini diğerinden daha çok kullansak, hayat bu kadar karmaşık olmazdı, değil mi?"

"Çok daha az tehlikeli olabilirdi," dedi Geiger.

"Sorunuza cevap vermem gerekirse, bir süre Peder Ladislaus adında bir adamın burada kaldığı doğru. Sanırım asıl adı da Djurkovic'di. Çok şükür kendisi artık tarikatımızın mensubu değil ve bu manastırı terk edeli de birkaç yıl oluyor. Bu mutsuz ülkenin standartlarına göre bile hayli aşırı fikirlere sahip olduğunu söyleyebilirim. Bu tarikatta bizler, Katolik inancını dua kitapları ve haçla tatbik ederiz. Djurkovic ise bu inancın mermi ve süngülerle tatbik edilmesi hususunda ısrarlıydı, işte bu yüzden ondan manastırdan ayrılmasını isteyip buraya onun adına gelen tüm mektupları imha ettim. Sonuç olarak bizim gözümüzde öldü. Rahip olarak hayatının sona erdiğiyse şüphesiz.

"Bildiğim kadarıyla bizden ayrıldıktan sonra Ustaše'ye katıldı. Şu an nerede olduğu ya da ne yaptığına dair hiçbir fikrim yok. Onu bulmak istiyorsanız bence yapmanız gereken en akıllıca şey Banja Luka'daki karargâhlarına gitmektir. Şehrin merkezindeki Ustaše binasını bulmak için tek yapmanız gereken şu an Yahudi, Sırp ve Roma ceza taburlarına çıplak elle yıktırılan Sırp Ortodoks Teslis Katedrali'ni aramaktır."

"Yıktırılan mı?"

"Beni doğru duydunuz, Yüzbaşı. Irk ve din dünyanın bu bölgesinde en hafif tabiriyle can sıkıcı konulardır. Bir Alman avcı uçağının katedrale verdiği hasarın ardından Ustaše hükümeti işi bitirmeye karar vererek tümüyle yıkılmasını emretti. Bu da yetmezmiş gibi Banja Luka Piskoposu Platon Jovanovic götürülüp öldürüldü. Evet, bu ülkede bir Hıristiyan rahip seçtiği ibadet şekli yüzünden şehit edildi."

"Buraya gelirken bir Sırp Ortodoks kilisesini topa tutan Ustaše birlikleri gördük," dedim. "Neden?"

Başkeşiş sanki bu soru onun sınırlarını aşıyormuş gibi ellerini iki yana açtı.

"Petrićevac'da bizler kendi yağımızla kavrulup siyasete bulaşmamaya çalışırız. Ama eski Yugoslavya'daki bazı fanatik unsurlar Sırp Ortodoks kilisesi ve onun Rus yanlısı destekçilerine düşmanlık besliyor. Bunun bir nedeni de geçen asır ortalarında bu manastırın Osmanlı Sırpları tarafından tahrip edilmiş olması. Ben Hırvatım ama göze göz dişe diş düşüncesinde olan biri değilim. Aziz Fransis'in de dediği gibi Tanrı'ya giden pek çok yol vardır ve bizler zulüm gören herkesin bu zulümden kurtulması için dua ederiz. Eğer Tanrı'nın yarattıklarından bazılarını merhamet ve şefkatin sığınağından mahrum bırakmak isteyen kişiler varsa bu kişilerin kendilerinden olanlara da benzer şekilde davranması uzun sürmez."

"Ona ne şüphe," dedim.

"Böyle söylemenize sevindim, Yüzbaşı Günther. Siz ve iki arkadaşınız isterseniz akşam yemeğine kalabilirsiniz."

"Memnun oluruz."

"Eğer Zagreb'den buraya kadar geldiyseniz belki yatacak yere de ihtiyacınız vardır. Sizi naçizane manastırımızda ağırlayabiliriz. Bu, keşişler için bir vazifedir. İncil'de 'konuksever olmaktan geri kalmayın. Çünkü bu sayede bazıları bilmeden melekleri konuk ettiler,' der. İbraniler 13. Bölüm 2. Ayet."

"İnanın bizim meleklikle uzaktan yakından alakamız yok," dedim.

"Bir insanın aslını ancak Tanrı bilir, evladım," dedi başkeşiş.

Akşam yemeğini Petrićevac'da yesek de geceyi orada geçirmedik. Başkeşişin söylediklerine rağmen bu mekânda ve adamda sevmediğim bir şeyler vardı. Eiger'in kuzey yüzü kadar tedirgin ediciydi. Engizisyon başrahibi gibi bir havası vardı ve ağzından çıkanlara rağmen onu işkence masasının başında görsem şaşırmazdım. Zaten rahiplerden pek hazzetmezdim. Çoğu bağnazdı. Adolf Hitler'den daha az dünyevi ve farklı olsalar da, yine de bağnazdılar.

Yemeğimiz biter bitmez Mercedes'e atlayıp Banja Luka'ya doğru yola çıktık ve tıpkı başkeşişin dediği gibi aradığımız Ustaše Karargâhı'nı çabucak bulduk. Korint sütunları ve kemerli pencereleriyle Osmanlı özellikleri taşıyan, bir tiyatro ya da opera binasına benzeyen büyük, krem renkli, kare bir binaydı. Kara üniformalı ve daha kara bıyıklı adamlarla dolu ana kapının üzerinde bir Ustaše bayrağı asılıydı. Yolun karşısındaysa düz şapka ve terlik giymiş yaşlıca bir adam, bir yaz akşamında Avrupa'daki hemen hemen şehirde denk gelebi-

leceğiniz türdeki küçük bir parkta satranç oynuyordu. Ama her şehirde, o şehrin sakinlerinden kurulmuş ve katedrali yıkmakla görevlendirilmiş bir ceza taburu olmazdı. Dünya üzerindeki cehennemin bu noktasında, bu işle vazifelendirilen zavallıların kaçmasını önlemek için, katedralin duvarlarından geriye kalanın etrafına dikenli tel örgü çekilmişti. Fakat çalışma henüz sona ermemişti ve enkaz yığınlarının ardında sarı tuğla yüklerinin altında ezilen ve arabadan indiğim sırada umutsuz gözlerle bana bakan, yürüyen ölüleri görebiliyordum. Dehşetle olduğum yerde kaldım ve bu enkazın bir kilise olduğunun bilinciyle gayriihtiyari şapkamı çıkardım. Belki bunca insanın çektiği eziyete şahit olmak beni böyle davranmaya sevk etti – dünyada fazla süreleri kalmadığı bariz olan bu insanlara duyduğum hürmet. Bu sefil ve Tanrı'nın unuttuğu yerde, bir kilise adına diğer bir kiliseye neler yapıldığını görmek için daha fazla durmadım; elinde tüfekle bana doğru gelen bir Ustaše nöbetçi, geri dönüp kendi işime bakmaya beni ikna etti. Ama insanın insana ne denli gayri insani davranabildiği artık beni, eskisi kadar şaşırtmıyordu ve dönmemin nedeni yüreğimin nasır tutması da olabilirdi. Şu anda tek derdim Peder Ladislaus'u bulup ona kızının mektubunu ilettikten sonra, en kısa yoldan Bağımsız Hırvatistan Devleti'ni terk etmekti.

Geiger peşim sıra karargâha girmesini müteakip, "Senin yerinde olsam fazla kafaya takmazdım," dedi. "Bu savaşta onların bize neler yaptığını görsen, bir an bile merhamet etmezdin."

"Muhtemelen haklısın," dedim. "Yine de onla-

ra acıyorum. Çünkü merhamet olmadan hayvandan bir farkımız kalmaz."

"Sen nasıl oldu da SD'ye girdin, aklım almıyor."

"Onu ben de çözemedim."

Parlak mermer ve kristal avizelerle dolu karargâh binasında belgelerimi Almanca bilmeyen, beni dinlemektense bir şeyler çizmekle ve burnunu karıştırmakla daha çok ilgilenen bir Ustaše istihbarat subayına uzattım. Gordiyon düğümü gibi karmaşık çizime tersten bakınca Yugoslavya'daki içinden çıkılmaz siyaseti hakkıyla tasvir ettiğini düşündüm.

Kendisi ve Çavuş Oehl için bir taşıt bulup SS Prinz Eugen Tümeni'ndeki yüzbaşının nerede olduğuna dair en son bilgileri de elde eden Geiger, yardımıma gelip Peder Ladislaus olarak bilinen adamın artık Albay Dragan olarak tanındığını söyledi.

"Şaka gibi bir şey," dedi. "Albay Dragan. Sevgili albay manasına gelir. Duyduğuma göre Albay bu civardaki en korkulan kişi olduğuna göre bu ismi şaka olsun diye seçtiğini hiç zannetmem. Geldiğimiz yoldan yüz kilometre kadar gerideki Jasenovac diye bir yerdeymiş. Orada tuğla üretiliyormuş."

"Tuğla mı? Tanrım ben de dışarıda bolca var diye düşünmüştüm."

"Öyle düşünmekte haklısın."

"Bir Frensisken keşişi nasıl olur da Ustaše albayı olur?" dedim yüksek sesle.

Geiger omuz silkti. "Bu ülkede bunun olmasını sağlamanın tek yolu var," dedi. "Bolca Sırp öldürmek."

"Sor bakalım Albay Dragan hakkında başka bir şey biliyor muymuş," dedim.

Geiger tekrar konuştu ve Ustaše subayı gittikçe daha çok hareketlendi.

Geiger söylediklerini doğruca tercüme ederek, "Aradığınız bu adam büyük bir kahramandır," dedi. "Bosna-Hersek'te herkes ona hayrandır ve yaşayan bir efsane gibidir. Bir süre hummadan hasta yattı –Jasenovac'daki bataklıklar sivrisinekle dolu– ve öleceğinden korktuk. Ama pek çok dindar Katolik Tanrı'ya dua edip bir sürü mum yaktı ve o da tekrar sağlığına kavuştu. İşin aslı eskisinden daha güçlü artık ve daha çok korku saçmaya başladı. Ustaše bile Albay'dan korkar ki bunda da haksız değildir. Çünkü onunla tartışılmaz. Askerlerinin söylediği bu. Bir kez karar verdi mi, asla değiştirmez. Zihnine nüfuz etmek imkânsız – askerleri böyle diyor. Fakat Albay Dragan gibi bir adamı sıradan bir adam gibi eleştiremezsiniz. Onun hiçbir şeyi sıradan değildir. Belki de bunun nedeni Jasenovac'da Ustaše'ye bağlı olan Peder Tomislav gibi, onun da geçmişte rahip olması. Belki de yaptıklarını yapması için Albay'a güç veren Tanrı'dır. Bir insan o korkunç şeyleri belki de ancak böyle yapabilir. Belki de onu güçlü kılan Tanrı'yla arasındaki bağdır. Onu metanetli kılıp askerlerine de ilham kaynağı olmasını sağlıyor. O, bu ülkenin komünizm tehdidinden, Yahudilerden, Müslümanlardan ve Sırp Ortodoks kilisesinin köylü ahmaklığından kurtulmasını isteyen tüm Ustaše için bir ilham kaynağıdır."

"Bu tür saçmalıkların Nazilerin tekelinde olduğunu zannederdim."

Geiger sigaralığını açıp bir tane de bana ikram etti. Sonra beni kolumdan tutup dışarı sigara içmeye çıkardı. İyice alçalmış olan yaz güneşi artık bulutların arkasındaydı ve Banja Luka'nın üzerindeki gökyüzü kızıl renge bürünmüştü. Sırp Ortodoks kilisesinde yıkım işi bugünlük bitse de zulüm aynen devam ediyordu. Bir kadının ağladığını duyabiliyordum? Bu berbat yere hangi akla hizmet gelmiştim?

"Galiba buraya ilk geldiğimde Albay Dragan denen bu herifin adını duymuştum. Aslında ikisinin de adı geldi kulağıma. Senin Peder Ladislaus'unla Peder Tomislav. Çok korkunç şeyler duydum. Ancak Yugoslavya'da olabilecek türde şeyler. Bu ülke nefretle dolu – başkeşiş bu konuda çok haklıydı."

"Ne tür şeyler duydun, Geiger?"

"Ustaše'de görev yapan iki keşiş hakkında feci şeyler. Sadece bir isim aslında. Onlara Ante Pavelić'in ikiz ölüm rahipleri derlerdi. Doğru duydun. Ölüm rahipleri. Çok kişiyi öldürdüklerini duydum. Sadece partizanları ve çatışmaya girdikleri kişileri değil. Kadınları ve çocukları da öldürmüşler."

"Sırp oldukları için mi?"

"Sırp oldukları için. Bak, Günther, ne yapacağın seni ilgilendirir. Ama bu ülkede sudan çıkmış balık gibisin. Berlin'de ne yaptığını biliyor olabilirsin ama burada üzerinde bu üniformayla sadece sıradan bir hedefsin. Sana Albay Dragan ve Jasenovac'dan uzak durmanı tavsiye ederim. Bakanın mektubunu şu adama bırak, Zagreb'e geri dön ve ilk uçağa bin."

"Bunu benim de düşünmediğimi zannetme. Ama mektubu bizzat teslim etmek için şahsi nedenlerim var. Üstelik bakana o adamla istesem görüşürdüm ama görüşmedim dersem, pek de memnun olacağını zannetmiyorum. Masraflarımı karşılamayı kabul etmezse ne yaparım?"

"Sağ kalırsın. Bak, dalga geçmiyorum. Bu albay gerçek bir canavar. O derece ki, SS bile çok zorda kalmadıkça Jasenovac'a gitmeyip uzak durur. Orası savaştan önce tuğla fabrikasıymış şimdiyse toplama kampı. Sırpları orada tutuyorlar. Savaşın başında Jasenovac'da Yahudiler de vardı ama Ustaše onları öldürdü."

Smolensk'ten sonra Jasenovac'ın ne kadar kötü olabileceğini düşündüm. Nihayetinde alt tarafı bir mektup teslim edecektim. Elbette bunu yapmak hiç vaktimi almazdı. Üstelik şeytanla daha önce tanışmış hatta onun için çalışmıştım. Benim de gözümde şeytana en yakın olabilecek kişi Heydrich'di. Ayrıca Hırvat kitle katliamcıların o ya da Arthur Nebe gibi Alman kitle katliamcılardan daha kötü olabileceğini zannetmiyordum. Peki, Dalia Dresner'e ne diyecektim? Babasının bir canavar olduğunu mu söyleyecektim? Böyle bir şeyi duyduğunda memnun olacağını hiç zannetmiyordum.

"Sen beni dert etme," dedim. "Göründüğümden sağlamımdır."

"Yeterince sağlam görünüyorsun, sorun o değil. Sorun senin ruhunun derinliklerini görmem, Günther. Orada hâlâ muhafaza edebildiğin insanlık kırıntıları var. Senin asıl sorunun bu. Nietzsche ne demiş? Kişi içine düşmeden karanlığa

bakabileceğini zanneder ama kimi zaman karanlık da ona bakar. Karanlığın kişinin dengesi üzerinde tuhaf etkileri olabilir. Tecrübe konuşuyor, kulak ver."

Omuz silktim. "Yine de Jasenovac'a gideceğim. Ayrıca dediğin gibi zaten Zagreb yolu üzerinde."

"Seni sevdim, Günther," dedi Geiger. "Nedenini bilmem ama sevdim. Belki de içindeki insanlık kırıntıları yüzünden. Sana gıpta ediyorum. Ben dirseklerime kadar kana batmış haldeyim ama sen farklısın. SD'de bunu nasıl yaptın bilmiyorum ama becermişsin ve bu yüzden sana hayranım. O yüzden Jasenovac'a seninle birlikte gelmekten başka seçenek bırakmadın bana. Bir düşün. Hırvatça bilmiyorsun. Boşnakça ya da Sırpçadan da haberin yok. Ya Prolelere ya da hasmane fedailere denk gelirsen ne olacak?"

Oehl, Müslümanlara fedai demeyi adet haline getirmişti.

"Sana söyledim. Bu herifler kendi penisini sana yedirirler. Korunman için bana ve çavuşa ihtiyacın var. Ayrıca sürücülü yeni bir aracın var. Artık daha emniyetteyiz."

Haklı olduğunu inkâr edemezdim.

"Kendi SS birliğine katılma meselesi ne oldu?" dedim.

Geiger omuz silkti. "O işin acelesi yok. Üstelik şu an Banja Luka'dayız. Kalacak ve yemek yiyecek çok güzel bir yer biliyorum. Bu gece misafirim olun. Sabah erkenden düşeriz yola."

23

Güzel, sıcak bir gündü ve Jasenovac'a doğru epeyce yol kat etmeyi başarmıştık. Bir kez daha kendimi Zagreb ve Almanya'ya dönüş yolunun yarısında olduğuma ikna ettim ki bu her şeye daha olumlu bakmamı sağladı. Çok uzun sürmeyeceğini bilmeniz şartıyla gördüğünüz her şeye tahammül edebiliyordunuz. Zom olmuş Geiger yanımdaki yolcu koltuğunda sızarken Oehl ve diğer SS öbür arabayla bizi takip ediyordu. Birkaç kez diğer yöne giden Ustaše kamyonlarına denk geldik ama içlerindeki askerler bizi umursamadı. Bir-iki kez uzaklardan gelen silah sesleri duyduk ve tedbir olarak durup sigara içtik. Ama ateş edenler Proleyse bile onları görmedik. Yeni yoldaşımız Schwörer adındaki SS onbaşı, Geiger'in dün vurduğu çocuklardan daha büyük değildi. Saçları sarıydı ve yüzü bir öğrencininki kadar gençti. Pek konuşmadı. Konuşmaya müsait bir yer değildi. Sigarayla sigara yakarak bize ayak uydurmaya

çalışsa da sonunda tütün gibi yemyeşil bir suratla yolun kenarına kustu ki bu Geiger'e çok gülünç geldi. Tekrar yola koyulduk ve birkaç saat sonra Sava ve Una nehirlerinin kesiştiği bir noktada yer alan ahşap bir köprüyü geçmek için yavaşladık. Suyun üzerini sanki kötü bir yeraltı canavarının nefesiymiş gibi örten hafif sisin altında, bir şey gözüme takıldı. Arabayı durdurup bakmak için dışarı çıktım ve sivrisinek vızıltısı duyar duymaz bir sigara yaktım. Faili dişi bile olsa ısırılmak hoşuma gitmezdi. Ama çok geçmeden keşfedeceğim gibi Wannsee'yle Havel'den ve yüzmek gibi masumane şeylerden çok uzaktaydık.

"Neymiş?" diye sordu Geiger.

"Emin değilim."

Nehri işaret edip ağır ağır akan çamur rengi suların nesneyi yakına getirmesini bekledim ama çoktan ne olduğuna dair bir fikre sahip olmuştum. Bu, üstünde çiçek desenli bir elbise olan bir kadın cesediydi ve üzerinde durduğumuz köprünün altından geçiyordu – ellerinin arkadan bağlı, gözlerinin oyulmuş ve kafasının bir bölümünün kopmuş olduğunu görmemize yetecek kadar yakındı. Arkasından gelen ikinci ve ardından üçüncü bir ceset daha gördük. Bunlar da kadındı ve yine uzuvları kesilmişti. Schwörer kayıtsız bir ifadeyle cesetlere bakınca masum çehresine rağmen bu tür manzaralara fazlasıyla aşina olduğuna dair bir izlenime kapıldım.

"Bu nehir buraya gelmeden önce Jasenovac'dan geçer," dedi Geiger.

"Son durağı Hades olmalı. Anlaşılan bunların Jasenovac'da öldürüldüğünü düşünüyorsun."

"Muhtemelen."

"Ha siktir."

"Orasının bize göre bir yer olmadığını söylemiştim. Jesanovac'da, son Yahudi öldürüldükten sonra geçen sene kapatılana kadar, bir SS ofisi vardı. Bu, resmi neden. Yahudi kalmayınca Almanları ilgilendiren bir şey de kalmıyor. UNS'nin Sırplara ne yaptığı, onları ilgilendirir. Duyduğum kadarıyla orada kalan beş Alman daha fazla katlanamayıp izin verilmediği halde oradan ayrılmış. Ne derece kötü olduğunu bundan anla."

"UNS mi?"

"Ustaše Nezaret Servisi. Bu kampları koruyan özel polis kuvveti. Bu da seni akla getiriyor, Günther. Tuğla fabrikasına vardığımızda bariz nefretini olabildiğince gizlemeni şiddetle tavsiye ederim. Dünyanın bu bölümünde sadece Roman, Sırp ve Yahudiler kaybolmaz. UNS'nin hoşlanmamaya karar verdiği herkesin akıbeti bu olabilir. Buna sen ve ben de dahiliz. Tek bildiğim orada görevli beş Almanın kaybolmayıp öldürüldüğüdür. Gördüğün üzere bu UNS şerefsizleri, ben ve çavuş gibi ideolojik nedenlerle değil de sırf öldürmekten zevk aldıkları için öldürürler ve Berlin tarzı tavırlarınla onları kızdırmasan iyi edersin. Ben arada senin gibi medeni biriyle takılmaktan hoşlanabilirim ama bu adamlar öyle değildir. Burada melek yok. Sadece doymak bilmez hayvanlar var. Banja Luka'daki istihbarat subayının senin şer dostun Albay Dragan'la ilgili söylediği bir şeyi anlatmayı unuttum. Ona birkaç kez Maestrovich dedi ve bir kez ona maestro bile dedi ki bildiğin gibi bu hürmeti hak eden bir unvandır. Burada

ne tür şeylerin saygı gördüğünü anlamana yeter herhalde ve sakın çello çaldığı için böyle dediklerini zannetme. Bu yüzden o mektubu teslim ederken bunu unutmamaya çalış."

Sessizce başımı salladım.

"Sırp ya da değil, silahlı bir Prole orospusu olmayıp bana ateş etmediği müddetçe bir kadını öldürmem," dedi Oehl. "Öldüreceksem bile öncesinde biraz onunla eğlenmeden olmaz."

"Yani tecavüz ederim diyorsun," dedim.

"Tecavüz değil," dedi Oehl. "Kendisi istemeyen hiçbir silahlı orospuyla yatmadım. Gerçekten. Eğer vurulacağını anlarsa Proleler bile seninle yatmak için her şeyi yapar. Buna tecavüz denmez çünkü kendileri de istiyor. Hatta kimi zaman sonrasında öldürüleceklerini bilseler bile bunu istiyorlar. Herhalde öldüklerinde içlerinde hâlâ biraz hayat olmasını istiyorlar. Ama kızlara kimse elini sürmüşe benzemiyor."

Oehl'in kendi rızasıyla tabirini tümüyle farklı anladığını idrak ettikten sonra elimdeki sigarayla diğerini yaktım. "Kamp," dedim. "Geiger, sen kamp var demiştin."

"Bu bölgede beş ya da altı tane toplama kampı var ve en büyüğü de Jasenovac'daki tuğla fabrikası. Ama kim bilir belki bataklıklarda başkaları da vardır. Tüm işkencelerin en üst seviyede tatbik edildiği ve sırf Romanlar için yapılmış gizli bir kamp olduğunu duydum." Omuz silkti. "Ama bu ülkede böylesi şeyleri sürekli duyuyoruz. Ne kadarı doğru bilmiyorum."

"Zulüm söz konusu olduğunda Ustaše'nin SS'in eline su dökebileceğini zannetmem," de-

dim. "Smolensk'te gördüklerim bunu anlamama yetti."

"Duyduğum kadarıyla SS, Polonya'daki Yahudileri insani nedenlerle zehirli gazla öldürüyormuş." Geiger acı acı güldü. "Gördüğün üzere Yugoslavya'da zehirli gazla öldürülen yok."

Biz orada dururken altımızdan en az dokuz ila on ceset daha geçti. Çoğunun kafaları ezilmiş ya da boğazları kesilmişti.

"Kafalarını çivi çakar gibi büyük tokmaklarla eziyorlar," dedi Geiger. "İnsaniyet buraya kadar."

İç çektim, sigaramdan iki derin nefes aldıktan sonra başımı iki yana salladım. "Herhalde mermi ziyan etmemek için yapıyorlar," dediğimi duydum.

"Hayır," dedi Geiger. "Bence UNS, Sırp kafası kırmayı seviyor."

Sanki karşılığında makul bir cevap bekliyormuş gibi, "Neden onları nehre atıyorlar?" diye sordum. Aslında bu, bir sorudan ziyade buraya hiçbir şekilde ait olmadığımın şuuru ve ebedi kederin ürünü olan bir gözlemdi. Şapkamı çıkarıp arabaya attım ve sanki bir şeyleri anlamamı sağlayacakmış gibi kafamı sertçe ovuşturdum. Sağlamadı.

"Onları gömmek zorunda kalmıyorlar," dedi Schwörer. "Balıklar onların yerine işi hallediyor. İyi de yapıyorlar. Bu nehirde neredeyse bir metre uzunluğunda koca ağız balıkları var. Balık avladığımdan biliyorum. Arkadaşım bir seferinde Sava'da yirmi kiloluk bir tane tuttu. Bir-iki aya kalmadan o cesetlerden eser kalmaz." Banja Luka'dan ayrıldıktan beri ilk kez konuşmaya başlamıştı.

"Neden Ustaše'ye katılmadın?" diye sordum.

"Ben mi, komutanım? Ben Hırvat değilim. Ben etnik Almanım. Bundan da gurur duyuyorum."

Gördüklerimi dikkate alırsak değil Alman, insan olmaktan bile utandığımdan konuyu uzatmadım.

Arabalara dönüp sık ve karanlık bir ormandan geçerek geniş bir bataklığa çıktığımızda kampı ilk kez gördük. Çok geçmeden bir kontrol noktasında durup nöbetçilere geliş nedenimizi izah ettik. Uzakta nehre paralel ilerleyen bir trenin kampa doğru gittiğini görebiliyorduk. Nöbetçiler telefonu kaldırıp birkaç şey söyledikten sonra geçmemizi işaret ettiler.

"Şanslısın," dedi Geiger. "Albay Dragan buradaymış. Dün gelsen bulamayacaktın." Güldü. "Demek ki Zagreb'deydi."

"Evet, bana göre bir şans," dedim. "Bu imkânı dünyaya değişmezdim."

Sonunda Kamp III olarak bilinen yerin ana girişine geldik. Buraya neden tuğla fabrikası dendiğini anlamak zor değildi; çevresi yüzlerce metre genişliğinde ve üç metre yüksekliğinde muntazam bir tuğla duvarla çevrilmişti. Yine tuğladan yapılmış bir giriş kemeri, büyük bir tabela ve üstünde de U harfi taşıyan bir Ustaše kalkanıyla kırmızı-beyaz Hırvat bayrağı vardı. Kemerin içerisinde işlemeli ve dökme demirden bir lamba bulunuyordu. Oehl, Schwörer ve iki arabayı bırakarak Geiger'le birlikte girişe yürüdük. Hırvat nöbetçi de bize refakat ediyordu, koca bir ovaya yayılmış olan kampın büyüklüğünü ancak o zaman fark edebildim. Sivrisinek vızıltısının hiç

dinmediği yerde, çürümüş ceset kokan rutubetli bataklık havasını ister istemez içime çektim. Bu tür çürümüş insan kokusu taşıyan hava, insanın boğazını yakardı. Doğuya doğru Sava Nehrine paralel giden tek raylı demiryolu üzerinde daha önce görmüş olduğumuz buharlı tren, hattın sonuna doğru ağır ağır ilerlemesini sürdürdü.

Önümüzde ve kampın kuzeydoğusunda elli-altmış metre uzunluğunda tek katlı barakalar vardı; bunların arkasında birkaç uzun baca ve gözetleme kulesi yer alıyordu. İleride yüzlerce mahkûmun tuğla yapılması için kil çıkardığı gölü görebiliyorduk. Her şey çok sakin görünse de, bir telefon direğindeki çiviye asılı cesetle darağacında asılı diğer iki ceset çoktan gözüme takılmıştı. Fakat götürülmekte olduğumuz tuğla villanın önündeki çitle çevrili bahçede göreceklerimizin yanında bunlar hiç kalırdı. Almanya'daki herhangi birinin çiçek yetiştireceği ya da saksı veya bahçe cücesi yerleştireceği bu yerde şu anda kazıklara geçirilmiş kesik başlar yer almaktaydı. Ön kapının merdivenlerini çıkarken on beş kesik kafa saydım. Nöbetçi, albayı çağırmaya gitti ve villanın içerisinde onun gelmesini beklerken dehşet içerisinde bahçedeki kesik kafaların kaynağını öğrendik. Kâğıt kaplı duvardaki mecburi denebilecek Mussolini resminin çevresinde kafaların kesilişlerini gösteren resimler vardı – kadın ve erkeklerin, muhtemelen Sırp'tılar, kafaları bıçak ve baltalarla kesiliyordu ve özellikle iğrenç olan bir resimde iki kişi kafayı testereyle kesiyordu. Beni asıl rahatsız edense bu mezalimleri icra eden Ustašelerin yüzündeki gülümsemeydi. Bu

resimlerin yanında Goya'nın savaş felaketi tasvirleri, yer minderi motifi gibi kalırdı. Yayları gevşemiş bir kanepeye oturup büyük bir üzüntüyle ayak parmaklarıma baktım.

"Sana söylediklerimi unutma," dedi Geiger. "Buradan sağ çıkmak istiyorsan diline hâkim ol. Bu olanlar bizi ilgilendirmez. Hem de hiç. Bunu sakın aklından çıkarma. Al, bir içki iç."

Geiger gümüş rengi bir cep şişesi çıkardı. İçi Hotel Sunja'dan aldığı rakıyla doluydu. Memnuniyetle bir yudum alıp içkinin bağrımı yakmasının keyfini çıkardım; bu hak ettiğim bir içkiydi –cehennemin dokuzuncu katından gelen bir içki– ve sırf bir yudum almak bile sanki bir zebani boğazınızdan aşağı sıvı ateş dökmüş gibi, birkaç dakika sesinizin çıkmamasını sağlıyordu.

Yarım saat bekledik. Duvardaki fotoğraflara her ne kadar bakmamaya çalışsam da gözlerimi bir türlü alamadım. Kafanı bıçakla kesmek üzere olan birinin önünde diz çökmek nasıl bir şeydi? Bundan daha beter bir akıbet hayal edemiyordum.

"Bu şerefsiz nerede kaldı?" diye sordum.

"Nöbetçi, nehrin karşısındaki Donja Gradina'da olduğunu söyledi. İç çekme yeri denen küçük bir ada." Omuz silkti. "Kulağa hoş ve rahatlatıcı gelse de hiç de öyle olmadığına dair bir his var içimde."

Sonunda şık bir gri üniforma ve siyah çizmeler giyen, Sam Browne kemeri takan uzun boylu, siyah saçlı bir adamın sesini duyduk.

"Ben Albay Dragan," dedi. "Anladığım kadarıyla beni görmek istemişsiniz."

Çoğu etnik Alman gibi hafif Avusturya aksanıyla konuşsa da Almancası çok iyiydi. Dalia'nın

güzelliğini nereden aldığını anlamak zor değildi. Albay Dragan'ın suratı hiç gülmese de bir film yıldızı kadar yakışıklıydı. Gömleğinin yakalarında ve şapkasında altın rengi U harfi vardı ama keşke bir U harfi de alnına kazınmış olsaydı diye geçirdim içimden. Savaştan sonra birilerinin bunu görerek onu aforoz edip ölüme terk etmelerini istedim.

Geiger'le birlikte ayağa kalkıp kendimizi tanıttık; nihayetinde adam albaydı.

"Asıl adı Antun Djurkovic olup Banja Luka'daki Petrićevac Manastırı'nda Peder Ladislaus olarak tanınan kişi siz misiniz?"

"Bana böyle hitap edilmeyeli epey zaman oldu," dedi albay. "Ama evet, o benim."

"Size kızınızdan bir mektup getirdim," deyip çantamı açarak Dalia'nın mektubunu ona verdim. Sanki Venüs'ten gelmiş gibi biraz şüpheyle mektubun üzerindeki el yazısı isimle adrese baktı. Hatta mektubu kaldırıp kokladı.

"Kızım mı? Yani kızım Dragica'yı tanıyor musun?"

"Tanıyorum. Mektubunun kafanızdaki soruları cevaplayacağından eminim."

"Onu son gördüğümde çocuktu," dedi. "Şimdi genç bir kadın olmalı."

"Öyle," dedim. "Hem de çok güzel."

"İyi de savaşın ortasında Dragica mektubunu göndermek için SS'den iki kişiyi nasıl bulabildi? Kendisi bu kadar önemli mi? Yoksa Hitler'in eşi falan mı oldu? Son duyduğumda İsviçre'deydi. Zürih'di galiba. Yoksa İsviçre artık tarafsız değil mi? Hitler o gülünç ülkeyi işgal etme arzusuna daha fazla gem vuramadı mı?"

"Kendisi Almanya'da bir film yıldız oldu," dedim. "Berlin'deki UFA-Babels'te. Söz konusu film şirketinin sahibi Gerçek ve Propaganda Bakanı Dr. Goebbels. Onun emri üzerine buraya geldim. Belki cevap göndermek istersiniz diye siz mektubu okuyana kadar bekleyeceğim."

"Film yıldızı olduğundan hiç haberim yoktu. O hep güzeldi. Annesine çekmiş."

Başımı salladım. Eski karısının öldüğünü söylemememin daha iyi olacağını düşündüm. Bunu Dalia'nın mektubuna bıraktım.

"En son çocukken sinemaya gitmiştim," dedi albay. "Sessiz filmdi." Kaşlarını çattı. "Beni nasıl buldunuz?"

"Banja Luka'daki Petrićevac Manastırı'na gidip başkeşişle konuştuk. Son bilinen adresiniz orasıydı."

"Peder Marko mu? Birisinin hâlâ o adamı öldürmemiş olması hayret verici. Bir Katolik rahibine göre bile çok boşboğaz bir herif. Diğerleri onun kadar talihli değildi."

"Bana iyi biri gibi geldi," diye yalan söyledim.

"Bize şehirdeki Ustaše karargâhını tarif etti," dedi Geiger. "Oradan da sizin Jasenovac'da tuğla yaptığınızı öğrendik."

"Bağışlayın, beyler. Uzak yoldan geldiniz. Yemeğe ne dersiniz? Ya da bira, rakı veya ekmekle sosis olabilir."

Tam reddedecektim ki Geiger cevap verdi. "Çok memnun oluruz, Albay Dragan."

Albay adamlarına bize bir şeyler getirmelerini emretmek ve muhtemelen mektubu okumak için gitti. Tekrar kanepeye oturdum. Yirmi dakika

sonra yiyecek ve içecekler geldiğinde Geiger hiç görmemiş gibi yumuldu. Onun yemesini tiksintiye yakın bir hisle izlesem de bir şey demedim. Dememe gerek yoktu. Surat ifadem Emile Zola'nın yazdığı bir mektuba benziyor olmalıydı.

"Yemiyor musun?" diye sorduktan sonra hem yiyip hem sırıttı.

"Tuhaf ama gelirken iştahımı da yanımda getirmeyi unutmuşum."

"Askerler iştahı fazla dikkate almamayı öğrenmeli. Yemek buldun mu, aç olsan da olmasan da yiyeceksin. Ama ben zaten açtım ve benimle yemek arasına hiçbir şey giremez." Ağzı ekmek ve sosisle dolu, fotoğraflara bakmak için kalktı. "Bu minik Ustaše kahramanları duvarındaki kafalar bile. Bir adamın kafasının oduncu tarzında testereyle kesildiğini hiç görmemiştim. Bu savaşta pek çok korkunç şeye şahit oldum. Birkaç korkunç şey de ben yaptım ama böylesini görmedim."

Dönüp pencereden dışarı baktı.

"Neden Albay Dragan'dan senin için bir sunum sergilemesini istemiyorsun?"

"Aslında isteyebilirim de, Günther. Zor olmaz sanırım. Şu trendekilerin beni eğlendirmekten daha önemli işleri olacağını zannetmiyorum. Nihayetinde, zaten hepsi ölmeyecek mi?"

"O vagonlardaki insanları mı kastediyorsun?"

Pencereye gidip baktım. Geiger'in dediği gibi vagonların kapıları açılmış ve aşağı inen birkaç yüz kişi bir mavnanın onları malum akıbetlerine götürmek için beklediği nehre doğru ilerliyordu.

"Sırplar mı?" dedim.

"Muhtemelen. Dediğim gibi dünyanın bu bölgesinde Yahudi kalmadı. Ama hâlâ öldürecek bolca Sırp var."

Ses tonundan Geiger'in Jasenovac'da olup bitenleri tasvip edip etmediğini kestirmek kolay değildi.

Ustaše nöbetçinin getirdiği rakı şişesini alıp kendime bir kadeh doldurdum. Geiger'in cep şişesindeki kadar sert olmasa da yine de yeterliydi.

"Bu Tanrı'nın unuttuğu yerden ne kadar çabuk gidersek o kadar iyi," dedim.

"Seninle hemfikir olsam da Tanrı'nın aynı fikirde olduğunu zannetmiyorum. Tanrı bizi unutmadı biz Tanrı'yı unuttuk. Eğer burada yüksek duvarlar yapıp insanlara işkence etmek yerine bir katedral inşa etmiş olsaydık onun mevcudiyeti çok daha bariz hale gelirdi. Böylece Tanrı'nın ihtişamını ve insanın mukaddes olduğunu göstermiş olurduk. Tıpkı bu adamlar gibi olan diğer adamların –belki onların büyük büyük babalarının–Zagreb'de güzel bir katedral inşa etmesi gibi. Fakat onlar insanlığın nerede ve ne halde olduğunu göstermek için burayı inşa ettiler. Hepimizin içinde bulunan şeyin nişanesi olarak – tüm insanların sahip olduğu öldürme ve tahribat kabiliyeti. Gördüğün gibi her Sistina Şapeli'ne karşılık böyle yüz tane yer var, Günther. O zaman şöyle sorayım: Sence insanlığın ne olduğunu göstermede biri diğerinden daha mı geçerli? Hiç zannetmem. Bence Tanrı, bu iğrenç yerden bile uzakta değil. Belki de bunu asıl korkunç kılan da bu. Tanrı'nın tüm bu olup biteni görüp hiçbir şey yapmaması."

Birkaç gün sonra Albay Dragan'ın kızı Dalia'ya yazdığı mektup ceketimin cebinde ve Geiger'in alaycı sözleri hâlâ kulağımda, Zagreb'deki Esplanade'ye geri dönmüştüm ve büyük bir memnuniyetle Almanya'ya gitmeden önce bir Alman turist olmaktan başka yapabileceğim hiçbir şey yoktu. Esplanade'deki odamda oturup hiç durmadan yanımda getirdiğim rakıyı içerek kendimi uyuşturabilirdim. Aslında canım öyle de yapmak istiyordu. Bir kez içmeye başladım mı, bir daha duramayacağımdan korkmasam, muhtemelen öyle yapacaktım. Zulümle gözü dönüp sarhoş olmuş bunca insanın arasında içkiyle sarhoş olmuş tek kişiye kim dikkat ederdi ki? Sonunda resepsiyondan bir şehir haritası alıp şehri keşfe koyuldum.

Zagreb'de bir bölgeye sıkışmış Katolik kilisesi sayısı Vatikan telefon rehberindekinden fazlaymışa benziyordu. Bunlardan biri olan St. Mark'ın binlerce Haribo tatlısından yapılmış gibi duran, masallardan çıkmış gibi bir çatısı vardı. Sanki şehir kendi tarihinin altında eziliyormuş gibi, diğer tüm binaların ön cephesinde erkek heykelleri bulunuyordu. Aslında eziliyordu da. Aralarındaki Habsburg ve Roma Katolik Kiliseleri bu mekândan tüm yarınları çıkartıp atıyor ve geriye sadece geçmiş ve çoğu insan için de belirsiz bir gelecek kalıyordu. Telefon rehberinde Doktor Frankenstein'in adını bulmanız gereken türde bir yerdi, ama gözü dönen ahalisi son ayaklandığında çılgın bir bilim adamının şatosunu değil de masum Sırpların ev ve dükkânlarını yakmışlardı. Kısık gözlü sakinlerinin çoğu, hâlâ mutfak kapıla-

rının arkasında meşale ve yaba saklıyormuş gibi duruyordu. İki yanında, baş döndürücü ahşap merdivenleri olan, hardal rengi evlerin dizili olduğu parke taşlı engebeli sokaklarında yürüdüm, çardaklı terasların yanından ve Rus bozkırlarından daha büyük olan, eski bir kremayı hatırlatan sarının unutulmuş bir rengine boyanmış kamu binalarının bulunduğu meydanlardan geçtim. Eski şehrin kapısına yaklaşırken insan sesleri duydum ve köşeyi döndüğümde yüz kadar şahin suratlı kadının ve göbekli, tıraşsız erkeğin, barok demir parmaklıklar arkasında duran, bir Bakire Meryem sunağına hürmetlerini sunduklarını gördüm. Ama benim gözüme şeytana tapma ayini yapan bir grup gibi geldi. Daha sonra gürültücü bir grup gencin yaklaştığını fark ettim. Hepsinin siyah giydiğini görünce ister istemez durdum. Başta Ustaše serserileri olduklarını zannetsem de yakalarını görünce rahip olduklarını anladım, sonra da kendime, aradaki fark ne, diye sordum. Jasenovac'da şahit olduklarımdan sonra Katoliklik bana bir inançtan ziyade bir lanet gibi görünmeye başlamıştı. Faşizm ve Nazizm zaten yeterince kötüydü ama bu kadim inanç sanki şerrin ta kendisiydi.

Şehrin katedraline doğru yürüyünce sıcaktan kaçan Alman askerlerinin oraya sığındığını fark ettim. Kim bilir belki de benim gibi manevi bir şeyler arıyorlardı. Askerin biri kapıdan geçerken hürmetle istavroz çıkarıp sunağa doğru diz çöktü. Suratsız bir rahibe ona Tanrı'ya saygısızlık etmeyip gömleğinin kollarını aşağı sıvamasını söyleyince asker derhal itaat etti. Sanki birkaç yüz

kilometre uzakta rahiplerin kadın ve çocukları doğradığı bir ülkede, Tanrı işini gücünü bırakmış onun kollarına bakıyordu. Vazifesini yerine getiren rahibe titreyen mumların bulunduğu şapele girip uzun tüylü bir toz beziyle haç üzerindeki İsa'yı silmeye başladı. İsa gözünü bile kırpmadı. Böğründeki Romalı mızrağından sonra güzel bir değişiklik olmalıydı. Acaba ikisinden biri –İsa veya rahibe– Jasenovac'da şahit olduklarımın ürünü mü diye düşündüm. Tüm pagan merhametsizliklerine rağmen Romalıların bataklıkta şahit olduklarımdan daha vahşice şeyler yapabileceklerinden şüpheliydim. Kim bilir belki de Ustaše benim zannettiğimden çok daha eski bir işkence geleneğine bağlıydı.

Jasenovac'ın sıtmalı cinnetinden ayrılmadan önce Albay Dragan gururla bana boğazları daha hızlı ve etkili biçimde kesebilmesi için yanında jilet gibi keskin kıvrık bir bıçak olan özel eldivenini gösterdi – aslında deri bir eldivendi ve buğday saplarını kesmede kullanılıyordu. Albay bu *Srbosjek*'le –Sırp doğrayan– bir günde bin üç yüzden fazla Sırp'ın boğazını kestiği için böbürlenmişti.

Sonuçta kendime daha fazla hâkim olamayıp şöyle dedim: "Dragica gibi güzel bir kadının sizin gibi bir babaya sahip olması inanılır gibi değil."

Bunun üzerine Geiger hemen beni arabaya götürdü ve manyak Hırvat Albay'ın bir şey demesine ya da yapmasına fırsat vermeden yola çıktık.

Şimdiyse bir katedralde oturuyordum ve günah çıkarma hücresinin kapısı açılınca genç bir SS subayın dışarı çıktığını gördüm. Acaba neyi

itiraf etmişti? Cinayet olabilirdi. Almanların bu ülkede tetikledikleri şeyin bir kefareti var mıydı? Katolikler öyle olduğuna inanabilirdi. Bu onların inancının parçasıydı. Bense şüpheliydim. Daha sonra bir parka gidip uzanarak parlak çimenlere baktım, karınca ve arıların Tanrı'nın merhametini benden daha fazla hak ettiklerini düşündüm. Çünkü ben bir Almandım ve Ustaše ve Albay Dragan gibi canavarların eline bu gücü veren biz Almanlardık. Belki de Geiger haklıydı. Belki de tüm insanlar kötüydü. Belçikalılar Kongo'da, İngilizler Hindistan ve Avusturalya'da korkunç şeyler yapmıştı. İspanyolların Güney Amerika'ya yaptıklarıyla övünebilmeleri pek kolay değildi. Ermeniler Türkleri affedebilir miydi? Ya Ruslar – onları da bu şer denklemin dışında bırakamazdık. Lenin ve Stalin'in emriyle kaç milyon kişi öldürülmüştü? Bunun delillerine Katyn'de şahit olmuştum. Almanlar diğerlerinden çok mu farklıydı? Ve özür dilemek yeterli olacak mıydı? Bunu zaman gösterecekti. Günün birinde ölüler dile gelip geçmişte neler olduğunu söyleyecek, şimdi burada olup bitenleri anlatacaktı.

24

Goebbels bahsettiklerimi dikkatle dinledi.

Bakanlıktaki koca ofisinde yine sadece ikimizdik. Kim olduğunu dikkate alırsak, benim konuşuyor onun da susuyor olması biraz garipti ama durum buydu. Maymun, akordeoncuya talimat veriyordu. Acaba bu tarihe kadar ona, Almanya adına işlenen korkunç şeyleri söyleyen bir kişi oldu mu diye düşündüm. Görünüşte sadece Yugoslavya'da yaşananları anlatsam da dolaylı yoldan Doğu Cephesi'ndeki hadiselerden de bahsediyorum. Bu tür şeyleri kesinlikle doğrudan söylememeliydim ve söyleyemezdim. Elbette Goebbels bunu kolayca fark edecek kadar zeki biriydi. Kelimelerin göründüklerinden çok daha fazlasını ihtiva ettiklerini ondan daha iyi kim bilebilirdi? Heidelberg'den doktorası olan Goebbels, belki de tanıştığım en zeki Nazi'ydi; ne mana ifade eder bilmiyorum ama Heydrich'den zeki olduğu su götürmezdi. Sanırım hiç kesmeden on ila

on beş dakika anlatmama izin verdi. Film stüdyosunun yöneticisi olarak bu yan rolü bana vermişti ve şimdi de ne yaptığımı dinleyip izlemek zorundaydı. Sonunda kanepesinde öne eğilip bir şey söylemek için cılız ve kadınsı elini kaldırdı: "Bu savaşta iki tarafın da korkunç fiiller işlediğine hiç şüphe yok. Bunu tartışmak manasız. Geçen gece Hamburg'a düzenlenen hava akınında sivil can kaybı çok büyük oldu. Beş yüz İngiliz uçağı hedef gözetmeksizin şehri bombaladı. Şimdilik kaç Alman kadın ve çocuğun öldüğünü bilmiyoruz. Ama yüzlerce belki de binlerce olduğunu söyleyebilirim. Sadece bu değil, iki yüz bin kişi de evsiz kaldı ki bu sorunu nasıl çözeceğimize dair de bir fikrimiz yok. En büyük darbeyi Altona yedi. Bu, nasıl bir felaketse, Hırvatistan'da yaşanan da bir felaket. Kabul ediyorum, ama Slavlar arasındaki bu aptalca tarihi husumet gerçek savaşın, Almanya'nın verdiği savaşın, küçük bir parçasından başka bir şey değil. O yüzden öncelikle kendi vatanımızda yaşananları düşünmek zorundayız. Eğer milletimiz mukavemet iradesini yitirirse neler olabileceğini tahmin bile edemiyorum. Bu ülkenin tarihindeki en büyük buhranla karşı karşıyayız. Ustaše'nin şu anda Hırvatistan'da yaptıklarının aynısını Ruslar bu ülkeye ve halkına yapacaklar. Buna hiç şüphem yok. Bunu istemediğini biliyorum, Günther. Kimse istemez."

Goebbels kafasını bir kuş gibi hareket ettirirken siyah saçı ve gagayı andıran burnunun bana leş kargasını hatırlattığını fark ettim.

"Hemfikirim," diye devam etti. "Albay Dragan denen bu adamın katıksız bir hayvan olduğu an-

laşılıyor. Cehennemden çıkıp gelmiş, kudurmuş bir canavar. İtiraf etmem gerek ki böyle bir şey olacağını hiç tahmin etmemiştim. Adam önceden rahipmiş. Bir rahibin katil olmasını kimse beklemez, değil mi? Gerçi banka soyguncusu olmadan önce Stalin de rahip olmak için eğitim almıştı. Eğer böyle bir şey çıkacağını bilsem, seni kesinlikle oraya göndermezdim. Berbat vakit geçirdiğini görebiliyorum.

"Günther. Kusura bakma. Ama artık geri döndün ve asıl soru zavallı Dalia'ya ne diyeceğimiz? Nihayetinde ona bir şey söylemek zorundasın. Ama ne? Çoğu aktris gibi o da çok hassas. Değişken mizaçlı. Duygusal. Bunu zaten biliyorsun. Bu arada senden sitayişle bahsetti. Daha yeni tanışmış olmanıza rağmen onun üzerinde çok iyi bir intiba bırakmışa benziyorsun."

Bir sigara yakıp acaba Goebbels yıldızıyla aramda olup bitenlerin ne kadarını biliyor diye düşündüm. Dalia'nın onunla yattığımı söylemesi söz konusu bile değildi; ama çok kurnaz bir adamdı ve benden şüphe etmesinin benim açımdan yıkıcı sonuçları olabilirdi. Goebbels için, Prinz Albrechtstrasse'ye bir telefon açıp beni Gestapo'ya teslim etmek, ayakkabısını bağlamasından daha zor değildi.

"Onu etkilememi istediğinizi zannetmiştim, efendim. Meşhur ve özel yeteneklere haiz bir dedektif olarak takdim etmiştiniz beni."

"Bunları ben mi söyledim?"

"Sizin, ağzından çıkanları unutacak biri olduğunuz hiç zannetmiyorum. Bence ikimiz de o hanımefendiye çok dikkat edilmesi gerektiğini

biliyoruz. Kendisini mevzubahis olan filmde oynatmak için gönderilen sıradan bir bakanlık görevlisi olmadığıma onu ikna etmemi istediğinizi düşünmüştüm. Yani gerçek bir dedektif olup o adamı bulabilecek kabiliyete sahip olduğuma. Zor şartlar altında, hayatımı da riske atarak muvaffak olduğumu belirtmek isterim."

"Bahçesinde gerçekten de insan kafaları mı vardı?"

"Salome ve Mavi Sakal tarafından düzenlenmiş gibi. Sırf görmek bile boynumun kaşınmasına yetti."

"Böyle bir adamı Berlin'e davet etmenin bir yolu olduğunu zannetmiyorum. Sanırım ona gönderdiği mektubun özü bu. Buraya gelip onu ve stüdyosunu görmek istiyor."

"Okudunuz mu?"

"Hırvatçadan tercüme ettirip okudum, evet. Albay Dragan en kısa sürede gelip onu görmek istediğini söylüyor. Sanırım uzun süredir ayrı kaldığı kızını görmek istediği için kimseyi suçlayamam. Özellikle de o kız ünlü bir film yıldızıysa."

Suratımı astım.

"Ne oldu?" diye sordu.

"Adam cani bir manyak. Babamın günde kaç boğaz kestiğiyle övünen bir savaş suçlusu olduğunu duysam, hoşuma gideceğini zannetmezdim. Yanıma gelmesini düşünemiyorum bile."

"Evet," dedi Goebbels. "Ben de öyle. Bir de halkla ilişkiler boyutu var. Eğer babasının bir kitle katliamcı olduğu duyulursa hem şimdi oynayacağı filmi hem de bir aktris olarak kariyerini kötü etkiler. Almanlar başroldeki kadın sanatçının er-

demli, kusursuz ve saf olmasını ister. Bunu biliyorum. Kulenin tepesindeki bir Igor figürü olsun istemezler. Sonuç olarak tüm bunlar dikkate alınınca, bu mektubu ona vermememiz gerektiğine karar verdim."

"Bu size kalmış. Neyse ki mektup ya da ona söylenecekler hakkında karar verecek kişi ben değilim."

"Her halükârda onu yine görmeye gideceksin, değil mi? Profesyonellik bunu gerektirmez mi? Özel dedektifler böyle yapmaz mı? Gidip müşterinizle konuşmaz mısınız?"

"Evet, galiba öyle."

"O yüzden senin katkın da çok önemli olacaktır. İkimiz kafa kafaya verip onun hayrına olacak şeyi tayin etmeliyiz. Mevcut filmi tehlikeye atmadan ona neyi, nasıl söyleyeceğiz?"

"Pekâlâ. Şöyle anlatsak nasıl olur? Banja Luka'daki manastıra, Peder Ladislaus, olarak da bilinen Antun Djurkovic'i aramaya gittim. Dalia buraya daha önce birkaç mektup göndermiş ama hiçbirine cevap alamamıştı. Peki, babası öldüğü için cevap yazmadılar desek nasıl olur? Konuştuğum başkeşiş, Peder Ladislaus'un Albay Dragan olduğunu ve kızının bunu bilmemesinin hayrına olacağını söylemişti."

"Yani Yüzbaşı Günther, bir kadına babası hakkında yalan söylememizi mi tavsiye ediyorsun?" Goebbels güldü. "Buranın Gerçek Bakanlığı olduğunu unuttun mu?"

Unutmamıştım elbette; beyaz yaz takımı içerisinde Goebbels sanki itimat edilebilecek biriymiş gibi görünüyordu; ama burada tasarladığı yalan-

ların sayısı dikkate alınırsa onlara bir tane daha eklemenin pek bir şey değiştireceğini zannetmiyordum. Elbette bunu ona söyleyecek değildim. Şeytana, özellikle de aran gayet iyiyken, şeytan olduğunu hatırlatmanın lüzumu yoktu.

"Yalan olduğunu anlamadan bunu Dalia'ya söyleyebileceğini mi düşünüyorsun? Yalan söyleyip işin içinden çıkmak herkese göre değildir. Gülünç olmayı bile göze alıp yalanına sonuna kadar sadık kalmalısın. Yalan söylediğin kişiyi korumak için tekrar tekrar yalan söylemek zorunda kalabilirsin. Yalan tavşan gibidir. Bir yalan diğerinin doğmasına neden olur. İnan bana, Günther, neden bahsettiğimi biliyorum. O zeki bir kadın. Onu ikna edebilecek kadar yaratıcı olduğundan emin misin?"

"Dürüst olabilir miyim, efendim?"

"Deneyebilirsin."

"İşin aslı son on yıldır sürekli yalan söylüyorum."

Goebbels güldü. "Demek istediğini anladım. Naziler iktidara geldiğinden beri demek istiyorsun."

"Bu şekilde hayatta kalmak daha kolay. En azından geçmişte sosyal demokrat olan biri için. Ama bunu zaten biliyorsunuz çünkü beni seçmenizin nedeni bu. Nazi olmamam. Hepsinin dosyamda yazdığını söylemiştiniz."

Başını salladı. "Partide hâlâ çok sayıda yontulmamış adam var. Aslında tanıştığım diğer pek çoğuna kıyasla seninle çalışmayı tercih ederim. Belki biraz geç olacak ama günün birinde seni Nasyonal Sosyalist Parti üyesi yapacağım. Senin

lehine olacak, inan bana. Her şeyi bana bırakabilirsin. Ben hâlâ Berlin Valisi'yim. Evrakları imzalamak haricinde hiçbir şey yapmana gerek yok."

"Teşekkürler, efendim."

Goebbels tekrar güldü. "Minnettarlığın gözlerimi yaşarttı. Nedenini bilmiyorum ama seni sevdim, Günther."

"Ben de onu sevdim, efendim," dedim çabucak konuyu değiştirerek. "Hem de çok. Onu böyle bir şeyden koruyacak kadar. Çünkü diğer seçenek ona gerçeği anlatıp hayatının kalanını bu bilgiyle yaşamasına izin vermektir. Bunun bir insana nasıl zarar vereceğini kimse kestiremez."

Bir an için günün birinde Naziler tarih olduğunda Goebbels'in çocuklarının babalarının işlediği suçlar hakkında ne düşüneceklerini merak ettim.

Goebbels başını salladı. "Haklısın. Kimse böyle bir yükü taşımak zorunda kalmamalı. Bu durumda yalan söylemek iyilik olacaktır. Üstelik babasının bir canavar olduğunu öğrendikten sonra filmde başrol oynayabileceğini de zannetmiyorum." Bir an düşündü. "Şu anda Zürih'de. O beş para etmez kocasının yanında. Oraya gidip bizzat söylemen gerekecek?"

"Kocası kim?"

"Dr. Obrenović mi? Çok zengin ve ihtiyar bir adam. En azından ondan daha yaşlı. Eski Sırp kralıyla uzaktan akraba olması haricinde tipik bir İsviçreli avukat." Goebbels parmağını şaklattı. "Biliyor muydun?"

"Biliyorum. Birinci Alexander. Marsilya'da suikasta kurban giden."

"Hayır, o başka bir Alexander. Yugoslavya kralı Alexander. Ben Sırp Kralı Alexander'dan bahsediyorum. Ama o da 1903 yılında subaylar tarafından öldürüldü. Suikasta çok düşkün bir millet değil mi? Borgia'lar dönemindeki İtalya'dan farkı yok."

"Zürih'e gitmemi mi istiyorsunuz?"

"Ben gidemem. İsviçre hükümetinin pek hoşlanacağını zannetmem. Ayrıca Zagreb'den sonra sana iyi gelir. Zürih'de güzel oteller var. İsviçrelilerin iyi becerdiği şeylerden biri de bu. Diğer yönlerden onlar da en az Sırplar ve Hırvatlar kadar baş belası. İsviçreliler sorun çıkarmasa, mevcut krizde Mussolini ve Kesselring'e derhal destek gönderebilirdik. Şimdiyse birlikleri Avusturya ve Fransa üzerinden yani uzun yoldan göndermek zorundayız."

"İsviçre'ye hiç gitmedim," dedim. "Ama Hırvatistan'dan iyi olsa gerek."

"Dışişleri bakanıyla konuşurum," dedi Goebbels. "Onlar hemen yola çıkabilmen için gerekenleri yaparlar. Hayır, dur bir dakika. İçlerinde hiçbiri bana elinden iş gelen biriymiş gibi gelmedi. Geçen gün yeni müsteşarla tanıştım – Steengracht von Moyland adında bir adam. Lanet bir asilzade. Vasat herifin teki. Hayır, en güzeli SD dış istihbarattaki Walter Schellenberg'i arayayım. Zekidir ve oraya gitmenin en iyi yolunu bilir. Muhtemelen en iyi otellerden de haberi vardır. Savaşta olmamıza rağmen Schellenberg'in epey seyahat eden biri olduğunu söyleyebilirim."

"Evet, bu daha iyi sanırım," dedim.

"Ama tek bir sorun var." Goebbels sırıttı. "Evlenmen gerekecek."

Yutkundum. "Evlenmek mi? Ne alakası var?"

"Aa, çok basit. İsviçre gibi bir yerden birinin Almanya'ya geri döneceğini teminat altına alabilmenin tek yolu gönderdiğimiz kişinin ailesinin burada tutulması. Ama senin bir ailen yok. En azından şimdilik."

"Bunun yakın zamanda değişeceğini de zannetmem," dedim.

"Öyle söyleme, Günther. Güzel bir kadına duyulan aşk kadar harika bir şey yoktur hayatta."

"Doğru olabilir ama şu aralar beni etkileyecek güzellikte bir kadına denk gelmedim."

Goebbels doğruldu, bir dosyanın sayfalarını karıştırmaya başladığı masasının arkasında sanki bir an için gözden kayboldu. "Ya görüştüğün şu kadına ne dersin?" Dosyadan bir sayfa alıp tekrar masasına döndü. "Emser Strasse'deki Fichte Lisesi'ndeki öğretmen. Kirsten Handlöser."

"Ona ne olmuş?"

"Onunla evlenmez misin? Bekârmış."

"Onu sevmemem gibi minik bir ayrıntı var. Ona âşık değilim ve açıkçası evlenmeyi de hiç istemiyorum, efendim."

"Belki ama yine de bir düşün. Dahası en azından onun için. Böylece ona büyük bir iyilik yapmış olursun."

"Ne gibi?"

"Bir kadın olarak –tıpkı karım gibi– evlenip çocuk sahibi olmasının vatani görevi sayılması haricinde bu sayede onu beladan da uzak tutarsın."

Gerildim. Duymak üzere olduğum şeyler her neyse hoşuma gitmeyeceği muhakkaktı. Goebbels'in gerçek hayatında attığı nutuklardaki gibi şizofren olduğunu anlamaya başlamıştım: Bir an için cazip ve ikna ediciyken akabinde tedirgin edici ve tehditkâr.

"Ne tür bir bela?" diye sordum.

Goebbels kahkahayı patlattı.

"Almanya'da tek tür bela vardır, Günther. Ciddi olanından. Bir-iki hafta önce birkaç SD, okuluna gidip bir tür inceleme yapmış. Okulundaki kızların hiçbirinin neden bombardımanların hedefi olmamak için, Berlin'den bir KLV kampına tahliye edilmek istemediklerini sormuşlar. Senin de tahmin edebileceğin gibi KLV'ler pek de herkesin gözdesi değil. Görülmüş ki Fräulein Handlöser kamptaki genç erkeklerin hal ve hareketlerini pek tasvip etmiyormuş. Hatta her iyi ailenin ne pahasına olursa olsun kızlarını KLV kamplarına göndermemesi gerekir demiş. Maalesef bu tavrı nedeniyle kendisi sorguya alınacak. Bazıları, 1939 tarihli Milli Belalar Kanunu bağlamında, Hitler Gençliği hakkında söylediklerini anti-sosyal bir davranış olarak değerlendirebilir. Savaş Suçları Kanunu'na göreyse söyledikleri ülkenin savaşma azmini kırmaya çalışmak olarak görülebilir. Okuldaki işini kaybetmesi yetmezmiş gibi Brandenburg Hapishanesi'nde altı ay yatması işten bile değil. Elbette bir SD ya da parti üyesi –her ne kadar yeni bir üye olsa da– onunla evlenirse işler değişir. Evet, bu SD sen bile olsan, Günther. Bu, onun iyi niyetine delalet kabul edilir. Bilahare ben SD'ye bir mektup göndererek sana ne kadar

itimat ettiğimi ve evliliğinizi desteklediğimi açıklarım. Bu, ikiniz için de kefalet kabul edilir. Böylece hapiste yatma ihtimali ortadan kalkar."

"Ya evlenmek istemezse ve evlenmektense altı ay hapis yatmayı tercih ederse?"

"Altı ay mı dedim? Çok daha beter olabilir. Savaş şu aralar pek iyiye gitmiyor. Roland Freisler gibi bir hâkim onun herkese ibret olmasını isteyebilir. Son zamanlarda epey hırçınlaştı. Münih'deki ahmak öğrencilerle Max Sievers'in başına gelenleri duymuşsundur."

Başımı salladım.

"O yüzden onu ikna etmek sana kalmış."

Söyleyeceklerimi çok dikkatli seçtim. "Benim şahsi sorunlarımla ilgilenmekle büyük nezaket gösteriyorsunuz. Fakat görebildiğim kadarıyla bir sorun var. Muhtemelen onunla daha önce evlenmemiş olmamın nedeni de bu sorundu. Anti-sosyal sözler sarf etme riskini de göze alarak şunu söylemek istiyorum. Erkeklerin müsait kadınlarla evlenmelerine mani olmak için kurulmuş, tüm SS ve SD gelinlerin gitmek zorunda olduğu Gelin Okulu denen salakça bir şey var. Benim asıl ilgilendiklerimin namüsait kadınlar olması bir yana, bu okula giden kadınlara çocuk bakımı, biçki dikiş, evlilikte itaat dersleri anlatılıp sonunda da o olmadan evlenemeyecekleri bir diploma veriliyor. En azından bunun gibi bir şey. Tüm bunlarsa birkaç ay sürüyor. Öyleyse nasıl hem evlenip hem de zamanında İsviçre'ye gidebilirim?"

Goebbels, haber filmlerinde gördüğüm gibi, kollarını kavuşturup düşündü.

"Evet, şimdi hatırladım. Himmler'in kan ve evlilikle ilgili çılgınca fikirleri vardı. Her zamanki gibi hâkim ırktan olmayı, izci çocukların doğru rozeti kazanması gibi gösteriyor. Bu konuyu Schellenberg'le görüşeceğim. Bu saçmalığa bir kestirme çözüm bulabileceğimizden eminim." Sırıttı. "Üstelik Dalia'nın kocası –Dr. Obrenović– karısının buluştuğu yakışıklının mutlu bir evliliği olduğunu bilirse içi çok daha rahat edecektir. Benim de öyle. Evet. Seni saygıdeğer bir adam haline getireceğim, Yüzbaşı Günther. Azmedersen başaramayacağın şey yoktur." Güldü. "Hiçbir şey imkânsız değildir. Zürih'deyken bunu unutmamaya çalış. Onu kaçırmak zorunda kalsan bile Dalia'yı geri getir yeter."

25

Ertesi gün Walter Schellenberg'le görüşmek için Batı Berlin'e giden S-Bahn'a bindim. Yüzünde alaycı bir ifadeyle, tertipli masasının arkasında oturmuş, pürüzsüz yüzünü okşayıp göğüs cebi üzerindeki parlak Demir Haç nişanını kurcalıyordu. Berkaerstrasse'deki SD binasının arka kapısından gizlice girip bir üniformayı denedikten sonra, bariz şekilde kendisine çok büyük geldiğini anlasa da, yakasındaki general apoletlerine kimsenin karşı gelemeyeceğini bilen kurnaz bir öğrenci gibi sırıtıyordu. Bilhassa Almanya'da bu hiç sorun olmazdı çünkü bir makama fiziki olarak uygun değilmiş gibi görünmek burada bir sorun teşkil etmezdi. Goebbels bunun yaşayan kanıtıydı ve üniforma içinde ondan daha gülünç görünen biri daha galiba yoktu. Belki Şişko Hermann buna bir istisna teşkil edebilirdi ama bu da onun fiziki yapısından ziyade beyaz tavus kuşunu andıran üniformalarıyla ilgiliydi. Schellenberg, Goebbels'ten

daha iri değildi, ama bir dış istihbarat başkanına yakışır şekilde, ondan çok daha usulca konuşuyordu ve yakışıklıydı. Artık onu daha iyi tanıdığımdan en az Heydrich kadar küstah biri olduğunu anlamıştım. Tek farkı mizacında – Schellenberg çocukluk yıllarını Lüksemburg'da geçirdiğinden bunun Fransız yetiştirme tarzıyla bir alakası olabilirdi– pragmatizm diyebileceğim bir şeyin bulunmasıydı.

İsviçre konusundaki engin bilgisi nedeniyle Binbaşı Eggen de oradaydı ve bileğindeki güzel Rolex saate bakılırsa bu bilgisine Zürih ve Cenevre'deki en iyi kuyumcuların yerleri de dahil olmalıydı. Generalden daha iriyarı olan Eggen başarılı bir cerrah ya da masörün görüntüsüne sahipti – hem Himmler hem de Schellenberg'e hizmet eden bir masör mesela. İkisi de içinde bulunduğum müşkül vaziyetin ne kadar hoşlarına gittiğini gizlemeye çalışsalar da beyhudeydi. Çok geçmeden gülüp benimle alay etmeye başladılar. Dert etmedim. Buralarda bulunmak her daim tedirgin olmama yetiyordu zaten.

"Görücü usulü bir evlilik olacakmış," dedi Schellenberg. "Menfaat evliliği de denebilir ama zaten menfaatsiz bir evlilik duyduğumu hatırlamıyorum, değil mi Hans?"

"Haklısınız, komutanım."

Olabildiğince toparlamaya çalışarak, "Onu gördüğünüzde böyle konuşmaya devam edemeyeceksiniz," dedim. "Çok güzel bir kadın. General Nebe'ye sorabilirsiniz. Kendisi onu tanıyor. Ayrıca beni reddedeceğinden eminim. Böylece emir eri gibi İsviçre'ye gitmek zorunda kalmayacağım."

"Sakın böyle söyleme," dedi Schellenberg. "Çünkü İsviçre'de benim de senden yapmanı isteyeceğim önemli bir görev var."

"Günther, bildiğin üzere erkeğin eşiyle birlikte balayına gitmesinde bir mahzur yok," dedi Eggen.

"Ama gitmezsen çok daha ucuza gelir," dedi Schellenberg. "Bu örnekte de tavsiye ederim. Ayrıca ben her şeyi ayarladım. İsviçre'de SD için hayati önem arz eden bir görevi yerine getireceğin yönünde şahsen teminat vermem üzerine Reichsführer, SD erkeklerin evliliğiyle alakalı katı kuralları biraz gevşetmeye karar verdi. Dolayısıyla tarafsız bir ülkeye gitmekte serbestsin. Evlenir evlenmez, Genshagen'deki fabrikadan yeni bir Mercedes alıp onu İsviçre-Alman sınırındaki Paul Meyer-Schwertenbach'in şatosuna teslim edeceksin."

"Bir hediye," dedi Eggen. "Önemli bir ihracat anlaşması için bir mükâfat."

"Export Drives GmbH'den İsviçre Ahşap Sendikası'na olsa gerek," dedim.

"Bu iki şirket hakkında ne biliyorsun?" dedi Eggen sertleşen ses tonuyla.

"Fazla bir şey değil. Yüzbaşı Meyer geçen yaz bu isimleri zikretmişti diye hatırlıyorum. Hatırladınız mı? IKPK konferansından sonra onu gezdirmiştim."

"Elbette," dedi Eggen. "Nedeni o olmalı."

"Arabayı Zürih'de o aktrisle görüştükten sonra teslim edebilirsin," dedi Schellenberg. "Bakanın bir film yapımcısı olarak görevi daha önceliklidir. Hepinizin *Siebenkäs* isimli filmi görmek için yanıp tutuştuğunuza eminim. Fakat Meyer de seninle

tekrar görüşmeyi çok istiyor. Seninle dedektiflikle ilgili bir konuda konuşacakmış."

"Bunu ben de isterim. En sevdiğim kokteyl karıştırıcıyla küçük beyaz köpeğimi de yanıma almayı ihmal etmeyeyim. Günther'in gömlek üzerindeki bira lekelerine dair monografisinden bahsetmiyorum bile. O konuda mütehassıs kabul edilirim."

Eggen benim espri yapma teşebbüsümü hiç ciddiye almadan "Wolfsberg Şatosu Ermatingen'dedir," dedi. "Zürih'in kuzeydoğusunda, arabayla bir saat mesafededir. Çok güzel bir yer. Zürih'de Baur au Lac Hotel'de kalacaksın. Şehrin en iyi otelidir. Çok rahat edeceğine şüphem yok. Durum şu: Genshagen'den yola çıkıp Aargau kantonundaki Fort Reuenthal'da sınırı geçeceksin. Orada seni karşılayacak olan Zürih polisinden Çavuş Bleiker sana vizeni verip sınıra kadar refakat edecek. Tabii ki üzerinde sivil kıyafetlerin olacak. Ayrıca yanına sakın silah alma. Ufak olsa bile. İsviçreliler silah taşımamızı istemiyor. Zürih'deki otelde emniyetinden mesul olan Polis Müfettişi Albert Weisendanger seni karşılayacak; bir sorunla karşılarsan başvuracağın ilk mercii kendisi."

"Senin yerinde olsam Zürih'deki Alman sefaretinden uzak dururdum," dedi Schellenberg. "Oranın çalışanlarından bir halt olmaz. Kalanlar da üzerlerine elzem olmayan şeylere burnunu sokmayı marifet zanneden Gestapo serserileri. Ama hem onlar hem de İsviçre Emniyet Servisi'nin seni takip ettiğini görürsen şaşırma."

"Meyer'in İsviçre Emniyeti'ne çalıştığını zannediyordum," dedim.

"Hayır. O İsviçre Askeri İstihbaratı'na çalışıyor. Amiri, Masson adındaki adam İsviçre Emniyet Servisi'nden bağımsız hareket etmeyi seven biri. Onlara güvenmiyor. Bizim Daire Altı'yla Abwehr gibi." Bir an durduktan sonra tebessümle ekledi. "Ve Gestapo. Ve SS. Ve Parti. Ve Bakanlık ofisindekiler gibi. Kaltenbrunner'i de unutma. Ona da kesinlikle güvenmiyoruz."

Eggen güldü. "Bugünlerde kimseye güven olmuyor."

"Ne tesadüf," dedim. "Ben de herkesten bunu duyuyorum."

"İşin aslı İsviçre entrika yatağı haline geldi," dedi Schellenberg. "Tam bir casus cenneti. İsviçreliler zararsız görünse de onları, özellikle de istihbarat servislerini sakın hafife alma. Tarafsız bir ülke olduğundan orada Amerikan, Rus ve İngiliz gizli servislerini de hesaba katman gerektiğini de unutma. Çok marifetliler. Özellikle de Amerikalılar. Allen Dulles adında yeni biri başa geçti. Kendisi Bern'deki OSS istasyon amiri olsa da dolaşmayı pek sever. Akademisyen tipli ama çok da becerikli. Herrengasse'deki evinde olmadığı zamanlarda da lüks otellerde kalır."

"Evet, İsviçre çok etkileyicidir," dedi Eggen. "Karmaşık bir saat mekanizmasına benzer. Yüzeyde her şey basit ve anlaması kolaymış gibi görünür. Ama içine bakınca, anlaşılır bir şey olmadığını fark edersin. Elbette bolca paran da olacak. Ekonomi Bakanı masraflarını Gerçek Bakanlığıyla birlikte ödeyecek. O yüzden her harcamanın faturasını istiyorum, Günther."

"En iyi oteller. En güzel aktris. Yeni bir Mercedes. Bolca para ve hiç silah yok. Yugoslavya'dan sonra bunun kulağa nasıl geldiğini anlatamam."

"Evet, Yugoslavya," dedi Schellenberg. "Orada olup bitenleri anlatacaktın bana."

Ama daha ben söze başlamadan genç adamın hırslarının ne kadar safiyane olduğunu gösteren bir anekdot anlatmaya başladı – otuz yaşından fazla olduğunu zannetmiyordum.

"Üç yıl önce," dedi, "eğer hukuk doktorası yapmazsam bunun SD'deki kariyerimi menfi etkileyeceğini fark ettim. Hukuk doktoramı Berlin'deki bir üniversitede yapıp doktora tezimi de Yugoslavya hükümeti üzerine hazırlamaya karar vermiştim."

"Yapmamanız iyi olmuş," dedim. "Çünkü Yugoslavya'da hükümet yok. En azından bir Alman hukukçunun anlayabileceği türde yok." Ona birkaç misalle ülkenin tam bir karmaşa içerisinde olduğunu anlattım. "Ülke koca bir ölüm bölgesi gibi. Sanki Otuz Yıl Savaşları tekrar yaşanıyor."

"Bahsettiğin kadar kötü olduğunu zannetmem," dedi Eggen.

"Aslında durum bahsettiğimden çok daha beter. Hırvat rahiplerin Sırp çocukların boğazını kesmelerini nasıl tarif ederiz, bilemiyorum. Yüzlerce bebek sırf iş olsun diye öldürülüyor."

"İyi de bu vahşetin nedeni ne?" diye sordu Schellenberg.

"Bana sorarsanız kısmen bizim suçumuz," dedim. "Doğuda yaptıklarımızı örnek almışlar. Ama tarihi ve kültürel açıdan, Katolik Kilisesi ve İtalyan faşistlerin suçu."

İtalya'dan kısa süre önce dönüp Himmler'e Mussolini'nin durumunun hiç de iyiye gitmediğini haber veren Schellenberg, İtalyanlar konusunda da hiç ümitli olmadığını itiraf etti.

"İtalya, Almanya için çok ciddi bir ibret niteliğinde," dedi. "Yirmi yıl süren faşist idarenin ardından Michelangelo, Leonardo da Vinci ve Rönesans'a ev sahipliği yapmış olan ülke çökmenin eşiğine gelmiş. Venedik'teki gondollar bile çalışmıyor. Gerisini siz düşünün. Karıma bir işlemeli müzik kutusu alayım dedim, bir tane bile bulamadım. Kendin de göreceğin gibi İsviçre'nin durumu çok daha iyi. Beş yüz yıl süren demokrasi ve tarafsızlık onlara iyi gelmiş. Bize de iyi gelecek. Ülkenin sudan başka tabii kaynağı olmasa da guguklu saat dışında pek çok şey yapmayı başarmış. Tıpkı bir zamanlar Almanya'da olduğu gibi, İsviçre'de de her şey çalışıyor. Trenler, yollar, bankalar. İsviçre'de hiç kimse geceyarısı uyanıp İvanlar kapılarına dayanırsa ne yapacağını düşünmüyor. Bizim onları işgal edebileceğimizden endişeliler. Aramızda kalsın ama bence onların savaş dışında kalması hayati önem taşıyor. Himmler de öyle düşünüyor. Aslında Hitler hariç herkes bu fikirde. O hâlâ onları yanımıza çekebilmenin hayallerini kuruyor."

Führer'in adının geçmesinin ardından bir süre hepimiz sustuk.

"Herr General sonuçta doktoranız için hangi konuyu seçtiniz?" diye sordum sessizliği bozarak.

"Aa, sonunda hiç uğraşmamaya karar verdim. SD kıdemli subayların yarısında diploma olduğundan başta hukuk doktorasının şart olduğunu

zannetmiştim. Ohlendorf, Jost ya da Pohl gibilerde. Benim dairemdeki Martin Sanderberger gibi adamların bile var. Ardından Rusya'yı işgal ettik ve bu subayların bazıları Ukrayna ve Polonya'da Yahudileri öldüren SD birliklerine komuta etmeye gittiler. Ben de akıbetim Sanderberger gibi Estonya'da on beş bin Yahudi ve Komünist öldürmek olacaksa hukuk doktorası almanın ne manası var diye düşündüm."

Eggen bana baktı. "Sen hukukçu değilsin, değil mi Günther?"

"Hayır," dedim. "Zaten kışın ellerimi sıcak tutacak bir çift eldivenim var evde."

Eggen kaşlarını çattı.

"Demek istediğim beni ellerimi başkasının cebindeyken göremezsiniz. Espri yaptım."

İkisi de keyifsizce gülümsedi. Nihayetinde ikisi de hukukçuydu.

26

Ertesi sabah erkenden kalkıp üniformamı evde bırakarak alışverişe gittim.

Alex'ten birkaç sokak ötedeki Rochstrasse savaştan önce Yahudiden geçilmezdi. Oradaki birkaç pastaneyi ve sokağı saran lezzetli *babka*, *bagel* ve *bialy*'lerin kokusunu hâlâ hatırlıyorum. Acemi bir polisken genelde kahvaltı yapmak ya da atıştırmalık bir şeyler alıp ayaküstü biraz sohbet etmek için bu pastanelerden birine giderdim; bu pastaneciler çok hoşsohbetti ve kimi zaman mizah yeteneğimi onlardan kaptığımı düşünürüm. Şimdi taze bir *bialy* için neler vermezdim – *bagel* gibidir ama ortasında delik yerine karamelize soğanla kabak bulunur. Rochstrasse'de hâlâ sabah erkenden açılıp meyve ve sebze satan bir pazar olsa da *bialy* aramadığım gibi portakal da arıyor değildim. Gerçi arasam, portakal bulmam da imkânsızdı. Orada artık, sabahın beşinde bile olsa, kök sebzeden başka bir şey bulmak müm-

kün olmuyordu. Bulması en az *bialy* ve portakal kadar zor olan başka bir şey arıyordum. Kaliteli bir mücevher.

Münzstrasse 11 numarada her katının köşesinde cumba bulunan altı katlı kırmızı tuğladan bir bina vardı. Sadece bir ya da iki yıl öncesine kadar alt katında bir Yahudi kuyumcu bulunuyordu. Elbette şimdi kapalı ve pencereleri tahtalarla örtülmüştü ama üst katında Berlin'de bir yerlerde, yeraltında yaşayan Yahudilere yardım ettiğini bildiğim bir adam vardı ve ondan iyi bir fiyata kaliteli bir mücevher alarak belki de bir ailenin hayatta kalmasına yardımcı olabilirdim. Bu adam Yahudi değil de bir süre Dachau kampında kalıp Nazilerden nefret etmeyi zor yoldan öğrenmiş eski bir komünistti. Zaten onunla tanışmamın nedeni de buydu. Adamın adı Manfred Buch'du.

Selamlaşma faslının ardından ona bir sigara verdim ve o da bana tepsi üzerine dizilmiş yüzükleri gösterdi.

"Ona teklif ettin mi?"

"Hayır."

"Eğer teklifini kabul etmezse *schmuck*'u geri getirebilirsin. Nedenini sormam."

"Teşekkürler, Manny."

"Sen yabancı değilsin. İşin aslı bu şeyi üç katı fiyata satabilirim. Margraf gibi şık mağazalarda bulacağın *schmuck*'ların çoğu kalitesiz ve pahalı. Bu baktıklarınsa iyi malların en sonları. En azından şimdilik. Kaliteli malların çoğu ya satıldı ya da işlerin daha kötüye gitmesinin beklendiği kış sonrası için elde tutuluyor."

"Duyduklarıma bakılırsa makul bir beklenti."

"Ayrıca bu malı satın almakla gerçekten ihtiyacı olan birilerine yardım ettiğinden de emin olabilirsin. Hiçbiri vurguncu ya da gangster değil. Gerçi onlarla sevgili yöneticilerimiz arasında da artık hiçbir fark kalmadı."

"Ya şu?"

"Çok güzel. Kaliteli altından. On sekiz karat. Güzel ve kalın. Eğer bunu ona verirsen hayatının kalanı boyunca seni sever. Eğer sevmezse onu sarhoş ettikten sonra uyurken parmağına biraz sabun sürüp yüzüğü alırsın. Senden istediğim fiyatın iki katına satabileceğinden eminim."

"İçinde İbranice bir yazı var."

"Kadın Yahudi düşmanı mı?"

"Hayır."

"O zaman bunu kaliteli olduğunun teminatı olarak görecektir. Hiçbir Yahudi kalitesiz yüzük yapmaz."

"Doğru ama orada ne yazıyor?"

Manfred yüzüğü aldı, gözlüğünü takıp dikkatle yazıya baktı.

"Tevrat'taki, Yeremya bölümünden. 'Çünkü sizin için düşündüğüm tasarıları biliyorum' yazılı."

Bana münasip göründü.

O gece Kurfürstendamm'daki Kempinski'de Kirsten'la bir randevu ayarladım. Arileştirilmiş ve menüsünde pek bir şey kalmamış olsa da mekân hâlâ iyi bir restoran havasına sahipti. Goebbels'in bana söylediklerinden hiç bahsetmeden ona evlilik teklif etmeye karar verdim; iyi bir kızdı ve Gestapo'nun elinden kurtarmak için değil de olması gereken nedenlerden ötürü onunla evlen-

mek istediğimi düşünmesi daha doğru olurdu. Tam ona teklif edecektim ki hava akını sirenlerinin çalmaya başlamasıyla kendimizi en yakın sığınakta bulduk; bu yüzden ben de orada evlilik teklif etmek zorunda kaldım.

Duvarlar titreyip tavandan saçlarımıza tozlar dökülürken, "Çok matah bir adam olmadığımı biliyorum," dedim. "Benden çok daha gencini ve geleceği daha parlak birini bulabilirsin. Ama dürüstümdür. Daha doğrusu günümüzde olunabileceği kadar dürüst. Sana iyi bir koca olma ihtimalim de mevcut. Çünkü seni seviyorum, Kirsten. Hem de çok."

İşin içine biraz aşk katmak zorunda kaldım çünkü bir erkek kendisine evlenme teklif ettiğinde her kadın mutlaka bunu duymak isterdi. Ama doğru değildi ve ikimiz de bunu biliyorduk. Yalancılığım aktörlüğümden çok daha iyidir.

"Sanırım teklifinin bununla bir alakası var," dedi.

Çantasını açıp bana bu sabah aldığı kahverengi zarfı gösterdi. Üzerinde pul yok sadece posta mührü vardı ve Gestapo'dan geldiği belliydi.

Zarfı ondan alıp adresin Burgstrasse olduğunu gördükten sonra başımı salladım. Tabii ki o adresi biliyordum. Eski Berlin borsasının bir bölümüydü. Gönderilen bu resmi mektupla Komiser Hartmut Zander'e yaptığı 'anti-sosyal' yorumlar hakkında bir açıklama sunması için çağrılıyordu. Tek endişem onu evliliğe ikna etmek için tüm bunları benim tezgâhladığımı düşünecek olmasıydı. Pek çok Gestapo göz koyduğu kızı elde edebilmek için bu türden ucuz numaralara başvuruyordu.

"Çok tatlısın, Bernie," dedi. "Ama bunu yapmak zorunda değilsin. Buna izin verememem."

"Dinle, bu konuda bana güvenmen gerek, meleğim. Bu mektuptan hiç haberim yoktu. Daha şimdi gördüm ve anladığım kadarıyla durum pek parlak değil. Seninle gelirdim ama izin vermezler. Bu mülakatta avukatının olmasına bile izin vermiyorlar. Ama eğer benimle evlenirsen bu sorunu halledebilirim. Hatta halledebileceğimden eminim. Sonrasında eğer istemiyorsan beni görmek zorunda değilsin. Cebimdeki yüzüğü ve evlendikten sonra planladığım gürültülü geceyi unuturum. Sadece adına evlilik der ve öylece bırakırız. İş anlaşması gibi. Belki yılda bir buluşup kahve içer ve bu yaptıklarımıza güleriz. Benden daha sonra boşanırsın ve her şey ilk günkü gibi olur."

"Bunu neden yapıyorsun, Bernie?"

"Son zamanlarda asalet eksikliğimin beni tedirgin etmeye başladığını söylesem yeterli olur mu? Acilen birine bir iyilik yapma ihtiyacı hissettim. Geçen haftalarda o kadar çok kötü şeye şahit oldum ki, anlatamam. Üstelik senden çok hoşlanıyorum, Kirsten ve başına kötü bir şey gelmesini istemiyorum. Aslında bu kadar basit."

"Başıma kötü bir şey gelebilir mi?"

"Eğer bana anlattıkların doğruysa seni epey zorlayabilirler. Gerçi o kadar da kötü değil. Sadece sözle hırpalama. Konuşarak bile bundan sıyrılabilmen mümkün. Bunu becerebilenler oldu. Belki onlara ağızlarının payını da verirsin. Sakın bir şey itiraf etme. Gestapo komiserleriyle başa çıkabilmenin tek yolu budur. Ama benzer derecede

dağılman da mümkün ki bu sefer de soluğu hapiste alırsın. Altı ay civarı bir ceza olur. Genelde o kadar kötü değildi ama son zamanlarda hapishanede de işler zorlaşmış. Dışarıda bile yiyecek kıt zaten. Brandenburg'da birkaç yüz kaloriye inmiş. Senin gibi bir sıska bu durumda epey zorlanabilir. Dahası işini kaybedebilirsin. Gestapo yüzünden işini kaybettikten sonra tekrar iş bulmak zordur."

Sessizce başını salladı. "Yüzüğü görebilir miyim, Bernie?"

"Tabii." Yüzüğü yeleğimin cebinden alıp pantolonumun üzerinde parlattıktan sonra ona verdim.

Bir an yüzüğe baktı, neşeyle gülümsedi ve sonra da dikkatlice sol elinin parmağına taktı.

Ertesi gün evlendik ve yaptığımız sade düğünde Kirsten, normal bir Alman eş gibi, evliliği yürütmeye niyetli olduğunu göstermek adına yüzüğü sağ eline taktı. Küçük ama önemli bir hareketti ve benim de dikkatimden kaçmadı.

27

Berlin'in güneyinde yaklaşık bir saatlik mesafede bulunan Genshagen'e giden S-Bahn treni, akrabalarını ziyaretten dönen araba işçileri ve fabrika müdürleri, Alman İşçi Cephesi, SS ve Luftwaffe görevlileriyle doluydu. Konuşmalarına kulak misafiri olduğumda onları birbirinden ayırt edebilmenin imkânsız olduğunu fark ettim ve bu da ister istemez Daimler-Benz AG ile Naziler arasındaki uzun soluklu ve yakın ilişkiyi hatırlamama neden oldu. Şirketin müdürlerinden biri, Jakob Werlin, 1923 darbesi öncesinden beri Hitler'in yakın arkadaşıydı ve *Münich Post*'a göre 1924'te Führer, Landsberg Hapishanesi'nden çıktığında Werlin yeni bir Mercedes-Benz'le gelerek onu kapıdan almış ve sonra da o arabayı Hitler'e hediye etmişti. Belki de hükümeti kurduktan kısa süre Nazilerin Alman arabalarından vergiyi kaldırmalarının nedeni de Daimler-Benz'in Hitler'e verdiği destekti – böylece tüm desteğin karşılığını ödemiş

sayılıyordu. Ama Daimler-Benz'in Nazilere tedarik ettiği yegâne şey araba değildi. Almanya'nın avcı ve bombardıman uçakları için motor da üretiyordu; şirket ülkenin silah üretiminde hayati bir öneme haizdi. Günün birinde düşünceli bir tarihçinin Mercedes-Benz arabası ve Almanya'nın gözde diktatörü arasındaki yakın ilişkiyi vurgulamasını ve Tanrı'nın da bu şerefsizlere Hitler'in iktidara gelmesine ve orada kalmasına yardım ettiklerinden dolayı hak ettikleri cezayı vermesini umut ediyorum.

Şirket müdürlerinden Max Wolf benimle trende buluştu ardından arabasıyla doğruca fabrikaya götürdü. Ellili yaşlarının sonlarında –Polonya Schwiebus'lu pos bıyıklı, sert Prusyalı bir Lüteryen– olan bu adam için Daimler-Benz hayatının ayrılmaz bir parçasıydı. Özel dikim takımının yakasında bir satrapın tacı gibi parlayan altın parti rozeti bu yaşam tarzının şimdilik gayet iyi yönde seyrettiğinin alametiydi. Başarılı bir çiftleşme döneminin sonundaki bir denizayısı olsa herhalde bu kadar kibirli olamazdı.

"Fabrika Müdürü Herr Karl Muller, General Schellenberg'in yakın dostudur," dedi. "Herr Muller emirlerinizi yerine getirebilmeniz için size elimden gelen kolaylığı göstermemi istedi, Yüzbaşı."

"İkiniz de çok naziksiniz, Herr Wolf."

"Sizin de muhtemelen bildiğiniz gibi Genshagen'de ağırlıklı olarak uçak motoru imal ediliyor," dedi arabada giderken. "Mercedes-Benz otomobilleriyse Stuttgart yakınlarındaki Sindelfingen'de üretiliyor. General Schellenberg'in arabası da şu

an orada. Size o aracın ihracat evrakını verdikten sonra Sindelfingen'e gidebilmeniz için başka bir araç tedarik edeceğim. Oraya vardıktan sonra yenisini alıp İsviçre'ye gidebilirsiniz."

Elimde olmadan irkildim; araç kelimesi ne zaman zikredilse bana burnu büyük trafik polislerini hatırlatırdı ve onları hatırlayınca nihayet Wolf'u kime benzettiğimi idrak ettim.

Bir kasaba büyüklüğündeki, en yeni 88 milimetrelik uçaksavar toplarıyla çevrelenmiş fabrikaya vardık. Fabrikada pek bir bomba hasarı görünmediğine göre bu silahlar epey tesirli olmalıydı. Ayrıca birkaç kadın SS de gördüm. Wolf onların dikkatimi çektiğini fark etti.

"İş gücünün yapısı dikkate alındığında SS nöbetçiler zaruret haline geliyor ne yazık ki. On iki bin araba işçimizin yarısı yabancı ve çoğu da köle işçi – çoğu Yahudi ve tümü kadın. Yakındaki Sachsenhausen ve Ravensbrück kamplarından getirildiler. Ama karınları doyuyor, buradaki şartlardan memnun olduklarını düşünüyorum."

"Sanırım nöbetçilerin kırbaç taşımasının nedeni de bu," dedim. "Gün boyunca gülmeye devam etmelerini sağlıyorlar."

En ufak bir utanma belirtisi göstermeyen Wolf, "Köle işçilerimize karşı kötü muameleye müsamaha göstermeyiz," dedi. "Alman işçilerimiz böyle bir şeyi tasvip etmez. Bu insanların nasıl olduklarını bilirsin. Çoğu biftek Nazi'si – dışları kahverengi, içleri kırmızı. Yahudi işçilerimiz çok çalışır ve onlardan yana hiçbir şikâyetim yok. Aslında onlardan daha iyi işçi bulabileceğimi zannetmiyorum. Kimi zaman Alman işçileri Ya-

hudilere fazladan ekmek verirken ya da kahvelerini paylaşırken yakaladığımız da oluyor ama bu ebattaki bir fabrikada bu tür şeylerin tümüyle önüne geçebilmek çok zor."

"Aslında Yahudilere daha fazla yemek vererek bu sorunu çözebilirsiniz."

Wolf keyifsizce gülümseyip başını iki yana salladı. "Aa hayır, bu benim karar verebileceğim bir şey değil. Köle işçilerle ilgili talimatları Berlin'deki Reich Minister Speer tayin ve SS de tatbik eder. Ben bana söyleneni yaparım. Benim tek yapabildiğim seri üretim hattının aksamadan çalışmaya devam edebilmesi için yeteri kadar tercüman bulmaktan ibaret. Burada Polonyalılar, Ruslar, Fransızlar, Macarlar, Norveçliler, Çekler ve Hollandalılar çalışıyor – hatta birkaç İngiliz bile olduğu söylendi. Fransızlarla birlikte en tembeli onlar. En iyi işçiler Rus kadın Yahudiler. Eğer istersen günün tamamını ve gecenin yarısını çalışarak geçirirler. Sadece bu fabrikada, bir yılda dört bine yakın uçak motoru imal ettik. Demek ki bir şeyleri doğru yapıyoruz."

"Gurur duyuyor olmalısınız," dedim.

"Öyle. Duyuyoruz. Eğer dilerseniz yönetici yemek salonunda bizimle öğlen yemeği yiyebilirsiniz. Her türden insan olduğunu göreceksiniz. Yöneticiler, sizin gibi subaylar–"

Bunu bir milisaniye kadar düşündüm: karnım açtı ama Jasenovac'dan sonra Max Wolf gibi bir adamla yemek yemekten daha kötü bir şey düşünemiyordum, özellikle de Alman işçiler gizlice Yahudi köle işçilere ekmek verirken. Yemek boğazımdan geçmezdi.

"Çok naziksiniz, bayım, ama derhal yola koyulmam gerekiyor. Beni bekleyen uzun bir yol var."

"Çok doğru," dedi.

Beni doğruca arabamın beklediği yere götürdü. Hırvatistan'da sürdüğümün aynısı olan kamuflaj boyalı bir 190'dı. Anahtarları ve evrakları bana teslim etti. Anlaşılan beni derhal başından atmak istiyordu. Benim de onun için ölüp bittiğim söylenemezdi.

"Münih yolunu tercih edin," dedi Wolf. "Oradan Stuttgart yoluna geçersiniz. Haritada daha uzun görünse de değildir. Führer sayesinde dünya üzerindeki en iyi yollara sahibiz. Bir Mercedes-Benz'le Berlin'den Münih'e altı saate kalmaz varırsınız ve oradan Stuttgart da iki saat sürer. Eğer buradan doğruca Stuttgart'a gitmeye kalkarsanız en az on bir ila on iki saat sürecektir. İnanın bana iki yolu da denediğim için ne dediğimi biliyorum."

"Tavsiye için teşekkürler."

Tavsiyesine uydum. Otobanda gayet güzel vakit geçirdim. Sanki en adi Nazi'nin bile sana bazen gitmek istediğin yere varabileceğin en iyi yolu gösterebileceğinin bir nişanesiydi.

Hırvatistan'daki yollardan sonra burada araba kullanmak insana rüya gibi geliyordu. Seyahatten neredeyse keyif alıyordum. Otobana reklam koymak yasak olduğundan şehrin her yanını saran propaganda posterlerinden de kurtulmuştum. Tek endişem dümdüz giden bu yolda son sürat gidersem sonunda Fritz Todt'un –Speer'den önceki Almanya'nın önde gelen mühendisi ve otobanların çoğunu yapan kişi– bahsettiği otoban hipnozuna yakalanmaktı ama hız sınırı eskisine

kıyasla çok daha düşüktü; benzin tasarrufu için saatte 80 kilometreye indirilmişti. Yine de meşe dikili refüjün iki yanındaki çift şeritli yol hâlâ havaalanı pisti gibi dümdüzdü; işte bu yüzden bu refüjlerin bazı bölümleri yardımcı iniş pistlerine çevrilmişti ve yakındaki ormanda saklanan uçaklar tarafından bazen kullanılıyordu. Yoldaki diğer araçların hemen hepsi tank parçaları ve deniz motorları taşıyan kamyonlardı. Hatta bir seferinde bir denizaltının yanından geçtim ki bana gerçekdışıymış gibi geldi.

Schellenberg'in talimatı üzerine üniformamı giymedim ve otobanda askeri araç haricindekilere sadece istisnai durumlarda izin verildiğinden birkaç kez Orpo beni kenara çekip evraklarımı kontrol etti. Ziyanı yoktu çünkü böylece yolculuğun tekdüzeliğinden kurtulmuş oluyordum. Münih yolunun yarısında Alplere özgüymüş gibi duran bir benzin istasyonunda durup benzin aldım, kahve içtim ve bacaklarımı esnettim. Ardından hava kararmadan İsviçre sınırına varma umuduyla tekrar yola koyuldum.

Güneye seyahat esnasında bir yerlerde yeni eşimi ve zoraki evliliğimizi düşündüm ama nedense zoraki olması o kadar da önemli gelmedi. Düğünden sonra sanki mevcut vaziyetten istifade ederek Kirsten'ı kullanıyormuşum gibi bir hisse kapıldım, bilhassa Zagrebli kadınla, Zürih'deki otelimde ya da Küsnacht'taki evinde, tekrar sevişmeyi bu kadar çok istediğim bir sırada. Ama Kirsten'ı Gestapo'nun elinden kurtarabildiğime de memnundum. Goebbels, SD'nin onu bir daha rahatsız etmeyeceğine dair bana söz vermişti ve

ona itimat etmeye ne kadar isteksiz olsam da başka seçeneğim yoktu. Tabii ki böyle bir arabanın içinde saatlerce tek başınıza yol aldığınızda kendinizle baş başa kalıyor ve bir süre sonra da beyaz duvarda aslında var olmayan lekeler görmeye başlıyordunuz; Goebbels'in Dalia'yla yattığımı bildiği ve beni Kirsten'le evlenmek zorunda bırakarak benden intikam aldığı gibi çılgınca bir fikre kapıldım – eğer sözünü tutmazsa iki kez intikam almış olacaktı.

Genshagen'den beri takip edildiğime dair ikinci bir çılgınca fikre daha kapıldım. Aslında pek de çılgınca sayılmazdı. Yolda çok az trafik olduğundan otobanda fark edilmeden birini takip etmek çok zordu. Altı ya da yedi yüz kilometre boyunca aynanızda gördüğünüz ve sizinle aynı hızda giden diğer bir Mercedes 190'ı fark etmemek mümkün değildi. Schellenberg, Gestapo'nun beni İsviçre'de takibe alabileceği hususunda ikaz etmişti. O yüzden takibe Almanya'da başlamalarına şaşırmama hiç lüzum yoktu.

Sindelfingen'deki fabrikaya akşam altıdan hemen önce vardım. Alacağım araba –diğer bir Mercedes 190, siyah– hazır bekliyordu. Çabucak tekrar yola koyuldum ama yolculuğum eskisi kadar zevkli değildi. Motorun alışması gerektiğini biliyordum yine de yeni arabanın eskisinden çok daha kadar yavaş ve hantal olacağını tahmin etmemiştim. Sindelfingen'den ayrıldıktan az sonra durup yasadışı bir şey taşımadığımdan emin olmak için bagajı açtım. Hiçbir şey yoktu ama Ren Nehrinin güney yakasındaki Reuenthal Kalesi'nde yer alan İsviçre gümrüğüne varana

kadar bu şüphe aklımı kurcalamaya devam etti. Oradaki görevliler de arabayı tepeden tırnağa aradılar, neyse ki onlar da bir şey bulamadı.

Buraya boş yere kale denmemişti. Korugan-lar, tank engelleri, piyade kışlası ve aralarında iki tane seri ateş eden 75 mm'lik tank topunun da bulunduğu top mevzileri vardı. Burayı görünce İsviçre'nin sınırlarını muhtemel bir işgalciye yani Almanya'ya karşı müdafaa etme meselesini ne kadar ciddiye aldığını anladım.

Zürih Şehir Polisi'nden bir dedektif olan Çavuş Bleiker benimle buluşup bana vizemi ve biraz İsviçre parası verdi. Ben de ona Eggen'in bana vermiş olduğu altın markları verdim: İsviçreliler, üzerinde Hitler'in resmi olmasına rağmen, kâğıt banknotlarımızı istemeyip onların yerine yüz marklık altın paraları tercih ediyordu. Sanırım para sayarken altından daha güzel bir ses çıkıyordu. İsviçreli dedektif kırklı yaşlardaydı, küçük bıyıklı uzun ve sessiz bir tipti. Kahverengi flanel takım giyip geniş siperli kahverengi fötr şapka takıyordu. El sıkışı güçlüydü ve sporcu tipine sahipti. Ama ketum biriydi. Bir papağanla daha uzun muhabbet ettiğim olmuştu.

Sonunda yola koyulduğumuzda, "Epey heybetli bir kaleniz var," dedim.

"Bana değil, Almanya'daki Nazi dostlarına söyle," dedi.

"Ne zaman yapıldı? Yeni görünüyor."

"1939'da. Tam savaş başladığında. Aksi takdirde neler olacağını kim bilebilirdi?"

"Doğru. Bu arada madem İsviçre'deyiz, söylemekte mahzur görmüyorum. Benim Almanya'da hiç Nazi dostum yok."

"Umarım bununla bu ülkeye sığınmak istediğini kastetmiyorsun, Yüzbaşı Günther. Çünkü tekne doldu. Ayrıca burada vaktini boşa harcayıp sonra da ülkene seni geri gönderdiğimizde başının derde girmesini istemem."

"Hayır hayır. Daha yeni evlendim. O yüzden dönmem gerek. Hatta evlenmem konusunda ısrar ettiler. Silah zoruyla evliliği duymuşsundur. Benimki de düşen balta zoruyla oldu denebilir."

"Tebrikler."

"O yüzden için rahat olsun, Çavuş. Liderimiz Adolf Hitler vatandaşlarının geri dönmek istememesini pek hoş karşılamaz."

Çavuş Bleiker burnunu çekti. "Ben bizim liderin ne adını ne de hakkında herhangi bir şeyi biliyorum."

Akabinde yolcu koltuğundan gideceğimiz yolu tarif etmek haricinde pek konuşmadı ve Zürih'e gidene kadar bu böyle devam etti. Aslında bundan ben de memnundum çünkü yolun büyük bölümü dar ve rüzgârlıydı.

Hava kararduktan sonra Hotel Baur au Lac'ın Talstrasse'de bulunan girişinden arabayla girdik. Bleiker kayıt işlemlerini halletti, başıyla eğilerek selam verdi ve sabah kahvaltıda Müfettiş Weisendanger'in otele gelip benimle görüşeceğini söyledi.

Uzun yolculuktan bitap düşmüş halde yemeğimi yiyip yatmaya gittim. Ama öncesinde Zagrebli kadına telefon etmeyi ihmal etmedim.

28

Sabah erkenden kalkıp Zürih Gölü kenarında kısa bir yürüyüş yapıp bir yolcu vapurundan birer-ikişer inen gözlüklü ve sessiz adamların banka ve ofislerdeki işlerine gidişini izledim. Onların bu tekdüze yaşantılarına imreniyor değildim ama İsviçre yaşantısının sunduğu istikrarın da hoş bir yanı vardı. Suyu leziz, havası temizdi ama bana öyle gelmesinin nedeni Berlin'in su ve havasının bomba tozu ve barut kokması da olabilirdi. Kimi zaman, RAF'ın gece düzenlediği büyük bir hava akınının ardından, Berlin'in meşhur havası kükürt madeni gibi kokardı.

Zürih çok hoşuma gitmese de gece gündüz bombalanmayan ve birisinin ülkenin lideri hakkında sırf şaka yaptın diye seni tutuklamayacağı bir yeri sevmemek elde değildi. Gerçi Zürih'de İsviçre Başbakanı'nın adını bilenlerin sayısı fıkra bilenlerden fazla değildi. Doğrudan demokrasiyle yönetilen bir ülkede lider kavramı o kadar da

önemli değildi. Böyle bir ülkeyi, özellikle de Almansanız, ister istemez severdiniz. Ayrıca bir sürü bankası bulunan, bira ve sosisin tadının bira ve sosis gibi olduğu, son nutkun John Calvin tarafından atıldığı ve en güzel kadınların bile gözlük takacak kadar dış görünümlerine önem vermediği bu ülkenin insana güven veren bir yanı vardı. Bunun diğer bir nedeni de Avrupa'daki en iyi otellerden birinde kalıyor olmamdı. İsviçrelilerin iyi becerdiği konulardan biri de buydu: Otel yönetimi.

Odam Zürih'den geçerek göle akan Limmat Nehrindeki cazip kanala bakıyordu. Aralarında Richard Wagner, Kayser ve daha yakın zamanlarda Thomas Mann'ın da bulunduğu pek çok ünlü kişi burada kaldığından Bau au Lac'ın Berlin'deki Adlon Hotel'i andırdığını söyleyebilirdim. Hans Eggen'in dediğine göre Finlandiya Devlet Başkanı Baron von Mannerheim şu an oteldeydi ve yıllar süren savaşın ardından Sovyetler Birliği'yle ateşkes imzaladıktan sonra, Hitler'i epeyce kızdırarak ülkesini Alman hâkimiyetinden de kurtarmaya çalışıyordu.

Savaşa rağmen otelde huzur hâkimdi. Yeni inşa edilen terasta hâlâ şampanya bulmak mümkündü. Akşam çayı köşkte içiliyor ve akşam yemeğinden sonra dans ediliyordu. Fakat yiyecek burada da kıttı. Otelin önündeki ve şimdi göl kıyısına kadar uzatılan çimenlik patates tarlası olmuştu. Bir zamanlar oteli korumakta kullanılan dikenli teller şimdi patatesleri korumakta kullanılıyordu ama konfora düşkün Alman Başkomutanlığı mensuplarının Zürih'in en iyi oteline

karşı hürmetten başka bir duygu besleyeceklerini zannetmiyordum. Olur da Alman Luftwaffe, İsviçre'nin tarafsız kaldığını unutursa diye bir de hava akını sığınağı da yapılmıştı.

Restoranda kahvaltı yaparken Müfettiş Weisendanger yanıma geldi. Sanki şehrin anahtarını teslim ediyormuş gibi iki elini kullanarak kartvizitini bana verdi ve tuhaf bir şekilde üzerinde yazanları okuduğumdan emin olana kadar da kartı bırakmadı.

"Adresim ve telefonum burada yazılı," dedi ciddi ciddi. "Zürih'de kaldığınız müddetçe hizmetinizde olacağım."

Bleiker gibi onun da Almancası iyiydi –en azından bana göre– ama diğer İsviçrelilerle konuştuğunda yodel söyleyen Almanların Alemannic dedikleri ve normalde zaten anlaşılması güç, bir kadının kürk şalı kadar büyük, favorilerine kadar uzanan gri siyah bıyığı yüzündense tümüyle imkânsız bir lehçe kullanıyordu.

"Anladım. Başım derde girerse bu kartı kullanacağım, değil mi? Bu adrese bir taksi çağırabilir ya da bir telefon bulup bu numarayı çevirebilirim. Bu çok işime yarayacak."

"Berlin'deki polislerin nasıl olduğundan emin değilim," dedi. "Fakat denk geldiğiniz tüm İsviçreli polislerin mizah anlayışı bulunmadığını varsaymanızı tavsiye ederim."

"Tavsiye için teşekkürler, müfettiş. Aklımda tutarım."

"Lütfen. Üstlerim vize şartlarınıza riayet edip etmediğinizi denetlemem maksadıyla bu otelde her gün sizinle görüşmemi istedi. Eğer bu görüş-

melere iştirak etmezseniz derhal tutuklanıp sınır dışı edileceksiniz. Anladınız mı, Yüzbaşı Günther?"

"Yani sizinle yarın yine kahvaltı mı edeceğiz?"

"Maalesef öyle. Sabah sekiz müsait mi?"

"Dokuz daha iyi olur. Güzel bir bar bulup biraz geçe kalabilirim."

"Biz yine de sekiz diyelim. Zürih'de pek geç saate kalmayız. Emniyette de güne erken başlamayı severiz."

"Bu Almanya'nın işgal etmek için ışıkların sönmesini beklemesi gerektiği manasına mı geliyor?"

Weisendanger iç çekti. "Lütfen mizah anlayışıyla ilgili söylediklerimi hatırlamaya çalışın. Almancadan Alemanniceye aynı anlamda tercüme olmuyor."

Haşlanmış yumurta, kahve ve tost ekmeğinden oluşan kahvaltımızı bitirdik, kendisini memnuniyetle yolcu ettikten sonra arabamı otel garajından alıp Zürih Gölü'nün kuzey kıyısı boyunca Küsnacht ilçesi ve Dalia Dresner'in İsviçre'deki evine doğru gittim. Dalia'yı tekrar görmeyi çok istiyordum, bilhassa kocası Dr. Obrenović, Cenevre'ye gitmiş olduğundan.

On beş dakika sonra taş kapı dikmesi itinayla gizlenmiş olduğundan Seestrasse'deki gözlerden ırak kapısını iki kez kaçırmıştım bile. Ancak arabamla iki tarafında yüksek çitle çevrili çakıl bir yola girip bir çimenliğin Zürih Gölü'nün safir rengi mavisiyle buluştuğu yerde bir evin önünden döndüğümde Küsnacht'ın kendisini nasıl münzevi bir devekuşu gibi gizlemiş olduğunu anlayabildim.

İnsan psikolojisi konusunda başarılı çalışmalar yapan psikiyatrist Carl Jung, Küsnacht'ta oturup çalışmıştı. Bu ilçede yaşayan şımarık sakinlerin de diğerleriyle aynı nöron ve fobilere sahip ama sadece daha zengin olduklarını da tahminen anlamıştı. Ama Küsnacht'ın nasıl bir yer olduğunu ancak göl kıyısından bakarak takdir edebilirdiniz. Oradan bakınca Wannsee'ye benziyordu ve sadece daha çok evle daha geniş bir sahile sahipti. Kayıkhaneler bile zarif konakları andırıyordu. Kayıkhanelerin bazılarının bitişiğinde muhtemelen sandalcıların oturdukları daha küçük evler bulunuyordu. Wannsee'de evlerin çoğu ebatlarını gizlemezdi. Seestrasse'deki evlerinse kapı numaraları ve posta kutuları haricinde her şeyleri gizliydi. Bu küçük kasabanın hanedan arması kırmızı kadife arka plan üzerindeki altın rengi yastıktı ve Dr. Obrenović'in evini gördükten sonra bunun altın para dolu koca bir kese haricinde bir şey olmasının ihtimal dışı sayılabileceğini anladım. Çoğu Alman gibi ben de evimi severdim ama Dalia'nın kocasıyla benim ev anlayışlarımız arasında Zürih Gölü'yle bir kova su arasındaki kadar fark vardı.

Kapı zilini çalıp birinin kapıyı açmasını bekledim; kilise çanından beterdi, bu yüzden birinin duymaması imkânsızdı. Dr. Obrenović'in, kendisinden daha genç karısı olan bir adamın şevkiyle, kapıya bakması beni şaşırttı. Sanki aklına takılmaması için kendisini Dalia'nın tüm dost ve tanıdıklarıyla tanışmak zorunda hissediyordu. Büyük bir servet, bir adamı kıskançlığın kurbanı olmaktan değil de ancak karısının davranışlarının dostları arasında nasıl karşılandığını öğrenmek-

ten koruyabilirdi. Dr. Obrenović gibi insanların çok arkadaşı değil de az sayıda güvenilir çalışanı bulunurdu. Mavi gözlerini bana diker dikmez Dalia'yla aramda, dedektif müşteri ilişkisi haricinde, bir şeyler geçtiğini anladığını –ya da bundan şüphelendiğini– fark ettim. Sanki lise bitirme sınavında çaktıktan sonra babamı görmüşüm gibi acayip bir hisse kapıldım. Ama bu suçlu ya da garip değil de alışılmadık şekilde genç hissetmeme neden oldu –nihayetinde altmışlarının ortasındaki bu adamdan on yaş kadar gençtim– ve Dalia gibi güzel bir kadının bu gıcırdayan kapıdan farksız adamla neden evlendiğini merak ettim. Sebebi para olamazdı; genç bir UFA yıldızı olarak Dalia çok para kazanıyordu; ama bazı kadınlar ne kadar çok kazansa da onlara az geldiğini biliyordum. Yanlış hatırlamıyorsam, bu konuda bir Fransız romanı vardı.

İçeri girip şapkamı çıkardım ve Polonya Koridoru kadar geniş ve Hermann Göring'in mahzeninden daha çok antika bulunan bir koridorda onu takip ettim.

Beni misafir odasına götürürken, "Karım üstünü değiştiriyor," dedi. "Birazdan gelir."

"Peki."

Sanki bu ona çok gülünç geliyormuş gibi bir ifadeyle, "Demek onun babasını arayan dedektif sensin," dedi.

"Evet. Hırvatistan'dan yeni döndüm."

"Nasıldı?"

"Hâlâ orayla ilgili kâbuslar görüyorum. Aklımdan çıkmıyor."

"O kadar kötü müydü?"

"Kötüden de öte. Berbat. Korku filmlerinden çıkmış gibiydi."

"Sana benim Saraybosnalı bir Sırp olduğumu söyledi mi?"

Dalia veya Goebbels'in Obrenović'in nereli olduğunu söyleyip söylemediğini hatırlayamadığımdan, "Olabilir," dedim. "Ama hatırlamıyorum."

"Gerçi oradan taşınalı uzun zaman oldu. Kral suikasta kurban gittiğinden beri."

Hangi kral olduğunu söylemedi ben de sormadım. Gördüğüm kadarıyla Yugoslavya kralları taksi gibiydi; bir diğerinin sıranın başına geçmesi fazla sürmüyordu.

"Avrupa tarihinin gösterdiği bir şey varsa o da krallar kadar harcanabilir başka bir şey olmadığıdır," dedim.

"Sence öyle mi?"

"Pek kıtlığı varmış gibi görünmüyor."

Leipzig'in Volki abidesi kadar uzun olan Obrenović'in saçları gür ve beyazdı, çerçevesi çok ince bir gözlük takıyordu, sesi bir tenorunki gibi inceydi ve kulakları bisiklet tekeri kadar büyüktü. Sıkı bir kalçası olsa da ihtiyar bir adam gibi yürüyordu – tıpkı sabahları, esnekliğim artmadan önce yürüdüğüm gibi.

"Görünen o ki kim olduğumdan haberin yok."

"İsminiz Obrenović. Bir tür doktor olup Fräulein Dresner'le evliliğiniz haricinde hakkınızda bildiğim hiçbir şey yok."

"Demek öyle?"

Odanın ebatları ve şaşaası karşısında hafif şaşırmış halde salak gibi başımı salladım. Bu kadar

çok şeye sahip insanlarla tanışmak daima şaşırtıcı olurdu: Kaliteli mobilyalar, resimler, bildik tunç eşyalar, işlemeli kutular, ışıldayan sürahiler, süslemeler, avizeler, halı ve kilimler, bir ya da iki köpek ve Fransız pencerenin dışında bir Rolls-Royce. Hiçbir zaman kendimi zengin bir adam gibi hissedebileceğim kadar servetim olmadı, mevzubahis bu zengin adam İncil'de İsa'nın nasihatini dinleyip tüm servetini fakirlere dağıtmak için harcayan kişi olsa bile. Pespayeliğim nasıl olduysa ilk kez beni daha küstah göstermeye yaramıştı. Ama bunun nedeni Dalia'yla sevişemeyeceğimi –en azından şimdilik– bilmenin yol açtığı hüsran da olabilirdi.

Küçük bir tepsi üzerindeki gümüş bir çaydanlıktan kendisine kahve doldururken, "Pekâlâ, Yüzbaşı Günther," dedi. "Onu bulabildiniz mi? Bunu öğrenebilmek için yanıp tutuşuyoruz."

Biraz bekleyip bana kahve ikram etmeye niyeti olmadığını anladıktan sonra, "Kimi bulabildim mi?" diye sordum.

Kaşlarını çatıp kahve fincanını dudaklarına dayadı. Bulunduğu yerden bile kokusunu alıyor, oteldekinden daha iyi bir kahve olduğunu anlayabiliyordum. Daha önemlisi sıcak görünüyordu ki ben öylesini severdim.

"Tabii ki Dalia'nın babasını. Peder Ladislaus. Onu Banja Luka'da bulabildiniz mi?"

"Hayır, Banja Luka'da bulamadım."

"O zaman Zagreb'de."

"Hayır, orada da değil."

"Anlıyorum," dedi sabırla. "Belgrad'da öyleyse."

"Belgrad ya da Saraybosna'ya veya Dalmaçya sahiline gitmedim. Yazık çünkü oradaki kumsallar bu mevsimde harika olmalı. Güzel bir tatil yapabilirdim."

"Anlattıklarınız pek bir şey ifade etmiyor."

"Zaten niyetim de bu."

"Karım bu kadar densiz olduğunuzu söylememişti."

"Bunu bana değil de ona söyleyin."

"Hiç şaşırmadım. Almanlar nezaketleriyle bilinmez zaten."

"Hâkim ırka mensup olmanın bazı içtimai dezavantajları bulunduğu muhakkak. Ama şunu bilin ki Dr. Obrenović, İsviçre'de ne kadar kabaysam Almanya'da da en az o kadar kabayım. Üstlerim daima benden şikâyet eder. O şikâyetleri toplasam duvarlarımı kâğıt kaplamaya bile yeter. Ama Zürih'den kalkıp Berlin'e kadar gelseydiniz ben bile size en azından bir kahve ikram ederdim."

"Buyurun," deyip tepsiden uzaklaştı.

Elimdeki şapkayı döndürmek haricinde kımıldamadım.

"Bana bir şey anlatmayacaksınız, değil mi?"

"Nihayet anlamaya başladınız."

"Nedenini sorabilir miyim?"

"Söyleyeceğim şey karınızla benim aramda. İsviçre başbakanını ne kadar tanıyorsam sizi de o kadar tanıyorum."

Kaşlarını çattı. "Kahve istediğinizi zannetmiştim."

"Hayır. Ben öyle söylemedim, Doktor. Ben kahvemi otelde içtim. Benim beklediğim teklif etmenizdi."

"Açık konuşmam gerekirse benimle böyle konuşulmasına –bilhassa kendi evimde– hiç aşina değilim."

Omuz silktim. "Dilerseniz arabamda bekleyebilirim."

"Sanırım böylesi çok daha iyi."

29

Köpeklerden biri peşimde, kapıya doğru yürüyüp dışarı çıktım. Köpeğin de dışarı çıkacak olması umurumda değildi çünkü benim köpeğim değildi. Bir sigara yakıp yeni boyasının çizilmesi pek umurumda olmadığından, arabamın cilalı kaputu üzerine oturdum. Çünkü benim arabam değildi. Sabah olsa da hava şimdiden sıcaktı; ceketimi Mercedes'in arka koltuğundaki Dalia'ya Bosna'dan hediye olarak getirdiğim ev yapımı rakı şişesinin yanına koyduktan sonra japon balığı dolu süs havuzuna birkaç taş attım. Çünkü benim havuzum değildi. Bir süre bekledim ve büyük kapı tekrar açılınca izmaritimi bahçeye attım çünkü benim bahçem değildi. Dalia bana doğru gelip arabanın yolcu koltuğunun önünde sessizce durdu. Benim karım değildi ama şu an Berlin'deki yerine onun karım olmasını gönülden isterdim. Altın rengi saçlarını topuz yaparak başının arkasında toplamıştı ve bu Nefertiti'ninkini andıran boynuna kraliçelere layık bir hava katıyordu ki

bunun nedeni boynundaki safir ve elmas kolye de olabilirdi. Donanma mavisi bir elbise giyiyordu; sade bir donanma mavisi elbise derdim ama Zagrebli kadının giydiği hiçbir şey sade görünmezdi. Hüzünlü bir ifadeyle gülümseyip elini arabanın kapı koluna koydu.

"Bir yere mi gidiyoruz?" diye sordum.

"Hayır," dedi. "Evden kovulduğuna göre arabada oturup konuşabiliriz diye düşündüm."

Kapıyı açtım ve bindi. Ben de arabanın önünden dönüp diğer tarafa bindim.

Kapıyı arkamdan kapatıp, "Bak bu güzel oldu," dedim.

"Sus ve bir sigara ver."

Yaktığım sigaradan derin bir nefes aldı.

"Kusura bakma," dedi. "Stefan'ın yarına kadar gelmesini beklemiyordum. Geceyarısı birden çıkıp geldi."

"O kadarını tahmin ettim."

"Ona ne söyledin?"

"Fazla bir şey değil."

"Kaba davrandığını söyledi."

"O bana kaba davrandığı için."

"Hiç Stephan'ın tarzı değil. Genelde çok kibardır. En azından onun adına bunu söyleyebilirim."

"Öyle mi? Bana ikram etmeden kendisine kahve koymasını izledim."

"Aa, şimdi anladım. Stefan bir asilzadedir. Nasıl evi süpürmüyorsa benzer şekilde de sana kendisi bir şey ikram etmez."

"Ama kapıyı açtı, değil mi?"

"Ben de kimin açtığını merak etmiştim. Hizmetçim Agnes'in açtığını zannettim. Sen gelece-

ğin için Albert'e izin verdim. Evde yalnız olmak istedim. Dün gece aradığından beri başka bir şey düşünemiyorum."

"Albert?"

"Uşak."

"Tabii ya. Uşağım kalay kapları parlatırken ya da çatı katındaki damlayan musluğu tamir ederken kapıya ben bakarım."

"Çok romantik ifade ettin."

"Berlin'deki yaşam tarzım tam *La Bohéme*. Kışın öksürük ve soğuktan titreyen ellere kadar her şeyiyle eksiksiz."

"Yine de keşke orada olsaydık diyorum, Bernie. Çıplak ve yatakta."

"Baur au Lac'daki otel odam çok lüks olmasa da dairemden büyük sayılır. Banyosu bile dairemden büyük aslında. Dilersen oraya gidebiliriz. Resepsiyon muhtemelen bizi İsviçre polisine ihbar edecektir ama bu skandalın beni etkileyeceğini pek zannetmem. Aslında tam tersi hoşuma bile gidebilir."

"Gelirim," dedi. "Ama ancak öğleden sonra. İki senin için müsait mi?"

"Zürih'de yapacak daha iyi bir şeyim olduğunu zannetmiyorum."

"Ama bu sefer son kez seviştiğimizde yaptığının iki katını yapmanı istiyorum. Ya da bir seçenek olarak hiç yapmadığın bir şeyi de yapabilirsin. Hiçbir kadına yapmadığın. Anlatabildim mi? Sadece hayalini kurduğun bir şey olabilir. En *uçuk* hayallerini süsleyen bir şey. Bir erkeğin kendisiyle seviştiği sırada bir kadının hissetmesi gerektiği gibi hissettiğim müddetçe her şey olabilir."

"Bu hoşuma gitti. İki civarı da çok uygun. Ama önce sana söylemem gereken bir şey var, Dalia. Baban hakkında."

"Aa sevgilim, Stefan ona babam hakkında bir şey anlatmadığı söyleyince zaten iyi bir haber vermeyeceğini anladım."

"Bunu söylediğim için üzgünüm ama babanın öldüğünden neredeyse kesin olarak eminim."

Dalia'nın babası öyle berbat bir canavar olmasa bu adi yalanı söylediğim için kendimi çok daha kötü hissederdim. Ama yine de kendimi suçlu hissediyordum.

"Ah, anlıyorum. Peki, Banja Luka'daki manastıra gittin mi?"

"Mm-hm. Zagreb'den oraya arabayla gittim ki bu seyahati kimseye tavsiye etmem. Manastırda birkaç saat kalıp keşişlerle yemek yedim. Başkeşiş bana babanın manastırdan ayrılıp Ustaše'ye katıldığını söyledi. Başkeşişin babanı hiç de tasvip etmediği gibi bir izlenime kapıldım, Dalia. Frensisken tarikatından ayrıldığı için de olabilir ama bence Ustaše'nin yaptıkları yüzünden. Tüm içsavaşlarda olduğu gibi iki taraf da canice şeyler yapıyor. Akabinde Banja Luka'daki Ustaše karargâhına gidip Peder Ladislaus'un, Albay Dragan adını aldığını ve yerel bir kahraman olduğunu öğrendik. Fakat Zelengora Dağlarında komünist partizanlar tarafından öldürüldüğünü söylediler. Zagreb'de de bunu onayladılar. Hırvatistan ve Bosna'da şartlar içler acısı. Oradayken birkaç kişinin öldürüldüğünü gördüm. Birlikte seyahat ettiğim kişiler –SS'deki etnik Almanlar– ateş etmekten hiç çekinmiyor. Önce vur sonra sor

tarzı tipler. Tam bir kargaşa hâkim ve kesin bilgi alabilmek neredeyse imkânsız. Ama neredeyse öldüğünden eminim diyebilirim. Üzgünüm."

"Bu senin için korkunç bir tecrübe olmalı, Bernie. Üzüldüm ama aynı zamanda da çok minnettar kaldım. Anladığım kadarıyla epey tehlikeliydi."

Omuz silktim. "Tehlike işimin bir parçası zaten."

"Josef babamın öldüğünü biliyor mu?"

"Tabii ki. Beni buraya haber vermem ve seni alıp Berlin'e geri götürmem için gönderen kendisi. Ya da en azından filminde rol alman için seni ikna etmemi istedi."

"Denemek zorundaydım. Ya da birine yaptırmam gerekiyordu. Bunu anlıyorsun, değil mi?"

"Elbette anlıyorum. İnan bana bunda anlaşılmayacak hiçbir yan yok. Annen öldüğünden tekrar babanla temas kurmaya çalışman gayet doğal."

"Nihayetinde onu seçen annem, ben değilim. Bir babanın bir şey ifade etmesi gerekir. Ömrün boyunca görmemiş olsan bile." Sigarasından bir nefes daha çekti. "Üzüleceğimi zannetmiştim ama üzülmedim. Bu sana biraz garip geliyor mu?"

"Hayır. Gönderdiğin mektuplara cevap alamadığından zaten öldüğünü tahmin ediyordun."

"Evet, galiba öyle."

"Ayrıca öncekinden daha kötü bir halde de değilsin. En azından artık gerçeği biliyorsun. Bu hadiseyi geride bırakıp hayatına kaldığın yerden devam edebilirsin."

"Evet, artık buna odaklanmam gerek."

"Peki, film konusunu ne yapacaksın?"

"Gerçekten bilmiyorum. Berlin'e geri dönersem seninle görüşme imkânım olur. Olumlu yanı bu. Dürüst olmam gerekirse, Bernie, şu anda Almanya'ya gelmem için senin haricinde tek bir neden bile yok. Zaten Veit Harlan'ın o saçma filminde oynamayı zerre kadar istemiyorum. Onun gibi adı çıkmış bir Yahudi aleyhtarının filminde oynamanın uzun vadede kariyerime bir faydası olacağına inanmıyorum. *Hiç Olmayan Aziz* filminde oynamam yeterince kötü zaten. Bunu yapmak hiç içime sinmiyor. Yetmezmiş gibi *bir de* Goebbels beni metresi yapmayı kafaya koymuş. İnan bana, bunu sağlayabilmek için en büyük adiliği bile yapmaktan çekinmez. Sinsi ve vicdansız bir adamdır. O minik şeytanı kendimden uzak tutabilmek için ne kadar mücadele verdiğimi anlatamam. Buraya gelmemin nedenlerinden biri de sırf ondan kaçmak istememdi."

"Neler yapabileceğine dair yaklaşık bir fikrim var. Ben de epey baskı altındayım, meleğim."

"Evet, hiç şaşırmam."

"Aslında tahmin bile edemezsin."

"Belki de haklısın. Bak, sana söylemem gereken bir şey var. Bu yaşanan hadiseler içerisinde ne kadar önemi var bilmiyorum ama sana âşık oldum. Sen Hırvatistan'dayken gece gündüz seni düşündüm."

"Ben de seni."

"Şimdi geri döndün ve yüzümdeki gülümsemeyi belli etmemek için çok çaba sarf ediyorum."

"Stefan ikimiz arasındaki ilişkiyi bilmiyor, değil mi?"

"Hayır, ama her erkeğin normalde şüpheci olduğunu bilirim. Ortada hiçbir şey olmadığı zamanlarda bile." Pencereyi açıp sigarasını çakılların üzerine attı. "Evet, dediğimi duydun, Bernie ve bu kadar şok olmana gerek yok. Benim ilk aşkım sayılmazsın. Erkeklerin ve kadınların nasıl davranması gerektiği nerede yazılı? Neyin doğru, neyin yanlış olduğunu kim söyleyebilir? Üstelik Goebbels'ten aldığım telgrafa göre yeni evlenen sensin. Bunu bana ne zaman söylemeyi planlıyordun? Öğleden sonra yataktayken mi? Yoksa unuttun mu?" Gülüp elimi tuttu. "Hiç kızmadım, sevgilim. Nihayetinde kimseye ahlak dersi verecek durumda değilim. Gerçi kıskanmadım da değil. Sana âşık olduğum konusunda ciddiyim. Bu şartlar altında belki doğrudan seni seviyorum demekten daha emniyetli ama ikisinin de pek bir farkı yok zaten."

"Evliliğim zannettiğin gibi değil." Onun sözlerinin dürüstlüğü karşısında ne diyeceğimi bilemedim.

"Muhtemelen öyledir. Çoğu kişi iki nedenden dolayı evlenir. Stefan benimle âşık olduğu için evlendi. Bu birinci neden. Bense Stefan'la zengin olduğu ve beni barones yapacağı için evlendim. Bu da diğer neden. Bunu o da biliyor. Evlenmeden önce ona arada bir sevgililerim olabileceğini söyledim ve o da buna razı oldu. En azından başlangıçta. Görücü usulü ve hanedan evlilikleri haricinde çoğu modern evliliğin nedeni bunlardır. Sence de öyle değil mi?"

"Kral VIII Henry'nin benimle aynı nedenden evlendiğini hiç zannetmiyorum," deyip

ona Kirsten'ın SD'yle arasındaki sorunu ve Goebbels'in bana şantaj yaparak nasıl onunla evlenmek zorunda bıraktığını anlattım.

"Bu duyduğum en romantik şey," dedi kederli bir ifadeyle. "Sözümü geri alıyorum. Senin gibi erkeklerin sadece masallarda, parlak zırhlarla yuvarlak masa etrafında oturduğunu zannederdim. Sen gerçek bir azizsin, bunu biliyor muydun?"

"Hayır, sadece dengeyi sağlamak için iyi şeyler yapıyorum hepsi bu."

Elini yumruk yapıp başını iki yana salladı. "Tanrım bu ne adi bir herif! O ve onun saçma filmi için Almanya'ya dönecek değilim. UFA'dan başka biriyle çeksin filmini. Sürekli yattığı korodaki sarışınlardan biri olabilir."

"Böyle söyleme. İşin aslı ben de sana âşık oldum ve savaş bitmeden önce tekrar İsviçre'ye gelme şansım, bu savaşı sıyrık almadan atlatabilme şansımdan fazla değil."

"Şimdi söylediklerine itiraz etme sırası bana geldi."

"Durum gittikçe daha kötüye gidecek. Ruslar bunun olmasını sağlayacak." Omuz silktim. "Peki ya film yıldızı kariyerinden vaz mı geçeceksin?"

"Sana daha önce de söyledim. Aktrisliğe pek meraklı değilim. Matematik okumayı tercih ederim. Zürih Teknik Üniversitesinde okumak için hâlâ geç kalmış değilim. Ruslar kapıya dayandığında Alman film endüstrisinde çalışmış birinin hali ne olur?"

"Bunda haklısın."

"Geri dönersem ki hiç düşünmüyorum dikkate almamız gereken başka bir husus daha var. Goeb-

bels benim kocam gibi geniş değildir. Eğer Josef'le yakınlaşırsam ya da senin, benimle onun arasındaki bir engel olduğunu fark ederse hayatını çekilmez hale getirir, Bernie."

Her şeyi düşünmüşe benziyordu.

"Aslında buna değer," dedim.

"Hayır, aşkım," dedi. "Ağzından çıkandan haberin yok. Ama kim bilir belki aşk bir yolunu bulur. Ayrıca Zürih'de bu öğleden sonra hâlâ bize ait. Baur au Lac'daki otel odanda birlikte olacağız. Bundan daha romantik ne olabilir? O yüzden madem hazır buradasın, Bernie, bunu sonuna kadar değerlendirelim."

30

Yarı mutlu yarı üzgün, Küsnacht'tan ayrıldım. Dalia'nın beni sevdiğini öğrendiğim için mutluydum ama onu tekrar Almanya'da görmemin ya imkânsız ya da çok meşakkatli olacağını anladığımdan dolayı da üzgündüm. Haklıydı ve onu suçlayamazdım. Hangi aklı başında kadın Goebbels denen şeytanın metresi olma riskini göze alırdı ki? Ama bir yandan da ofisine gittiğimde Goebbels'e ne diyeceğimi düşünmeye başladım. Gözde aktrisinin Berlin'e dönmeyi reddettiğini duyduğunda keyfinin kaçacağı şüphesizdi. Bana onu ne pahasına olursa olsun geri getir şeklindeki sözleri hâlâ kulaklarımda çınlıyordu. Carl Jung bile Dalia'nın fikrini değiştirmekte zorlanırdı.

Zürih'e giderken Goebbels'e bir telgraf çekip ona Dalia'yla görüşmemin sonucunu bildirsem nasıl olur diye düşündüm. Belki de onun geri dönmesini sağlayacak bir fikir verebilirdi. Mesela daha fazla para. Bu, tüm film yıldızlarının gayet

iyi anlayacağı bir şeydi. Alexander Korda'nın *Zırhı Olmayan Şövalye* filminde oynaması için Marlene Dietrich'e 450.000 dolar teklif ettiği söylenmişti. Dalia'nın da en az Dietrich kadarını hak ettiğine şüphe yoktu. Kesinlikle daha güzeldi ve filmleri de daha çok seviliyordu. En azından Almanya'da.

Baur'un, otelin batısında ve kanalın diğer tarafındaki otoparkına girdiğimde hâlâ bunu düşünüyordum. Arabadan inip kapıyı kilitlerken yanıma park etmiş arabadan da bir adam inip benden ateş istedi. Hiçbir şeyden şüphelenmeden çakmağıma uzandığımda karnıma koca bir Colt otomatik tabancanın dayandığını gördüm ve diğer bir adam da silah var mı diye üstümü aramaya başladı. Az sonra kendi Mercedes'imin arkasına davet edildim ve eli silahlı bir adam yanıma oturdu. Üzerimi arayıp pasaport ve anahtarları alan adam direksiyona geçti. Çok geçmeden diğer bir aracın takibinde otelin otoparkından dışarı çıktık.

Tahminen Küsnacht'tan beri beni takip ediyorlardı. Aslında fark edilmeyecek gibi olmasalar da kafam öyle meşguldü ki fark edememiştim. Dört kişiydiler – ikisi benim arabada, ikisi diğer arabaydı. Dönüp alıcı gözle bakmak istedim ama yanımdaki adam Colt'un namlusuyla kulak mememi dürterek gözümü ileriden ayırmamamı söyledi.

"Kimsiniz?" diye sordum. "Gestapo değilsiniz. Bu takımlar ve kolonya onların tarzı değil."

Silahlı adam cevap vermedi. Tek bildiğim kuzeye doğru gittiğimizdi. Nehir batıda ve solunuzda kaldığında bunu kestirmek zor değildi. Beş dakika sonra beşik çatılı yüksek beyaz evlerle dolu

sade ve sakin bir mahalleye geldik, bir kulesi olan köşedeki birkaç katlı evin önünde durduk. Arabadakilerden biri garaj kapısını açtı ve içeri girdik. Sonrada üst kata çıkıp bir kapıdan, içinde hemen hemen hiç eşyanın bulunmadığı en üst katın köşesindeki bir odaya girdik – sadece iyi manzarası olan bir hücre evi olmalıydı. Pipo içen ve üç parça takım giyen bir adam, bir yemekhane masasının arkasında oturmuştu. Saçı seyrek ve beyazdı ayrıca gür, gri bir bıyığı vardı. Puanlı papyon ve tel çerçeveli gözlük takıyordu. Ben odanın ortasındaki bir sandalyeye oturtulurken o dolmakalemiyle önündeki kâğıda bir şeyler yazmaya devam etti. Oturup bu adamlarım kim olduğunu öğrenmeyi bekledim. Aksanlarına bakılırsa İsviçreli ya da Alman olmadıklarından, İngiliz ya da Amerikalı olabileceklerini farz ettim.

Sonunda masanın arkasındaki adam bir Amerikalıya göre fazla iyi bir Almancayla konuşmaya başladı.

"Nasılsınız, General?" diye sordu.

"Teşekkürler iyiyim ama anlaşılan yanlış adamı yakaladınız. Ben general değilim. Maaş cüzdanıma son baktığımda yüzbaşı yazıyordu."

Pipolu adam bir şey demeyip yazmaya devam etti.

"Eğer zahmet buyurup pasaportuma bakarsanız benim zannettiğiniz kişi olmadığımı anlarsınız. Benim adım, Bernhard Günther."

"Bizim meslekte kimse göründüğü kişi değildir," dedi pipolu adam. Bir profesör ya da diplomata benzer şekilde, felsefi bir meseleyi aptal bir öğrenciye izah edermiş gibi, usulca konuşuyordu.

"Nazi Almanyası'nda hayatta kalabilmek için olduğunuz kişiden farklı davranmanız şarttır zaten. Sözüme inanın."

Pipo kokusu hoştu, gerçek ve katkısız tütünün kokusu adamın Amerikalı olabileceğini düşündürdü. Tütün konusunda İngilizler de Almanlar kadar berbattı.

"Aa, bence kim olduğunuzu gayet iyi biliyoruz."

"Ve ben de size hata yaptığınızı söylüyorum. Muhtemelen beni General Walter Schellenberg zannettiniz çünkü kullandığım onun arabası. Benden arabayı Sindelfingen'deki Mercedes fabrikasından alıp buraya getirmemi istedi. Şimdi size denk gelince nedenini anlamaya başladım. Demek ki böyle bir şeyin olmasını yani Amerikalı casuslar tarafından kaçırılmayı bekliyordu. Amerikalısınız, değil mi? Yani Alman ya da İsviçreli değilsiniz. Takımlarınıza bakılırsa İngiliz olmadığınız da kesin."

Pipo içen tekrar yazmaya başladı. Konuşmakla kaybedeceğim bir şey yoktu. Ben de konuştum. Belki konuşarak bu işten yırtabilirdim.

"Bakın ikide otelde önemli bir randevum var. Bir kadınla. O yüzden bildiğim her şeyi anlatırım ki zaten pek bir şey bilmiyorum. Araba da sizde kalsın. Benim değil zaten. Ama bu randevuyu kaçırmak istemiyorum."

"Bu kadının adı ne?"

Cevap vermedim.

"Eğer bize ismini söylersen biz de otele senin gözaltına alındığına dair bir mesaj bırakırız."

"Sonra onu da kaçırmaya kalkın öyle mi?"

"Sen zaten elimizdeyken onu ne yapalım, General?"

"İsmini söylememeyi tercih ederim. Sevgiliyiz ama o evli. Muhtemelen öğrenirsiniz zaten ama hiç değilse benden öğrenmeyin."

"Peki, karın Irene bu konuda ne düşünüyor?"

"Irene'in sorun edeceğini zannetmem çünkü benimle evli değil."

"Maalesef bir süre burada kalacaksın," dedi. "O yüzden bu fikre kendini alıştırsan iyi olur. Kız arkadaşınla olan randevuna gidemeyeceksin. Burada bazı önemli soruların cevabını bulmamızda bize yardım edeceksin General Schellenberg. Eğer verdiğin cevaplar doğru olmazsa iki taraf için de büyük talihsizlik olur."

"Bakın," dedim. "General Schellenberg'in karısının adını biliyorsunuz. Tebrikler. Ama onu tanımadığınız ortada çünkü tanısaydınız benimle alakası olmadığını bilirdiniz. O kısa, ben uzunum. O benden genç. Otuz üç yaşında olsa gerek. Ayrıca daha da yakışıklı ama bunun mümkün olmayacağını düşünürseniz size hak veririm. Lüksemburg'da yaşadığı için akıcı Fransızca konuşur. Ayrıca çok sinsi bir adamdır ki zaten şu an burada onun yerine benim olmamın nedeni de bu. Bakın, bana kefil olacak İsviçreli bir adam var. Kendisi bir istihbarat subayı. Paul-Meyer-Schwertenbach adında askeri istihbarattan bir yüzbaşı. Amirinin adı Masson. Meyer kim olduğunu bilir çünkü kendisi gerçek General Schellenberg'i tanıyor. Ayrıca Berlin'de benimle de tanıştı. Geçen sene uluslararası asayiş konferansına gelmişti. Onunla ilgili epey şey biliyorum.

Ermatingen'deki Wolfsberg Şatosu denen şatoda oturuyor. Neden onu arayıp Schellenberg'in neye benzediğini sormuyorsunuz? Her şey bir anda açığa çıkar. Saklayacak hiçbir şeyim yok. Casus değilim. Size söyleyecek kıymette hiçbir şey bilmiyorum. Berlin'deki Kripo'da komiserdim ve yakın zamana kadar da ordu karargâhındaki savaş suçları dairesinde görev yapıyordum. Buraya Dr. Goebbels tarafından Babelsberg'deki UFA stüdyolarının yöneticisi olması bağlamında özel bir görevle gönderildim. Zürih'de oturan bir aktris var ve onun yeni filminde oynamasını istiyor. Hepsi bu beyler. Sizi hüsrana uğrattığım için üzgünüm ama bu sefer laternacıyı değil de maymunu yakaladınız."

"Bu konferans nerede yapıldı?"

"Wannsee'deki Villa Minoux. SS misafirhanesi gibi bir yer."

"Başka kim vardı?"

Omuz silktim. "Her zamanki tipler. Gestapo Müller. Kaltenbrunner, Himmler. General Nebe ve tabii ki Schellenberg. Beni Yüzbaşı Meyer-Schwertenbach'la tanıştıran oydu."

"Sıradan bir yüzbaşıya göre fazla yükseklerde uçmuyor musun?"

"Bana söylenen yere giderim."

"Daha önce İsviçre'ye geldin mi hiç?"

"Hayır."

Pipo içen hislerini hiç açık etmeden ifadesizce gülümsedi. O nedenle söylediklerim hakkında ne düşündüğünü kestiremedim. Odadaki diğer üç adam fedaiydi – saç kesimleri ve ağız kokuları daha iyi olan Gestapo muadilleri.

"Söyle, General, Almanya'nın İsviçre'yi işgal planı ne?" diye sordu.

"Ben mi? Hiçbir fikrim yok. İsterseniz Hitler'in ne zaman havlu atıp teslim olacağını da sorabilirsiniz. Ama duyduğum kadarıyla sevgili Führerimiz İsviçre'nin işgalinin hâlâ ihtimal dahilinde olduğunu düşünüyormuş. Yine de Alman üst düzey komutanlar bu konuda pek hevesli değil. Bunu bana Goebbels söyledi. Alman ordusu burayı işgal etmeyi hiç istemiyor çünkü keskin nişancılıkta İsviçre ordusunun bir eşi daha yok. Ayrıca Alp Dağları yüzünden Luftwaffe bile onları dize getirmede fazla yararlı olamaz. Kısacası onca emeğe değmez."

Pipolu adam birkaç dakika daha yazmaya devam etti. Saatime baktığımda öğle vaktinin geldiğini gördüm.

"Sigara içebilir miyim?" dedim.

"Ona bir sigara verin," deyince adamlardan biri hiç tereddüt etmeden öne çıkıp sigaralığını açtı. Bir tane aldım, kâğıdının üzerinde Viceroy yazdığını gördükten sonra sigarayı ağzıma koydum. Sigaramı yaktı ve tekrar yerime oturdum. Adamın hareket ediş hızına bakılırsa pipolu adam sıradan bir casus değildi; belki de Amerikan istihbaratının başı bu adamdı. Schellenberg'in tarifine uyuyordu.

"Demek Amerikalısınız," dedim. "OSS olsa gerek." Pipoluya bakıp gülümsedim. "Hatta siz de Bern'deki OSS'den Allan Dulles olmalısınız."

Pipo içen gizemli bir ifadeyle gülümsemeye devam etti.

"Biliyor musunuz, Mr. Dulles bana yaptıklarınızı öğrenen İsviçrelilerle epey sorun yaşaya-

caksınız. Onlar tarafsızlıklarını çok ciddiye alır. Vizeli bir Alman olarak bana karşı muameleniz diplomatik bir krize neden olabilir. Nihayetinde Zürih'de olduğumu size İsviçre polisi ya da istihbaratından biri haber vermiş olmalı. Neler olduğunu öğrenince bizim elçiliğin hiç hoşuna gitmeyecektir. Elbette Berlin'e dönmeyince neler olduğunu anlayacaklar."

"General, eğer soruları biz sorup cevapları da sen verirsen bu iş daha çabuk biter. Sonuçta beni ikna edebilirsen buradan serbestçe çıkıp gidebilirsin. Söz veriyorum. Ne Abwehr'in ne de amirin Heinrich Himmler'in bundan haberi olmaz. General Heydrich'in ölümünden sonra Daire Altı'da işleri çekip çeviren o değil mi? Sen Himmler'in adamısın ve sadece ona hesap verirsin."

"Bakın ben Nazi partisine üye bile değilim. Sizi General Schellenberg olmadığıma nasıl ikna edebilirim?"

"Pekâlâ, bakalım edebilecek misin? Onun arabasını kullandığını inkâr etmiyorsun. Torpido gözündeki evrakların tümü arabanın ihracatçı sahibinin Walter Schellenberg olduğunu doğruluyor. İthalatçı şirket olarak da İsviçre Ahşap Sendikası yazılı. Bir de otele yaptırdığın kayıt var. O kayıt Export Drives GmbH adına yapılmış. O şirket Stiftung Nordhav denen, Walter Schellenberg'in yöneticilerinden biri olduğu ve Reinhard Heydrich'in ölene kadar yönetim kurulu başkanlığı yaptığı başka bir şirketin bir alt kuruluşu. Geçen şubat ayında Hans Eggen, Zürih'e gelip Baur au Lac'da kaldığında da masrafları o şirket tarafından karşılandı. İsviçre'ye, yine otel-

de yer ayırtmış olan ama orada kalmayan Walter Schellenberg'le aynı tarihte geldi. İki adam, sınırı Reuenthal Kalesi'nden arabayla geçtiler."

"Öyleyse Zürih kanton polisi kolayca benim Schellenberg olmadığımı teyit edebilir. Çavuş Bleiker ya da Polis Müfettişi Wiesendanger'e de sorabilirsiniz. Eğer bakmak isterseniz cüzdanımda müfettişin kartviziti var."

"Senin de bildiğin gibi, General, buraya son gelişini müteakip İsviçre Güvenlik Servisi'nden Albay Müller –senin muadilin diyebiliriz– ne zaman İsviçre'ye gelirsen Zürih polisi tarafından gözaltında tutulacağın hususunda ısrar etti. Çünkü neyin peşinde olduğunu o da en az benim kadar öğrenmek istiyor. Sanırım sahte isim kullanmanın nedeni bu. Sen ve Eggen'in İsviçre Askeri İstihbaratı'ndan Meyer ve Roger Masson'la buluşması haricinde İsviçre'deki faaliyetlerinize dair bilinen çok az şey var. Belki bu fırsattan istifade beni biraz aydınlatırsın. Burada ne yapıyorsun? Önceden ne yapıyordun? Nihayetinde ikiniz de iki haftadır buradasınız. Masson ve Meyer'le ne görüştünüz?"

"Onlara sorsanız daha kolay olmaz mı?"

"İsviçrelilerin benimle istihbarat paylaşacağını hiç zannetmem. Almanların yaptıklarına nasıl göz yumuyorlarsa bizim burada neler çevirdiğimize de karışmazlar. Seni çok sıkı bir takibe almadılar, değil mi? İsviçre Ahşap Sendikası hakkında bana ne söyleyebilirsin?"

"Hiçbir şey."

"İnanmakta güçlük çekiyorum."

Omuz silktim.

"Yapma, General. Saf ayağına yatmana gerek yok. İAS ahşap baraka üretir. Demek ki SS ve Alman Ordusu'nun ahşap barakaya ihtiyacı var."

"Eğer öyle diyorsanız."

"Ama bu ahşap barakalardan bazıları toplama kamplarında kullanılacak, öyle değil mi?"

"İnanın, bilmiyorum. Şimdi bir şey hatırladım. Söylediklerimi onaylayabilecek biri daha var. İsviçre Polis ve Adalet Dairesi polis bölümünden Heinrich Rothmund. Berlin Kripo'da dedektif olarak çalışırken Rothmund'la birkaç kez konuşmuştum. Çözemediğim bir kayıp kişi dosyası hakkında. Eski dost olduğumuzu söyleyemem ama bu konuyu muhakkak hatırlayacaktır."

"Ama senin de dediğin gibi İsviçre polisi ülkelerindeki elçilik görevlilerine müdahale etmeyi pek istemiyor. Herr Rothmund'dan, burada zorla tutulduğun gerçeğini ifşa etmeden, buraya gelip seni teşhis etmesini istemem mümkün değil. Yoksa İsviçre'den temelli gitmek zorunda kalırız."

"Bence şüphe uyandırmadan bunu yapmanın bir yolunu bulabilirsiniz. Nihayetinde mağazada değil de istihbaratta çalışıyorsunuz. Sizin zekânız bile benim gerçekte söylediğim kişi olduğumu hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde ispat edebilecek bir yol bulabilir." Omuz silktim. "Bakın, Mr. Dulles, ikimizin de vakit kaybetmesini engellemeye çalışıyorum."

"Aklıma gelmişken, General, Polis Müfettişi Weisendanger'le sonraki buluşmanız ne zaman."

"Bu akşam altıda."

"İkimiz de bunun doğru olamayacağını biliyoruz. Vize şartların gereğince seninle, beladan

uzak durmanı sağlamak için, ancak günde bir kez görüşebilir. İkiniz bu sabah görüştüğünüze göre sonraki görüşmeniz de yarın sabah olmalı. Ama vaktini bilmek işimize yarayabilir. Yine kahvaltıda mı?"

"Evet."

"Demek ki vakte kadar birbirimizi daha iyi tanıyabiliriz."

Allen Dulles –ki o olduğuna inanıyordum– kol saatine bakıp doğruldu.

"Öğleden sonra görüşürüz, General," dedi. "Zürih'de öğle yemeğinde biriyle buluşacağım. Yokluğumda sana iyi bakacaklar. Sen de bu zaman zarfında yaptığımız konuşma üzerine biraz düşünürsün. Buradaki dostlarıma seni hırpalamalarını söylemek istemeyeceğim gibi Alman istihbaratına da seninle yaptığımız bu sohbeti sızdırmayı istemem. Seni harcarsam bir işime yaramazsın, General. Gelecekte aramızda verimli bir işbirliği olmasını tercih ederiz."

"Yani sizin adınıza casusluk yapmamı mı istiyorsunuz?" Gülümsedim. "Neden en baştan söylemediniz? Bunun için General Schellenberg olmama gerek yok. Bernie Günther de casus olarak aynı derecede faydalı olur. Üstelik bir generalden çok daha ucuza gelirim. Nihayetinde dediğiniz gibi, kimi zaman yükseklerde uçuyorum. Nazi olmadığımdan en büyük temennim savaşın derhal sona ermesi. Ülkem bir grup gangster tarafından ele geçirildiğinden, ülkemi ve onları size satmamam için hiçbir neden yok. Kısacası bir Amerikan casusu olmak için ne yapmam gerek?"

Allen Dulles piposunu kontrol etti, onu dikkatlice tekrar yaktıktan sonra gözlüğünün ardında yavaşça kısılan gözleriyle bana baktı.

"Bugün öğleden sonra tekrar konuşacağız."

Odadan çıkacaktı ki OSS elemanlarından biri ona bir fotoğraf verdi. Piposundan tüten dumanların arasından resme birkaç saniye baktı.

"İşte bu ilginç oldu," dedi. "Biz konuşurken bizim masa başı analizcilerimizden biri bu resmi bulmuş. Belki bir yorumda bulunmak istersin."

Dulles resmi bana verdi. Resmin altına yapıştırılmış olan etiketteki yazıyı okumama hacet yoktu çünkü görür görmez kim olduğunu tanımıştım. Etikette şöyle yazıyordu: *Bu resim Ekim 1941'de yerel bir Çek gazetesi tarafından Prague Circus Krone'da çekilmiştir. Öndeki iki subay General Heydrich'le General Frank'tır. Resimde ayrıca Heydrich'in karısı Lina, Frank'ın karısı Karola ve Heydrich'in üç yaveri, Ploetz, Pomme ve Kluckholn'un olduğu düşünülmektedir, ek olarak SD'den kıdemli bir subay daha yer almaktadır.*

"Bu sen değil misin?" diye sordu Dulles. "General Heydrich ve General Frank'ın yanındaki kimliği meçhul subay."

"Evet, benim," dedim. "Neden inkâr edeyim ki. İyi de bundan ne mana çıkardığınızı anlamadım, Mr. Mulles. Nihayetinde hiçbirimiz üniforma giymiyoruz. Bu benim SS Albayı olduğumu göstermez ki Walter Schellenberg'in o tarihlerde rütbesi bu olmalı."

"Bu, eğer Heydrich ve karısıyla sirke gittiysen onu yakından tanıdığını gösterir."

31

Beni yatak odasına kilitlediler. Pencerede parmaklık olmasa da burası kule odasıydı –dışarıdan kilise kulesine benzeyen yer– ve yerden en az on beş metre yüksekteydi. Ünlü Erwingo'lar aşağıda onları tutmak için bekliyor olsa dahi Üç Toledo bile bu atlayışı yapamazdı. O nedenle denemeye hiç niyetim yoktu.

Çekmeceli bir masa ve bir sandalye vardı; çekmeceyi açtığımda birkaç Prantl sayfası buldum ki eğer pencereden kâğıt bir uçakla kaçmayı planlasaydım işe yarardı. Beklenmedik derecede temiz yatağa uzandım, elimi sigarama attım ama kol saatim dışında her şeyimi aldıklarını hatırladım. Saat birken bir buçuk sonra bir kırk oldu ve Dalia'nın, Baur au Lac'a gidip hayret içinde orada olmadığımı gördüğünü gözümde canlandırınca moralim daha da bozuldu. Ne düşünecekti? Gitmeden önce gelmemi ne kadar beklerdi acaba? On beş dakika mı? Yarım saat mi? Bir süre onunla

yatakta olmayı ve neleri kaçırdığımı düşündüm ama bu, durumu daha da beter hale getirip içimde kapıyı yumruklayıp camı kırma isteğinin doğmasından başka işe yaramadı.

Saat tam ikide sürme pencereye gidip açmayı denedim ama çerçeveye sürülen boya yüzünden kımıldamaz hale gelmişti. Camı kırıp yoldan geçenlere bağırsam mı diye düşündüm ama orada durduğum müddetçe yoldan geçen tek kişi görmedim. Kedi, köpek bile yoktu. Zürih zaten sakin bir yerken bu mahalle bir İsviçre saati kadar sessizdi. Ayrıca bağırmaya başlar başlamaz kapının diğer tarafında bekleyen Amerikalı –ayak seslerini duyup sigarasının kokusunu alabiliyordum– gelip ağzımı kapatırdı. Daha önce de yumruk yemiştim ve tekrar yemek istemiyordum ama Dulles'u General Schellenberg olmadığıma ikna etmek istiyorsam zekâmın tümünü kullanmak zorunda kalacağımın da farkındaydım.

Görünen o ki, bunun için sabaha kadar vaktim vardı. Ya ikna edemezsem ne olacaktı? Gitmeme izin verirler miydi? Eğer tüm bunların maksadı SD Dış İstihbarat Başkanı'nı bir casusa çevirmekse onu Nazi efendilerine düşman edecek seviyede ne yapmayı düşünüyorlardı? Allen Dulles'un söylediklerine bakılırsa gerçek Schellenberg hakkında doğru dürüst bilgileri yoktu. Neye benzediğini bilmediklerinden bu, rasgele balık avlamaya çalışmaktan farklı değildi. Belki de akıllarında çok daha rahatsız edici seçenekler vardı. Beni öldürmeden önce olabildiği kadar sorgular ya da ülkeden çıkarıp ABD'ye götürerek sorguya orada devam ederlerdi. Beni denize kıyısı olmayan bir

ülkeden çıkarmak –nihayetinde İsviçre; Almanya, faşist İtalya, Vichy Fransası ve Nazi Avusturya tarafından çevrili bir ülkeydi– Amerikalılar için bile zordu. Beni öldürmeleri daha kolay olurdu. Eğer üst düzey bir Nazi generali olduğuma inanırlarsa beni öldürmekte bir mahzur görmezlerdi. Dulles'un verdiği teminatlara rağmen beni bekleyen akıbet kafamın arkasına sıkılacak bir kurşunmuş gibi görünüyordu. SD Dış İstihbarat Başkanı'nı öldürmeleri Müttefikler açısından Heydrich suikastı ya da Kasım 1941'de kendisini öldürmeye çalışan İngiliz komandoların elinden kılpayı kurtulan, Feldmareşal Rommel'i öldürmekten aşağı kalmazdı.

İki buçukta kapıya gidip dinledim. Diğer taraftaki Amerikalı gazete okuyor olmalıydı. Bir an osurduğunu duyduğumu zannettim ve birkaç saniye sonra da bundan emin oldum.

"Bir sigara fena olmazdı," dedim emniyetli bir mesafeye çekilerek. "Sigaran oldu mu kendini yalnız hissetmezsin."

Adam Almanca, "Kusura bakma," dedi. "Amir odayı yakabileceğin için sigarayı yasakladı. Sonra bir de Zürih itfaiyesine dert anlatmakla uğraşırız."

"Ya kahve?" dedim. "Mahkûma yiyecek ve içecek verilmesi de yasaklandı mı?"

"Hayır. Nitekim sana kahve vermeyi düşünüyordum. Ama bundan önce 'sakın numara yapma Nazi köpeği yoksa seni bacağından vururum' cümlesinin Almancasını düşünüyordum."

"Bence çok anlaşılır biçimde ifade ettin."

"Kahveni nasıl istersin?"

"Koyu. Bol şekerli. Eğer varsa sakarin olsun.

"Tamam. Bekle."

"Gidecek yerim yok."

Ahşap zemine yatıp kapının altından baktığımda uzaklaşan bir çift kahverengi ayakkabı ve üzerinde hâlâ bolca tütün olup yanmaya devam eden yere atılmış izmariti gördüm. Hemen masa çekmecesine dönüp bir sayfa aldım ve önce kapının sonra da izmaritin altından geçirdim. Bir dakika sonra keyifle yatağıma uzanmış Amerikalının Viceroy sigarasını tüttürüyordum. Bundan daha güzelini içmemiştim. Küçük ve seçkin bir zafer gibi hissettiriyordu – geçici ama daha az tatminkâr değildi çünkü bu, zevkin cisim bulmuş haliydi.

Amerikalının kahveyle zamanında geri dönüp ağzımdaki sigarayı görmesini umut ettim. Ama Avrupa sigaralarını tercih ettiğimi kendime hatırlatarak, izmaritine kadar içip bitirdiğim halde bile dönmedi.

Belli belirsiz sesler duyunca tekrar yere uzanıp kapının altından baktım.

Ayakkabıları görebiliyordum ama nedense bu sefer tavana bakıyorlardı ve ben nedenini çözmeye çalışırken bir silah sesi duydum. Sonra bir tane daha. İsviçre polisi miydi? Beni kurtarmaya çalışacak başka hiç kimse gelmiyordu aklıma; fakat İsviçrelilerin de tarafsızlıklarını riske atarak bir yabancıya ateş edeceklerine pek ihtimal veremedim. Birkaç el daha ateş edildi. Sonra kapının dışında ayak sesleri işittim. Az sonra kapı kilidine giren anahtarın sesini duydum ve kapı açılında karşımda İsviçreli ya da Amerikalıdan ziyade Al-

mana benzeyen gri takımlı bir adam belirdi. Saçı mısır gibi sarıydı, yanağında düello yarası vardı ve aksanı şüpheye yer bırakmıyordu.

"Yüzbaşı Günther sen misin?" diye bağırdı.

"Evet."

"Bizimle gel. Hemen."

Tekrar etmesine lüzum yoktu. Kuledeki yatak odasından çıkıp adamın peşi sıra dairenin kapısına gittim. Orada durup az önce sorgulandığım odaya baktım. Daireye kesif bir barut kokusu hâkimdi. Sanki kötü bir ruh evi sarmış gibi varlığını hissedebiliyordunuz. Üç Amerikalı kanlar içerisinde yerde yatıyordu; biri başından vurulmuştu ve öldüğü kesindi; birinin burnundan kanlı köpük çıkıyor olması vücudunda hâlâ nefes olduğunu gösteriyordu. Elinde süpürge kabzalı Mauser olan diğer bir Alman tekrar kullanma ihtimaline karşı silahını dolduruyordu.

"Pasaportum ve araba anahtarlarım," dedim.

"Hepsini aldık," dedi kurtarıcım. "Haydi. Polisler gelmeden evvel gitmemiz gerek. Silah seslerini İsviçreliler bile duymazdan gelemez."

Merdivenden aşağı koşup dışarı çıktığımızda yolun karşısında park etmiş bizi bekleyen siyah bir Citroen gördüm. Diğer adam –Mauseri olan– benim Mercedes'i geri geri Amerikalıların hücre evinin garajından çıkarıyordu.

Yaralı yüz, "Bin," diyerek Citroen'i işaret etti. "O da arabanla peşimizden gelecek."

Bu sefer batıya gittik. Biliyorum çünkü tekrar güneye dönmeden önce nehri geçtik. Birkaç kez etrafıma baktım ve Mercedes'in hemen arkamızdan geldiğini gördüm. Üzerimde silah yoktu.

Yaralı yüz, "Al," deyip bana bir sigara verdi.

"Teşekkürler," dedim. "Kurtardığınız için de."

Sigarayı yaktım; Viceroy'dan sonra tadının kötü gelmesi gerekse de sanki en kaliteli haşhaştan yapılmış gibiydi. Başımı iki yana sallayıp gülümsedim. "Kimsiniz?" diye sordum. "Abwehr mi?"

Yaralı yüz güldü. "Abwehr mi? Ölü bir kediden köpeği takip etmesini istemek gibi bir şey. Tabii ki Gestapo'yuz."

"Gestapo'yu gördüğüme sevineceğim hiç aklıma gelmezdi. Sadece ikiniz mi varsınız?"

Başını salladı. "Genshagen'den beri takip edildiğin için şanslısın. Zürih'deki otele kayıt yaptırmandan sonra oteli gözetlemeye başladık. Amerikalıların bu sabah seni otelin otoparkından aldığını gördük. Başta Tommyler zannettik ama Dulles ve onun sürücüsünün binadan çıktığını görünce Amerikalılar olduğunu anladık. Ayrıca Tommyler, Amerikalıların yaptıklarını yapmaya cesaret edemez. İsviçre'nin tarafsızlığına İtalya'dan bile çok saygı gösterirler ve bu da onları çok daha çekingen yapıyor. Aslında destek bekleyecektik. Dulles ve sürücüsünün binadan ayrıldığını görmüştük ama içeride kaç kişi olduğunu bilmiyorduk. Arabadaki adam geçen bir saati binadaki her dairenin kapısını dinleyerek geçirdi."

"General Schellenberg," olduğumu zannediyorlar.

"Haksız da sayılmazlar. Onun arabasını kullanıyorsun. Şanslı adamsın, Günther. Sorgunun ardından seni öldüreceklerine şüphe yoktu. Ame-

rikalılar tehdit olarak gördükleri kişileri vurmayı severler. Ama önce iyice canlarını çıkardıktan sonra. Avrupa'yı Vahşi Batı zannediyorlar galiba. Darlan adındaki Vichy Fransası amiralinin öldürülmesinden de onlar sorumlu."

Çok geçmeden virajlı bir yola saptık ve Zürih Gölü altımızda ve arkamızda kalmaya başladı.

"Nereye gidiyoruz?"

"Zürih'in birkaç kilometre dışındaki, Uetliberg'in eteğine yakın, Ringlikon'daki bir hücre evine. Ortamın sakinleştiğinden emin olduktan sonra Baur'a geri dönebilirsin. Hücre evi matah bir yer değil ama sahibi orayı geçen savaştan beri elinde tutan İsviçreli-Alman bir mandıracı."

Ringlikon'daki ev üç katlı, yarı ahşap bir çiftlik eviydi, yanında da kahverengi İsviçre ineklerinin otladığı bir çayır yer alıyordu. Bir İsviçre çayırında başka ne görmeyi beklerdiniz ki? Evin yanındaki bir kulübede büyük bir boğa tek başına duruyordu. Keyifsiz görünüyordu. Sanırım ineklerin arasına dalmak için sabırsızlanmaktaydı. Bu, yabancısı olduğum bir his değildi. Arabaları park edip içeri girdik. İçeride bolca ahşap eşya ve bir asırdır orada duruyormuşa benzeyen resimler vardı. Arka kapının üzerine asılı İsviçre bayrağı eve ayrı bir hava katmıştı. Ama içeri girmemle ilk dikkatimi çeken mutfak tezgâhındaki schnaps şişesi oldu.

"Bir içki fena olmazdı," dedim.

"İyi fikir," dedi yaralı yüz ve şişeyle bardakları getirdi. "Ellerim hâlâ titriyor."

"İkinize ve her kimse ev sahibimize minnettarım," dedim.

"Kendisi dışarıda. Müşterilerine süt götürüyor. Gottlob'la belki daha sona tanışırsın. İyi bir Nazi'dir."

"Sabırsızlanıyorum."

Gestapo elini uzattı. "Walter Nölle," dedi.

El sıkıştık, şerefe kadeh kaldırdık ve bir süre arkadaşmışız gibi davrandık. "Arabamı kullanan diğer adam nerede?" diye sordum yarım saat sonra.

"Edouard – az sonra gelir. Muhtemelen telsizle mesaj gönderiyordur." Saatine baktı. "Genelde bu civarda rapor veririz." Biraz daha schnaps doldurdu. "Peki, Amerikalılara ne anlattın?" diye sordu.

"Hiçbir şey," dedim. "Onlara yanlış kişiyi kaçırdıklarını ve Schellenberg'in bilebileceği şeylere benim cevap vermemin imkânsız olduğunu söyledim. Sanırım bu öğleden sonra işi zor yoldan halletmeye çalışacaklardı. İnsana cevabını bilmediği soruların sorulması kadar kötü bir şey yok. Ama senin bu tür şeylere yabancı olmadığından eminim."

"İsviçre polisinden birisinin arabayla ilgili onlara haber uçurduğu kesin," dedi Nölle.

Başımı salladım. "Öyle görünüyor."

"General Schellenberg, İsviçre Ahşap Sendikası'na neden bir araba gönderdiğini söyledi mi?"

"O bir general," dedim. "Yaptıklarını bir yüzbaşıya açıklamak gibi bir âdeti yoktur."

Nölle derin bir iç çekti.

"Bak, Günther," dedi. "Bugün Bern'deki üstlerimize tam teşekküllü bir rapor vereceğiz. Sen de polissin ve bu işlerin nasıl yürüdüğünü bilirsin.

Zürih'deki üç Amerikalıyı vurmamız üstlerimizi hiç memnun etmeyecek. Bu İsviçrelilerin de hiç hoşuna gitmeyecek. Çünkü elimizde delil olmazsa Amerikalılar tüm suçu üzerimize yıkacak. Neyi, neden yaptığımızı –yani seni neden kurtardığımızı– amirime net bir şekilde açıklamam gerekiyor ve sadece seni kurtardığımız için de memnun olacağını pek zannetmiyorum. O yüzden söyleyeceğin her şeye minnettar kalırım. Ne olursa çünkü Berlin'deki heriflere bir şeyler anlatmak zorundayız."

Durdu.

"Pekâlâ, belki Goebbels'in seni Dalia Dresner'i görmeye buraya neden gönderdiğiyle başlayabilirsin? Onunla yatıyor mu? Hepsi bu mu?"

"Kusura bakma. Minnettar olmadığımı zannetme ama bir şey söyleyemem. Gerçekten size yardım etmeyi çok isterdim. Bildiğim kadarıyla bakan *Siebenkäs* adındaki, aynı isimli berbat romandan uyarlanan, yeni filminde o kadının başrolü oynamasını istiyor. Bilirsin, kendisi Babelsberg'deki UFA film stüdyolarının yöneticisi. Schellenberg de yolculuğumla ilgili gerekenleri halletti. Hepsi bu."

"Goebbels sırf bunun için seni ta buraya mı gönderdi? Tanrım. Mesafeye bak. Onunla yattığı kesin."

"Benim de senden fazlasını bildiğim yok. Bak, anladığım kadarıyla İsviçre, Alman ordusu ve SS için ahşap baraka üretiyormuş. Araba da SS'le İsviçre arasında yapılacak anlaşmada bir ikramiye olacaktı sanırım."

"SS mi dedin?"

"Evet. Ama bunun gizli olduğunu zannetmem." Kaşlarımı çattım. "Fakat..."

"Ne?"

Bir an Jasenovac'daki kamp aklıma geldi.

"SS için inşa edilen Alman toplama kamplarında kullanılan ahşap barakalar geldi aklıma. Dachau ve Buchenwald'dakiler gibi. Alman ordusu sahrada branda çadırlarda ve ele geçirdiği şehirlerdeki binalarda kaldığından ahşap barakaya ihtiyacı yok. Bu barakalara ihtiyacı olanlar toplama kampları, öyle değil mi? Belki de İsviçreliler bu duyulursa mahcup olacaklarını düşündüler. Geçen sene Dr. Heckholz'un öldürülmesinin nedeni de bu olabilir."

Berlin-Charlottenburg'daki Wallstrasse'de bulunan avukatın ofisi gözümün önünde canlandı: Heckholz beyaz zeminde kanlar içinde yatıyordu ve kafası Hitler'in tunç büstünü kullanan biri tarafından parçalanmıştı. Suç mahallini doğru düzgün tetkik etmeyişime şaşmamak gerek – adamın Hitler tarafından öldürülmüş olması çok gülünç gelmişti. Heckholz'un kendi kanıyla yere katilin ismini yazmak yerine beyaz zemine bir haç çizdiği gerçeğini görmezden gelmiştim – kırmızı kan üzerinde beyaz haç.

"Tabii ya," dedim. "Kendi kanıyla çizmeye çalıştığı şey İsviçre bayrağıydı. Onu Schellenberg'in adamları değil de İsviçreliler öldürdü. Bize anlatmaya çalıştığı şey buydu. Meyer ya da yüksek ihtimalle onun yanındaki diğer adam olan Leuthard öldürmüş olmalı. O gece hemen yakındaki Alman Opera Binası'na gitmişlerdi. Leuthard, Weber'in *İyi Avcı*'sının üçüncü perdesinde uyuduğunu iddia etti. Demek ki onu o sırada öldürdü.

Heckholz'un İsviçrelilerle Stiftung Nordhav arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmasını önleyip uluslararası basına sızmasını engellediler."

"Senin adına sevindim," dedi Nölle, "ama bunlardan hiçbiri benim işime yaramaz. Sen burada ne haltlar çeviriyorsun? Schellenberg hain mi? Himmler'in şahsi talimatı üzerine Müttefiklerle gizli bir anlaşma mı yapmaya çalışıyor? Benim öğrenmek istediğim bunlar. Ayrıca Goebbels'in Dalia Dresner'le ilişkisi var mı öğrenmek istiyorum. Şimdiye kadar anlattıkların hiçbir işime yaramaz, Günther. Bunlardan bir şey çıkmaz." Başını iki yana salladı. "O yüzden güzelce soruyorum. Bana bildiğin her şeyi anlat. Hayatını kurtardığımı göz önüne alırsan en azından bana bunu borçlusun."

"Schellenberg'in bizi Müttefiklere satmasıyla alakalı hiçbir şey bilmiyorum. Zaten hiçbir mantığı da yok. Üstelik Amerikalıların beni Schellenberg zannedip kaçırarak sorgulamaya kalkmaları onların da bu konudan haberi olmadığını gösterir. Hayır, bu başka bir şey. İsviçreliler SS'le bilhassa da Stiftung Nordhav'la iş yapıyor – birkaç üst düzey SS'in sahibi olduğu bir şirket. Bu, uğrunda cinayet işlemeye değer bir sır."

Amerikalıların elinden kurtulmuş olmanın verdiği rahatlık ve Heckholz cinayetini muhtemelen çözmüş olduğum düşüncesi gözümün hemen önünde duran tehdidi görmeme engel oldu; ama diğer Gestapo'nun mutfak kapısından girmesiyle bunların nasıl sonuçlanacağı başka bir zamana kalacaktı. Adamın üzerinde ceket yoktu. Kollarını yukarı sıvamıştı, yüzünde ve ellerinde yağ vardı ve sanki bir şey üzerinde çalışmışa benziyordu.

"Gelip bir baksanız iyi olur, amirim," dedi.

32

Mutfak kapısından çıktığımız büyük garajda arabam bir muayene çukuru üzerine çekilmişti ve alt kısmı bir lambayla aydınlatılıyordu. Hava kararmıştı ve çiftliğin yüksek penceresinden içeriye soğuk havayla birlikte pervane sinekleri ve gübre kokusu giriyordu. Kapının üzerinde *Dikkat Boğa Var!* yazılı bir tabela vardı. Birkaç tavuk arabamın başına gelenleri görebilmek için ortalıkta dolaşıyordu. Aslında bunun olması çok da şaşırtıcı değildi. Mercedes içinde bir el bombası patlamışa benziyordu. Kaput kapağı, bagaj ve tüm kapılar açıktı. Yedek lastik saman kaplı yerde, Dalia'ya hediye etmeyi düşündüğüm rakı şişesinin yanında, duruyordu. Kapı içlerindeki deri paneller sökülmüştü. Kapı altındaki alt raylar bile çıkarılmıştı. Ben Nölle'yle konuşurken diğer Gestapo'nun neyle uğraştığını şimdi anlıyordum.

"Ne buldun Edouard?"

"Altın," dedi diğer adam. "Bu adamın sahibi Rumpelstiltskin olmalı."

Elini alt raya uzatıp bir altın külçesini çekip çıkardı. Sonra bir tane daha. Çok geçmeden yerde pırıl pırıl sekiz altın külçesi duruyordu. Birini aldım. Ağırdı.

"En az on kilo olmalı," deyip Nölle'ye verdim.

Elinde tarttıktan sonra, "Muhtemelen on iki," dedi. "Onsunu otuz beş dolardan hesaplarsak bu külçelerin her biri ne yapar – on dört bin dolar mı? Bu da iki yüz elli bin marka tekabül eder."

"İki milyonluk altın," dedim. "Demek o yüzden araba o kadar hantaldı ve o kadar çok benzin yaktı. Merkez bankasının yarısını beraberimde İsviçre'ye getirmişim."

Nölle külçeyi yere attı.

"Bundan haberin olmadığını mı söylüyorsun," dedi.

"Tabii ki yoktu. Bilsem çoktan ortadan kaybolup Meksika'da yeni bir hayat kurmak için hazırlıklara başlamıştım. Ama Schellenberg'in neden arabayı kendisinin İsviçre'ye getirmediğini açıklıyor. Bunu bana yaptırmak varken neden riske girecekti ki? Asıl mesele bu altının kime ait olduğu? Schellenberg'in şahsi servetinden mi yoksa size bahsettiğim şirket olan Stiftung Nordhav'ın altını mı? Belki de Himmler'in altınıdır."

"Ne dediğini anlamıyorum," dedi Nölle.

"Bak, bu benim değil sizin fikrinizdi," dedim. "Ama eğer siz ve amirleriniz haklıysa, Himmler, Schellenberg'i kullanarak Müttefiklerle arayı yumuşatmaya çalışıyor ki bunun için de paraya ihtiyacı olacaktır. Bu ülkenin tarafsızlığı kâğıt para konusunda geçerli değil. İsviçreliler bizim banknotlarımızı istemiyor. Kimse istemiyor. Onlar

haklı olarak altını tercih ediyorlar. Benzer şekilde Reichsführer bu altını işler kötüye giderse diye teminat olarak kullanmak istiyor olabilir. Savaşı kaybedeceğimiz anlaşılırsa yurtdışında paraya ihtiyacı olacaktır, değil mi? İsviçre bankalarındaki birkaç külçe altın Reichsführer'in geceleri daha rahat uyumasını sağlayabilir."

"Ağzın iyi laf yapıyor, Günther," dedi Nölle ve elini ceketinin cebine attı. "Dosyanda böyle yazıyor. Schellenberg'in seni seçmesine şaşmamalı. Konuşarak kendini kurtarabilecek biri varsa o da sensin. Himmler'in arayı yumuşatmak istemesiyle ilgili daha önce söylediklerimi alıp bana karşı kullanmaya çalışman çok zekice. Haksız mıyım Edouard?"

"Yeterince kurnaz olduğu ortada," dedi diğer adam. "Tam Kripo tarzı. Bu da onları suçlulardan daha iyi suçlu yapar."

Nölle'nin elindeki süpürge kabzalı Mauser dikkatimden kaçmadı çünkü bana doğrultmuştu. Zürih'deki dairede yatan üç ceset de bunu kullanmaktan hiç çekinmeyeceğinin deliliydi.

"Seni sevdim, Günther. İnan sevdim. Seni öldürmek için emir almış olmamız ne acı." Omuz silkti. "İsviçre'de neler çevirdiğini öğrendikten hemen sonra seni öldürmemiz emredildi. Gördüğün üzere artık öğrenmiş durumdayız. Ya da en azından elimizde bir şey var. Tabii ki evde anlattığın zırvaların yarısından bile bahsedecek değilim. Zaten çoğunu unuttum bile. Hemen her konuda haklı olduğunu söyleyebilirim ama rütbem bana fazla düşünme fırsatı tanımıyor."

"Hiç zannetmem. O külçelerin karşılığını hemen hesapladın."

"Savaştan önce bankada çalışıyordum. Ama en güzeli üstlerime senin Almanya'dan altın kaçırdığını söyleyip daha da uzatmamak. Çünkü diğerlerinden bahsedersem yok yere başım belaya girer. Bunlar benim gibileri değil de generalleri ilgilendiren mevzular. Artık raporumu verip bu işe son noktayı koyabilirim."

"Evet, bu hissi gayet iyi bilirim," dedim. "Suç yaygın olarak işlenip tümüyle kontrolden çıkmaya başlayınca önemini de kaybetmeye başlar. Bir süre sonra başını öne eğip hiç yorum yapmadan yürür gidersin. Çok iyi anlıyorum."

"Böyle düşünmene sevindim."

"Muhtemelen ben de aynısını yapardım. Biz aynı mayadanız, Nölle. İkimiz de hayatta kalmaya çalışan sıradan polisleriz. Ama senin gördüğün gibi burada üçümüzün de hayatının geri kalanını refah içerisinde yaşamasına yetecek kadar altın var."

"Ne yani gerçekten de altını çalmayı mı teklif ediyorsun?"

"Neden olmasın? Zaten başkasından çalınan altın bu. Muhtemelen Yahudilerden. Neden biz de çalmayalım? İki milyonu aramızda üçe böleriz. İkiniz yedi yüz elli bin, ben de beş yüz bin alırım. Buna ne dersin?"

Baktığı diğer adam yavaşça başını iki yana salladı.

"Kusura bakma," dedi Nölle. "Ama bunu yapamayız. İstemediğimizden değil, ama biz senin gibi değiliz, Günther. Bizde bunu yapacak cesaret

yok. Ayrıca bir de düşünmemiz gereken Gottlob var. Çiftçi dostumuz. Adam bağnaz bir Nazi'dir ve bu teklifi hayatta kabul etmez."

"Demek beni vuracaksınız?"

Başını salladı. "Maalesef öyle. Seni burada vururdum ama komşuların silah sesini duymasını istemem. Burada özellikle geceleri ses çok uzaklara gidebilir. Zürih'deki polisler bugünlük yeterine silah sesi duymuştur. O yüzden seninle kısa bir seyahate çıkacağız. Edouard arabayı getir ve şişeyi de al. Ölmeden önce Günther'le son bir kez içelim. Bunu gerektiğinden daha nahoş hale getirmenin lüzumu yok."

"Ne kadar incesin."

"Huyum kurusun. Gottlob'a kalsa seni domuzlarına yedirirdi."

Nölle'nin zoruyla altınları Mercedes'e koyduktan sonra üçümüz siyah Citroen'e binip virajlı bir dağ yolu ve açık bir demiryolu hattı boyunca Zürih'in en yüksek noktası olan ve yaklaşık dokuz yüz metre rakımlı Uetliberg'in tepesine çıktık. Hücre evinden zirveye varmamız on dakika kadar sürdü. Başka bir vakit olsa buraya gelmekten memnun olurdum. Sanki dağın kendisi ve çok sayıda sarp patika İsviçrelilere yetmiyormuş gibi bir otelle –Uto Kulm– bir de otuz metre yüksekliğinde gözetleme kulesi yapmışlardı. Tabiatın yaptığı şeyi geliştirmeye çalışmak küfürmüş gibi görünse de galiba İsviçrelilerin âdeti böyleydi.

Karanlık ve ani sağanak yağış yüzünden âşıklar ve gezginler ortada görünmediğinden mekân bize kalmıştı. Arabadan inince etrafıma baktım. Gözüme berbat, daha ziyade deveyi andıran geyik

heykelleri çarptı ve İsviçrelilerin böyle güzel bir yere bu çirkin şeylerin yerleştirilmesine nasıl izin verdiklerine akıl erdiremedim. Schellenberg, İsviçreliler hakkında ne demiş olursa olsun yine de zevkler konusunda en tuhaf hataları yapmaktan geri kalmıyorlardı.

İki Gestapo silah zoruyla beni kuleye çıkardı. Şehrin manzarası ya da otelin kırmızı çatısını görmem için çıkardıklarını zannetmiyordum. Yükseği zaten sevmezdim ve şimdiden sıkmaya başlamıştı.

"İyi oldu," dedim. "Biraz temiz havaya ihtiyacım vardı."

"Burada havadan bol bir şey yok," dedi Nölle.

"Buraya manzara seyretmeye çıkmadık sanırım," dedim kulenin tepesine varınca.

"Haklısın," dedi Nölle ve arabamda bulduğu rakı şişesini çıkardı. "Yolculuk senin için sona erdi, Günther. O yüzden son içkini iç."

İstemeden de olsa bir fırt çektim. Suratıma dayalı bir silah varken başka seçeneğim yoktu. Rakının tadı lav gibiydi ve en az o kadar da yakıcıydı.

"Sen içmiyor musun?" diye sordum.

"Bu sefer hayır. Böylece hepsi sana kalır. Tümünü içmeni istiyorum, anladın mı? Tümünü."

İstemeden bir fırt daha çektim. "Anladım. Sarhoş olacağım ve başıma bir kaza gelecek. Tıpkı komünistlerin, Gestapo'nun yardımıyla, Landwehr Kanalı'na düşüp boğulması gibi."

"Onun gibi bir şey," dedi Nölle. "Nitekim burası gözde bir intihar yeridir. Avrupa'da intihar oranının en yüksek olduğu yerin İsviçre olduğunu biliyor muydun? Gerçi bunun nedeni 1941'den bu

yana yardımlı intiharın yasal sayılması da olabilir."

"Harika."

"Yani bizim yaptığımız şey de bir bakıma yasal sayılır," dedi. "İntihar etmene yardım ediyoruz. Polis seni kafanda bir delikle bulmak yerine atlamış olmanı tercih eder. Daha doğrusu sonunda seni bulduklarında. Aşağıdaki ağaçlar çok sık. Geri döndüğümüzde güzel bir intihar notu yazıp oteline bırakırız."

"Çok düşüncelisiniz. Evinden uzaktaki yalnız bir Alman bunalıma girip içmeye başlar. Bunun ölü Amerikalılarla da bir ilgisi olabilir. Bu her şeyi açıklığa kavuşturur."

"Anlamak affetmektir," dedi Nölle.

"İçmeye devam et," dedi Edouard. "İçmiyorsun. Aslında iyice içsen kendini çok daha iyi hissedersin. Ben öyle yapıyorum."

Şişeyi ağzıma tutup dikti. Yakıcı sıvıyı yuttuktan sonra tırabzanların üzerinden birazını kustum. Ama şimdiden sarhoş olmaya başlamıştım. Diz üstü çöküp tırabzanın köşesine dayandım. Mauser hemen kulağımın altına dayalıydı. Şişeyi bitirirsem zaten öleceğimi ve beni öldürmek için kuleden atmak zorunda olmadıklarını biliyordum.

"Sakın kusma," dedi Nölle. "Her şeyi berbat edersin."

Hafif bir rüzgâr saçlarımı uçuşturdu ama yüksekliğin kalbimdeki tesiriyle kıyaslandığında hiç sayılırdı. Tırabzandan aşağı baktım. Otelin ışıklandırılmış kış bahçesinin cam tavanından içki ve sigara içip gazete okuyan ve başıma gelecekleri bihaber insanları görebiliyordum.

"Dinle," dedim, "eğer beni öldürecekseniz Tanrı aşkına bana bir sigara verin. Hiç değilse son içkimle birlikte bir sigara içeyim. Biri olmadan diğeri çekilmiyor."

"Tamam, ama sadece tek sigara, hepsi bu. Sonra da içkini bitireceksin. Kanatlanmadan önce yani."

Doğruldum, titreyen elimle sigarayı ağzıma koydum, yaktım, paketi geri verdim, rakıdan koca bir yudum aldım ama bu sefer yutmadım. İkisi de bana bakmıyordu. İkisinin de ağzına sigara almasının ardından Nölle'nin elinde yanan çakmağa doğru eğilmelerini bekledim. Sonra ikisinin eğik başı arasında duran aleve doğru ağzımdaki rakıyı püskürttüm.

Akabinde olanlar beni bile hayrete düşürdü. Batı cephesinde alev makineli bir askerin bir siperi nasıl temizlediğine dair anlatılan korkunç hikâyeler duymuştum –yanan Fransızlara dair dehşet verici hikâyeler– ama memnuniyetle buna hiç şahit olmadığımı söyleyebilirim. Vicdan sahibi birinin kullanabileceği bir silah değildi. Bir adamı vurmak ve hatta göğsüne bir süngü saplamakla onu ateşe vermek bambaşka şeylerdi. Geiger'in yüzde 40'dan fazla alkol içerir dediği rakı Edouard'ın çakmak alevine denk gelince iki adamın ellerini, omuzlarını, ceketlerini, kafalarını, yüzlerini ve saçlarını yaktı; daha doğrusu tırabzan da dâhil olmak üzere ağzımdan püsküren rakının denk geldiği her şeyi ateşe verdi. Merhametsiz alev makineli bir asker bile bundan iyisini yapamazdı. Çığlıklara ek olarak her yanı kesif bir yanık saç ve et kokusu sardı. Edouard yanan

saçlarını yolunca bir kısmı kopup ellerine geldi. Nölle canlı bir Roma mumu gibi ağır çekimde bir o yana bir bu yana kıvrıldı. Çok geçmeden alkol yanıp bitti ve alevler söndü. Bir an için çığlık atmayı kestiler. En azından onları kör etmiştim.

Hiç tereddüt etmedim. Derhal uzanıp Nölle'yi ayak bileklerinden tuttuktan sonra yukarı kaldırıp denize çöp atar gibi tırabzandan aşağı attım. Edouard neler olduğunu anladı, görmediği halde önüne doğru bir yumruk savurdu. Bileğinden yakalayıp kolunu arkasında büktükten sonra onu tırabzanın üzerine dayayıp dizinin altından tutmaya çalıştım. Ama inatçı bir katır gibi bacaklarını açıp kımıldamadan durdu ve ancak hayalarına birkaç yumruk atarak onu biraz gevşetebildim. Biraz kustu ve sonra onun da ayaklarını yerden kestim.

"Hayır, lütfen," diye bağırdı ama artık çok geçti. Az sonra yaralı bir tilki gibi çığlık atarak havada uçmaya başladı ve ancak ağaçların arasında kaybolup yere çarpmasının ardından dağ başı eski sessizliğine kavuştu.

Bir yandan yaptığım şeyden dehşete düşmüş, bir yandan da rahat bir nefes almıştım. Oturup rakıdan bir yudum daha aldım. Sonra da kustum.

33

Sanki elektrik kablosuna dokunmuşum gibi titreyerek sürdüğüm Citroen'le dağdan Ringlikon'daki hücre evine indim. Gece sona ermemişti. Çayırın kenarında bir kamyon dolusu süt güğümü duruyordu. Evin ışıkları yanıyordu ve bir adam –mandıracı olsa gerek diye düşündüm– mutfakla çayır arasında gidip geliyordu. Kırmızı çizgili siyah ve kısa kollu ceket, beyaz gömlek ve siyah deri pantolon giyen uzun boylu, kuvvetli bir adamdı. Anlaşılan Zürih'de bunlar modaydı. Ona zarar vermek istemiyordum –bu gecelik yeterince şiddet yaşamıştım– ama pasaportumu, cüzdanımı ve dahası arabamı geri istiyordum ve elimde silah olmadan onları nasıl alabileceğimi bilmiyordum. O yüzden kendimi toparlamak için Citroen'de birkaç dakika oturup acaba ona blöf yapabilir miyim diye düşündüm ama aklıma sonuç verecek hiçbir şey gelmedi. Gestapo adına hücre evi yöneten biri ne aptal olabilirdi ne de hain. Nölle onun beni

domuzlarına yedirebilecek bağnaz bir Nazi olduğunu söylemişti. Ortalıkta domuz görüyor olmasam da bu tabir benim gözümde onun kaderini mühürlemişti. Bu adam bana zorluk çıkarmadan gitmeme izin vermezdi. Başta gizlice arkasından sokulup bir şeyle onu vurmayı düşündüm. Ama daha sonra duyduğum sesle acaba kulübedeki boğanın bana bir yardımı olur mu diye düşünmeye başladım. Boğalar hakkında tehlikeli oldukları haricinde bir şey bilmiyordum. Özellikle de kapının üzerinde dikkat yazan koca bir tabela bulunduğunda. Aynı tabeladan bir tane de benim üzerime koymaları lazımdı. Bugün yaşadıklarım ve kendi türümün dişisiyle geçireceğim güzel öğlenden mahrum kalmanın keyifsizliğiyle kafam iyice bozulmuştu.

Arabadan inip dikkatlice ön kapının kolunu yokladım. Kilitli değildi. Bir İsviçre köyünde insanların kapı kilitlemesine gerek yoktu. Sokağa döndüm ve bahçeye o yönden girebilmek için çite tırmanıp çayıra indim. Yakından bakınca boğanın tahminimden bile tehlikeli göründüğünü fark ettim. Boynuzları kısa olsa da bu onun ürkütücü görüntüsünden bir şey eksiltmiyordu. Mandıracı da öyle düşünmüş olmalıydı ki boğanın koca pembe burnuna bir halka ve halkaya da ağzından yukarı çıkıp iki boynuzunun etrafına sardığı bir zincir takmıştı. Karanlıkta tuvaletin sifonunu çekerken yanlışlıkla tutmak isteyeceğin son şey bu zincir olurdu. Ahırdaki bölmesine yaklaşırken boğa kapıdan biraz geriledi, homurdandı, kuyruğunu salladı, kafasını öne eğdi ve nefes vererek yerdeki samanları uçurmaya başladı. Bir süre sonra ka-

pının arkasında emniyette olduğumu fark edip galiba böyle davranmaktan sıkılarak, üzüm dolu ipek bir iç çamaşırından daha büyük olan hayalarını göstermek istermiş gibi arkasını bana döndü. Tümü bana tek bir şeyi anlatmak için tasarlanmışa benziyordu: Boğalar tehlikelidir. Onu dürtecek bir şey ararken gözüme tam aradığım şey, bir yaba çarptı. Yabayı alıp küt ucuyla boğayı birkaç kez dürttüm. İşe yaramayınca bu sefer sivri ucunu kullandım ve böylece tekrar boğayla göz göze geldik. Böğürdükten sonra tosladığı kapı bozuk bir yoldaki ucuz araba gibi titredi. Doğaçlama planı tatbik etme vaktim gelmişti. Kapının sürgüsünü birkaç santimetre açıp kaçtım. Aceleden parke taşlı zeminde kaydım ve az kalsın düşüyordum ama sonunda çite varıp güven içinde çayıra geçince tekrar yola çıktım ve dönüp evin önüne geldim. Bulunduğum yerden her şeyi görebiliyordum. Loş bahçede boğa serbest kalmıştı. Beni bulamadığından dolayı öfkeliydi. Başını öne eğmiş, çocuğu olmayan kadınların mucize gerçekleşmesi için gittikleri, Berlin Arnswalder Platz'daki Doğurganlık Öküzü Çeşmesi'ndeki heykelden pek de farklı olmayan bir şekilde orada öylece durdu.

Bu arada mandıracı hâlâ olup bitenlerden bihaberdi. Onun dışarı bahçeye çıkmasını sağlamam gerekiyordu. Böylece eve girip mutfak kapısını arkasından kilitleyebilirdim. O yüzden ön kapıdan bir süt alıp bahçeye attım ve şişe düştüğü yerde camdan bir el bombası gibi patladı. Bir tane daha attım. Evden gelen bir ses ve ardından mutfak kapısının sürgüsünün açıldığını duydum. Ön kapıyı açtım, bir saniye bekledim ve evin içine

koştuğumda mandıracıyı aydınlık mutfaktan loş bahçeye çıkarken gördüm. Hemen mutfağa koşup kapıyı arkasından kapattım. Çiftçi geri dönüp kapıya vurmaya başladı. Hâlâ başına gelecekler-den haberi yoktu.

"Neler oluyor?" diye bağırdı. "Aç şu kapıyı? Edouard, sen misin? Dalga geçmeyi bırakın. Bütün gün canım çıktı ve çok yorgunum. Sizin salak şakalarınızla uğraşmaya mecalim yok. Duydun mu? Aç kapıyı diyorum sana."

Bilahare olanları görmedim. Hem pasaportumu, araba anahtarlarımı ve silahımı aramakla meşguldüm hem de bahçeye bakan bir pencere yoktu. Ama yaşananların tümünü duydum diyebilirim.

"Aman Tanrım," diye feryat etti çiftçi. "Tanrı aşkına açın kapıyı. Tanrım lütfen."

Duyulmayacak gibi değildi. Nice korkunç şey duymuştum –Cihan Harbi'nde cephede duyduklarımı hayatım boyunca unutmayacaktım– ama bunun da onlardan geri kalır yanı yoktu.

Önce boğanın böğürdüğünü daha sonra da nefesiyle uçuşan çakıl taşlarını duydum. Çiftçi tekrar bağırdı ve mutfak kapısı sanki bir panzer bindirmiş gibi sallandı. Bu tekrar oldu. Her yer sakinleşip bahçe eski sessizliğine kavuşmadan evvel kapı beş kez daha sarsıldı. Kapının diğer yanında ne olup bittiğini düşünmek dahi istemedim. Çiftçiye sanki bir yaba saplamışım gibi kendimi suçlu hissettim. Kendi kendime Gottlob'un fırsatını bulsa beni muhakkak vuracağını söyleyerek eşyalarımı aramaya devam edip sonunda onları bir mutfak çekmecesinde bir el lambası, bir

Arminius –bisiklet de yapan bir firma olan Hermann Weihrauch tarafından üretilen 0.22 kalibre bir tabanca– ve bir kutu mermiyle birlikte buldum. Arminius ancak, dolu bir bisikletten biraz daha tehditkârdı, hepsi bu. Silahı pantolonumun bel kısmına sokup mermi kutusunu cebime koyduktan sonra ön kapının arkasındaki omuz kılıfında asılı duran Walther P38'i gördüm. Walther'i kontrol edip dolu olduğunu görünce Arminius'u tekrar çekmeceye koydum. Elimde 0.22 kalibre yerine 0.38 kalibre olmasını her daim tercih ederdim. Özellikle de bir tartışmada haklı çıkmaya çalışırken.

Elimde doğru dürüst bir silah olduğundan cesaretim artmıştı. Mutfak kapısına gittim, biraz araladım ve hiç umut etmesem de acaba çiftçi hâlâ hayatta mı diye görmek için el lambasını bahçeye tuttum. Ama çok geç olduğu belliydi. Gottlob adındaki çiftçi sanki uyuyormuş gibi çakılların üzerine kıvrılmış yatıyordu. Tabii ki ölmüştü. Suratı yıkım güllesi çarpmış gibiydi. Işık boğanın gözlerine vurunca hayvan tekrar saldırdı. Derhal kapıyı kapatıp hemen alttan ve üstten sürgüledim. Bu zaman zarfındaysa boğa güçlükle direnen kalaslara toslamaya devam etti. Elimden daha kalın bu kalasların arkasından gelen sese kulak verince boğa fil kadar büyük geliyordu insana.

Mercedes'i bıraktığımız garaja gidip alt rayları ve kapıların panellerini tekrar vidaladım. Bir benzin pompası olduğunu görünce aracın deposunu da doldurdum. Ardından ellerimi garajdaki lavaboda yıkadım, kravatımı düzelttim, takımımı

fırçaladım ve elimden geldiğince Zürih'deki güzel bir otelden çıkmış biri gibi görünmeye çalıştım. Eğer şansım yaver giderse sakin bir gece geçirip sabaha da sanki hiçbir şey olmamış gibi Müfettiş Weisendanger'le kahvaltı yapabilirdim. Bu gece yaptıklarımdan gurur duyduğum söylenemezdi. Öyle ya da böyle altı kişi –üç Amerikalı ve üç Alman– benim yüzümden ölmüştü. Ama bunu isteyen ben değildim. Her erkek gibi ben de akşamı Dalia Dresner'le geçirmeyi tercih ederdim.

Baur au Lac'daki şömine rafında bulunan antika seyahat saati saatin onu geçtiğini gösteriyordu. Her şey tıpkı bıraktığım gibiydi ve bir vahadaymışım izlenimi veren bu sükûnetin içerisinde OSS ya da Gestapo gibi örgütlerin mevcut, savaşın da sürmekte olduğuna inanmak çok güçtü. Rus cephesi ya da Berlin ve Hamburg bombardımanları sanki başka bir gezegene ait hadiselerdi. Düzgün sakallı resepsiyon görevlisi papyon takıp onun eşi bir ceket giymişti ve hiçbir şeye şaşırmayacak bir adam havasına sahipti. Otelin zarif ve ahşap panel döşeli lobisine dönüşüme memnun olmuş göründü ki bir İsviçreli için bu çok şey demekti. Sanırım gözüne bir gecede ülkenin intihar oranını ikiye katlayacak türde bir misafir gibi görünmemiştim. Oda anahtarımı istediğimde onunla birlikte kalın bir yığının içinden aldığı bir notu da bana verdi. Nefesimdeki ve elbiselerimdeki alkol kokusunu almış olsa da belli etmedi.

"Sizin için yapabileceğim başka bir şey var mı, Herr Günther?"

"Evet. Oda servisine bir şişe birayla yağda yumurta göndermesini söyler misiniz? Ekmek, pey-

nir, biraz sosis ve turşu da olsun. Her ne olursa, yeter ki çabuk olsun. Kurt gibi açım."

Odama vardıktan sonra yemeğim gelmeden evvel Dalia'nın notunu birkaç kez okudum. Sonra da sıcak bir banyo yaptım. Telefon açmayı düşünsem de İsviçre standartlarına göre geç olduğundan sabah Weisendanger'le kahvaltı yaptıktan sonra aramaya karar verdim. Aklımda Dalia, yatağa gittim. Notunda geç kaldığı için özür diliyordu –saat dörde kadar kocasından ayrılabilmesi mümkün olmamıştı ve otelde olmadığımı görünce bunun başka bir nedeni olduğunu anlamıştı– ve ertesi gün tekrar buluşmayı teklif ediyordu. Notun altına bolca öpücük yazıp bir tane de gerçek öpücük kondurmuştu. Kendimi tekrar on beş yaşındaymış gibi hissettim. İnsan yaşlandıkça bu fikir daha da cazip görünüyordu. Onu gördüğümde olması gerekenden bile daha güzel olacaktı çünkü bir kaçırma ve cinayet teşebbüsünden sağ salim çıkmıştım.

Belki de Goethe'nin söylediği doğruydu: Kader bizim dileklerimizi, bize dileklerimizin ötesindekini de sunabilmek için, farklı bir yoldan yerine getirirdi. Gariptir ama kimi zaman tam uykuya dalarken Goethe olabileceğim gelirdi aklıma. Bunun nedeni kilise, kanun ve elbette Nazi nefreti olabilirdi –Hitler'den nefret edeceğine hiç şüphem yoktu; bize, cezalandırma isteği güçlü olanlardan uzak durmamızı tavsiye ederken kastettiği Nazilerden başka kim olabilirdi? Şairin öğrencilik yıllarının çoğunu şarap içerek geçirdiği Leipzig'deki meşhur Auerbachs Keller'i ziyaret ettiğimde ona karşı başka hiç kimseye hissetme-

diğim bir yakınlık hissettim. Belki de ahşap duvarlardaki Mephistopheles'le içki içen Faust'un resimlerinin tesirinde kalmıştım. Ona karşı da hep yakınlık hissetmişimdir. Aksi takdirde hâlâ hayatta olmamı nasıl izah edebilirdim? Zihnim bir kez daha bugünden saptı ve kendimi bir ortaçağ mahzeninin derinliklerinde içki içerken buldum; ardından boğa kadar büyük bir şarap fıçısına binip kapıdan, *Yahudi Süss*'ün son sahnesinin çoktan oynanmaya başlandığı; pazaryerine çıkıp darağaçlarını taşıyan kafes, ahalinin başı üzerinde bir kule gibi yükselirken Oppenheimer'in canını bağışlamaları için yalvarmasını izledim. Kayıtsızlık ikimizi de siyah kadifeden yapılma bağrına basana kadar bekledim. Bu tam Almanlara göre bir rüyaydı.

34

Genelde erken kalkarım. Özellikle de yazın güneşin herkesten önce kalktığı zamanlarda. Ama o sabah ikimiz de sabah beş buçukta Zürih polisine hazır değildik. Weisendanger de oradaydı tabii ki, ben giyinir ve adamları da odayı arayıp hiçbir şey bulamazken orada sessizce bekledi. Baur'a geri döndüğümde tedbir olarak silahımı otoparkta, bir araba örtüsünün altındaki kocaman bir Dusenberg'in tekerinin arkasına sakladığımdan endişelenmeme gerek yoktu.

"Neler oluyor, müfettiş? Kahvaltıya geç mi kaldım? Yoksa bu sabah güneşin doğuşu daha mı güzel?"

"Sus ve giyin. Öğrenirsin."

"Son kez böyle uyandırıldığımda Gestapo'yla çok nahoş bir gün geçirmiştim."

"Sana İsviçre polisinin işe erken başlamayı sevdiğini söylemiştim."

"Bu kadar erkeni kastettiğini tahmin etmemiştim. Umalım da gideceğimiz yerde kahvaltı güzel olsun."

Yürüyerek otelin on beş dakika kuzeybatısındaki Kasernenstrasse'ye, demiryolundan bir taş atımlık mesafede bulunan polis karakoluna gittik. Biliyorum çünkü Huttenstrasse'deki bir dairede ölü buldukları üç Amerikalı hakkında beni sorgulamalarının ardından Baur'a yürüyerek dönmek zorunda kaldım. Polis merkezi, orantısız şekilde büyük, yarı mazgallı ve merkezi saatiyle iki beyaza boyanmış kanadı olan, arkasında da büyük bir tören alanına benzer bir yerin bulunduğu bir binaydı.

"Fazla suç işlenmeyen bir yer için biraz fazla değil mi burası?" dedim dört katın merdivenlerini çıkarken.

"Belki de bu yüzden fazla suç yoktur," dedi Weisendanger. "Hiç bu açıdan düşündün mü?"

Penceresinde üç yatay demirin bulunduğu en üst kattaki bir odaya girdik. Anlaşılan şişman bir adamın sokağa atılarak intihar süsü verilmesini önlemeye çalışmışlardı –Gestapo'nun en sevdiği sorgu tekniği buydu. Beni sorguladıkları odadan nehrin karşısındaki kışla ve at ahırlarına benzeyen binaları görebiliyordum. Bir sigara yakıp oturdum.

"Dün neredeydin?" diye sordu Weisendanger.

"Seninle yaptığım harika kahvaltının ardından sabahı Küsnacht'ta geçirdim," dedim. "Dr. Stefan Obrenović'in evindeydim ki dilerseniz kendisine sorabilirsiniz. Benden pek hoşlanmadığından ziyaretimi unutacağını zannetmem."

"Neden acaba?"

"Aynısını ben de kendime sordum. Sonrasında arabayla gölün etrafında dolaştım. Manzara ha-

rikaydı. Bilahare hayvanat bahçesine gidip orada geç bir öğlen yemeği yedim. Tüm bunları bana kahvaltıdan sonra da sorabilirdiniz."

"Hayvanat bahçesi mi?"

"Evet. Allmend'in eteklerinde. Kabul etmem gerek ki Berlin hayvanat bahçesinden daha güzel. Bizim hayvanların çoğunun yendiğini duymuşsunuzdur. Bir hayvanat bahçesi için pek ileriye dönük bir politika değil sanırım."

"Hangi hayvanları gördün?"

"Aslanlar ve kaplanlar. Kürkü olan şeyler. Her zamankinden."

"Sonra ne yaptın?"

"Bir bakalım. Paradeplatz'daki Sprüngli'de bir kahve içtim. Zürih'e gelip de oraya gitmemek olmazdı. Sonra Kronenhalle'de bir bira içtim. Aslında iki ya da üç tane de olabilir çünkü arabada sızdım. Dokuz civarı geri döndüm."

"Resepsiyon görevlisi on civarı olduğunu söyledi."

"O kadar geç olmuş mu?"

"Huttenstrasse yakınlarına gittin mi?"

"Bildiğim kadarıyla hayır. Orada ne var ki?"

"Şu anda üç Amerikalı cesedi var."

"Ve onlarla bir alakam olduğunu mu düşünüyorsunuz?"

"Beş yüz yıldır bu şehirde demokrasi ve barış hâkim. Ardından sen çıkıp geliyorsun ve bir günde üç çatışma yaşanıyor. Sence de büyük bir tesadüf değil mi?"

"Ölenler Alman olsaydı bu kadar üzülür müydün?"

"Şansını zorlama."

"İhtiyarlar gibi konuşmak istemem ama Berlin'de dedektifken bir şüpheliyi sorguya çağırmadan evvel 'delil' denen şeyleri bulmaya gayret ederdik. Böylece adamın yalan söyleyip söylemediğini anlardık. Size de tavsiye ederim. Bu tür durumlarda ne kadar etkili olduğunu görünce şaşıracaksınız."

"Kendini çok zeki zannediyorsun, değil mi Günther? Tipik burnu büyük Alman."

"Bildiğim kadarıyla bu İsviçre'de bile suç değil."

"Biliyorsun ki istersem seni derhal sınır dışı edebilirim."

"Eğer bunu yapacak olsaydın, çoktan yapardın. Bu ortada. Öyleyse beni neden buraya getirdiniz? Manzarası ya da kahvesi yüzünden olamaz. İsviçrelilerin balığa çıkmayı sevdiklerini bilirim ama genelde oltayı suya birkaç santimden fazla daldırmanız gerekir. Şu anda bir idrar birikintisine bakıyorsunuz ve bunun siz de farkındasınız."

"Seni ikaz etmiştim, Günther. Zürih polisinin mizah anlayışı yoktur."

"Tamam, ipi boynuma geçirdiniz. İtirafnameyi hazırlayın ve ben de imzalayayım."

"İsviçre'de bazı suçlara hâlâ ölüm cezası var," dedi Weisendanger.

"Boşa uğraşma. O Amerikalıları ben öldürmedim."

Odada etrafıma baktım. Nerede olduğumuzu unutma ihtimalimize karşı duvarda bir İsviçre bayrağı ve haritası vardı. Gerçi bana pek muhtemel gelmedi. Weisendanger Almanca konuşuyor olsa da yine de tam bir İsviçreli gibi davranıyordu.

"Sana ne olduğunu söyleyeyim mi, müfettiş? Hiç boş yere ümitlenme. Ölü Amerikalılarla ilgili teoriler üretecek değilim. O konuda hiçbir malumatım yok. Ama bu sabah ki gösterinin bir siyasetçinin fikri olduğundan eminim. Senin benim gibi, polis işlerinden anlamayan birinin yani. Haksız mıyım?"

"Güvenlikten sorumlu meclis üyesi senin –en azından Zürih'den– gitmeni istiyor."

"Daha yeni geldim. Neden gideyim? Hiçbir kanunu çiğnemedim ve buna niyetim de yok."

"Senin istenmeyen bir unsur olduğun gibi bir fikre kapılmış."

"İnan bana, Almanya'da bu muameleye zaten alışığım. Anlayacağın Nazi değilim. Sadece öyle görünüyorum."

"Bir polis komiseri isterse birinin hayatını epey zorlaştırabilir."

"Bu kulağıma pek demokratik gelmedi. İşin doğrusu tam da Nazilere yakışır bir söz."

"Ermatingen'de işin yok muydu senin?"

"Evet."

"O zaman sana vaktin varken hemen gidip o işini halletmeni tavsiye ederim."

"Yazık. Bu şehre ısınmaya başlamıştım."

"Bana herhangi bir şeyi, mesela hayatını borçlu olmanı istemem."

"Bana tehdit gibi geldi."

"Anlaşılan dediklerimi dinlemiyorsun, Günther. İçimden bir ses belanın gittiğin her yerde seni takip ettiğini söylüyor. Zürih'de bulunduğun sırada seni korumak benim mesuliyetim olduğundan, seni ölmekten kurtaran kişi olmak iste-

miyorum. Belki ölen o üç Amerikalıyla hiçbir ilgin yok. Belki. Ama bazıları öyle düşünmeyebilir. Mesela Amerikalılar. Sonra onlar da benim yaptığım aynı hatayı yapmaya kalkabilirler. Anlatabildim mi? Burası sakin bir şehir ve öyle kalmasını istiyoruz."

Ringlikon köyündeki ölüyü düşündüm. En azından onun ölümü kaza gibi görünüyordu. Çiftçiler devamlı boğalar tarafından öldürülürdü. Bu mesleki bir riskti. Ama Uetliberg'deki seyir kulesinden düşen iki adamın yüzünde ikinci dereceden yanık olduğu gizlenebilecek bir şey değildi. Alman –ve hatta Gestapo– oldukları teşhis edildiğinde de birisi ölü çiftçiyle aralarında bir bağlantı kurabilir ve İsviçre polisi burunları dibinde biz ve Amerikalılar arasında bir mücadele başladığına inanabilirdi. O yüzden Weisendanger muhtemelen haklıydı. Eğer Amerikalılar beni öldürmeye teşebbüs etmeseler bile İsviçreliler yüksek ihtimalle beni tekrar içeri alacak ve sonra halim ne olacaktı? En iyisi Ermatingen'e gitmemdi. Bu yakın zamanda Dalia'yla yatamayacağım manasına gelse bile. Üzücüydü ama elden ne gelirdi. Kocası tekrar Cenevre'ye giderse tabii ki işler değişirdi.

Baur'daki odama döner dönmez Küsnacht'taki evinden Dalia'yı aradım. Hizmetçisi Agnes telefona bakıp hanımımın beş dakika içerisinde beni arayacağını söyledi. Dalia yirmi dakika sonra aradı.

"Sevgilim dün otelde neler oldu?" diye sordu. "Geç kaldım ama nedenini tahmin etmiş olmalısın. Yoksa kızdın mı bana?"

"Alakası yok. İş için çıkmak zorunda kaldım. Kısacası çok uzun bir gün olduğunu söyleyebilirim."

"Zor bir gün oldu anlaşılan."

"Denebilir. Dinle, Almanya'ya geri dönme mevzusunda fikrini değiştirdiğini zannetmiyorum."

"O filmde oynamaktan mı bahsediyorsun? Hayır, değiştirmedim. Film yıldızı olmak artık beni pek ilgilendirmiyor. Teknik okula gidip matematik okumaya karar verdim. Küme teorisi ve sürekli dizi varsayımı çalışmak istiyorum. Georg Cantor adındaki bir adamın ispatlamak istediğim bir teorisi var."

"Evet, biliyorum. Şarkıcı. Banjo Eyes."

Dalia güldü. "O, Eddie Cantor."

"Biliyorum. Ama kara cahil olduğumu düşünmeni istemedim."

"Umarım aldığım karar seni Josef karşısında müşkül vaziyette bırakmaz."

"Josef mi?" Kendimi Bakan'a ilk adıyla hitap ederken düşünüp gülümsedim. "Hayır, bir sorun çıkmayacağından eminim."

"İyi misin, bebeğim? Sesin yorgun geliyor. Seni çok özledim."

"İyiyim. Ben de seni özledim. Bu kadar yakın olduğumuz halde görüşememize inanamıyorum. Ne zaman şu göle baksam senin de ona baktığını düşünüyorum. Neden hemen şimdi yüzerek sana gelmiyorum? En fazla birkaç saat sürer. Şaka bir yana kocanın bugün işi çıkıp gitme ihtimali var mı çünkü Zürih'den gitmek zorundayım."

"Bu kadar erken mi? Olamaz. Çok yazık oldu. Almanya'ya mı döneceksin?"

"Belki ama önce başka bir yere uğramam gerekiyor. İsviçre-Almanya sınırında. Buraya tekrar geri dönebileceğimi hiç zannetmiyorum."

"Stefan hâlâ burada ve çok şüpheleniyor, Bernie. Her zamankinden daha şüpheci olduğunu söyleyebilirim. Oteldeki notumu almışsındır. Peki, ne yapacağız? Seni hemen göremezsem öleceğimişim gibi hissediyorum."

"Bak, Ermatingen denen yerdeki bir şatoya gideceğim."

"Ermatingen mi? Orası çok uzak değil. Arabayla bir saat. Orada buluşabiliriz. Ama Rapperswil bana daha müsait. Rapperswil'e kolayca gidebilirim ve orada bir sürü otel de var."

"Wolfsberg'e vardığımda ararım seni. Belki Rapperswil'de buluşabiliriz. Emin değilim ama umudunu kaybetme, meleğim. Daha önce de dediğin gibi aşk bir yolunu bulur."

35

Wolfsberg, Thur Vadisi'yle Konstanz Gölü arasındaki yüksek ve kuzeye bakan bir platodaydı. Bir armut bahçesinin yanına park edip birkaç binadan birine doğru yürüdüm. Lastiklerimin çakılda çıkardığı sesleri duyan Paul Meyer-Schwertenbach'ın bana doğru yürüyerek geldiğini gördüm – hatırladığımdan daha uzun ve yakışıklıydı ve yüzünde sıcak bir gülümseme vardı. Güney Alman centilmenlerine has, gayriresmi kıyafetlerini giyiyordu: Gri Trachten stili, yeşil çizgili ve yakalarında altın rengi geyik olan avcı ceketi, aynı renkte binici pantolonu, kahverengi şort ve botlar. Elinde bir şarap kadehi vardı. Etrafta uşaklar olmasını beklesem de en azından şimdilik göremedim ve Meyer bana karısıyla kendi başlarına kalmayı tercih eden sıradan kişilermiş gibi davranan birisi gibi geldi. Kendi başına kalmak ya da bunu mecburen yapmak çok farklı şeylerdir; özellikle de sana yardımcı olmaya çalı-

şan uşakların, hizmetçilerin, aşçın ve bahçıvanların olduğunda.

"Gelebildin," deyip kadehi bana verdi. "Çok sevindim. Evime, Wolfsberg'e hoş geldin."

"Teşekkürler," deyip şarabın tadına baktığımda lezzetli bir Riesling olduğunu anladım. "İsviçre'ye geldiğimden beri kimse bana böyle misafirperver davranmadı."

"Yarın gelmeni bekliyorduk," dedi.

"Planlarımı değiştirmek zorunda kaldım."

"Sana etrafı gezdireyim," dedi haklı bir gururla.

"Eviniz çok güzel," dedim lüzumsuz yere.

"1272'den beri bu arazide bir ev varmış."

"Ne hoş. Bulunduğu konuma bakınca insan neden o kadar beklediler diye merak ediyor."

"Böyle düşünmene sevindim."

Şato, eski şato ve yeni şato –sadece iki ayrı bina olduklarını anlamıştım ve neden böyle yakın isimler seçtiklerini bilemedim– güzel küçük bir şapel, bir kütüphane, bir garaj, kiremit çatılı bir yürüyüş yolu ve polis merkeziyle demir maskeli adama ev sahipliği yapmış bir zindan vardı. Meyer yeni şatonun kötü durumda olup tamire ihtiyacı olduğunu söyledikten sonra –ki kulağa tezat teşkil ediyor gibi geliyordu– o, karısı ve diğer misafirlerle birlikte eski şatoda kalabileceğimi söyledi. Üç katlı, güneye, güzel bir Fransız bahçesine bakan cephesiyle eski şato, çatı pencereli, tepesinde –en zenginlerin yemeyeceği türden– büyük beyaz bir pastanın üzerindeki vişneyi andıran soğan şeklinde bir çan bulunan, piramit şekilli, sağrılı çatısı olan kare şeklinde bir binaydı. Hari-

kulade bir evdi ama bana göre onu asıl özel yapan sahip olduğu manzaraydı çünkü göz alabildiğine uzanan Konstanz Gölü'nü ve onun ortasındaki Reichenau Alman Adasıyla ünlü manastırını görebiliyordunuz. Meyer bana üç ayaklı çok güçlü bir dürbünü olduğunu ve onunla atlarını sulayan Alman askerlerini görebildiğini söyledi. Dediğinden hiç şüphe etmedim. Wolfsberg Şatosu'ndan 1048 tarihinde Reichenau'da kahvaltı yapan Başkeşiş Berno'yu bile görebilirdiniz.

Wolfsberg Şatosu'nun terasından görmeyi ümit etmediğim bir şey varsa o da General Schellenberg'di. Yazlık bir takım giymiş, terasın altındaki arka bahçede karısı Patrizia olduğunu tahmin ettiğim bir kadın, iki köpeği ve Binbaşı Eggen'le birlikte oturuyordu. Meyer önde, merdivenlerden inerek yanlarına gittik.

"İşte sana bahsettiğim adam, sevgilim," dedi karısına. "Meşhur Berlinli dedektif, Bernie Günther."

"Evet, tabii. Wolfsberg'e hoş geldiniz, Herr Günther."

Kadın elimi sıkmak için kibarca doğruldu. Patrizia bana biraz Hedy Lamarr'ı hatırlatan, çok güzel bir kadındı. Uzun, narin ve güler yüzlü biriydi, çiçek desenli yazlık bir elbise giyip beyaz Persol gözlük takıyor ve sanki hayatı ona bağlıymış gibi sigara içiyordu. Aslında tüm dikkatimi ona vermem gerekirdi ama Schellenberg ve Eggen'in İsviçre sınırından altın kaçırmak için beni kullandığını –ve böylece tüm riski benim üzerime yıkarak kendilerinin emniyet içinde seyahat ettiklerini– öğrenmek durumu değiştirdi.

"Her şey yolunda mı, Günther?" diye sordu Schellenberg.

Şimdilik ona altından haberim olduğunu ya da OSS'nin beni onunla karıştırıp kaçırdığını söylememeye karar verdim. İki Alman oturduğu yerden sırıtarak çok kurnaz olduklarını düşünmeye devam ettiler. Ama ceketimin altındaki omuz kılıfında duran P38 dışarı çıkmak için can atıyordu.

"Evet, her şey yolunda, komutanım," dedim.

"Arabada bir sorun çıktı mı?"

"Hayır."

"Güzel. Şimdi nerede?"

Zürih'de bıraktım demek geldi içimden. Ama onun yerine oturup Patrizia'nın kadehimi tekrar doldurmasını bekleyip akabinde, "Binanın önünde," dedim. Anahtarlarla biraz oynadıktan sonra tekrar cebime koydum.

"Zürih nasıldı?" diye sordu kadın.

"Güzel bir yer. Özellikle de gölü. Otel de çok hoştu."

"Nerede kaldınız?"

"Baur au Lac'da."

"En güzelidir," dedi.

"Bu çok hoş," dedim. "Binbaşı ve General. İkinizi de burada görmeyi beklemiyordum."

"Beklenmedik bazı gelişmeler yaşandı," dedi Eggen. Alnından bir damla ter yuvarlanıp burnunun kemikli kirişine indi. Sıcak bir gündü ama o kadar da sıcak değildi ve gergin olduğunu fark ettim – kim bilir belki de sebebi bendim.

"Bütün gün burada oturup bu manzarayı seyredebilirim," dedim Patrizia'ya.

"Biz sık sık öyle yapıyoruz," dedi. "Paul manzaraya bakmak onu yazmaktan alıkoymasın diye çalışma masasını bilerek duvara dayadı. Bize bunu savaştan önce Riviera'dayken Somerset Maugham tavsiye etmişti. Gerçi Paul, Maugham gibi aşırı şeyler yapmıyor. O, Villa Mauresque'i aldığında manzara dikkatini dağıtmasın diye çalışma odasının penceresine duvar ördürmüş."

"Roman yazmak zaten bütün gün pencereden bakmadan da çok zor," dedi Meyer.

"Berlin Alexanderplatz'daki polis merkezinde ben de aynı sorunu yaşardım," dedim. "Sık sık pencereden dışarıyı seyre dalıp burada ne işim var diye düşünürdüm."

"Bu konuda daha fazlasını duymak istiyorum," dedi Meyer.

"Bak sen," dedi Patrizia. "Bir yazar daha mı geliyor? Müsaade ederseniz gidip akşam yemeği ne halde ona bakacağım."

"Ben de sana yardım edeyim," dedi Eggen.

Schellenberg gitmelerini bekledikten sonra, "İsviçre'ye gelirken yanına tabanca almadığını zannediyordum," dedi. Omuz kılıfı taktığım keskin gözlerinden kaçmamıştı.

"Bu mu?" Sol göğsüme vurdum. "Bunu İsviçre'ye getirmedim. Yolda aldım. Bir hatıra denebilir."

"Tanrı aşkına hemen kurtul şundan. Ev sahiplerimizi tedirgin ediyorsun."

"Bunu yapacağımı hiç zannetmiyorum, General. Henüz değil. İsviçre'ye gelmemden sonra çok şey olup bitti. En iyisi şimdilik yerinde durmaya devam etsin."

"Pek çok İsviçreli gibi Patrizia'nın da arası silahlarla iyidir," dedi Meyer. "O yüzden evde birkaç silahımız var zaten."

"Artık çok geç," dedim. "Almanlar çoktan geldi."

"Hiçbir sorun yaşamadığını söylemiştin, Günther," dedi Schellenberg.

"Arabayla ilgili bir sorun yaşamadım. O binanın önünde duruyor. Ama benim için durum biraz farklı oldu."

Schellenberg rahatlamış göründü. "Ne gibi?"

"Üstesinden gelemeyeceğim şeyler değil."

"Kötü bir şeyler oldu galiba."

"O kadar da kötü değil." Bir sigara yaktım. "Pek sayılmaz. Zaten olup bitti. Neler olduğunu da size bir ara anlatırım, General. Şimdikinden daha aklım başımda olduğu bir vakit. Bu sizin de hayrınıza olur. Şimdilik sadece şu etkileyici manzaranın, harika şarabın ve bu sigaranın keyfini çıkarmak istiyorum. Bir de Yüzbaşı Meyer'le konuşmak istiyorum. Seni geçen temmuzdan beri görmedim, Yüzbaşı. Konuşmamız gereken epey konu birikti." Alaycı bir ifadeyle gülümsedim. "Belki de biraz aksanlı olarak."

"Bu da ne demek şimdi? Ayrıca lütfen bana Paul de."

"Teşekkürler ama şimdilik mahzuru yoksa yüzbaşıdan şaşmayalım. Ayrıca ne demek mi istiyorum? Kaba görünmeyi bile göze alarak sana resmi bir soru sormak istiyorum. Bir polis sorusu olacak ne yazık ki."

"Sen neden bahsediyorsun?" dedi Schellenberg.

"Yüzbaşı Meyer, seni Berlin'deki Alman Opera Binası'nda son gördüğümde hemen yakında bir cinayet işlendi. Öldürülen adamın adı Heckholz. Dr. Heckholz. Birisi Hitler büstüyle kafasını dağıtmış. Dr. Heckholz haricinde herkes için şaka gibi bir hadise. Adam öldü ve elbette ki Hitler tarafından öldürülen ne ilk kişiydi ne de son. Alın işte. Komik olan kısmını duydunuz."

"Kimse gülmüyor, Günther," dedi Schellenberg.

"Bırakın da bitireyim. Heckholz geçmişte Lake Wannsee'deki villanın sahibi olan Minoux ailesinin avukatıydı. IKPK konferansının düzenlendiği yer. Heckholz, Nordhav Vakfı'nın, villanın satışı ve satıştan elde edilen gelirin kimin cebine girdiğiyle ilgili rahatsız edici sorular sormaya hazırlanıyordu. Başta, General'in adamlarından birini göndererek Heckholz'u susturduğunu düşündüm. Nihayetinde kendisi Nordhav'ın yöneticisi ve emrinde canilerle dolu bir ofis var."

"Günther hayatımda senin kadar münasebetsiz bir adama denk gelmedim," dedi Schellenberg.

"Ama sonunda –işin aslı dün– onu kimin öldürdüğünü anladım. Onu öldüren General ya da onun adamlarından biri değildi. Sen de değildin, Yüzbaşı Meyer. Bana o türde biri gibi gelmiyorsun. Ama bence kim olduğunu biliyorsun ki bu da bizi resmi soruma getiriyor. Dr. Heckholz'u iş arkadaşın Teğmen Leuthard öldürdü, değil mi?"

"Olur şey değil," dedi Schellenberg. "Bir adamın evine misafir olarak geliyorsun ve daha on dakika bile geçmeden adamı soğukkanlılıkla cinayet işlemekle suçluyorsun. Hayret vericisin."

"Aslında soğukkanlılıkla işlendiğini hiç zannetmiyorum, General. Bence Teğmen paniğe kapılıp ona eline geçen ilk sert cisimle vurdu. Eğer oraya onu öldürmeye gitmiş olsaydı elbette yanına tunç Hitler heykelinden çok daha etkili bir silah alırdı. O yüzden Yüzbaşı'nın Heckholz'un öldürülmesini emretmediğinden de eminim. Nihayetinde Leuthard'ın sorunlu bir tip olduğunu kendi ağzınla söylemiştin, Yüzbaşı. Asabi olduğunu söylemiştin."

Schellenberg ayağa kalktı. "Bence gitsen iyi olur, Günther."

"Mercedes'le mi?" Gülümsedim. "Hani şu geldiğimle? Bunu isteyeceğinizi hiç zannetmem, General."

"Otur, Schelli," dedi Meyer. "Otur ve sus. Yüzbaşı Günther çok haklı. Dr. Heckholz'u Teğmen Leuthard tıpkı tarif ettiği şekilde öldürdü."

"Hiç değilse bu kadarı kesinleşti."

"Leuthard asabi olmaktan çok daha fazlası," dedi Meyer. "Serserinin teki. Berlin'de onunla bir araya geldiğimde nasıl biri olduğuna dair bir fikrim yoktu. Gestapo'dan birilerinin beni konferanstan kaçırma ihtimaline karşı güvenlik gerekçesiyle ordu onu yanıma almamda ısrar etti. İşkence sonucu bazı devlet sırlarını ifşa etmemden çekindiler."

"Neden neler olup bittiğini tam olarak anlatmıyorsunuz, bayım?"

"Tanrım, tıpkı kasaba polisi gibi konuşuyorsun, Günther," dedi Schellenberg.

"Sizin nasıl konuştuğunuzu söyleyeceğimi zannetmiyorum, General. Beni silahıma sarıl-

mam için tahrik edebilir. Nihayetinde tarafsız bir ülkedeyiz."

"Hayır, Schelli, hayır. Günther çok haklı. Nihayetinde suç mahalline ilk varan o oldu. Heckholz, İsviçre Ahşap Sendikası'yla Nordhav'ın bir alt şirketi –Export Drives GmbH– arasındaki iş anlaşmasını İsviçre basınına sızdırmakla tehdit ediyordu."

"SS ve Alman ordusuna tahta baraka tedarikiyle ilgili anlaşma mı?"

"Sen nereden biliyorsun?" dedi Schellenberg.

"Çok doğru," dedi Meyer. "İki bin baraka. İlk beş yüzü geçen sene teslim edildi. İsviçre'nin dört yanı kuşatılmış ekonomisine rahat bir nefes aldıracak bir anlaşma. Toplamda on iki milyon İsviçre frangı. Ayrıca iki ülke arasındaki ilk iş anlaşması da bu değil zaten. 1939'da Binbaşı Eggen'in bölümü bizden bol miktarda makineli tüfek satın aldı. Elbette İsviçrelilerin tümü ülkelerinin sizin ülkenizle ticaret yapmasından memnun değil. Özellikle de silah ticareti. Ama bu tür anlaşmalara itiraz edenler, dört bir yanı Almanya ve müttefikleri tarafından kuşatılmış bir ülkenin ekonomik olarak nasıl hayatta kalabileceğine dair bir açıklamada da bulunamıyorlar. İşin aslı, hayatta kalabilmek için ihracata mecburuz. Alman parasına ihtiyacımız var ve tarafsız kalabilmek için Almanya'yla iş yapmaya muhtacız. Ama bu çok hassas bir konu ve birinin bu konuda İsviçre gazetelerine bilgi vermesi işleri fazlasıyla zora sokabilir. Bu kadar basit. Schelli bu tür anlaşmaların yapılmasında çok yardımcı oldu. İsviçre'nin tarafsız kalmasının önemine

yürekten inanıyor. Aslında burada bulunmasının nedeni de bu."

"Ona bilmesi gerekenden fazlasını anlatıyorsun," dedi Schellenberg. "O kadar da önemli biri değil."

"Peki, tüm bunlarda Leuthard'ın rolü neydi?" diye sordum Meyer'e.

"Adlon Otel'e yerleştikten biraz sonra Heckholz'dan buluşmak istediğini belirten bir mesaj aldık. Biz seninle otel dışında güneş altında sohbet ederken Leuthard'ı bir şeyler ayarlaması için Heckholz'un ofisine gönderdim. Orada değilmiş. O yüzden opera sırasında tekrar gitti ve bu sefer onu bulmuş. Tek yapması gereken bir toplantı ayarlamaktı. Adamın kafasını dağıtacağı hiç aklıma gelmemişti. Bana olanları anlatınca dehşete düştüm. İsviçre'ye döner dönmez Leuthard'ın benim bölümümden gönderilmesini sağladım."

"Yani Heckholz'un öldürülme nedeninin bu ahşap kulübelerin kullanılma amaçlarının ortaya çıkmasıyla İsviçre'nin yaşayacağı utanç olmadığını mı söylüyorsun?"

Meyer şaşırmış gibi baktı. "Alman askerleri tarafından kullanılması haricinde uyduruk kulübeler yüzünden kim, neden şikâyet etsin?" dedi. "Ülkenize makineli tüfek falan satmıyoruz ki. Zaten bu yüzden yapıyoruz bunu. Kulübe kulübedir. Silah kadar dikkat çekmeyeceğine seni temin ederim."

"Mantıklı," dedim. "Yine de bu kulübeleri SS'in neden kullanacağını öğrenirse İsviçrelilerin ne diyeceğini çok merak ediyorum."

"Anlamadım."

"O kulübeler toplama kamplarına gönderilecek. Adlarını duymuşsunuzdur sanırım."

"Emin değilsin, Günther," dedi Schellenberg. "Sadece tahmin yürütüyorsun."

"İki bin tanesi için mi? Birkaçının, öyle ya da böyle toplama kamplarında kullanılacağını iddia etmek hiç de uçuk bir tahmin olmaz."

"Kapa çeneni, Günther," dedi Schellenberg. "Çizgiyi çoktan aştın."

"Gariptir ama buna fazlasıyla alıştım."

"Burada ne yapmaya çalıştığımıza dair bir fikrin yok."

"Elbette ki onlar askerler için değil, Yüzbaşı Meyer. Onlar Yahudi köle işçiler için. Yahudiler ve Üçüncü Reich'in yarı insan, dolayısıyla harcanabilir gördüğü herkes için. Size bu konuda daha çok şey söylemek isterdim ama oralarda neler olup bittiğini kesin olarak ben de bilmiyorum. Elbette tahmin edebilmek hiç de zor değil."

"Anlıyorum." Meyer asık bir suratla Schellenberg'e baktı. "Bundan haberin var mıydı, Schelli?"

"Bilmiyorsa bile tahmin ettiğine şüphe yok. Ayrıca General kadar zeki ve bağlantıları olan birinin bir şeyden şüphe ederse onun hakkında her şeyi öğrenmek için elinden geleni yapacağından da eminim. Nihayetinde Schelli'nin işi bu. Diğerlerinin gerçeği nereye sakladığını bulmak."

"Baş belası herif, nasıl buraya gelip de kafana göre Binbaşı Eggen'le benim aylardır uğraştığımız işi mahvedersin."

"Ama kimi zamansa şüphe ettiklerini öğrenmemeyi vazife edinir," dedim. "Tıpkı talihsiz

astlarının çoğunun işlemeye mecbur edildiği cinayetleri duymazdan gelmesi gibi. Haksız mıyım, General? Minik beyaz ellerin tertemiz, değil mi?"

Schellenberg burnundan solumaya başladı. Ufak tefek adamların çoğu gibi gür bir sese sahip olduğunu göstermekte gecikmedi.

"Kendini çok mu farklı zannediyorsun?" dedi sıktığı dişlerinin arasından. "Eğer ellerime kan bulaşmadıysa bunu nedeni seninle aynı tuvalete saklanmış olmamdır, Günther. İkimiz de en dipteki kabine sinmiş yaşayabilmek için, hayatta kalmaya rağmen bile yapmaya değmeyecek kadar adice bir şey yapmak zorunda kalmaktan korkuyoruz. Haksız mıyım? O yüzden hangi hakla beni eleştiriyorsun? Sence yüzbaşılar generallerden daha mı masum? Ya da kim veya ne olduğumdan dolayı ruhumun çoktan yüksek bir bedel ödediğini mi zannediyorsun? Yanılıyorsun. Eğer olduğum yere, hâlâ zerre kadar da olsa kendime saygı duyarak varabildiysem bunun nedeni yüksek ip üzerinde yürüme konusunda senden daha becerikli olmamdır. Bunu hiç düşündün mü? Ayrıca ben senin içinden geçenleri nasıl bilmiyorsam, sen de benim içimden geçenleri bilmiyorsun. Bana göre, benim vazifem vatanımı korumak ve buna bağlı olarak da, tümüyle çökmesine engel olabilmek için elimden geleni yapmaktır. O yüzden senin bile anlayabileceğin şekilde basitçe anlatayım, Günther. Almanya olur da müttefiklerle barış görüşmesi yapmaya karar verirse bunu ancak İsviçre'nin bağımsız olması sayesinde yapabilir. Bu kadar basit. Amerikalılar da, İngilizler de burada. Ruslar bile burada. Tek yapmamız

gereken sessiz sakin bir yer bulup oturup konuşmak. Reichsführer Himmler'i Almanya'nın tek çaresinin bu olduğuna ikna etmek aylarımı aldı. Anladın mı? Savaşı sona erdirmek bizim vazifemiz. Bunun için de bu ülkeye ihtiyacımız var."

"Güzel bir konuşmaydı, General. Sıradan insanlar için hayatı çekilmez hale getiren diğer generaller olmasa sizi tümüyle yanlış değerlendirdiğimi düşünmeye başlayabilirdim. Verdun, Arras ve Amiens'teki generaller. Defalarca Adolf Hitler'i öldürmeyi deneyip bir türlü başaramayan beceriksiz generallerden bahsetmiyorum bile. Sizi yanaklarınızdan öpüp size meşe yapraklı Şövalye Haçı nişanı vermezsem beni bağışlayın."

Bunları söylememe rağmen belki de savaşı çabucak sona erdirebilecek müzakereleri baltalamış olabileceğim düşüncesiyle kendimi çok kötü hissettim.

"Bu doğru mu Schelli?" diye sordu Meyer. "Almanya'ya ihraç ettiğimiz barakalarda Yahudi köle işçiler mi kalacak?"

"Muhtemelen evet. Ama bu yüzden endişelenmene gerek yok, Paul. Unutma ki bilmediğin şey sana zarar veremez. Bak, söylediğin her şey temelde doğru. İsviçre tarafsız olarak varlığını sürdürebilmek için Alman parasına muhtaç. Dinle, Paul. Burada daha önemli bir amaç söz konusu. Bunu hiç aklından çıkarma ve bana güven. Planladığımız şeyin hâlâ başarıya erişmesi mümkün."

"Yüzbaşı Günther'in bana söylediklerinden sonra sana güvenmeye nasıl devam edebilirim?" diye sordu Meyer.

"Çünkü senin ve bu ülkenin dostu olarak sadakatimi ispatlayabilirim," dedi Schellenberg. "Günther'in Mercedes'inin içinde saklı, bol miktarda altın var. Bunu Reichsführer'in iyi niyetinin nişanesi olarak kabul edebilirsin. Sadece bu da değil. Egzoz borusunun içerisinde General Masson'la aranın çok iyi olmasını sağlayacak bir şey var – dolayısıyla İsviçre istihbaratındaki herkesle. Bundan Reichsführer Himmler'in bile haberi yok. Sana en kıymetli şeyi getirdim, Paul. Daha doğrusu Günther getirdi. Almanya'daki fabrikadan buraya getirdiği arabanın içerisinde Alman Başkomutanlığı'nın Hitler'in emri üzerine hazırladığı muhtemel İsviçre işgal planları var. Ülkemi kurtarabilmek için ona ihanet ettim. Evet, yaptığım aynen bu, Günther. Dürüstçe aynısını sen de söyleyebilir misin?"

36

Schellenberg'in beni alt ettiğini kabul etmek zorundayım. Bildiğim kadarıyla hiç ihanet etmemiştim ama her şeyin bir ilki vardı.

"Almanya ve sizin için gönüllü oluyorum, General Schellenberg," dedim. "Nasıl yardım edebilirim?"

"Önce neler döndüğünü bana anlatarak başlayabilirsin." İtinayla taranmış başını bezginlikle salladı. "Bir şeylerin döndüğü açık. Tavrın. O silah. Arabayla ilgili laf sokmalar. Umarım altın hâlâ arabadadır."

"Evet, orada. Size söyledim, arabada bir sorun yok."

"Ama?"

Schellenberg'i bu kadar yanlış değerlendirmiş olmaktan dolayı mahcup halde o ve Meyer'le birlikte arabanın yanına giderken onlara her şeyi anlattım.

"Yapacak bir şey yok," dedi Schellenberg. "Onlardan üç kişiye karşılık bizden üç kişi. Diplomasi

böyle yürüyor maalesef. Şansımız yaver giderse tüm bunlar unutulur ve müzakereye kaldığımız yerden devam ederiz. Ya planlar? Onlar da yerli yerinde mi?"

"Gestapo altından başka bir şey bulamadı. Her şey olduğu yerde. Endişe etmeyin."

"Ayrıca ne bulduklarını bildirmek için Berlin'e mesaj göndermediklerinden de eminsin, değil mi?"

"Eminim."

"Çünkü Kaltenbrunner'in Himmler'i devirmesi için sadece bu bile yeterli olur. Tabii onunla birlikte beni de. Ama Himmler'i deviremese bile beni hiç affetmeyeceğine şüphe yok."

"Nedense Reichsführer'i barışçı bir adam olarak düşünmeyi bir türlü başaramıyorum," dedim.

"Arnold Rothstein adında Amerikalı bir gangsterin adını duydun mu hiç?"

"Yabancı değil."

"Rothstein 1919'da herkesin kazanacak gözüyle baktığı Chicago White Sox'un World Series'i kaybedeceğine dair büyük bir iddiaya girdi. İddiayı kazandı da çünkü kaybetmeleri için White Sox'lu bazı oyunculara rüşvet verdi. Birkaç yıl sonra Rothstein, yarıştaki diğer favori atın son anda yarışa katılmamasını sağladıktan sonra, Sporting Blood adındaki bir yarış atına büyük para yatırdı. Demek istediğim Mr. Rothstein'in yaptıklarının riske girmekle falan ilgisi yoktu. Tüm iyi kumarbazlar gibi o da kesin şeyleri sever. Himmler de farklı değil. Ama farklı olarak bu örnekte iki ata da para yatırıyor. Hitler kazanırsa Himmler de kazanacak. Hitler kaybederse Himm-

ler yine kazanacak." Schellenberg omuz silkti. "Elbette Hitler kazanırsa Himmler'in ona olan sadakatini ispatlaması gerekecek. Bu da benim işimin bitmesi anlamına gelir. Bu işte sadece faydalı bir elçi değil, işler ters giderse feda edilecek bir günah keçisiyim. Ben, Eggen ve eğer müdahil olduğun anlaşılırsa sen, Günther."

"Anladım, komutanım."

"Mercedes'i garaja sok," dedi Schellenberg.

Meyer'in muayene çukuru yoktu ama garaj rampası vardı ve altın külçelerini alt raylardan alır almaz Mercedes'i rampaya çıkardım.

Meyer, Schellenberg'e bir demir testeresi verdi ve o da arabanın egzoz borusunu kesmeye başladı.

"Bu arada, Yüzbaşı Günther," dedi Meyer. "Buna mesleki merak da diyebilirsin ama Dr. Heckholz'u kimin öldürdüğünü ancak dün anlayabildim dedin. Onu öldürenin Schelli'nin adamları değil de Leuthard olduğunu nasıl anladın?"

Ölmekte olan Heckholz'un kendi kanıyla beyaz üzerine İsviçre bayrağı çizdiğini anlattım.

"Çok zekice," dedi.

"Pek sayılmaz. Anlamam bir yıldan uzun sürdü ki bu da tespit yeteneğimin pek yüksek olmadığını gösterir. Aslında genelde aptal bir adamla zekinin arasında alt tarafı birkaç talihli tahmin kadar fark vardır. Tabii ki bunun tam tersi de geçerli. Ama hem o konuda hata yaptım hem de şimdi. Başından beri generalin sırf kendi menfaati için bu işin içinde olduğunu zannetmiştim. Buna alıştım çünkü Almanya'da artık herkes kendi menfaatinin peşine düştü, ben de farklı değilim. Neredeyse,

milli bir haslet halini almaya başladı. Neyse, işin doğrusu şu, Paul, kendimi en fazla patates beyinli bir adam kadar zeki hissediyorum. O yüzden bir daha ki sefere dedektif hikâyesi yazarken bak bakalım aptal bir kahraman seçmen nasıl olacak. Bence bu şekilde çok daha gerçekçi olur."

"Aptal dedektif mi? Bu hayatta tutmaz. Okuyucuların hiç hoşuna gitmez çünkü onlara fazla gerçekçi gelir. Yazarlara da öyle. Kimse gerçekleri sevmez, Bernie. Zaten günlük yaşantılarında ve gazetelerde sürekli gerçekle iç içeler. Onlar gerçeği hatırlamak değil, ondan kaçabilmek için kitap okuyorlar. Bu sözümü unutma, modern romancılıkta gerçeğin yeri yoktur."

Sırıttım. "Sen kendi işini bilirsin. Ben de kendi işimi."

"Kitap okur musun, Bernie?"

"Bazen. Artık geceleri Almanya'da yapacak pek bir şey kalmadı. Tabii cereyanlar kesik değilse."

"Ne okumayı seversin?"

"Çoğunlukla tarih. Ama General'in çalışmasını izlemek kadar keyifli değil."

Birkaç dakika sonra Schellenberg egzozun bir bölümünü kesip çıkardı ve o bölümden bir metre kadar uzun rulo şeklindeki bir kâğıdı itinayla çekip aldı.

Ruloyu eve götürdük. Meyer'in çalışma odasındaki masanın üzerinde, bir aile portresindeki gözlerin haşin bakışları altında ruloyu açtık; ama çok geçmeden ruloyu düz tutmanın daha kolay olduğu yere sermeye karar verdik ve onu incelemeye başladık. Arada bir başımı kaldırıp çevreye

baktım. Ev kaba kütük tavanlar, ahşap zeminler, gotik dolaplar, eski duvar halıları, seramik sobalar ve kaliteli sanat eserleriyle doluydu. Bernard Berenson'ın son ustalar üzerine yazdığı kitabı sayesinde pahalı olduklarını biliyordum çünkü resimlerden daha büyük olan altın çerçeveleri vardı. İşte, işin erbabı olmak buna denirdi. Ama bu evdeki en güzel şeyin Patrizia'nın kendisi olduğunu anlamak için erbap olmaya gerek yoktu. Yüksek ihtimalle Meyer-Schwertenbach'ın ikinci karısıydı – çünkü ondan çok daha gençti. İşte alaycılık buna denirdi. Gerçi ben de dahil olmak üzere, onun kucağındaki köpeği kıskanmayacak tek bir erkek olduğunu zannetmiyordum. O ve Eggen gelip bizi kocasının çalışma odasında buldu ve Schellenberg'in Almanya'nın planı olarak açıkladığı şeyi dikkatle dinledi.

"Bendlerblock'un Stratejik Planlama Bölümünden bu planları çalmam emredildi," dedi Schellenberg. "Binaya bir RAF bombası isabet ettikten sonraki gün. Böylece kayıp olduğunu anlamayacaklardı. En azından bir süre."

"Demek sendin," dedim. "Zekice. Benden, Gestapo'yu dahil etmemek için, bazı planların çalınmasını soruşturmamı istediler."

"Peki, ne buldun?"

"Yangında yok olduklarına hükmettim."

Schellenberg başını salladı. "Güzel."

"Rastenburg'daki Kurt İni'nde planların nüshası olduğundan üzerinde fazla durmamamı söylediler. Ben de bıraktım."

"Bu planın adı Yılbaşı Ağacı Harekâtı," dedi. "Ayrıca Ekim 1940 tarihli. Genelkurmay Harekât

Dairesi'nden General Halder'in talebi üzerine C Ordu Grubu Komutanı General Ritter von Leeb tarafından hazırlanmış. Alman kuvvetleri –mavi oklar– batıda işgal altındaki Fransa'dan, kuzeyde Almanya'dan ve doğuda Avusturya'dan saldıracak. Siyah oklar ise güneyden saldıracak İtalyan kuvvetlerini temsil ediyor. Alman kuvvetlerinin sayısındaki fazlalık –yirmi bir tümen– ciddi bir direniş beklendiğini gösteriyor. Von Leeb bize karşı 470 bin İsviçre askerinin savaşacağını hesaplamış. Ama bu planın rafa kaldırılmasının asıl nedeni Hitler'in ilkbaharda Rusya'ya saldırmaya karar vermesi. Belki daha erken de olabilir çünkü buraya düşülen bir notta Yılbaşı Ağacı Harekâtı'nın 11 Kasım 1940 gibi erken bir tarihte iptal edildiğini gösteriyor."

"Demek Rusya işgal edilmese belki de şu an Nazi işgali altındaydık," dedi Meyer.

"İsviçre'nin işgali hâlâ mevzubahis olabilir," dedi Schellenberg. "Bu müteakip plan da bunun ispatıdır. Sıradaki Eyalet Harekâtı 1941 yazında Genelkurmay Harekât Dairesi Başkanı Albay Adolf Heusinger tarafından hazırlandı. Sovyetler Birliği'nin işgali için Barbarossa Harekâtı'nı tasarlayan da Heusinger'di."

"Anlaşılan 1941'de epey meşgul bir adammış," dedim.

"Sıradaki Eyalet planıyla Yılbaşı Ağacı planı arasındaki farkı görebilirsiniz. Öncelikle alacakaranlık ya da siste yapılacak bir Ren geçişi var. Deniz uçakları, hafif silahlarla mücehhez birlikleri, aralarında Zürih, Luzern ve Cenevre'nin de bulunduğu İsviçre göllerine indirecek. Bu birlikler İsviçre sınır savunmasına arkadan saldırarak istihkâmları etkisiz hale getirecek. Himmler bu

plana İsviçre Projesi adını verdi ve yakın zamana kadar eğer Hitler, Alman halkının onun yönetimine duyduğu sarsılan güveni kısa yoldan pekiştirmeye karar verirse tatbik edilecek ilk plan bu olacaktı. Himmler, İsviçre'de kurulacak Nazi polis devletinin başına kimi geçireceğini bile hesapladı: Gottlob Berger adında bir SS tümgeneral. Sahip olduğu diğer hasletlere ek olarak kendisi son derece sadık bir Nazi."

"Adam domuzun teki," dedim. "Berlin'deki ana SS ofisinin amiri."

"Yakın zaman kadar dedin. Yani artık emniyette miyiz?" diye sordu Patrizia.

"Maalesef hayır demek zorundayım," diye cevapladı Schellenberg. "İtalya'daki son gelişmeler İsviçre'nin stratejik önemini her zamankinden daha fazla artırdı. Mussolini ve İtalyan faşistlerinin akıbeti hiç iyi olmadığından, İtalya'yı savunma vazifesi Almanların üzerine kalacak. Bu nedenle İtalya'ya giden ikmal yolarının önemi çok arttı. Bu da hâlihazırda yeni planlar yapıldığına delalet eder. Avusturya askeri istihbarat servisinin başındaki diğer bir SS General Hermann Böhme, Himmler tarafından 1944 yazında tatbik edilmek üzere bu yılın sonuna kadar yeni bir işgal planı hazırlamakla görevlendirildi."

"Tanrım," dedim. "Bu adam bir de müttefiklerle barış görüşmeleri yapmaya kalkıyor."

"Dediğim gibi, Himmler işini sağlama almayı sever."

Patrizia araya girdi. "Ama Schelli, sen Wehrmacht'ın bizim ordumuza saygı duyduğunu, İsviçrelilerin keskin nişancılığı ve savaşma azminin onları geri tutacağını söylerdin."

"Bu doğru, Patrizia. Yine de onları uzak tutmak artık bize kaldı."

"Rusya'yı işgal etmek gibi bir şeyden bile çekinmeyenlerin bu konuda tereddüt edeceklerini hiç zannetmem."

"Şu an Wolfsberg'de bulunmamın nedeni de tam olarak bu, Günther," dedi Schellenberg. "Savaşın gidişatı, düşmanın gerçek niyetini ortaya çıkaracak casusların yapacaklarına bağlı. Ama bu tek başına yetmez. Aldatmaca da en az o kadar önemlidir. Bonapart aldatmaca konusunda ustaydı. Buna geriden yapılan manevra derdi. Lodi Muharebesi'nde Avusturyalı komutan De Beaulieu'yu ona karşı hücuma geçtiğine inandırmak maksadıyla ordusunun bir kısmına Po Nehrini geçmesini emretti; ama gerçekte ordusunun büyük bölümüyle nehri çok daha yukarıdan geçerek Beaulieu'ya arkadan saldırıp onu mağlup etti. Ben SD dış istihbarat amiriyim. Vazifem düşmanın gerçek amacını öğrenmek. Ama aynı zamanda aldatmacalar üretmekten de sorumluyum. Rusların bu konuyla ilgili çok sevdiğim bir sözü vardır. *Maskirovka* derler ve bana göre bir roman yazarından daha etkili ve inandırıcı bir *maskirovka* üretebilecek hiç kimse yoktur. Özellikle de dedektif romanı yazarıysa. Paul Meyer-Schwertenbach gibi, bir örneği daha bulunmayacak hayal gücüne sahip birisi. Birlikte Almanya'ya götürüp başkomutanlığa sunacağım bir plan uydurduk. Tümüyle hayal ürünü olacak elbette. Ama tüm hayal ürünlerinde olduğu gibi içinde gerçek payı da olacak. Almanya'daki bazı generallerin, tıpkı zavallı Johann de Beaulieu gibi, inanmak isteyeceği türden doğrular."

37

Zarif bir yemek salonunda at suratlı bir hizmetçi peçeteler ve mavi beyaz perdelerle aynı renkteki Meissen tabaklarda kremalı yaban turplu soğuk tavşan eti ve acı biber soslu levrekten ibaret akşam yemeğini sundu. Masanın üzerindeki iki şamdanın arasında armut, kırmızı üzüm ve erikten bol bir şey yoktu. Meyer antika görünümlü, muhtemelen çok kıymetli olan şarap sürahisinden lezzetli Spatburgunder'i doldururken gümüş takımlar çınlayıp kristal kadehler uğuldadı. Patrizia, arkası onun sırtı gibi düz olan maun Zopfstil sandalyeye bir oturup bir kalkarak hizmetçinin sebze, balık, turp, turşu, ekmek ve sos getirmesine yardım etti. Duvardaki resimde bulunan sirk çadırı kadar yüksek bir başlık takmış kadın, sade İsviçre tarzı akşam yemeğimizi izleyip yemeklerin bolluğu karşısında dudaklarını yaladı. Yüksek ihtimalle Almandı.

"Hans, İsviçre'ye gelmeden hemen önce evlendiğinizi söyledi," dedi Patrizia. "Yani balayına gitmeye fırsatınız olmamış."

Pis pis Eggen'e baktım.

"Evet, doğru, Frau Meyer."

"Bana karınızdan bahsedin. Güzel mi?"

"İsmi Kirsten ve evet, çok güzel. Yaşı benden daha küçük. Babasının Dachau'da küçük bir oteli var. Memleketleri orası olsa da Berlin'de öğretmenlik yapıyor."

"Aniden mi gelişti?" diye sordu.

"Evet, denebilir."

"O zaman size şans diliyorum."

"Teşekkürler, ama pek şansa ihtiyacımız olacağını zannetmiyorum. Aslında bu planı uygulamaya koyarsa asıl generalin şansa ihtiyacı olacak. Eğer mümkünse bu konuda biraz daha fazla şey öğrenmek istiyorum."

Schellenberg başını salladı. "Evet, bence bunu hak ettin." Omuz silkti. "Nordhav Vakfı'nın İsviçre Ahşap Sendikası'yla yaptığı anlaşma sadece İsviçre'ye ihtiyaç duyduğu yabancı parayı sağlayıp İsviçre Ordu İstihbaratı'na iyi niyetimizi göstermek için yapılmadı. Ayrıca benim için de bir paravan olacaktı. Böylece fazla dikkat çekmeden Paul'la birlikte Nuh Harekâtı üzerinde çalışabilecektim. Gerçi seni hesaba katarsak işe yaramadığını anlıyoruz, Günther."

Başımı sallasam da Schellenberg'in mevcudiyetinin karmaşıklığını ve ne kadar temkinli hareket etmek zorunda olduğunu anlamaya henüz başlamıştım. Onunkiyle kıyaslandığında benim hayatım gamsız hatta mesuliyetsiz görünüyordu. Minik generalimiz Müttefiklerle Mihver arasındaki barış müzakerelerin sürmesini temin etmek maksadıyla İsviçre'nin tarafsızlığının devamını

sağlamaya gayret ederken ben güzel bir aktrisle günümü gün ediyordum. O yüzden hiç değilse ona hak ettiği hürmeti göstermem gerekirdi.

"Evet, komutanım. Bu konuda çok üzgünüm. Artık her şeyi anlıyorum."

"Yarın Berlin'e oradan da Rastenburg'a gitmek için yola çıkacağım," dedi. "Mussolini'nin devrilmesi an meselesi olduğundan kaybedecek hiç vakit yok. Paul, Bern'de bu gerçek planları İsviçre Ordu İstihbaratı'ndaki amirlerine teslim ederken ben de Kurt İni'nde bizimkilere, muhtemelen de bizzat Hitler'e, kendi uydurduğumuz planı takdim edeceğim. Hakkında ne derlerse desinler, Hitler her zaman generallerini dinler. Beni bile. Diğerlerinden çok daha genç olmama rağmen dilediğim gibi konuşmama izin verir."

"Hitler bir canavar mı?" diye sordu Patrizia. "Çünkü mutlaka öyle olması gerektiğini düşünüyorum."

"Dürüst olmam gerekirse, Patrizia, tanıştığım en harikulade insanlardan biri," dedi Schellenberg. "Eğer 1940'da ölmüş olsaydı Almanya'nın gelmiş geçmiş en büyük kahramanı olurdu. Keşke diplomasiye biraz daha meyilli olsaydı. Bence diplomasi vasıtasıyla çok daha iyi hizmet ederdi, biz de savaştan tümüyle uzak durabilirdik. Alman Dışişleri Bakanı Von Ribbentrop'un varlığıyla yokluğu belli değil. Adam salağın teki. Gerçi her sorunu askeri yollardan çözmeye kalkan Hitler, bunu pek de dert ediyormuşa benzemiyor. Hitler deyince ilk aklınıza gelen bu olmalı. İstediğini şiddet kullanarak elde etmeyi tercih eder. O yüzden onunla konuşma –ve ona nasihat verme– dü-

şüncesi beni hep germiştir. Kendimi yeni icadını kanıtlamak için Eyfel Kulesi'nden atlayan Franz Reichelt gibi hissediyorum: Bir paraşüt. Çalışmadı ve zavallı adam öldü. Küçük bir çocukken haber filmlerinde Parisli gazetecilerin mezura kullanarak adamın yerde açtığı çukuru ölçtüklerini izlediğimi hatırlıyorum."

"Lütfen dikkatli ol," dedi Patrizia eline dokunarak. "Seni çok sevdik, Schelli. Ve seni Hans. Öyle değil mi Paul."

Meyer başını salladı. "Kesinlikle. Düşmanım olmasına rağmen aynı zamanda en iyi dostum."

"Teşekkürler, Paul."

"General kendinizi Eyfel Kulesi'nden atmadan evvel şu sahte planla alakalı daha çok şey duymak isterim," dedim.

"İyi fikir," dedi Eggen. "Sanırım ihtiyacımız olan şey sağlıklı ölçüde Berlinli şüpheciliği."

"Bu planın işe yarayacağından emin değilmişsiniz gibi konuşuyorsunuz, komutanım," dedim. "Sizce işe yarayacak mı?"

"Bunu halledebilecek biri varsa o da Schelli'dir," dedi Eggen. "Bana göre *maskirovka* konusunda ondan daha tecrübelisi yoktur."

"Aa, bilemiyorum," dedi Schellenberg. "Bence Yüzbaşı Günther de gerçekte kim olduğunu gizleme hususunda büyük başarı sergiledi."

"Ben bunu sormadım, komutanım," dedim Eggen'e. "Size plan işe yarayacak mı diye sordum."

"O zaman şöyle anlatayım. Bence Hitler ve generalleri bu plana inanacak. Evet, bence Nuh Harekâtı kulağa gayet makul geliyor. Paul ve

Schelli'nin yapmaya çalıştığı şey, bu ülkeyi işgale kalkışmanın aptallık ve delilik olduğunu göstermek. Tek sorun şu an yönetimde aptal ve delilerin olması. Bu savaşa devam etmenin ne büyük bir aptallık ve delilik olduğunu zaten Hitler'in şahsında görebiliyoruz. Hitler gerçek dünyada yaşamıyor. Alman ordusuna duyduğu mantıksız bir inanç var. Hâlâ imkânsızın başarılabileceğine inanıyor. Yaptığı planların asıl sorunu da bu. Planların yanlış, yetersiz hatta çok iddialı olmasında değil. Hatalı ve yetersiz olan Hitler'in kendisi. Hitler onun iradesine karşı çıkması halinde, bu ülkenin yerle bir edilmesinin ödenmesi gereken bir bedel olduğunu düşünebilir. Asıl korkum onu hüsrana uğratırsak Almanya için de benzer şeyler düşünecek olması."

"Her şeye rağmen," dedim, "Nuh Harekâtı'yla ilgili daha çok şey öğrenmek istiyorum. Hâlâ zamanında size daha fazla itimat etmediğimden dolayı kendimi biraz suçlu hissediyorum, General."

"İnanç senin için hiçbir zaman pek bir şey ifade etmedi, değil mi Günther?"

"İnanç bir şeylere inancı olan insanlar içindir. Ben artık hemen hiçbir şeye inanmıyorum. Nihayetinde inancın bizi getirdiği yere bir bakın."

Schellenberg ve Meyer birbirine baktı. "Sen anlatmak ister misin?" diye sordu İsviçreli.

"Hikâyeci sensin Paul," dedi Schellenberg. "Sen anlat."

"Pekâlâ. Napolyon'un da dediği gibi..."

Schellenberg sırıttı. "Paul, Bonapart'ın hayatını iyi bilir."

"O tabiatın İsviçre'yi devletler birliği olmaya mecbur ettiğini ve bu birliği aklı başında hiç kimsenin ele geçirmeye teşebbüs etmemesi gerektiğini söylemişti."

"Bu söz Hitler'i kapsamıyor," dedi Eggen. "Zira 1940 yazından beri aklı başında biri gibi davranmıyor."

"Nüfusuna oranla en fazla asker besleyen millet hep biz olduk – dört milyon kişilik bir nüfusa karşı altı yüz bin asker. Savunmamız için gerekirse tüm nüfusumuzu seferber edebiliriz. Bu ülkede herkes ateş etmesini bilir. Hitler, Rus halkının vatanlarını müdafaa etme hususunda ne denli azimli olduğunu acı bir şekilde öğrendi. İsviçre'nin de geri kalır yanı yoktur. Ülkenin kilit dağ geçitlerinde kurulan savunma hatlarından bunu anlayabilirsiniz: Doğuda Sargans, güneyde Gothard ve batıda Saint-Maurice. Bu mevkilerin tümünde Avrupa'nın en zorlu ve aşılmaz dağları boyunca uzanan tahkimatlar var. İşgalcileri, kilometrelerce uzaktan ateş eden topçular karşılayacak. Kısacası burası panzerlere göre bir diyar değil. Benzer şekilde Luftwaffe de burada fazla etkili olamaz. Tüm bunlar yetmezmiş gibi, düşmanın geçmesini önlemek için bu dağ geçitlerini patlatarak tıkayabiliriz. Diğer bir deyişle bu ülkeyi işgal etmeye değer kılan şey –İtalya'ya giden kestirme yol–, aynı zamanda işe yaramaz hale de getirebilir. Almanya'nın kazanacağı destansı boyutlarda bir Pirüs zaferi olur. Alman ordusu İsviçre'yi almak için binlerce askerini feda ettikten sonra bir de bakacak ki gidecek hiçbir yer yok. Mesele sadece denize kıyısı olmaması değil aynı

zamanda geçilmez olmasıdır. Burayla Konstanz Gölü arasındaki bölge bir zamanlar bataklıktı ve onu kurutmak için kanal sistemleri inşa edilmişti. Bu kanalları kullanarak aynı suyu tekrar geri boşaltmak da mümkün. Üç yıl önce –ben de dâhil olmak üzere tüm çiftçileri tedirgin etme pahasına– İsviçre ordusu bu konuda bir deneme yaptı. Çok da başarılı oldu. Kısacası işgale gelen Alman ordusu çok geçmeden kendini kımıldayamaz halde bulacaktır.

"Schelli'yle ben bu planları bir adım ileri taşımaya karar verdik. Hayali ama tümüyle mantıklı ve ikna edici planlar –Nuh Harekâtı– kurgulayacağız. Bu planların esasında, aralarında Cenevre, Zürih, Neuchâtel, Maggiore, Luzern, Lugano ve Konstanz'ın da bulunduğu İsviçre'nin buzul göllerinin dinamitlenmesi bulunuyor. Bu buzul göllerinin ön buzultaşları tahrip edilerek İsviçre'nin başlıca doğal kaynağı olan su tüm ülkeyi yok edecek bir silaha dönüştürülecek. Tıpkı birkaç ay önce Möhne ve Edersee barajlarını bombalayarak Ruhr Vadisi'nin sel altında kalmasına neden olan RAF'ın başardığı gibi. Ön buzultaş tüm göl suyunu tutan bir tür buzuldur. İsviçre'de bir kilometrekareden büyük elliden fazla göl var. Hesaplarımıza göre sadece en büyük gölün –Cenevre– ön buzultaşları tahrip edilirse doksan kilometre küp su serbest kalır. Büyük geçitlerle birlikte en büyük on gölün ön buzultaşları tahrip edilirse İsviçre kocaman bir deniz haline gelir. Hiçbir ordu bu boyutta bir felaketle başa çıkamaz."

"Mesele, Hitler'i İsviçre'nin gerçekten de böyle bir planı tatbik edebileceğine ikna edebilmek,"

dedi Schellenberg. "Berlin'deki generallerin İsviçre'nin dağ geçitlerini havaya uçurmaktan çekinmeyeceklerini bildiği aşikâr çünkü Sıradaki Eyalet planı bu yüzden rafa kaldırıldı. Ama Mussolini'nin devrilmenin ardından onları caydırmak için daha etkili bir şey bulmak zorunda kalacağımızdan eminim – Alman deniz uçaklarıyla İsviçre göllerine yapılacak bir indirmenin sırf bizim için değil, İsviçreliler için de bir felaket olacağını gösterecek bir şey. O nedenle Hitler ve generallerine en becerikli casusumun –kod adı Tschudi– Bern'de bulunan İsviçre Genelkurmay'ındaki Teknik Savaş Birimi'ne sızdığını ve bu planları Albay von Wattenwyl'in ofisinden çaldığını söyleyeceğim. Bu planların yanında Rusya seferi Tiergarten'de dolaşmak gibi kalır."

"Nuh Harekâtı için, sanki Albay von Wattenwyl tarafından hazırlanmış gibi, bir verimlilik çalışması yaptık," dedi Meyer. "O adamla tanıştım. İsviçre'nin en mümtaz ailelerinden birinin mensubu; ayrıca çok yetenekli bir askeri taktikçidir. İsviçre Genelkurmay Başkanı General Henri Guisan'a ait bir tezkere de var elimizde ve tezkerede bu harekâtın 1940 tarihinde İsviçre subaylarına takdim edilen Milli Tabya ya da dağ kalesi kavramının bir parçası olduğu yazılı. Hatta ordunun bahriye koluna ait ve Zürih'deki ön buzultaşın altının dinamitlenmesi, su altında kalacak şehrin kısmen tahliye edilmesiyle alakalı sahte raporlar da hazırladık. Raporda ön buzultaştaki Pfaffikon ve Rapperswil arasında uzanan, sığ üst kısım –Obersee– ve alt kısımda –Untersee– görülen önceki gediğin etkileri anlatılıyor."

"Her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşündüğümüze inanıyoruz," dedi Schellenberg. "Eğer hata yaptıysak o zaman Rastenburg Ormanı'ndaki mezarımın nereye kazılacağını düşünmek gibi bir derdim olmayacak. O domuz Ernst Kaltenbrunner beni kendi elleriyle gömer."

38

Ertesi gün Schellenberg'le Eggen, Almanya'ya döndü. Onları Meyer'le birlikte mülkündeki büyük bir armut bahçesinde bulunan iskeleye götürdük. Bir İsviçre ordu motorbotu onları alıp bir SS karargâh aracının Konstanz'daki havaalanına götürmek için beklediği, Konstanz Gölü'ndeki Reichenau Adasına götürdü. Konstanz'dan Eggen, karayoluyla Stuttgart'a gidip trenle Berlin'e geçerken general de uçakla doğruca Rastenburg'daki Kurt İni'ne gidecekti. Schellenberg'e imrendiğimi söyleyemem. Zagreb'den dönüş sırasında yakalandığımız fırtınalar yüzünden iyice azan uçak korkuma ek olarak, Hitler ve tüm erkânı harbiyesini aldatmaya kalkmak her babayiğidin harcı değildi. Benim yapabileceğim ancak Dalia'nin kocası Stefan Obrenović'i kandırmaya çalışmaktan ibaretti. O ve bir de Propaganda Bakanı'na ne diyeceğim konusunu hâlâ düşünüyordum: Yoksa ben de Eggen'le birlikte Almanya'ya dönmüş olurdum.

Uetliberg'de yaşananların ardından İsviçre'den de bıkmıştım. Bana Almanya'ya dönüşüyle alakalı kati bir cevap vermiş olmasına rağmen hâlâ Dalia'nın geleceği meselesi aklımı kurcalıyordu. Beni kimin gönderdiğini dikkate alırsak bu soruyu ona tekrar sormak zorundaydım. Goebbels, Dalia'nın sözünü ciddiye alacak türde bir adam değildi. Onu ikna etmeye çalışmadığım için Vestfalya aksanıyla dalga geçip bir paspas gibi yerleri benimle sildiğini görür gibiydim.

"Şimdi ki planın ne, Bernie?" diye sordu Meyer.

"Zürih'e geri dönemem. Polis merkezindeki aptal polis peşimi bırakmaz. Ne yapacağımı ben de bilmiyorum. Her şey etmem gereken bir telefona bağlı. Tamamlamam gereken daha sıradan vazifelerim var."

"Bizim telefonu kullanabilirsin. Ayrıca dilediğin kadar burada, Wolfsberg'de kalabilirsin."

"İnan bana, ne sen ne de karın o kadar uzun süre bana katlanabilirsiniz."

"Dün gece sen yattıktan sonra Schelli senden sitayişle bahsetti. Senin zor zamanlarda faydası olacak bir adam olduğunu söylüyor."

"Olabilir. Ama zor zamanlar gittikçe daha da zorlaşmaya başladı."

"Aslında eski davalarından bahsedecek kadar kalmanı çok istiyorum. Gelecek kitabımda çok faydası olacak. Berlin'le bağlantısı olan İsviçreli bir polisin hikâyesini yazmayı düşünüyorum. Savaştan önce yaşamış olacak elbette."

"Tabii ki. O zaman hâlâ gerçek suçlar vardı." Belli belirsiz gülümsedim. Meyer'in kitabına yar-

dımcı olma fikri nedense bana Dalia'yı tekrar görme ihtimalinden çok daha az cazip geliyordu. "Gerçek dedektifler de."

"Aynen."

"Çok naziksin, Paul ama kalamam. Rapperswil'e tekneyle gidip Goebbels'e bir telgraf gönderdikten sonra talimatlarını beklemeyi düşünüyorum. Bu olana kadar İsviçre'den gidemem. Duydum ki Rapperswil çok güzelmiş. Şatosu falan ne ararsan varmış."

"Aa, öyle. Çok güzel bir yerdir. Seni oraya arabayla götürebilirim. Aslında Rapperswil'de bir türlü çözülememiş bir cinayet işlenmişti. Yerel polis amiri arkadaşımdır. Belki geçen sene bundan bahsettiğimi hatırlarsın."

Hatırlamıyordum ve faili meçhul bir cinayet de umurumda değildi ama eğer Rapperswil'e gideceksem İsviçre polis amirini tanıyor olmak yararıma olurdu, özellikle de önde gelen yerel bir iş adamının karısıyla gizlice buluşacaksam. Üstelik OSS hâlâ benim Walter Schellenberg olduğumu düşündüğünden beni tekrar kaçırmaya ya da daha fenasını yapmaya kalkarlarsa polisle aramın iyi olmasından zarar gelmezdi.

"Seninle açık konuşacağım, Paul. Seni sevdim. Misafirperverliğin için sana minnettarım ve seni mahcup etmek istemem. Ama oraya gittiğimde görüşmem gereken bir kadın var."

"Dr. Goebbels'in ilgilendiği ve UFA stüdyolarına geri dönmesini istediği aktris. Anladım."

"Hayır, anlamadın. İşin doğrusu Goebbels onunla sadece o nedenle ilgilenmiyor. Demek

istediğim o ve ben... Neyse uzun hikâye. Onun Küsnacht'ta kocası var. Orası da Rapperswil'in biraz yukarısında kıyıda, öyle değil mi?"

Meyer başını salladı.

"Onunla öğleden sonra güzel bir otelde buluşmak için plan yapmıştık."

"Bernie ben polisiye yazarıyım, keşiş değil."

"Keşişlerin neler yaptığını bilsen şaşardın. İnan bana, Hırvatistan'da öyle bir keşişle tanıştım ki onunla ilgili yazacağın kitabın bir eşi olmazdı."

"Bak, Rapperswil'de tam da ikinize göre bir yer biliyorum. Pension du Lac. Ben de bitişikteki Schwanen Hotel'e yerleşirim böylece ikiniz de mahcup olmak gibi bir sıkıntı yaşamazsınız. Bu öğleden sonra yola çıkarız. Müfettiş Leuenberger'le akşam yemeği yiyip davayı konuşuruz. Sen de yarın hanım arkadaşınla görüşürsün. Sonra da geri döneriz. Bu kadar basit."

"Önce bir telefon edeyim."

39

Zürih Gölü'nün kuzey kıyısında yer alan gözcü kulesi, muhtemelen kiralık okçuları, Giyom Tel tarzı şatosuyla, Rapperswil hoş ve sıcak bir kentti. Elbette İsviçrelilerin yerinde olsam Alman işgali gerçekleşirken ülkeyi okçularla savunmaya kalkmazdım.

Sıcak bir öğleden sonraydı ve gölün suları kocaman bir cin tonik gibi serin ve davetkâr görünüyordu. Sakin mavi suların üzerinde parıldayan güneş ışıkları bir serçe sürüsünü banyo yapmaya yüreklendirdi. Aslında ben de yüzmeye yok demezdim. Kanatlı bir köprüyü de ihtiva eden bir kilometre uzunluğundaki geçiş yolu Rapperswil'i gölün güney kıyısındaki Hurden'e bağlayıp Zürih Gölü'yle Obersee'yi birbirinden ayırıyordu. Meyer bu geçiş yolunun asırlar önce delinen eski bir ön buzultaş üzerine inşa edildiğini söyledi.

"Muhtemelen o tarihe kadar Zürih göl kıyısında değildi," dedi.

Büyük şehirde büyümüş biri olarak Rapperswil gibi yerler genelde bana pek yavan gelirdi ama Zagreb'den sonra Zürih'den hiç şikâyet edecek değildim. Ihlamur ağacından gelen bir yaban arısı, Meyer uzak tutmaya çalışırken, beni burnumdan soktuğunda bile kenti sevmeye devam ettim. Nihayetinde Hırvatistan'dan geleli çok olmamıştı. Bu türden bir şeyi ciddiye almak insana gülünç gelse de Meyer'in ısrarı akabinde yakındaki Schwanen Hotel'e gidip biraz sirke alarak kızaran burnuma sürdük. Bu acımı azaltsa da İsviçre'de kaldığım zaman zarfında Palyaço Grock'a benzemekten kurtulamadım. Acaba Dalia bu halime ne diyecekti, bilmiyorum. Gülmesini kaldırabilirdim. Üstelik çok daha kötüsü de olabilir, yaban arısı pantolon bacağımdan yukarı tırmanıp başka yerleri de hedef alabilirdi. Eğer güzel bir kadınla sevişmeyi planlıyorsan kırmızı bir burun o kadar da kötü sayılmazdı.

Bahnhofplatz'daki telgrafhaneden Goebbels'e bir telgraf gönderip hemen gelen cevaptan yeni emirlerimi aldım. Ardından kesilmemiş safir gibi gözüken gölün kıyısında yanına gittiğim Meyer bana çözülmemiş cinayetle ilgili bilgi verdi. Ama o anlatırken ister istemez Meyer gibi bir adamın bu cinayetle neden bu denli alakadar olduğunu merak ettim. Benim için işti. Wolfsberg Şatosu gibi güzel bir yerde oturan ve Patrizia gibi güzel bir karısı olan birinin bu cinayeti kurcalamasının bir manası yoktu. Gerçek cinayet ayağınızın altına yapışır, kokusu burnunuza gelip midenizi bulandırır. Oysaki ben yazın ıhlamur ağaçlarının kokusunu tercih ederim – üzerlerinde arı olmadı-

ğı müddetçe. Ayrıca hiçbir eğlenceli yanı bulunmadığını da bilecek kadar adam öldürmüştüm. Öyleyse Meyer gibi insanların gözünde gizemli cinayetleri bu denli cazip kılan neydi? Belki de romanlarda adaletin hep yerini bulmasındandı. Elbette bu sadece kurguydu, gerçek hayatla hiçbir ilgisi yoktu. Hayat her şeyi iyi bir sonuca kavuşturmaya çalışmazdı. Gerçekleşeceği zamansa bunun için yıllar geçmesi gerekirdi; bu bakış açısını destekleyecek Kuhlo cinayetlerinin delilleri elimdeydi. Ama Rusları, İngilizleri, Amerikalıları ve Fransızları tatmin edebilecek nasıl bir son olabilirdi ki? Yahudiler, eşcinseller, Yehova Şahitleri, Çingeneler ve Sırpları saymıyorum bile. Almanya'daki tüm şüphelileri bir kütüphanede toplayıp onlara kimin suçlu, kimin masum olduğunu söylemeye kalkışacak dedektifi görmek isterdim. Sanırım bir bölümden çok daha uzun sürerdi. Belki de doğru düzgün bir son olabilmesi için bir ya da iki darağacı eklemek de hiç fena olmazdı.

Meyer'in konuşmasıyla daldığım hülya âleminden çıktım. "Birkaç yıl önce bir İsviçre mühendislik şirketine bağlı dalgıçlar Obersee denen gölün sığ, yukarı bölümünü keşfe çıktı. Orası, burada gördüğün Seedamm'ın hemen sağındadır. Onlarınki rutin bir görevdi ama Nuh Harekâtı onları görünce geldi aklıma. Neyse su altındaki bir yarda batık bir tekne –birkaç kişilik çok küçük bir tekne– ve bir kadın cesedi buldular. Cesedin boynuna bir çapa bağlıydı. Gölün en derin yeri yüz elli metre kadardır ama teknenin takılı kaldığı yar elli metre derinde bile değilmiş. Ama o yara takılmasa tekne hâlâ bulunmamış olurdu. Göl-

deki levrekler kadının yüzünün çoğunu yemiş. Patologlar cesedin en az bir yıldır suda olduğunu söylediler. Kadının kimliği hâlâ tespit edilemedi. Ama kadının öldürüldüğüne şüphe yok, çünkü yerel bir tekne yapımcısına göre, teknenin deniz muslukları açıkmış ve teknenin gövdesine de kasten birkaç delik açılmış. Tabii ki tüm bunlar teknenin batırıldığını gösteriyor. Hatta kabinin zemininde de bir matkap bulmuşlar. Kadının kafatasında, sanki birisi vurmuş gibi bir çatlak varmış ve muhtemelen tekne batırılmadan evvel çoktan ölmüş. Ayrıca teknenin pruvasında ve kıçında yazan isim kaynakla silinmiş. Bu civarda kayıp kadın ihbarı olmadığı gibi bir teknenin battığı ya da kaybolduğu da bildirilmedi. Bu tür şeyler Rapperswil'de olmaz."

Bir sigara yakıp kibriti göle attım ama bana pis pis bakıp söylenen İsviçreli bir ihtiyar kadını görünce yaptığıma pişman oldum. Ancak o vakit suyun ne denli temiz olduğunu fark ettim. Serçelerin burada yıkanmayı seçmesinin nedeni de bu olmalıydı.

"Ne düşünüyorsun, Bernie?"

"Ne hakkında?"

"Bu cinayet hakkında."

"İtiraf etmem gerek ki bana pek intihar gibi gelmedi," dedim. "Ama tekne ya da cesedi görmeden pek bir şey söyleyemem. Kusursuz bir cinayete benziyor. Olur da karımı öldürmeye karar verirsem, ben de buna benzer bir şey yapacağım."

"Ceset gömüleli çok oldu," dedi Meyer. "Ama dilersen tekneyi görebilirsin."

Esnememek için kendimi zor tuttum. "Pekâlâ, bir bakalım. Ama tecrübelerime göre bu tür faili meçhul davalarda bir ilerleme kaydetmek imkânsız gibidir. Gormann'ı yakalamam tümüyle tesadüftü. Malum nedenlerle geçen yaz ki konferansta bunu söyleyemedim ama öyleydi. Başka şeyler de söylerdim de RSHA'daki amirlerimin hiç hoşuna gitmezdi. Onlar Alman verimliliği ve polisin her şeyi bilmesi düşüncesine biraz fazla takmış durumdalar. Bana sorarsan asıl kurgu olan bu."

Strandweg'den yürüyerek koca bir kapının üzerinde, belki nerede olduğumuzu unuturuz ihtimaline karşı, büyük harflerle RAPPERSWIL yazılı harap haldeki bir tersaneye gittik. Kiralık tekne ilanı çoktan unutulmuş ve duvara dayanmış duruyordu; tersanenin etrafında ayağınızı yerden kesebilecek bir tekne görmedim. Ufak tefek, sakallı, fırında kavrulmuş fındık kadar esmer ve pipo içen bir adam vinçle cilalı bir tekneyi büyük bir dikkatle tersaneye çekiyordu. Gövdesinde bir delik vardı. Tersanedeki diğer teknelerin tümü farklı tamir aşamalarındaydılar. Tersanenin diğer ucunda bir adam kaynakla dümeni yerine kaynatmakla meşguldü. Küçük bir köpek, büyük bir araba lastiğinin içinde uyuyordu ve radyoda Alman bandosu çalıyordu. Sakallı adam Meyer'i tanımış olacak ki tekneyi vinçle çekmeyi bırakıp insanların Zürih civarında kullandığı tuhaf bir Almancayla onunla konuştu. Anlamaya çalışmayı çoktan bırakmıştım. Adamın peşi sıra tekneler, römorklar, alet kutuları, ip yumakları, paravanalar, şamandıralar, benzin tenekeleri,

kereste yığınları ve makineler arasından geçerek tersanenin bir köşesine gittik. Adam bir yandan piposunu tüttürerek katranlı bir muşambayı çekip yaklaşık dokuz metre uzunluğunda iki metre genişliğinde ve arkasında küçük bir kabin bulunan tekneyi ortaya çıkardı. Adamın bizim için bulduğu merdivene çıkarak teknenin köhne içine baktık ki bana hiçbir fikir vermedi. Gerçi bir fikir vermesini de beklemiyordum. Meyer'in beni çok büyük bir dedektif, romanlardaki her haltı bilen muhteşem hafiyelerden biri diye görmesi yüzünden artık mahcup olmaya başlamıştım. Ona bu dedektiflerin ve onların sözde işlerine olan bağlılıklarının, taklit etmeye çalıştıkları tanrılardan daha gerçek olmadığını söylemek istedim.

"Kadın cenin konumunda yerde bulunmuş," dedi Meyer. "Bu da öldürülüp vücut katılaşmadan önce konduğunu gösteriyor. Boynundaki ipte bulunan düğüm de biraz farklı. Kravat düğümüne benziyor. Kadının üzerinde pembe kolsuz elbise, pahalı ayakkabılar ve ipek çamaşırlar varmış ve –hepsinden daha ilginci– kaliteli bir elmas yüzük takıyormuş. Hem de çok kaliteli. En az üç karat ve çok pahalı. Yani birisinin cesetten kurtulmadan evvel bu yüzüğü almaması çok tuhaf. Elmasın boyutları gazetelerin bile dikkatini çekti. Başka? Teknedeki koltukların üzerindeki kırmızı beyaz yastıklar. Gerçi bunda şaşacak bir şey yok. İsviçreliler bayraklarının rengi olan kırmızı beyazı pek severler. Sanırım hepsi bundan ibaret."

"Anlamıyorum," dedim. "Gölde bir kadın cesedi bulunduysa ne olmuş? Neden seni bu kadar ilgilendiriyor, Paul? 1943 yılındayız. Eğer görmek

istediğin cesetse seni Ukrayna'ya götüreyim de binlercesini gör."

"Burası İsviçre, Bernie. Burada cinayet sıradan bir şey değil. Barış döneminde Avrupa'daki en düşük cinayet oranına sahiptik. Cinayetlerin çoğu aile içidir ve en az yarısı ateşli silahla işlenir. Cinayet davalarının yüzde onundan azı da çözülemiyor. Ama halkın asıl dikkatini çeken yüzük oldu. Yani üç karat kuş yumurtası kadar bir şeydir. Bu da önemli biri olduğunu gösterir, değil mi? Beni ilgilendiren de bu. Hatta buna Göldeki Kadın adını vermeyi düşünüyorum. Güzel bir başlık olur, değil mi?"

"Hem de nasıl. Bak, Paul, herkesin kendince bir önemi vardır. Cinayet Masası'na girdiğinde kendine söylediğin ilk şey budur. Bir evsiz, on yaşında bir çocuk, Walther Rathenau ya da Yugoslavya kralı olması fark etmez. Tümü bir soruşturmayı hak eder. En azından cinayetlerin çoğunu hükümetimiz işlemeye başlamadan önce böyleydi."

Kulağa makul gelse de geçen sene Katyn Ormanı'nda şahit olduklarımdan sonra bir kadının ölümünün önemi olduğuna bir türlü kendimi inandıramıyordum. Savaşın başından beri ölüm öyle sıradan hale gelmişti ki artık fazladan bir cinayet hiçbir şey ifade etmiyordu.

"Haklısın tabii ki. Sadece belki aklına bir şey gelir demiştim, hepsi bu," dedi Meyer. "Geçen seneki konuşmada, faili meçhullerin yıllar içerisinde doğru kabul edilmeye başlanan yanlış ve yanıltıcı delillerden başka bir şey olmadığını söylemiştin. Diğer bir deyişle sabırla bildiğimizi zannettiğimiz her şeye itiraz etmeye başlarız."

Başımı salladım. Sergilediği misafirperverliğin ardından Meyer'e kaba davranmak istemiyordum ama ikimizin de zamanını boş yere ziyan ettiğini söylememek için kendimi zor tutuyordum. Gördüğüm kadarıyla bu dava Ypres Muharebesi kadar uzakta kalmıştı. Savaş boyunca tek ceset görmemiş olması onun kabahati değildi. Wolfsberg'deki şatosu ve güzel karısı yüzünden ona ne kadar gıpta ediyorsam bu özelliği yüzünden de gıpta ediyordum. Ayrıca burnum sızlıyordu ve aklımda Dalia'yı bir kez daha görmekten başka hiçbir şeye yer yoktu. Özellikle de Goebbels'ten gelen telgrafın ardından. Belki otel kaçamağımızı müteakip Goebbels'e onu tekrar gördüğümü söyleyebilirdim. Ya da Rapperswil'deki telgrafhaneye onunla birlikte giderek telgrafı onun göndermesini sağlayabilirdim; böylece ben işin içinden sıyrılmış olurdum.

Schwanen Hotel'de Meyer ve Polis müfettişi Leuenberger'le yediğim akşam yemeği Rapperswil tersanesine yaptığım ziyaretten daha heyecan verici değildi. İsviçreli polis büyük nezaket gösterip masaya birkaç renkli fotoğraf getirmişti ama hiçbirine bakmadım çünkü yüzünün yarısı levrekler tarafından yenmiş bir kadın konusunda, bilhassa da menüde olanı dikkate alırsak, yapılacak sohbeti yemekten sonraya bırakmak daha hayırlı olacaktı. Bildiklerime rağmen levrek hoşuma gitti. Diğer yandan Riesling iyi bir şaraptı ve ben de biraz fazla kaçırdım. En azından göldeki kadınla ilgili sorular soracak kadar. Sonunda da Rapperswil polisinin konuyla ilgili hiçbir şey bilmediğine kani oldum. Bern'in en iyi dedektifi

bile hiçbir fikri olmadığını itiraf etmek zorunda kalmıştı.

"Belki de hak etmişti," dedim şarabı bitirip schnapsa başladığımda. "Belki de ölmesinden memnun olduklarından kimse bir şey söylemiyor. Bu kimi zaman olur. Sadece iyi ve masum insanlar öldürülmez. Masum olmayanlar da öldürülür. Belki de birisi hak ettiği için kafasını dağıttı. Bunu bir sebep olarak düşündünüz mü? Belki de birisi dünyaya bir iyilik yapmaya karar vermiştir."

Müfettiş Leuenberger'in kaşları çatıldı. "Buna bir an bile inanmam. Kimse böyle bir ölümü hak etmez. Ayrıca tanımadığımız bir kadın hakkında böyle konuşmanız da vicdansızlık."

Az kalsın gülüyordum. "Vicdansızlık mı? Evet, sanırım vicdansız biri oldum. Gerçi bunda şaşıracak bir şey de yok çünkü bu işi ustalarından öğrendim. Ama dediğim şey hâlâ geçerli. Hiç kimse kaybolduğunu ihbar etmediyse belki de hiç kimse onu özlemediği içindir. Hiç kimse onu özlemiyorsa o zaman da gittiğine memnun olmuşlardır. Bakın göldeki kadını unutup şu elmas yüzüğü düşünün. Hiç kimse onu da özlememiş ki buradan bir mana çıkarmamız lazım. Kuş yumurtası kadar büyük bir elmas yüzüğü gözden çıkarmak için epey yoğun bir nefret gerekir. Ya o ya da daha fazla para. Bana söylediklerinize bakılırsa siz katili cinayet işlemesi muhtemel kişiler arasında arıyorsunuz. Serseriler ve gangsterler. Muhtemel şüpheliler. Ama hata yapıyorsunuz. Size bir şey söyleyeyim. Bu kadını öldüren kişinin kusursuz tarifini yapabilirim size. Bundan eminim desem, başım ağrımaz. İnanın, bir katili anlamak hiç de

zor değildir. Hemen her zaman sıradan insanlar arasından çıkarlar, müfettiş. Bence aradığınız kişi kanunlara uyan birisi."

"Haklı," dedi Meyer, Leuenberger'e. "Gormann da banka da çalışmıyor muydu, Bernie? Saygıdeğer bir adamdı."

Başımı sallayıp bir sigara yaktım.

"O yüzden şüpheliyi saygıdeğer kişiler içinde arasak bence daha iyi olur."

"Elbette ki saygıdeğer birisi," dedim. "Bu katil sürekli burnunuzun dibinde olan birisi çıkacaktır. Kapı komşunuz. Patronunuz. Dişçiniz. Doktorunuz. Bankacınız. Zaten bu sayede sıyrılıyorlar. Hepsi bu sayede paçayı kurtarıyor. O yüzden polis sonunda suçluyu bulup onu hapse götürürken tüm komşuları toplanıp, 'onun cinayet işleyeceği hiç aklımıza gelmezdi, onun karıncayı bile inciteceğini zannetmezdik,' derler."

Meyer not almaya başlamıştı, ben de çakır keyif olduğumdan iyice mevzuya ısınmıştım.

"Eğer kadının kimliğini öğrenemediyseniz o zaman parmağındaki yüzüğün kaynağını öğrenmeye çalışın. Hiç kuyumculara gösterdiniz mi? Zahmet edip gazeteye resmini koydunuz mu?"

"Hayır."

"Peki, neden?"

Leuenberger'in rengi attı. "Çünkü bir sürü kişinin çıkıp kendilerine ait olduğunu söyleyerek vaktimizi harcamalarını istemedik. Bu yüzden yapmadık."

Tekrar güldüm. "Bu işin temelinde zaten bu tür tiplerle vakit harcamak yatar, müfettiş. Biz vaktimizi ziyan etmek için maaş alıyoruz. Bu ko-

nuda da çok ciddiyim. Polisin vazifesi büyük ölçüde bundan ibarettir. Zaman israfı. Her ne zaman bir polisin, 'bana vaktimi boşa harcamam için maaş ödemiyorlar,' dediğini duyarsam ben de ona, 'aslında tam da onun için maaş ödüyorlar,' derim. Müfettiş senin yerinde olsaydım o yüzüğü kantondaki tüm kuyumculara götürürdüm. Sonra da diğer kantondakilere. Elbette ki harcadığın emeğin yüzde doksan dokuzu boşa gidecek. Ama sadece yüzde biri bile yeterli olacaktır. Haklı mıyım, bilmiyorum ama bana öyle geliyor ki siz bu soruşturmanın daha yarısını bile yapmamışsınız. Gerçek polis işlerinin çoğu yapılmamış. Bu davada en önemsiz iki unsur tekneyle cesetmiş gibi görünüyor."

"Belki de soruşturmayı yeniden başlatman gerek," dedi Meyer.

"Belki," dedi Leuenberger. "Komisere sormam lazım. Kabul eder mi, bilmiyorum. İsviçre'de soruşturmaları yeniden başlatmak gibi bir âdetimiz yoktur. Buradaki insanlar huzurun bozulmasını istemez. Soruşturmayı yeniden başlatmak için delile ihtiyacım olacak. Ancak bu vesileyle amirimden gereken bütçeyi koparabilirim. Aksi takdirde pek şansımız yok çünkü bütçemiz epey kısıtlı."

Kendime bir kadeh daha schnaps doldurup müfettişin tedirginliğinin verdiği keyifle yine güldüm. Kimi zaman büyük şehirden gelmenin tek eğlencesi küçük şehirde yaşayanların kendilerini daha da küçük hissetmesini sağlamaktı.

"Seni suçlamıyorum, müfettiş. Zaten ne fark eder? İsviçre dışındaki hiçbir ülkede cinayet kim-

seyi artık şaşırtmıyor. Sözüme inanın. Duyduklarıma bakılırsa Polonya'da cinayet bir yaşam tarzı olmuş. Çalıştığım insanlarla kıyaslandığında sizin göldeki kadını öldüren çok acemi kalır."

"Sanırım savaş zamanından bahsediyorsun," dedi.

"Evet," dedim. "Savaş zamanı." Neden bahsettiğime dair bir fikri olmadığı belliydi ve ona anlatmaya pek de hevesli değildim. Alman olmaktan ötürü yeterince utanıyordum zaten.

"Diğer taraftan, Yüzbaşı Günther," dedi Leuenberger. "Sizin hiçbir şeye inanmamakla ilgili sözlerinize ve bunu söyleme tarzınıza gelmek istiyorum. Ya Hıristiyanlık? Ya komşu sevgisi veya düşmanlarımızı affetmek?"

"Aa, onları iyice dövüp başlarından vurduktan sonra yürekten affetmeye hazırım."

"Nihilist gibi konuştunuz."

"Hayır, sadece hayatın fazla bir manası olduğunu düşünmüyorum."

"Bir nihilist olmak için," diye devam etti, "yani bir insanın hiçbir şeye inanmaması için, tıpkı sizin gibi, kendini çok yalnız hissetmesi gerekir."

"Yalnızlıktan rahatsız olmam. Münzevilik bizim mesleğe has bir hastalık. Bizim mesleği yapanlar yalnız olacak ki meslektaşlarımızın cehalet ve ahmaklıklarını görmezden gelip yolumuza devam edebilelim. Ama *yalnız* kalmaya bayıldığım da söylenemez. Yalnızlıkla münzevilik arasında fark vardır. Yalnız olduğumda kendime acırım ve buna katlanamam. Çok içmek ya da başkalarının eşleriyle yatmak gibi yapmamam gereken şeyler yapmaya ve her ne pahasına olursa olsun hayatta

kalmaya çalışırım. Ayrıca bu hayatta az da olsa mutlu olabilmeye gayret ederim. İşin doğrusu, polis olmasaydım çok iyi bir insan olurdum gibi geliyor bana."

"Yapma, Bernie, sen zaten iyi bir insansın," dedi Meyer. "Sadece bizi şaşırtmak istiyorsun."

"Öyle mi? Gerçekten merak ettim ama en çok da yarın görüşeceğim kadını merak ediyorum. Gölün kıyısındaki kadın. Eğer bu kadar güzel olmasaydı tahminim karşı konulması daha kolay olurdu. Ama sanırım kadınlar böyle şekillendirilmiş. Eğer farklı bir şekilleri olsaydı, insanlık bu kadar başarılı olamazdı."

"Ağzından çıkan her kelimeden zehir damlıyor sanki, Yüzbaşı," dedi müfettiş.

"Doğal bir vasıf. Annem akrep burcuydu. Size insan tabiatıyla ilgili son bir şey söyleyecek ve ardından da daha fazla içip alaycı şeyler söylememek için yatmaya gideceğim. Yarın görüşeceğim kadın eğer ayağa kalkamazsan memnun olmaz. Görgü kurallarına dikkat eder. Ama belki de yeterince içersem burnumdaki kızarıklığı fark etmez. O yüzden dinleyin. Bunu bir sonraki kitabına koyabilirsin, Paul. Genelde iyi insanlar zannettiğin kadar iyi, kötü insanlar da zannettiğin kadar kötü değildir. Bir gün hepimiz iyiyken başka bir gün hepimiz kötü olabiliriz. Benim hayatım böyle geçti. Bence herkesin hayatı böyle geçiyor."

40

Dalia kapıdan girer girmez soyunmaya başladı. Sanki fikrini değiştirmekten korkuyor ya da onu Goebbels'in filminde oynaması için ikna etmeye çalışmama fırsat vermek istemiyor gibi bir hali vardı. İşe de yaradı. Borsalino hasır şapkasını atıp mavi keten blazerini çıkardıktan sonra, üstündeki beyaz pamuk bluzun düğmelerini açmaya başlayınca kendimi ona yardım etmeye mecbur hissettim; parmakları nedense düğmeleri açmakta çok ağır kalıyordu. Göğüslerinin ellerimle buluşması sadece birkaç dakikamı aldı ve sonrasında ondan başka hiçbir şey düşünemez hale geldim. Bu tür durumlarda hep olduğu gibi zaman büyük bir hızla akmaya başladı. Arzunun baskı altında tuttuğu her şey biraz daha küçüldü. Goethe bir keresinde Tanrı'nın insan ruhuna zerk ettiği güzellik sezgisini tamamlamak için neler yapması gerektiğine dair bir liste hazırlamıştı; içinde müzik dinlemek, şiir okumak ve her gün güzel bir resme bakmak da olan bu listeye, Dalia Dres-

ner gibi güzel bir kadınla sevişmeye başlamadan önce yarım saat onun vücuduna bakmayı da ekleyebilirdim. Aslında bana kalırsa bu, listenin en başına konulmalıydı.

Ağzım ve parmaklarım onun gözlenebilir hazzına göre hareket ederken, "Durma," diye fısıldadı.

Boşalmama rağmen durmaya niyetim yoktu ve sanki kaçınılmaz ayrılığımızı geciktirmeye çalışır gibi, ölmek üzere olan bir kalbin son atışlarına benzer şekilde kasılarak pelvisimi bacakları arasındaki boşluğa doğru itmeye devam ettim.

Bir süre hiç kımıldamadan yattık. "Yüzün araba farı gibi. Burnuna ne oldu?" diye sordu sonunda.

"Arı soktu."

Dalia gülmemek için kendini zor tuttu. "Acıdı mı?"

"Sen geldikten sonra hiçbir acı hissetmedim."

"İyi. Ben de birisi sana vurdu zannettim."

"Kim böyle bir şey yapmak ister ki?"

"Ben birisini tanıyorum."

"Kocan olabilir. Gelmene engel olacağından korkuyordum."

"Korkmakta haklısın çünkü az kalsın gelemiyordum. Stefan arabamı aldı. Onun Rolls-Royce'u tamirde. Ya da o öyle söylüyor."

"Buraya nasıl geldin?"

"Hemen dışarıdaki iskeleye bağlı bir teknem var."

"Bu hiç aklıma gelmemişti."

"Zürih ve civarındaki herkesin mutlaka bir yerlerde teknesi vardır. Burada oturmanın şartlarından biri. Tekneleri severim. Aslında bugün tekneyle geldiğime çok memnun oldum.

Seestrasse'de yol çalışması var ve tekneyle gelmek, arabayla gelmekten çok daha kolay. Yarım saat bile sürmedi. Ayrıca yılın bu zamanı göl çok güzel olur. Su, yollardan bile daha düz."

Beni tutkuyla başımdan öpüp yatakta beni geri itti. Göğsümü ve karnımı öptükten sonra benimkini ağzına alıp kendi tabiriyle "temizledi." Temizlenmek hiç bu kadar hoşuma gitmemişti.

Bitirdikten sonra, "Seni özledim," dedi.

"Ben de seni özledim, meleğim."

"Dün gece de gelmek istedim ama fırsatım olmadı. Teknik üniversiteden biri, matematik bölümü hakkında konuşmak için yemeğe geldi. Giriş imtihanını geçebilirsem eylülde okula başlayabilirim. Ayrıca bu imtihana hazır olup olmadığımı görmek için birle yüz arasındaki tüm rakamları kafamdan toplayıp toplayamayacağımı sordu. Aslında çok basit. Tek yapman gereken rakamları çiftler haline toplamak – ilk ve son, ikinci ve sondan ikinci gibi. Çok geçmeden fark edeceksin ki sonuç elli ve bolca yüz çıkacak, bunun toplamı da beş bin elli."

"Açıklamana gerek yok. Yani burada kalacak olmanı değil de matematiği. Sırf dinlemek bile başımı ağrıtmaya yetti. Benim tek bildiğim iki kere ikinin beş ettiği."

"Üzülerek söylüyorum ki iki kere iki dört eder."

"Almanya'da değil. Sevgili dostun Josef'in tarifiyle iki artı ikinin beş etmesi Nazi aritmetiğidir. Bu da bana bugünlerde hem güzel hem de zeki insan bulmanın ne kadar zor olduğunu hatırlattı. Adamda olmadığı da kesin. Sen doğduğunda hangi sıradaydın?"

"İki kere ikinin beş etmesi toplama değil de mucize için dua etmektir. Yüce Tanrım şu şöyle olsun. Tıpkı seninle benim durumumuz gibi değil mi?" Samimi bir gülümsemeyle beni omzumdan öptü. "Peki, dün gece bensiz ne yaptın?"

"Yerel polis şefiyle tanıştım. Leuenberger adında bir adam. Bir de Wolfsberg Şatosu'nun sahibiyle –sana bahsettiğim adam– buluştum."

"Polisiye yazarı."

"Evet. Paul Meyer-Schwertenbach. Müfettişin arkadaşıymış."

"Yoksa Rapperswil'de suç mu işlenmiş? Beni şaşırtıyorsun."

"Pek sayılmaz. Sadece bitişikteki Schwanen Hotel'de yemek yedik."

"Ben burayı tercih ederim. Daha doğrusu bu odadan gitmeyi hiç istemiyorum. Temelli burada kalsak olmaz mı? Ve her gün sevişsek?"

"Bu benim de çok hoşuma gider."

"Sen ve arkadaşların ne hakkında konuştunuz?"

"Meyer eski bir cinayet hakkında yazacağı kitabına yardım etmemi istiyor. Adını *Göldeki Kadın* koymuş. Birkaç yıl önce kadının biri, buradan çok uzakta olmayan Obersee'de, bir teknede öldürülmüş sonra da tekne batırılmış. Nitekim davaya fena kafayı takmış."

"Teknenin kasten batırıldığını nasıl anladınız? Yani tekneler batar, öyle değil mi? Birkaç tanesini ben batırdığımdan bilirim."

"Çünkü teknenin gövdesi İsviçre peynirine benziyordu. Katil matkabını bile orada bırakmış."

"O olayı hatırladım," dedi. "Tüm İsviçre gazetelerine çıkmıştı."

Başımı salladım. "Neyse polis soruşturmayı yeniden başlatmayı düşünüyor."

"Yeni delil mi var?"

"Hayır." İç çektim.

"Niye surat astın?"

"Çünkü dün gece o polisle dalga geçerek kaba davrandım. Ona davrandığım gibi, ahmağın teki olduğunu zannetmiyorum. Galiba içkiyi fazla kaçırdım. Berlin'de pek içki içme fırsatı bulamıyorum. Neyse, bana sorarsan tümü vakit kaybından başka bir şey değil. Daha kim olduğunu bile bilmiyorlar. Ama büyük bir elmas yüzük takıyormuş ki bence her şeyin anahtarı o. Kim olduğunu bilmeseler de parmağındaki yüzüğün nereden geldiğini bulabileceklerinden eminim."

Dalia başını salladı. "Seni seviyorum," dedi. "Sanırım bunu biliyorsun."

"Ben de seni seviyorum, meleğim."

"Temelli İsviçre'ye yerleşsen nasıl olur?"

"Benim için fark etmez ama İsviçrelilerin bundan memnun olacağını pek zannetmem. Aslında eminim desem daha doğru. Hem bir şey daha var. Geri dönmezsem Naziler bunun acısını karımdan çıkarırlar. Günümüzde birilerinin Almanya geri dönmesinin tek nedeni bu. Çünkü dönmezlerse bedelini başkaları ödüyor."

"Evet, onu unutmuştum. Gestapo'dan kurtarmak için evlendiğin kadından bahsediyorsun. Adı Kirsten'dı, değil mi? Onu çok kıskanıyorum."

"Gerek yok. Ona âşık değilim. Menfaat icabı yapılan bir evlilik, hepsi bu."

"Benim kıskandığım o değil, sevgilim. Ben, benim için de benzer derecede asil bir şey yapmamanı kıskanıyorum. Hiç kimse şimdiye kadar benim için böyle bir fedakârlık yapmadı. Birisi bu yüzden seni şövalye ilan etmeli ya da nişan falan vermeli. Güzel bir şerit üzerinde Demir Haç. Ya da fedakârlık için her veriliyorsa ondan."

"Bence göründüğü kadar büyük bir fedakârlık değil," dedim. "Onunla evlenmesen Goebbels İsviçre'ye gelmeme izin vermezdi."

"Evet, demek istediğini anlıyorum." Omzuma vurdu. "Her şeyi berbat ettin?"

"Nasıl?"

"Bana bunu söyleyerek. Senin asil bir şey yaptığını düşünmeyi tercih ederdim."

"Asalet konusunda iyi olduğum söylenemez," dedim. "Günümüzde Almanya'da buna pek yer kaldığını söyleyemem."

"Bence var. Bana kalırsa kendini çok hafife alıyorsun. Bence ortaçağdaki Töton şövalyeleri kadar asilsin. Onların sloganı neydi? Yardım et, savun, iyileştir. Bir çıkmaza girmişsin, Günther. Berlin'e tekrar döndüğümde bu durumdan kurtulmak için elinden geleni yapmalısın."

"Burada kalıp Carl Friedrich Gauss'tan ders alacağını zannediyordum?"

"Bana maymun iştahlı diyebilirsin ama içimden bir ses diyor ki eğer burada kalırsam Stefan iyice çekilmez biri haline gelecek. Son zamanlarda epey sorun çıkarmaya başladı ve her geçen gün daha kıskançlaşıyor. Oysaki onunla böyle anlaşmamıştık. Arabasında hiçbir sorun olmadığından eminim. Sırf bir yere gidemeyeyim diye, ara-

bamı alabilmek için böyle bir şey uydurdu. Hatta Goebbels'le uğraşmak bile gözüme daha kolay görünmeye başladı. Nihayetinde o çok daha ufak tefek. Ayrıca onun uğraştığı başka şeyler de var. Mesela kazanılamayacak bir savaşı kazanmaya çalışmak gibi. Hem benden daha çok seveceği başka bir aktris de bulabilir. Şansım yaver giderse, bunu ben bile ayarlayabilirim. Aklımda tam ona göre bir kız var."

"Ciddi misin?"

Biraz düşündü. "Galiba, evet."

"Bu güzel haber. Seni kaçırıp arabamın bagajında Almanya'ya götürmek zorunda kalacağımı zannetmiştim. Goebbels benden aynen bunu yapmamı istedi. Dün bana bir telgraf gönderdi. Para da dahil olmak üzere geri dönmen için ne olursa teklif edecektim. Önceki teklifini iki katına çıkarıyor. Üstelik Zarah Leander'ın geçen sene *Büyük Aşk*'ta kazandığından bile fazlaymış. Artık ne kadar kazandıysa. Ayrıca dilediğin para biriminde olabilirmiş."

"Zarah Leander'den fazla mı?" dedi Dalia. "Bak, bu ilginç işte. Bana Üçüncü Reich'ın divasından daha fazla ödeyecek. Zarah'a İsveç kronuyla ödeme yapıldığını duydum. Ben de Amerikan doları olarak alabilirim. Hatta kim bilir, belki bir kısmını da sana veririm."

"Eğer bunu da kabul etmezsen seni dizime yatırıp kabul edene kadar çıplak kıçına şaplak atacağım."

"Bunu şimdi uydurdun."

"Şaplak kısmını evet ama para kısmını hayır. Sadece bu da değil. Gribnitzsee'deki ev de sende

kalabilirmiş." Omuz silktim. "Faust'a bile öyle bir ev teklif edilmedi."

"O şeytan değil miydi?"

"Eğer onunla anlaşma yaparsan karşılığını almaya geldiğinde araya girmek için yanında birkaç melek olmasına dikkat et."

"İşte bu noktada da sen devreye gireceksin galiba."

"Benim dünyevi güçlerim onunkine kıyasla çok zayıf."

Gülümsedi. "Bu odada olanları dikkate alırsak, hiç zannetmem."

Bunu der dermez, Odin'in sekiz bacaklı atına binen bir Valkür gibi üzerime çıktı ve tekrar seviştik. Mephisto hikâyesini daha dikkatli dinlemem gerekirdi ama üzerinizde kendini kurban eden kız çıplak bir film yıldızı olunca insanın dikkatini toplaması biraz zor oluyordu. Yatakta canının istediği her şeyi yapıp sonra da kendisini bir tanrı gibi hissetmek her şeytanın harcı değildi.

Daha sonra benimle birlikte Berlin'e gelip gelemeyeceğini sordu.

"Ya dışarıdaki tekne ne olacak?" diye sordum.

"Hemen demedim, sevgilim. Bu gece. Senin arabanla gideriz. Ya da sabah saat altı gibi Stefan uyanmadan gidersek daha iyi olur. Agnes gece valizimi hazırlar ve sonra da kalan eşyalarımla birlikte trenle peşimden gelir."

"Benim de Wolfsberg Şatosu'na gidip almam gereken şeyler var. Ama istediğin şeyi de yapabilirim. Sorun değil."

"Hatta yarı yolda bir otel bulabiliriz. Münih'de. Bayerischer Hof. Beni tanırlar ve ayrı odalar tuttu-

ğumuz müddetçe de fazla soru sormazlar. Sence harika olmaz mı? Bütün geceyi birlikte geçiririz. Senin kollarında uyanırım. Hoşuna gitmez mi?"

"Bunu gerçekten istiyor musun? Gördüğüm kadarıyla Goebbels'i uzak tutmak için planların hazır. Malum nedenle doktorumuz pek hızlı sayılmaz. Peki ya o berbat endüstriden nefret etme meselesine ne oldu? Veit Harlan gibi bir Yahudi düşmanıyla çalışmak istemiyordun hani? Ayrıca Stefan'a ne diyeceksin?"

"Aşkım eğer Zarah Leander kadar güçlüysem o zaman Veit Harlan'ın da ayağını kaydırabilirim," dedi. "Goebbels'ten başka bir yönetmen bulmasını isterim. Daha az aykırı bir tip. Rolf Hansen olabilir mesela. *Büyük Aşk*'ı o yönetti. Benim filmimi de yönetebilir. Bence iyi de iş başardı. Zarah Leander'i kadın gibi gösterebilen her yönetmen başarılı demektir. O kadın dev gibi. Onun kadar uzun koro kızı bulamadıkları için sahneyi SS'lerle çekmişler. Şaka yapmıyorum." Omuz silkti. "Stefan'a gelince ona bu kadar çok parayı reddedemeyeceğimi söyleyeceğim. Bunu anlayacağından eminim."

"Öyleyse anlaştık. Seni sabah altıda alırım."

Birkaç saat sonra Rapperswil halkının ikindi güneşinde dolaşıp dondurma yedikleri ve suyu sanki içinden bir şey çıkmasını beklermiş gibi inceledikleri gölün kenarına gittik: Belki de kılıç tutan bir kadın kolu çıkmasını bekliyorlardı. Schwanen Hotel önündeki kafede insanlar kahve içip göle doğru giden ördekleri izliyordu. Eğer burada brendiden ziyade ışıkla ilgilenen, nadir bulunan türde bir Fransız ressamı olsa hemen

sehpasını çıkarıp çizmeye başlardı. Sonuçta ortaya çıkan şey size daha iyi bir gözlüğe ihtiyacınız olduğunu düşündüren ebruli şaheserlerden biri olursa da onu kınamazdım. Kilisenin kulesindeki koca çan çalıyordu ve her şey sıradan bir yaz günü izlenimi vermekteydi. Ama ben öyle hissetmiyordum. Güzel bir kadın çıplak vücudunu size teslim etmişse, böyle bir güne sıradan bir gün diyemezdiniz.

Dalia beni feribotlar ve adanın deniz taksilerinin yolcularını indirip bindirdiği yerden kısa mesafede bulunan, teknelerin bağlı olduğu bir iskeleye götürdü. Aralarında cilalı maundan, kıçında küçük kırmızı-beyaz Hırvat bayrağına sahip bir sürat teknesi de vardı. Tekne su üzerinde giden bir spor arabaya benziyordu. Dalia beni öptü, eteğinin kenarını biraz kaldırdı ve elinden tutup tekneye binmesine yardım ettim.

"Halatı çözer misin, tatlım?" deyip kenara yaklaştı.

"Olur."

"Sabah altıda görüşürüz," dedi.

Başımı sallayıp göstererek parmaklarımı kokladım. Ellerimi yıkamadığımı biliyordu –gittikten sonra da onun kokusunun üzerimde kalmasını istemiştim– ve yüzü kızardı.

"Kes şunu," dedi. "Beni utandırma."

"Bu hoşuma gitti. Böylece Olympos'tan inmiş biri değil de gerçek bir insan olduğunu anlayabiliyorum."

"Yarın arabayla evin önüne gelme. Yolda dur, ben gelip seni bulurum. Tamam mı?"

Tekrar başımı salladım.

"Beni hayal kırıklığına uğratmazsın, değil mi Günther? Kızların ekildiği filmler hiç hoşuma gitmez."

"Geleceğimden hiç şüphen olmasın. Töton şövalyeleri hiç geç kalmaz. Özellikle de bir kız söz konusu olduğunda."

Dalia beyaz deri dümenin arkasına geçti, bir sigara yaktı, güneş gözlüğünü taktı ve kıçtaki bayrakla aynı renkte olan minderin üzerine oturdu. Gösterge panosundaki anahtarı çevirince motor öksürerek canlandı, altın rengi harflerle üzerinde *Gretchen* yazan teknenin iki yanındaki krom egzozlardan su püskürmeye başladı. Islak ipleri sardıktan sonra teknenin içine attım. Bazıları şu anda onu izliyordu ve Dalia bir kolunda Emil Jannings, diğerinde de Leni Riefenstahl'la kırmızı bir halı üzerinden yürüyerek gelse bu kadar çok film yıldızına benzemezdi. İkimiz arasında yaşananlar nedeniyle bu, benim kendimle iftihar etmeme neden oldu. Kendi kendime, "Günther, ihtiyar dostum, bu insanlara onunla az önce neler yaptığını anlatsan hiçbiri inanmazdı," dedim. Buna ben de inanamıyordum tıpkı gözümün önünde duran delil ışığında, Meyer-Schwarenbach'ın göldeki kadınını, o ya da onun yakınlarındaki birinin öldürdüğüne inanamadığım gibi. Mesele, sadece oturak üzerindeki kırmızı beyaz kareli minderin batıkta bulunanla aynı olması ya da Küsnacht'taki büyük konakta, göldeki batık tekne benzeri bir teknenin kolayca konabileceği bir kayıkhane olduğunu bilmem değildi; Dalia'nın parmağında gördüğüm ve bana ancak böyle bir yüzüğe sahip birinin, bir tekneyi batırmadan önce diğer elmas

yüzüğü almaya zahmet etmeyeceğini hatırlatması da değildi; iskeleden ayrıldığı tekneyi ustalıkla kullanıyor olması da değildi. Tekneler hakkında çok şey bildiği belliydi. Hayır, asıl dikkatimi çeken şey ona Müfettiş Leuenberger'in göldeki kadın soruşturmasını tekrar başlatmak istediğini söylediğim anda Almanya'ya dönmeme konusundaki kararından çark etmiş olmasıydı. Önceki görüşmemizde tekrar Goebbels'le çalışma konusundaki kararı katiydi; şimdiyse ertesi sabah benimle Almanya'ya dönme hazırlıkları yapıyordu. Pat diye fikrini değiştirmişti. Eğer cinayetle bir alakası yoksa ve Müfettiş Leuenberger'in onun ya da kocasının hakkında bir şeyler bulabileceğinden endişe etmiyorsa, bu durumun hiçbir izahı yoktu.

Teknenin arkasında bıraktığı gümüşi izi ufuk çizgisine varana kadar izlemeyi sürdürdüm. Gözlerim her ne kadar güneş yüzünden kısılmış olsa da bu durum onun beni kullanmakta olduğunu görmeme mani değildi. Aslında bu, beni pek de rahatsız etmiyordu. Eğer olacakları biliyorsanız kimi zaman kullanılmaktan zarar gelmezdi. Siz de gelişmelere ayak uydururdunuz. Özellikle siz bir erkek ve sizi kullanan da güzel bir kadınsa. Sömürü herkesin öyle ya da böyle yaptığı bir şeydi ve benim hissettiğim de buydu. Dürüst olmak gerekirse hepimiz birilerini bir şeyler için kullanıyorduk. Çoğu insan ilişkisinin temelinde bir tür anlaşma ya da menfaat yatardı. Karl Marx bunu iyi biliyordu. Bu konu üzerine kocaman bir kitap yazmıştı. Elbette içimdeki hâlâ polis olan kısım Schwanen Hotel'e gidip Paul Meyer-Scwertenbach'ı bulup onu hemen köşe-

deki Rapperswil karakoluna götürmek ve orada Müfettiş Leuenberger'e Dalia'nın teknesindeki minderi tarif edip kendisine Küsnacht'taki evi aramasını söylemek istiyordu. En azından o ve Stefan Obrenović'in açıklaması gereken çok şey olacaktı. Cinayet ve polis ya da kanun ve adalet gibi mevhumların bir ehemmiyeti olduğu savaştan önce ki zamanda, muhakkak öyle yapardım. Bu tür şeylerin daima önemli kalacağını düşünmekle ne büyük hata yapmışız. Belki günün birinde tekrar önem arz etmeye başlayacaklardı ama şu anda bir yanım bu son keşfim hakkında bana çok farklı bir yol izlememi söylüyordu. Antika parçam –polis olan kısım– hâlâ konuşmaya devam etse de parmaklarımı burun deliklerime koyup Dalia'nın kokusunu tekrar içime çektim ve İsviçre'deki hemen herkesin unutmuş olduğu bir cinayetten kimseye bahsetmemeye karar verdim. Heinrich Steinweg'in iyi bir piyanodan anladığını bildiğim gibi sabah altıda Küsnacht'ın dışındaki arabada bekliyor olacağımı da biliyordum. Müfettiş Weisendanger, Wolfsberg Şatosu'na gelmezse ya da bir kamyon dolusu OSS ajanı beni tekrar kaçırmaya kalkışmazsa, kimse oraya gitmeme engel olamazdı.

41

Hotel Bayerischer Hof'un bodrumundaki Kon Tiki Bar'ın egzotik bir Polinezya adası gibi görünmesi istenmişti ama bizi Münih'in merkezinde değil de, Güney Pasifik'te olduğumuza ikna edemeyecek kadar karanlık bir yerdi. Duvara dizilen totemler, kabile maskeleri ve bambu tavandaki kirpi balığı gerçek miydi, bilmiyorum ama kokteyllerin tadı fena sayılmazdı (çoğu sırf şeker olmasına rağmen), özellikle de Dalia içine katmak için timsah derisi çantasından bir rom şişesi çıkardıktan sonra. Böyle sürprizlerle dolu bir kadındı. Küsnacht'tan yaptığımız uzun seyahatin ardından ikimiz de birkaç kadeh içecek havadaydık ve birkaç tane içtikten sonra RAF'ın tamamı toplanıp gelse, barın aynı zamanda sığınak da olduğunu dikkate alırsak, umurumuzda olmazdı. Ama sakin bir geceydi –hatta dolunay vardı– ve yatmaya gitmeden Münih'de biraz dolaşıp önce biraz ayılmaya karar verdik. Münih'deki en iyi

otelin hemen dışındaki Promenadestrasse'de, monarşinin yıkılmasından sonra seçilen ilk Bavyera Başbakanı Kurt Eisner, 1919 tarihinde bir Yahudi aleyhtarı tarafından öldürüldü. Bu, pek çok benzeri cinayetin ilki olacaktı. Belki hem bunun hem de içtiğimiz rom kokteyllerinin etkisiyle parke taşlı yoldan kötü şöhretli Hofbräuhaus'a doğru yürürken son derece hassas olan cinayet meselesinden bahsetmek istedim. 1920 yılında Hitler'in Nazi Partisi programını hazırladığı, bu yüzden de Nazi bayrakları ve koruma polisleriyle mabet muamelesi yapılan birahaneye girmedim. Romla sattıkları sulandırılmış bira nasıl iyi gitmezse, keyifli bandonun şarkılarının yanında fısıldanan kısmi bir cinayet suçlaması da o derece kötü giderdi. İçeri girmek yerine kemerli girişte durup cam kapıdan lederhosen ve tuhaf Tyrolean şapkalar giymiş adamlara baktık ve sonra emniyetli bir mesafeye çekildik.

"Aslında üzerime vazife değil, öyle ya da böyle bunun önemli olduğuna kendimi bir türlü ikna edemiyorum. Olanlar hakkında senin de nedenlerin olduğundan eminim –hem de makul nedenler– ama dün Rapperswil'deyken Zürih Gölü'nün dibinde bulunan kadını sen ya da sana yakın birinin öldürdüğü gibi bir fikre kapıldım."

"Bunu düşünmene neden olan nedir, Günther?" Cebimdeki sigaralıktan bir sigara alıp öyle sakince yaktı ki sanki filmden bir sahneyi canlandırıyor zannederdiniz. "Açıkçası böyle bir şeyi söylemiş olmana bile hayret ettim."

"İsviçre polisinden birine söyleyecek değilim, meleğim. Endişelenmene gerek yok. Gerçek bir

polis olma isteğimi uzun süre önce kaybettim. Şu anda bahsediyor olmamın tek nedeni de benim hakkımda iyi düşünmeni istemem. Söylediğimin kulağa tuhaf geldiğini biliyorum ama nedense benim hakkımdaki düşüncelerin düne göre daha önemli gelmeye başladı. O yüzden bitirene kadar bekle. Sonra diyeceğini dersin.

"Dün gece bana teknik üniversitedeki arkadaşınla yaptığın zihinsel aritmetikten bahsettiğinde etkilendim. Sonra bir kâğıt kalemle oturup hesapladım ve tıpkı senin söylediğin sonucun çıktığını gördüm – her ilk ve son rakam yüz bir yapıyordu ve bolca da elli var. Sonra da sana layık olmadığım gibi bir fikre kapıldım. Gerçi çok da kafama taktım diyemem çünkü daha önce de benden zeki pek çok kadınla tanıştım. Ayrıca böylesi daha da hoşuma gider. Etrafımda zeki kadınların olması beni de daha dikkatli olmaya teşvik ediyor. Ayrıca kendimi ifade etme zahmetinden de kurtuluyorum. Fark ettim ki senin, benim de kendi tarzımda zeki bir adam olduğumu idrak etmen, benim için önem arz ediyor. Belki senin kadar zeki değilim, meleğim, ama yine de senin göldeki kadınla bir irtibatın olduğunu anlayacak kadar zekiyim. Gerçi nasıl açıklayacağımdan; senin dün o işlemin sonucunu söylemen gibi söyleyebileceğimden pek emin değilim. Sonuçta beş bin elli gibi güzel bir rakam çıkacağından da emin değilim ama beynimin her kıvrımı bana o kadını tanıdığını ve bana Zürih Gölü'nün dibinde neden birinin kılıcını aramaya kalktığını bildiğini söylüyor."

"Bu sonuca nasıl vardığını söylemen zahmet olmaz sanırım," dedi hâlâ şüpheyle bakarak.

"Tabii, hemen anlatayım."

Küçük ama şaşırtıcı derecede güçlü elini tutup fal bakan bir Çingene gibi açtım, serçeparmağından başlayarak her parmağını tuttum ve bunu neden onun yaptığını düşündüğümü anlaması için fırsat tanıdım. Ama asıl düğüm noktası işaretparmağıydı. Batık teknedeki minderin dün gördüğüm teknesindekiyle –*Gretchen*– aynı, kırmızı beyaz Hırvat bayrağı gibi olduğunu izah ederken o parmağı biraz daha uzun tuttum. Eğer İsviçre polisi yaptığı işe biraz daha özen gösteriyor olsaydı bu bağlantıyı onların da kurabileceğini söyledim.

"Kırmızı ve beyaz," dedi. "Bu İsviçre'de gayet yaygın bir renk kullanımıdır, Günther. Yaptıkları çakılar bile kırmızı beyaz. Ne zaman olduğunu hatırlayabilirsen yaş gününde sana bir tane alırım."

"Evet, haklısın. Kırmızı ve beyaz. Anlıyorum. Ama *Gretchen*'deki minderin –tıpkı batık teknedeki gibi– önü kıvrık arkasıysa düzdü, yirmi beş kırmızı ve gümüş rengi kare vardı. Beyaz gibi görünse de hanedan mensupları gümüş renk demeyi tercih eder. On üç kırmızı ve on iki gümüş renk. Saydım. Buna dama tahtası diyorlar, değil mi?"

"*Šahovnica*," dedi. "Evet."

"Doğru. O yüzden onun Hırvat bayrağı olduğundan hiç şüphem yok, meleğim. Zagreb ve onun güneyindeki cehennem çukurlarında o lanet bayrağı o kadar çok gördüm ki bir daha hiç görmemek temennisiyle şeklini avcumun içi gibi ezberledim. Tıpkı Pavlov'un köpeği gibi öyle bir *şartlandım ki* bir daha ne zaman Hırvat bay-

rağı görsem aklıma cinayet gelecek. O yüzden, meleğim, o güzel –ve Pension du Lac'da öpmemin üzerinden çok geçmeyen– kıçınla o mindere oturduğunu gördüğümde ister istemez dikkatimi çekti."

Birahanenin kapısı açılıp Hofbrauhaus'daki grubun "So Long Old Peter"i çaldığını duyduğumuz sırada gülümsedi ki bu şarkının gülümsetmeyeceği kimse yoktu.

"Kabul etmem gerek ki etkilendim," dedi. "Demek göründüğün kadar aptal değilmişsin. Ne olmuş?"

Kolundan tutup onu birahaneden uzaktaki bir ara sokağa çektim.

"Eğer senin için numara yapacaksam neler olduğunu bilmem gerek, meleğim. Hepsi bu. Dedektifsen ve birinin diğerini öldürdüğünü öğrenirsen polis talimatnamesine göre bu hususta bir şeyler yapman icap eder. Profesyonellik bunu gerektirir. Dediğim gibi bu öncedendi. Ama sabahları tıraş olurken hâlâ aynada kendime bakmak zorundayım. O yüzden kendime olan saygımı tümüyle kaybetmek istemiyorum. Gerçi pek kaldığını da söylemem ama hiç değilse hâlâ kendimle göz göze gelebileceğim kadar var sanırım. Tüm dedektifler sana aynısını söyleyecektir. Bir şeyler bulmak, bir kasayı açmak, suçları çözmek –her ne kadar artık bunun gazetede bulmaca çözmekten fazla önemi kalmamışsa da– işte dedektiflerin işi budur, meleğim, sonrasında o konuda hiçbir şey yapmamaya karar vermiş olsak bile. Tüm söyleyeceğim bunlar. Bir tahminim var ve bu konuda bana yardım etmeni istiyorum. Sonrasında unu-

turuz, gider, ama ne olduğunu bilmem gerekiyor. Tamam mı?"

İç çekti, sigarasından bir nefes daha aldı ve sonra da beş karış suratla bana baktı.

"Anlat," dedim dirseğinden tutarak. "O kadını tanıyordun. Söyle, neler oldu."

"Tamam," deyip dirseğini çekti. "Ama cinayet değildi, Günther. Bu konuda tamamen yanılıyorsun. İnan bana, onu öldürmek istememiştim. Bir kazaydı."

"O kadın kim?"

"Önemi var mı?"

"Bence var."

"Tamam. Zürih'de oturan eski kız arkadaşım. Bir gece sarhoş halde Küsnacht'taki eve geldi ve münakaşa ettik. Belki ben de biraz sarhoştum, bilmiyorum. Tartışma konumuz da bir erkekti. Adamla görüşmeyi planlıyordu ve ben de yapmaması gerektiğini söylüyordum. Belki lüzumundan biraz daha sert davrandım. Tartışma iyice büyüdü ve hatırlamadığım bir nedenden bana bir yumruk atıp ıskaladı ve ben de ona vurdum. Aklını başına getirmek için tokatladım ama galiba biraz sertti ve çenesine gelince sanki ilk raunttaki Schmeling gibi yere yapıştı. Başını dökme demir ocak ayağına çarptı ve olduğu yerde kaldı. Öldü. Önceden hemşire olan Agnes nabzını yokladı ama hiçbir şey yoktu. Halı öyle bir kanla kaplandı ki gören hiç kimsenin öldüğünden şüphesi kalmazdı. Hiç en iyi arkadaşını öldürdün mü? Hoş bir şey değil. Oturup ağlayarak ne yapacağımı düşündüm. Onun için üzülsem de kendim için daha çok üzülüyordum. O tarihte Stefan'la evli değildim – sa-

dece aynı evde yaşıyorduk. İsviçre hükümeti beni her an sınır dışı edebilirdi. Neyse, Stefan eve döndüğünde her şeyin idaresini ele aldı. Cesetten kurtulmamız gerektiğini söyleyen oydu. Polise müracaat edersek film kariyerime pek hayrı olmayacağı malumdu. O vakte kadar biraz daha sakinleşmiştim. Sonra gece vakti cesedi kayıkhaneye taşıdık ve onu oraya bağlı eski bir tekneye bindirdik. Stefan o tekneyi kullanırken ben de *Gretchen*'le takip ettim. Göl kıyısı boyunca bir süre gittikten sonra tekneyi batırdık. Hepsi bu. Sormadan söyleyeyim ertesi hafta Stefan'la evlendim. Ceset bir yıl suyun dibinde kaldıktan sonra bulundu ama o tarihe kadar tümüyle tanınmaz hale gelmişti. Ben de kurtulduğumu düşündüm. En azından düne kadar, Günther." Sigarasını atıp ayağıyla ezdi. "Bu kadar..." –iç çekti– "zeki olmasan olmaz mıydı? Bunu bilmenden nefret ediyorum. Seni öldürebilirdim, Günther. İnan öldürürdüm."

"Burası çok sakin bir yer. Etrafta da kimse yok. İstersen bu fırsatı değerlendir."

"Ne? Ne diyorsun sen?"

Walther tabancayı omuz kılıfından çıkardım, namlu kapağını çekerek ağza bir mermi sürdüm, onun eline koydum ve kolunu kaldırıp tabancayı tam kalbime dayadım.

"Senin için hiç kimsenin asil bir şey yapmadığını söylemiştin. İşte şimdi yapıyorum. Senin saadetin için kendimi feda ediyorum. Tıpkı bir Töton şövalyesi gibi."

"Şansını zorlama. Bunu yapabilirim."

"Hiç durma," dedim. "Bence mahzuru yok. Elindeki bir P38. Sekiz tane dokuz milimetrelik

luger mermisi taşıyor. Bu mesafeden yeterince büyük bir deliği rahatça açabilir."

"Seni geri zekâlı, yapmayacağımdan nasıl bu kadar eminsin?"

"Bunun asıl maksadı da bu zaten, aşkım. Biriki ay önce bana büyük bir iyilik yapmış olacağını söylerdim ama seninle tanıştıktan sonra fikrimi değiştirdim."

"Sen sarhoşsun."

"Ne yaptığımı bilmeyecek kadar sarhoş değilim. Tek yapman gereken tetiği çekmek, silahı atmak ve çekip gitmek. Hepsi bu. Bir düşün istersen. Ben öldükten sonra Almanya'da senin bir kadını öldürdüğünü söyleyebilecek tek kişi kalmayacak. Canının istediği gibi film kariyerinde yükselmeye devam edebilirsin. Hiç kimse senin gibi güzel bir kadından böyle bir şeyi ummaz. Özellikle de Münih'de. Prusyalılardan farklı olarak Bavyeralılar bu konuda biraz eski kafalıdır. Hiç durma, ateş et."

"Kes şunu, Günther."

"Eğer yapmak istersen, yaparsın. Beni öldürmek istediğini söyledin. Karanlık bir gecede, kimsenin olmadığı bir sokakta elinde dolu bir silah var. İnan bana, bundan daha iyi bir fırsat geçmez eline."

"Kes şunu," dedi. "Tabii ki seni öldürmek istemiyorum, Günther. Sadece laf olsun diye söyledim. Neden ölmeni isteyeyim, salak herif. Sana seni sevdiğimi söylemedim mi?"

Tabancayı indirip yüzünü duvara döndü. Silahı elinden alıp horozunu yavaşça indirdim. Emniyeti hâlâ kapalıydı –en başından beri kapalıydı–

ama o bunu bilmiyordu. P38'in güzel tarafı buydu – bir silaha göre fazlasıyla emniyetliydi. Kulağını uçurmaktan korkmadan rahatça mermiyi ağza sürebilirdin. P38'i omuz kılıfıma koydum, ona sarıldım ve gözyaşlarıyla ıslanmış yüzünü öptüm.

"Ancak şimdi emin oldum," dedim usulca. "Zaten tek önemi olan da bu, öyle değil mi?"

"Sen manyaksın," dedi. "Seni vuracağımı mı zannettin?"

"Vurmadın. Eğer ateş etmiş olsaydın zaten bir önemi kalmayacaktı. İşin aslı sen hayatımda olmadan yaşamak istemiyorum. Bana büyük iyilik yapmış olurdun, meleğim."

"Buna inanmam," dedi.

Onu tekrar öptüm. "İnanırsın."

"Peki, şimdi ne olacak? Yani diğer konuda?"

"Göldeki kadın mı?"

Başını salladı.

"Hiçbir şey. Dediğimi duymadın galiba. Artık cinayet işlemek suç değil. Almanya haritası, ölü sayılarının büyük bir gururla yaş günü hediyesi olarak Führer'e sunulduğu, himaye ve kukla devletlerle dolu. Bununla ne kastettiğimi anlamana lüzum olmadığı gibi kimsenin sana bunu söylemesinin de bir lüzumu yok. Belki günü gelince anlatırım ama şimdi değil. O yüzden her şeyi unutup şöyle yapalım: Ne olduysa, her ne yaptıysan umurumda değil. Beni tek ilgilendiren bugün. Yarın da, ertesi gün de önemi olan tek şey bu olacak. Sırrın benimle güvende. Ayrıca her ne zaman birini ya da bir şeyi senin için göle atacak birine ihtiyacın olursa aradığın kişi benim, meleğim."

42

"Burnuna ne olmuş öyle?"

"Biraz sert sildim galiba. Ya da Berlin beklediğimden soğuk olduğu içindir."

Goebbels gülümsedi. "Onu İsviçre'den geri getirmeyi gerçekten başarabildin mi?"

"Bir saat önce yanından ayrıldığımda Griebnitzsee'deki evde kahve içiyordu. Kendisi gayet iyi. Senaryoyu okuyordu. Pazartesi işe başlamayı iple çekiyor."

"İyi de neden beni aramadı?"

"Bilmiyorum, efendim."

"Belki de çiçek alıp evine gitmem gerek. Ya da mücevher. Acaba Kanonierstrasse'deki Margraf'ta doğru düzgün bir şeyler var mıdır?"

"Galiba banyo yapacağını söylemişti. Münih'den epey uzun süren bir yolculuk yaptık, efendim. Ayrıca sıcak bir gündü. Belki de sizi biraz toparlandıktan sonra aramak istiyordur."

"Evet, galiba haklısın. Günther çok şaşırdım. Bombardımanlar ve babasıyla ilgili kötü haber-

den sonra geleceğine hiç ihtimal vermiyordum. Telefonda son görüşmemizde cehenneme kadar yolun var demeye getirmişti. Hatta onun yerine başka bir aktris aramaya bile başlamıştım. Filmde oynaması için yani." Gülümsedi. "Gerçekten de Griebnitzsee'de değil mi?"

"Kapısından güvenle girdiğini gördükten hemen sonra, buraya size haber vermeye geldim. Telefon da edebilirdim ama bizzat haber vermem gerektiğini düşündüm."

"Güzel bir şey olacağı içime doğmuştu," dedi Goebbels. "Dün Tempelhof Havaalanı'ndan gelirken tabiat bu derece güzel olduğu halde insanların harp etmesinin ne büyük ahmaklık olduğunu düşündüm. Böyle güzel bir günde bu tür şeylerin cereyan ettiğini düşünmek ne kadar zor, değil mi? Şimdi de sen bu harika haberle çıkageldin. Doğruyu söylemek gerekirse bundan daha mutlu olamazdım."

Goebbels sırıttı, gümüş sigaralığını açtı ve oturduğu kanepenin üzerinde biraz kımıldandı. "Hiç durma, Yüzbaşı. Sigaralığını doldur."

Belli belirsiz gülümseyip ceketimin göğüs cebinin düğmesini açıp sigaralığımı çıkardım. Tekrar üniforma giymiştim. Takımımım hâlâ, yatağa girmeden önce alelacele çıkardığım, Griebnitzsee'deki evde Dalia'nin yatak odasının zemininde duruyordu. Asmayı unutmuştum ve şimdi de Gerçek Bakanı'nın en gözde aktrisine hoş geldin demek için oraya gittiğinde onu görmesinden endişe etmeye başlamıştım. Dalia'nın ev işleriyle arası pek iyi olmadığından ve bu tür şeyleri ona hatırlatacak Agnes da orada bulunmadığından,

Goebbels oraya vardığında takımın hâlâ yerde yatıyor olması çok muhtemeldi. Sadece takımım değil, kirli iç çamaşırım ve Ringlikon'daki çiftçiden aldığım P38'le omuz kılıfı da oradaydı. Silahı açıklayabilirdim ama iç çamaşırımla ilgili ne diyebilirdim ki?

Beyaz yazlık takımı içerisindeki Goebbels bir tımarhanedeki erkek hastabakıcılara benziyordu ki hakikatten çok da uzak sayılmazdı. Topyekûn savaş yürütmek Mahatma'nın en meşhur sloganlarından biriydi ve onun ağzından savaşın beyhudeliğine dair sözler duymak açıkçası beni çok şaşırttı. Bu adam barış ve tabiat hakkında ne bilebilirdi ki?

Ayrıca benimle randevusuz görüşmesine de şaşırdım. Bakanlık deli gibi ortalıkta koşturan sekreterler ve stenograflarla doluydu. Ciddi bir şeylerin vuku bulmak üzere olduğu aşikâr olsa da sorduğum hiç kimseden tatminkâr bir cevap alamadım. RAF bombardımanlarının şiddeti arttığından beri sokaklarda dolaşan dedikodulardaki gibi acaba tüm hükümet Berlin'i terk mi ediyor diye düşündüm. Hamburg tekrar saldırıya uğramış ve yerle bir olmuştu. Berlin'deki bazı bakanlıkların tahliye edileceğinden hiç şüphem yoktu. İçişleri Bakanı Willhelm Frick tüm bakanlığını taşraya taşımıştı. Tüm gerçek Berlinlilerin, hükümet görevlilerinin hepsinin bir an evvel gitmesini beklediğini biliyordum. Ama Goebbels hiç de Hitler'in başkentini bırakıp gidecek türde biri değildi. Bilakis ona verdiğim haberlerden dolayı o denli mutlu ve keyifli görünüyordu ki daha önce hiç yapmadığı bir şeyi yaparak bacak bacak üze-

rine atıp sakat olan bacağını açıkça görmeme izin verdi. Oysaki normalde bunu hep ters yönde yaparak sakat bacağını gizlerdi.

"Nasıl becerdin?" dedi. "Dalia'nın ağzından tüm gerçeği alamayacağımdan bana her şeyi senin anlatman gerekiyor. Bana, Veit Harlan'ı ve ekibin kalanını hüsrana uğratmak istemediği gibi bir şeyler saçmaladı. Bu konularda gayet tecrübeli biri olarak, o kadının çok usta bir yalancı olduğunu söyleyebilirim. Onu nasıl oldu da ikna ettin?"

Dolu sigaralığımdan bir tane alıp burnumun altında yuvarlayarak –çoğu Alman sigarasındakilerden farklı olarak kâğıttan cebinize dökülmeyen– kaliteli tütünün kokusunu içime çekip bir tanesini masa çakmağıyla yaktım. "Parayla efendim." Sigaranın dumanını tavana üfleyip omuz silktim. "Ona film karşılığında teklif ettiğiniz para ve evden bahsettim. Telgrafta söylemiştiniz."

Başını iki yana sallayarak, "Daha fazla para alabileceğini en başından beri biliyordu zaten," dedi. "Aktörler böyle çalışırlar. Kadınlar daha da merhametsiz olur. Seni kerpetenin ağzına sıkıştırıp sonra da son kuruşunu alana kadar sıkarlar. Ama onun derdi hiçbir zaman para olmadı. Zaten kocası zengin. Dalia ev ve parayla o kadar ilgilenmez. Başka bir nedeni olmalı, Günther. Bana söylemediğin bir şey. Berlin'e para harici bir şey yüzünden döndü ama ne?"

Göldeki kadın hadisesini ya da Berlin'e sırf benimle biraz daha takılmak için geldiğini duymak istediğini hiç zannetmediğimden sigaramdan derin bir nefes çekip bu sefer dumanı yuttuktan sonra cevap verdim: "Ona *Büyük Aşk*'ta oynayan

Zarah Leander'den daha fazla para alacağını söyledim."

"*Büyük Aşk*." Goebbels kaşlarını çattı. "Filmin adı *Büyük Aşk*. Ama şimdi düşününce *Güçlü Aşk* kulağıma daha modern geldi. Daha Amerikanvari. Neyse asıl meseleye gelelim. Telgrafımda Zarah Leander'le ilgili bir şey söylemedim. Sadece Fräulein Dresner'e önceki teklifin iki katını önerdiğimi söylemiştim ki bu bile çok yüksek bir meblağ zaten. Sana söylemekte mahzur görmüyorum, Günther. Bu tiplerin sadece bir gün için bile ne kadar istediğini tahmin edemezsin."

"Haklısınız, efendim. Fakat teklifi daha cazip hale getirmek için Zarah Leander'i eklemek zorunda kaldım. Takdir edeceğiniz gibi Fräulein Dresner, Leander'dan daha fazla para alacağını duyduğunda çok memnun oldu. Alman sinemasının gelmiş geçmiş en çok para kazanan aktrisi olacağını öğrendiğinde keyfine diyecek yoktu. Buna siyaset de diyebilirsiniz. Bunun sonucunda Zarah Leander'le başınızı biraz derde sokmuş olabilirim. İkisi arasındaki güç mücadelesinin ortasında kalabilirsiniz."

"Çok zekice," deyip alkışladı Goebbels. "Bravo. Neden benim aklıma gelmedi ki? Tabii ya. Tüm aktrisler deli gibi birbirini kıskanırlar. Dalia, Zarah'dan o da Marika Roekk'ten nefret eder. Ve tümü de Marlene'den nefret eder. Bunu nereden biliyorsun?"

"Bilmiyordum. Ama okulda fizik dersinde Coulomb Kanunu diye bir şey öğrenmiştik yani aynı yüklü parçacıklar birbirini iter. Kimi zaman da bunu büyük bir güçle yaparlar. Bu kadınlar için

de geçerlidir. Bir odada tüm erkeklerin dikkatini çeken bir kadın olduğunda bu diğer tüm kadınları iter. En azından ben böyle olduğunu gördüm. Bazen kadınların erkeklerden ziyade birbirlerine daha çok dikkat ettiklerini düşünüyorum."

"Bu çok doğru ama sadece kadınlar için geçerli değil," dedi Goebbels. "Erkek aktörlerin de hiç farkı yok. Heinz Rühmann, Ferdinand Marian'la aynı odada durmaz. Sanki herhangi biri Ferdinand Marian'la aynı odada durmaya tahammül edebilirmiş gibi. Eski karısı Yahudiydi. Hatta yarı Yahudi bir kızları var. İkinci karısı da Yahudiydi. İnanabiliyor musun? Oysaki kendisi Yahudi değil – insanın bu tür konularda daha dikkatli olması gerekmez mi? Yani onca kişi dururken."

Belli belirsiz başımı salladım; aynı isimli filmde *Yahudi Süss*'ü canlandıran Ferdinand Marian'dı.

"Ama Wilhelmstrasse de pek farklı değil. Herkes Führer'in dikkatini çekebilmek için çırpınıyor. Evet, tıpkı aktrisler gibiler ve içlerinde en beterleri de Bormann ve Speer. İyi iş başardın, Günther. Çok iyi. Ne kadar memnun olduğumu anlatamam."

"Teşekkürler, efendim." Gözümü çoktan çıkışa dikmiştim ve doktorun huzurundan kaçıp kendi evime ne zaman gidebileceğimi düşünüyordum. Münih'den buraya kadar araba kullandıktan sonra iyice yorulmuştum. Özellikle de Dalia'yla yatakta geçirdiğimiz uykusuz gecenin ardından. Kendisinin tatmin edilmesi çok zor bir âşık olduğunu söyleyebilirdim.

"Savaş Suçları Dairesi'nde harcanıyorsun, Günther. Gelip benim için çalışman lazım. Senin

gibi maharetli, kendi başına karar verebilen birine ihtiyacım var. Sanırım kariyerindeki en büyük engel de bu. Yani senin gibi bağımsız düşünmeye alışkın biri için mutlaka çok zor olmalı. Ama benim işime yarayabilirsin. Düşündüm de, senden yapmanı isteyeceğim bir iş daha var. Evet, ne yazık ki yeni karını bir süre daha göremeyeceksin. Beni affet ama biraz acil bir durum ve kısmen bu senin de hatan sayılır – önceki başarılarının sonucu olarak. Biraz haksızlık gibi olacak ama başka çarem yok çünkü en kısa sürede halledilmesi gerekiyor." Saatine baktı. "Ne kadar çabuk o kadar iyi."

"Artık Mussolini gittiğine göre –Evet ne yazık ki öyle Günther, Duce istifa etti ve Badoglio, İtalya'nın yönetimini devraldı. Dışarıdaki telaşın nedeni de bu. İktidarın koridorlarında hepsinin kafası kesilmiş hindiler gibi koşuşturmasının nedeni bu. Ne olduğu belli değil. Rastenburg'daki karargâhında Führer'le yaptığım saatler süren görüşmeden henüz döndüm. Burada, İtalya'da ve Hırvatistan'da tam bir kargaşa hâkim. Hırvat Poglavnik, Ante Pavelić, Ribbentrop'tan teminat almak için Berlin'e geldi. Gerçi Von Ribbentrop herhangi birine, herhangi bir konuda teminat verebilecek bir halde değil ya neyse. Maalesef bizim muzaffer dışişleri bakanımız hiçbir şeyi beceremiyor, cepleri lolipop dolu olsa bir çocuğu dahi kandıramaz."

Konuşmaya başlamadan önce derin bir nefes aldım. Tek istediğim eve gitmekti. "Yapmamı istediğiniz şey nedir, efendim?"

"Aa evet, asıl meseleye gelelim. Aslında bu birkaç gün önce bu ofiste seninle birlikte yarattığımız bir sorun. Evet, benim de hatada payım

olduğunu kabul etmem lazım. Ama Günther, bunun senin fikrin olduğunu söyleyerek suçu sana yıkabilirim. Poglavnik gelirken yanında başkalarını da getirmiş. İç Güvenlik Başkanı Eugen Kvaternik; Alman İrtibat Bakanı Lorković; Dışişleri Bakanı Perić; korumalar ve Ustaše subayları. Ne yazık ki gelen subaylardan biri eski dostumuz Albay Dragan'dan başkası değil. Evet, Dalia'nın babası Peder– neydi adı?"

"Peder Ladislaus. Şu anda Berlin'de mi? Tanrım, bu nasıl oldu?"

"Hepsi Von Ribbentrop'un hatası. Bu bakanlıktaki hiç kimseye hatta İçişleri Bakanı'na bile müracaat etmeden kendi başına hareket edip Poglavnik'in heyetindeki herkese vize vermiş. Gerçi bir şey sormak için önce İçişleri Bakanlığında birini bulman gerekiyor ya neyse. Velhasıl adam geldi ve bana kalırsa Dalia'yla temasa geçmek için bu fırsatı mutlaka değerlendirmeye kalkacaktır. Film stüdyosundaki güvenliğe kesinlikle içeri sokulmaması talimatını verdim."

"Stüdyoya gideceğini zannetmem," dedim. "Buna gerek yok. Jasenovac'da albaya verdiğim mektubun üzerinde Dalia'nın Griebnitzsee'deki adresi yazılıydı. Kaybettiğini hiç zannetmiyorum. Ona mektubu verdiğimde göğüs cebine yani kalbinin üzerine koydu."

"Büyük talihsizlik."

"Bence ilk gideceği yer o ev olacaktır."

"Sorunun büyüklüğünü takdir edebildiğinden eminim. O yüzden görüşmemelerini temin etmek sana kalmış. Nihayetinde ölmüş olması gerekiyordu. En azından Dalia'ya böyle söylemiştik,

değil mi? Banja Luka'daki manastırda bulunan başkeşiş onun Sırplar tarafından öldürüldüğünü söylemişti. Onu geri getirmek için bu kadar uğraştıktan sonra karşı karşıya gelirlerse her şey berbat olur. Muhtemelen İsviçre'ye geri gider ve biz de başladığımız noktaya geri döneriz."

Başımı salladım. Dalia olur da bir açıklama isterse Goebbels'in nasıl kıvıracağını duyar gibiydim:

"Neden bu kadar sinirlendiğini anlıyorum, Dalia. Ama benim bir suçum yok. Ayrıca İsviçre'ye dönmeyi aklından bile geçirme. İşin aslı Bernhard Günther denen şu sahtekâr ikimize de yalan söylemiş. Bana da babanın ölmüş olduğunu söyledi. Bunu neden yaptığını bilmiyorum. Evet, affedilir gibi değil ama benim bu işle en ufak bir alakam olmadığını bilmeni istiyorum."

"İlk olarak hemen Griebnitzsee'deki eve gidip baş belası Albay Dragan'ın o kapıdan içeri adım atmamasını sağla. Dalia'ya adamın bir düzenbaz ya da suikastçı olduğunu söyle – ona ne gerekiyorsa söyle ve icabında adamı vur. İkisinin görüşmemesi için ne gerekiyorsa yap. Eğer karşılaşırlarsa ikimizin de ona yalan söylediğini anlar ve ne kadar özür dilersek dileyelim bu durumu bir daha düzeltemeyiz. Adam psikopat bile olsa nihayetinde onun babası."

"Hırvat heyeti nerede kalıyor?"

"Şehre dağılmış haldeler. Pavelić ve Kvaternik bazı korumalarla birlikte Adlon'da. Perić elçilikte. Ustaše subaylarının çoğu Wannsee'deki Villa Minoux'ta. Ama Dalia'nın babasının da dahil olduğu birkaçı Goethestrasse'deki Başmüftü'nün villasında kalıyor."

"Tanrım, orası Babelsberg yolunun yarısında."

"Hiç şüphe yok ki ikisi Hacı Emin'in daha fazla Yahudi öldürülmesi için kurulmasına Himmler'i ikna ettiği SS Bosna Müslümanları Alayı'nın notlarını mukayese ediyordur. Ne deniyordu onlara?"

"Handschar," dedim.

"Bence delilik ama bir şeyin delice olması ne zaman Himmler'e mani olmuş ki? Neyse bizim ürünümüz olan bu pisliği nasıl temizleyeceğimize dair bir fikrin var mı?"

"Bence en güzeli Hırvat heyeti Berlin'den gidene kadar Dalia'yı birkaç günlüğüne şehir dışına çıkarmak."

"Bu harika bir fikir ama İsviçre olmasın, tamam mı? Daha yeni geldi. Almanya içinde bir yer olsun. Nereyi tavsiye edersin?"

"Berlin'de olmaması gerek. Dalia çok ünlü olduğundan Berlin'de hiçbir otelde fark edilmeden kalamaz. Neden onu Rastenburg'a götürmüyorsunuz?"

"Şaka yapıyorsun, değil mi?"

"Affedersiniz." Biraz düşündüm. "Bir yerlerde bir hücre eviniz yok mu? Bulunmak istemediğiniz zamanlarda gittiğiniz bir yer."

"Ben evli ve altı çocuk babası bir adamım. Üvey oğlumu da sayarsan yedi. Sen beni nasıl bir adam zannettin, Günther?"

"Aslında gelip benim dairemde kalabilir."

"Hayır, bunun pek münasip olacağını zannetmiyorum." Biraz düşündü. "Aslında bir yer biliyorum. Wirtshaus Moorlake'deki Potsdam Ormanı yakınlarında küçük bir kulübem var.

Pfaueninsel'in biraz güneybatısında. Sanırım onu oraya götürebilirsin. Ona Havacılık Bakanlığından bir istihbarat aldığımızı söyle. İstihbarata göre Alman halkının moralini bozmak için film stüdyosuna bir hava akını düzenlenecekmiş de."

"Bu kulübede telefon var mı?" diye sordum.

"Elbette. Ya da Griebnitzsee'deki evin geçmişte sahibi olan Yahudinin kaçtığını ve Berlin yolunda olduğundan şüphelenildiğini söyleyebilirsin. Evde kim varsa ona saldırmayı planlıyormuş. Bu onu ikna edebilir. Bu olmayacak şey değil. Yahudilerin tümü Aryanlaştırma sürecini kabullenmedi."

"O zaman onu kulübeye götüreyim. Tehlike geçince bize haber verirsiniz."

"Ya da benim ve bana yakın olanların hayatının tehlikede olduğunu söyle. Sence bu da işe yaramaz mı?"

Acaba gerçekte ikisi ne kadar yakın diye merak etmeye başladım. İkisinin sevgili olmadığına dair elimde Dalia'nın sözü haricinde bir kanıt yoktu. Ama çiçek ya da Margraf'tan mücevher almakla ilgili sözleri beni tam aksine ikna etti.

"Bana kulübenin adresi ve telefon numarasını verir misiniz, efendim."

Bana adresini söyledikten sonra masasından aldığı bir haritada yerini gösterdi.

"O bölgeyi iyi bilirim," dedim. "General Nebe'yle orada bir kez yemek yemiştik. Yılın bu vaktinde göl kıyısı çok güzel olur. Fazla kalabalık da olmaz diye tahmin ediyorum. Ayrıca çok da romantik olur." Gülümsedim. "Oraya sık gider misiniz, efendim?"

Goebbels'in pis pis bakması içimi rahatlattı. Böylece orayla alakasını daha iyi anlamış oluyordum. "Anahtarları ayarlarım," dedi. "Oraya varır varmaz beni ara."

43

Bakanlıktaki krem renkli müstakil bir telefondan Griebnitzsee'deki evi aradım ama açan olmadı. Endişelenmedim. Dalia banyo yapıyor olmalıydı. Banyosu bu kadar uzun süren bir kadın daha görmemiştim. Saçını yıkayıp kurulaması bir saatten uzun sürüyordu galiba. Münih'deki Bayerischer Hof'ta yerleşmiş olduğu Tiergarten büyüklüğündeki süitte bir gecede altı büyük havlu kullanmıştı ki bu koca hafta boyunca tek bir havluyla idare eden pek çok Almanı şok ederdi ama neden bilmem bana gülünç geldi. Dalia genelde sanki savaş diğer insanlar için geçerliymiş gibi davranırdı. Bu yüzden ona hayrandım. İnsanların barış zamanında bile ancak hayal edebildikleri şeylere sahip olmayı sürdürürken diğer insanlar gibi sefalet içerisindeymiş taklidi yapmasının ne manası vardı? Bana gelince olabildiğince uzun süre böyle birine yakın olmak istiyor, vekâleten de olsa, onun tasasız mevcudiyetinin keyfini sürüyordum. Bunun,

hayatım dediğim siyah beyaz korku filminde çok hoş bir ara olduğunu söyleyebilirdim. İkimizde o ânı yaşıyorduk ama tümüyle zıt nedenlerle: Dalia duyduğu arzuyu bastırmak için herhangi bir neden görmüyordu; bense duyduğum tüm arzulardan sanki hayatım boyunca men edilmiş gibi hissediyordum. Benim dünyamda kafalar vücutlardan genelde Brandenburg Hapishanesi'nde ya da Jasenovac'da ayrılırdı. Onun dünyasındaysa sadece güllerin başlarının kesilmesi yeterliydi.

En azından ben böyle diyerek kendimi teselli ediyordum.

Mermer merdivenlere doğru giderken Bakan Yardımcısı Leopold Gutterer'in, daha sonrada IKPK konferansında okuyacağım metni bana okuttuğu, film salonuna baktım. Belki palyaçoları andıran kırmızı burnum yüzündendi bilmiyorum ama her ne kadar Dalia konusunda endişeleniyor olsam da Goebbels'le görüştükten sonra tam da küçük bir sabotaj düzenleyecek havaya girmiştim. Odaya girip kapıyı arkamdan kapattıktan sonra duvara dayalı büyük Telefunken radyonun yanına gittim. Büyüklüğüne baktığınız zaman bunun Wilhelmstrasse'den yola çıkıp Baltık Denizine kadar gidecek bir yolcu gemisinin kaptan köşküne ait olduğunu zannederdiniz. Almanya'daki tüm radyolarda olduğu gibi bunun kanal ayarının üzerinde de yasak kanalları dinlenmenin cezasının ölüm olduğunu hatırlatan bir uyarı vardı. Radyo kapalı olsa da BBC'yi bulmam sadece birkaç saniyemi aldı. Sesi sonuna kadar açtıktan sonra radyoyu açık bırakıp derhal odadan çıktım. Çoğu radyo gibi –bu da on ila on iki lambası var-

mışa benziyordu– Telefunken'in de ısınması bir dakika sürerdi ki o zaman zarfında ben çoktan suç mahallinden uzaklaşmıştım. Yaptığım matah bir şey sayılmasa da hiç değilse gülmeme yaramıştı. Naziler söz konusu olduğunda mizah kimi zaman en tesirli silah olurdu.

Bakanlıktan çıkıp çabucak Mercedes'e gittim. Schellenberg'e teslim ettiğim zaman bu arabayı çok özleyeceğimden emindim. Gaza basıp süratle Tiergarten ve Zafer Sütunu'nu geçip şehrin batı ucuna varmadan hemen önce güneye AVUS otoyoluna döndüm. Griebnitzsee'ye giderken Goethestrasse yolumun üzerindeydi ve önce orada durmak bana mantıklı geldi. Albay Dragan'ı bulup ona kızıyla konuşabilmesi için Babelsberg'deki film stüdyosuna gitmemiz gerektiğine dair bir şeyler uydurabilirdim. Sonra da onu Potsdam Ormanı'na götürüp, tıpkı Pamuk Prenseste olduğu gibi, orada bırakır ve Kaiserstrasse'deki eve dönüp Dalia'yı alarak Pfaueninsel'deki kulübeye giderdik. Orada bir hafta ya da en azından Goebbels tehlike geçti diyene kadar kalırdık.

Goethestrasse büyük arabaları, parke taşları ve pahalı evleriyle bir Altın Sahil'di; öyle görünse de Başmüftü buraya deri ayakkabılarıyla gelmişti. Schillerstrasse'nin köşesindeki zarif mandalina renkli villa en büyüğü olmasa da en güzeliydi diyebilirdim. Eğer Adolf Hitler yakın arkadaşım olsaydı kalmak isteyeceğim yer burası olurdu. Arabayı yüksek bir huş ağacının altına park edip motoru kapattım ve parke taşlı kaldırıma çıktım. Kudüs'ten çok uzaktık. Altı yıl önce –Eylül 1937'de olmalıydı– SD'nin Yahudi Dairesi beni iki

SD erbaşla birlikte delil toplamam için Filistin ve Mısır'a göndermişti. Kahire'de National Hotel'de bir odaya yerleşirken beraberimdeki iki Alman, Yahudi düşmanlığı patolojik seviyelere çıkmış olan Başmüftü'yle görüşmüştü ki o deli mollayla tekrar karşılaşmayı hiç istemiyordum. Beni hatırlayacağını falan düşünmüyordum ama Berlin'de gördüğümde onu daha fazla sevmeyeceğimden de emindim.

Albayın tekrar beni bulmaya çalışması ihtimaline karşı kapıdaki asık suratlı Handschar'a sahte isim verdim. Onun boğaz ve kafa kesme konusundaki hassasiyetini unutmuş değildim. Jasenovac'daki bahçesi hâlâ rüyalarıma giriyordu. Handschar Nazi kartalı ve önünde SS kurukafası olan sahra grisi fese benzer bir şey takıyordu. Tepesinden sarkan püskül çan ipine benziyordu. Osmanlıya benzer bir hali yoktu – öncelikle Almancası fena değildi. Üstelik bir tasarımcının canlı modeli olsa ancak bu kadar sıkılmış görülebilirdi.

"Günaydın, komutanım," dedi ben kapıya varınca. "Size nasıl yardımcı olabilirim?"

"Albay Dragan'la görüşmek istiyorum," dedim. "Kendisi Hırvatistan'dan gelen Pog heyetinde. Başmüftü'nün misafiri olması lazım. Kendisiyle şahsi bir meselede acilen görüşmem gerekiyor.

"Anlıyorum."

"Kendisi şu an burada mı?"

"Bilmiyorum. Bu saraya sürekli birileri gelir ve gider ama kimse bana bir şey söylemez. Ben sadece kapıdaki köpeğim."

Kapı hâlâ kaplıydı ve zaman azalıyor gibi bir hisse kapıldım. Ama karşımdakine emir yağdır-

maya pek hevesli değildim. Çünkü dilerse epey zorluk çıkarabilecek türde birine benziyordu.

"Evinden epey uzaktasın, değil mi evlat? Bosnalısın galiba? Müslüman SS'ler oralı değil mi?"

Handschar, sanki memleketini özlemiş gibi, başını salladı.

"Birkaç hafta önce Banja Luka denen yerdeydim," dedim.

"Banja Luka'da mıydınız?" Sanki Paris'te çılgın bir hafta sonu geçirmişim gibi sormuştu.

"Evet."

"Keşke ben de orada olsaydım," dedi. "Omarska'lıyım ve oraya yakındır." Başını kederle salladı. "Burada ne işim var bilmiyorum ama işte buradayım. Haftaya Fransa'ya eğitime gideceğiz ama ben oraya değil sadece evime gitmek istiyorum."

"Anlatılmaya layık bir hikâyeyle evine döneceksin," dedim. "Ayrıca satabileceğin bir çift iyi postalın da olacak."

Gülümseyip kapıyı açtı. "Burada kalan Ustašeler var," diyerek dediğimi onayladı. "Ama bazıları dışarı çıktı. O yüzden sorsanız iyi olur."

İtinayla biçilmiş çimler arasındaki kısa çakıl yolda yürüyüp yuvarlak bir çeşmeden geçtim ve merdivenlerden dört Dor sütunlu bir portikoya çıkıp büyük maun bir kapıyı çaldıktan sonra dönüp bahçeye baktım. Evin sağında küçük bir göle giden bir patika vardı. Karşıdaki büyük beyaz evin birkaç düzine penceresi ışıl ışıl parlıyordu. Ağaçların arasında çimlerin büyüdüğünü ve sincapların nefes alıp verdiğini duyuyor, sessizliği sanki kulağıma iliştirilmiş gibi kuvvetle hissedebiliyordum. Tabiat yeterince hürmete layık görünse de

müftü gibi bir fanatiğin Berlin'in Zahlendorf gibi güzel bir köşesinde oturuyor olması bana dokundu. Eğer bu canavarın karşısında oturuyor olsaydım sırf onu sinir etmek için her gece kadınlı içkili partiler verirdim. Ama düşündüm de böyle bir parti vermek her durumda zaten iyi bir fikirdi.

Kapıdaki nöbetçiden farklı olarak kapıyı açan adam bir Arap'tı. Beyaz jalabiya giyip kırmızı tarpuş takıyordu. Elinde tespih vardı, kakule tohumu ve Türk sigarası kokuyordu. Yüzü delik deşikti, uzun entarisinin altında gözüken esmer çirkin tırnakları Berlin hayvanat bahçesindeki Böcekler Evi'ne aitmiş gibi duruyordu. Arkasındaki büyük yuvarlak salonu, içinde leylaklar bulunan İran tarzı vazoları ve vazoların üzerinde durduğu mozaik masayı görebiliyordum. Duvarların birinde Hugo Boss tarafından SS için tasarlanmışa benzeyen, gümüş rengi ve beyaz Arapça harflerli siyah bir sancak vardı. Kim bilir belki de bir yılan çukurunun resmiydi. Günümüzde modern sanatın halini ele alırsak hangisi olduğunu kestirmek zordu. Diğer duvarda Adolf Hitler'in resmi vardı ki bu beni neden Yahudilerden nefret edip Araplardan etmediğini düşünmeye sevk etti. Nihayetinde bazı Yahudiler daha iyi giyinen Müslümandan başka bir şey değildi.

"Albay Dragan'ı arıyorum," dedim. "Burada kaldığını öğrendim."

"Evet, kendisi burada kalıyor," dedi kapıcı. "Ama şu an dışarıda. Yirmi dakika kadar önce çıktı."

"Nereye gittiğini söyledi mi?"

"Bana söylemedi, bayım."

"Yaya mı gitti, arabayla mı?"

"Bir bisiklet aldı, bayım."

"Bisiklet mi?"

"Ve bir de Berlin haritası."

"Nasıl bir harita? Pharus mu, Schaffmann mı?"

"Bilmem. Tek bildiğim haritaydı."

"Pharus daha güneyi gösterir," dedim. "Farkı bu."

Kapıcı omuz silkti. "Albaya kim aradı diyeyim?"

"Yüzbaşı Geiger," dedim. "İkimiz de Hırvatistan'da görev yaptık."

Merdivenlerden inmek için döndüm ama durdum. Arka odalardan birinde adamın birinin doğru müzik notasını arayıp bir türlü bulamadığını duydum. Kim bilir belki de dua ediyordu.

Kapıcının omzunun üzerinden duvardaki siyah bayrağı işaret ederek, "O bayrak üzerinde yazanın manası ne? Merak ettim," diye sordum.

Kapıcı dönüp bir an baktı. "O şehadet," dedi. "Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve şehadet ederim ki Muhammet onun elçisidir."

Başımı salladım. "Peki, bunu nasıl tüm Yahudileri öldürün manasında anladınız?"

"Anlayamadım."

"Tabii ki anladın. Neden Yahudilere düşmansınız? Yani bizim kitabımızda yazdığı gibi, sizin kitabınızda da onlardan nefret etmeniz gerektiği yazılı mı?"

"Sizin kitap mı?"

"Hitler'in Kitabı. *Kavgam*."

"Bildiğim kadarıyla bu soruyu soran ilk Alman sizsiniz."

Omuz silktim. "Evet, ben biraz gürültücü bir tipim."

Burnuma dokunup gülümsedim. Bir zararı olmasa da ne kadar gülünç göründüğümü sürekli unutuyordum. Ama hiç de gülünç hissetmiyordum. Önceden pek endişeli olmasam da şimdi iyice endişelenmeye başlamıştım. Goethestrasse'yle Griebnitzsee arası sadece on iki kilometreydi. Arabayla yirmi dakikalık yoldu. Bisikletle biraz daha uzun sürerdi ama hepsi bu. Berlin engebesiz bir şehir olduğundan bisikletçiler için idealdi. Brandenburg Kapısı'ndan Postdam'a kadar gidip –yaklaşık otuz kilometrelik mesafeydi– tek bir yokuşa denk gelmemek mümkündü. Kim bilir belki de albay şu anda kızıyla evinin oturma odasında duruyordu.

"Evet, Yüce Kuran'da Yahudiler de dahil olmak üzere tüm kâfirlerin öldürülmesi emredilir."

Başımı salladım. "İleride kullanmak için öğrenmek istemiştim sadece. Hepsi bu."

Arabaya gidip çalıştırdım.

44

Arabayla giderken Dalia'ya neden ona yalan söylediğime dair uyduracağım mazeretlerin provasını yaptım. "Sadece emirlere itaat ediyordum," diyerek yırtamayacağım ortadaydı. Goebbels'in haklı olduğu da belliydi: Eğer Dalia albayla görüşmüşse onu merhametsizce aldattığıma dair görüşünü, ne kadar yalvarırsam yalvarayım değiştiremezdim. Yaptıklarımı onu düşündüğüm için yaptığımı söylemem de bu durumu değiştirmeyecekti. Belki daha sonra davranışımdan ötürü bir bahane arz etme fırsatı bulabilirdim ama Griebnitzsee'deki eve yaklaştıkça eğer Dragan oraya benden önce varmışsa yapmam gereken en akıllıca şeyin usulca geri giderek onları baş başa bırakmak olacağını idrak etmeye başladım. Ayrıca niyetim ne kadar iyi olursa olsun ona yalan söylemekle çok büyük bir hata yapmıştım. Dalia bir çocuk değil, bir yetişkindi; ona babasının nasıl biri olduğuna dair karar verme şansını tanımam lazımdı. Yetişkin bir

kadını hakikatlerden korumaya kalkmak yalanın hüküm sürdüğü bir dünyada yapılacak iş değildi. Gerçek Bakanı'yla aynı havayı solumanın bedeli buydu; bir süre sonra gerçek, takvimde dilediğin güne kaydırabileceğin Paskalya günü seviyesine inerdi. Kendimden iğrendim.

Arabayı Kaiser-Strasse'ye park edip büyük krem rengi eve doğru yürüdüm. Bahçede ya da ön kapıda bir bisiklet göremedim. Anlaşılan buraya Albay Dragan'dan önce gelmeyi başarmıştım. Dalia'nın yatak odasının penceresi açıktı ve tülü de sanki orada kurtarılmayı bekleyen bir kız onu kurtaracak şövalyeye mendiliyle işaret ediyormuş gibi mazgalların üzerinden uçuşuyordu. Her şey birkaç saat önce buradan ayrıldığım zamankiyle tıpa tıp aynıymış gibi görünüyordu. Rahat bir nefes alıp yaklaşan bir bisikletli var mı diye sokağa baktım ama ortalıkta kimseler yoktu.

Eve, hemen her zaman açık olan mutfak kapısından girmek için arkaya dolaştım. Dalia ev hava alsın diye o kapıyı açık bırakırdı. Berlin'in bu kısmında pek suç işlenmediğinden böyle yapmasında şaşılacak bir şey yoktu. Hava neredeyse otuz dereceydi ve bahçenin dibindeki nehirde birkaç teknenin aşağı yukarı gidip geldiğini görebiliyordum. Goebbels çok güzel bir gün olduğu söylerken haklıydı. Gökyüzü öyle büyük, maviydi; az sayıdaki bulutlar öyle güzeldi ki sanki bir tabloya baktığımı düşünmeye başladım. İşte tam o sırada bir salkım söğüt ağacının altında çimlerin üzerinde yatan bir bisiklet gördüm.

Hemen mutfak kapısına gidip içeri girdim. Ahşap bulaşıklığın üzerindeki beyaz tabak ve

çanaklar bir hayvanın fosil olmuş kemiklerini andırıyordu. Ocağın üzerinde bir cezve vardı ve dokununca soğuk olduğunu fark ettim. Lavaboya musluktan su damlıyordu. Gıcırdayan ahşap merdivenlerden yavaşça yukarı çıkmaya başladım. Birkaç saniye için yukarıdan gelen sesler sonrada tek el silah sesi duydum. Silah sesiyle olduğum yerde kalakaldım; bunu yedi el silah sesi takip etti. Hemen silahımı çekip mutfak merdivenlerinden koşarak çıkıp salona girdim. Hırvat bayrağı etrafında duran U harfi simgeli sivri bir subay şapkası Dalia'nın masasının üzerindeki açılmamış mektubunun yanında duruyordu. Eve kesif bir barut kokusu hâkimdi. Sekiz el ateş edilmesinin ardından biri ölmüştü ama kim? Dalia'nın Münih'de giydiği şapkanın el çantalarının yanında asılı olduğu portmantodaki büyük aynada kendimi gördüm. Suratımda şaşkın bir ifade vardı. O neredeydi? İyi miydi?

"Dalia?" diye bağırdım. "Benim Günther. Neredesin?"

Bir şeyin yere düşünce çıkardığı sesi duydum. Silah olabilirdi. Misafir odasına girdim.

Şömine rafındaki büyük lir şeklindeki saat, sanki bana zamanın geri çevrilmesinin imkânsız olduğunu ve ateşlenmesi sadece on saniye süren sekiz merminin her şeyi temelli değiştirdiğini hatırlatmak istermiş gibi, yüksek sesle tıklamaya devam etti. Emil Nolde'nin tablolarını çok dert etmesem de şu an bir tanesi bilhassa meşum görünüyordu: Afrika'dan ziyade Cadılar Bayramı'na aitmiş gibi duran sırıtan ve cırtlak renkli çirkin maskeler. Bana güldüklerini de ilk kez fark ettim.

Ne zannediyordun? Nasıl bu kadar aptal olabildin? İşte ihtiyatı elden bırakmanın sonu bu. Hangi akla hizmet bunun iyi sonla biteceğini düşündün?

Bronz tenini daha da öne çıkaran beyaz yaz elbisesi giyen Dalia sırtı piyanoya ve yüzü de onunla ilk kez öpüştüğümüz Swan Biedermeier kanepeye dönük halde piyano taburesinde oturuyordu. Şömine çakmağıyla sigarasını yakmaktaydı. Odasında bıraktığım P38 boş ama hâlâ duman tüter halde Albay Dragan'ın cesedinin bir metre yakınında yerde duruyordu. Adamın açık gri üniforması vücudundaki birkaç kurşun deliğinden akan kanla kıpkırmızı olmuştu ve kurşunlardan biri sağ gözünü delip geçmişti. Gözü gelişigüzel servis edilmiş bir yumurta gibi yanağının üzerine sarkmıştı.

Benim manzaraya baktığımı fark edince acı acı gülümsedi. "Hitler, Goebbels'e bu tablolardan kurtulmasını söylediğinde haklı mıydı, bilmiyorum," dedi. "Dejenere değiller. Sanat gibi bir şeyin bağlamında bunun ne manaya geldiğini de bilmiyorum. Bunlar ressamın boyalarının insan ruhunun bir parçasıymış gibi hissedilmesini sağlayan şeyler. Renkten çok daha fazlasıymışlar gibi bir his uyandırıyorlar. Demek istediğimi anladın mı? Ama o resim yüzünden onu vuracağımı bilmiyordum. Bana kim ve ne olduğunu hatırlattı. Senin gibi bir polis memuru için bunun makul bir izah olmadığını kabul ediyorum. Ama o resme şu an baktığımda hissettiklerim bunlar. Cennetle cehennem arasındaki renk yelpazesinde bir yerde hissediyorum kendimi."

Sanatla ilgili yorumları benimkilerden çok daha tatmin ediciydi.

"Baban hakkında yalan söylediğim için özür dilerim," dedim. "Sana öldüğünü söylerken tek maksadım senin onun kim ve ne olduğunu öğrenmene mani olmaktı. Seni bu gerçekten korumak istedim."

"Artık öldü," dedi. "En azından öyle olduğunu ümit ediyorum çünkü tek amacım adi şerefsizi gebertmekti."

Sanırım bu adamı ona söylediğime, yani babasının ölmüş olduğuna inandığı ve bu adamı da sahtekârın teki zannettiği için vurmuştu. Onu korkutmuş olmalıydı. Ya da onun gibi bir şey. Bilmiyorum. İnsanlar bundan çok daha basit şeyler için öldürülüyordu. Cesedin yanında, halının üzerinde en az kan olan kısmında, diz çöküp parmaklarımı hâlâ sıcak olan adamın boynuna koydum. Göğsüne giren kurşun yüzünden gömleğindeki delikten hafif bir duman çıkıyordu. Koyu atardamar kanı, sanki mezbahada boğazlanmış bir hayvanmış gibi, hızla yattığı yerin altında toplanmıştı.

"Kesin ölmüş," deyip doğruldum.

Kabul etmem gerek ki harika bir iş başarmıştı. Albay Dragan bir daha kimsenin boğazını kesemeyecek ya da Jasenovac'daki bahçesine kimsenin kellesini dikemeyecekti. Bu hususta acıklı olan tek şey, her ne kadar berbat biri olursa olsun, bir insanın kendi babasını öldürmek zorunda kalmasıydı. Böyle bir şeyi insan nasıl unutabilirdi ki? Sanki bu da yeterince kötü değilmiş gibi şimdi de sevdiğim kadına farkında olmadığı gerçeği söylemek zorundaydım: Yani az önce öldürdüğü kişinin kendi babası olduğu gerçeği.

45

Eğer bir cesedin üzerini kaplamış barut dumanı söz konusuysa hayat birden ışık hızıyla akmaya başlar. Bir silah birkaç saniye içerisinde zamanın akışını temelli değiştirir ve her şey bu değişimi takip eder. Neden silahı orada bırakmıştım ki? Hepsi benim suçumdu. Bu durumu nasıl toparlayabileceğime dair aklıma hiçbir şey gelmiyordu.

"Güzel," dedi. "Endişelenme. Babam olmadığından eminim."

"Anlamıyorsun," dedim. "Beni affet. Sana babanın öldüğünü söylemiştim ama aslında ölmemişti. Yani az önceye kadar. Bu adam Peder Ladislaus. Jasenovac'da mektubu teslim ettiğim kişi bu."

"Asıl anlamayan *sensin*," dedi. "Bunu sana söyleyen kişinin o olduğundan eminim. Bu adam yani Antun Djurkovic gerçekten de Peder Ladislaus ve asıl Albay Dragan olarak bilinir. Ama inan bana benim babam bu adam değil. Eminim çünkü

bu adamın babamı öldüren kişi olduğunu da biliyorum. O tarihten beri Yugoslavya'da kim bilir kaç kişiyi daha öldürdüğünü bir Tanrı bilir."

Hâlâ meseleyi tam çözememiş halde, "binlerce," diye mırıldandım.

"Demek onunla görüştün," dedi.

"Evet. Hırvatistan'da bir toplama kampına gittim. Orada o ve başka bir rahip sırf zevk olsun diye Sırpları öldürüyordu. Sana öldüğünü söyledim çünkü nasıl bir canavar olduğunu öğrenmeni istemedim. Hiç kimsenin böyle bir şeyi öğrenmeye ihtiyacı yoktur."

"Çok hassas davranmışsın. Belki de benim sana karşı davranışımdan daha hassas. Bana bir içki verir misin, Günther? Bir brendi fena olmaz. En azından sana bir hakikati borçluyum."

İkimize de bir içki koyduktan sonra kanepeye oturup sabırla anlatacağı hakikati bekledim. Tek dikişte brendiyi içti, gözyaşlarını sildi ve bir sigara daha yaktı. Elbisesinin eteğindeki kan damlaları gözüme takıldı.

"İnan bana, Günther, bu adamı öldürmeyi uzun zamandır istiyordum. Onu öldürmenin hayalini kuruyordum. Defalarca ve farklı şekillerde hem de. Ama artık öldü. Bunun, beni hiç de beklediğim kadar mutlu etmemesine şaşırmadım diyemem. Sence bunu nedeni ne?"

"Bir insanı öldürmek basit bir şey değildir," dedim. "Mermi her seferinde iki kişiyi delip geçer: Hem isabet ettiğini hem de o mermiyi atanı. Nasıl hissettiğini biliyorum. Ama eğer yaptığından dolayı en ufak bir pişmanlığın varsa, meleğim, sana şunu söyleyeyim, bu adam bir kuduz köpek gibi

gebertilmeyi hak etmişti. Belki şu an duymuyor olabiliriz ama şu an cennette binlerce çanın sevinçle çalındığından ve hak ettiği yer olan cehennemin en karanlık çukurlarından da bu herif için lanetler yükseldiğinden eminim."

"Bu kadar çabuk ölmesine üzüldüm. Onun yaptıkları için azap çekmesini istemiştim hep. Yani galiba ilk mermide öldü ama ateş etmeye devam ettiğimden, emin değilim."

"Elindeki otomatik bir tabanca. Yani biraz kendi başına hareket etmeyi sever. Kimi zaman tetiğe Tanrı ya da Şeytan müdahale eder ve senin bu konuda yapacak pek bir şeyin kalmaz. Nice sefer tek el ateş etmek isteyip iki ya da üç el ateş ettiğim olmuştur. Ölümle yaşam arasındaki farkı belirleyen şey budur."

Brendimi içerken onun kendi bildiği şekilde açıklamaya devam etmesine müsaade ettim.

"Mendilin var mı?" diye sordu.

Ona kendi mendilimi verdim. Burnunu sildi, gergin bir şekilde güldükten sonra da çıkan yüksek sesten dolayı özür diledi. "Kusura bakma."

"Boş ver. Keyfine bak, meleğim."

"O babam değildi."

"Onu anladım, ama hâlâ nasıl olduğundan emin değilim."

"Dün gece Münih'de bana göldeki kadının ölümüyle ilgim olup olmadığını sorduğunda sana tek şey hariç her şeyi anlatmıştım. Söylemediğim o şey kadının adıydı. Sana burada oturduğumuz ilk zaman gerçek adımın Dragica Djurkovic olduğunu söylediğimi hatırladın mı? Aslında benim gerçek adım Sofia Brankovic. Dragica Djurkovic

gölün dibinde yatan kadın. Şimdi anladın mı? Onun başına gelenler yani bir kaza olduğuyla ilgili anlattığım her şey doğru. Dragica'yla ben arkadaştık. Hem de, bir süre iyi arkadaştık. Ama bu adamın kızı Dragica Djurkovic'di."

"Anladım."

"Hayır, henüz anlamadın. 1930'da benim gerçek babam Vladimir Brankovic, yerde yatan şu herif –Antun Dragun Djurkovic– tarafından öldürüldü. Babamın öldürülme sebebi önde gelen bir Sırp siyasetçi olmasıydı. Annem hariç hemen hiç kimse failini bilmiyordu ve hayatımızdan endişe ettiğimizden annemle ben Hırvatistan'dan İsviçre'ye kaçtık ve orada Dalia Dresner oldum. Yeni bir hayat kurup Yugoslavya'da olup bitenlerle pek ilgilenmemeye çalıştık. Zürih'de bu fazla zor olmadı. İsviçre'nin tarafsızlığı sadece siyasi değil, yapıları gereği de olan bir durumdu. Bir süre sonra Djurkovic'in yaptıklarına pişman olup Banja Luka'da Frensisken keşişlere katıldığı haberi geldi ama Cihan Harbi sırasında ordu vaizi olduğundan annem onun tövbesinin kısa yazlardan uzun sürmeyeceğini ve huylunun huyundan vazgeçmeyeceğini söyledi. Elbette ki haklıydı.

"Sekiz yıl kadar sonra müstakbel kocamın Zürih'de düzenlediği bir partide Djurkovic'in kızı Dragica'yla tanıştım. Zagreb'de aynı okulda okuduğumuz için birbirimizi tanısak da kim olduğumuzu bilmiyorduk. O da Stepinac adını almıştı ve babasından kaçmak için büyükannesiyle birlikte Cenevre'ye geldiğini öğrendim. Babasından nefret ediyordu çünkü annesini dövüp ona da tecavüz etmeye kalkışmıştı. Oyunculuk kariye-

rim iyiye giderken onunla dost olup ona yardımcı olmaya karar verdim. Pek çok müşterek noktamız vardı: Aynı kitapları, aynı müzikleri, aynı filmleri ve aynı kıyafetleri severdik – hatta birbirimize de biraz benziyorduk. Ama büyükannesi öldü ve Dragica aşırı içmeye başladı. Birkaç kez içkiyi bırakması için masrafını karşılayarak onu kliniğe gönderdim. Ama babasının Ustaše'deki faaliyetlerine dair haberler İsviçre'ye ulaşmaya başlayınca durumu daha da fenaya gitti. Onu suçlayamazdım. Babası manastırı terk etmişti ve rivayete göre bir ölüm mangasına katılarak binlerce Yahudi ve Sırp'ın öldürülmesine iştirak etmişti. İşte tartışmaya da bu yüzden başladık. Dragica, Yugoslavya'ya dönmek için hazırlıklara başladı ve yola çıkmadan bir gece önce Küsnacht'taki eve gelip babasını girdiği yoldan geri döndürmek için ikna etmeye gideceğini söyledi. Bunu nasıl yapmayı düşündüğünü bilmiyordum, tartıştık ve sarhoş olduğundan bana vurmak istedi. Ama ben ona vurdum ve düşüp kafasını çarpıp öldü. Stefan'la birlikte cesedi göle attık.

"Bir süre sonra tabii ki ceset bulundu. Stefan'la birlikte bir süre hiç sesimizi çıkarmadan bekledik ve sonunda hiç kimsenin onun kimliğine dair bir fikri olmadığından emin olduk. Zürih'deki herkes Dragica'nın Yugoslavya'ya geri döndüğünü zannediyordu ve savaş nedeniyle aksini ispat etmek de mümkün değildi. Kimse kaybolduğunu düşünmedi bile. Bu arada Albay Dragan'ın Hırvatistan'da işlediği suçlara dair şeyler duymaya devam ettik ve iyi Yugoslavlar olarak biz de –Stephan ve ben– bu konuda bir şey yapmaya

karar verdik. Stefen bir Sırp ve vatanperver biridir, uzun zamandır ülkesi için bir şeyler yapmak istiyordu. Oysaki benim tek derdim intikamdı. Ben de Sırp'ım ama intikam isteği benim kanıma işlemiş.

"Planımız bana takıntısı bariz olan Goebbels'le aramdaki yeni dostluğu kullanmaktı. Bence yeni gözdesi için yapmayacağı şey yoktu. Berlin'de gerçek adımın Sofia Brankovic olduğunu bilen kimse olduğunu sanmıyorum. Onların tek ilgilendiği şey Yahudi olmamamdı. Goebbels bu konuda sözüme itimat edip Aşağı Ari belgemi kendisi hazırladı. Daha sonra ona babamı bulma konusunda yardım edip edemeyeceğini sordum. İşte sen bu noktada devreye girdin. Çok üzgünüm. Seninle tanıştığım için değil de sana yalan söylediğim için. Plana göre ben Dragica olacaktım. Aynı yaştaydık. İkimizde Zagrebliydik. Ayrıca Dragica da en az benim kadar güzeldi – yani istese o da bir film yıldızı olabilirdi. Sen albayı bulduktan sonra Goebbels'ten Dışişleri'ni kullanarak onu Berlin'e davet etmesini isteyecek ve uzun süredir görmediği kızını görme hevesiyle gelmesini umut edecektik. Mektup gerçekten de onun heveslenmesini sağladı. Berlin'e geldiğinde onunla güzel ve kimsenin olmadığı bir yerde buluşacaktık –senin yeniden buluşma için ayarladığın gibi bir mekân– ve orada konuşurken Stephan onu öldürecekti.

"Ama sen Hırvatistan'dan döndüğünde bize Albay Dragan'ın öldürüldüğünü söyledin. Verdiğin ayrıntılar da gayet ikna ediciydi. Yugoslavya'dan pek haber gelmediğinden elimizde senin dediklerinle tezat teşkil edecek bir malumat yoktu. Her

halükârda Dragan'ın bir aile toplantısı için yakın zamanda Berlin'e gelmeyeceği açıktı. Açıkçası rahatladım. Dragica'nın ölümünün bana öğrettiği bir şey varsa o da bu tür şeyleri vicdanımın kaldıramadığıydı. Şimdi de bu oldu.

"Kapı çalınca haliyle sen geldin zannettim ama oydu. Bir an orada durduktan sonra ağlamaya başladı. Beni kucaklamasına bile izin verdim ki iğrençti. Görünen o ki benim Dragica olduğuma inanmıştı. Nihayetinde onu en son çocukken gördüğü için büyüdüğünde nasıl birine dönüştüğünü bilemezdi. Ama bunu düşünecek zamanım yoktu. Eğer onu hemen öldürmezsem bir daha öldüremeyeceğimi biliyordum. Ayrıca istesem bile belki bir daha böyle bir fırsat bulamayabilirdim. Yatak odamdaki sandalyeye astığın silah geldi aklıma. O yüzden ondan misafir odasında beklemesini isteyip yukarı çıkarak silahı aldım. Misafir odasına indiğimde de o resmi görüp ateş etmeye başladım. Sonra da sen geldin."

"Anlaşıldı. Çok iyi bir şey yaptın. Cesede bakılırsa kurşunların hiçbiri ıska geçmemiş. Eğer bir Japon balığım olsaydı onu sana verirdim, küçük kız."

Bir kızın babasını öldürmesi gibi korkunç bir şeyin parçası olmadığımı öğrendiğim zaman nasıl rahatladığımı tarif edemem. Neredeyse kendimi tekrar iyi hissettim. Ayrıca geleceğime giden doğru yolun ne olduğunu da görmüştüm artık. Belki de bu sefer değişiklik olsun diye asil bir şeyler yapabilirdim.

"Bana engel olur muydun?" diye sordu.

"Zannetmem. Bence bu herif başına geleni fazlasıyla hak etti."

"Ah, Tanrım," dedi. "Almanya'da cinayet suçundan insanların kafalarını kesiyorlarmış. Doğru mu?"

Cevap vermedim. Bir an için Boğucu Gormann'ı ve siyah silindir şapkalı adamların onun bağırıp çağırışlarına aldırış etmeden düşen baltaya doğru sürüklemelerini hatırladım. Aynısının Dalia'nın da başına gelmesine mani olmak için ne gerekiyorsa yapacaktım. Bunun için kendi boynumu tehlikeye atmaya bile hazırdım. Zaten bir Töton şövalyesinden de başka ne beklenirdi ki? Bir kılıcım olsaydı önünde diz çöküp ona sadakat yemini ederdim.

"Sence bu yüzden, tıpkı şubat ayında o zavallı kıza yaptıkları gibi, kafamı keserler mi? Sophie Scholl'du değil mi? Pog, Hitler, Von Ribbentrop ya da Goebbels'in pek memnun olacağını zannetmiyorum. Bu yüzden bana idam cezası verirler. Değil mi?"

"Sana hiçbir şey olacağı yok, tamam mı? Böyle bir şeye asla müsaade etmem. Güven bana, meleğim. Kurtulacaksın. Ama eğer güzel başını omuzlarının üzerinde tutmak istiyorsan sana söylediğim her şeyi, hiçbir şekilde itiraz etmeden harfiyen yapacaksın. Anlaştık mı?"

Gülümsedi. "Töton şövalyem beni kurtarmaya geldi." Başını iki yana salladı. "Yardım et, savun ve iyileştir. Ama bana kalırsa onu iyileştirmek için epey geç kaldık. Ne dersin?"

"Haklısın."

Sonra da ağlamaya başladı. Piyano taburesinde yanına oturup ona sarıldım.

"Ama hâlâ yardım edip savunabilirim."

"Korkuyorum," dedi.

"Gerek yok. Her şey yoluna girecek. Söz veriyorum."

"Artık sen bile bana yardım edemezsin, Bernie Günther."

"Evet, edebilirim. Yeter ki söyleyeceklerimi dinle. Goebbels, Dragan'ın, Berlin'e geldiğini bana söylediğinde seni güvenli bir yere götürmem konusunda anlaştık. Sadece onun bildiği bir yer ve her şey yoluna girdiğinde orayı arayarak bize haber verecek – yani Dragan artık sorun olmaktan çıkınca. Buraya o yüzden geldim. Konuşmamız bittikten sonra da oraya gideceğim?"

"Ben de mi seninle geleceğim?"

"Hayır, meleğim. Bu sefer olmaz. Şimdi senden tek istediğim o kocaman güzel Mercedes'ine binip derhal İsviçre'ye dönmen. Yolu biliyorsun. Ne kadar süreceğini de biliyorsun. On ila on iki saat sürer. Ama bu sefer Münih'de durmayacaksın. Güven içinde sınırı geçene kadar devam edecek ve bir daha asla geri dönmeyeceksin. Duydun mu beni? Naziler iktidarda olduğu müddetçe sakın gelme. Zürih Teknik Üniversitesine girip tıpkı planladığın gibi, matematik oku. Zürih'deki polisleri de dert etme. Göldeki kadın dosyasını yeniden açacaklarını hiç zannetmiyorum. Yapsalar bile o adamlar palto ceplerinde kendi ellerini bile bulamazlar."

"Ya sen?"

"Dediğim gibi ben burada, Berlin'de kalacağım."

"Neden sen de gelmiyorsun?"

"Çünkü birinin burada kalıp sevgili Gerçek Bakanımıza yalan söylemesi gerekecek. Kulübeden

onu arayıp senin de orada olduğunu söyleyeceğim. Eğer yapmazsan buraya birilerini gönderebilir ki bu hiç iyi olmaz. En azından yarına kadar."

"Ya telefonda benimle konuşmak isterse?"

"Ona uyuduğunu söylerim. Merak etme onun için çalışmaya başladıktan sonra yalan söyleme konusunda epey tecrübe kazandım. Ayrıca İsviçrelilerin beni tekrar ülkelerine alacaklarını da pek zannetmiyorum. Son seferki davranışlarımın ardından çok zayıf ihtimal."

"Hayır, Bernie olmaz."

"Beni dinlemek zorundasın, Dalia. Goebbels'le konuştuktan sonra onu sabaha kadar oyalayabilirim. O zamana kadar sen de güven içerisinde evine dönmüş olursun. Küsnacht'a varır varmaz bu numarayı aramanı istiyorum." Ona Goebbels'in bana verdiği ve arkasında kulübenin numarasının yazılı olduğu kartviziti verdim. "İki kez çaldır ve kapat. Böylece emniyette olduğunu anlarım." Sırıttım. "Ancak ondan sonra rahat bir nefes alabilirim."

"Ya bize ne olacak?"

"Biz mi? Meleğim, daha önce söylediğimi zannediyorum. Benim evli bir adam olduğumu unuttun galiba. Sevgili eşimin yanına dönme vaktim geldi. Nerede olduğumu merak ediyordur."

Buna inanmadığını anlamak zor değildi; dediğime zaten ben de inanmamıştım.

"Bernie seni toplama kampına gönderirler. Daha kötüsü de olabilir."

"Bana bir şey olmaz. Ben başımın çaresine bakmayı bilirim. Aslında Goebbels'e gerçeği anlatmayı düşünüyorum. Yani albayı vurup kaçtığını söyleyeceğim. Ona bu durumdan kurtulduğun

için onun da en az benim kadar mutlu olacağını tahmin ettiğimi söyleyeceğim. Memnun olmayacağını biliyorum. Ayrıca o aptal filmi için de başkasını bulması gerekecek. Ama düşününce gitmenin herkes için en hayırlısı olduğunu o da idrak edecek. Aslında en çok ona faydası dokunacak. Gerçek Bakanı'nın istediği son şey burada olup bitenlere dair gerçeğin ortaya çıkmasıdır. Bana kalırsa bu hadiseyi çabucak hasıraltı yapacaktır. Albay kendini sekiz kez vurdu. Naziler ve ani ölümler söz konusu olduğunda durum budur. Adamın intihar ettiği gün gibi ortada."

Söylediklerimin tümünün doğru olmasını umut ettim. Ama işlerin benim için iyiye gitmeye başlamadan evvel çok daha kötüye gideceğini hissediyordum.

Bana sarıldı. "Yatağa gidelim," dedi.

"Beni son kez yatağa götür ve bana benim seni sevdiğim gibi senin de beni sevdiğini söyle."

Dalia'yı kolundan tutup ayağa kaldırdım.

"Buna vaktimiz yok. Gitmen lazım. Hem de hemen. Birilerinin albayın kaybolduğunu fark etmesi uzun sürmez. Tahminime göre mektubun hâlâ albayın yatağının başucundaki masanın üzerinde duruyor. Ayrıca Ustaše'den başka bir subaya buraya geldiğini söylemiş de olabilir. Birilerinin gelip onun cesedini bulması an meselesi. Onu aşağı indirip göle atardım ama güzel hava yüzünden dışarısı insan kaynıyor. Mutlaka görürler. Ayrıca bence bir göle bir ceset yeter."

Onu misafir odasından merdivenlerin dibine indirdim. "Bir çanta al," dedim. "Çok çabuk. Elbiseni de değiştir. Üzerinde kan var."

On beş dakika sonra ben garajın kapısını açarken Dalia da kendi Mercedes'iyle garaj yolundan sokağa çıkıyordu. Arabanın camına eğilip onu öptüm.

"Tekrar görüşecek miyiz?" dedi gözyaşları içinde.

"Buna hiç şüphem yok."

"Ne zaman?"

"Bilmiyorum, meleğim ve ne yazık ki şu an için sana verebilecek daha iyi bir cevabım yok. En azından duymak isteyeceklerinden yok. Bence bu araba dikkat çekmeye başlamadan hemen gitsen iyi olur. Şansın yaver giderse seni yolda gördüklerinde Auerbach'ın Mahzeni'nden bir şarap fıçısıyla uçarak çıkan Faust olduğunu zannederler."

"Elveda," diye fısıldadı. "Ve teşekkürler."

46

Pfaueninsel yakınındaki kulübeye vardığımda Goebbels'i arayıp ona her şeyin yolunda olduğunu haber verdim. Rahatladı. Bir dolapta bir şişe Korn ve bir paket sigara buldum, kahve yaptım ve bekledim. On üç saat sonra telefon iki kez çaldı. Cevap vermek istedim ama tabii ki vermedim. Bunun ikimiz için de işleri zorlaştırmaktan başka işe yaramayacağını biliyordum. Sonra Goebbels'i tekrar aradım. Şubat ayında Sportpalast'ta yaptığı topyekûn savaş konuşmasından beri böyle bağırdığını duymamıştım. Eğer yanında olsam belki de vurulmamı emrederdi.

Tabii ki beni tutuklayıp Potsdam'ın hemen dışındaki Babelsberg Polis Karakolu'na götürdüler ama Dalia'nın İsviçre'de emniyette olduğunu bildiğimden fazla sorun etmedim. İki gün beni hücrede tuttuktan sonra Linden Hotel'e götürdüler. Aslında bir otel değildi. Potsdamlılar sırf Lindenstrasse üzerinde olduğundan oraya bu adı

vermişti. Kızıl tuğlalı pencere çerçeveleri olan bu kreme çalan beyaz renkli büyük bina aslında bir Gestapo hapishanesiydi. Orada beni kapısında banka kasasındakinden daha fazla kilit olan bir hücreye atıp yemek ve sigarayla, yalnız başıma bıraktılar. Okuyacak şey çoktu. Hücrenin duvarları yazıdan geçilmiyordu. İçlerinden birini uzun süre unutmadım. Şöyle yazıyordu: "Çok Yaşa Mukaddes Almanyamız." Hitler'in ülkemi mahkûm ettiği adi küçük seküler despotluğun yerine insana umut veren asil bir şeydi.

Dalia, Almanya'dan temelli gittikten beş gün sonra bir ziyaretçim geldi. Gelenin Gerçek Bakanlığından Bakan Yardımcısı Gutterer olması beni şaşırttı. Son gördüğümden bu yana biraz kilo almış olsa da her zamanki kibrinde bir değişiklik yoktu; yine de onu gördüğüme sevindim. Neredeyse bir hafta yalnız kaldıktan sonra kimi görsem sevinirdim. Siyah silindir şapkalı bir adam olsa bile.

"Burada daha fazla kalmayacağın için çok şanslısın," dedi. "Nüfuz sahibi arkadaşların olduğu için de..."

Başımı salladım. "Duyduklarım hoşuma gitti."

"İşlemler halledilir halledilmez Berlin'den gideceksin," dedi. "Karınla birlikte birkaç hafta Rügen Adasında kalacak ve sonra da Panther-Wotan hattındaki ordu istihbaratına katılacaksın. Orası Doğu Cephesi'nde Peipus Gölü'yle Baltık Denizi arasında uzanan savunma hattının ehemmiyetsiz bir kısmı. Kuzey Ordu Grubu'na bağlı, senin gibi kayda değer bir mahareti olmayan adamların gerektiği gibi değerlendirileceği, 132. Piyade

Tümeni'nde teğmen olarak görev yapacaksın. Sanırım şu an orası rahatsız edici derecede sıcak bir yer. Bolca da sivrisinek var. Ama kışın ne kadar soğuk olduğunu hayal bile edemezsin ki kışa sadece birkaç ay kaldı. Ayrıca Rusların da yaklaştığını unutmayalım. Hayatta kaldığın müddetçe seni boş bırakacaklarını hiç zannetmem."

Başımı salladım. "Temiz hava kulağa hoş geliyor," dedim. "Ayrıca karımla Rügen Adasında bulunmak da hoş olacak. Teşekkürler. Onun da hoşuna gidecektir."

Gutterer durdu. "Ne? Şakamı yapıyorsun, Teğmen Günther?"

"Hayır, bu sefer değil."

"Beni hüsrana uğrattın. Ciddiyim."

"Nedendir bilmem, son zamanlarda mizah yeteneğimi kaybettim, Sayın Bakan Yardımcısı. Sanırım Linden Hotel'de kalmak beni biraz etkiledi. Burası pek neşe veren bir yer sayılmaz. Ayrıca büyük bir gürültüyle henüz yere düştüm ve artık tanrı olmadığımın farkına vardım. Altına boyanmış halde Olimpos Dağı'nda yaşadığım düşüncesi de birden uçup gitti."

"Sorsaydın bunu bende söylerdim, Günther."

"Ama o kadın kısa bir süreliğine de olsa öyle hissetmemi sağladı. En uzun adammış gibi yürüdüm, en temiz havayı soludum ve kendimden hiç alışık olmadığım şekilde keyif aldım. Hatta tıraş olurken aynaya bakmaktan bile korkmadım. Eğer o bana memnuniyetle bakabiliyorsa ben de bakabilirim diye düşündüm. Ama şimdi tekrar sıradan olmaya alışmak zorundayım. Yani kısacası yine senin gibiyim, Gutterer: Soysuz, insan-

lıktan nasibini almamış, bağnaz, kısır, çirkin ve kıt zekâlı."

"Artık iyice zırvalamaya başladığının farkında mısın?"

"Sizin gibi hitabet üstadı birinin bu konuşmayı benim adıma çok daha iyi hazırlayabileceğinden hiç şüphem yok, Sayın Bakan Yardımcısı. Ama müsaadenizle bin yıl bile geçse bunlardan hiçbirini hissedemeyeceğinizi söylemek istiyorum. Asla Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu'na bağlı bir Töton şövalyesi olamayacaksınız. Asla bir trol ya da ejderhayla dövüşüp yenemeyeceksiniz. Asla kendinizi asil bir dava uğruna feda etmeyeceksiniz. Asla bir kadına sadakat sözü vermeyeceksiniz. İşte hayatta önemli olanlar bunlardır."

Gutterer pis pis baktı.

"Sana şunu söyleyeyim," dedi. "Bunu Gerçek Bakanı'nın sözü olarak da kabul edebilirsin. O kadın seni tümüyle unutacak, Günther. Belki bugün ya da yarın olmayacak ama günün birinde olacağından emin olabilirsin. Bir daha kesinlikle senden haber alamayacak. Bakanlığım bunu sağlamaya kararlı. İsviçre'deki eve giden ya da oradan gönderilen hiçbir mektup yerine ulaşmayacak. Telgraflara cevap verilmeyecek. İnan bana yılbaşı geldiğinde senin adını bile hatırlamayacak. Sen, yakında ölecek askeriyle Lilli Marlenecilik oynadığı küçük bir yaz macerası olarak kalacaksın. Yeteneksiz ve önemsiz bir film yıldızının hayatındaki bir dipnot. Dinyeper Nehrindeki soğuk bir avcı çukurunda oturup ölmeyi beklerken bunları düşünürsün. Onu kürkünü giymiş olarak başka bir adamın kolunda olduğu halde düşün. Belki o

da kendisini sıradan bir oyuncaktan fazlası zanneden senin gibi ahmağın tekidir."

Gutterer gitmek için ayağa kalktı.

"Aa, az kalsın unutuyordum." Önümüzdeki masanın üzerine resmi görünen bir zarf atıp nahoş bir ifadeyle sırıttı. "İki sinema bileti. Dr. Goebbels'ten son bir hediye. Café Vaterland'daki Kammerlichtspiele'de Dalia Dresner'in başrolünde olduğu *Hiç Olmayan Aziz* oynuyor. Bakan bunları isteyeceğini düşündü. Böylece filmi izlediğinde onu bir daha hiç göremeyeceğini hatırlarsın."

"Ne büyük incelik. Ama bu ikimiz için de geçerli değil mi?"

Gutterer hücremden çıkarken duvarda yazan yazıyı hatırlayıp yüksek sesle söyledim.

"Çok Yaşa Mukaddes Almanyamız."

Manasını anlamasını beklemiyordum. Hatta anlamayacağından emindim.

SONSÖZ

Hikâyemin sonunun Paul Meyer-Schwertenbach gibi bir yazarı tatmin edip etmeyeceğinden pek emin değilim. Ahlaki düzen yeniden tesis edilmiyordu – en azından görebildiğim kadarıyla; Naziler iktidarda olduğu müddetçe böyle bir şey mümkün değildi. Dedektifin katilin kaçmasına yardım etmesinden bahsetmiyorum bile. Hem de iki kez. Bu yeterince kötü değilmiş gibi hikâyedeki polis o kadar aptaldı ki gözünün önünde olup bitenleri ancak katilin yardımıyla anlayabildi. Dedektifin iki kişiyi öldürmesini de eklemeden geçmeyelim. Çiftçinin boğa saldırısıyla ölmesini sayarsanız üç. Bu da hiç hoş değildi. Dedektiflerin cinayet işlemesi değil, onları çözmesi gerekir. Bence tüm bunlar bir dedektif hikâyesi için çok zayıf bahaneler. İşin aslı, gün ışığına çıkarılan tek cinayet –Dr. Heckholz'un öldürülmesi ki o bile şanslı bir tahminden fazlası değildi– çabucak görmezden gelindi. Belki de cezalandırılan tek kişinin dedektifin kendisi olmasının nedeni buydu. En azından ben böyle hissediyordum. Bir kızla tanışıp ona âşık olup sinema ekranı haricinde onu bir daha

göremeyeceğinizi öğrendiğinizde buna cezadan başka ne denebilirdi ki? Dalga geçer gibi yiyeceği ve içeceği erişebileceği yerin uzağına konan yarı tanrı Tantalus'un başına da benzer bir şey gelmemiş miydi?

Bu aralar çok okuyorum. Côte d'Azur'da kışın yapacak başka hiçbir şey yok. Yunan ve Alman filozofları – severim öyle şeyleri. Naçizane düşünceme göre, çoğu modern romanlarda olduğu gibi, sizden daha aptal birinin yazdığı bir şeyi okumanın bir manası yoktur. Eflatun *anamnesis* diye bir şeyden bahseder yani kişinin uzun zaman önce unuttuğu bir şeyin bilincinde tekrar ortaya çıkması. Evet, hatırlama demek yerine kullanılan süslü bir kelimeymiş gibi göründüğünü biliyorum ama aslında bundan çok daha fazlasıdır çünkü hatırlamak için bir şeyi unutmanız şart değildir ki ikisi arasındaki fark budur. İşte sinema insanı böyle etkiler. Çoktan unuttunuz şeyleri yüzeye çıkarır. Hem de hiç beklemediğiniz bir sırada – işte La Ciotat'daki sinemada izlediğiniz berbat filmden bu yüzden ağlayarak çıkarsınız. Goebbels, Gutterer'den Potsdam'daki Linden Hotel'de bana o biletleri vermesini isteyerek ne kadar mahir bir işkenceci olduğunu ispat etmişti. O tarihten beri Dalia'nın filmlerinden uzak duruyordum; çok canımı yakıyorlardı. Ama on yıldan uzun bir süre sonra artık aştığımı düşünüp sonra onu perdede görüp bebek gibi ağlamaya başlayınca şaşkına döndüm. Neyse ki matineydi ve beni görecek kimse yoktu. Gerçi bir filmde ağlamanın yanlış bir yanı da yoktu. Bir film sizi ağlatamıyorsa hiçbir şey ağlatamaz.

Dumbo'yu izlediğimde gözyaşlarım hiç dinmeyecek zannetmiştim.

Eden'den çıkıp deniz kenarında yürüyerek yazın Miramar Hotel'de işim bittikten sonra sık sık gittiğim bara geldim. Ama şimdi kış olduğundan otel kapalıydı ve bahara kadar nasıl geçineceğimi bilmiyordum. Kasımda sadece işini ciddiye alan az sayıda yatçı La Ciotat'a geliyor olsa da barların bazıları yıl boyunca açık kalırdı. O yüzden denemeye değerdi. Eğer bir yata paranız yetiyorsa pek çok şeye de yeterdi. Kahve ve schnapsımı içerken bar sahibinin dürbününü alıp sahile yanaşan çok ciddi görünümlü yata baktım. Eğer benim gibi mizah yeteneğine sahip biriyseniz en kıymetli oyuncağının boyasını çizdikten sonra bunun suçunu başka birine, muhtemelen de karısına atan adamları görmek sizi çok eğlendirir. Ama yattakiler ne yaptığını biliyordu. Ahşap gövdeli, uskuna yelkenli, otuz beş metre uzunluğunda ve en az yüz ton ağırlığında olan bu geminin kıçında Fransız bayrağı vardı. Sahibi ve mürettebatı kıyıya çıktı, sigara dumanı, pahalı parfüm kokusu ve farklı aksanlarla çevrilmiş halde masama doğru yürüdüler.

Birinin durup bana bakması beni şaşırttı. Ben de ona baktım. Gördüğüm yüzü hiç unutmam ama ismini hatırlayamadığım bu adamın suratını unutmuş olmayı dilerdim. Bana Almanca hitap etti.

"Günther, sen misin?"

"Hayır," dedim Almanca. "İsmim Wolf. Walter Wolf."

Adam arkadaşlarına döndü. "Siz gidin," deyip oturdu.

Onlar gittikten sonra bana ikram ettiği sigarayı da reddedince bar sahibine el salladı. "Ne içersiniz, Herr Wolf?"

"Schnaps."

"İki schnaps," dedi. "Ya da şişeyi getirseniz daha iyi. Eğer elinizde varsa kalitelisinden olsun." Bir sigara yakıp gülümsedi. "İyi schnapstan anladığını hatırlıyorum."

"Maalesef hafızan benimkinden iyi. Bu da sizin avantajınıza Bay..."

"Leuthard. Ueli Leuthard."

Başımı salladım.

Bar sahibi bir şişe kaliteli Korn ve iki kadehle gelip onlara masaya koydu.

"Bunu en son Temmuz 1942'de yapmıştık." Leuthard kadehleri doldurdu. "Tiergarten'de. Şimdi hatırladın mı? Şişeyle kadehleri Wannsee'deki Villa Minoux'tan çalmıştın. Cesaretin beni etkilemişti ama o zaman gençtim."

"Şimdi düşündüm de hatırlar gibiyim. Adamın kafasını Hitler büstüyle dağıttığın akşamdı, değil mi? Heckholz. Adamın adı buydu. Dr. Heckholz."

"Hatırlayacağını biliyordum."

"O adamı neden öldürdün?"

"Artık önemi var mı?"

"Hayır. Yok."

Leuthard'ın bir an için yüzü asıldı. "İnan bana onu öldürdüğüm için kendimle gurur duymuyorum. Aslında o zamandan beri beni rahatsız ediyor. Ama emir almıştım ve yapmak zorundaydım. General bana Heckholz'un ağzını temelli kapatmamı söyledi ve ben de öyle yaptım. Almanya'da silah taşımama izin verilseydi tabancayla vurur-

dum ama yasaktı. O yüzden ben de doğaçlama yaptım. Ayrıca savaştaydık. İsviçre'de bile durum pek farklı değildi. Savaşta olmayabilirdik ama bunun nedeni Almanya'nın ülkemizi işgal etmeyi istemiyor olması değildi. O yüzden onu öldürmeye mecbur kaldım. Alman hükümetiyle ve bilhassa SS'le iş yaptığımız duyulsa İsviçre hükümeti için büyük utanç kaynağı olurdu. Ayrıca diplomatik açıdan da riskli olurdu. Tarafsızlığımız tehlikeye girerdi."

"İlgilenmediğimden eminim. Beni ilgilendiren bir şey değil. Savaştaydık ve bence söylenmesi gereken tek şey bu."

"SS olduğun için mi adını değiştirdin? Yani dürüst olalım, Günther. Sen de geçmişinden kaçıyorsun, değil mi?"

"Hayır, sebebi bu değil. Ama haklısın, benim de kötü bir mazim var. Epey kötü denebilir. Ve her geçen yıl sanki o maziye biraz daha olumsuz şey ekleniyor."

"Avukatı öldürenin ben olduğumu çözdüğünü duydum. Paul Meyer söyledi. Çok zekisin."

"Pek sayılmaz. Dostun Meyer nasıl?"

"Hâlâ kitap yazıyor. Ama dost olduğumuz pek söylenemez. O gece olanlar konusunda çok öfkelendi."

"Onu sevmiştim."

"O da seni sevmişti. Senin dostun söz de Nazi General Schellenberg'de öyle."

"O Nazi, İsviçre'nin korunmasına da yardım etti."

"Öyle mi?" Leuthard dediğime pek inanmış gibi görünmese de Schellenberg'in niyetini onun-

la tartışmaya hiç niyetim yoktu. "Bir yerlerde öldüğünü okudum. Doğru mu?"

"Evet. Dört yıl önce."

"En fazla kırk yaşında olmalı."

"Kırk iki. Karaciğer yetmezliği vardı. Bendekiyle aynı olsa gerek. Karaciğerini bu kadar alkole maruz bırakırsan olacak budur."

"Hazır içki demişken." Leuthard kadehini kaldırdı. "Kime içeceğiz?"

"Kayıp dostlara ne dersin?"

"Kayıp dostlara."

İçtik ve Leuthard kadehleri tekrar doldurdu.

"Bu aralar neyle meşgulsün?" diye sordu.

"Yakındaki bir otelde çalışıyorum."

"İyi bir yer mi? Bu gece karada yatmayı isteyen biri olarak soruyorum."

"Pek sayılmaz. Şansına kış nedeniyle kapalı ki böylece ikimiz de tavsiyem yüzünden sıkıntı çekmek zorunda kalmayacağız.

"İskeledeki yat benim."

"Evet, gördüm. Çok etkileyici. Adını göremedim."

"*Zaca*. Güzel gemi ama yatakları biraz sert. Hepsini değiştirteceğim. Ya da kendime yeni bir yat alacağım. Önceden başka bir otelde çalışmıyor muydun? Berlin'deki Adlon Hotel'di değil mi?"

Başımı salladım. "Doğru. Orada dedektiftim. Savaştan sonra kendim bir otel işletmeyi denedim ama olmadı."

"Aa, niye?"

"Yanlış yerdeydi. Bir otel için mevki zannettiğinden çok daha önemlidir."

"Zor iş, özellikle de kışın. Bilirim çünkü ben de otel işlettim. Başkasınındı ama ben işletmesine yardım ettim. Grand Hotel du Saint-Jean-Cap-Ferrat. Belki duymuşsundur."

Gülümsedim. "Riviera'da Grand Hotel du Saint-Jean-Cap-Ferrat'ın adını duymayan yoktur. Bu bir Almana Konrad Adenauer'i duydun mu diye sormak gibi bir şey."

"Aslında kendisi geçen yaz bizim otelde kaldı."

"İyi bir Hıristiyan demokrattan zaten bundan azını beklemezdim."

"Başka ne duydun? Yani otel hakkında?"

"Côte d'Azur'daki en iyisi olduğunu."

"Cap d'Antibes'teki Eden-Roc ya da diğerlerini beğenmedin mi?"

"Pavillion'un yüzme havuzu daha büyük ama servisi kötü ve dekor da biraz eski. Kredi konusunda da pek esnek değiller. Cap Martin'deki Grand da bu aralar pek iyi gitmiyor; rivayete göre otel kapatılıp apartman yapılacakmış. Ayrıca bu rivayet doğru. Cannes'da, ana yol üzerindeki Carlton çok gürültülü, Majestic de öyle. Ayrıca misafirler Fransız pencerelerini açık bıraktığında insanlar deniz manzarasıyla birlikte dairelerinin de içini görüyor ki bilhassa meşhur misafirler için bu pek hoş bir durum değil. Nice'deki Negresco'da, Riviera'nın en iyi barmeni var ama yeni şef pek matah değil. Duydum ki alkolikmiş. Monako'daki Hôtel de Paris düzenbaz ve Amerikalı dolu –düzenbazlar Amerikalıları takip eder o yüzden cüzdanınıza göz kulak olsanız iyi olur– ve sunduğu şeylere kıyasla çok pahalı. Alfred Hitchcock'un çok renkli filminin büyük kısmını çekmek için o

oteli seçmesine şaşmamak gerek. Restorandaki hırsız sayısı kumarhanedekinden daha fazla. Bir omlete elli frank istemek Riviera için bile fazla. Hayır, cebimde para olsa senin otelde kalırdım. Ama yine de kış indirimi isterdim."

Leuthard gülümsedi. "Peki, şimdi nerede kalıyorsun?"

Omuz silktim. "Dediğim gibi şu an sezon dışındayız. Ama eğer ille de karada yatmak istiyorum diyorsan sana Avenue Wilson'daki Rose Thé'yı tavsiye ederim. En lüks otel olmasa da temiz ve rahattır, gecelik ücreti de azdır. Restoranı da çoğu yerden iyidir. Tekir balığı bulabilir yerel Bandol rosé içebilirsin. Aa, bu arada senin yerinde olsam tekneyi bekleyecek birilerini bırakırdım. Bu mevsimde fazla iş olmadığından ahaliden bazılarının eli biraz uzun olabiliyor. Bu yüzden onları suçlayamazsın."

"Etkilendim."

"Etkilenme. Berlin'de yirmi yıl polislik yaptıktan sonra bu tür bilgileri siyah pantolon üzerindeki beyaz iplik gibi fark etmeye başlıyorsun. Zamanında bir muhbirin güvenilir olup olmadığını anlayabilirdim. Ya da ceketinin düğmelerini iliklleyiş şekline göre bir adamın silahlı olup olmadığını. Şimdiyse ancak hangi taksinin daha güvenilir olduğunu söyleyebiliyorum. Ya da bir kızın müsait olup olmadığını."

"Bunu nasıl anlıyorsun? Merak ettim."

"Burada mı? Hepsi erkek peşinde."

"Umarım evlileri de kastetmiyorsun."

"Bilhassa evli olanlar."

Leuthard gülümsedi. "Söyle, Günther..."

"Wolf. Walter Wolf."

"Almanca haricinde kaç lisan biliyorsun?"

"Fransızca. İspanyolca. Rusça. İngilizcem de ilerliyor."

"Sosyalist hükümet nedeniyle Riviera'da Rusçaya pek talep yok. İngilizlerde de para yok. Ama senin yeteneklerine sahip biri işime yarayabilir."

"Yakında altmış yaşına gireceğim. Dedektiflik günlerim çoktan geçti, Herr Leuthard. Artık kayıp birini telefon kulübesinde bile bulamam."

"Bana dedektif değil iyi bir konsiyerj lazım. Dil bilen ve gözü açık biri. İyi bir konsiyerj zaten biraz dedektif sayılır. Ondan pek çok şeyi bilip halletmesi beklenir. Bazen bilmemesi gereken şeyleri bilip yapmaması gereken şeyleri de yapması istenir. Misafirleri hoşnut etmek kolay iş değildir. Özellikle de bol paralı olanlarını. Sarhoş olan ya da karısını tokatlayan misafirlerle başa çıkmak gibi şeyleri uykunda bile halledebileceğinden eminim. Konsiyerji işten çıkarmak zorunda kaldım. Aslında üç tane var ama Armand bizim baş konsiyerjimizdi."

"Bana ondan bahset."

"Açıkçası tembeldir. Monako'da kumar oynamak ve kadınlarla daha ilgilidir."

"Hep bir kadın olur."

"Ya sende?"

"Evet, bir kadın vardı. Elisabeth. Berlin'e döndü."

"Ne oldu?"

"Pek bir şey yok aslında. Sadece sohbet etmekten eskisi kadar keyif alamıyorduk diyelim. Artık pek çıtım çıkmıyor. Suskunluk mizacımın

bir parçası oldu diyebilirim. Zavallı kadın da sıkıldı. Ayrıca bir türlü Fransızca öğrenemediğinden de kendisini yalnız hissetti. O yüzden geri döndü. Bense kitap okumayı severim. Satranç oynarım – oynadığım tek oyundur. Hayır, bu doğru değil. Tavla da oynuyorum ve briç öğrendim. Sinemaya gitmeyi severim. Beladan uzak durmaya çalışıyorum. Polis ve suçlulardan uzak durmaya gayret ediyorum ki Riviera'da ikisi de pek farklı değil."

"Bunu sen de fark ettin demek." Arkasına yaslandı. "En iyi otelcilerin İsviçreli olduğu söylenir ama bence bu gerçeğin yarısı. En iyi otelciler İsviçreli Almanlardır. Bence Alman kısmı daha önemli. Bern ve Zürih'deki oteller Cenevre'dekinden daha iyi. Fransızlar tembeldir. İsviçre'dekileri bile. Konsiyerjimi o yüzden kovdum. Adlon temelli kapandı. Ama açıkken belki de Avrupa'nın en iyi oteliydi. Tahminim Alman mükemmeliyetçiliğinden otelimde de istifade edebilirim."

Gülümsedim.

"Ben çok ciddiyim."

"Bundan şüphem yok. Hitler'in tunç büstüyle neler yapabildiğini gördüm."

"Maaş iyi bahşişlerse mükemmeldir. Ayrıca çalışılacak güzel bir yer. Elbette frak giymen gerekecek ama SS üniformasından sonra her şeyi giyebilirsin sanırım."

Sabırla gülümsedim. "Doğru."

"Haydi, Günther, ne diyorsun? Bana çok büyük yardım etmiş olursun. Tatile çıkmak üzereyim ve işi teslim edecek iyi birine ihtiyacım var. Ne kadar çabuk o kadar iyi."

"Aa, işte hiç duymayı istemeyeceğim türden bir şey. Birisi acilen ona yardım etmemi istiyor."

"Sezon başlayana kadar La Ciotat'ta ne yapacaksın? Her gün sinemaya mı gideceksin?"

"Bu hafta olabilir."

"Yapma hadi. Evet de."

"Söyle bakalım, oteline film yıldızları da geliyor değil mi?"

"Tabii ki. Charles Boyer müdavimimiz. Charlie Chaplin de öyle. Gizlilik nedeniyle diğer ünlülerin adını veremiyorum. Mahremiyetlerine çok özen gösteririz."

Omuz silktim. "Tamam, neden olmasın? Emrinde çalışacağım ilk katil sen olmayacaksın, Herr Leuthard. Kim bilir belki sonuncusu da olmayacaksın." Bir an Zagrebli kadını hatırlayıp gülümsedim. "Görünen o ki dünya üzerindeki en kibar insanlar bile bazen her şeyi yapabiliyorlar."

YAZARIN NOTU VE TEŞEKKÜRLER

Friedrich Minoux, Nisan 1945'te Brandenburg Hapishanesi'nden Müttefikler tarafından salıverildiğinde açlıktan ölmek üzereydi. Bir daha kendisini toparlayamadı ve 16 Ekim 1945'te Berlin-Lichterfelde'de öldü. Wannsee Lindenstrasse'deki Alter Friedhof'a defnedildi.

Walter Schellenberg, Nürnberg Mahkemelerinde diğer Nazilerin aleyhine şahitlik yaptı. 1949'da altı yıl hapse mahkûm edildi ve *Labyrinth* isimli hatıralarını yazdı. Karaciğer yetmezliği yüzünden 1951'de salıverildi ve taşındığı İsviçre'de Roger Masson'dan yardım istedi. İsviçre İstihbarat Başkanı eski dostuna yardım etmek istese de İsviçre hükümet görevlileri buna engel oldu. Coco Chanel'den mali yardım aldıktan sonra Schellenberg İtalya, Turin'e yerleşti ve 1952'de orada öldü.

Hans Eggen savaşın sonunda İsviçre adına birkaç kahramanlığa imza atıp pek çok İsviçrelinin Almanya'dan kurtarılmasına yardımcı oldu. İsviçre Askeri İstihbarat Başkanı Roger Masson bizzat teşekkür etmek için Eggen'i Bern'e davet

etti. Eggen'in vizesi olmadığından İsviçre polisi tarafından tutuklandı. Eylül 1945'e kadar hapiste kaldıktan sonra İsviçre'den sınır dışı edildi. Roger Masson, Schellenberg ve Alman RSHA'yla olan irtibatı yüzünden istifaya zorlandı. Elli üç yaşında emekli oldu.

Paul Meyer-Schwertenbach, Wolf Schwertenbach adıyla roman yazmaya devam etti. Eggen 1990'larda ondan 250.000 İsviçre frangı koparmaya çalışsa da başaramadı. Meyer 1966'da öldü. Wolfsberg Şatosu 1970 yılında İsviçre UBS Bank'a satıldı ve şato bugün de olduğu haline yani işletme eğitim ve konferans merkezine çevrildi.

Araştırmama olan katkıları ve muhteşem şatolarındaki harika öğle yemekleri için CEO Dr. Toni Schönenberger ve Wolfsberg Kültürel İşler Başkanı Rea Reichen'e teşekkür ediyorum. Bir zamanlar başka bir yazarın evi olan bir mekânda dolaşmanın bu vatanperver ve bence harikulade insanla yakınlık kurabilmemde büyük faydasını gördüm. Romanlarının izini sürmeyi denesem de bulamadım.

İsviçreliler gerçekten de, 1944 sonlarına kadar İsviçre'yi işgal etmeyi aklından geçiren Hitler'in, ülkelerini ele geçirmesine mani olmak için büyük dağ geçitlerini havaya uçurmayı planladılar.

Dalia Dresner karakteri iki UFA yıldızını esas almıştır: Pola Negri ve Hedy Lamarr. Eğer bir UFA yıldızının aynı zamanda kabiliyetli bir matematikçi olabileceğinden şüphesi olanlar varsa onlara Lamarr'ın biyografisini okumalarını tavsiye ederim. Kendisi bütün telsiz veri sistemlerinin temel bileşenlerinden biri olacak teknolojinin

müşterek mucitlerinden biridir. O tarihte Amerikan hükümeti Lamarr'ın icadının o denli önemli olduğuna hükmetti ki bunu yayınlaması yasaklandı. Milli Mucitler Konseyi'ne katılmak istedi ama ona yeteneklerini milli savunma tahlillerinin satışlarının artırmada kullanmasını söylediler.

Albay Dragan/Peder Ladislaus karakteri Ustaše'deki iki ya da üç gerçek karakteri esas almıştır. Peter Brzica, Hersek'teki Frensisken üniversitesinde öğrenci ve Jasenovac'daki nöbetçilerden biriydi; kitapta tasvir edilen eğri bir bıçak olan *Srbosjek*'le bir günde en çok kişinin kafasını kim kesecek müsabakasını o kazandı. Akıbeti bilinmemektedir. Miroslav Filipović, Frensisken tarikatına bağlı Katolik bir ordu vaizidir ve kitapta zikredilen manastırda keşişti. Sadizm konusunda eşine az rastlanır biriydi ve yakınındakiler ona "Jasenovac şeytanı" derdi; Hırvat askerleriyse ona "Fevkalade İnsan" adını vermişlerdi. Yugoslavya sivil mahkemesi tarafından 1946'da yargılandıktan sonra üzerinde Frensisken tarikatı cübbesi olduğu halde asıldı. Frensisken tarikatından atılmasına rağmen aforoz edilmedi. Diğer bir Frensisken rahibi olan Zvonimir Brekalo, Filipović'e cinayet işlemesinde yardım etti; bir seferinde bu iki Katolik rahibi elli iki çocuğu öldürdüler. Jasenovac'da seksen ila yüz bin arası Yahudi, Sırp ve Çingene hunharca katledildi. Orası bir toplama kampı değil Auschwitz gibi bir ölüm kampı ya da bu üç rahip gibi sadistlerin yeteneklerinde ustalaşmak için kullandıkları bir cinayet kampıydı. Jesanovac şu anda bir abidesi

olan, ziyarete açık bir yerdir. Kampta bu zavallıları ölüme taşıyan tren harici görecek hiçbir şey kalmamıştır. Fakat Hırvatistan ve Bosna-Hersek sınırına yakın Stara Gradiška adındaki daha küçük kampta da pek çok kişi ölmüştür ve orası insanı düşünceye sevk etme açısından çok daha müsait bir ortama sahiptir. Hâlâ orada olan daire bloklarında oturmak isteyip istemeyeceğimden pek emin değilim.

Hırvatistan'da rehber ve tercüman olarak bana sabırla ve azimle yardımcı olan Zdenka Ivkovcić'e ne kadar teşekkür etsem az kalır. Zagreb camisinin alanı bugün hâlâ görülebilir; şu anda orada Hırvat kültür merkezi bulunmaktadır. Ayrıca Banja Luka'daki Petrićevac Teslis Manastırı'nı da ziyaret edebilirsiniz ama ben oraya gidince hiçbiri dışarı çıkmadı.

Kurt Waldheim, Birleşmiş Milletler Ggenel sekreteri oldu.

Kudüs Başmüftüsü gerçekten de berbat bir adamdı. Şubat 1943'te, Kızıl Haç beş bin Yahudi çocuğun Filistin'e gönderilmesini mümkün hale getirince, Hacı Emin el-Hüseyin, Himmler'e kesinlikle buna izin vermemesini söyledi; çocuklar Auschwitz'e götürülüp zehirli gazla öldürüldü. Büyük Müftüye SS generali rütbesi verildi.

Handschar –13. Waffen SS Dağ Tümeni– konusuna gelince bu birlikte görev yapanların çoğunun fakir gençler ve isteksiz "gönüllüler" olduğunu söylemek istiyorum. Pek çoğunun da Yahudi düşmanı olmakla alakası bile yoktu. Eylül 1943'te Fransa'daki Villefranche-de-Rouergue'de bir grup Müslüman subay ve erbaş

SS amirlerine karşı ayaklandı; isyan bastırıldı ve sonrasında 150 kadarı kurşuna dizildi. Sonuçta sekiz yüzden fazla Bosnalı tümenden alınıp köle işçi olarak Almanya'ya sevk edildi. İki yüz altmış beş tanesi çalışmayı reddedince Neuengamme toplama kampına gönderildiler ve çoğu orada öldü. Bütün Müslümanlar Yahudilerden nefret etmez.

1942 yazında gerçekten de villada bir uluslararası asayiş konferansı düzenlendi – Avrupa'daki Yahudilerin akıbetinin tayin edileceği Heydrich başkanlığındaki çok daha ünlü bir konferansın düzenlenmesinden sadece birkaç ay sonra.

Villayı ziyaret etmek isteyenler Wannsee İstasyonu'ndan S-Bahn'a binebilirler. Villadan bisikletle Başmüftünün Goethestrasse'deki evine ya da hâlâ harika filmler çeken, Babelsberg'deki UFA stüdyolarına rahatça gittim. Her zamanki gibi Berlin'deyken harika Hotel Adlon'da kaldım ve bu vesileyle nezaketinden ötürü Kempinski Hotel Grubu'ndan Sabina Held'e teşekkür etmek istiyorum.

Ayrıca bu kitabı yazmam için sürekli beni teşvik eden Penguin Putnam'daki Ivan Held'e de teşekkür etmek istiyorum. On adet "Bernie'den" sonra belki de insanlar bu karakterden sıkılmaya başladılar diye düşünsem de Ivan bunun gerçekle alakası olmadığını söyleyerek tekrar kalem ve kâğıda sarılmam yönünde beni ikna etti. O yüzden bu kitabı ona ithaf ediyorum. Ayrıca editörlerim Marian Wood ve Jane Wood'a (akrabalık yok), becerikli ve her daim güler yüzlü yayıncım Michale Barson'a, menejerlerim Caradoc King,

Robert Bookman ve Linda Shaughnessy'e, harika Münihli avukatım Martin Diesbach'a da teşekkürü borç bilirim. Ayrıca araştırmama olan yardımlarından dolayı eşim yazar Jane Thynne'e de teşekkür ediyorum.

İlgilenenlere Bernie Günther'in 2016'da geri döneceğini haber vermek istiyorum.

Philip Kerr

Londra, Ekim 2014

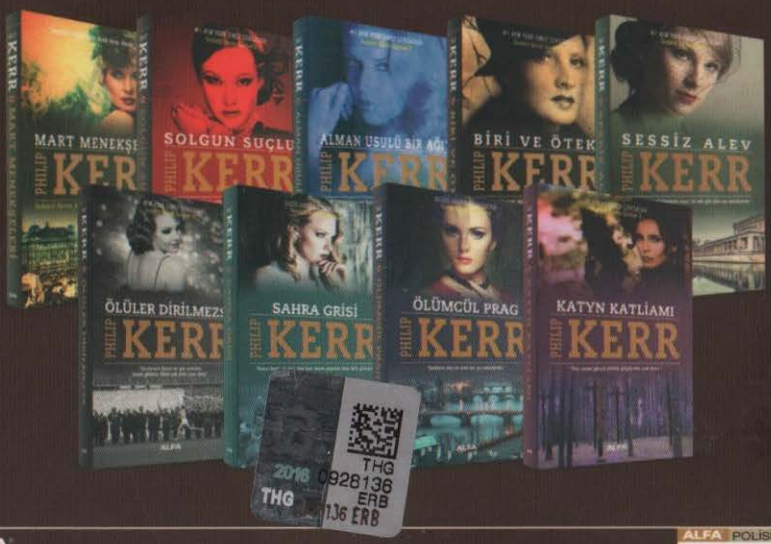
ZAGREBLİ KADIN

PHILIP KERR

Dedektif Bernie Günther 10

Doğu Cephesi'ndeki Katyn Ormanı cehenneminden geri dönen Bernie'den gayet sıradan görünen bir görev yerine getirmesi istenir. Alman sinemasının yükselen yıldızı Dalia Dresner'in babasını bulacaktır.

Güzel bir kadın için Berlin'den uzaklaşmak yetmezmiş gibi bu görevi reddedilmez kılan bir unsur daha vardır: Emri veren bizzat Goebbels'tir. Dresner'in babasının bulunduğu yer, Bernie'nin dahi midesini bulandıracak kadar korkunç bir vahşetin sergilendiği, Ustaše kontrolündeki Yugoslavya'dır. Yugoslavya'dan İsviçre'ye uzanan yolculuğunda Bernie, Nazi Almanya'sının entrikalarından, mukaddes bir Almanya düşüne sahip vatan hainlerinin planlarına kadar pek çok gerçeği ortaya çıkaracaktır. Ama herkesin gizli bir ajandasının bulunduğu günlerde gerçek ne kadar ortaya çıkarılabilir?

2018 THG 0928136 ERB 136 ERB

ALFA
www.alfakitap.com
/alfakitap
/alfakitap

ALFA POLİSİYE